

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
2022-YL-097

EİSNER'İN EĞİTSEL ELEŞTİRİ MODELİ İLE ORTAOKUL
MÜZİK ÖĞRETİM PROGRAMLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

HAZIRLAYAN
A. Onur DEMİRTAŞ

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Kerim GÜNDOĞDU

AYDIN-2022

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

05/07/2022

Aytaç Onur DEMİRTAŞ

ÖZET

EİSNER'IN EĞİTSEL ELEŞTİRİ MODELİ İLE ORTAOKUL MÜZİK ÖĞRETİM PROGRAMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR DURUM ÇALIŞMASI

A. Onur DEMİRTAŞ

Yüksel Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kerim GÜNDOĞDU

2022, XXIV + 315 sayfa

Bu tezin amacı, 2018 yılında gözden geçirilerek uygulamaya konulan, Ortaokul Müzik öğretim programının, Eğitsel Eleştiri Modeli rehberliğinde, alan uzmanlarının görüş ve deneyimlerinden yararlanarak değerlendirilmesidir.

Araştırma durum çalışması ile gerçekleştirilmiş bir nitel çalışmadır. Durum çalışmasında 'iç içe geçmiş tek durum deseni' kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler ile 2018 yılında uygulanmaya başlanan ortaokul müzik öğretim programı değerlendirilirken, Eisner'ın Eğitsel Eleştiri Modeli" temel alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Aydın İl genelinde görev yapmakta olan 146 ortaokul müzik öğretmeni, Aydın İli Efeler ilçesine bağlı düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki okullarda görevli 15 ortaokul müzik öğretmeni, sınıf içi gözlem gerçekleştirilen okulların müzik öğretmenlerinin, müzik dersine ilgili ve ilgisiz olarak belirledikleri toplamda altı öğrenci ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Müzik Eğitimi programında görevli dört öğretim üyesi oluşturmaktadır. Çalışmada, 'amaçlı örnekleme' yöntemlerinden 'maksimum çeşitlilik örnekleme' kullanılmıştır. Bu çalışmanın verileri, katılımcılar ile yapılan görüşmeler, sınıf içi gözlemler, dokümanlar ve uzman olan araştırmacının deneyimlerinden elde edilmiştir. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde, içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar şunlardır: Müzik öğretim programlarının uygulanabilirliğini etkileyen önemli faktörler vardır. Bunlar; okul öncesi dönemden itibaren müzik öğretmeni ile müzik eğitimi alamayan öğrencilerin yetersiz hazırbulunuşlukları, ders saatlerinin yetersizliği, müzik sınıfları ve nitelikli materyallerin olmaması, kalabalık sınıflar ve müzik dersinin toplum tarafından önemsenmemesidir. Ayrıca müzik öğretmenlerinin program okuryazarlıklarının arttırılması ve YÖK ile MEB iş birliğinin yapılarak öğretim

programlarının birbirlerini tamamlayıcı nitelikte tasarlanmasının gerekli olduğu sonuçları elde edilmiştir. Bunların yanında, 2018 ortaokul müzik öğretim programı, hedef ve kazanım boyutunda ulaşılabilir hedeflerden oluştuğu ancak içerik açısından ağır teorik bilginin öğrenci hazırbulunuşluğu ile örtüşmediği ve öğrenciye görelilik ilkesinin göz ardı edildiği yönünde olduğu belirlenmiştir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Müzik Öğretim Programı, Müzik Dersi, Program Değerlendirme, Eisner'ın Eğitsel Eleştiri Modeli.

ABSTRACT

EVALUATION OF SECONDARY SCHOOL MUSIC CURRICULUM WITH EISNER'S EDUCATIONAL CRITICISM MODEL: A CASE STUDY

A. Onur DEMİRTAŞ

Master Thesis at Curriculum and Instruction

Supervisor: Prof. Dr. Kerim GÜNDOĞDU

2022, XXIV + 315 pages

The aim of this study is to evaluate the Secondary School Music curriculum, which was revised and put into practice in 2018, under the guidance of the Educational Criticism Model, by benefiting from the opinions and experiences of field experts.

The research is a qualitative study that is patterned through case study. In the case study, 'single-case embedded design' were used. While evaluating the secondary school music curriculum that started to be implemented in 2018 with the data obtained in the study, "Eisner's Educational Criticism Model" was taken as the basis. The study group consists of 146 secondary school music teachers working throughout Aydın Province, 15 secondary school music teachers working in low, secondary and high socioeconomic level schools of Aydın Province Efeler district, six students in total determined by the music teachers of the schools where in-class observations are carried out as interested and uninterested in music lessons, and four academicians from the Music Education Department of Aydın Adnan Menderes University. In the study, 'maximum diversity sampling' was used from 'purposeful sampling' methods. The data of this study were obtained from the interviews with the participants, classroom observations, documents and the experiences of the expert researcher. In the analysis of the obtained data, content analysis technique was used.

The results obtained in the research are as follows: There are important factors affecting the applicability of music teaching programs. These are; insufficient readiness of students who cannot receive music education with music teachers since preschool period, insufficient class hours, lack of music classes and quality materials, crowded classes and disregard of music lessons by society. In addition, it was achieved that it was necessary to increase the program literacy of music teachers and to design the curriculum in a complementary manner by cooperating with YÖK and the Ministry of National Education.

In addition to these, it was determined that the 2018 secondary school music curriculum consisted of achievable targets in terms of target and achievement, but in terms of content, heavy theoretical knowledge did not coincide with student readiness and the principle of student relativity was ignored.

KEY WORDS: Music Curriculum, Music Lessons, Curriculum Evaluation, Eisner's Educational Criticism Model.

ÖNSÖZ

Eğitim alanında her geçen gün yaşanan gelişmeler, yeni araştırmaların sonucunda daha da ileriye gitmekteyken müzik eğitiminde yaşanan sorunların yıllar geçmesine rağmen çözüme kavuşturulamaması geliştirilen programların uygulanmasında niteliksel sorunlar yaşanmasına sebep olmaktadır.

Bu araştırmada, 2018 yılından itibaren uygulanmaya başlanan Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programlarının Eisner'ın Eğitsel Eleştiri Modeli'ne göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçların, daha nitelikli bir müzik eğitimine katkı sağlaması düşünülmektedir.

Öncelikle öğrencisi olmaktan onur duyduğum gerek ders döneminde gerekse araştırma sürecinde büyük katkıları olan, her daim yol gösteren tez danışmanım ve değerli hocam Sayın Prof. Dr. Kerim GÜNDOĞDU' ya, yüksek lisans ders döneminde nitel araştırma üzerine çalışmamda ve 8. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresinde, akademik yolculuğumdaki ilk bildiri yayınlamamda bana destek olan Sayın Prof. Dr. Ruken Akar VURAL' a, akademik kariyerimdeki henüz yayın aşamasında olan ilk makalemde bana yol gösteren, gelişim sürecimde üzerimde büyük emekleri olan değerli hocam Sayın Prof. Dr. Asuman Seda SARACALOĞLU' na teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Araştırmaya katılan Aydın ilinde görev yapmakta olan tüm müzik öğretmenlerine, fakülte müzik eğitimcilerine ve öğrencilere destek ve yardımcıları için teşekkür ederim.

Beni bugünlere getiren emekli sınıf öğretmeni rahmetli annem Pervin DEMİRTAŞ' a, eski bir matematik öğretmeni olan babam Av. Kasım DEMİRTAŞ' a ve meslektaşım, müzik öğretmeni ablam Funda DEMİRTAŞ' a bugüne kadar bana göstermiş oldukları tüm desteklerden dolayı teşekkür ederim.

Son olarak, eğitimimi sürdürmek adına aldığım bu karara destek olan değerli eşim Tuğba DEMİRTAŞ' a ve zaman zaman ihmal etmek zorunda kaldığım sevgili oğlum Atlas DEMİRTAŞ' a teşekkür ederim.

Aytaç Onur DEMİRTAŞ

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvii
TABLolar DİZİNİ.....	xix
EKLER DİZİNİ	xxi
KISALTMALAR DİZİNİ	xxiii
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	6
1. EĞİTSEL ELEŞTİRİ: BETİMLEME	6
1.1. Kuramsal Temeller	6
1.1.1. Sanat Eğitimi	6
1.1.2. Müzik Eğitimi.....	8
1.1.3. Eğitim ve Öğretim Programı	10
1.1.3.1. 1923'ten günümüze ilkokul ve ortaokul müzik eğitim programları ...	11
1.1.3.2. İlkokul müzik eğitim programları	13
1.1.3.3. Ortaokul müzik eğitim programları.....	18
1.1.3.4. İlköğretim müzik eğitim programları	22
1.1.4. Değerlendirmesi Yapılan 2018 Yılı 1-8 Müzik Dersi Öğretim Programı	27
1.1.4.1. Müzik dersi öğretim programının özel amaçları	29
1.1.4.2. Müzik dersi öğretim programı alana özgü beceriler	30
1.1.4.3. Müzik dersi öğretim programı nelere dikkat çekmektedir?	31
1.1.4.4. Müzik dersi öğretim programının yapısı.....	32
1.1.4.5. Müzik dersi öğretim programı öğrenme alanları ve süreleri.....	32

1.1.5. Öğretmenin Sahip Olması Gereken Temel Bir Beceri Olarak Program Okuryazarlığı	33
1.1.6. Eğitimde Program Değerlendirmeye Bakış.....	34
1.1.7. Elliot W. Eisner ve Program Değerlendirme Anlayışı.....	37
1.1.7.1. Eğitim uzmanlığı.....	38
1.1.7.2. Eğitim eleştirisi	40
1.1.8. İlgili Araştırmalar	41
1.1.8.1. Geçmişten günümüze müzik öğretim programlarının değerlendirme çalışmaları.....	41
1.1.8.2. Müzik öğretim programları üzerine yapılmış çalışmalar.....	45
1.1.8.3. Eğitsel eleştiri modeli ile yapılmış program değerlendirme çalışmaları.....	48
1.2. Yöntem	54
1.2.1. Araştırma Süreci Hakkında Bilgilendirme ve Araştırmacının Rolü	56
1.2.2. Araştırmanın Deseni.....	59
1.2.3. Araştırmanın Modeli: Eğitsel Eleştiri Program Değerlendirme Modeli	61
1.2.3.1. Eğitsel eleştiri program değerlendirme modelinin aşamaları	62
1.2.4. Çalışma Grubu.....	64
1.2.5. Veri Toplama Araçları.....	70
1.2.5.1. Açık uçlu görüş formu	70
1.2.5.2. Araştırmanın yarı yapılandırılmış görüşme formları	70
1.2.5.3. Sınıf içi gözlem formu	72
1.2.5.4. Dokümanlar.....	72
1.2.6. Verilerin Elde Edilmesi	73
1.2.7. Verilerin Analizi.....	75
1.2.8. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği.....	78
1.3. Eğitim Eleştirisi: Bir Uzman Olarak Görüşlerim	80
1.3.1. Müzik Öğretmeni, Fakülte Müzik Eğitimcisi, Öğrenciler: Tanışma.....	81

1.3.1.1. Müzik öğretmenleri	81
1.3.1.2. Fakülte müzik eğitimcileri	91
1.3.1.3. Öğrenciler.....	94
1.3.2. Gözlem Okulları: Yakından Bakış.....	95
1.3.2.1. Düşük sosyoekonomik düzey grubu okulu	96
1.3.2.2. Orta sosyoekonomik düzey grubu okulu.....	97
1.3.2.3. Yüksek sosyoekonomik düzey grubu okulu.....	98
1.3.3. Tespit etmek: En Çok Sorun Yaşanan Müzik Öğretim Programı	99
1.3.4. Araştırma Sonuçları: Betimleme	101
1.3.4.1. Katılımcıların ortaokul müzik öğretim programına ilişkin görüşleri	101
1.3.4.2. Katılımcıların ortaokul müzik öğretim programına ilişkin görüşleri: SWOT analizi	180
2. BÖLÜM	193
2. EĞİTSEL ELEŞTİRİ: BİR UZMAN OLARAK YORUMLARIM	193
2.1. Katılımcıların Ortaokul Müzik Öğretim Programlarına İlişkin Görüşleri.....	194
2.1.1. En Çok Sorun Yaşanan Müzik Öğretim Programı	194
2.1.2. Müzik Öğretim Programlarının Uygulanabilirliği.....	195
2.1.2.1. Hedef ve kazanım boyutunda yaşanan sorunların nedenleri.....	196
2.1.2.2. Ders ve içerik boyutunda yaşanan sorunların nedenleri.....	198
2.1.2.3. Öğrenme alanlarına yönelik yaşanan sorunların nedenleri	205
2.1.2.4. Eğitim durumları boyutu	210
2.1.2.5. Ölçme ve değerlendirme boyutu	214
2.1.2.6. İletişim boyutu.....	216
2.1.2.7. Tutum boyutu	220
2.1.2.8. Müzik öğretmeni boyutu	222
2.1.2.9. Fakülte müzik eğitimcisi boyutu	225
2.1.2.10. Öğrenci boyutu.....	227

2.2. Katılımcıların Ortaokul Müzik Öğretim Programlarına İlişkin Görüşleri: SWOT Analizi.....	228
3. BÖLÜM.....	234
3. EĞİTSEL ELEŞTİRİ: BİR UZMAN OLARAK DEĞERLENDİRMELERİM.....	234
4. BÖLÜM.....	255
4. EĞİTSEL ELEŞTİRİ: TEMALAŞTIRMA	255
4.1. Sonuç ve Öneriler	257
5. KAYNAKLAR.....	263
6. EKLER.....	277
ÖZGEÇMİŞ.....	315

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Betimleme Bölümü Genel Çerçevesi	6
Şekil 1.2. Program Boyutları	23
Şekil 1.3. Çalışmanın Görsel Dizaynı	55
Şekil 1.4. Açık Uçlu Görüş Formu ile Ulaşılan Katılımcıların Eğitim Bilgileri.....	66
Şekil 1.5. Açık Uçlu Görüş Formu ile Ulaşılan Katılımcıların Görev Yaptıkları Kurum Bilgileri	66
Şekil 1.6. Eğitim Eleştirisinin Genel Çerçevesi	81
Şekil 1.7. En Çok Sorun Yaşanan Müzik Öğretim Programına Ait Bulgular	100
Şekil 1.8. Yaşanan Sorunların Sebeplerine Yönelik Algılar	100
Şekil 1.9. Bulgular	101
Şekil 2.1. Araştırma Sonucu Elde Edilen Kategoriler	193
Şekil 4.1. Temalaştırma	255
Şekil 4.2. Temaların İlişkisel Tasarımı.....	256

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1.1. 8. Sınıf Kazanım Sayıları ve Önerilen Süre	32
Tablo 1.2. Program Değerlendirme Modelleri	37
Tablo 1.3. Aydın İli Okul Türlerine Göre Ortaokul Müzik Öğretmeni Dağılımı	65
Tablo 1.4. Açık Uçlu Görüş Formu ile Ulaşılan Müzik Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri	65
Tablo 1.5. Görüşme Yapılan Müzik Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri	67
Tablo 1.6. Görüşme Yapılan Fakülte Müzik Eğitimcilerinin Demografik Bilgileri	68
Tablo 1.7. Görüşme Yapılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri.....	69
Tablo 1.8. Elde Edilen Görüşme Verileri	74
Tablo 1.9. Elde Edilen Gözlem Verileri ve Gözlem Çalışma Planı	75
Tablo 1.10. Elde Edilen Dokümanlar	75
Tablo 1.11. Veri Setine Ait Kodlama Örneği.....	77
Tablo 1.12. Veri Setine Ait Kategori ve Temalaştırma Örneği.....	77
Tablo 2.1. Ortaokul Müzik Öğretim Programının Uygulanabilirliğini Etkileyen Faktörler	196
Tablo 2.2. SWOT Analizinden Elde Edilen Bulguların Yorumlanması	228

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Açık Uçlu Görüş Formu.....	277
Ek 2. Müzik Öğretmeni Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	279
Ek 3. Fakülte Müzik Eğitimsi Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	282
Ek 4. Öğrenci Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	285
Ek 5. Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu	287
Ek 6. Aydın İl Geneli Müzik Öğretmenleri.....	288
Ek 7. Aydın Efeler İlçesi/Araştırmanın Örneklem ve Çalışma Grubuna Ait Veriler.....	295
Ek 8. Aydın İli Eğitim Bölgeleri	298
Ek 9. Açık Uçlu Görüş Formu Katılımcı Listesi.....	301
Ek 10. Katılımcı Onayı.....	303
Ek 11. Veli İzin Onayı.....	304
Ek 12. MEB Uygulama İzni	305
Ek 13. Etik Kurul Onayı.....	307
Ek 14. Katılımcı Görüşleri Kod ve Kategoriler.....	309
Ek 15. SWOT Analizi Kod ve Kategoriler.....	314

KISALTMALAR DİZİNİ

BT	: Bilişim Teknolojileri
CIPP	: Context-Input-Process-Product (Bağlam-Girdi-Süreç-Ürün Modeli)
DYK	: Destekleme ve Yetiştirme Kursları
EACEA	: Avrupa Eğitim ve Kültür Yürütme Ajansı
EARGED	: Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi
EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
EPÖ	: Eğitim Programları ve Öğretim
EURYDİCE	: Avrupa Eğitim Bilgi Ağı
EW	: Elliot Wayne
İKSV	: İstanbul Kültür Sanat Vakfı
LGS	: Liselere Geçiş Sistemi
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
SWOT	: Strength Weakness Opportunity Threat (Güçlü yönler, Zayıf yönler, Fırsatlar, Tehditler)
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TDK	: Türk Dil Kurumu
TR	: Türkiye

GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca bireyin duygu durumunu iyileştiren özelliğinden dolayı müziğin insan yaşamı için ne kadar önemli olduğu bilinmektedir. Sanat ve müzik eğitimi, bireylere yeteneklerini keşfetme olanağı sunarken, toplumsal ve kültürel bir çok özelliğın kazandırılmasına da hizmet etmektedir (Toraman, 2013). Sanat, toplumun dünyaya bakış açısını değiştirirken, kişide estetik duygusunun gelişmesine ayrıca insanın gelebileceği en üst noktalardan birisi olan yaratıcılığının ortaya çıkartılmasına da katkıda bulunur. Sanat ve müzik eğitimini kişilere sistemli bir şekilde kazandırmanın en önemli yollarından biri de geliştirilen müzik eğitim programları ile mümkündür.

Okullarda sanat derslerine verilen önem bir anlamda toplumun sanat ve müziğe bakış açısının bir yansımasıdır. Bugün, okul öncesi dönemden itibaren uygulanmakta olan etkin bir müzik eğitime sahip değiliz. Okul öncesi dönem, bir çocuğun oyun, müzik ve dans ile müzik eğitime başlamasının, bu sayede de sanat bilincinin ve sanata bakış açısının ilk tohumlarının atılabilmesinin gerekli olduğu bir dönemdir. İlkokulda ise müzik derslerinin yerini gerek velilerin isteği gerekse sınıf öğretmenlerinin tercihleri en çok da eğitim sistemimizin sınav odaklı olmasından dolayı okuma yazma veya matematik derslerinin alması, çocukların bu dönemde müzikten, dolayısıyla sanattan kopuk bireyler olarak yetişmesine sebep olmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin müzik dersine yönelik genel algıları, yeterli müzik eğitimi almadıkları ve ilkokulda müzik derslerine müzik öğretmenlerinin girmesinin gerekli olduğu yönüdeyken (Dinç Altun ve Uzuner, 2018) maalesef hala ilkokul birinci kademedede öğrencilerin müzik öğretmenlerinden yoksun şekilde müzik eğitimi almalarının önüne geçebilecek adımları atmamaktayız. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren geliştirilen müzik öğretim programlarının, sınıf öğretmenlerinden alan uzmanı bir müzik öğretmeni yeterliliğinde deneyim beklentisi ile geliştirildiği düşünüldüğünde, (Aksu, 2018) okul öncesi ve ilkokul sınıf öğretmenlerinden bu yeterlilikte olmasını beklemek elbette haksızlık olacaktır. Çünkü okul öncesi ve ilkokulda verilecek müzik eğitimi, ancak alan uzmanı müzik öğretmenlerinin etkili şekilde çocuklara kazandırabileceği bir disiplindir.

Günümüzde öğrenim gören çocukların, müzik öğretmeni ile ilk tanışması 5. sınıf düzeyinde gerçekleşmektedir. Bazı okullarda ise okulun pilot “İngilizce” okulu seçilmesinden kaynaklı olarak ilk defa 6. sınıf düzeyinde müzik öğretmeni ve müzik dersi ile karşılaşan öğrencilerimiz mevcuttur. Müzik eğitiminde kritik dönemin dokuz yaş altı olduğu ve müzik eğitime bu dönemde özel müzik öğretim yöntemleri ile başlanmasının

gerekli olduğu düşünöldüğünde (Yıldız, 2010), sanat ve müzik eğitimi için atlanan kritik evrelerin önemi sonraki yıllarda ortaya çıkmakta ve geliştirilen öğretim programlarının içeriklerinin, ortaokul düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin hazırbulunuşluklarının üzerinde olması sonucunda da maalesef etkili bir müzik eğitiminin gerçekleşmemesine sebep olmaktadır.

Nitelikli bir müzik eğitimi için etkili bir müzik öğretim programı yeterli midir? Bizler neleri eksik yapmaktayız? Cumhuriyetten günümüze kadar geliştirilmiş olan müzik öğretim programlarının temel amacı, öğrencilere sanatsal bakış açısı ve müzikal davranış değişikliği kazandırmaktır. Programların geliştirilmesi kadar önemli bir diğer boyutta programların değerlendirme süreçleridir. Yapılan program değerlendirme bizlere, program hakkında geri bildirim verir ki bu sayede uygulanabilir ve nitelikli programlara ulaşabiliriz.

Ölkemizde bugüne kadar geliştirmiş müzik öğretim programları üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, programların hedef, içerik, öğrenme ve öğretme durumları, ölçme ve değerlendirmeye yönelik birçok sorunun olmasının yanında ders saatleri, materyal, öğrenme ortamı, kalabalık sınıflar gibi programların uygulanabilirliğini etkileyen birçok sorunun halen ortadan kaldırılamadığı görölmektedir. Bunların yanında, etkili ve nitelikli bir müzik eğitimi için öğretim programları kadar müzik öğretmenlerinin yeterlilikleri, öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumu ve fakülte müzik eğitimcilerinin yetiştirmekte olduğu müzik öğretmen adaylarının almış oldukları eğitimin kalitesinin de önemli olduğu düşünölmektedir (Altınsoy, 2019; Azılıoğlu, 2019; Birgül Demir ve Nacakcı, 2019; Çetin, 2018; Çetinkaya, 2017; Güven, 2019; Özgöl, 2009; Toraman, 2013). Bir programın etkililiği, programın uygulanabilirliği, işlevselliği, ekonomikliği ve hayatın gerçekliğine ne kadar uygun tasarlandığı ile doğrudan ilişkilidir. Yapılan çalışmalarda, programların uygulanabilir olmadığına yönelik elde edilen sonuçların göze çarpması niçin uygulanabilir programlar geliştirilemediği sorusunu akıllara getirmektedir. Eğitim programları gerçekten uygulanabilir değil midir? Uygulanabilir olmamasının sebeplerinin ardında yatan temel durumlar nelerdir? Problem, öğretim programından mı kaynaklanmakta yoksa öğretim programının hedeflerine ulaşamamasının farklı sebepleri mi söz konusu? Programların uygulayıcısı müzik öğretmenlerinin, fakülte müzik eğitimcilerinin ve öğrencilerin yenilenen programlara yönelik görüşleri nelerdir? Bu bağlamda, araştırmanın amacını 2018 yılında gözden geçirilerek uygulamaya konulan ortaokul müzik öğretim programının, alan

uzmanlarının görüşleri çerçevesinde eğitsel eleştirisinin yapılarak değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Bu amaç etrafında aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1- Müzik öğretmeni ve fakülte müzik eğitimi öğretim elemanlarının ortaokul müzik öğretim programlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

2- Ortaokul öğrencilerinin müzik öğretimine ilişkin görüşleri nedir?

3- Ortaokul müzik öğretmenlerine ve fakülte müzik eğitimcilerine göre ortaokul müzik öğretim programına ait güçlü-zayıf yönler; fırsat-tehdit unsurları nelerdir?

Alanyazında yapılan program değerlendirme çalışmalarını incelediğimizde; yapılan çalışmaların tez, makale ve bildirilerden oluştuğu görülmektedir. Bu çalışmalar ağırlıklı olarak ilköğretim müzik öğretim programlarının değerlendirmesi üzerine yoğunlaşmaktadır. Yapılan araştırmalarda öğretim programlarının daha çok eski programlar ile karşılaştırılması, kitap içeriklerindeki şarkıların öğrenciye uygunluğu, öğrenci kazanımlarının değerlendirilmesi ile veli, öğrenci ve öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların tespitine yönelik (Azılıoğlu, 2019; Birgül Demir ve Nacakçı, 2019; Çetinkaya, 2017; Güven, 2019; Öğülmüş ve Özdemir, 1995; Umuzdaş ve Levent, 2012) yapılmış olduğu belirlenmiştir. Müzik öğretim programlarının değerlendirilmesine yönelik program değerlendirme modeli kullanan çalışmalar incelendiğinde ise 2011-2021 yılları arasında program değerlendirme modeline göre yapılmış iki yüksek lisans tezi çalışmasının olduğu, bu çalışmalarında CIPP modeline göre yapıldığı görülmüştür. Herhangi bir program değerlendirme modeline göre yapılmış müzik öğretim programlarının değerlendirme çalışmasının yok denecek kadar az olması dikkat çekicidir. Halbuki programların değerlendirilmesinde, program değerlendirme modeli kullanılarak gerçekleştirilen araştırmaların hem sistemli bir program değerlendirme hem de farklı veri toplama teknikleri ile çok yönlü veri elde edilmesine olanak sağlaması bakımından daha nitelikli ve geçerli sonuçların elde edilmesinde önemli olduğu düşünülmektedir. Eisner’ın Eğitsel Eleştiri ve Değerlendirme modelinin uzman yönelimli bir değerlendirme modeli olması ve bugüne kadar ortaokul müzik öğretim programlarının eğitsel eleştirisinin ortaya konulmamış olmasının da etkisiyle; bu çalışmada, 2018 yılında yenilenerek uygulamaya konulan ortaokul müzik öğretim programlarının “Eisner’ın Eğitsel Eleştiri ve Program Değerlendirme Modeline” göre değerlendirilmesine karar verilmiştir. Ayrıca yapılan çalışmanın, müzik öğretim programlarının eğitsel eleştirisinin yapılması bağlamında ilk

çalışma olması ve alanda yapılacak yeni araştırmalara da yol gösterme potansiyeli taşıması bakımından önemli olduğu söylenebilir.

Araştırma iki boyutta ele alınmıştır. İlk boyutu Aydın il genelinde görev yapmakta olan 146 ortaokul müzik öğretmeni ile en çok sorun yaşanan program/programların hangileri olduğuna yönelik gerçekleştirilen anket çalışmasıdır. Araştırmanın ikinci boyutu ise, Aydın İli merkez Efeler ilçesinin farklı sosyoekonomik düzey (düşük-orta-yüksek) ortaokullarında görev yapmakta olan 15 müzik öğretmeni, altı ortaokul öğrencisi ve Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nde müzik eğitimi alanında görev yapan dört öğretim üyesi ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden oluşmaktadır. Bu bağlamda, araştırmada birden fazla analiz biriminin kullanılmasından dolayı durum çalışması deseni kullanılmasına karar verilmiştir.

Çalışma Eisner' ın Eğitsel Eleştiri Modelinin dört boyutu doğrultusunda raporlandırılmıştır. İlk bölümde kuramsal çerçeve, araştırmada izlenen yol (yöntem) ve araştırmadan elde edilen sonuçlar “Betimleme” bölümünde sunulmuştur. İkinci bölüm olan “Yorumlamada”, araştırma sonuçları alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda yorumlanmış ve üçüncü “Değerlendirme” bölümünde, yine elde edilen sonuçların eğitsel değeri tartışılarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın son “Temalaştırma” bölümünde ise araştırma boyunca sık tekrar eden durumlardan temalar elde edilmiş ve araştırma sonuçları ile sunulurken gerek araştırma bağlamında gerekse daha sonra yapılacak araştırmalara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Varsayımlar

Araştırmada;

- Görüşme gerçekleştirilen müzik öğretmenleri, fakülte müzik eğitimcileri ve öğrencilerin görüşme sorularına yansız ve içtenlikle cevap verdikleri,
- Katılımcıların, gerçekleştirilen sınıf içi gözlem sürecinde doğal davrandıkları,

kabul edilmiştir.

Sınırlılıklar

Bu araştırmada;

- En çok sorun yaşanan müzik ğretim programının belirlenmesi aşamasında, Aydın İlinde görev yapmakta olan 146 müzik ğretmeni ile gerçekleştirilen anket verileri,
- 2021-2022 eğitim ve ğretim yılında, müzik öğretmenleri, fakülte müzik eğitimcileri ve öğrenciler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme verileri,
- 2021-2022 eğitim ve ğretim yılında, düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzey  okulda gerçekleştirilen sınıf içi gözlem verileri,
- Müzik ğretim programları, il/ilçe zümre kararları, sınıf içi dokümanlar, şura kararları, yıllık plan verileri,

ile sınırlıdır.

1. BÖLÜM

1. EĞİTSEL ELEŞTİRİ: BETİMLEME

Bu bölümde Eisner'ın Eğitsel Eleştiri Modeli'ne göre var olan alanyazın, araştırmanın yöntemi, araştırmada geçirilen süreç ve çalışılan bağlam olduğu gibi betimlenmiştir. Betimleme üç kısma ayrılarak okuyucunun zihninde daha anlamlı bir yapı oluşturmaya çalışılmıştır.

Birinci kısımda, yapılan araştırmanın kuramsal temelleri ile alanyazın incelemesi, ikinci kısımda çalışmanın yöntemi ve üçüncü kısımda araştırmadan elde edilen sonuçların genel bir çerçevesi çizilerek betimlenmesi yapılmıştır.

Şekil 1.1. Betimleme Bölümü Genel Çerçevesi

1.1. Kuramsal Temeller

1.1.1. Sanat Eğitimi

“Bir millet sanattan ve sanatkardan mahrumsa tam bir hayata malik olamaz. Böyle bir millet bir ayağı topal, bir kolu çolak, sakat ve alil bir kimse gibidir. Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından birisi kopmuş demektir” (Mustafa Kemal, 1923).

Sanat ve sanat eğitiminin birey ve toplum için nedenli önemli olduğunu bildiğinizden şüphem yok bu sebeple, bu yazıda sizlere sanat eğitiminin öneminden kısaca bahsettikten sonra ülkemizde sanat eğitiminin öğretim programlarında nasıl ele alındığından bahsetmek istiyorum.

20. Yüzyılın başlarında bireylerin estetik ve duygusal yönlerinin ele alınması sebebiyle eğitimde gerçekleştirilen “Sanat Eğitimi Akımı”, eğitime yeni bir yön kazandırmış, özellikle çağdaş eğitim reformlarını da derinden etkileyerek güzel sanatların etkisiyle de tüm eğitimin yenileşmesinde önemli bir rol oynamıştır (Aytaç, 2006). Bu akımın etkisi sanatın hemen her alanına etki etmiş özellikle müzik eğitime yönelik olarak Orff-Kodaly ve Dalcroze gibi çağdaş müzik öğretim yöntemlerinin ortaya çıkmasında da etkili

olmuştur (Aksu, 2014). Buradan hareketle okullarda ve öğretim programlarında sanat eğitime yer verilmiş ve çocukların estetik açıdan gelişimlerinin önemi bir kere daha vurgulanmıştır.

Bilirdönmez ve Karabulut (2016) sanat eğitimini, sadece yetenekli bireyler için veya sanatçı yetiştirmek için verilen eğitimden ziyade bireyin sanat yoluyla eğitimi yani estetik açıdan eğitilmesi olarak tanımlamaktadır. Eisner ve Powell (2002) toplumların sanata bakış açısının; sanatın ancak yetenekle mümkün olduğunu, öğrenilmesi mümkün olmayan bir sürecin ürünü olmasının yanında “*sanat güzel bir şey fakat gerekli değil*” şeklinde olduğunu vurgulamaktadırlar. Ülkemizde de sanat eğitime bakış bundan çok farklı değildir. Sanat estetikdir, güzelliştir, insani yönlerimizin gelişimi için gerekli olmasına rağmen kaçımız sanat ile ilgili bir eğitime bütçe ayırmaktadır? Çocuklarımız için sanat ve sanat eğitiminin önemini Aksu (2018); yetiştirdiğimiz bireylerin “içe kapanık, bireyci, bencil, sürekli tüketen, teknoloji ve bilgisayar bağımlısı, paylaşmayı, üretmeyi ve işbirlikli çalışmayı bilmeyen, vicdan ve acımayı unutmuş, duygusuz bireyler olmasının” önüne geçilmesi şeklinde ifade etmektedir.

Ülkemiz eğitim sisteminde son yıllarda bireyin sınav odaklı gelişiminin getirdiği sorunlar aynı zamanda toplumsal sorunlarında ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Kritik evrede verilemeyen sanat eğitimi, bireylerin karşıt görüşlere olan hoşgörüsünü, farklı kültürlerle saygı duymasını, sanat eserlerine sahip çıkma bilincini ve evrensel değerleri paylaşmaktan yoksun kalmasına sebep olacaktır (Mercin ve Alakuş, 2007). Diğer bir yandan sanattan kopuk bireyler yetiştirdiğimiz ise öğretim programları ve içeriklerini incelediğimizde gözler önüne serilmektedir ve bu sorun öğrenenlerin ileride tüm bu değer ve bilinçlerden uzak bireyler olarak yaşamlarını sürdürmelerinde büyük pay sahibi olacaktır. Ayrıca okul öncesi ve ilkokul düzeylerinde resim ve müzik gibi iki önemli sanat dersinin alanında uzman eğitimciler tarafından verilmemesi ne yazık ki öğrenenlerin sanat ile ancak ortaokul (ilköğretim ikinci kademe) düzeyinde karşılaşması anlamına gelmektedir ki somut anlamda sanat nedir sorusunu MEB (2018) sekizinci sınıf müzik öğretim programının içeriğinde görüyor olmamız sanatın ders olarak mı yoksa diğer derslerde öğretilen bir konu olarak mı benimsendiğini gösterir niteliktedir. Halbuki uluslararası sözleşmeler “çocukların ve yetişkinlerin eğitim hakları ile kültür-sanat hayatına eşit şekilde katılımını da güvence altına almayı amaçlamış” buradan hareketle ülkeler sanat eğitimini öğretim programlarına dahil etmişlerdir (İKSV, 2014).

Avrupa ülkelerinin birçoğunun öğretim programları incelendiğinde sanat ile ilgili hedeflerin benzer olduğu ve sanat'ın ders konularının içeriğinde kazanımlar başlığı altında yer verilmesine rağmen yapılan uygulamalarda sanat ile ilgili kazanımlara az süre verildiği görülmektedir (EACEA P9 Eurydice, 2009). Tıpkı 20. Yüzyılın başlarında gerçekleştirildiği üzere yeniden ve yeni bir “21. Yüzyıl Sanat Akımına” ihtiyacın olduğu ve sanatın bir ders olarak ele alınmasının gerekli olduğu ortadadır.

Son olarak Howard Gardner'ın ortaya koyduğu zeka alanlarını da benimseyen yapılandırmacılık temelli bir eğitim sistemimiz olduğu düşünüldüğünde okullarda bireylerin farklı zeka alanlarına sahip ve beyni modüler bir yapıda kullanabildikleri gerçeği görmezden gelinmemeli bu nedenle uzamsal ve müzikal zeka alanlarının sanat ile ilgili zeka alanları olduğu ve üç boyutluluğu zihinde o objeyi görmeden hayal edebilme gücünü bireylerde mümkün kıldığı bilinmelidir (Ünver, 2016). Bu açıdan düşünüldüğünde sanat eğitimi yalnızca yetenekli bireylere değil bu bireylerin dışında kalan herkese verilmelidir ki sanat eğitimi ile bireylerin yaratıcılıklarının yanında belki de en önemli olan ruhsal gelişimleri için öğretim programlarının vazgeçilemez bir parçası olmalıdır (Mercin ve Alakuş, 2007). 21. Yüzyıl becerilerine yönelik olarak yaratıcı bireyler yetiştirmekteki hedefe ulaşmada sanat eğitimi görmezden gelmemiz öğrencilerin yaratıcı düşüncelerinde tek yönlü gelişmelerine ve duyuşsal gelişimden uzak, bilişsel gelişimin ön planda tutulduğu ve sonucunda robotik bireyler olmalarından öteye gidemeyecektir.

1.1.2. Müzik Eğitimi

Müzik eğitimi, bireylerde oluşturulmak istenen kasıtlı ve istendik müzikal davranış kazandırma şeklinde tanımlayan Uçan'a (1997) göre müzik öğretimi; “müziksel öğrenmeyi tasarlama, düzenleme ve gerçekleştirme sürecidir”. Bu oluşuma, öğrencinin müziksel varoluşu da denilebilir. Öğrenenin müziksel varoluşu içerisinde müziksel öğrenme, müziksel öğretme ve müzik öğretimi öğeleri bulunmaktadır. İnsan gelişiminin ilk aylarından itibaren müziğe karşı ilgi duymaya başlaması ilerleyen zamanlarda müzik eğitimi ile bilişsel, sosyal ve bedensel yönden gelişimine katkı sağlamaktadır.

Müzik eğitimi ülkenin politik felsefesine, toplum ve bireyin ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir. Programlar tasarlanırken belirlenen uzak, genel ve özel hedeflere ulaşmak kadar belirlenen hedeflerin ulaşılabilirliği, verilen eğitimin doğru ve nitelikli olması açısından da önem arz etmektedir. Hedeflere ulaşmada müzik öğretim yöntemlerinin

uygulanmasının yanında, çağdaş öğretim yöntemlerinin de sınıflarda uygulanması günümüz yapılandırmacı eğitim felsefesine bağlı geliştirilen öğrenci merkezli programlarda öğrencilerin kazanım hedeflerine ulaşabilmesi açısından önemlidir. Yapılandırmacı eğitim felsefesine göre geliştirilen 2018 müzik öğretim programının öğrenciden beklentisi bireylerin kendi yaşantıları yoluyla müzikal davranış kazanması ve kalıcı öğrenmeyi gerçekleştirebilmeleridir (Şentürk, 2007).

Uçan'a (1997) göre müzik eğitimi genel, özengen ve mesleki olarak üç'e ayrılmaktadır. Bu sınıflandırmada; genel müzik eğitimi yetenek ayırt etmeksizin herkesin öğrenebildiği başka bir deyişle ilk ve ortaokullarda verilen müzik eğitimi, mesleki (profesyonel) müzik eğitimi, müzik öğretmeni ve sanatçı yetiştiren kurumlarda verilen eğitim ve amatör müzik eğitimi ise isteğe bağlı şekilde ve yeteneği doğrultusunda müzikal davranış kazandırmanın amaçlandığı müzik eğitimi şeklinde tanımlanmaktadır (Çuhadar, 2016).

Ülkemizde müzik eğitimi batı müziği temel alınarak yapılandırılırken son yıllarda gerek ilköğretim ve lise gerekse üniversitelerin öğretim programlarında yapılan değişiklikler ile Geleneksel Türk Müziği eğitimi de programlara dahil edilmiştir. Müzik eğitiminin Türk eğitim sistemindeki yeri; okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise ve yükseköğretim düzeylerinin tamamında verilmektedir (Özgül, 2009) fakat okul öncesi ve ilköğretim düzeyinde müzik dersleri alanında uzman müzik öğretmenleri tarafından yürütülmemektedir. İlköğretim ikinci kademe ortaokul düzeyinde müzik eğitiminin bir ders saati 40 dakikadır ve zorunlu ders olarak verilmektedir. Öğrencilerin gelişimleri, öğretim programında belirttiği şekliyle; bireysel farklılıklar dikkate alınarak, uygun yöntem ve tekniklerin belirlendiği, tek bir ölçme aracı ile sonuç odaklı değil süreç odaklı ve birden çok alternatif ölçme araçlarının kullanılarak yapılması önerilmektedir (T.C. MEB, 2018). Ayrıca müzik öğretmenleri tarafından isteğe bağlı olarak okullarda ders dışı egzersiz çalışmaları¹ yapılabilmekte ve bu etkinliklerde okul koroları oluşturularak daha çok Milli Bayramlar ve yıl sonu etkinliklerine hazırlanma çalışmaları şeklinde yapılmaktadır.

Müzik eğitimi sonucunda öğrencilerden beklenen hedef çıktıları müzik dersi öğretim programında (T.C. MEB, 2018, s. 8) şu şekilde belirtilmiştir;

---

¹ Ders dışı egzersiz çalışması: Öğrencilerin boş zamanlarının değerlendirilmesi için ders dışında yapılacak eğitim çalışmalarının bütününe egzersiz denilmektedir.

“müzik yoluyla estetik yönü geliştirmek, duygu, düşünce ve deneyimlerini müzik yoluyla ifade etmek, yaratıcılığını ve yeteneğini müzik yoluyla ifade etmek, müzik aracılığıyla zihinsel becerilerinin gelişimini sağlamak, müzik yoluyla bireysel ve toplumsal ilişkilerini geliştirmek, müziksel algı ve bilgilerini geliştirmek, müzik yoluyla sevgi, paylaşım ve sorumluluk duygularını geliştirmektir”.

Bireyin, müzik eğitimi sonucunda beklenen hedef çıktılarını incelediğimizde müziğin, eğitiminin hem toplum hem birey açısından ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Bu önemden yola çıkarak, öğrenenlerde oluşturulmak istenen istendik müzikal değişikliklerin belli bir düzende ve planlı olarak gerçekleştirilmeye çalışılması ise ancak öğretim programları ile mümkündür.

1.1.3. Eğitim ve Öğretim Programı

Eğitim ile bireylere kazandırmak istenilen istendik davranışların belli bir amaç ve program dahilinde kazandırılmasına eğitim programı denilmektedir. Demirel' e (2020) göre eğitim programı, okul içi veya dışında öğrenenlere kazandırılması planlanan, bir dersin öğretilmesine yönelik olarak gerçekleştirilen etkinliklerin tamamıdır. Eğitim programları konu, hedef ve davranışlar, ders içerikleri, öğretim materyalleri gibi birçok şeyi kapsamaktadır. Öğretim programını da içine alan eğitim programları için okul içindeki faaliyetlerin tamamıdır diyebiliriz.

Öğretim programı ise Varış' a göre, eğitim programı içinde yer aldığı, öğretilmesi hedeflenen kazanımlara yönelik gerçekleştirilen eğitim durumlarının hepsini kapsadığıdır (1994; akt. Demirel, 2020). Bir başka deyişle, eğitim programında okulda öğrencilere kazandırmak istediğimiz genel ve özel hedeflerin yanında ders kazanımları, eğitim durumları ve ölçme değerlendirme boyutlarını bunların yanında, öğretmenin öğrencilerin konuları pekiştirmesi için dahi yaptığı ekstra etkinlikleri ve ev ödevlerini de kapsayan geniş bir program iken öğretim programı için kazandırılması planlanan istendik davranışların nasıl kazandırılması gerektiğine yönelik öğretmenlere yol gösteren bir programdır diyebiliriz.

Bu tanımları biraz daha açarak Senemoğlu, (2020) öğrenenlere kazandırmak istenilen hedefleri, bu hedeflerin sonucunda istenen davranışları, davranışların kazandırılmasında tüm öğrenme ve öğretme durumlarını, davranışların kazandırılıp kazandırılmadığına ilişkin sınav durumlarını da içine alan çok etkileşimli durumların tamamıdır şeklinde tanımlamıştır.

Eğitim ve ğretim programlarının genel tanımlamalarından yola çıkararak müzik ğretim programlarını düşündüğümüzde, öğrencilere kazandırmak istenilen müzikal hedeflere ulaşma sürecinde öğretmenlere yol gösterici olarak dersin hedeflerini, ğretim yöntem tekniklerini, sınamaya durumlarını belirlemelerine yardımcı bir programdır şeklinde düşünebiliriz. Aksu, (2018) müzik eğitim programlarının okul içi ve dışı tüm faaliyetleri kapsamından dolayı daha geniş şekilde müzik ğretim programlarını içine aldığını ve müzik ğretim programlarının müzik öğretmenleri için bir izleni olduğunu belirtmektedir. Nitelikli bir ğretim programı gelecek nesillerin başarısını etkileyen önemli bir unsurdur. Bu sebeple, ğretim programlarının geliştirilmesi ve değerlendirilmesi sürekli, dinamik yürütülmesi gereken bir süreçtir. Toplumun ve bireyin ihtiyaçları, bilimsel gelişmeler, felsefi temeller ve geliştirilen yeni kuramlar, teknolojik ilerlemeler eğitimde programın sürekli değerlendirilip yeniden geliştirilmesini zorunlu hale getirmektedir.

1.1.3.1. 1923'ten günümüze ilkokul ve ortaokul müzik eğitim programları

Cumhuriyet tarihi ilkokul ve ortaokul programlarının inceleneceği bu yazıda öncelikle, Atatürk'ün müzik ile ilgili düşüncelerine ve görüşlerine yer verilecek olup ayrıca Atatürk'ün müzik ile ilgili gerçekleştirdiği önemli çalışmalar hakkında bilgi verilecektir. Cumhuriyetin ilanından sonra eğitim alanında yapılan en önemli değerlişlik Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun (1924) ıkartılması ve tüm ğretim kurumlarının Maarif Vekaleti bünyesine alınması olmuştur (Biber, 1986). Bu düzenleme ile bugün Millî Eğitim Bakanlığının ilk adımı o yıllarda Maarif Vekaleti ile atılmış ve eğitim programlarının geliştirilme çalışmaları başlatılmıştır.

Atatürk (1934) IV. Dönem yasama yılı meclis açılış konuşmasında sanatın önemini; *“ Güzel sanatların tümünde, ulus gençliğinin ne denli ilerletilmesini istediğinizi bilirim. Bu, yapılmaktadır, ancak, bunda en çabuk, en nde görülmesi gerekli olan Türk musikisidir. Bir ulusun yeni değerlişliğinde ölçü, musikide değerlişliği alabilmesi, kavrayabilmesidir”* sözleriyle ifade etmiştir. Buradan yola çıkararak Atatürk sanata ve özellikle müziğe verdiği önemi, 1924 yılında “Musiki Muallim Mektebi'nin” kurulması ile müzik ğretmeni yetiştirilmesi gibi adımları atarken, diğer yandan daha sonra isimleri “*Türk Beşleri*²“ olarak tarihte yerini alacak yetenekli müzik ğrencilerinin yurt dışına eğitim için gönderilmesi,

---

² Türk Beşleri: Ahmet Adnan Saygun, Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin, Hasan Ferit Alnar ve Necil Kazım Akses (bkz. https://tr.wikipedia.org/wiki/T%C3%BCrk_Be%C5%9Fleri)

halk evlerinin açılması, konservatuvarların kurulması ve Anadolu'nun her bir köşesinde dilden dile söylenerek hayatta kalabilmiş türkülerin derlenip notaya alınması talimatlarını vermesiyle ortaya koymuştur (Gündüz, 2011). Ayrıca Cumhuriyet dönemi müzikte kurumlaşma ve Atatürk'ün batı müziği modernleşme çalışmaları olarak da görülen Musiki Muallim Mektebi³ gibi Osmanlı Devleti'nin müzik topluluğu olan "Mızıkâ-i Hümayun"⁴ Cumhuriyetin ilanından hemen sonra isim değiştirerek "Riyaset-i Cumhur Musiki Heyeti" ismini alacak ve bir anlamda okullaşmadan sonra icra alanında da kurumlaşarak batı müziği ve modernleşme hareketleri hızlanacaktı (Yurtseven ve Sağer, 2018).

Cumhuriyet dönemi müzikte modernleşme hareketi Tanzimat Fermanı sonrası başlamakla birlikte Cumhuriyet' in ilanından sonra hız kazanmıştır (Sağer, Zahal ve Gürpınar, 2013). Bu modernleşmeyi, geleneksel müzik öğretiminden klasik batı müziğine geçiş olarak tanımlayabiliriz. Müzikte modernleşmenin adımlarının atıldığı müzik eğitim kurumlarının açılması, yurt dışına öğrenci gönderilmesi ve müzik öğretim programlarında çoksesliliğe yer verilmesi ile yeni bir yapılanmaya gidilmiştir. Özellikle bu yapılandırmanın, batının klasik anlayışı ile Geleneksel Türk Müziğinin bir araya getirilerek harmanlanması sonucu ortaya çıkarılan "Klasik Çoksesli Türk Müziği" şeklinde olması yönündedir (Sağer, Zahal ve Gürpınar, 2013).

Musiki Muallim Mektebinden, Gazi Üniversitesi Müzik Eğitim Fakültesine uzanan bu yolculukta nitelikli müzik öğretmenlerinin yetiştirilmesinin amaçlandığı görülmektedir. Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlar kadar o kurumların öğretim programlarının da önemli olduğu bir gerçektir. Yurt dışından ülkeye davet edilen ünlü alman besteci Paul Hindemith istek üzerine sunduğu raporda okullarda söylenen şarkıların Avrupa kökenli halk ezgileri, kısaltılmış opera eserleri şeklinde olduğunu, bunun bu şekilde olmaması gerektiğini bunun yerine Türk Halk Müziği ezgilerinin okullarda söylenmesi ve ileriki zamanda bu ezgilerin çokseslilik düzeyine ulaştırılması gerektiğini belirtmiştir (Çuhadar, 2015).

Atatürk'ün modernleşme ve çağdaşlaşma hareketiyle, Türk Halk ezgilerinin kayıt altına alınarak çoksesli hale getirilmesi başka bir deyişle evrensel müzik kurallarına göre yeniden düzenlenmesi sağlandı. Bu amaçla ülke çapında müzik eğitimine yönelik

³ Musiki Muallim Mektebi: Müzik öğretmeni yetiştiren kurum. (Bkz. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/musiki-muallim-mektebi/>)

⁴ Mızıkâ-i Hümayun / Reis-i Cumhur Musiki Heyeti: Bugün ki adıyla Cumhurbaşkanlığı Devlet Senfoni Orkestrası. (https://tr.wikipedia.org/wiki/M%C4%B1z%C4%B1ka-y%C4%B1_H%C3%BCm%C3%A2yun)

geliştirilen eğitim programları ile nitelikli ve planlı müzik eğitiminin gerçekleşmesi hedeflenmiş ve program geliştirme çalışmalarında müzik eğitimine de yer verilmiştir.

1.1.3.2. İlkokul müzik eğitim programları

Araştırmanın bu kısmında, kuramsal çerçeve içerisinde Cumhuriyet tarihi boyunca uygulanmış ilkokul müzik eğitim programlarının genel yapısından bahsedilecek, ardından ortaokul ve ilköğretim programları anlatılacaktır. Eğitim programlarının genel felsefesi, yapısı, hedef ve kazanımları ile farklılıkları betimlenerek sunulmaktadır.

1924 İlkokul müzik (musiki) dersi eğitim programı

1924 ilk geçiş programı olarak da adlandırılan Cumhuriyet dönemi ilk programını doktora tezinde Mala (2011) şu şekilde ifade etmiştir: Cumhuriyetin ilk yıllarında fikir almak için yurt dışından getirilen bilim insanlarının etkisi ile pragmatist bir felsefe anlayışı hâkim olsa da, okullarda yapılan uygulamaların idealist ve realist felsefeye uygun amaçlar çerçevesinde olduğudur.

Altunya (2001) 1924 müzik eğitim programı ile ilgili olarak yapmış olduğu araştırmasında, programda sadece içeriğin yer aldığını, amaçlar, eğitim durumları, ölçme ve değerlendirme, materyal kullanımı ayrıca yöntem ve tekniklerle ilgili herhangi bir bilginin olmadığını belirtmiştir (akt. Aksu, 2018). Aksu, (2018) program içeriğindeki şarkıların öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluğu açısından, 1, 2, 3. sınıflarda ayrı, 4.ve 5. sınıflarda ayrı içerik düzenlemesi yapılarak şarkıların söylenişlerinde anlamına uygunluk, doğru şarkı söylemeye önem verilmesi şeklinde vurgu yapıldığı görülmekle birlikte bu vurgulamaların programda öğrenciye görelilik ilkesinin benimsendiğini, programı öğretmenin yapacağı etkinlikler etrafında toplanılmasından dolayı da derslerin öğretmen merkezli davranışçı öğrenme kuramına göre işlendiğini belirtmektedir. Ders saatleri incelendiğinde ise 1, 2, 3. sınıf kademelerinde haftalık iki saat, 4. ve 5. sınıf kademelerinde ise haftada bir saat şeklinde olduğu görülmektedir (Maarif Vekaleti, 1924; akt. Babadağ, 2020).

1926 İlkokul müzik (musiki) dersi eğitim programı

1926 programının geneline bakıldığında, ilk defa amaçların belirlendiği, dersler arası etkileşimin düzenlendiği, öğrenci düzeyine uygun, öğrenci ilgi ve yeteneklerinin göz ardı edilmediği, işbirlikli çalışmaların teşvik edildiği, üst düzey düşünme becerilerinin

geliştirilmesine odaklı diğer bir deyişle ilerlemeci eğitim felsefesinin benimsendiği yapılandırmacı bir program olduğunu söyleyebiliriz (Beyaztaş, Kaptı, ve Senemoğlu, 2013).

Altunya (2001) yapmış olduğu araştırmasında 1926 müzik eğitim programı ile ilgili şu tespitlerde bulunmuştur (akt. Aksu, 2018, s. 31):

Programın genel amacının oluşturulduğu, ders içeriklerinin belirlendiği, ilahi söylenmesinin yasaklanması (laiklik vurgusu), şarkılardaki ara nağmelerin öğrencilere söylettirilmemesi (Batı etkisi), çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun şarkıların söylettirilmesi, içerik kısmında 1,2,3. sınıflarda basit şarkıların okutulması nota öğretimine 4. ve 5. sınıfta geçildiği, eğitim durumları açısından öğrenci seviyesine uygunluk ve yaşına uygun şarkı seçimlerinden dolayı öğrenciye görelilik ve yakından uzağa ilkesinin benimsenerek derslerin yapılmasının gerektiği son olarak da yöntem teknik kullanımı açısından açıkça belirtilmemiş olsa da notayla öğretim ile kulaktan öğretim yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir.

1936 İlkokul müzik dersi eğitim programları

Beyaztaş, Kaptı ve Senemoğlu, (2013) yapmış oldukları araştırma neticesinde yapılan inkıpların sonucu olarak eğitim sisteminde de yenilik yapılmasının gerekli olduğunu, öğrencilerin ön öğrenmelerinin, ilgilerinin dikkate alınması, öğrenenlerin ilgilerine yönelik beceri ve bilgilerin kazandırılmasına vurgu yapılması ayrıca gerçek yaşamla ilişkili konuların seçilmesine özen gösterilmesinden dolayı ilerlemeci felsefenin benimsendiğini ifade etmişlerdir.

Mala, (2011) 1924 ve 1926 müzik eğitim programlarında ilk kademedeki iki saat olan musiki dersinin 1936 programı ile birlikte adını müzik olarak aldığı ve ders saatlerinin tüm kademelerde (1-2-3-4-5) bir saat olarak belirlendiğini belirtmiştir.

Müzik dersinin hedefleri genel hedef olarak belirlenmiş, bunun haricinde özel veya uzak hedefler belirtilmemiş olmakla birlikte, öğrencilere müziği sevdirmek, ritim duygusu oluşturmak gibi hedeflerin olduğunu görmekteyiz (Aksu, 2018). İlkokul programları (1936) incelendiğinde hedeflerden sonra dokuz madde halinde “direktifler” kısmı olduğu, bunların altı tanesi müzik dersinin neden gerekli olduğu (psikolojik, toplumsal, fizyolojik ve bireysel) üzerinde dururken son üç maddenin daha çok öğretmenlere dersin işlenişi ile ilgili

nelere dikkat edilmesinin gerekli olduğu yönünde bilgi vermesi şeklinde olduğu ifade edilmiştir (akt. Aksu, 2018).

1936 müzik eğitim programının içerik kısmının, sınıf öğretmenlerinin yeterli olamayacağı ölçüde müzik teorisi ile hazırlandığı, tek sesli, çok sesli şarkıların yanında nota bilgisi, ölçü sayıları, müzik yazım teorik bilgileri, Do majör gibi dizi kavramlarının olduğu görülmektedir (Aksu, 2018). Bu bağlamda 1936 yılı müzik programının içeriğinin sınıf öğretmenlerinin müzikal yeterliliğinin çok üzerinde hazırlandığı görülmektedir.

1936 müzik öğretim programının dönemselsel olarak düşünüldüğünde, öğrenme-öğretme durumlarının zengin içerikler ile desteklenmesi ayrıca bu içeriklerin zorluğu, programda vurgulanan müzik öğretim yöntemlerinden, kullanılacak çalgılara ve orkestraya yapılan vurguya da düşündüğümüzde kapsamlı bir program olduğu söyleyebiliriz (Aksu, 2018).

1948 İlkokul müzik dersi eğitim programı

Beyaztaş, Kaptı ve Senemoğlu (2013) ilkokul programlarına yönelik genel olarak, 1948 programının, 1936 programı ile örtüştüğü, programın daha ayrıntılı açıklamalar ile hazırlandığı, “öğrencilerin özelliklerinin dikkate alınması’nın” önemi, öğrencilerin gelişimsel özellikleri ve ilgilerinin önemli olduğu vurgularının yapıldığını belirtmişlerdir. Ayrıca yine aynı çalışmada 1936 programına benzer şekilde öğrencinin yakın çevresinin dikkate alınması, eğitim durumlarında bilimsel yöntemlerin kullanılması, problem çözme becerilerinin geliştirilmesi, öğretmenin rehber konumda olması gibi hususlara değinildiğini ve yaparak yaşayarak öğrenme gerçekleştirilmesinin vurgusundan dolayı ilerlemecilik felsefesi ve yapılandırmacı bir program olduğunu ifade etmişlerdir (Beyaztaş ve diğerleri, 2013).

Yapılan bir başka çalışmada müzik eğitim programı ile ilgili Mala, (2011) felsefi açıdan pragmatist ve ilerlemeciliğin benimsendiği fakat teoride olan bu yaklaşımın uygulama aşamasına geçirilemediği bunun yanında içeriklerin amaçlardan farklı oluşturulduğunu ifade etmektedir.

1948 Müzik eğitim programının hedefler başlığı altında belirtilen beş madde şu şekilde verilmiştir (T.C. MEB İlkokul Programı, 1948, s. 260; akt. Aksu, 2018, s. 40):

- Çocukta müzik sevgisini ve ritim duygusunu geliştirmek.

- Her çocuğu; ilgi ve yeteneğine göre şarkı söylemeye, bir m¼zik aleti çalmaya, bir m¼zik parçasını dinlemeye, ritmik çalışmalara ve yaratıcı çalışmalara katılmasını teşvik etmek,
- Çocuğun, toplumun içinde etkin yaşayabilmesi için gerekli m¼zik beceri bilgilerini elde etmesine yardım etmek,
- Okulda, evde ve çevredeki m¼zik faaliyetlerine çocuğun katılmasını teşvik ederek m¼zięi, çocuğun toplumsallaşmasında ve heyecanları bakımından gelişmesinde bir araç haline getirmek,
- M¼zik çalışmaları yolu ile milli birliğin gelişmesine yardım etmektir.

M¼zik dersinin hedefleri ve amaçlarının belirlendiği ilk program' ın 1948 m¼zik eğitim programı olduğunu söylemek mümkündür. Amaçlara bakıldığında açık şekilde ifade edilmemiş olmasına rağmen öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor açılardan gelişmelerinin dikkate alındığı gör¼lmektedir.

M¼zik dersinin amaçlarından sonra on beş maddelik açıklamalar kısmı yer almaktadır. Bu açıklamalar incelendiğinde, m¼zik dersinin nasıl işlenmesi gerektiği, m¼zik dersinin önemi, hedefler ve içeriğe yönelik vurgular, önerilen çalgı aletleri, nota öğretimi, dersin yapılması gereken ortam gibi açıklamalar mevcuttur (Aksu, 2018). Ayrıca açıklamalar kısmından sonra yer alan “Ders konuları” başlığı altında daha detaylı bilgilere yer verilmiştir. Aksu'ya (2018) göre 1936 m¼zik eğitim programının içerik kısmı ile aynı olan 1948 programında bazı değişiklikler yapılmış olup bunların daha önce ilk iki sınıfta olan içeriklerin ilk üç sınıfa yayıldığı şeklinde olduğu, 5. sınıf içeriklerinin aynı şekilde kaldığı ve 4. sınıf içeriğinin kapsamının biraz daha arttırıldığı şeklinde dir. Bu açılardan bakıldığında, 1936 programında olduğu gibi 1948 m¼zik dersi eğitim programını uygulayacak olan sınıf öğretmenlerinin, yeterli donanıma sahip olduğu gör¼řünün hâkim olduğu düşün¼lmektedir.

Genel hatları ile bakıldığında, 1948 m¼zik eğitim programının bir önceki 1936 programında olduğu gibi ilerlemeci ve yapılandırmacı yaklaşıma dayandığı, öğrenci ilgi yeteneklerinin dikkate alındığı, öğrenci merkezli, mutlaka çalgı aleti çalınmasına vurgu yapılması, nota öğretimi ve kulaktan öğretim ile basit çok sesli şarkıların öğretimine önem verilmesi, batı m¼zięi ilkelerinin benimsendiği, dersin hedef, içerik ve eğitim durumlarının ilk defa daha açık ve net şekilde ifade edilmiş olduğu gör¼lmektedir. Tüm bunlar göz önüne

alındığında, dönemine göre çok kapsamlı olduğu ve sınıf öğretmenlerinin yeterliliklerinin üzerinde bir program olduğunu söylemek mümkündür.

1968 İlkokul müzik dersi eğitim programı

Beyaztaş, Kaptı ve Senemoğlu, (2013) 1968 programının öncesinde hazırlanan 1962 taslak programının beş yıl pilot bölgelerde uygulandığı ve sonucunda düzenlemeler yapıldıktan sonra 1968 programının yürürlüğe alındığını belirtmektedirler. Ayrıca 1968 İlkokul programının önceki programlarda olduğu gibi öğrencinin ilgi ve yeteneklerinin dikkate alınması, ön öğrenmelerin önemi, öğrenenin aktif ve öğretmenin rehber olması ve anlamlı öğrenmeye vurgu yapılmasından dolayı da ilerlemeci ve yapılandırmacı bir program olduğunu söylemek mümkündür.

1968 İlkokul programı kapsamında müzik eğitim programını incelediğimizde, programın amaçları kısmında altı madde şeklinde ifade edildiği, özel hedeflerin ise her sınıf için konu başlıkları şeklinde tasarlandığı görülmektedir. Aksu, “*Programın Amaçları*” kısmındaki altı maddeyi şu şekilde açıklamıştır (2018, s. 46):

- Çevre ve imkanlarından başlayarak tek ve çok sesli milli bir şarkı dağarcığına sahip olurlar,
- Tek ve toplu iş yapma alışkanlığı ile sorumluluk duygusu kazanırlar,
- Yaratma yetenekleri ve anlatım güçlerini geliştirirler,
- Okul içi ve okul dışı tecrübelerini zenginleştirir, zamanlarını müzikle değerlendirme istek ve alışkanlığı kazanırlar,
- Milli, evrensel sanat değerlerini tanır, benimser ve severler,
- Böylece çevre müzik kalkınmasında ve yurt çapında müzik gelişmesinde etkili olabilirler; çağdaş Türk müziğinin doğmasını ve yayılmasını hızlandıracak bir ortamın yaratılmasında görüş kazanırlar.

Programın amaçlarından sonra “Açıklamalar” başlığında sunulan dersin işlenmesinde uygulanacak ilkelerin on bir madde ile verildiğini görmekteyiz. Aksu (2018) bu ilkelerin; bilinenden bilinmeyene, müzikten faydalanmak, müziği yaşantısına dahil etmek, eğitimde bütünlük, yaratma yeteneğinin geliştirilmesi ve sanata yönlendirmek gibi maddelerin olduğu belirtmektedir. Ayrıca Aksu (2018) devamla, önceki programlarda

belirtilmeyen çocuğun yakın çevresindeki Türkülerin seslendirilmesi, Türk marşlarından örnekler, şarkı ve enstrüman müziğine önem verilmesi gibi vurguların, batı müziğinin aksine yerli Türk Halk müziğine yönelim olduğu şeklinde yorumlanabileceğini belirtmektedir.

1968 İlkokul müzik eğitim programı içeriğinin “Ders Konuları” şeklinde ve her sınıf kademesinde ayrı ayrı ifade edilmektedir. Programda 1. ve 2. sınıf düzeyinde şarkı seçimleri ve genel olarak kulaktan öğretim şeklinde ders işlenmesi vurgulanmış, 3. sınıf düzeyinde nota öğretiminin kısmi olarak başlatılması, 4. sınıf düzeyinde nota öğretimi, ölçü sayıları ve İstiklal Marşı'nın söylenmeye başlanması, 5. sınıf düzeyinde ise diğer kademelerin üzerine majör ve minör kalıpların verilmesi ayrıca Türk halk müziğindeki makamların verilmesi belirtilmiştir (Aksu, 2018). Bu ifadelerden yola çıkarak programın yöntem ve teknikleri açısından günümüzden çok farklı olmadığı düşünülmektedir. Açık şekilde ifade edilmese de programın uygulanmasında kulaktan öğretim, nota ile öğretim, söyleme, dinleme ve çalma, müziksel algı, bireysel ve toplu söyleme veya çalma, oyunlaştırma, gösterip yaptırma gibi genel ve özel öğretim yöntemlerinin kullanıldığını söylemek mümkündür.

1968 müzik dersi eğitim programında ilk defa İstiklal Marşımızın öğretilmesi ve icrasına yönelik çalışmanın, programın içerik kısmında yer aldığı görülmektedir (T.C. MEB İlkokul Programı, 1968, s. 247; akt. Aksu, 2018). Ayrıca Aksu, (2018) yine ilk defa programda koro çalışmalarına yönelik ifadelerin varlığı ile ilk defa müzik sınıflarının kurulmasına yönelik yapılan çalışmalardan bahsetmektedir.

1.1.3.3. Ortaokul müzik eğitim programları

Ortaokul müzik eğitim programlarına yönelik ilk çalışmaların 1924 yılında başlayıp üç sene uygulanmasından sonra 1927 yılında yapılan değişiklikler ve 1928 yılında gerçekleşen harf devriminden sonra, asıl düzenlemeler 1932 yılında yapılarak uygulamaya alınmıştır (Biber, 1986). Araştırmanın bu kısmında, ortaokul müzik eğitim programlarına yönelik genel bir çerçeve çizilmektedir.

1930 Ortaokul müzik eğitim programı

1930 yılı müzik eğitim programlarını incelediğimizde, programda genel ve özel hedeflerin olmadığı, amaçlara yönelik ifade bulunmadığı, içerik olarak ise sadece konu başlıkları şeklinde olduğu görülmektedir (Aksu, 2018). Biber (1986) yapmış olduğu

araştırmasında, programın sınıf düzeyleri başlığı bulunduğu ve bu başlıklar altında ders saati, sınıf düzeylerine (1-2-3) yönelik olarak gösterilecek konuların olduğu, teorik konular ile ilgili olarak ise müzik eserlerinin sınırları ile temel özelliklerinin verildiğini ifade etmektedir.

Aksu (2018) çalışmasında, 1930 programına yönelik olarak konu listelerinden oluştuğu, kazanımların nasıl ve ne şekilde işlenmesine değinilmediği fakat genel amaç ve hedeflerin belirlenmemesi ve öğretmenlere kazanım ifadesi olarak “söylettirilecektir” şeklinde yapılan direktiflerin programın öğretmen merkezli bir anlayışla hazırlandığını düşündürdüğünü ayrıca program içeriğinin dönem şartlarına göre zor konulardan oluştuğu ve Batı müziği odaklı bir eğitimin benimsendiğini belirtmektedir.

1931 Ortaokul müzik eğitim programı

Program başlıklarına bakıldığında, programın hedefleri, prensipleri, özellikleri, müzik dersinde kullanılan alıştırmalar, genel düşünceler, sınıf konuları ve “Orta Mektepler ile Muallim Mekteplerinin” ilk sene ders planlarının olduğu görülmekte bu açıdan bir önceki programa göre daha kapsamlı hazırlanmış olduğu yönündedir (Aksu, 2018).

Biber, (1986) 1931 yılında yayınlanan müzik eğitim programının deneme bir program olduğunu, kendisinden önce ortaya konulan programların bir toparlaması olduğunu belirtmektedir.

Program genel hatları ile incelendiğinde donanımlı bir müzikal alt yapı gerekliliği gerektirmekte program içeriğindeki “Armoni”⁵, “Transpozisyon”⁶, “Yedili Akorlar”⁷, “Diyez ve Bemollü tonlar”⁸ ile yoğun “Solfej”⁹ çalışmaları mesleki müzik eğitimi içeriği boyutunda ağır bir program olduğunu göstermektedir ayrıca kültürel kalkınma sebebi ile müzik ve sanat eğitimine yönelik düşünceler, programlara da etki etmiş ve içeriğinde Batı müziğinin ağırlığı çokça arttırılmıştır (Aksu, 2018).

---

⁵ İki ya da daha fazla sesin aynı anda tınlaması sonucu kulağa hoş gelen uyumdur (TDK, 2022).

⁶ Bir eserin, şarkının veya melodinin farklı bir ton üzerinden seslendirilmesi.

⁷ En az üç sesin birlikte tınlaması (TDK, 2022)

⁸ Diyaz, bir sesin yarım ses inceltmesi, bemol ise bir sesin yarım ses kalınlaştırılmasıdır (TDK, 2022).

⁹ Müzik eserlerinin nota isimlerinin ses ve nota değerine uygun olarak seslendirilmesidir (TDK, 2022).

1938 Ortaokul müzik eğitim programı

Programda öğrenme ve öğretme durumlarının açıkça belirtilmemesine rağmen ifadelerden hedefe, öğrenciye uygunluk, somuttan soyuta gibi kavramların anlaşılabilirdiği fakat ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına yönelik herhangi bir açıklamaya rastlanmadığı, program başlıklarının bir önceki programla aynı olduğu ve kendinden önceki programa göre içeriğin biraz daha hafifletildiği görülmektedir (Aksu, 2018).

Program içeriği bugün ile karşılaştırıldığında yine sarmal bir yapıda orta 1. sınıf konularının daha çok porte, notalar, notaların süreleri, sol anahtarı, basit ölçüler şeklinde olduğu ayrıca hız ve gürlük basamaklarının verildiği görülmekte, orta 2. sınıf düzeyinde ise değiştirici işaretler, çoğaltma noktası, uzatma bağı, sekizlik ve on altılık nota değerleri, hız ve gürlük terimlerinde crescendo ve decrescendo, la minör, ile do majör tonları ile birleşik ölçüler verilmekte ve orta 3. sınıf içeriği daha da ağırlaşarak bu konuların üzerine fa anahtarı, iki sesli ve üç sesli şarkıların içerikteki yerini aldığını görmekteyiz (Aksu, 2018).

Özetle bir önceki programa göre içeriğin hafifletilmesini transpozisyon, yedili akorlar, bemollü ve diyezli tonları, yoğun solfej ve armoni konularının çıkartılmasından anlaşılabilir.

1949 Ortaokul müzik eğitim programı

Aksu'nun (2018) yapmış olduğu kapsamlı araştırmada, 1949 müzik eğitim programı “Amaçlar”, “Açıklamalar” ve “Ders Konuları” başlıkları altında hazırlanmış, amaçlar başlığı altında önceki programlardan farklı olarak daha çok çocukların duyuşsal alan özelliklerine yönelik kazanımların yer aldığı, açıklamalar başlığı altında geçen ifadelerden eğitim durumlarına bu kısımda yer verildiği, önceki programlardan farklı olarak ilk defa müzik sınıfı vurgusunun yapıldığı ve ölçme değerlendirmeye yönelik olarak herhangi bir ibarenin bulunmadığını belirtmektedir. Müzik dersinin müzik sınıflarında okutulmasına 1948 yılı ilkokul müzik eğitim programından sonra 1949 yılı müzik eğitim programında da vurgu yapıldığını görülmektedir.

Program içeriğinde, önceki programlarda belirtilen halk müziklerinden farklı halk türkülerinin olduğu, dinleme üzerine çalışma yapılmasının hatta plaklardan koroların dinletilmesi gibi önerilerde bulunduğu ve genel olarak incelendiğinde önceki programlara göre biraz daha hafifletilmiş bir program olduğu görülmektedir (Aksu, 2018). Programda

dinleme etkinliklerinin, dönem içinde gelişen plak teknolojisinin etkisinden kaynaklandığı düşünülebilir.

1971 Ortaokul müzik eğitim programı

Program metni incelendiğinde önceki programlardan farklı konu başlıklarının olduğu görülmektedir. Aksu, konu başlıklarını ve program ile ilgili tespitlerini şu şekilde ifade etmektedir (Aksu, 2018, s. 86):

Programın “Amaçlar”, “Açıklamalar”, “Sınıf ve Okul Koroları”, “Çalgı Çalışmaları ve Çalgı Toplulukları”, “Dilli Flüt (Blok Flüt)”, “Mandolin”, “Diğer Araç ve Gereçler” ve “Ders Konuları” başlıkları altında hazırlandığı görülmektedir. Önceki programlarda yoğun olan solfej, armoni gibi konuların yerini çalgı ve çalgı topluluklarının aldığı, amaçların önceki programda olduğu gibi daha çok duyuşsal alan kazanımlarından oluştuğu, programın içeriğinin önceki programa göre daha sade ve kolaylaştırılmış olduğu, öğrenme öğretme yaşantılarının açıklamalar başlığı altında yer aldığı, halk müziğinden sonra ilk kez Türk sanat müziğinden örneklerin bu programda yer alması ve yine ilk kez ölçme ve değerlendirme ile ilgili açıklamalara yer verildiğini görmekteyiz.

Önceki programlardan farklı olarak çalgı ve çalgı topluluklarına önem verilmesi daha çok öğrenenlerin müzik dersine yönelik öğrendikleri bilgileri uygulamaya dökabilmelerine imkân vermesi açısından önemli bir gelişmedir. Ancak, programda dönem itibari ile arabesk müziğin dinlenilmesinden duyulan kaygı sebebi ile okullarda bu tür şarkıların dinletilmemesinin yanında öğretmen ve öğrencilerin “elektro bağlama ve gitar” gibi çalgıları çalmamaları gerektiğine yönelik yapılan vurgu ve eğer amacına uygun olacak ise akordeon, gitar ve melodika gibi çalgıların çalınabileceği yönünde belirtilen öneriler programa yönelik diğer önemli dikkat çekici hususlar arasındadır (Aksu, 2018).

1986 Ortaokul müzik eğitim programı

1986 ortaokul müzik eğitim programı, Eğitim ve Öğretim Yüksek Kurulu Başkanlığı tarafından yürürlüğe konulmuş hem ortaokul hem de lise eğitim programları birlikte verilmiştir. Program başlıkları aynı başlıklar altında olsa da içerik yönünden ayrı ayrı ele alınarak hazırlanmıştır.

Aksu, (2018) programların “Amaçlar” başlığı altında genel amaçlar olarak belirlenen dokuz maddenin yer aldığını, bu maddelerin içinde en önemlisinin ilk defa bir programın

genel amaçlarında “*İstiklal Marşı*’mızın doğru ve iyi bir şekilde öğretilmesi ve söylenmesini sağlamanın” yer aldığı, milli ve folklorik değerlerimize vurgu yapıldığı, yine ilk kez Türk Sanat Müziğine yönelik makam isimlerinin yer aldığını belirtmektedir.

Programın içerik kısmında yenilikçi olarak “ritmik ve jimnastik” uygulamalarına vurgu yapılarak Dalcroze metoduna atıf yapılması, önceki programlara göre daha sade ve yaparak yaşayarak ilkesinin benimsendiği, uygulama ağırlıklı bir program hazırlandığı ve ölçme ve değerlendirmeye dönük herhangi bir ifadenin yer almadığı görülmektedir (Aksu, 2018).

1986 müzik eğitim programının özellikle Milli değerlere ve *İstiklal Marşı*mıza yaptığı vurgunun dönem itibari ile düşünüldüğünde darbe yönetiminin etkisi altında kalınarak hazırlandığı söylenebilir. Özellikle, Dalcroze gibi çağdaş özel öğrenme yönteminin ilk defa bir programda olması çağdaş öğrenme yöntemlerine önem verilmeye başlanması olarak değerlendirilebilir.

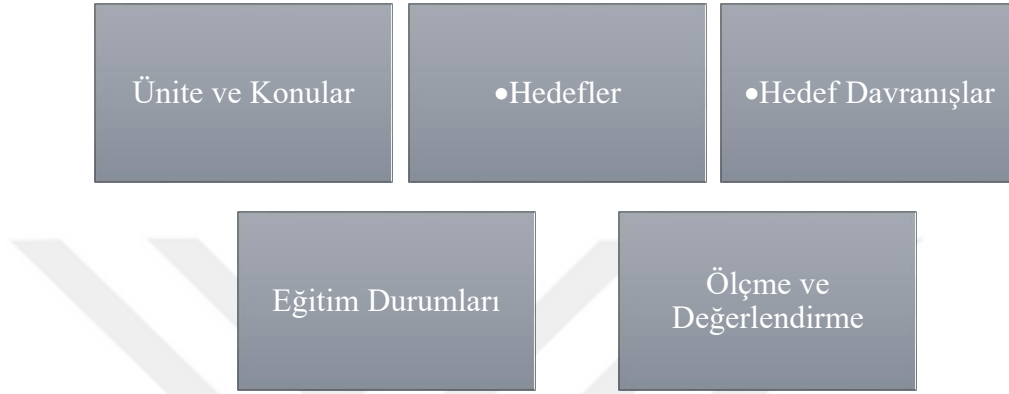
1.1.3.4. İlköğretim müzik eğitim programları

1994 İlköğretim müzik eğitim programı

Beyaztaş, Kaptı ve Senemoğlu, (2013) 1980 yılından sonra programların birlikte geliştirilmesinden ziyade ders bazında geliştirilmeye çalışıldığını bu sebeple, 1994 Talim Terbiye Kurulunun 298 sayılı kanunu ile Müzik Eğitim Programının geliştirildiğini belirtmişlerdir. Aksu, (2018) 1994 müzik eğitim programına yönelik açıklamasında “Türkiye’nin çağdaş anlayışla geliştirilmiş ilk programının, 1994 eğitim programı olduğunu” ifade etmiştir. 1994 öğretim programı ilköğretim programı olarak 1. sınıftan 8. sınıf’a kadar kesintisiz eğitim hedefi ile geliştirilmiştir.

Aksu, (2018) programın ilk devresinin 1., 2., ve 3. sınıflardan oluştuğu, 2. devresinin 4. ve 5. sınıflardan son olarak 3. devresinde 6,7 ve 8. sınıf lardan oluşturulduğunu belirtmektedir. Aksu devamlı; daha önceki programların ‘içerik’ boyutunda ele alınmış olmasından dolayı 1994 eğitim programından ayrıldıklarını, 1994 eğitim programının daha çok konu ve hedeflere yönelik tasarlandığını ve çağdaş program geliştirmenin temellerinin dikkate alındığını ifade etmektedir (2018). Diğer bir deyişle, 1994 eğitim programı kendinden önceki programlardan farklı olarak hedefler, içerik, eğitim durumları ve ölçme değerlendirme aşamalarının ayrıntılı olarak yazıldığını söyleyebiliriz.

1994 Müzik Dersi Eğitim Programının öğrencilere müzik yoluyla kazandırılacak hedef davranışların nasıl kazandırılacağı, kazandırılmasında kullanılacak yöntem ve teknikler, materyaller ve ne ölçüde kazandırıldığı ünite ve konular bazında ölçme değerlendirme (sınama durumları) yapılarak belirlenen hedeflere ulaşip ulaşılmadığının tespitinin yapıldığı kapsamlı ve ayrıntılı tasarlandığı görülmektedir (Özgül, 2009, s. 612). Programın öğeleri şekil 1.2’ de gösterilmiştir:

Şekil 1.2. Program Boyutları

Müzik dersinin hedefleri açısından bakıldığında müziğin temel öğelerini kavrama, müziği oluşturan temel unsurları bilme, müzik yapma, müzik dinleme, yaratıcı müzik üretimi, Türk ve evrensel müzikleri tanıma, Atatürk’ün müzik ile ilgili görüşlerini açıklayabilme, İstiklal Marşını doğru ve anlamına uygun okuyabilme, basit çoksesli şarkıları seslendirme, müziği sevme, müzik etkinliklerine katılma, basit ritim besteleme, kendi düzeyinde müzik aleti yapabilme şeklinde bilişsel-duyuşsal ve psikomotor alanda gelişmelerini sağlamaya yöneliktir (Aksu, 2018).

Aksu (2018) programın içeriği ile ilgili sarmal yaklaşımın benimsendiği bu sebeple, konuların her bir ünite içinde yoğurulmuş şekilde olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca Aksu devamla (2018); 1994 programının kendinden önceki programların ağır yükünün hafifletildiği ayrıca kendinden sonra gelecek 2006 programına göre bile zengin içeriklerle donatıldığı, bu içeriklerin sadece Türk Halk müziğinin ulusal ölçüde çeşitliliği ile kalınmayıp Avrupa hatta tüm Dünya müziklerinden örneklerin yer aldığını belirtmektedir.

Programın öğrenme ve öğretme durumları ile ilgili yakından uzağa, bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, genel öğretim yöntemlerinin yanında müzik dersi özel öğretim yöntemlerinde yer aldığı ve yöntemlerin ünitelerin mevcut özelliklerine göre kullanılmasının önemi ayrıca müzik dersinin yapılmasına uygun

dersliklerin hazırlanmasının gerekli olduğunun belirtilmesinin kendinden önceki 1968 programındaki öneri ile uyduğunu ve bu önerilerin ileride oluşturulacak müzik sınıflarını öngördüğünü ifade etmektedir (Aksu, 2018).

Programın ölçme ve değerlendirme boyutu ile ilgili Altunya (2001) bundan önceki programlarda yönetmeliklerde yer alan sınama durumlarının 1994 programı ile birlikte programda yer aldığını belirtmiştir (akt. Aksu, 2018). 1994 Müzik Eğitim Programının sınama durumlarının her bir ünite başında, süreç içinde ve ünite sonunda olacak şekilde düzenlenmesinin yanında tutum ölçekleri, dereceli puanlama anahtarları gibi farklı değerlendirme araçlarının da kullanıldığı görülmektedir (Aksu, 2018).

2006 İlköğretim müzik dersi öğretim programı

2006 İlköğretim müzik öğretim programına kadar yapılmış tüm eğitim programlarında, ilerlemecilik eğitim felsefesi ve yapılandırmacılığın izleri olsada programların hedef davranışlara vurgu yapmasından dolayı pozitivist paradigmanın etkisiyle davranışçı öğrenme yaklaşımının hakimiyetinde programlar olduğu görülmektedir. 2005 yılında geliştirilen ve bir yıl sonra 2006 yılında uygulamaya konulan program, yapılandırmacı yaklaşımın benimsendiği, öğrenci merkezli, etkinliklerin temel alındığı, eleştirel düşünen, yaratıcı bireylerin yetiştirilmesinin hedeflendiği, iş birlikli çalışmaya teşvik edilen ve ilerlemeçi felsefe benimsenerek hazırlanmıştır.

Beyaztaş, Kaptı ve Senemoğlu, (2013) programı tanımlarken, daha önceki programlarda program geliştirme ilkelerine uyulmasına rağmen amaçlara ulaşmada bazı eksikleri olduğunu ve ilerlemecilik felsefesine dayalı bir program olduğunu belirtmişlerdir.

Aksu (2018) 2006 yılında yayınlanan müzik öğretim programının, yapılandırmacı yaklaşıma dayandığı ve çoklu zeka gibi bireyi merkeze alan kuramların benimsenerek öğrenmeyi etkinlikler yolu ile gerçekleştiren ve öğretmeni rehber olarak eğitim öğretime dahil eden bir program olduğunu ifade ederken, programın yenilenmesinin sebebi olarak önceki programların davranışçı öğrenme yaklaşımına dayalı olarak tasarlanması olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda, 2006 Öğretim programının geliştirilmesinde önceki programlarda mevcut olan davranışçı yaklaşımın yerini bilişsel, üst düzey düşünme becerilerine odaklı, öğrenenlerin bilgiyi gerçek yaşamlarıyla ilişkilendirip yaparak ve yaşayarak kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesinin planlandığı yapılandırmacı bir yaklaşıma bıraktığını söyleyebiliriz. 2006 Müzik öğretim programı, yapılandırmacılığı ve etkinlik merkezli

öğretimi benimsemesi sebebi ile çağdaş program geliştirme ilkelerine göre tasarlanan bir program olmuştur. Programda açıkca vurgulanan öğrenci merkezli olması, yaparak yaşayarak öğrenilmesinin öneminden dolayı ilerlemecilik eğitim felsefesine dayalı geliştirildiği ortadadır. 1994 Öğretim programı için ayrıca hazırlanmış bir kılavuz mevcut iken, 2006 programında ayrıca bir kılavuz yerine öğretmen kılavuz kitabı hazırlandığı ve öğrenci çalışma kitabında, etkinliklerin, açılımların ve uygulamaların yansıtıldığı görülmektedir (Aksu, 2018).

2006 Müzik Öğretim Programı dört öğrenme alanı üzerine oluşturulmuştur. Bu öğrenme alanları (T.C. MEB, 2006, s. 7):

- Dinleme-Söyleme-Çalma
- Müziksel Algı ve Bilgilenme
- Müziksel Yaratıcılık
- Müzik Kültürü

2006 programının hedeflerini incelediğimizde, bir önceki programda kırk dört maddeden oluşan “Genel Amaçların” on dört madde ile sınırlandırıldığı görülmektedir. Bu maddelerin duyuşsal, psikomotor ve bilişsel alanlar ile ilgili ayrı ayrı ifade edilmesi, bir önceki programa göre görülmemiş bu alanlar daha çok kazanımlar kısmında belirtilmiştir. Programın genel amaçları; Türk Milli Eğitimin genel amaçları, müzik dersi öğretim programı’ nın genel amaçları ve sınıf kademelerine yönelik özel amaçlar yani kazanımlar şeklinde belirtilmiş, programın genel amaçları (T.C. MEB, 2006, s. 6):

Müzik yoluyla estetik yönünü geliştirmek, duygu düşünce ve deneyimlerini müzik yoluyla ifade edebilmek, yaratıcılık ve müzik üretme, yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası müzik türlerini tanımak, kişilik ve özgüven gelişimlerine katkı sağlaması, müzik ile zihinsel becerilerin gelişimi, müzik yoluyla toplumsal ve bireysel ilişkilerini geliştirmesi, müzik algısı ve bilgilerini geliştirmesi, İstiklal Marşı ve milli marşlarımızı öğrenmek, Türkçeyi doğru ve etkili kullanmak şeklinde belirtilmiştir.

Programın kazanımları dört öğrenme alanı içinde ayrı ayrı verilmiş ve kazanımların öğrenci düzeyine uygunluğu, ön öğrenmelerini dikkate alan ve öğrencilerin ilgi, ihtiyaçlarını karşılar şeklinde ifade edilerek belirtilmiş (T.C. MEB, 2006).

2006 Müzik dersi öğretim programının içerik boyutunu incelediğimizde, sarmal yaklaşım ve konu alanlarına uygun etkinliklerin yer aldığı, programın açıklamalarında bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanların taksonomiye göre belirlendiği görülmektedir (T.C. MEB, 2006).

Programı öğrenme ve öğretme durumları genel öğretim yöntemlerinin ayrıntılı şekilde verildiği ayrıca müzik özel öğretim yöntemlerinde ayrıntılı sıralandığı buna ek olarak programın yöntem tekniklerinin kazanımlar ile uygun olduğu, öğretmen kılavuz kitabı ve örnek etkinliklerde belirtilen materyallerin ülke genelinde sosyoekonomik olarak kişileri zorlamadan temin edilebilecek materyaller ile desteklendiğini belirtmiştir (T.C. MEB, 2006).

Programda nota öğretiminin ilkokul 4. sınıf düzeyinden başlatılacağını, bu seviyeye kadar ve sonrasında mutlaka kulaktan öğretim yöntemi ile şarkıların öğretilmesinin gerekliliği vurgulanırken buna dayanak olarak müzik dersinde nota öğretiminin bir amaç değil araç olduğu ilkesinden yola çıkıldığında ayrıca belirtilmiştir (T.C. MEB, 2006, s. 9).

Aksu, (2018) programın değerlendirme boyutu için bugüne kadar yapılmış en kapsamlı “değerlendirme” boyutunun 2006 programında hayata geçtiğini belirtmiştir. 2006 müzik öğretim programını incelediğimizde, yapılması istenilen değerlendirmelerin sadece kazanımlar ve öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarını ölçmeye yönelik olmadığını bunun yanında yaşam becerilerinin de (motivasyon, kendine güven, çaba gösterme vb.) değerlendirme boyutunda ele alındığını, değerlendirme aşamalarında ünite ünite ve kazanımların tek tek ele alınarak portfolyo, performans değerlendirme ölçekleri, rubrikler ve kontrol listeleri ile çok yönlü değerlendirmelerin yapılmasına yönelik vurgu yapılmıştır (T.C. MEB, 2006).

Buradan anlaşılacağı üzere 2006 programının ölçme ve değerlendirme yaklaşımı açısından, yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmesi ile birlikte çok yönlü alternatif ölçme araçlarının kullanılmasının gerekliliğine, öğrencilerin tek bir özelliğine bakarak ölçülmesinden vazgeçildiğine ve sonuç odaklı değil süreç odaklı değerlendirme yaklaşımlarının benimsenmesi gerekliliğine yönelik hazırlandığını söylemek yanlış olmayacaktır.

1.1.4. Değerlendirmesi Yapılan 2018 Yılı 1-8 Müzik Dersi Öğretim Programı

2017 yılı Müzik Dersi Öğretim Programı taslak olarak hazırlanmış ve bir yıl süren izleme-değerlendirme çalışmaları sonrası 2017-2018 Eğitim Öğretim yılında 1., 5. ve 9. sınıflarda uygulanmaya başlanmıştır. Değerlendirme sonrası “20.01.2018” tarihinde esas program olarak yapılan değişiklikler ile birlikte yayınlanmıştır (T.C. MEB, 2018). Program yayımlandıktan birkaç ay sonra tekrar revize çalışmaları yapılmıştır.

2017 Müzik dersi öğretimin programında belirtilen ana başlıklar; “Öğretim Programının Temel Felsefesi”, “Genel Amaçlar”, “Temel Beceriler”, “Değerler Eğitimi”, “Ölçme ve Değerlendirme” şeklinde iken, revize edilen 2018 programında diğer öğretim programları ile aynı şekilde belirli başlıklar altında tanımlamaların yapıldığını görmekteyiz. Bu tanım başlıklar, “Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programı”, “Programların Amaçları”, “Programların Perspektifi”, “Ölçme ve Değerlendirme”, “Bireysel Gelişim ve Öğretim Programları” ve “Sonuç” şeklinde yer almıştır (T.C. MEB, 2018). Programda yapılan bir başka değişiklik, 2017 programında belirtilmeyen müzik öğretim programının özel amaçlarının 2018 revize programında yer almış olmasıdır.

2018 yılı müzik öğretim programı; “Müzik Dersi Öğretim Programı’nın Özel Amaçları”, “Müzik Dersi Öğretim Programı’nda Alana Özgü Beceriler”, “Müzik Dersi Öğretim Programının Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar”, “Müzik Dersi Öğretim Programının Yapısı”, “Müzik Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları ve Süreleri” ve “Kazanım ve Açıklamalar” alt başlıkları ve açıklamaları ile sunulmuştur (T.C. MEB, 2018).

Genel olarak baktığımızda 2018 yılı ortaokul müzik öğretim programları’nın “Müzik Öğretim Programları” başlığı altında yapılan tanımlamada; sarmal yaklaşım içerisinde verilen kazanımlar ve açıklamaların ayrıca bütünlük içinde ve bir seferde kazandırılması gerekli olan hedeflere yer verildiği, bilim ve teknolojik gelişmelerin hızından dolayı öğrencilerin bilgiye çabuk ulaşan, bilgiyi üretebilen, onu kullanabilen, problem çözme becerisi olan, eleştirilen düşünebilen, empati yeteneği gelişmiş, topluma ve kültürüne katkı sağlamayı beceren bireylerin yetiştirilmesinin gerekliliği üzerinde durulmuştur (T.C. MEB, 2018, s. 3).

Öğretim Programlarının Amaçları’nı incelediğimizde eğitim ve öğretim programları ile devam ettirilen tüm çalışmaların; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kademelerinde birbirini tamamlayacak şekilde verilen amaçlara ulaşmaya yönelik olduğu görülmektedir

(T.C. MEB, 2018, s. 3). Bu kısımda, okul öncesi dönemden başlayarak her düzeyde öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun ahlaki, akademik, duygusal ve bedensel gelişimlerine yönelik detaylı açıklamalar mevcuttur.

Öğretim programının perspektifi başlığı altında, eğitim sisteminin temel amacının “değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmek” olduğu vurgulanmıştır (T.C. MEB, 2018, s. 4). Ayrıca programda, değerler ve yetkinliklerin açıklamalarında detaylı şekilde verilmiştir. Yetkinlikler hususuna yönelik olarak “anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, digital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade” gibi sekiz madde’nin yer aldığı görülmektedir (T.C. MEB, 2018, s. 4).

Değerlerimiz başlığı altında, Ülkemizin geleceğinin değerlerine sahip çıkan bireylere bağlı olduğu ve bu değerleri eğitim programları vasıtası ile öğretim programının her bir aşamasında ve her bir biriminde yer almasının öneminden bahsedilirken ayrıca programda yer alan ve ele alınmasının da belirtildiği “kök değerlere” yer verilmiştir. Bu değerler; “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik...” şeklinde programda ifade edilmiştir (T.C. MEB, 2018). Değerler eğitimi sınıf düzeylerinde ders olarak okutulmak yerine her bir ders içinde kazanımlar ile birlikte verilmesi uygun görülmüş ve böylelikle yıl boyunca yapılan sınıf içi etkinliklerde öğrencilerin “adelet, dostluk, dürüstlük, saygı vb. değerleri günlük yaşamlarında kullanmaları hedeflenmiştir.

Müzik dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme yaklaşımını incelediğimizde, programın bu bölümüne “*hiçbir insan bir başkasının birebir aynısı değildir*” cümlesi ile başladığını bu nedenle yapılacak ölçme ve değerlendirmelerin her öğrenci için geçerli bir standartta olması ve her öğrenciye uygun olmasının gerekli olduğuna dikkat çekildiği görülmektedir (T.C. MEB, 2018, s. 4). Yapılacak ölçme ve değerlendirmelerde programın kazanımlarını ölçmesinin öneminden, belirli standartlara uygun şekilde uygulayıcıların tercih edecekleri ölçme araçlarını kullanabilmesinden, ölçme ve değerlendirmeyi sonuç değil bir süreç olarak yürütülmesinin öneminden, bireysel farklılıklara dikkat edilmesinden, ölçme aşamasında sadece bilişsel değil öğrencilerin duyuşsal ve psikomotor alanlarında dikkate alınmasından, çok yönlü ölçme ve değerlendirme yapılmasının öneminden ve öğrenciler zamanla değişebilecek olan ilgi,

ihtiyaç ve tutumlarının göz önünde bulundurularak süreç odaklı değerlendirme yapılmasının önemi gibi konulardan bahsedilmiştir (T.C. MEB, 2018). Aksu (2018) kitabında ölçme ve değerlendirme aşamasında süreç değerlendirme, akran değerlendirme, ürün değerlendirme ve öz değerlendirme gibi yapılandırmacılık yaklaşımına dayanan değerlendirmelerin kullanılması ve öğrenci merkezli anlayışın devam ettirildiğini belirtmiştir.

T.C. MEB (2018) müzik öğretim programında bir diğer başlık olan “ Bireysel Gelişim ve Öğretim Programları” başlığında, bireylerin sürekli geliştiğinin bu sebeple onların gelişim özelliklerinin dikkate alınması gerekliliğinin önemi, bireysel farklılıkların dikkate alınarak bireyin gelişiminin bütünlüğü ilkesi ile hayat boyu gelişimin devam ettiğini ve tüm bunların program geliştirilirken dikkate alındığı belirtilmektedir.

Program’ın “Sonuç” bölümünde değerlendirme çalışmalarına yönelik olarak Milli Eğitim Bakanlığı öğretim programında şu ifadelere yer vermiştir (T.C. MEB, 2018, s. 6):

Dünyada yenilenen ve güncellenen farklı öğretim programlarının incelendiği, öğretim programlarına yönelik olarak yapılan akademik çalışmaların incelendiği, hükümet programları, ilgili şura kararları, sivil toplum kuruluşları tarafından hazırlanan raporlar analiz edilmiş, il zümre tutanaklarının incelemesi yapılmış, elektronik ortamda erişime açılan anket verileri incelenmiş, eğitim fakültelerinin hazırlamış olduğu raporlar dikkate alınmış ve ardından 2018-2019 eğitim öğretim yılında izleme ve değerlendirme sonuçlarına göre gerekli güncellemelerin yapılacağı belirtilerek hazırlanmıştır.

Önceki programlar ile karşılaştırıldığında Milli Eğitim Bakanlığının geniş bir izleme, görüş alma ve değerlendirme çalışması yürüttüğü görülmektedir.

1.1.4.1. Müzik dersi öğretim programının özel amaçları

2017 Programında belirtilen “Genel Amaçlar” başlığının 2018 revize programında “Müzik Dersi Özel Amaçları” başlığı şeklinde değiştiği fakat iki madde haricinde içeriğinin aynı kaldığı görülmektedir. Programda belirtilen müzik dersinin “Özel Amaçlar’ı” (T.C. MEB, 2018, s. 8);

“Müzik yoluyla estetik yönünü geliştirmek”, “Yaratıcılığını ve yeteneğini müzik yoluyla geliştirmek”, “Müzik yoluyla bireysel ve toplumsal ilişkilerini geliştirmek”, “Müzik aracılığıyla zihinsel becerilerinin gelişimini sağlamak”, “Müzik ile ilgili çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlanmalarını sağlamak”, “Bireysel ve toplu olarak nitelikli

farklı türlerde şarkı dinleme ve söyleme etkinliklerine katılım sağlamak”, “ İstiklal Marşı başta olmak üzere marşlarımızı özüne uygun seslendirmek” “Müzik yoluyla sevgi, paylaşım ve sorumluluklarını geliştirmek” gibi toplamda on üç maddeden oluşmaktadır.

Görüldüğü üzere müzik dersinin özel amaçları, öğrencilerin müzik aracılığı ile zihinsel, duygusal ve bedensel gelişimlerini desteklemeyi, toplum değerlerimize yönelik farkındalık oluşturmayı, İstiklal Marşı ve Milli marşlarımızı anlamına uygun seslendirebilmeyi, nitelikli şarkı dinleme ve söyleme etkinliklerini yapabilmesini, çağın gerektirdiği şekilde teknolojiden faydalanmasını sağlaması gibi genel hedeflerle tutarlı şekilde oluşturulmuştur.

1.1.4.2. Müzik dersi öğretim programı alana özgü beceriler

2017 Öğretim programında temel beceriler olarak verilen başlığın 2018 yılı programında Müzik Dersi Öğretim Programı'nda “Alana Özgü Beceriler” şeklinde farklılaştığı içeriğinin sadece müzik dersi becerileri ile sınırlandırıldığı görülmektedir.

“Alana Özgü Beceriler” başlığı altında yer alan açıklama şu şekildedir (T.C. MEB, 2018, s. 8):

- Müziği tanıyabilme
- Müzik-beden uyumunu sağlayabilme
- Müziği bireysel ve toplu yapabilme
- Müzikle toplum arasındaki bağı görebilme
- Müzikle kültür, tarih ve estetik arasında bağ kurabilme
- Müziği milli ve manevi değerlerle ilişkilendirebilme
- Müziğin bir bilim dalı olarak da farklı bilimlerle ilişkisini kurabilme
- Müziğin her insan için öğrenebilir olduğunu anlayabilme
- Dinleme, söyleme ve ritimsel etkinliklerle müzik yapabilme
- Kendini müzik yoluyla ifade edebilme
- Kültürel miras ve çeşitliliği geliştirebilme
- Müzik teknolojilerini kullanabilme

- Etkin müzik üreticisi olabilme

1.1.4.3. Müzik dersi öğretim programı nelere dikkat çekmektedir?

2018 yılında düzenlenerek uygulamaya konulan müzik öğretim programı, dikkat edilmesi gereken hususlarda özellikle müzik dersinin işlenişi sırasında öğretmenlere kılavuz olması için oluşturulduğunu görmekteyiz. T.C. MEB (2018) müzik öğretim programında dikkat edilecek hususlar başlığı altındaki açıklamaların ilk kısmında genel ve müzik dersinin özel öğretim yöntemlerine (Orff, Kodaly, Suzuki ve Dalcroze) ve bu yöntemlerin öğrencilerin müzik dersini sevmesine yönelik vurgu yapılmaktadır. Öğrencilerin hazırbulunuşlukları, bireysel özellikleri ve yeteneklerinin önemi belirtilirken müzik dersinin öğrenme ortamına yönelik olarak ise ilgi ve merak uyandırıcı olmasına özen gösterilmesi yönünde tavsiye verildiği görülmektedir.

Kazanımların öğrencilerin ilgi ve yetenekleri, gelişim özellikleri ve seviyeleri göz önünde bulundurularak oluşturulduğu fakat müzik dersinin sarmal bir yapıda olmasından dolayı öğretmenin bu kazanımları gerekli gördüğü şekilde öğrenci bireysel özelliklerine göre düzenleyebileceği yönünde açıklamada bulunulmuştur. Ayrıca derslerin işlenişinde belirli gün ve haftalara yönelik olarak kazanım ilişkilendirmesinin yapılması hususuna da değinilmiştir (T.C. MEB, 2018). Kazanımların özellikle öğrenci bireysel özelliklerine göre öğretmen tarafından düzenlenebilmesi olanağının verilmiş olması programın rehber niteliğinde olduğunu ve dersin işlenişinde öğretmenin belirleyici olduğu anlaşılmaktadır.

T.C. MEB (2018) müzik dersi öğretim programında, eğitim felsefelerinden yakından uzağa ilkesinin benimsenerek derslerin işlenmesi, öğrencilerin estetik yönlerinin gelişimi için söyleme, dinleme ve doğaçlama müzik etkinliklerinin yapılmasına özen gösterilmesi, müzik dersinde öğrencilerin zevkli ve eğlenceli şekilde kazanımlara ulaştırılmasının önemi, diğer dersler ile ilişkilendirmelerin yapılması, EBA' da yer alan müzik dağarcığından mutlaka yararlanılmasının gerekliliği belirtilmiştir.

2018 müzik dersi öğretim programında önceki programlardan farklı olarak ilk defa çalgı çalma'nın öğrenme alanlarından çıkartıldığı görülmektedir. Bu husus ile ilgili yapılan açıklamada, çalgı eğitimine yönelik olarak zümre toplantılarında kurs, egzersiz vb. çalışmaların karar alınarak yapılabilmesinin yanında derslerde öğrencilerin talepleri dikkate alınarak onlara rehberlik yapılması belirtilmektedir (T.C. MEB, 2018).

Özetle öğretim programının bu bölümünde müzik dersinin genel ve özel amaçlarına yönelik olarak öğrencilere kazandırılması planlanan hedeflere yönelik eğitim durumları ve uygulanması esnasında dikkat edilmesi gerekli noktaların açıklandığı görülmekte. Öğretim programının ölçme ve değerlendirme kısmında gerekli açıklamaların yapıldığı düşünüldüğünden ayrıca bu bölümde ölçme ve değerlendirmelerde dikkat edilmesi gereken hususların belirtilmediği görülmektedir.

1.1.4.4. Müzik dersi öğretim programının yapısı

“Müzik dersi öğretim programı’nın yapısı” başlığı altında müzik dersinin dört öğrenme alanı verilmiş olup bu alanlardan Dinleme-Söyleme-Çalma öğrenme alanı 2017 taslak programında olmasına rağmen 2018 yenilenen programında sadece “Dinleme ve Söyleme” şeklinde yer almıştır. Diğer öğrenme alanları: “Müziksel algı ve Bilgilendirme”, “Müziksel Yaratıcılık” ve “Müzik Kültürü” şeklinde belirtilmektedir (T.C. MEB, 2018, s. 10).

1.1.4.5. Müzik dersi öğretim programı öğrenme alanları ve süreleri

Programın yapısı bölümünde belirtilen müzik dersinin dört öğrenme alanı içinde yer alan kazanımların listelendiği bu bölümde, hangi kazanımın ne kadar sürede öğretilebileceğine yönelik olarak öneride bulunmaktadır. Kazanım sayıları ve önerilen süre öğretmenlere rehber niteliğinde olup programların uygulanmasında yol gösterici olması için belirtilmiştir.

Müzik öğretim programı 8. sınıflara ait örnek tablo şu şekildedir (T.C. MEB, 2018, s. 13):

Tablo 1.1. 8. Sınıf Kazanım Sayıları ve Önerilen Süre

8. sınıf	Dinleme-Söyleme	Müziksel Algı ve Bilgilendirme	Müzik Kültürü	Müziksel Yaratıcılık	Toplam
Kazanım Sayısı	10	2	4	9	25
Önerilen Süre	17	5	7	7	36
Süre oranı	%48	%14	%19	%19	%100

Örnek Tablo 1’ de görüldüğü gibi dinleme söyleme öğrenme alanı için belirlenen on kazanım bulunmasına rağmen bu kazanımlar için önerilen süre on yedi saat olarak belirlenmiş yine bir başka öğrenme alanı müziksel yaratıcılık için dokuz kazanım belirlenmişken bu kazanımların yedi saat ile kazandırılabilmesi ön görülmüştür.

T.C. MEB (2018) kazanım sayıları ve önerilen süreleri belirttikten sonra her sınıf düzeyinde ayrıntılı açıklamaları ile öğrenme alanlarına ayrılmış kazanımlar belirtmiştir. Örnek kazanım ve açıklaması şu şekildedir (T.C. MEB, 2018, s. 35):

“Türkülerin yaşanmış öykülerini canlandırır” müziksel yaratıcılık başlığı altında kazanım belirtildikten sonra altında bu kazanıma ait “Yaşadığı çevredeki kültürel zenginlikleri...sağlanmalıdır” şeklinde açıklaması verilmektedir.

1.1.5. Öğretmenin Sahip Olması Gereken Temel Bir Beceri Olarak Program Okuryazarlığı

İnsan yaşamı için dünya ile iletişim kurabilmesinin belki de en önemli yollarından birisidir okumak. Bilgiye ulaşma, üst düzey düşünebilmek, hayal kurmak, doğru anlayıp, doğruyu anlatabilmenin en büyük sırrıdır dememiz yanlış olur mu? Mutlaka duymuşsunuzdur “çok okursan okuduğunu daha iyi ve çabuk anlarsın” ya da “hızlı ve doğru soru çözebilmen için önce kitap okuman gerekir” gibi birbirimize, öğrencilerimize ve en çok da çocuklarımıza söylediğimiz sözleri. Peki yazmak? Yazabilmek? Sadece gördüğünü yazmanın ötesinde iyi bir yazar olabilmenin ön koşulu da iyi bir okuyucu olmak değil midir sizce?

Okuryazarlık tüm bu kavramların ötesinde yeni bir kavram olarak girdi hayatımıza. Peki nedir okuryazarlık kavramı? TDK (2022) okuryazarı “*Okuması yazması olan, öğrenim görmüş (kimse)*” şeklinde açıklamaktadır. Fakat günümüz okuryazarlığı bunun çok ötesinde bir kavram halini almıştır. Keskin ve Korkmaz, (2017) okuryazarlığı; “okuma, anlama, üretme ve yorumlamayı da kapsayan entelektüel bir kapasite oluşturma aracı” olarak tanımlamaktadırlar. Coşkun, Cumaoğlu ve Seçkin (2013) ise okuryazarlığı; üst düzey düşünebilmek, zihinsel süreçleri harekete geçirebilmek ve sonucunda anlamlandırmaya dayalı gelişen bir kavram olarak açıklamaktadır. Okuryazarlık üzerine son yıllarda dijital, medya, sosyal medya okuryazarlığı, ekolojik okuryazarlık, eğitim program okuryazarlığı vb. birçok yeni okuryazarlık kavramı ortaya çıkmıştır.

Eğitim bilimleri açısından düşünüldüğünde, eğitim program okuryazarlığı için programlar hakkında bilgi sahibi olma, programları yorumlama ve eleştirel açıdan değerlendirerek mevcut durum ve koşullara uyarlayabilmektir (Keskin ve Korkmaz, 2017). Bu bağlamda bir öğretmen için program okuryazarlığı mevcut durum ve şartlara uygun şekilde programı uygulayabilmesi özellikle eğitimin kalitesi ve nitelikli eğitim için

önemlidir. Akınoğlu ve Doğan (2012) programların doğru ve amacına uygun şekilde hayata geçirilebilmesi için öğretmenlerin programların içeriğini ve yapısını iyi anlamış ve doğru uygulanabilmesi için planlama yapabilmesinin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Özetle; öğretmenlerin öncelikle iyi birer program okuryazarı olmaları, eğitimin kalitesi ve niteliği için gerekli temel becerilerden birisidir.

1.1.6. Eğitimde Program Değerlendirmeye Bakış

Cumhuriyet'in ilanı ile yapılan devrimlerin, ülkenin içinde bulunduğu durumu iyileştirme çabalarına olan etkisi düşünüldüğünde ekonomik ve politik alanlarda yapılan değişikliklerin eğitimi etkilememesi düşünülemez bir gerçektir. Ülkenin ihtiyaçlarına yönelik hedeflerine ulaşmasında iki önemli faktör bulunmaktadır. Bu unsurlar; insan ve eğitimidir. Eğitim politikalarının ve eğitim felsefelerinin sonucunda ortaya çıkan öğretimin kalitesi insanın, dolayısıyla ülkenin gelecekteki refahının temelini oluşturmaktadır. Bu sebeple ülkenin politik ihtiyaçları ve toplumun ihtiyaçları ancak nitelikli eğitim programlarının oluşturulması ile mümkündür.

Önceki bölümde öğretim programları üzerine yapılan tanımlamalardan bahsetmiştik (bkz. Bölüm 1.3. Öğretim Programı) bu bağlamda Demirel'e göre (2020) eğitim programı'nın, okul ve okul dışında bireylere planlanmış etkinlikler yoluyla davranış kazandırma süreci olduğunu hatırlamanın yerinde olacağı kanaatindeyim. Programların geliştirilmesi kadar önemli bir diğer faktör ise değerlendirme çalışmalarıdır. Eğitim programlarının geliştirilmesi ve değerlendirilmesi sürekli ve dinamik yürütülmesi gereken bir süreçtir. Toplumun ve bireyin ihtiyaçları, bilimsel gelişmeler, felsefi temeller ve geliştirilen yeni kuramlar, teknolojik ilerlemeler eğitimde programın sürekli değerlendirilip yeniden geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Buna bağlı olarak, geliştirilen programların etkililiği, doğruluğu, hedeflerine ulaşip ulaşmadığı, sürdürülebilirliği gibi birçok açıdan da programların değerlendirilmesi daha nitelikli programlar ve dolayısıyla eğitim için önemlidir. Oliva öğretimin değerlendirilmesini öğrenci erişileri, öğretmen performansları ve kullanılan tekniklerin değerlendirilmesi olarak açıklarken programların değerlendirilmesini tüm öğretimin değerlendirilmesini kapsadığını belirtmiştir (Durmuş Temli, 2018).

Yenilenen zamanın tüm gerekliliklerini karşılayan bir program ancak nitelikli bir değerlendirme ile geliştirilebilmektedir (Demirtaş, 2018). Nitelikli bir eğitim programı gelecek nesillerin başarısını etkileyen önemli bir unsurdur ve programların

değerlendirilmesi ile mümkündür. Diğer bir deyişle program geliştirme süreci içindeki vazgeçilmez unsurlardan birisi de programın değerlendirilmesidir (Yavuzarslan, Arslan ve Arslan, 2020).

Program değerlendirme; *“sistemik veri toplama ve analizini esas alan bilimsel araştırma süreçleri kullanılarak, geliştirilmiş olan bir programın; doğruluğu, gerçekliği, yeterliliği, uygunluğu, verimliliği, etkililiği, yararlılığı, başarısı ve yürütülebilirliği vb. herhangi bir özelliği hakkında karar verme sürecidir”* (Uşun, 2016, s. 10). Uşun’ un tanımlamasında özellikle vurguladığı bilimsel araştırma süreçleri kullanılarak geliştirilen programların birçok değişkene göre değerlendirilmesi, geliştirilen programın başarılı olup olmaması açısından bir karar mekanizmasıdır. Özetle sistem hakkındaki bilgiyi elde etmenin önemli unsuru olarak da düşünülebilir. Oliva (2009), Wolf, Hill ve Evers (2006) program değerlendirmenin amacının, programın milli eğitimin genel ve özel hedeflerinin ne ölçüde gerçekleştirildiğinin belirlenmesi olduğu ayrıca programın etkililiği, eksik yönleri, değişiklik yapılması gerekli kısımları ve maliyeti gibi değişkenler açısından tespitinin önemini belirtmişlerdir (akt. Özdemir, 2009).

Erden (1998) program değerlendirmenin, gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile programların etkililiği hakkında bilgi toplama, toplanan bilgi ve verileri programların etkililiğinin belirteçleri olan araçlarla karşılaştırıp programın etkililiği hakkında bir karara varma süreci olarak açıklamaktadır (Aygören ve Er, 2019). Fitzpatrik, Sanders ve Worthen programın değerlendirilmesini, programın planlanan hedefler çevresinde iyileştirilmesi, paydaşlara programın bundan sonraki durumu hakkında bilgi vererek değiştirilmesi veya devam ettirmeye ne kadar değer olduğu gibi konularda fikir vermesi şeklinde açıklamışlardır (akt. Ekşi, 2019).

Oliva bir programın değerlendirilmesindeki amacın, programın amaç ve hedeflerine ulaşip ulaşmadığını anlamının yanında bu amaç ve hedeflerin uygunluğunu, programın uygulamasında işleyen ve işlemeyen yönleri tespit etmek, uygun materyallerin kullanılma durumunu öğrenmek ve kullanılan yöntemlerin çalışıp çalışmadığı hakkında bilgi sahibi olmak olduğunu belirtmiştir (akt. Akar, 2018). Saylor, Alexander ve Lewis’e göre (1981; akt. Kumral, 2010) değerlendirme, öğrencilerin öğrenme çıktılarının amaçlarına ulaşma düzeylerinin belirlenmesinin yanında, programın değerinin gösterilmesi ve yönetsel çalışmaların eleştirisinin yapılması içinde kullanılmasıdır.

Eisner değerlendirmeyi kapsamlı bir süreç; “Tanımla, Teşhiste bulun”, “Programı gözden geçir”, “ Karşılaştır”,” İhtiyaçları önceden tespit et” ve “Ulaşılabilen hedefleri sapt” şeklinde beş ana madde ile sıralamaktadır (Eisner, 1979).

Eisner, program değerlendirmede ilk boyutun durumu teşhis etmek yani tanımlamak olması gerektiğini belirtmekte daha sonrasında mevcut programın gözden geçirilmesini bir başka deyişle sınıf gözlemleri ve öğretmen görüşmeleri ile programın mevcut durumunu belirlemek olduğunu vurgulamaktadır. Bir sonraki aşamada geliştirilecek program mevcut programa göre öğrencilerin kazanımlarına ulaşmasına ne kadar yardımcı olacağını karşılaştırmasının yapılması ve son aşamada ise programın eğitsel değerinin ortaya konması olduğunu belirtmektedir (Eisner, 1979; Kumral, 2010).

Eisner değerlendirme ile ilgili belirttiği beş önemli ana madde sonrasında önemli üç farklı boyutu daha belirtmiştir (Eisner, 1979). Kumral (2010) yapmış olduğu araştırmasında bu üç farklı boyutu şu şekilde açıklamaktadır (s. 69):

İçerik açısından bakıldığında, öğrencilerin geliştirilebilir yönleri ve öğrencilerin program içeriğindeki yaşantılara yönelik olarak mevcut hazırbulunuşlukları’ nın program içeriği ile olan uygunluğunun önemli olduğunu, bir diğer boyutun nitelikli öğretim ile programın öğretim ile arasındaki farkın önemi ve son olarak öğrenme çıktıları şeklinde belirtilmiştir.

Programların değerlendirilmesi ile mevcut programlar hakkında edinilen eksiklikler, program uzmanları tarafından programların uygulanması veya yeniden geliştirilmesi için önemli veri kaynağıdır. Bir başka deyişle program değerlendirme, programın hedeflerine ulaşp ulaşmadığını, bireylerin istedik davranışlara ulaşma düzeyleri hakkında bilgi almanın önemli bir yoludur (Özdemir, 2009).

Program geliştirmenin en önemli unsurlarından birisi olan programın değerlendirilmesi üzerine birçok farklı yaklaşım ve model bulunmaktadır. Programcıların bu model ve yaklaşımlardan hangisini seçecekleri, geliştirilmek istenen programdaki benimsenen yaklaşımların dikkate alınmasına bağlı şekilde gerçekleşmektedir. Posner, (2004) programların değerlendirilmesinde, mevcut programın temel bakış açısını, hangi yaklaşıma göre geliştirildiğini, nasıl bireyler yetiştirilmek istendiği gibi önemli noktalara dikkat çekmiş ve soruların bu yönde sorulmasının uygun olduğunu belirtmiştir. Program değerlendirme modelleri amaca dayalı, uzmanlığa dayalı, katılıma dayalı ve yönetime dayalı

olarak dört gruba ayrılmıştır. Bu modeller tablo 1.2’ de gösterildiği şekilde gruplandırılmıştır:

Tablo 1.2. Program Değerlendirme Modelleri

Amaca Dayalı Modeller	Uzmanlığa Dayalı Modeller	Katılıma Dayalı Modeller	Yönetime Dayalı Modeller
Tyler modeli	Eisner Eğitsel Eleştiri Modeli	Kirkpatrick Modeli	Stufflebeam (CIPP) Modeli
Metfessel Michael modeli		Demirel’ in DAPDEM Modeli	Saylor, Alexander ve Lewia Modeli
Provus modeli		Stake’in Yanıtlayıcı Modeli	Alkin (UCLA) Modeli
Scriven modeli		Cousins & Whitemore Modeli	Bellon ve Handler Modeli
Hammond modeli		Guba & Lincoln Doğal Modeli	Stake’in Uygunluk & Olasılık Modeli

1.1.7. Elliot W. Eisner ve Program Değerlendirme Anlayışı

Sanat eğitimi savunucusu olarak bilinen Elliot Wayne Eisner 1933 yılında Chicago da doğmuş ve uzun yıllar Stanford üniversitesinde çalışmış bir eğitim ve sanat profesörüdür (Eisner, 2017). Aramızdan ayrıldığı yıl olan 2014 yılına kadar kariyerine birçok kitap, makale, konferans sığdıran Eisner ayrıca “The National Art Education Association” (Ulusal Sanat Eğitimi Derneği), “The International Society for Education Through Art” (Uluslararası Sanat Yoluyla Eğitim Derneği), “The American Educational Research Association” (Amerikan Eğitim Araştırmaları Derneği) ve “John Dewey Society” (John Dewey Topluluğu) gibi dernek başkanlıkları yapmış ve “Royal Society of Art” (Kraliyet Sanat Topluluğu) ile “United Kingdom and the Royal Norwegian Society” (Birleşik Krallık ve Norveç Kraliyet Cemiyeti) gibi ödüllere layık görülmüştür (Eisner, 2017, s. 9).

Eisner, kariyeri boyunca yaptığı çalışmalardan “*The Educational Imagination*” adlı kitabında eğitime sanatsal bakış açısı ortaya koymuştur (Kumral ve Saracaloğlu, 2011). Bir diğer önemli çalışması olan ve niteliklerin algılanması şeklinde betimlediği “*The Enlightened Eye (Aydınlanmış Göz)*” kitabında ise niteliksel düşünce, nitel çalışma, eğitim uzmanlığı, eğitim eleştirisi, nitel sorgulama yöntemi gibi konuları ele almış ve en önemli sayılacak “Eğitsel Eleştiri Program Değerlendirme” çalışmasını 1998 yılında bu kitapta yayınlamıştır (Eisner, 2017). Eisner’ a göre eğitimin kalitesini belirleyen birçok unsurun belki de en önemlisi eğitimin niteliği olmuştur bu yüzden ortaya koyduğu değerlendirme modeli ile öğretim programlarını niteliksel açıdan değerlendirmeyi hedeflemiştir.

Eisner program değerlendirmeyi bir sanat eleştirisi ve program değerlendiriciyi sanat eleştirmeni olarak ifade etmektedir (Çetin, 2018). Eisner'ın program değerlendirme modelinde uygulanan programın niteliği üzerine veriler toplanmakta ve uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda değerlendirme yapılmaktadır (Sönmez ve Alacapınar, 2015). Değerlendirme sürecini gerçekleştirenlerin, alanında uzman ve programın uygulayıcı olması gerektiğini ve sınıf içinde yapılanlar kadar yapılmayanlarında programı değerlendirmede önemli olduğu vurgulanmaktadır (Uşun, 2016). Diğer bir deyişle program değerlendirme sürecinde sınıf gözlemlerinde gerçekleşen durumlardan çok gerçekleşmeyen durumları göz ardı etmemek gerektiği belirtilmiş, öğrenci ürünlerinin o sınıftaki eğitimin niteliği hakkında önemli bilgiler verebileceğini vurgulamış ve değerlendirici uzmanlara pozitivist yaklaşıma dayalı ölçme araçları yerine “eleştiri”nin kullanılmasıyla önemini vurgulanmıştır.

1.1.7.1. Eğitim uzmanlığı

Uzmanlığı bir takdir sanatı, kendi deyimi ile takdiri bir deneyim olarak gördüğünü belirten Eisner'ın (2017) uzman olmayı açıkladığı “The Enlightened Eye” kitabındaki şarap örneğinden yola çıkarak uzmanlığı müzik eğitimi penceresinden görmenize yardımcı olmayı sağlayacağım.

Eisner uzmanı, alanı hakkında detaylı bilgi sahibi ve incelikler arasında ayırım yapabilen birey olarak tanımlamasından hareketle, lise ve üniversite eğitimini müzik eğitimi üzerine tamamlamış on dört yıllık bir müzik öğretmeni olarak kendimi alan uzmanı şeklinde tanımlamam belki de yanlış olmayacaktır. Her ne kadar on dört yıldır öğretmenlik mesleğini icra ediyorsam da eğitimci yönümü geliştirmek amacıyla “Eğitim Programları ve Öğretim” alanında yüksek lisans eğitimine başlamam ufku bir kere daha aydınlatmıştır. Bir müzik öğretmeni ve gitar eğitmeni olarak vereceğim örnek elbette müzik eğitimi üzerine olmalıydı. Aslında yıllardır bir sorun olarak gördüğüm durumu da bu yolla aktarmak istiyorum.

Güzel sanatlar liseleri ve eğitim fakültelerinin müzik eğitimi bölümlerinde her öğrencinin genel dersler haricinde bir çalgıyı mezun olana kadar yeterli ölçüde çalabilmesi gerekmektedir. Her ne kadar mezuniyet sonrası diplomanızda müzik öğretmeni yazıyor olsa da bu sizin her çalgı aletini çalabiliyor olmanız anlamına gelmemektedir. Müzik eğitimi alan her öğrenci okurken bir çalgı üzerine yoğunlaşır ve çalgısında uzmanlaşır. Peki uzman olmanın ve olmamanın arasındaki fark nedir?

Hepimiz çocuklarımızın müzik ile uğraşmasını isteriz. Bu sebeple, okul dışında müzik eğitimi veren özel kurumlara başvururuz. Başvurduğunuz kurumlarda eğitim verenlerin müzik öğretmenleri olduğunu düşünelim. Bu o kadarda olası değildir çünkü genelde düşük ücretle müzik bölümü öğrencileri ya da kendi bireysel çabası ile müzik aleti öğrenmiş kişiler çalıştırılırlar.

Pop gitar, öğrenmesi itibariyle kolay olmasından dolayı müzik ile uğraşan hemen her yetişkinin çaldığı bir çalgı aleti olduğu için birçok kurumda alanı keman veya bağlama olan bir öğretmen de gitar derslerine girebilmektedir. Gitar sadece popüler müziklerin icra edildiği bir çalgı aleti değildir. İlk çıkışından itibaren klasik gitar, aslında gitar çalabilmenin tüm teknik detaylarını içinde barındırır.

Pop ve klasik gitar arasındaki fark nedir? İşte bu ayrımı ancak fakülte eğitimini almış bir gitar eğitmeni size yapabilir. Çünkü klasik gitar ile ilgili tüm detaylara, teknik bilgilere, becerilere, ön koşul teknik çalışmaların hepsine sahiptir. Alanı gitar olmayan bir öğretmenden edineceğiniz sınırlı bilgiler ile elbette gitar çalabilirsiniz ama hiçbir zaman gerçekten doğru teknik ile o çalgı aletini çalamayacak hatta ön koşul bilgileri edinmediğiniz için kısa bir süre uzaklaştığınızda da unutmanız çok hızlı olacaktır. Benzer bir ifade ile sadece belli bir seviyede gitar çalabilecek fakat nitelikli ve kaliteli eserler çalan bir gitarist olmanız uzak bir ihtimal olarak yaşamınızda yerini alacaktır.

Alanında uzmanı olan bir gitar eğitmeninin elinde sadece çalgı aletinizi öğrenmezsiniz, onunla işin tüm inceliklerini, detaylarını öğrenirsiniz. Örneğin bir akor basılmasında neden belli parmakları kullanmanız gerektiğini size o açıklayacaktır ki bir sonraki çalacağınız akor için parmaklarınızın pozisyonu çok önemlidir. Bir başka örnek, hangi tür şarkıda hangi arpeji veya ritmi kullanacağınızı belirlemeniz üzerine de verilebilir. Aynı şey çalgı aletlerinin tamamı için geçerlidir. Bir müzik aletini çalıyor olmak onun eğitmenliğini yapabileceğiniz anlamına gelmemektedir. Alanında uzman bir gitar eğitmeni ile sağlam temelleriniz olur.

Eğitim açısından ele aldığımızda bir eğitim uzmanı'nın ana hedefi her ne kadar öğretim olsa da, öğretimi etkileyen okul içi ve dışı tüm faktörlerin içinde yer almaktadır (Eisner, 2017). Eisner devamla (2017) bir eğitim uzmanının, okul bina tasarımlarının insanların hareketlerini nasıl etkilediği, sınıf tasarımının okulun amaçlarına ulaşmadaki rolüne kadar tüm detayları ve görünenin arkasını algılayabilmesi ve yorumlayabilmesinin

gerekliliğini belirtirken, eğitim uzmanının en önemli özelliğinin bilginin kalitesi olması gerektiğini ifade etmektedir. Diğer bir deyişle kaliteli bilgiyi öğrenenlere ancak öğretim programları ile sağladığımız düşünüldüğünde bir eğitim uzmanının öğretim programlarına odaklanması gerektiği ortadadır.

Öğretim programlarını inceleyen bir uzman nelere dikkat etmelidir? Elbette hedefler ve içeriğin öğrencilere uygunluğunu belirleyebilmesi en önemlisidir. Eisner bir eğitim uzmanının sorması gereken soruları; içerik güncel mi? İçerik için nasıl etkinlikler düzenlenmekte? Peki içerikler üst düzey düşünmeyi destekliyor mu? En önemlisi içerik öğretiliyor mu? ve öğrenciler bu içeriği öğrenebiliyor mu? Öğrenciler bilgiyi gerçek yaşam durumlarında kullanabiliyor mu? şeklinde ifade ederken aynı zaman bu soruları sorarak eğitimin kalitesini belirlemede sadece sınıf gözlemlerine bağlı kalınmaması gerektiğini de belirtmektedir (Eisner, 2017).

1.1.7.2. Eğitim eleştirisi

Eleştiri “Fayda Sağlayacak Şeyler Söyleme Sanatıdır” (Eisner, 1998)

“Eleştiri” bu kelimenin sizde çağrıştırdığı algı bir olumsuzluk ise yalnız değilsiniz. Toplum olarak eleştiri kelimesi ile savunma dikenlerimizi çıkartırız haksız mıyım? Eleştirilmekten korkmak, kendimizi savunma ve koruma içgüdümüzü harekete geçirmek elbette eleştiriye açık birer birey olarak yetiştirilmediğimizi düşününce ne kadarda normal. Eleştiri ile eksiklerimizi görerek daha iyisi olmak, daha iyisini yapmak mümkündür oysa. Bir sanat eserinin eleştirilmesi onun eksik yönlerinin görülmesini sağlamak olduğu gibi doğru ve güzel taraflarının da ortaya konulması ile değerinin fark edilir hale gelmesine katkı sunmaktır. Eisner’ ın yukarıda okuduğunuz sözü umarım eleştiriye karşı algınızı bir nebze değiştirmiştir. Eleştiriye sanat ve eğitim merceği altında tekrar bakalım.

Dewey, ‘Deneyim olarak Sanat’ kitabında eleştiri için şu sözleri söylemiştir: *“Eleştirinin amacı, sanat eseri algısının yeniden eğitimidir”* (Eisner, 2017, s. 80). Eisner’ ın eleştiriye bakış açısının Dewey ile benzer olduğunu belirttiği giriş yazısında “Eleştirmen olmadan da büyük bir uzman olunabileceğini fakat uzman olmadan eleştirmen olunamayacağını” belirtmektedir.

Uzmanlığı bir *“takdir etme sanatı”* olarak gören Eisner, eleştirin’ in ise *“açıklama sanatı”* olarak görülebileceğini, bir eğitim uzmanının eğitime dolayısıyla topluma faydalı

olması açısından eğitim eleştirmeni olarak eğitimsel algının artmasına destek olacak materyalleri ortaya koymasının gerektiğini vurgulamıştır (Eisner, 2017). Eisner, eğitimi sanat olarak görmesi ve eğitim uzmanlığına önem vermesi sonrasında eğitim eleştirisini, “*Betimleme*”, “*Yorumlama*”, “*Değerlendirme*” ve “*Temalaştırma*” olarak dört boyutta ele almış ve “Eğitim Eleştiri Model’ini” ortaya koymuştur.

1.1.8. İlgili Araştırmalar

Çalışmanın bu bölümü, iki kısımda ele alınarak detaylarıyla açıklanmaktadır. İlk kısımda, geçmişten günümüze kadar yapılmış program değerlendirme çalışmalarının nasıl gerçekleştirildiği; şura kararları ve alan araştırmalarının desteği ile açıklandıktan sonra müzik öğretim programlarının değerlendirilmesine yönelik olarak yurt içinde gerçekleştirilen çalışmalar ele alınmaktadır. İkinci kısımda, “Eisner’ın Eğitsel Eleştiri Program Değerlendirme Modeli” kullanılarak gerçekleştirilmiş aynı zamanda araştırmanın modeli ve bulgularına destek olacağı düşünülen yurtdışı ve yurtiçi araştırmalardan örnekler sunulmaktadır.

1.1.8.1. Geçmişten günümüze müzik öğretim programlarının değerlendirme çalışmaları

Özdemir, (2009) 1950 yılı itibariyle dünyada program geliştirmenin bir bilim dalı olarak yerini almasının ardından ülkemizde de programların geliştirilme ve değerlendirilme çalışmalarının başladığını ve ülkemizde esas program değiştirilmeden sadece öğretim yöntem uygulamasının raporu şeklinde hazırlanan ilk yazılı değerlendirme raporunun “1948 ilkokul programı” olduğunu belirtmektedir. 1948 ilkokul programı üzerinde uygulanan ve taslak olarak hazırlanan program, Bolu ve İstanbul da belirlenen okullarda uygulanarak asıl program ile karşılaştırılması yapılmıştır (Turgut, 1983; akt. Özdemir, 2009). Ülkemizde program değerlendirme çalışmaları tam olarak bir modele göre olmasada toplumun ve bireyin ihtiyaçları, eğitim felsefesi, ekonomik ve politik gelişmelerin etkileri ile geliştirilen ve öncesinde hazırlanan taslak programlarla karşılaştırma sureti ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından değerlendirilme ve geliştirilmesi yapılan ilk program 1948 eğitim programıdır.

Programların geliştirilmesi ve değerlendirilmesine yönelik alınan ilk kararın 1953 yılında toplanan Milli Eğitim V. Şura toplantısında alındığı görülmektedir. Bu kararlar şu şekildedir (T.C. MEB V. Milli Eğitim Şurası, 1953):

V. Şuranın 1. Maddesinde alınan karar “ilkokul programları amaç ve ilkeleriyle içerik arasında uyum sağlanacak şekilde düzenlenmelidir” şeklindedir ayrıca 4. Maddesinde programların ülke geneline yaygınlaştırılmadan önce denenmesi ve yapılacak değerlendirmeler sonrası geliştirilmesine devam edilmesi yönünde karar alınmıştır.

Milli Eğitim Şura kararlarının incelemelerinde, 1957 yılı VI. Şurada müzik dersine yönelik alınan lise programlarının gözden geçirilmesi kararı dışında ilkokul veya ortaokulların programları ile ilgili herhangi bir kararın olmadığı görülmüştür (T.C. MEB VI. Milli Eğitim Şurası, 1957). Programların gözden geçirilmesi şeklinde alınan kararın, programların değerlendirilmesi yönünde alınan bir karar olduğu düşünülmektedir.

1961 yılında Milli Eğitim Bakanlığı, tüm öğretmenlerden 1948 programına yönelik eleştirilerini belirten bir yazı yazmalarını istedikten sonra Talim Terbiye Kurulu ile birlikte uzmanlardan oluşan bir komisyon tarafından bu eleştiriler incelenmiştir. Hazırlanan rapor doğrultusunda 1962 “ön taslak programı” oluşturulmuştur (Gözütok, 2003). Gözütok (2003) devamla 1962 programının beş yıl denenmesi ve geliştirilmesi şartıyla uygulama konulduğunu, çeşitli nedenlerle altı yıl süre sonunda programın değerlendirilmesi ile “İlkokul Program Taslağı” oluşturulduğunu ve “İlkokul Program Değerlendirme Seminerinde” incelemeleri yapıldıktan sonra “1968 İlkokul Programı” olarak kabul edildiğini belirtmiştir. Bu bağlamda 1968 ilkokul programının geliştirilmesi, denenmesi ve değerlendirilmesinin yapıldığı ve bu değerlendirmeden sonra uygulamaya konulduğunu söylemek mümkündür.

Milli Eğitim Bakanlığı IX. Şura kararları incelendiğinde alınan kararlar şu şekildedir (T.C. MEB IX. Milli Eğitim Şurası, 1974):

İlkokul programlarının şurada ortaokullar üzerine alınacak kararlar doğrultusunda ele alınarak ilkokul programı için görüşüleceği ifade edilmiş, “Yeni Sistemle Alakalı Uygulama Planı” başlığı altında 3. Madde içeriğinde sekiz yıllık okul program denemesinin yatılı okullarda yapılmasının devamına ve programın değerlendirilerek uygulamaya konulmasına yönelik karar alınmıştır. Şuranın 6. Maddesinde program geliştirmeye yönelik çalışmaların bir araştırma projesi şeklinde yapılmasının devamına karar verilmiş ve 7. Madde içeriğinde yeni programların denenmesinin ardından ülke genelinde uygulanması noktasında karar alınırken, öğretmenlere yeni programlar hakkında seminer çalışması, programların uygulanması sonrası değerlendirme anketlerinin yapılması ile programın

değerlendirilip geliştirilmesi konusuna vurgu yapıldığı görülmektedir. Son olarak denemeler sonrası uygulanacak programların ülke geneline yaygınlaştırılması karara bağlanmıştır ancak müzik dersi öğretim programlarına yönelik herhangi bir karar alınmadığı görülmektedir.

Gözütok, (2003) Milli Eğitim Bakanlığı'nın bir program modeli oluşturulması için 1982 yılında üniversitelerdeki akademisyenler ile işbirliği yaparak yeni bir program modeli ortaya koyduğunu ayrıca 1983 yılı 86 sayılı kurul kararı ile Tebliğler Dergisi'nde yayınlanmasının ardından hayata geçirildiğini belirtmiştir. Gözütok (2003) devamla yeni modelde programların bir sene denenmesi ve daha sonra değerlendirilmesinin gerektiğini belirtildiğini ifade etmiştir.

1988 yılı XII. Şura kararları şu şekildedir (T.C. MEB XII. Milli Eğitim Şurası, 1988):

Ortaokullar ile ilkokulların farklılıklarının kaldırılmasına yönelik yapılan vurgulama ve sekiz yıllık ilköğretim için her iki kademenin birleştirilerek ortak tek bir öğretim programı hazırlanması şeklinde olduğu görülmüştür. Ayrıca programların geliştirilmesi esnasında dikkat edilmesi gerekenler önemle belirtilmiş müzik dersi programlarının; Türk ve islam bilgisinde barındıracak şekilde bir sanat kültürü oluşturulacak halde yeniden geliştirilmesinin karara bağlanmış olduğu görülmektedir.

Özdemir (2009) programların değerlendirilmesinin Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde 1993 yılında kurulan Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi'nin (EARGED) amacı doğrultusunda programların geliştirilmesi ve değerlendirilmesi için model oluşturulduğunu ve bu modele göre çalışmaların yapıldığını ayrıca üniversitelerin bünyesindeki öğretim görevlileri ve araştırmacılar tarafından doktora, yüksek lisans ve makale şeklinde programların değerlendirildiğini belirtmektedir.

Demirel, (2020) Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1990 yılında oluşturulan "Program Geliştirme İhtisas Komisyonları'nın" programları toplu halde değil tek tek ele aldığı diğer bir deyişle "*tek modele dayanan bir anlayıştan çok modele dayanan bir anlayış*" ile programların geliştirilmesine başladığını ifade etmektedir. Buradan hareketle oluşturulan İhtisas Komisyonlarından birisinin güzel sanatlar derslerinin öğretim programları üzerine çalışma yapması amacıyla kurulması müzik dersi öğretim

programlarının geliştirilmesi ve değerlendirilmesi için 1990 yılını bir başlangıç noktası haline getirmiştir (Aksu, 2018).

Beyaztaş, Kaptı ve Senemoğlu (2013) programların geliştirilmesinin 1980 yılına kadar toplu halde olduğu ve 1980 sonrası programların ders bazında geliştirilmeye başladığını belirtmişler ayrıca müzik öğretim programının “Talim Terbiye Kurulunun 1994 tarihli 298 sayılı kararıyla geliştirildiğini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda 1990 yılında çalışmalarına başlanarak 1994 yılında değerlendirilmesinden sonra 1995-1996 öğretim yılında uygulanmaya başlanan müzik eğitim programı, çağın gerekliliklerine uygun, modern ve çağdaş program geliştirme ve değerlendirme ilkeleri dikkate alınarak hazırlanmıştır (Uçan, 1999; akt. Aksu, 2018).

1996 yılı XV. Şurada alınan öğretim programlarını incelenmesi ve değerlendirilmesi sonrası sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçmeden önce yeniden düzenlenmesi ve geliştirilmesi kararı alınmıştır (T.C. MEB XV. Milli Eğitim Şurası, 1996). Bu karar programların ihtiyaca, zamanın gerekliliğine, eğitimde oluşan değişikliklere göre sürekli geliştirilmesi ve değerlendirilmesi ilkesinin uygulanması olarak görülmektedir. Özdemir (2009) her ne kadar 80 ve 90’lı yıllarda programların geliştirilmesi ve değerlendirilmesi yapılmış olsa da bu değerlendirmelerin daha çok karşılaştırmalı ve deneme programlar üzerinden yapılmış olduğunu belirtmektedir.

Özdemir (2009) araştırmasında 2004 yılında EARGED tarafından, 2005 yılında ilköğretim 1-5.sınıf ve 2006 yılında ilköğretim 6-8. sınıf öğretim programlarının hayata geçirilmesinden önce yapılan pilot uygulama ile bir yıllık deneme dönemi geçirildiğini, programların, pilot uygulamasının yapıldığı okulların öğretmenleri, idarecileri, öğrenci ve velilerinden anket yolu ile program hakkında veri toplanarak ve her ders için ayrı rapor hazırlanarak değerlendirme sürecinin tamamlandığını daha sonra gerekli düzeltmelerin yapılmasının ardından ilköğretim programlarının uygulamaya alındığını belirtmektedir.

2017 yılında yapılan program geliştirme çalışmalarının sonucunda ortaya çıkan “Taslak Müzik Öğretim Programı”, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından paydaşların görüşlerine sunulmasının ardından bir yıl içinde öncelikle 1-5 ve 9. sınıflarda uygulanmaya başlanmasına karşın kısa süre içinde revize çalışması yapılarak program yeniden yayınlanmıştır. Yapılan izleme ve değerlendirme çalışmalarının ardından “652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 28.

Maddesinin 6. Fıkrasının (a) bendi hükmüne göre ilköğretim müzik öğretim programı 19.01.2018 tarihinde” 2018-2019 öğretim yılında uygulanmak üzere karar alınmıştır (T.C. MEB, 2018). Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu ve İzleme Değerlendirme Daire Başkanlığı bünyesinde 2018-2019 yılı tüm dersler bazında öğretim programlarının uygulanmasından sonra değerlendirilmesi üzerine 2019-2020 yılında geniş kapsamlı bir çalışma başlatmıştır. Bu çalışmada yer alan müzik öğretim programlarının değerlendirilmesi raporu şu şekildedir (Talim ve Terbiye Kurulu, 2020):

Raporun amacı bölümünde programın hedeflere ulaşip ulaşmadığı, etkililiği, uygulanabilirliği ve müzik öğretim programının başarısına yönelik olduğu ayrıca müzik öğretmenlerinin programdan beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığı ve yaşanan sıkıntıların varlığını saptayabilmek olduğu belirtilmiştir. Çalışmada nitel ve nicel yöntemler birlikte kullanılmış, çalışmanın evren ve örneklemini istatistikî verilere göre belirlenen 12 il ve ilçede görevli öğretmenler oluşturmuştur.

Ülkemizde program değerlendirmeye dönük yapılan çalışmaların iki şekilde yapıldığı görülmektedir. İlki Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki kurumlar tarafından yapılan çalışmalar, diğeri üniversitelerin bünyesindeki araştırmacılar tarafından tez, makale ve bildiri şeklinde yapılan çalışmalardır (Özdemir, 2009). Yapılan program değerlendirme çalışmalarının 60’lı yıllardan 2000’li yıllara kadar çok kapsamlı olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir. 1980’li yıllardan itibaren yeniden hız kazanan program geliştirme ve değerlendirmeye dönük çalışmaların olduğu ancak 1994 programına kadar yine ders bazında değerlendirme çalışmaların yapılmadığı görülmektedir. 1990 sonrası program değerlendirmelerin çoklu modele geçişi ile müzik dersi öğretim programlarına yönelik yapılan program değerlendirme çalışmalarının en kapsamlısının 2017 yılı müzik dersi öğretim programı (taslak, esas, revize) ve 2019 yılı müzik dersi öğretim programı değerlendirme raporu ile yapıldığı görülmektedir.

1.1.8.2. Müzik öğretim programları üzerine yapılmış çalışmalar

Bu bölümde Türkiye’de Ulusal Tez Merkezi, Tr-dizin ve Google Scholar veri tabanlarında dizinlenen müzik öğretim programlarının değerlendirme çalışmalarına yönelik olarak gerçekleştirilen tez ve makalelerin araştırma eğilimleri sunulmaktadır.

2011 ve 2021 yılları arasında müzik öğretim programlarının değerlendirilmesine yönelik olarak yapılmış 44 çalışma incelendiğinde 26 tez çalışması (%59,1) yapıldığı

görülmektedir. Tezler incelendiğinde bunlardan 22 tezin (%86,6) yüksek lisans düzeyinde, üç tezin doktora (%11,5) düzeyinde ve bir tezin de sanatta yeterlilik (%3,8) üzerine yapıldığı belirlenmiştir. Aynı yıllar arasında yapılan makale taramasında ise müzik öğretim programlarının değerlendirilmesine yönelik olarak 18 makaleye (%40,9) rastlanmıştır.

Yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde en çok araştırmanın dokuz araştırma ile 2019 yılında (%20,5) yapıldığı bunun sebebinin de 2017-2018 yıllarında yenilenen müzik öğretim programlarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırma eğilimlerine yönelik olarak yapılan incelemelerde 44 çalışmanın büyük bir oranda 26 (%58,9) çalışma ile program değerlendirmesi üzerine olduğu diğer çalışmaların doküman incelemesi (kitap, öğretim programı), betimsel araştırmalar, program geliştirme önerisi şeklinde olduğu görülmektedir. Ayrıca program değerlendirmesi yapılan 26 çalışmadan sadece iki (%4,7) çalışma, belli bir modele göre yapılmış program değerlendirme çalışmasıdır.

Köroğlu, (2013) Stufflebeam'in bağlam-girdi-süreç ve ürün (CIPP) program değerlendirme modelini kullanarak gerçekleştirdiği yüksek lisans tez çalışmasında, 2006 yılı müzik öğretim programına yönelik olarak ilköğretim ikinci kademedeki görev yapmakta olan on dört müzik öğretmeni Antalya iline bağlı beş merkez ilçede gerçekleştirmiş. Köroğlu, (2013) program değerlendirme modelinin dört boyutuna ilişkin müzik öğretmenlerinden elde ettiği bulgularını, bağlam boyutunda; program ilkeleri, kavram ve teorik bilgiler açısından programı yetersiz bulduklarını, programın girdi boyutunda; materyal kullanımının öğrencilerde olumlu etki yarattığı fakat okulların materyal açısından yetersiz olduklarını, programın süreç boyutunda; müzik öğretmenlerinin program kazanımlarına ilişkin etkinlikleri yeterli buldukları ancak ders saatinin yetersizliğinin verimli ders işlemede bir engel olduğu şeklinde açıklamaktadır.

Altınsoy, (2019) 5. sınıf müzik eğitim programının değerlendirilmesine yönelik gerçekleştirdiği yüksek lisans tezini Stufflebeam' in (CIPP) Modeli'ne göre Mardin ili merkez ilçelerinde görev yapan altmış müzik öğretmenleri ile karma yöntem desenlerinden açıklayıcı sıralı desen yöntemini tercih etmiş, araştırmanın nicel bölümünde değerlendirme ölçeği kullanılmış, nitel kısmında ise üç farklı sosyo ekonomik düzeyde bulunan okullarda görev yapan on müzik öğretmeni ile görüşme, gözlem ve doküman analizinden faydalanarak gerçekleştirmiştir. Altınsoy (2019) araştırmasının bağlam boyutunda; programın ihtiyaçları

karşılıdığı, girdi boyutunda; öğretmenlerin ders kitabı ve materyallere yönelik olumsuz görüş bildirdikleri, süreç boyutunda; ders saatinin yetersizliği, materyal eksiklikleri, programın yoğun oluşu ve öğrenciye uygun olmadığı, ürün boyutunda ise programın daha çok sonuç değerlendirme üzerine olduğu fakat performans ödevleri, bireysel etkinlikler süreç değerlendirmenin de olduğu sonuçlarına ulaşmış olduğunu belirtmektedir.

Toraman, (2013) müzik öğretmenlerinin müzik eğitime yönelik müzik öğretmenlerinin görüş ve deneyimlerine başvurduğu çalışmada, müzik öğretim programlarının uygulanması sırasında destekleyici ve engel oluşturan etmenleri saptayarak müzik öğretim programının değerlendirilmesini amaçlamıştır. Anadolu' nun batısında bir şehir merkezi ve köylerinin de içinde bulunduğu ilköğretim okullarında görev yapan on iki müzik öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilerek gerçekleştirilen araştırmada, okul yönetimi tarafından yüksek not baskısı altında kaldıkları, veli, idare, öğrenci ve okuldaki diğer alan dersi öğretmenleri tarafından müzik dersinin önemsiz görüldüğü ve müzik dersi öğretim programı kazanım, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme boyutlarının program boyutunda yeniden düzenlemesinin gerekli olduğu sonuçlarını elde ettiğini belirtmektedir.

Arıcı (2011) tarafından 2006 yılı ilköğretim müzik dersi öğretim programının uzman ve öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirildiği doktora tezinde, Marmara bölgesinde bulunmakta olan bir ilde görev yapan 131 müzik öğretmeni ve üç uzman ile tarama modelinde “program değerlendirme anketi” uygulanarak gerçekleştirilmiş ve kırk bir müzik öğretmenin anketeye yanıt verdiği belirlenmiştir. Buna göre; müzik öğretmenlerinin görüşleri programı olumlu bulmadıkları yönünde iken uzman ve deneyim sahibi öğretmenler, nota eğitimi üzerinde daha fazla durulması gerektiği, program ilkelerinin uygulanması aşamasında sorunlar yaşandığı ayrıca müzik dersi ders saatlerinin arttırılması gerektiği sonuçlarını elde etmişlerdir.

Yiğit ve Helvacı'nın (2017) İlköğretim 7. ve 8. müzik ders kitaplarındaki şarkıların öğrencilerin ergenlik dönem özellikleri açısından değerlendirilmesi üzerine gerçekleştirdikleri ve araştırma makalesi şeklinde sundukları çalışmada doküman incelemesi ile müzik ders kitabındaki şarkıları inceledikleri görülmektedir. Araştırmanın sonucunda, 7. sınıf şarkılarının %55, 8. sınıf şarkılarının ise %22' sinin öğrencilerin ses sınırlarının içinde yer aldığı, şarkı sayılarının yeterli olduğu fakat birçok şarkısının ergenlik döneminde olan öğrencilerin ses sınırlarına uygun olmadığı yönündedir.

Güven (2019) 2018 yılı müzik öğretim programında belirtilen hedeflere 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin ne ölçüde ulaştıkları üzerine betimsel araştırma modeli ile gerçekleştirdiği çalışmada, kazanımlar anket sorusu haline dönüştürülerek müzik öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda 8. sınıf öğrencilerinin hedeflere ulaşma düzeyleri hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Araştırmanın sonucunda, hedeflere tam olarak ulaşamadığı ancak orta düzeyde ulaşılabildiği sonucuna varıldığı belirtilmiştir.

Türkmen, (2020) müzik dersi öğrenme alanlarından “Müziksel Algı ve Bilgilenme” öğrenme alan kazanımlarını öğretmen görüşlerine göre değerlendirdiği çalışmasını 40 müzik öğretmeni ile nitel tarama modeli etrafında oluşturulan görüşme formlarını e-mail ve posta yoluyla ulaştırarak gerçekleştirmiş olup müziksel algı ve bilgilenme öğrenme alanı kazanımlarının öğretim yöntem ve teknikleri açısından kısmen uygun olduğu, müziksel algı ve bilgilenme öğrenme alanı kazanımlarına ayrılan sürenin yeterli olmadığı, müzik dersinin planlanmasında araştırması yapılan öğrenme alanı kazanımlarının yeterli olduğu ayrıca kazanımların öğrenci müzikal gelişimi açısından yetersiz olduğu ve bu alan ile ilgili yeterli teorik bilginin öğrenciye kazandırılmadığı sonuçlarını elde etmiştir.

Görüldüğü üzere müzik öğretim programlarını değerlendirme çalışmaları incelendiğinde bugüne kadar yapılmış tez çalışmalarından yalnızca iki araştırmanın belli bir program değerlendirme modeli 'ne göre, diğer çalışmaların ise öğretmen, öğrenci görüşleri, program karşılaştırmaları ve doküman analizi şeklinde daha çok eklektik çalışmalar şeklinde yapıldığı görülmektedir. Model temele alınarak yapılan araştırmaların her ikisinde de Stufflebeam' in CIPP modelinin kullanıldığı, Eisner' ın eğitsel eleştiri program değerlendirme modeli kullanılarak yapılmış herhangi bir müzik öğretim programları değerlendirme çalışmasının olmadığı tespit edilmiştir.

1.1.8.3. Eğitsel eleştiri modeli ile yapılmış program değerlendirme çalışmaları

İlgili araştırmaların bu ikinci bölümünde, Eisner'ın eğitsel eleştiri modeli temel alınarak yapılmış aynı zamanda eldeki araştırmanın modeli ve bulgularına destek olacağı düşünülen yurtdışı ve yurtiçi çalışmalardan örnekler sunulmaktadır.

Yurtdışı araştırmaları

Little, (2010) anaokulu ve 2. sınıf öğrencileri ile “Seyahat Kitapları” adı verilen sosyo-bilişsel uygulamanın incelenmesi üzerine gerçekleştirdiği araştırmasında, Eisner'ın

Eğitsel Eleştirisinin beş boyutunu (kasıtlı, yapısal, program, pedagojik ve değerlendirme) seyahat kitapları uygulamasının analiz sürecinde model olarak kullandığını belirtmektedir. Amaçlı örneklem yöntemi ile belirlenen Utah' ta anaokulu ve 2. sınıflarda görev yapan altı öğretmen ve 251 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuş veriler görüşme, gözlem ve doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Araştırmacı “seyahat kitapları” uygulamasına veli katılımı gerçekleştiğinde öğrencilerin yazarlık motivasyonlarında artış görüldüğünü ve öğrencilerin favori olarak gösterdikleri “Seyahat kitapları' nın” velilerin katılımını daha çok gerektirdiği sonuçlarını elde ettiklerini belirtmişlerdir.

Service, (2014) Eisner' ın Eğitsel Eleştiri Modelini kullanarak gerçekleştirdiği durum çalışmasında, 2010 yılında yenilenen öğretim programlarında öğretmenin yeri ve öğretmenlerin gerçekliğine yönelik bir anlayış geliştirme amacı ile iki yıl boyunca üç okulda görev yapan on iki ortaokul öğretmeni ile yarı yapılandırılmış görüşme, gözlem ve okul belgelerinden oluşan doküman incelemesi yapıldığını belirtmişlerdir. Yapılan araştırmada, katılımcı tüm öğretmenlerin yenilenen öğretim programının yapılandırmacı felsefesini benimsedikleri görülmesine rağmen sadece iki öğretmenin sınıf içi uygulamalarında yapılandırmacı uygulamalara yer verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Shahidi ve diğerleri (2014) hemşirelik eğitimi üzerine gerçekleştirdikleri çalışmalarında, hemşirelik öğrencilerinin mesleki kimlikleri üzerindeki eğitim bileşenlerinin etkisini Eisner' ın Eğitsel Eleştiri Modelini kullanarak değerlendirmeyi amaçlamışlardır. İran Meşhed Tıp Bilimleri Üniversitesi (Mashhad University of Medical Science) bünyesinde bulunan amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen yedi öğrenci ve sekiz öğretim üyesi ile gerçekleştirilen araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlem yoluyla elde edilerek analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda dört temaya ulaşıldığı bunların; öğrenci kabulü, eğitim sisteminden kaynaklı sorunlar, gerçeklik şoku ve benlik saygısı olduğunu belirtmektedirler.

Mahoney, (2015) yapmış olduğu çalışmasında, bir sanat müzesinin yaz okuluna katılan dört ve beş yaşındaki öğrencilerin liderlik koşullarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Yapılan araştırmada Eisner' ın uzmanlık ve eğitsel eleştiri modeli kullanılmış ve verilerin toplanma aşamasında görüşme ve gözlem tekniklerinden faydalanılmıştır. Yaratıcı düşünme, duygusal etkileşim ve aktif katılım araştırmanın sonucunda ulaşılan temalar olarak belirtilmiştir.

Sheikhalipour ve diğeri (2016) İnan'da 2008 yılından itibaren uygulanmaya başlanan Anesteziyoloji lisans programını Eisner'ın eğitsel eleştirisi ve uzmanlık modeli çerçevesinde değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Verilerin elde edilmesinde gözlem, görüşme ve doküman incelemesi tercih edilmiş ve sonucunda dört temaya ulaşıldığı belirtilmiştir. Temalar; "bağlam dikkatsizliği, belirsizlik, eğitim seviyeleri arasındaki farklılaşmadan kaynaklanan eksiklik ve düzensiz eğitim" şeklindedir.

Khanipoor ve diğeri (2017) Tıp eğitiminin başarısına yönelik olarak gerçekleştirdikleri çalışmada, öğretim programının güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek amacıyla Eisner'ın eğitsel eleştirisi modelini kullanmışlardır. 2014 yılında Şiraz Tıp Bilimleri Üniversitesin' de (Shiraz Medical Sciences University) on beş profesör ile yapılan odak grup görüşmesinde eğitim eleştirisinin üç boyutu ele aldıktan sonra ikinci aşamada, görüşme, üçüncü aşamada odak grup görüşme kayıtlarının yazılı dokümanlarının incelenmesi ve dördüncü aşamada verilerin analizi için içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Programın avantaj ve dezavantajlarının olduğu bunların; uygulamalı derslerde yazılı rehberin bulunmaması, performans değerlendirmesi ve gelişimine önem verilmemesi, programın düzenli aralıklarla incelenmemesi şeklinde bulgulara ulaşılmıştır.

Nouri ve Farsi, (2018) İnan' da gerçekleştirilen çalışmada, yenilenen ilköğretim sanat eğitimi öğretim programının etkililiğinin Eisner'ın eğitsel eleştirisi Modeli'ne göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın verilerinin toplanması, dört ay sürmüş, on iki uzman (sanat eğitimcileri, koordinatör ve okul müdürleri) ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler, sekiz ve on iki yaş aralığındaki otuz öğrenci ile gerçekleştirilen gözlem ve öğretim programı dokümanları ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda; sanat eğitimi öğretim programının etkililiğinin düşük olduğu bunun sebebi olarak okullardaki fen ve matematik derslerine verilen önemin sanat eğitimine verilmemesi olarak gösterilmektedir.

Goss, (2018) öğretmen yetiştirme programlarında, öğretmen değerlendirmede ve sanat eğitimi araştırmalarında sanat eğitimcileri için ilginin rolü ve etkisini araştırdığı çalışmasında Eisner'ın eğitsel eleştirisi modelini kullanarak gerçekleştirmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, lisede çalışmakta olan üç resim öğretmeni, beş sanat eğitimcisi, üç farklı üniversitede öğrenim görmekte olan on beş öğretmen aday öğrenci ve otuz bölgesel k-12 okulu ziyaretleri oluşturduğu belirtilmektedir. Verilerin elde edilmesinde görüşme, gözlem ve odak grup görüşmesi tekniklerinden faydalandığı belirtilmektedir. Araştırmanın

sonucunda; öğrenme standartlarına yönelik önerilen değişiklikler sanat öğretmenleri açısından olumluyken, öğretmen değerlendirmesi boyutundaki değişikliklerin tüm öğretmenler için olumlu olduğu ortaya çıkmıştır.

Thompson, (2019) Uluslararası Bakalorya İlköğretim Programı okulunda (International Baccalaureate Primary Years Programme School) uluslararası düşüncelilik öğretim programının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesinin amaçlandığı çalışmada, Eisner'ın eğitsel eleştiri ve uzmanlık modelini kullanmıştır. Araştırmanın örneklemini bir öğretmen ile yirmi dört kişilik sınıftan izni alınabilen on bir öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin elde edilmesinde öğretmen görüşmeleri, altı hafta süren sınıf gözlemleri ve günlük kayıtlardan yararlanıldığı belirtilmiştir. Araştırmanın sonucunda belirlenen dört tema şu şekildedir; “tutku, amaçlılık, modelleme ve yansıtmadır”.

Yurtdışı alanyazın incelemelerinde Eisner'ın eğitsel eleştiri modeli kullanılarak yapılmış çalışmaların ağırlıklı olarak “Sanat ve Tıp eğitimi” üzerine olduğu görülmektedir.

Yurtiçi araştırmaları

Kumral'ın (2010) çalışması, Türkiye'de Eisner'ın modeli temel alınarak gerçekleştirilmiş ilk çalışmadır. Eğitsel eleştiri modeli ile eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği öğretim programının değerlendirilmesi üzerine çalışan Kumral, araştırmasını nitel araştırma desenini “iç içe geçmiş tek durum deseni”, çalışmanın örneklemini ise “tipik durum örnekleme” olarak belirlemiştir. Kumral yaptığı araştırmasında, meslek bilgisi dersi öğretim programına yönelik olarak yapısal sorunların olduğu, uygulama aşamasında problem yaşandığı, ders süresinin yetersiz olması, öğretim görevlileri arasında öğretmen yetiştirme programına yönelik olarak ortak bir görüşün olmadığı, öğrenciler açısından gerek fakültede gerekse uygulamaya gittikleri okullarda etkili sınıf yönetimi ve nitelikli eğitim gözlemleri yapamadıklarını, fakültede mevcut yönetim, öğretim elemanları, uygulama öğretmenleri ve öğretmen adaylarının işbirliğine dayalı çalışamadıkları sebebi ile sorunlar yaşandığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Çelik, (2018) Eisner'ın Eleştiri Modeli'ne göre ortaöğretim düzeyinde gerçekleştirdiği İngilizce dersi öğretim programı değerlendirme çalışmasında, tarama modeli ve uzman incelemelerinden oluşan doküman incelemesini tercih ettikleri görülmektedir. Alan uzmanı on bir kişiden “uzman değerlendirme formu” eşliğinde alınan verilerin analizinde içerik analizi tekniğinin kullanıldığı, yapılan analizlerin sonucu olarak

programın güçlü yanlarının olmasına rağmen eleştiriye açık olduğu, eleştirilerin program değerlendirme boyutunda programın güçlü yönlerini arttırmaya dönük kullanılabileceği sonuçlarını ortaya koymuştur.

Çetin, (2018) bütüncül çok durum deseni ile gerçekleştirdiği 2018 yılında yenilenen 7. sınıf İngilizce öğretim programını Eisner'ın eğitsel eleştiri modeli temelinde değerlendirdiği çalışmasında, nitel araştırma desenlerinden “durum çalışmasını” tercih ettiği, 7. sınıf İngilizce derslerine giren sekiz öğretmen, yirmi yedi öğrenci, on dokuz veli ve üç idareci ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak verilerin elde edildiği görülmektedir. Programda belirtilen kazanım sayılarının azaltılmasının doğru bir saptama olduğunu, program genelinde sorunlar olmasına rağmen uygulamada sorun yaşanmayan bir program olduğunu, veli ve öğrencilerin programın İngilizceyi gerçek ortamda, dili etkin kullanabilme şansını tanımadığı bunu hem öğrenci hem de öğretmenlere verilmesinin gerekli olduğunu ve dört farklı dil becerisinin uygulamasında sorunların yaşandığı sonuçlarını elde ettiklerini belirtmişlerdir.

Eyiol, (2019) ortaokul matematik uygulamaları dersi öğretim programının değerlendirilmesi üzerine gerçekleştirdiği çalışmasında Eisner'ın eğitsel eleştiri modelini tercih ettiği ve araştırma deseni olarak nitel araştırma “çoklu durum deseni” ile araştırmasını gerçekleştirdiği görülmektedir. Araştırmanın sonucunda, programda sadece bilişsel alana yer verildiği, duyuşsal ve psikomotor alanlara ait kazanımların yer almadığı, öğretmenlerin matematik dersinin matematiksel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirdiğine yönelik düşünceleri olsa da dersin uygulanmasında sadece soru çözümlerine ağırlık verildiği sonuçları görülmektedir.

Özden Gevrek, (2019) güncelleme yapılan 2018 yılı İngilizce dersi öğretim programının Eisner'ın eğitsel eleştiri modeli ile değerlendirilmesi üzerine gerçekleştirdiği durum çalışmasında, on altı farklı okulda görev yapmakta olan on altı İngilizce öğretmeni ile görüşme formu aracılığı ile elde ettiği verilerin analizinde betimsel analiz yöntemini kullanmış olup Eisner'ın “betimleme”, “yorumlama”, “değerlendirme” ve “temalaştırma” boyutlarına uygun şekilde sunmuştur. Araştırmanın sonuçları sekiz farklı alt kategoriye ayrılmış, İngilizce öğretmenlerinin programda yapılan değişiklikleri olumlu bulduğu, kazanımların yeterli olduğu, öğrencilerin okul dışı desteği ile iletişimde basit diyalogları gerçekleştirebildikleri, programın içerik açısından güncel olduğu, yöntem ve tekniklerin

etkili kullanıldığı fakat programın ölçme ve değerlendirme boyutunun uygun olmaması ile ders saatinin yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Göçer, (2020) Ortaokul Bilişim Teknolojileri ve Yazılım Dersini Eisner'ın eğitsel eleştiri modeli'ne göre değerlendirdiği doktora çalışmasını nitel ve nicel verileri birlikte kullanarak oluşturmuş, araştırmancının nitel boyutunda; durum çalışması, nicel boyutunda ise tarama modelini kullanmıştır. Nitel boyutunda 434 öğrenci ile çalışma grubunun oluşturulduğu görülmektedir. Nitel boyutunda odak grup görüşmesi ve gözlemlerden elde edilen sonuçlar; programın mevcut koşullar altında uygulanmasının mümkün olmadığı, uygulama sürecinde sorunların yaşandığı ve BT öğretim programının yapısından kaynaklı sorunların olduğu belirtilmiştir. Araştırmancının Nicel boyutunda toplanan verilerin sonucunda; öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin orta düzeyde olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Gündoğdu ve diğerlerinin (2016) Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü Uygulamalı Elektronik Pazarlama Dersi öğretim programının Eisner'ın eğitsel eleştiri modeli'ne göre yaptıkları değerlendirme çalışmasında, açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formunu uyguladıkları kırk öğrenciden elde ettikleri sonuçlar; derse yönelik teknik sorunların dersin uygulanmasında problem oluşturduğu, elektronik pazarlama dersinin elektronik ticaret konusunda öğrencilere yarar sağladığı, süre bakımından herhangi bir sorun yaşanmadığı, şeklinde olmuştur.

Eisner'ın eğitsel eleştiri modeli kullanılarak yapılan tez çalışmalarının dağılımları incelendiğinde, İngilizce öğretim programı, Matematik Uygulamaları öğretim programları, Bilişim Teknolojileri öğretim programları ve Sınıf Öğretmenliği öğretim programlarının değerlendirme çalışmaları şeklinde olduğu görülmektedir. Ağırlıklı olarak İngilizce programlarını değerlendirme çalışması yapıldığı söylenebilir. Yapılan makale çalışmaları incelendiğinde ise sayıca çok fazla olmadığı, tez çalışmalarına benzer çalışmaların yapıldığı, tez çalışmalarından harici olarak Sosyal Bilgiler öğretim programı, Elektronik Pazarlama Dersi öğretim programı ve İnsan Hakları Demokrasi ve Yurttaşlık dersi öğretim programlarının değerlendirilmesi çalışmaları şeklinde yapıldığı görülmektedir.

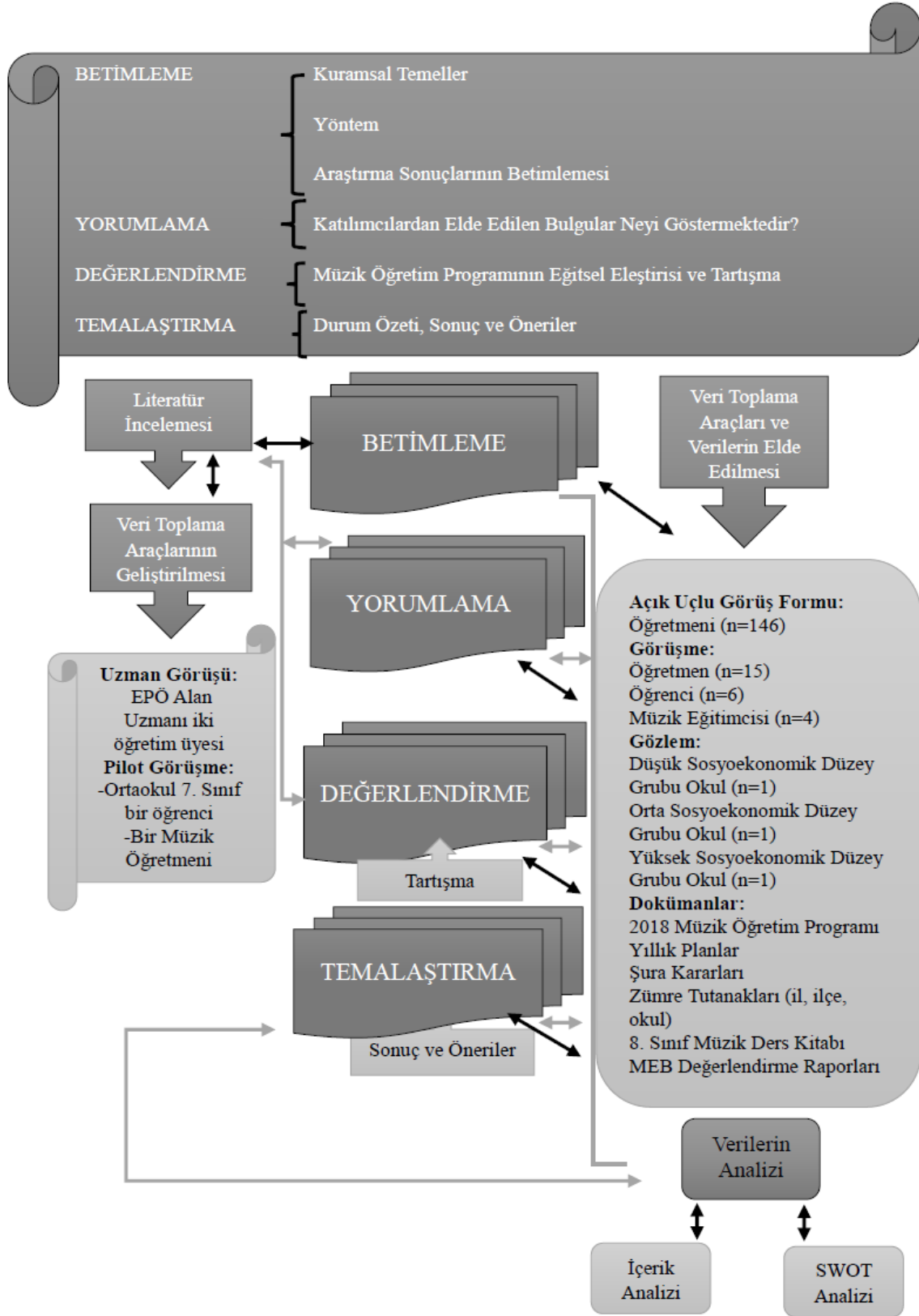
Sonuç olarak; yapılan çalışmalar incelendiğinde Eisner'ın Eğitsel Eleştiri Modeli'ne göre yapılmış müzik dersi öğretim programlarının değerlendirilmesine yönelik çalışmaya rastlanmamıştır.

1.2. Yöntem

“Geleneksel araştırma ile nitel araştırma arasındaki fark, bilim yapmak ile sanat yapmak arasındaki farktır” (Eisner, 1982; akt. Eisner, 2017, s. 26).

Çalışmanın bu kısmında, araştırmacının çalışmada izlediği yol, çalışmanın desen ve modeli, çalışma gruplarının, araştırmanın veri toplama araçlarının nasıl oluşturulduğu, pilot görüşme aşamaları ve veri analiz süreci gibi bilgiler yer almaktadır. Ayrıca yapılan çalışmanın görselleştirilmesi Şekil 1.3’ te gösterilmektedir.

Şekil 1.3. Çalışmanın Görsel Dizaynı

1.2.1. Araştırma Süreci Hakkında Bilgilendirme ve Araştırmacının Rolü

Araştırmacı olarak ortaokul müzik öğretim programlarının etkililiği üzerine çalışma yapmamdaki en büyük etkenin mesleğimde geçirdiğim on dört yıllık deneyimin olduğunu söyleyebilirim. Müzik eğitimi alanında ülke genelinde var olduğunu düşündüğüm ve benim de bizzat yıllardır deneyimlediğim sorunları derinlemesine araştırarak bu sorunların programlardan mı, öğretmenlerden mi yoksa program içeriklerinden mi kaynaklandığını belirlemek çıkış noktam oldu. Bu hedefi farklı ve eleştirel bir bakış açısı ile gerçekleştirirken içsel motivasyonumu sürekli besleyen gerek farkındalık yaratmak gerekse alanda mevcut sorunların dile getirilmesini sağlamak benim için çok önemliydi. Çünkü bir şeyi tercih etmek ile zorunlu olmanın arasındaki haz faktörü çalışmamı yürütebilmem için ihtiyaç duyduğum tek duyguydu. Bu sebeple, en başından itibaren haz duyarak başladığım araştırmamda nicel araştırmalara göre daha derinlemesine bilgi edinebileceğimi düşündüğüm nitel araştırma yönteminin, çalışmam için en uygun yöntem bilim olacağına karar verdim. Sınıf içi tecrübelerim ve öğrenci iletişimimin bana sağlayacağı avantajların yanında 2018 yılında yenilenen müzik öğretim programlarına yönelik olarak MEB'in gerçekleştirdiği öğretmen görüşlerinin alınmasına yönelik alan çalışmasında, Aydın İli müzik öğretmenlerinin öğretim programlarına yönelik olarak görüşlerini belirttikleri ve sonucunda hazırlanan Aydın İl raporu çalışmasında bizzat yer almamın da nitel araştırma üzerine yoğunlaşmamda bana katkı sağlayacağını düşünmekteydim. Ayrıca aktif olarak hala sürdürmekte olduğum Aydın İl ortaokul müzik zümre başkanlığı ve Aydın Efeler ilçesi ortaokul müzik zümre başkanlığı deneyimlerimden yola çıkarak her yıl yapılan zümre toplantılarında dile getirilen sorunları dinlemenin ötesinde bir şeyler yapmamın alana daha iyi hizmet edeceği gerçeğini de görmezden gelmek istemedim.

Çalışmanın bu kısmında, özellikle henüz yüksek lisans ders aşamasında olan araştırmacılara ve ileride yüksek lisans çalışması yapmayı düşünen meslektaşlarıma sürecin nasıl ilerlediği hakkında bilgi vermek istiyorum. Sürecin genel bir betimlemesini yaparak araştırma sürecinin nasıl yürütüldüğü hakkında fikir sahibi olunmasına katkı sağlamayı ardından alt başlıklar halinde araştırmanın yöntem kısmını sizlere detaylı bir şekilde sunacağım.

2021 yılı haziran ayında ders sürecimi tamamladıktan hemen sonra danışmanım ile belirlediğimiz tez konumuzun önerisini enstitüye teslim ederek sürecimize başladık. Tezimizin konusu, alanda hangi problemden kaynaklı olarak bu konuyu seçtiğimiz, alana

nasıl bir katkıda bulunmayı hedeflediğimiz ve bunların yanında çalışmanın yöntemi, hangi gruplar ile çalışacağımız, veri toplama araçlarının belirlenmesi gibi çalışmalarını tamamlamıştık. Artık yapmamız gereken etik kurul belgemizin ve tez önerimizin onaylanmasını beklerken bir yandan veri toplama araçlarımızı hazırlamak, uzman görüşlerini almak ve pilot görüşmelerden sonra veri toplama araçlarına son hallerini vermektir.

2021 Temmuz ve ağustos ayları içinde oluşturduğumuz çalışma grubuna yönelik olarak (fakülte müzik eğitimcileri, müzik öğretmenleri ve öğrenciler) veri toplama araçlarını geliştirme çalışmalarına başladık. Danışmanım ile araştırmanın problemi çerçevesinde oluşturduğumuz veri toplama araçlarında özellikle fakülte eğitimcileri, müzik öğretmenleri ve öğrencilere soracağımız görüşme sorularının birbirlerini tamamlar özellikte olması için ciddi bir uğraş verdik. Sonucunda artık fakülte müzik eğitimcilerine, müzik öğretmenlerine ve öğrencilere soracağımız yarı yapılandırılmış görüşme sorularımız hazır. Bu aşamadan sonra uzman görüşü almak için Eğitim Programları ve Öğretim bölümünden iki değerli öğretim üyesinin görüşlerine başvurduk. Kendilerinden kısa süre içinde aldığımız geri dönüşler neticesinde sorularımızı yapılandırdık ve sorularımızın işlerliğini kontrol etmek için öncelikle bir müzik öğretmeni ve 7. sınıf ortaokul düzeyinde öğrenim gören bir öğrenci ile pilot görüşmelerimizi gerçekleştirdik.

Araştırmamızın diğer veri toplama aracı gözlem formunu ve doküman incelemesi yapmak üzere 2018 yılı öğretim programı, MEB değerlendirme raporu, ortaokul müzik kitapları, şura kararları, yıllık planlar ve il/ilçe/okul zümre tutanaklarının düzenlemesini tamamladım. Eylül 2021'e gelindiğinde artık tez önerimiz onaylanmış, etik kurul belgemiz çıkmıştı bunun üzerine Millî Eğitim Bakanlığı Aydın İl Millî Eğitim Müdürlüğüne alanda yapacağımız çalışma için başvurumuzu gerçekleştirdik.

Yapacağımız çalışmada öncelikle Aydın ilinde görev yapan tüm müzik öğretmenlerine Google form aracılığı ile ulaşarak iki soru sorduk. Kendilerinden en çok sorun yaşadıkları ortaokul müzik öğretim programının hangisi olduğunu ve sorun yaşadıkları program boyutunun hangisi olduğunu öğrendik. 11 Ekim tarihinde sonuçlar elimizdeydi ve genelde ortaokul müzik öğretim programlarını değerlendirirken özelde hangi öğretim programı üzerine yoğunlaşacağımızı da görmüş olduk.

Aydın İl Milli Eğitim Müdürlüğünden sağladığımız istatistiki bilgiler ışığında Aydın ili Efeler ilçesindeki ortaokulları maksimum çeşitlilik tekniğine göre; eğitim bölgeleri (1-6) sosyoekonomik düzeyleri ve okul türlerine (resmi-özel-imam hatip) göre belirledikten sonra 13 Ekim tarihinde ilk müzik öğretmeni görüşmemi gerçekleştirdim. Hiç vakit kaybetmeden belirlediğimiz okullarda görev yapan on beş müzik öğretmeni ile yine belirlenen gün ve saatlerde görüşmelerimizi yaparak tamamladık. Müzik öğretmenleri ile yaptığımız görüşmelerin bir bölümünü de SWOT analizinin oluşturmasını planladığımız için müzik öğretmenleri ile yaptığımız görüşmelerde kendilerine müzik öğretim programlarına yönelik olarak; programların güçlü yönlerini, zayıf yönlerini, tehditlerini ve fırsatlarını da belirtmelerini isteyerek sonlandırdık.

Araştırmanın ikinci boyutu olan fakülte müzik eğitimcileri ile görüşmelerimizi gerçekleştirmek üzere Aydın İlinde bulunan fakültenin müzik eğitimi bölümünde görev yapmakta olan dört müzik eğitimcisine ulaştık. Müzik eğitimcilerine sorduğumuz soruların müzik öğretmenlerine sorduğumuz sorular ile paralel olmasına özellikle özen gösterdik. Bunun yanında müzik eğitimcilerine öğretmen adaylarından öğretmenlik uygulamasının verimliliği ve uygulama sonrası ne gibi geri bildirimler aldıklarını da öğrenerek müzik öğretmen adaylarının ortaokul müzik öğretim programının uygulanmasına yönelik olarak danışmanları ile ne gibi sonuçlar elde ettiklerini öğrenmeyi amaçladık.

Araştırmanın bir diğer boyutunda sınıf içi gözlem gerçekleştirmeyi planladık. Gözlemin planlanması yaptığımız görüşme verilerinden elde ettiğimiz bulguların gerçekleşme durumlarını belirlemektir. Diğer bir deyişle öğretim programı uygulamaya ne şekilde yansımaktaydı? Gözlem sınıflarını belirlerken müzik öğretmenlerinden elde edilen veriler çerçevesinde en çok sorun yaşanan 8. sınıf müzik öğretim programına yönelik olarak ortaokul 8. sınıf düzeyi gözlemleri üzerinde durduk. Görüşme yapılacak öğretmenlerin belirlenmesinde kullandığımız Aydın ili Efeler ilçesi ortaokullarının eğitim bölgesi, sosyoekonomik düzey ve okul türlerine göre ayrılan istatistiki verilerden (ek olarak sunulacak) yola çıkarak, sınıflarında gözlem yapılmasını kabul eden her sosyoekonomik düzeydeki okullardan birer öğretmenin sınıflarında gözlem yapmak için çalışmalarımıza başladık. Düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzeyde bulunan ortaokullardan birer okulu belirleyip öğretmen ders programlarına ulaştıktan sonra belirlenen gün ve saatlerde (ek olarak sunulacak) gözlemlerimizi yapmaya başladık. Gözlem sürecimiz her bir okulda

dört hafta sürdü. Toplamda 12 haftalık (12 ders saati) gözlem raporlarımız veri setimizdeki yerlerini aldı.

Araştırmanın bir başka boyutunu öğrenci görüşmeleri oluşturacaktı çünkü bizim için öğrencilerin müzik dersi hakkındaki görüşleri en az öğretmenlerin görüşleri kadar önemliydi. Müzik öğretmenlerinin en çok 8. sınıf düzeyinde sorun yaşadıklarını belirtmeleri sonucu öğrencilerin bakış açısı ile ne kadar örtüşmekteydi. Buradan hareketle gözlem gerçekleştirilen okullardaki müzik öğretmenlerinin belirlemesi kriteri ile 8. sınıf düzeyinde öğrenim gören, müzik dersine ilgisi olan ve olmayan birer öğrenci ile görüşmelerimizi gerçekleştirerek toplamda altı öğrenciye ulaştık ve araştırmanın bu boyutunu da tamamladık.

Elde ettiğimiz tüm görüşme ve gözlem verilerini öncelikle bilgisayar ortamında Office Word dosyası üzerinde transkript ederek ham verileri elde ettik ardından tüm verileri MAXQDA 2020 nitel araştırma programına yükleyerek verilerimizi içerik analizine tabi tuttuk. Tezimizin veri analizinde kullanmayı düşündüğüm MAXQDA 2020 nitel araştırma programını öğrenmek için 2021 yılı yazında, halen Amerika’da çalışmalarına devam eden Türk bir öğretim üyesi tarafından hazırlanan beş haftalık yaz okulunu çevrim içi şekilde tamamlayarak eğitim sertifikasını (EK-12) almaya hak kazandım. Araştırmanın bundan sonraki kısmı satır satır okuma tekniği ile içerik analizini gerçekleştirmek ve elde ettiğimiz kodları kategoriye, kategorileri de temalara ulaştırarak analiz sürecimizi tamamlamak oldu.

1.2.2. Araştırmanın Deseni

Eisner, (2017) bir eğitim araştırmasının nitel araştırma olma nedenlerini ‘The Enlightened Eye’ kitabının *Nitel Araştırmanın Altı Özelliği* bölümünde açıklarken, eğitim araştırmasını yürütenlerin okullara yaptıkları ziyaretleri, sınıf gözlemlerini, öğretmen gözlemlerini hatta okul bahçesinde oynayan çocukların dahi gözlemlenmesinin önemli olduğu fakat bunun asla yeterli olmayacağını bu sebeple, bir okulun mimari yapısından, derslik tasarımlarına, ders kitaplarından, kantin yapısına hatta okulda kazanılan başarılarla (kupa vb.) kadar her şeyin bir eğitim araştırmacısı için önemli bir nitel araştırma konusu olduğu gerçeğinden yola çıkarak hareket etmeleri gerektiğini vurgulamıştır. Eisner’in belirttiği üzere, özellikle eğitim araştırmalarında nitel araştırma paradigmasının kullanılmasının eğitimin kalitesini ortaya çıkarmada daha etkili olduğu görüşü

araştırmacının müzik öğretim programının değerlendirilmesi üzerine gerçekleştirdiği çalışmasını nitel araştırma yöntemi olarak belirlemesini sağlamıştır.

Nitel araştırma ile yapılan çalışma için saha da uzun süreli ve derinlemesine veri toplama imkânı vermesinin yanında özellikle eğitim araştırmaları için daha niteliksel veriler elde etmeninde bir formülüdür demek yanlış olmayacaktır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman incelemesi teknikleri ile veri toplanması, araştırılan konuya yönelik algı ve durumların kendi ortamında derinlemesine incelenmesine imkan tanıyan bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması (case study) deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, araştırmacıların üzerinde çok az kontrole sahip olduğu okul, sınıf, mahalle gibi doğal ortamında gerçekleştirilmesi gereken, gerçek yaşamın içinden çağdaş bir fenomene odaklanıldığı, araştırma probleminin nasıl ve neden ortaya çıktığı üzerine odaklanıldığı zamanlarda tercih edilen, araştırmaya konu olan yaşantı, ortam veya durumların bütüncül bir şekilde yorumlanmasının amaçlandığı bir stratejidir (Yıldırım ve Şimşek, 2018; Yin, 2003). Creswell ise durum çalışmasını, araştırmacının gerçek hayatın içinden bir olayın ya da sistemin derinlemesine araştırılarak bilgi toplandığı ve mevcut durumun bir betimlemesinin yapıldığı nitel araştırma deseni olarak tanımlamaktadır (M. Aydın, 2013). Creswell devamla, durum çalışmalarını tekli durum (tek mekanlı çalışma) ve çoklu durum (çok mekanlı çalışma) çalışması olarak iki şekilde yapılabileceğini belirtmiştir (M. Aydın, 2013). Yin' e (2003) göre ise durum çalışmasının dört deseni bulunmaktadır. Yin bu desenleri; bütüncül tek durum deseni, iç içe geçmiş tek durum deseni, bütüncül çoklu durum deseni ve iç içe geçmiş çoklu durum şeklinde ifade etmektedir (Yin, 2003).

Araştırma desenini belirlemek, araştırma sorularının oluşturulmasından veri toplama araçlarına kadar araştırmanın temelini oluşturması ve bir yol haritası olması sebebi ile oldukça önemlidir. Yapılan çalışmada, ortaokul müzik öğretim programlarının değerlendirilmesi yapılacağı için “tek durum deseni” kullanılmıştır. En çok sorun yaşanan ortaokul müzik öğretim programının belirlenmesine yönelik gerçekleştirilen çalışma ile birden fazla analiz birimi oluşmasından dolayı ise “iç içe geçmiş tek durum deseni” kullanılmasının uygun olduğu düşünülmüştür. Araştırmanın bağlam boyutunu ortaokul müzik öğretim programları oluştururken, durumunu programların uygulanma süreci oluşturmuş ve duruma yönelik olarak birden çok veri kaynağından bilgi toplanmıştır. İç içe

geçmiş tek durum deseni, çalışmada belirlenen durum içinde birden fazla alt birimin çalışılması halinde kullanılan bir araştırma desendir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

1.2.3. Araştırmanın Modeli: Eğitsel Eleştiri Program Değerlendirme Modeli

Eisner'in eğitsel eleştiri modelinden bahsetmeden önce yine Eisner'in önemini vurguladığı okullaşmanın önemli boyutlarından kısaca bahsetmek istiyorum. Eisner'in bir eğitim uzmanının düşünmesi gerektiği konuları okullaşma ekolojisi başlığı altında topladığı beş (amaçlanan boyut, yapısal boyut, öğretim programı boyutu, pedagojik boyut, değerlendirme boyutu) önemli kavramla açıklamaktadır (Eisner, 2017).

Amaçlanan boyutu kasıtlı boyut olarak niteleyen Eisner, programın hedefleri ve amaçlarının nasıl ele alındığını, öğrencilere sadece bilişsel hedeflere göre verilen eğitimin sorgulanmasının gerekliliği ve belirlenen genel veya özel hedeflere öğretmenlerin ne kadar ulaşıldığını ele alırken, yapısal boyut ile okul derslikleri, ders saatlerinin nasıl bölündüğü, öğrencilerin sınıflarında mı yoksa derslikleri ziyaret ederek mi günlerini geçirdiği gibi okulların nasıl organize edildiği üzerinde durmaktadır (Eisner, 2017). Eisner okullaşma ekolojisinin sonraki boyutu olan öğretim programı boyutunda bir uzmanın içeriklerin ne kadar güncel olduğunu, içeriklerin öğretilip öğretilmediği, konuların başka konularla bağlantısının ne olduğu, içerik etkinlikleri sadece zaman geçirmek için mi yapıyor yoksa nitelikli bir öğrenme gerçekleşiyor mu sorularını sormasının önemini belirtirken pedagojik boyutta tek ve keskin çizgilerle öğrenmenin mümkün olmadığı, öğrencilerin her zaman öğretmenin öğretmek istediklerinden çok daha fazlasını öğrendiklerinin eğitim uzmanının göz önünde bulundurmasını önermektedir (2017). Ayrıca Eisner, bir eğitim uzmanının öğretmenlere karşı katı ve yerden yere vurduğu eleştirilerinin yapabileceğinin en basiti olması görüşünden hareketle eğitim uzmanlarına her koşulu düşünmeleri ve durumu bağlamı göz önünde bulundurarak değerlendirme yapılmalarının daha doğru bir yaklaşım olacağını düşünmelerini önermektedir.

Son olarak değerlendirme boyutunda Eisner, okullardaki sınavların niteliği üzerinde durulmasını, yapılan sınavların öğrencilerin öğrenmelerini doğru ölçüp ölçmediği, sınav sonuçları öğretmenin öğretim yöntemlerine şekil veriyor mu, sınavların teknik yeterliliği bir yana içeriği ne durumda ve sınav içeriği programla uyuşmakta mı sorularını eğitim uzmanının göz önünde bulundurmasının gerektiğini belirtmektedir (Eisner, 2017). Eisner belirttiği

okullaşmanın beş boyutunu bir eğitim uzmanının görmesi, bu bölümden sonra açıklanan eğitim eleştirisini ise gördüğünü anlatması olarak nitelemektedir.

“Eğitsel Eleştiri Modeli” ile değerlendirme sürecine sanatsal bir bakış açısı kazandıran Eisner Modeli’ne son halini 1998 yılında kitabı *The Enlightened Eye* (Aydınlanmış Göz) ile vermiştir (Kumral, 2010). Eisner geliştirdiği modelde programın niceliğinden çok niteliği üzerinde durmakta ve programı değerlendiren araştırmacının ne öğretildiği kadar öğrencilerin ne öğrendiğini de göz önünde bulundurarak programı değerlendirmesi gerektiğini belirtmektedir (Eisner, 2017). Eisner devamla (2017) bunun ancak öğrenciler ile derinlemesine yapılan görüşmeler, sınıf ortamındaki gözlem ve programın uygulayıcısı olan öğretmenler ile yapılacak görüşmeler sonucunda ortaya konulmasıyla mümkün olduğunu vurgulamaktadır. Eisner’ın bu görüşleri, program değerlendirmenin görüşme ve gözlem gibi nitel araştırmada sıkça kullanılan veri toplama araçlarıyla yapılmasının derinlemesine veri elde etme olanağı sunması açısından önemli olduğunu göstermektedir. Uşun, (2016) programı değerlendirecek kişinin hem program konusunda uzman hem de sınıf içi uygulamaları iyi bilen bir uzman olması gerektiği için programı değerlendirenin programın uygulayıcısı olmasının önemini belirtmiştir.

Eisner, programı değerlendiren kişinin bir sanat eleştirmeni gibi programı sanatsal açıdan değerlendirebilmesinin önemini vurgulamıştır (Donmoyer, 2014). Programı uygulayan uzman kişilerin aynı zamanda programı niteliksel açıdan değerlendirmesinin daha doğru veriler elde etmesine imkan tanırken, program değerlendirme modelinin aşamalarının uzman uygulayıcı tarafından gerçekleştirilmesi amaca daha çok hizmet edecektir (Eisner, 2017). Eisner üç boyut olarak (Betimleme, Yorumlama ve Değerlendirme) ortaya koyduğu program değerlendirme Modeli’ne daha sonra “Temalaştırma” boyutunu da ekleyerek modelini dört boyutlu hale getirmiştir (Kumral ve Saracaloğlu, 2011).

1.2.3.1. Eğitsel eleştiri program değerlendirme modelinin aşamaları

Eisner, eğitsel eleştiri modelinin dört boyutu olduğunu bunların “betimleme”, “yorumlama”, “değerlendirme” ve “temalaştırma” dan oluştuğunu belirtmektedir (Eisner, 2017). Eisner’ın modelinin aşamalarını şu şekilde açıklamaktadır (Eisner, 2017):

1. Betimleme:

Eisner, betimleme aşamasının özellikle yalın, basit bir dille yazılmasının ve okuyucuya açık bir şekilde okul ortamı, süreç ve amaç hakkında bilgi verirken aynı zamanda okuyucunun da zihninde anlamlı bir tablo oluşturulmasının öneminden bahsetmiştir. Ayrıca Eisner, eğitsel eleştiri yazarının sahneyi olduğu gibi görüntülemesi gerektiğini vurgularken “Aydınlanmış Göz” kitabında eleştirel yazının sadeliğini belirtmek amacıyla verdiği örnekte “iyi bir yemek yapmanın sadece gerekli malzemelerin kararında kullanması ile mümkün olduğunu” ifade etmektedir. Betimleme aşamasında yalın bir dil kullanılması ile eleştirmenin anlattığı okul veya durumu herhangi bir yorum katmadan okuyucunun hissedebilmesi sağlanmalıdır. Burada amaç okuyucunun anlamasına yardımcı olurken aynı zamanda hissetmesini de sağlamaktır, yorumlamak sonraki boyutun alanıdır.

2. Yorumlama:

Betimleme için anlatmanın doğru bir ifade olduğu söylenirse, yorumlamayı da açıklama şeklinde düşünebileceğimizi daha genel bir ifade ile yorumlamanın betimlerken çizilen genel çerçevenin daha ayrıntılı şekilde açıklanması olduğunu belirten Eisner, yapılan değerlendirmenin yorumlama aşamasında sadece detaylı açıklama değil olaylar hakkında bağlam çıkarıcı yorumlarında önemine dikkat edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Başka bir ifade ile yorumlamanın, betimlemede anlattığımız durumların nedenlerinin irdelenerek yorumlandığı boyuttur diyebiliriz.

3. Değerlendirme:

Eğitimde değerlendirme, belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını ölçen araçlar ile belli bir kriter üzerinden öğrencileri yine öğrenci ile karşılaştırmak üzerine yapılmaktadır. Eisner’a göre eğitim değerlendirmesi aşamasında öğrenciler hakkında fikir sahibi olabileceğimiz sanat alanında sıkça kullanılan portfolyolar yani öğrenci ürün dosyalarından yararlanmalı ve her öğrencinin kendi niteliksel çalışmaları hakkında ve çizeceği yol hakkında bilgi sahibi olunması gerektiğidir. Bu bağlamda eğitim değerlendirmesi yapılırken her bir öğrencinin farklılıklarını belirleyebilecek değerlendirmelerin yapılmasının gerekliliği önemlidir.

4. Temalaştırma:

Modelin son aşaması olan temalaştırma bir durum özeti, hikâyenin ana fikridir. Okulda bir durum hakkında yapılan değerlendirmeden sonra ortaya çıkan tema bize o okulun genel niteliksel özellikleri hakkında bilgi verir. Eisner temaları atasözlerinin çıkarımları ya da toplumsal çıkarımlar yaptığımız hikayelerin ana fikirlerine benzetirken modelin temalaştırma boyutunu şu şekilde açıklamaktadır (Eisner, 2017):

Program değerlendirme anlayışını bir sanat eserinin kritik analizinin yazılması gibi düşünen Eisner, modelinde sınıf ortamını anlatmanın, açıklamanın ve eğitsel değerini tartışmanın yeterli olmadığını, her sınıf ortamı, öğretmen ya da öğrencilerin kendi özeli kadar diğer sınıf ortamları ile de ortak özellikler barındırabileceğini belirtir. Sınıf içindeki özel durumun yani saklı olan temanın aslında kendi özelinden çok daha öteye kadar uzanabildiğini burada yapılanın genelleme olarak düşünülmemesi aksine okul veya sınıf ortamındaki bu temaların diğer okul veya sınıf ortamlarında da olma olasılığı yönünden kişilerde farkındalık yaratılmasının sağlanması gerektiğini vurgulamaktadır.

1.2.4. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma gruplarını; en çok sorun yaşanan ortaokul müzik öğretim programının belirlenmesine yönelik olarak Aydın il genelinde görev yapmakta olan ortaokul müzik öğretmenleri, değerlendirilmesinin yapılması belirlenen 2018 yılı ortaokul müzik öğretim programının etkililiğine ve eğitsel değerine yönelik olarak Aydın İli Efeler İlçe merkezinde, farklı sosyoekonomik düzeylerdeki ve (düşük-orta-yüksek) farklı okul türlerinde (resmi-özel-imam hatip) görev yapmakta olan 15 ortaokul müzik öğretmeni, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalında görevli dört müzik eğitimcisi öğretim üyesi (1 Profesör, 2 Doçent ve 1 Doktor) ve farklı sosyoekonomik düzeydeki okulların 8. sınıflarında öğrenim görmekte olan altı ortaokul öğrencisi ile dokümanlar oluşturmaktadır.

1. Tespit Çalışmasına Yönelik Örneklem Belirleme Çalışması

Aydın ili ortaokul müzik öğretmenleri ile gerçekleştirilecek olan en çok sorun yaşanan müzik öğretim programının tespiti çalışmasının, araştırmanın genelinde ortaya çıkacak sonuçlar ile ne gibi benzerlik ve farklılıklar gösterdiğinin ortaya konularak açıklanması amaçlanmıştır. Bu amaçla müzik öğretmenlerine Google formda hazırlanan

“Açık uçlu görüş formu” ulaştırılmıştır. Aydın İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan istatistiki verilere dayanarak (EK-6) il genelinde resmi, özel ve imam hatip ortaokullarında (5, 6, 7, ve 8. sınıf) görev yapan 146 (N=146) müzik öğretmeni ile çalışmanın en çok sorun yaşanan müzik öğretim programının tespit çalışması boyutu gerçekleştirilmiştir. Aydın il genelinde ortaokul müzik öğretmenliği görevinde bulunan 146 müzik öğretmeninden 51 kişi’ ye ulaşılmış olup (EK-9) araştırmanın bilimsel etik değerlerin korunmasına yönelik olarak müzik öğretmenlerinin isimleri gizli tutulmuş ve araştırmada “K1 (Katılımcı 1)” şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 1.3. Aydın İli Okul Türlerine Göre Ortaokul Müzik Öğretmeni Dağılımı

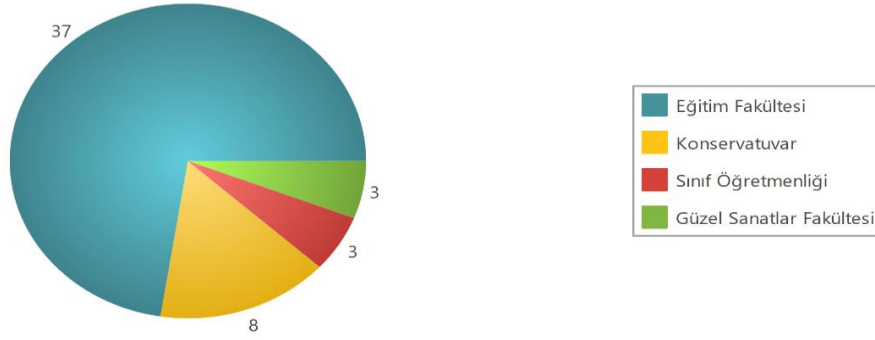
Okul Türleri	Toplam Öğretmen Sayısı
İmam Hatip Ortaokulu	4
Ortaokul	118
Özel Okul	24
Toplam	146

Tablo 1.4. Açık Uçlu Görüş Formu ile Ulaşılan Müzik Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri

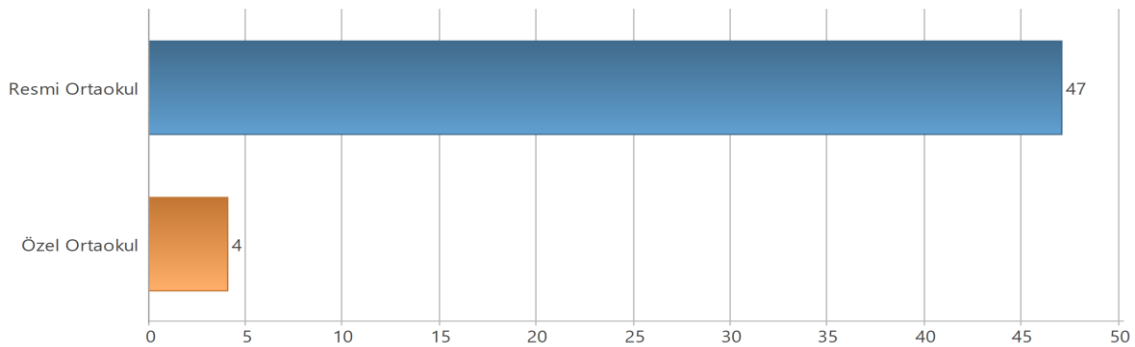
Katılımcı	Yaş	Mesleki Kıdem Yılı
Katılımcı 1	44	19
Katılımcı 2	29	6
Katılımcı 3	38	13
Katılımcı 4	46	20
Katılımcı 5	41	9
Katılımcı 6	35	11
Katılımcı 7	45	23
Katılımcı 8	31	8
Katılımcı 9	36	14
Katılımcı 10	37	14
Katılımcı 11	48	25
Katılımcı 12	26	4
Katılımcı 13	44	10
Katılımcı 14	44	10
Katılımcı 15	45	22
Katılımcı 16	43	17
Katılımcı 17	38	15
Katılımcı 18	36	11
Katılımcı 19	24	2
Katılımcı 20	47	24
Katılımcı 21	47	24
Katılımcı 22	41	12
Katılımcı 23	31	8
Katılımcı 24	30	8
Katılımcı 25	38	15
Katılımcı 26	28	7
Katılımcı 27	48	23
Katılımcı 28	36	15
Katılımcı 29	36	10
Katılımcı 30	34	12
Katılımcı 31	33	9
Katılımcı 32	41	19

Tablo 1.4. Açık Uçlu Görüş Formu ile Ulaşılan Müzik Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri (Devamı)

Katılımcı	Yaş	Mesleki Kıdem Yılı
Katılımcı 33	38	12
Katılımcı 34	47	24
Katılımcı 35	35	11
Katılımcı 36	35	9
Katılımcı 37	46	25
Katılımcı 38	34	11
Katılımcı 39	37	14
Katılımcı 40	52	27
Katılımcı 41	33	10
Katılımcı 42	45	23
Katılımcı 43	26	3
Katılımcı 44	47	22
Katılımcı 45	34	10
Katılımcı 46	43	20
Katılımcı 47	43	11
Katılımcı 48	53	23
Katılımcı 49	34	12
Katılımcı 50	53	32
Katılımcı 51	32	10

Şekil 1.4. Açık Uçlu Görüş Formu ile Ulaşılan Katılımcıların Eğitim Bilgileri

Şekil 1.5. Açık Uçlu Görüş Formu ile Ulaşılan Katılımcıların Görev Yaptıkları Kurum Bilgileri

2. Müzik Öğretmenlerine Yönelik Örneklem Belirleme Çalışması

Aydın Efeler ilçesinde bulunan farklı sosyoekonomik düzeyde görev yapmakta olan 15 müzik öğretmeni (düşük n=5) (orta=5) ve (yüksek n=5) amaçlı örneklem yöntemlerinden

maksimum çeşitlik tekniği kullanılarak belirlenmiştir. Amaçlı örneklem yöntemi araştırılmak istenen durumun zengin veri içerdiği düşünüldüğü zamanlarda derinlemesine araştırma yapma imkanı tanımaktadır (Büyüköztürk ve diğerleri; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Maksimum çeşitlilik tekniği ise, görece daha dar bir örneklem oluşturularak çalışılan problem ile ilgili maksimum derecede birey çeşitliliği sağlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Müzik öğretmenlerinin belirlenmesinde Aydın Efeler ilçesi Milli Eğitim Müdürlüğü istatistik verilerinden yararlanılmıştır. Aydın Efeler ilçesinde bulunan ortaokulların altı eğitim bölgesine ayrıldığı tespit edilmiştir (EK-8). Bir bölge koordinatörü aracılığı ile okulların sosyoekonomik düzeyleri hakkında bilgi alınmıştır. Ayrıca ortaokullar okul türlerine (resmi-özel-imam hatip) belirlendikten sonra tablo oluşturulmuştur. Aydın Efeler ilçesinde müzik öğretmeni bulunan 39 ortaokul belirlenmiş ve bu okullardan 16 ortaokulun düşük sosyoekonomik düzeyde, 10 ortaokulun orta sosyoekonomik düzeyde ve 13 ortaokulun ise yüksek sosyoekonomik düzeyde yer aldığı belirlenmiştir. Bu veriler ışığında tüm okul türlerinden (resmi-özel-imam hatip), tüm eğitim bölgelerinden (1-6), öğretmenlerin mesleki deneyimlerine göre (1 yıl ve 25 yıl üzeri) son olarak da düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzey okullarda görev yapmakta olan 15 öğretmen gönüllülük esasına dayalı olarak yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirmek üzere belirlenmiştir. Araştırmanın evren ve örnekleme ait veriler tablo EK-7 aracılığıyla sunulmuştur. Bilimsel etik değerlerin korunmasına yönelik olarak görüşme yapılan öğretmen isimleri gizli tutulmuş, araştırma raporu hazırlanırken öğretmenler “MÖ₁ (müzik öğretmeni 1)” şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 1.5. Görüşme Yapılan Müzik Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri

Öğretmen Kodları	Mezun Olunan Bölüm	Mesleki Kıdem/Yıl	Verdiği Derslerin Sınıf Düzeyi
MÖ ₁	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	12 Yıl	5-6-7-8. sınıflar
MÖ ₂	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	11 Yıl	5-6-7-8. sınıflar
MÖ ₃	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	10 Yıl	5-6-7-8. sınıflar
MÖ ₄	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	15 Yıl	5-6-7-8. sınıflar
MÖ ₅	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	27 Yıl	5-6-7-8. sınıflar
MÖ ₆	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	10 Yıl	5-6-7-8. sınıflar
MÖ ₇	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	25 Yıl	5-6-7-8. sınıflar
MÖ ₈	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	11 Yıl	5-6-7-8. sınıflar
MÖ ₉	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	9 Yıl	5-6-7-8. sınıflar
MÖ ₁₀	Devlet Konservatuarı	15 Yıl	5-6-7-8. sınıflar
MÖ ₁₁	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	12 Yıl	5-6-7-8. sınıflar
MÖ ₁₂	Devlet Konservatuarı	30 Yıl	5-6-7-8. sınıflar
MÖ ₁₃	Devlet Konservatuarı	13 Yıl	5-6-7-8. sınıflar
MÖ ₁₄	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	2 Yıl	5-6-7-8. sınıflar
MÖ ₁₅	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	8 Yıl	5-6-7-8. sınıflar

Tablo 1.5’te müzik öğretmenleri ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerin başında kişisel bilgilerine yönelik olarak mezun oldukları fakülte, mesleki deneyim ve hangi sınıf düzeyinde müzik dersine girdiklerine ilişkin elde edilen veriler sunulmaktadır. 15 müzik öğretmeni ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerde görüşme gerçekleştirilen tüm öğretmenlerin ortaokulların tüm kademelerinde (5-6-7-8) müzik dersine girdikleri, örneklemin mesleki deneyimin çeşitliliği açısından meslekte iki (2) yıl ve 30 yıllık deneyim sahibi olan müzik öğretmenlerinden oluştuğu ayrıca eğitim fakültesi mezunlarının yanında sonradan ‘pedagojik formasyon’ almak sureti ile devlet konservatuvarı mezunlarının da yer aldığı görülmektedir.

3. Fakülte Müzik Eğitimcilerinin Örneklem Belirleme Çalışması

Fakülte müzik eğitimcileri ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerin amacı fakültede müzik öğretmeni yetiştiren öğretim görevlilerinin ortaokul müzik dersi öğretim programına yönelik algılarını öğrenmek oluşturmaktaydı. Bu sebeple kendilerine müzik öğretim programı hakkında ne kadar bilgi sahibi oldukları, fakültede müzik öğretmen adaylarını eğitirken ortaokul öğretim programını dikkate alıp almadıkları ayrıca müzik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği uygulamalarına yönelik geri bildirimleri öğrenilmeye çalışılmıştır. Bilimsel etik değerlerin korunmasına yönelik olarak görüşme yapılan fakülte müzik eğitimcisi öğretim görevlilerinin isimleri gizli tutulmuş, araştırma raporu hazırlanırken öğretmenler “FME₁ (fakülte müzik eğitimcisi 1)” şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 1.6. Görüşme Yapılan Fakülte Müzik Eğitimcilerinin Demografik Bilgileri

Fakülte Müzik Eğitimcisi Kodları	Mezun Olduğu Bölüm	Mesleki Kıdem/Yıl	Fakültede Verdiği Dersler
FME ₁	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	18 Yıl	Keman, Armoni, Viyola
FME ₂	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	10 Yıl	Keman, Piyano, Müzikal Formasyon, Özel Öğretim Yöntemleri, Öğrenme Öğretme Yaklaşımları, Yaratıcı Drama ve Müzikli Oyunlar
FME ₃	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	17 Yıl	Batı Müziği Uygulaması, Orkestra Oda Müziği, Viyolonsel, Öğretmenlik Uygulaması, Müziksel İşitme ve Okuma
FME ₄	Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Bölümü	11 Yıl	Orff Çalgıları, Okul Öncesi Müzik Eğitimi, Çok Sesli Koro, Oyun Dans Müzik, Bilimsel Araştırma Yöntemleri

4. Gözlem Yapılan Okulların Örneklem Belirleme Çalışması

Gözlem yapılacak okul/sınıfların belirlenmesinde müzik öğretmenlerinin belirleme çalışmasında amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik tekniğine göre belirlenen 15 okul ve müzik öğretmenlerinin arasından sınıf gözlemleri için görüşme yapılmış ve gönüllülük esası dikkate alınarak belirlenmiştir. Her sosyoekonomik düzeyden birer okulda (düşük n=1), (orta n=2) ve (yüksek n=1) en çok sorun yaşandığı belirtilen 8. sınıf müzik dersi öğretim programına yönelik gözlem yapılması kararlaştırılmıştır. Düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki okullarda görev yapan üç müzik öğretmenin 8. sınıf ders programlarına göre uygun oldukları günlere birlikte karar verilmiş ve dört hafta süren okul/sınıf gözlemi gerçekleştirilmiştir. Gözlem yapılması belirlenen okullar EK-7’de sunulmuştur. Bilimsel etik değerlerin korunmasına yönelik olarak gözlem yapılan okul isimleri gizli tutulmuş, araştırma raporu hazırlanırken okullar sosyoekonomik düzeylerini de yansıtmaları amacıyla “DGS (düşük gözlem sınıfı)”, “OGS (orta gözlem sınıfı)” ve “YGS (yüksek gözlem sınıfı)” şeklinde gösterilmiştir.

5. Görüşme Yapılan Öğrencilerin Örneklem Belirlenme Çalışması

Araştırmanın öğrenci boyutunun örneklem belirlemede amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik tekniğini ile belirlenen okullardaki (EK-7) müzik öğretmenlerinin gözlem sınıflarında bulunan müzik dersine en ilgili ve en ilgisiz iki öğrenciyi sınıf müzik öğretmenin belirlemesi istenmiştir. Buna göre, her sosyoekonomik düzeydeki okullarda öğrenim gören müzik dersine en ilgili ve ilgisiz olma durumuna göre ikişer öğrenci toplamda altı öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Bilimsel etik değerlerin korunmasına yönelik olarak görüşme yapılan öğrencilerin isimleri gizli tutulmuş, araştırma raporu hazırlanırken sosyoekonomik düzeylerini de yansıtmaları açısından öğrenciler “DÖ₁ (düşük ilgili öğrenci 1)”, “OÖ₁ (orta öğrenci 1)” ve ‘YÖ₁ (yüksek öğrenci 1) şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 1.7. Görüşme Yapılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Öğrenci Kodları	Müzik Dersine Yönelik İlgili Düzeyi	Sınıf Şubesi	Görüşme Yapılan Gün ve Saati
DÖ ₁	İlgili	8/A	15.12.2021 / 14.00
DÖ ₂	İlgisiz	8/A	15.12.2021 / 13.30
OÖ ₁	İlgisiz	8/H	16.12.2021 / 10.30
OÖ ₂	İlgili	8/H	16.12.2021 / 10.00
YÖ ₁	İlgisiz	8/A	08.12.2021 / 10.00
YÖ ₂	İlgili	8/A	08.12.2021 / 09.30

1.2.5. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; “Açık uçlu görüş formu”, “Müzik öğretmeni yarı yapılandırılmış görüşme formu”, “Fakülte müzik eğitimcisi yarı yapılandırılmış görüşme formu”, “Öğrenci yarı yapılandırılmış görüşme formu”, “Sınıf içi gözlem formu” ve “Dokümanlar” oluşturmaktadır. Ayrıca araştırmacının kendisi bir veri toplama aracı olarak araştırmaya dahil edilmiştir.

1.2.5.1. Açık uçlu görüş formu

Müzik öğretmenlerinin 2018 yılında yenilenen müzik öğretim programlarında en çok sorun yaşadıkları öğretim programının hangi sınıf düzeyinde olduğunu belirlemek ve araştırmaya yön vermesini sağlamak amacı ile araştırmacı tarafından iki soruluk “Açık uçlu görüş formu” oluşturulmuş, EPÖ alan uzmanı bir öğretim üyesi tarafından son hali verilerek Aydın İlinde görev yapmakta olan 146 ortaokul müzik öğretmenine Google form aracılığı ile ulaştırılmıştır. Formda iki soru yer almış, öncelikle en çok sorun yaşadıkları müzik öğretim programının sınıf düzeyi öğrenilmek istenmiş ardından yine en çok sorun yaşadıkları sınıf düzeyindeki öğretim programının en çok hangi boyutundan kaynaklandığı sorulmuş son olarak da çözüm önerilerine yönelik görüşleri alınmıştır. Aydın İl geneli ortaokullarında (resmi-özel-imam hatip) görev yapmakta olan 146 müzik öğretmeninden 51 kişiye ulaşılabilmiş ve sorulara yanıt vermesi sağlanmıştır. Açık uçlu görüş formu ile günümüz teknolojilerinden faydalanarak nitel araştırma ve teknolojiyi birleştiren veri toplama araçlarının varlığı evrene ulaşılmasının zaman ve maliyet açısından güç olduğu durumlarda kullanılmakta ve sahadan daha hızlı veri elde edilmesini sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Açık uçlu görüş formu EK-9’ da sunulmuştur.

1.2.5.2. Araştırmanın yarı yapılandırılmış görüşme formları

Yapılan araştırmada müzik öğretmenleri, öğrenciler ve fakülte müzik eğitimcileri ile gerçekleştirilen görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşme tekniği ile kıyaslandığında daha esnek olmakta çünkü araştırmacı görüşmenin gidişatına göre önceden hazırladığı sorulara eklemeler yaparak görüşmede daha derinlemesine bilgi alınmasına imkan tanıyan sorular sorabilmektedir ayrıca görüşülen kişinin ilgili konuyu daha fazla detaylandırması sağlanabilir (Türnüklü, 2000). Bu bağlamda, araştırmacıların önceden hazırladıkları soruların açacağı yeni durumları da derinlemesine araştırma imkânı vermesinden dolayı

özellikle eğitim araştırmalarında daha çok yarı yapılandırılmış görüşmenin tercih edildiği söylenebilir.

Eisner, (2017) görüşülen kişinin rahat bir ortamda bilmek istediklerimizi bize aktarmasını sağlamanın bir yolu olduğunu, bunu sağlarken katı olmamak gerektiğini, daha somut bilgiler elde edilmesinin yarar sağlayacağını belirtmektedir. Görüşme, diğer veri toplama araçlarına göre daha nitelikli ve derinlemesine bilgi sağlamaktadır (Türnüklü, 2000). Araştırma tekniklerinden birisi olan görüşme, belli bir amaç dahilinde araştırma durumunun etkeni olan kişi ile araştırmacı arasında gerçekteşen sözlü iletişimdir (Cohen, Manion ve Morrison, 2007). Görüşme tekniği ile araştırmacı, önceden planlı veya görüşmenin seyrine göre oluşturduğu sorular ile araştırma konusuna yönelik olarak derinlemesine bilgi edinmeyi amaçlar. Patton (2002) görüşme tekniği ile araştırmacının, görüşme yapılan kişinin araştırılan duruma yönelik içsel gerçekteğini anlaması ve durumu onun bakış açısı ile ortaya koyması şeklinde ifade etmektedir. Üç tür görüşme tekniğinden söz edilmektedir; yapılandırılmamış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmış görüşme (Patton, 2002).

Araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu, yarı yapılandırılmış fakülte müzik eğitimcisi görüşme formu ve yarı yapılandırılmış öğrenci görüşme formları iki EPÖ alan uzmanı öğretim üyesinin görüşleri alınarak pilot görüşmeleri gerçekteştirilmiş ve son hali verilmiştir. Buna göre öğretmen görüşme formunun ilk bölümünde kişisel bilgileri üzerine sorular ile programlara yönelik eğitim alma durumları belirlenmiş ve ikinci bölümde beş ana soru altı alt soru, son olarak üçüncü bölümünde ise SWOT analizine yönelik dört soru toplamda 15 soru ile oluşturulmuştur. Fakülte müzik eğitimcisi görüşme formu birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde temelde sekiz soru, altı alt soru ve üçüncü bölümde SWOT analizine yönelik dört soru toplamda 14 sorudan meydana gelmektedir. Öğrenci görüşme formunun birinci bölümünde kişisel bilgiler, ikinci bölümünde beş soru on bir alt soru ve toplamda 16 soru olarak oluşturulmuştur. Araştırmanın yarı yapılandırılmış görüşme formları, “Müzik öğretmeni görüşme formu EK-2”, “Fakülte müzik eğitimcisi görüşme formu EK-3” ve “Öğrenci görüşme formu EK-4” şeklinde sunulmuştur.

1.2.5.3. Sınıf içi gözlem formu

Gözlem, belli bir durumu ayrıntılı şekilde belirlemek için gerçekleştirilen bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Eisner, (2017) zengin bilgi edinme yönteminin okul ve sınıfları gözlemlemek ile elde edilebileceğini vurgulamaktadır. Eisner, (2017) devamla, ne söylediği ve nasıl söylediğinin önemi kadar ne yaptığı ve nasıl yaptığının ortaya konulmasının önemli olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda sınıf içi gözlem kadar okulun, okul bahçesinin, öğrencilerin kantin veya yemekhanelerdeki ortamlarının, okul giriş ve çıkışlarındaki yüz ifadelerinin dahi önemli olduğu ortadadır.

Araştırmada yapılan sınıf içi gözlemlerde müzik öğretmenleri ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda ortaya çıkan durum araştırmacı tarafından deneyimlenmiş bunun yanında gözlem süresince okulların genel yapısı da göz önüne alınmak sureti ile okulun girişinden itibaren her detay gözlemlenmeye çalışılmış ve ortaya resmin bütününe çıkartma gayreti içinde olunmuştur.

“Bir nitel araştırmada ne kadar gözlem yapmalı?” sorusuna Eisner, (2017) bireyin kişisel olarak algısının yetersiz olması durumunda, sonsuz zamanında yetersiz olacağını bu sebeple geçirilen sürenin ne kadar nitelikli olduğu kısacası zamanın kalitesinin önemli olduğu şeklinde cevap vermektedir (s. 164). Buradan hareketle yapılan araştırmadaki gözlem verilerinin elde edilmesinde araştırma süresinin kalitesine odaklanılmıştır.

Öğrenciler ve öğretmenler ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde ettiğim verileri bizzat yerinde gözlemleyerek katılımcıların ne söyledikleri kadar bunları uygulamada ne kadar gerçekleştirdiklerini karşılaştırma imkânı vermesinden dolayı araştırmanın bir boyutunu da sınıf içi gözlem verilerinden oluşturdum. Ayrıca araştırmanın gözlem boyutunu oluşturan “Sınıf içi gözlem formu” EK-5’ de sunulmuştur.

1.2.5.4. Dokümanlar

Nitel araştırmalarda dokümanlar görüşme ve gözlem yapılmasının mümkün olmadığı durumlarda kullanıldığı gibi veri çeşitlemesi amacıyla da kullanılan doküman incelemeleri tek başına bir veri analiz yöntemi olarak kullanılmasının yanında farklı nitel tekniklerin kullanıldığı çalışmalarda yardımcı bir bilgi kaynağı olarak da kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Eldeki araştırmada doküman incelemesi, ek bilgi kaynağı ve çalışmanın geçerliğini arttırmak ve verilerin çeşitlendirilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Araştırmada,

ortaokul müzik öğretim programlarının yanı sıra, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2020 yılında gerçekleştirdiği öğretim programları değerlendirme raporu, Cumhuriyetten günümüze gerçekleştirilmiş şura kararları, 2021-2022 Eğitim Öğretim yılına ait Aydın İli ve Efeler İlçesi İl zümre, İlçe zümre kararları ve gözlem gerçekleştirilen okullardaki müzik öğretmenlerinin okul zümre tutanakları, gözlem okullarının yıllık planları, sınıf defterleri, öğretmen ders programları, sınıf içi görseller ve ortaokul 8. sınıf müzik ders kitabının doküman incelemesinde bulunulmuştur.

1.2.6. Verilerin Elde Edilmesi

Eisner, (2017) eğitim araştırmalarında kullanılacak kaynakların çokluğunu, bunların içinde en önemlilerinin ise öğretmenler ve öğrenciler ile yapılacak görüşmelerin yanında sınıf içi gözlemlerinde önemini vurgulamaktadır. Eisner' a göre eğitsel uzman sadece öğretmenler ile yaptığı görüşmeler ile yetinmemelidir. Öğrenciler ile gerçekleştirilen görüşmelerin yanında sınıf gözlemlerinin de zengin veri kaynağı sağlamadaki etkisini unutmamalıdır.

Yapılan araştırmada, müzik öğretmeni, fakülte müzik eğitimcisi ve ortaokul 8. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerimizi sohbet tarzında gerçekleştirdik. Katılımcıların (öğretmen, eğitimci, öğrenci) gerçek deneyimlerine odaklanmak durumun niteliğini tanımlamada önemliydi bu sebeple görüşmecilerin kendi ortamında, bazıları ile dersliklerinde, bazıları ile okul bahçesinde bir ağacın altında, bazılarıyla ise müzik sınıflarında sohbetlerimizi tamamladık. Katılımcıların izni ile sohbetler ses kaydı yapan cihaz aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Gözlem aşamasında ise herhangi bir kayıt alınmamış, araştırmacının gözlem ortamını deneyimlemesi ve aldığı notlar araştırmanın gözlem verilerini oluşturmuştur. Gözlem kısmında deneyimlerim önemliydi, bu sebeple notlarımı alırken mümkün olduğunca ortamı deneyimlemekten uzaklaşmamaya özen gösterdim. Çoğu notumu gözlem süresi sonunda okuldan ayrılmadan sakin bir köşede oturup kayda aldım. Araştırmada incelenmek üzere belirlenen dokümanlar; 2018 yılı müzik öğretim programı, MEB program değerlendirme raporu, 2021-2022 Eğitim Öğretim yılı Aydın İl, İlçe zümre kararları ve gözlem yapılan ortaokullara ait zümre tutanakları, ortaokul 8. sınıf müzik ders kitabı, ortaokul 8. sınıf yıllık planı, 2019-2021 MEB şura kararları şeklinde belirlenmiştir.

1. Görüşme Verilerinin Elde Edilmesi

Yapılan araştırmada müzik öğretmenleri ve müzik eğitimcileri ile yapılan görüşmelerden önce kendilerine “Katılımcı onay formu EK-10” ayrıca görüşme gerçekleştirilen öğrenciler’ in bir hafta öncesinden velilerine gönderilmek üzere “Veli onay formu EK-11” imzalatılmış ve görüşmeler bu şekilde gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin sonunda elde edilen görüşmelerin ham verileri; müzik öğretmenleri ile toplamda 7 saat 24 dakikalık görüşme ses kayıtları bilgisayar ortamında transkript edilmiş ve 146 sayfalık ham veri, fakülte müzik eğitimcileri ile toplamda 3 saat 40 dakikalık elde edilen ses kayıtları bilgisayar ortamında transkript edilerek 69 sayfa ham veri, öğrenciler ile toplamda 55 dakika 26 saniyelik ses kayıtlarından elde edilen veriler transkript edilmiş ve 20 sayfa ham veri elde edildiği tespit edilmiştir. Ham verilerin elde edilmesi sırasında veri kaybını önlemek için yapılan transkriptler görüşmeden sonraki en kısa zaman diliminde gerçekleştirilmiştir. Tablo 1.8’ de araştırma sonucunda elde edilen görüşme verileri sunulmuştur.

Tablo 1.8. Elde Edilen Görüşme Verileri

Görüşme Verileri	Görüşme/Kişi Sayısı	Ses Kaydı Süresi	Word Belgesi Sayfa
Müzik Öğretmeni Görüşme Verileri	15	7 saat 24 dakika	146 sayfa
Fakülte Müzik Eğitimcisi Görüşme Verileri	4	3 saat 40 dakika	69 sayfa
Öğrenci Görüşme Verileri	6	55 dakika	20 sayfa
Toplam	25	12 saat	235 sayfa

2. Gözlem Verilerinin Elde Edilmesi

Aydın İli Efeler İlçesinde bulunan ve düşük, orta, yüksek sosyoekonomik düzeylerine göre belirlenen üç ortaokulda gözlem yapmak üzere Milli eğitim müdürlüğü, okul idaresi ve müzik öğretmenlerinden gerekli izinlerin alınmasından sonra müzik öğretmenleri ile belirlenen takvime uygun olarak sınıf içi gözlemleri gerçekleştirmek üzere okullara gidilmiştir. Gözlem yapılan süre, müzik dersinin ders saatinin 40 dakika (bir ders saati) olmasından dolayı bu süre ile sınırlandırılmış ve gözlem süresince araştırmacı sınıf içindeki hiçbir şeye müdahale de bulunmadan sadece not almak koşulu ile gözlemlerini gerçekleştirmiştir. Gözlem verilerinin bilgisayar ortamına aktarılması ile toplamda 12 ders saati gözlem yapıldığı ve ham verilerin (Time New Roman 12 punto ve 1,5 satır aralığı) düşük sosyoekonomik düzey ortaokulda 11 sayfa, orta sosyoekonomik düzey ortaokulda 8 sayfa ve yüksek sosyoekonomik düzey ortaokulda 11 sayfa toplam ulaşılan ham verinin 30

sayfa olduğu belirlenmiştir. Tablo 1.9’ da araştırma sonucunda elde edilen gözlem verileri sunulmuştur.

Tablo 1.9. Elde Edilen Gözlem Verileri ve Gözlem Çalışma Planı

Gözlem Okul Kodları	Gözlem Yapılan Gün	Gözlem Yapılan Saat	Gözlem Yapılan Ders Saati	Gözlem Sınıf Şubesi	Gözlem Sınıf Mevcudu	Elde Edilen Ham Veriler
DGS	Çarşamba	12.50	40+40+40+40	8/B	17	11 sayfa
OGS	Perşembe	08.50	40+40+40+40	8/H	29	8 sayfa
YGS	Çarşamba	09.00	40+40+40+40	8/A	28	11 sayfa
Toplam		480 dakika	12 saat (4 hafta)	3 Şube	74	30 sayfa

3. Doküman Verilerinin Elde Edilmesi

Araştırmada incelemesi yapılacak 2018 yılı müzik öğretim programları ve MEB 2020 öğretim programlarını değerlendirme raporu ve şura kararları Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurul Başkanlığının sitesinden elde edilmiştir. Araştırmacı Aydın İl ve Efeler İlçe zümre başkanlığını halen sürdürmekte olduğu için 2021-2022 İl ve İlçe zümre toplantı tutanaklarına ulaşmada herhangi bir kuruma başvurulmasına gerek duymamıştır. İncelemesi yapılan diğer dokümanlardan okul zümre tutanakları, yıllık planlar, sınıf defterleri ve öğretmen ders programları gözlem yapılan okulların müzik öğretmenlerinden elde edilmiş olup müzik ders kitabı ise yine kendisi de müzik öğretmeni olan araştırmacının bireysel arşivinden yararlandığı kaynaklar olmuştur.

Tablo 1.10. Elde Edilen Dokümanlar

Doküman Veri Seti	Sayfa
2018 Müzik Öğretim Programı	36
MEB 2020 Yılı Öğretim Programları Değerlendirme Raporu	342
İl, İlçe, Okul Zümre Tutanakları	23
Şura Kararları	203
8. sınıf Müzik Ders Kitabı	140
8. sınıf Yıllık Plan	1
Sınıf Defterleri (Düşük-orta-yüksek gözlem sınıfları)	43
Sınıf İçi Görseller	17 fotoğraf
Öğretmen Ders Programları	3

1.2.7. Verilerin Analizi

İçerik Analizi

Nitel araştırmalarda veri analizinin üç temel boyutu olduğunu belirten Creswell, bu boyutları elde edilen verilerin hazırlanması ve düzenlenmesi, kodlamaların yapılması ve kodlardan temalara ulaşılması şeklinde açıklamaktadır (Bacanak, 2013). Miles ve Huberman, (1994) ise içerik analizini dört temel boyutta şu şekilde açıklamıştır: Ham

verilerin kodlanması, verilerden kod, kategori ve temalar elde edilmesi, elde edilen kod, kategori ve temaların bir düzen içine alınması ve araştırma sonucunun raporlaştırılmasıdır. İçerik analizi, görüşme, gözlem, doküman, gazete, dergi vb. birçok veri kaynağının sistematik olarak değerlendirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Cohen, Manion ve Morrison, 2007; Çalık ve Sözbilir, 2014; Dinçer, 2018; Yılmaz, 2021). Yıldırım ve Şimşek, (2018) içerik analizinin amacına yönelik olarak elde edilen verileri açıklayabilecek kavramları, örüntüleri ortaya çıkartmak şeklinde tanımlamıştır. İçerik analizinde tümevarımcı bir yaklaşım benimsenmesi sebebi ile araştırılan durumların temeline, kökenlerine ulaşılabilir. Ayrıca kodlama tekniği ile kavramlar arasında var olan mevcut durumlar ortaya konulabilmektedir (Baltacı, 2019). Miles and Huberman' ın belirttiği nitel araştırmanın dört temel boyutu ışığında bilgisayar ortamına aktarılan ham veriler kodlanmış, kodlamalardan kategori ve temalara ulaşılmış, kod, kategori ve temalar düzenlenmiş son olarak ise bulgular tanımlanarak yorumlanmıştır. Çalışmanın veri analizinde açık uçlu sorular ile öğretmen, fakülte müzik eğitimcisi, öğrenci görüşmelerinden elde edilen veriler, gözlem verileri ve dokümanların incelenmesinde içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır.

SWOT Analizi

Araştırmada farklı sosyoekonomik düzeydeki (düşük-orta-yüksek) okullarda görev yapan öğretmenler ile yapılan derinlemesine görüşmelerde görüşme sorularına ek olarak SWOT analizi kapsamında sorular sorularak müzik öğretim programlarının güçlü yönleri ve zayıf yönleri ile fırsatları ve tehditlerinin mevcut durumu belirlenmiştir. SWOT analizi kurumların güçlü ve zayıf yönleri ile fırsat ve tehditlerinin belirlenmesi tekniğidir (Yaman ve Dağtaş, 2015). SWOT analizi bir kurum, işletme veya programlara yönelik yapılacak mevcut durum değerlendirmesidir. Diğer bir ifade ile programların değerlendirilmesinde mevcut durumun bir özetini ortaya koyarak, olması gereken duruma yönelik çıkarımlar elde edilmesinde gerçekleştirilen bir analiz tekniğidir (Özköse, Arı ve Çakır, 2013).

Araştırmanın veri analizinde araştırma soruları çerçevesinde elde edilen veriler MAXQDA 2021 nitel araştırma programına aktarılmış, satır satır okuma tekniği ile okunmuş, kodlama ve temaların oluşturulmasında açık kodlama tekniği kullanılmıştır. Kodlardan kategorilere ve ardından temalara ulaşılarak anlamlı bir bütün halinde raporlaştırılmıştır. Görüşme verilerine ait kodlama örnekleri tablo 1.11' de, kategori örnekleri ise Tablo 1.12' de gösterilmiştir.

Tablo 1.11. Veri Setine Ait Kodlama Örneği

Ham Veri Örneği	Kodlama Örneği
MÖ ₁ : 8. sınıfların içinde de yetenekli öğrenciler var bunlarında keşfedilmesi gerekiyor, yönlendirilmesi gerekiyor.	1. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerine yönlendirme fırsatı tanınmıyor.
MÖ ₁ : Ama bu gereksiz görülüyor. Akademik başarı olarak görülüyor.	2. 8. sınıflara sadece ana branşlar için kurs açılıyor.
MÖ ₅ : Hani bu kazanımların birazcık daha düşürülmesi çünkü öyle bir kazanım koyulmuş ki her şeyi yazmış. Bende yazarım her şeyi sen onu uygulamaya döktüğünde anlatabilecek misin? Bir de buna bak. Kendi yapabilir mi acaba? Bir uygulasin da göreyim. Yani bu öyle kalkıp da masa başında oturalım hadi arkadaşlar şu kazanımı yazalım mı? Yazalım, bu kazanımı yazalım mı? Yazalım. Ya bunlar uygulamada nasıl anlatılacak, hangi saat anlatacak?	3. Müzik dersi yok sayılıyor.
	1. Kazanım sayısı fazla
	2. Ders saati yetersiz.

Tablo 1.12. Veri Setine Ait Kategori ve Temalaştırma Örneği

Ham Veri	Kodlar	Kategori
MÖ ₁ : Bence gerçekleşiyor.		
Hedefleri konusunda şunu anlıyorum; çocuğun müzik dinleme kulağı olsun, müziği sevsin, kaliteli müziği anlasın...	1. Hedefleri gerçekleştirebiliyor	Programın Hedeflerine Yönelik Algılar
MÖ ₃ : Sınıf mevcudundan gireceğim yani sınıf mevcudumuz biraz az olsa bu hedeflerin yüzde 80, yüzde 90'ını öğrencilere aktarabilirim.	2. Kalabalık sınıflarda zor	
MÖ ₁₅ : Yani uygulanabilir bir durumda değil. Uygulandığında çok güzel olabilir ama bunun için zaman ve imkân sunulması gerekiyor.	3. Ders saatinin yetersizliği	
	4. Uygulanabilir hedefler değil	
	5. Uygun olmayan eğitim ortamı	

1.2.8. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik nicel araştırmalarda olduğu gibi sayısal veriler ile açıklanması mümkün olmadığı ve doğası gereği farklı paradigmalara sahip olmasından dolayı alanyazında birbirlerinin yerine kullanılan terimlere rastlanmaktadır. Nitel araştırmalarda, nicel araştırmalarda olduğu gibi sayısal veriler ve ölçme işlemleri ile bilimselliğini ortaya koyan yöntemlerin kullanılmaması eleştirilmesine sebep olsa da alanyazında geçerlik ve güvenirliliği nitel araştırmanın doğasında sağlayan bir çok kavram ortaya konulmuştur (Creswell, 2013; Eisner, 2017; Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Eisner, nitel araştırmaların geçerlik ve güvenirliliği anlamlarına gelen yapısal doğrulama (tutarlılık), fikir birliği (uzlaşma) ve araçsal fayda kavramlarını belirlemiştir. Eisner'ın (2017) kavramlarına yönelik tanımlamaları; yapısal doğrulamaya yönelik kanıtlara yönelik ne kadar çeşitli kaynak kullanıldığı, fikir birliği (uzlaşma) için araştırma sonuçlarının araştırmacılar ve okuyucuların deneyimleri ile olan tutarlılığı son olarak araçsal faydaya yönelik olarak araştırmanın kullanılabilirliği şeklinde ifade etmektedir. Diğer bir ifade ile araştırma sonuçlarını doğrulayan kanıtların varlığı ile ilişkisi, araştırmanın okuyucu deneyimleriyle örtüşmesi ve okuyucunun anlamasına yardımcı olarak bir fayda sağlamasıdır diyebiliriz.

Yapılan çalışma başından sonuna kadar yorumlayıcı felsefeyi temel almasından dolayı geçerlik ve güvenilirlik kavramları yerine Lincoln ve Guba' nın, nitel araştırmanın doğasına uygun olarak ortaya koydukları (akt. Birgin, 2013); iç geçerlik kavramını inandırıcılık, dış geçerlik kavramını aktarılabilirlik, iç güvenilirlik kavramını tutarlılık ve dış güvenilirlik kavramını teyit edilebilirlik şeklinde ele alınmış ve açıklanmıştır.

Nicel araştırmada bir vakanın varoluş derecesi önemliyken, nitel araştırmada varlığı ve ne ifade ettiği önemlidir (Baltacı, 2019; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Diğer bir ifade ile nitel araştırma durumların niteliği üzerinde durmaktadır. Kabul gören bir bilimsel araştırmanın elbette geçerlik ve güvenilirlikten tam not almış olması gerekmektedir. Araştırmanın veri toplama araçlarının geliştirilmesi ve kullanılması, araştırma modelinin doğru belirlenmesi, verilerin geçerli ve güvenilir biçimde sunulması araştırmaların onay alması ve inandırıcılığı için önemlidir (Baltacı, 2019). Eldeki araştırmanın kabul gören bir araştırma olması araştırmanın inandırıcılığı, aktarılabilirliği, tutarlılığı ve teyit edilebilirliği ile sağlanmaya çalışılmıştır.

1. Çalışmanın İnanırcılığı

Lincoln ve Guba nitel araştırmada i geerliliğın yerine kullandıkları inanırcılığın sağlanması için bazı kriterlerin karşılanması gerektiğini belirtmişler ve bu kriterleri; katılımcı ve uzun süreli gözlem, veri toplamada çeşitleme, akran veya uzman incelemesi, araştırma katılımcılarından teyit alma şeklinde açıklamışlardır (Creswell, 2013, s. 251). Araştırmacının saha da uzun süreli etkileşim içinde olması çalışılan grupla güven duygusunun oluşması anlamında önemli olsa da Eisner, geçirilen süreden ziyade sürenin kalitesine vurgu yapmaktadır. Veri toplama aşamasında gözlem, görüşme, odak grup görüşmesi, doküman incelemesi gibi çeşitlemelerin araştırmanın inanırcılığını arttırmada önemli olması kadar uzman incelemesi ve katılımcıların araştırma sonuçlarına yönelik teyidi de önemli bir başka unsurdur. Nitel araştırmada araştırmacının araştırma yaptığı durumu bizzat yaşaması ve veri kaynaklarına yakınlığı geçerlilik için önemlidir ve araştırmanın geçerliğini uzaktan veri toplanmasına göre daha çok arttırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu sebeple araştırmacının alandaki durumları bizzat yaşaması aynı zamanda müzik öğretmeni ve Aydın İl müzik zümre başkanlığı görevini sürdürdüğü düşünöldüğünde araştırmanın inanırcılığını olumlu yönde etkilediğı düşünölmektedir.

Yapılan araştırmanın inanırcılığına yönelik olarak öncelikle ilgili literatür taranarak bilimsel zemin hazırlanmasına dönük olarak kuramsal bir çerçeve belirlenmiş, kuramsal çerçeve ışığında ve araştırma soruları göz önünde bulundurularak gözlem ve görüşme formları oluşturulmuş ve “Eğitim Programları ve Öğretim” alanında uzman iki öğretim üyesinin görüşü alınmıştır. Ardından bir müzik öğretmeni ve bir öğrenci ile pilot görüşme yapılarak formların son hali verilmiştir. Araştırmacının mevcutta yürüttüğü il müzik zümre başkanlığı görevi dolayısıyla katılımcılar ile yıllar öncesine dayanan bir güven ortamı olmasına rağmen yapılan görüşmelerden önce kendilerine istedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri, istemedikleri sorulara cevap vermeme özgürlüklerinin olduğu belirtilerek kendilerinden rıza onay formu aracılığı ile onayları alınmış ve görüşmeler geerleştirilmiştir. Ayrıca araştırmanın bulguları birkaç katılımcı ile paylaşılmış ve sonuçlara yönelik olarak onayları alınmıştır.

2. Çalışmanın Aktarılabirliği

Çalışmanın aktarılabirliğine yönelik olarak araştırmada mevcut durum olduğu gibi aktarılmış, kullanılan desen, model, veri toplama araçları, örneklem, veri analizi ve

katılımcıların yorumları doğrudan alıntı yapılarak araştırmada kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem belirleme aşamasında amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitliliğin kullanılması ve araştırmanın detaylı şekilde betimlenmesi ile araştırmanın aktarılabilişirliğinin sağlandığı düşünölmektedir.

3. Çalışmanın Tutarlılığı

Nitel bir araştırmanın tutarlı olması doğası gereğı mümkün gözükmemektedir çünkü nitel araştırmalarda durumlar değışkendir ve tekrar edilmesi mümkün değıldir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu sebeple nitel bir araştırmanın güvenilirliği yerine Lincoln ve Guba tutarlılık kavramını önermektedir (Creswell, 2013). Bir nitel araştırmacı, tutarlılığı veri toplama araçları ve verilerin analizi aşamaları ile sağlayabilmektedir. Araştırmada veri toplama araçlarında çeşitliliğe önem verilmiş ve müzik öğretmeni, öğrenci, fakülte müzik eğitimcileri ile görüşmeler yapıldıktan sonra görüşme bulgularının alanda gerçekleşip gerçekleşmediğine yönelik olarak sınıf içi gözlem çalışmaları yapılmıştır. Verilerin analizi aşamasında kodlama ve kategorilerin durumları doğru yansıtma dereceleri alan uzmanı bir öğretim üyesi ile tartışılmış ve kodlamalarda kuramsal bir yaklaşımın benimsenmesi üzerinde titizlikle durulmuştur.

4. Çalışmanın Teyit Edilebilirliği

Bilimsel araştırmalarda araştırmacının durumu olduğu gibi yansıtması ve kişisel yargılarından uzaklaşması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel araştırmacı her yönüyle araştırmanın içinde yer aldığı için bunu sağlamasının mümkün olmadığı düşünölmektedir. Bu sebeple nitel araştırmacı dış geçerlik yerine teyit edilebilirliğin daha sık kullanıldığı görölmektedir. Yapılan araştırmada araştırmacı tarafından elde edilen bulgular araştırmanın ham verileri ile sürekli kontrol edilmiştir. Ayrıca araştırmanın veri toplama araçları ile elde edilen tüm görüşme kayıtları, transkriptleri, gözlem raporları, doküman incelemesi analizleri ve araştırmacı notları gerekli olması durumunda sunulmak üzere saklanmaktadır.

1.3. Eğitim Eleştirisi: Bir Uzman Olarak Görüşlerim

Dewey' in dediğı gibi. "Eğitimdeki en büyük yanlışlardan birisi öğrencilerin o sırada öğretilen her şeyi öğrendiğini sanmaktır" (Dewey, 1938; akt. Eisner, 2017, s. 73).

Şekil 1.6. Eğitim Eleştirisinin Genel Çerçevesi

Çalışmanın bu bölümü dört kısımdan oluşmaktadır. Bu kısımlar; müzik öğretmenleri, fakülte müzik eğitimcileri ve öğrencilerden oluşturulan katılımcılar ile tanışma, ardından araştırmada gerçekleştirilen gözlem okullarına yakından bakış, daha sonra en çok sorun yaşanan ortaokul müzik öğretim programının belirlenmesine yönelik tespit çalışmasının sonuçları ve son olarak da araştırmada elde edilen sonuçların Eisner’ın eğitsel eleştiri ve değerlendirme modelinin betimleme boyutu çerçevesinde sunulması şeklindedir. Çalışmada müzik öğretmenleri, fakülte müzik eğitimcileri ve öğrencilerden elde edilen verilere ait kod, kategori ve temalar bütüncül bir yaklaşımla aktarılmaktadır.

1.3.1. Müzik Öğretmeni, Fakülte Müzik Eğitimsi, Öğrenciler: Tanışma

Çalışmanın asıl kahramanları görüşmelerde bizlere samimiyetle kapılarını açan, keyifle müzik öğretim programları üzerine sohbet ettiğimiz değerli müzik öğretmenleri, fakülte müzik eğitimcileri ve elbette öğrencilerdi. Bu yüzden öncelikle onları biraz daha yakından tanımanızı aynı zamanda da müzik öğretim programlarına yönelik olarak genel düşüncelerinin neler olduğunu bizzat kendi ifadelerinden faydalanarak sizlere aktarmaya çalışacağım. Daha sonra düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki gözlem yapılan okulları daha yakından inceleyerek sonraki bölümler için genel anlamda fikir sahibi olmanızı sağlamaya çalışacağım.

1.3.1.1. Müzik öğretmenleri

MÖ₁ Aydın Efeler ilçesine bağlı şehir merkezine uzak sosyoekonomik düzeyi düşük ailelerin çocuklarının eğitim gördüğü bir mahallede bulunan ortaokulda görev yapmaktadır. Kendisi mesleğinde on iki yılı henüz tamamlamış ve ortaokul 5-6-7-8. sınıfların tamamında çalışmaktadır. Okula ilk girdiğimde kendisi beni güler yüzü ile karşıladı biraz sohbet ettikten sonra nerede görüşme yapabiliriz şeklinde yönelttiğim soruya okul bahçesinde bir

ağacın altını işaret ederek “burası sakın olur havada gayet güzel” şeklinde karşılık verdi. Kendisi ile tamamen dolu dolu sohbet havasında geçen görüşmemizde yenilenen öğretim programlarını incelediğini fakat hiç hizmet içi eğitim almadığını belirtirken genel olarak müzik öğretim programları hakkında ne düşündüğünü öğrenmek istediğimi sorduğumda;

MÖ₁. *Genel anlamda, bana göre 5. sınıflar müzik eğitimi konusunda çok yetersiz. Özellikle bu hani flütün zorunlu tutulmaması büyük bir problem yani bana göre flüt çalamayan bir öğrenci hiçbir çalgıyı çalamaz yani temel bir çalgı olarak görüyorum ben. Hem nota eğitimi kazanması açısından hem de el koordinasyonu açısından bunun zorunlu tutulması gerektiğini düşünüyorum 5. sınıflarda. Onun dışında 7. ve 8. sınıflarda bence seviye üst düzey yani sadece müzik yeteneği olan çocukların algılayabileceği konular mesela 7/8' lik aksak ölçü...şeklinde açıklamalarda bulundu.*

MÖ₂ ise on yıllık deneyimini Efeler ilçesine biraz daha yakın bir konumda bulunan, düşük sosyoekonomik düzeyde ailelerin yaşadığı bir mahallede sürdürmekte ve kendine ait müzik sınıfı olan küçük bir ortaokulda görev yapmaktadır. Müzik sınıfını bizzat donatmış, hatta el işçiliği iyi olan babası ona müzik sınıfının girişine asması için çok güzel ahşap oymadan yapılmış bir müzik sınıfı yazısı hediye etmiş. Görüşme için yanına gittiğimde koridorda nöbetçiydi biraz bekleteceğim, sizi müzik sınıfına alayım diyerek sınıfa doğru yöneldi. Kendisinin kadrosu bulunduğu ortaokulda olmasına rağmen okulda toplamda sekiz şube bulunduğu için sekiz saat ders ile 15 saatlik maaş karşılığı dolduramamakta ve bu sebeple Efeler ilçe merkezinde bulunan bir başka okula daha görevlendirme ile gönderilmiş. İki okula gitmenin zor ama kendine göre ilginç güzellikleri olduğundan bahsetti. Nöbetini bitirdikten sonra müzik odasına yanıma geldi güler yüzlü sıcak ve samimi tavırları olan bir müzik öğretmeni. Kendisi hiç hizmet içi eğitim almamış, yenilendiği zamanda öğretim programlarını incelediğini belirtiyor. Müzik öğretim programları hakkında genel düşüncülerini sorduğumda ise;

MÖ₂. *Genel olarak aslında amaçlar güzel çocukların kendi kültürünü tanımasına dair sanatçılarımız yer alıyor ya da çeşitli müzik türlerini bilmeleri için farklı müzik türleri de konulmuş ama yine de birazcık daha çocukların hoşuna gidebilecek şarkıların seçilmesinin uygun olacağını düşünüyorum açıkçası şeklinde cevaplandırdı.*

MÖ₃ Henüz 10. yılını çalışıyor olsa da bu süreç içinde hem müzik alanında yüksek lisansını tamamlamış hem de okulundan sadece kendi çabası ile güzel sanatlar liselerine

öğrenci kazandırmanın gururunu yaşayan müzik öğretmeni, bir çocuk kazanmak için çalışıyorum tüm telaşım bu diyerek kendisini ifade ediyor. Okulda bir müzik sınıfı yok kendisi sınıfları geziyor. Okul yaklaşık 500 civarı öğrenci ile hizmet veriyor ve nispeten şehir merkezinde olsa da düşük sosyoekonomik ailelerin çocuklarının bulunduğu bir okul. Okula bir de taşıma sistemi ile köylerden öğrenci geldiğini belirtiyor, o yüzden mevsim içliği dönemlerinde okulda öğrenci bulmak biraz zor diye bahsediyor. Kendisi daha önce hiç programlara yönelik hizmet içi eğitim almamış fakat yenilendiği zaman öğretim programlarını incelediğini belirtiyor. Müzik öğretim programlarına yönelik genel algısının ne olduğunu sordum, cevabı şu şekildeydi:

MÖ₃. *Detaylı baktınız mı bilmiyorum ama detaylı incelediğimde evet yeni türküler, yeni marşlar, yeni ifadeler koymuşlar ama onun dışında bana göre büyük bir değişiklik değil. Şöyle ki bazı cümlelere bakıyorum örnek veriyorum özellikle 6. sınıf ders kitabında sesin oluşumu konusu var, eski kitap vardı bende öğrenciler okurken dikkatimi çekti. Cümleler farklı, anlatmak istedikleri aynı. Yani mesela diyor ki 'insan sesi oluşurken akciğerlerden gelen hava...' Yeni kitapta hava akciğerlerden geliyor...' şeklinde yani kelimeyi değiştiriyorlar ama söylemek istediği aynı. Çok büyük bir katkısı olduğunu düşünmüyorum bu değişikliğin. Evet güzel şarkılar ve çok güzel türküler koymuşlar, çocukların ilgisini çekiyor ama bazıları da çok ağır. Yani çocuk bana diyor ki bitmedi mi? Yani kitapta var ve dinletiyorum tabi ki ya da söyletmeye çalışıyorum yetenekli çocuklara ama yani genel olarak bu bir an önce bitsin havasındalar yani. Yeni bir değişiklik aslında biraz daha güncel, popüleritesi yüksek şarkılar, türküler söylense bu benim tercihim tabi ki böyle.*

MÖ₄ Kendisini üniversite yıllarından tanıdığım müzik öğretmeni, alanında çok başarılı ve aktif bir öğretmen. Düşük sosyoekonomik düzeyde ailelerin yaşadığı bir mahalledeki imam hatip ortaokulunda görev yapmaktadır. Okulunda maaş karşılığını dolduramadığı için bir başka lisede de görevlendirilmiş tıpkı MÖ₂ gibi. Bu durumdan oldukça şikayetçi. Özellikle gittiği lise müdürü ile uyuşmadıklarından bahsediyor ve bu şekilde çok fazla bölündüğünü motivasyonunun da düştüğünü belirtiyor. Güler yüzlü, samimi bir müzik öğretmeni öğrencileri ile çok sıcak ilişkileri var. Okul girişinde beni karşıladıktan sonra maalesef müzik sınıfımız yok diyor ve rehberlik öğretmeninden odasını kullanıp kullanamayacağımızı öğrenerek orada görüşme yapmak üzere ricada bulunuyor. İlk olarak programlara yönelik hizmet içi eğitim alıp almadığı yönündeki soruma; 2018 yılında

yenilenen programa yönelik olarak eğitim aldığını, yenilediği zamanda programları incelediğinden bahsediyor. Görüşmenin başında kendisi müzik öğretim programlarına yönelik şu genel ifadelerde bulunuyor:

MÖ4. *Şöyle söyleyeyim, yıllardır hani dediğim gibi kitaplar da ki şarkıları öğrencilerin düzeylerine göre bulmuyorum. Şarkılar mesela ses sınırlarını aşıyor. 8. sınıfların gene seviyelerine göre hiç uygun değil. Bir bakıyorsun çocuk şarkısı var mesela çok düşük bir düzeyde genel bilgi anlamında yetersiz biz hep başka dokümanlardan ders işliyoruz yine. Bu arada enstrüman anlamında da çok yetersiz. Flüt öğretimi ile ilgili hiçbir şey yok ben ekstra işte flüt kitaplarından üniversitede gördüğümüz flüt kitaplarından falan ekstra gösteriyorum. Ama bu senede pandemi den dolayı flüt çaldırmadığınız için bu sene flüt öğretimi hiç yok. Bu sene yapmıyorum.*

MÖ5 Görüşme yaptığım müzik öğretmenleri içinde en kıdemli ikinci öğretmen. Meslekte 27 yılını tamamlamış ve uzun yıllardır aynı okulda görev yapmakta. Okulu şehir merkezinde orta düzey sosyoekonomik ailelerin yaşadığı bir kesimde bulunan köklü, yaklaşık olarak 1200 civarı öğrencinin aynı anda eğitim gördüğü büyük bir ortaokul. Okulda iki müzik öğretmeni olduklarını fakat bir müzik sınıfı olduğunu belirtiyor. Peki nasıl paylaşıyorsunuz dediğimde okul idaresinin ders programlarını yaparken buna dikkat etmediğini bu sebeple bir öğretmen müzik sınıfını kullanırken diğer öğretmenin sınıfları gezerek müzik derslerini gerçekleştirdiğini belirtiyor. Bu okulda bir de birkaç senedir uygulanan biri durumdan bahsediyor. 5. sınıflarda müzik derslerinin kaldırıldığını bunu yerine İngilizce eğitimi verildiğini söylüyor. Çok şaşırıyorum çünkü bende bir ortaokul öğretmeni olarak bu uygulamanın genel bir uygulama olmadığını biliyorum. Kendisi bu durumun kendilerini ve öğrencileri çok kötü etkilediğini zaten ilkokulda müzik dersi görmeyen çocukların bir de üstüne 5. sınıfta müzik dersini alamadıkları için 6. sınıftan itibaren verilecek eğitimin çok sıkışık ve ağır olduğunu belirtiyor. Kendisi 2011 yılında yeni öğretim programı üzerine hizmet içi eğitim aldığını ve yeni değişen öğretim programlarını da incelediğini belirtirken uygulamada olan müzik öğretim programına yönelik olarak şu açıklamada bulunuyor:

MÖ5. *Bir önceki programda yani sekiz yıllık öğretimken çok güzel bir öğretim programı vardı. Biz çok başarılıydık o dönemlerde. 4. sınıfta derse giriyorduk 8. sınıf a kadar ders anlatıyorduk ve 4 ve 5. Sınıflarda ikişer saatti derslerimiz. 6,7 ve 8'de bir ders saati de olsa biz bir şekilde konularımızı kitapları çok güzel bir şekilde yani ben çocuklara*

kanon çaldırıyordum, çift sesli çaldırıyordum ondan sonra söyletemesekte çift sesli veya kanon, kanonu söyletiyordum ama çift sesli söyletemesekte gayet başarılıydı ben gayet memnundum ilköğretimdeki öğretim programından. Şimdi 4+ 4+4 yapıldı; birincisi 5. sınıfların hem fiziksel hem de ruhen ortaokullarda yeri yok yani bu yaklaşık sekiz senedir falan herhalde yeni döneme geçişimiz. Bunlar ilkokul çocuğu hala soyut, somut kavramı karmaşası içindeler, tam oturmamış yaşları ve ortaokulda olmayı haketmiyorlar. Yani burada olmayı 5. sınıflar hak etmiyor bunların yeri ilkokul. Bunun dışında bizler 4. sınıfta müzik dersine giremiyoruz. Beşinci sınıfta benim okulunda İngilizce ağırlıklı eğitim öğretim var biz 5. sınıfların dersine giremiyoruz ve sadece bu müdürün inisiyatifine kalmış veya müdür yardımcılarının.

MÖ₆ Mesleki kariyerinde 10. yılında çok aktif okul koroları, flüt orkestra çalışmaları gibi pek çok çalışmanın içinde bulunuyor. Okuluna ziyarete gittiğimde büyük ve kalabalık bir okul olduğu için sınıf düzenlemelerinde kendisine sınıf verilemediğini bu sebeple müzik odasının olmadığını söylüyor. Okul aydın il merkezinde orta sosyoekonomik düzeyde ailelerin çocuklarının bulunduğu bir okul. Kendisi daha önce programlara yönelik olarak hizmet içi eğitim semineri aldığını ve programları yenilediği zaman yalnızca ana hatları ile incelediğini belirtiyor. Müzik öğretim programına yönelik olarak genel ifadesi şu şekilde oluyor:

MÖ₆ . *Ben genel olarak beğeniyorum aslında kitapları 8. sınıf hariç çünkü 8. sınıf böyle bir anda zorlaşıyor sanki. Şimdi aslında çocuklar ilkokulda vardır ya birbirinin devamı konular bence müzikte de böyle mesela ben temel müzik teorisinde 5. sınıfta verdim notaları, çizgideki sıralarını verdim ama bu çocukta baki kalmıyor aslında. Şimdi kitap bunu doğal olarak verilmiş kazanım olarak kabul ettiği için haklı olarak kitap kademe kademe ilerletiyor. Ama maalesef böyle olmuyor. Yani ben mesela her kademedede yeni eğitim öğretim yılı başladığında 5'teki yaptığım tekrarları 6' da 7' de ve 8' de tekrar yapıyorum dolayısıyla 8' de ona yetişemeyebiliyorum. Mesela kitap 9/8'lik vermeme istiyorsa ben onun dışına çıkmıyorum. Yine 9/8'lik ölçüsünde kitap dışındaki çocukların daha çok ilgisini çekebilecek içerikleri getiriyorum ama bazen daha zor konulara makamlar gibi yetişemeyebiliyorum ama öğrencileri de bu konuda zorlamıyorum.*

MÖ₇ Efeler ilçesinin uzak fakat orta sosyoekonomik düzeyde ailelerin yaşamlarını sürdürdüğü bir mahallesinde görev yapıyor. Görüşmeye gittiğimde okul bahçesinde yaklaşık 30 civarı öğrenci ile öğle arasından Zumba çalışması yapıyorlardı. Okul bahçesinin çam

ağaçları altında o kadar güzel eğleniyorlardı ki aldıkları keyfi izlemeye değeri. Danslarını bitirip yanıma gülümseyerek gelirken bir gösteriye mi hazırlandıkların sorduğumda hayır hocam biz sabah okula girerken bazen öğle araları bazen de okul çıkışlarında böyle eğleniyoruz kendimizi motive ediyoruz çocuklarla isteyen herkes sormadan dans edenlerin arkasına geçip dans etmeye başlayabiliyor özgürüz diye cevaplıyor. Kendisi ile sohbet ettikçe daha yakından tanıma fırsatım oluyor. 25 yıllık müzik öğretmenliğinin yanında halk oyunları eğitmenliği de yapıyormuş bunu da okulundaki öğrencilerde avantaja çeviriyor haliyle. Henüz yapım aşamasında olan müzik sınıfı okul bahçesinde ayrı bir baraka fakat öğretmen olan eşinin de emekleri ile harika bir müzik sınıfı dizayn ediyorlar. İçeri girdiğimde duvardaki piyano tuşlarından, sanatçıların hayatlarına kadar her şey ahşap el işçiliği ve eşiyile birlikte yaptıklarını belirtiyor. O gün yeni kolçaklı sandalyeler geldiği için biz görüşmemizi müdür yardımcısını odasında gerçekleştiriyoruz. Daha önce programlara yönelik olarak hizmet içi eğitim semineri almadığı fakat yenilendiği zaman öğretim programlarını incelediğini belirterek başlıyor konuşmasına. Müzik öğretim programlarına yönelik genel algısı ise şu şekilde olduğunu belirtiyor:

MÖ7. Şimdi söyle diyebiliriz. Normal koşullarda 5-6-7 ve 8. sınıflarda müzik öğretim programlarında aslında beğenilmeyecek bir durum yok, programın kendisi çok güzel kazanımları şusu busu her şeyi çok güzel fakat program ilkokuldan itibaren müzik öğretmeni ile çalışma yapmış çocuklar gibi düşünülerek ayarlandığı için 5. sınıfa gelmiş bir öğrencinin ilk defa bir müzik öğretmeni ile karşılaşarak o programı bire bir uygulaması daha öncesinde hiçbir şekilde hiçbir müzik dersinde eğitim almamış bir çocuğun genel olarak o uygulamaya uyması mümkün olmuyor. Tabi ki çalıştığımız şehre, düzeye, köy okulunda, ilçelerde, şehir merkezlerinde hepsinde farklılıklar gösteriyor. Şöyle örnek verebilirim kendim için; Türkiye' nin çok çeşitli illerinde çalıştım, şimdi Zonguldak' ta çalışırken merkezi bir okulda 5-6-7 ve 8. sınıflarda aradan bile girmiş olsam çocukların dersine programın birçoğunu uygulayabildim ama ben Antakya da sınırda bir köyde çalıştığımda çocukları ilkokul üç düzeyinden ile başladım. Hiç görmemişler daha bırakın müzik konularını, toplu halde bir şarkı söylememiş bir çocuğa direkt olarak bu öğretim programını uygulamanız zaten mümkün değil. Yani bölgesel farklılıklar bile değişiyor genel olarak düşüncem bu öğretim programıyla.

MÖ8 Görüşme yaptığım öğretmenlerin içinde en küçük okulda çalışan müzik öğretmeni. Okulunda sadece 60 öğrenci olduğunu söylüyor. Efeler ilçesinin merkezinde

sayılabilecek uzaklığında sosyoekonomik düzeyleri düşük ailelerin yaşadıkları bir mahallede çalışıyor ve 11 yıldır bu mesleği icra ediyor. Okulunda çok az şube olduğu için görevlendirme ile başka okula da gönderildiğini fakat bunu istemediğini bu şekilde çok zor olduğunu belirtiyor. Okulda herhangi bir etkinlik gerçekleştirmek istediğinde sorun yaşamıyor tüm okul 60 kişi olduğu için herkes koro seçmelerine koşarak geliyor fakat diğer kurslardan dolayı da ancak Milli bayramlara yönelik etkinlik yapabildiklerini ifade ediyor. Bugüne kadar programlara yönelik herhangi bir hizmet içi eğitim semineri almamış fakat yenilendiği zaman öğretim programlarını incelediğini belirtiyor. Kendisinden müzik öğretim programlarına yönelik olarak genel algısını öğrenmek istediğimi sorduğumda şu şekilde cevaplıyor:

MÖ8. En başta sorunumuz zaten seviyeye uygun olmaması. Kitaplardan ben çok fazla işleyemiyorum çünkü özellikle 8. sınıf hatta 5. sınıflarda da var şarkılar özellikle çok ağır, benim bile söyleyemeyeceğim, piyanonun başına geçip ya da bir çalgı aleti ile ancak çıkartabileceğim şarkıları biz öğretmeye çalışıyoruz. Bu yüzden ben öğretmemeyi tercih ediyorum onun yerine daha basit bir Türkü, daha basit bir okul şarkısı tercih ediyorum benim sıkıntım bu öğretim programında bir de tabii şey ders saatleri, bir saat bunu yıllardır söylüyoruz ama hiçbir şey değişmiyor (gülüyor). İnşallah değişir.

MÖ9 Efeliler ilçesi merkezinde sosyoekonomik düzeyi orta olan bir mahallede bulunan okul birkaç yıl önce yeni yapılmış. Okulda hem ilkokul hem de ortaokul öğrencileri bulunmakta her ne kadar okul mevcudu kalabalık olsa da okul binası fiziki olarak yeterli. Müzik öğretmeni beni güler yüzü ile kapıda karşıyor görüşmemizi nerede gerçekleştirebileceğimizi sorduğumda önce size bir şey göstermek istiyorum diyor. İkinci katta bir sınıfa gidiyoruz içeri girip sınıfı inceler misiniz diyor ve içeri girer girmez sınıfın ses yalıtımlı özel olarak müzik sınıfı olması için tasarlandığını fark ediyorum. Peki içeride olan şey tam olarak ne? Burası müzik sınıfı yapılmamış ilkokul 2. sınıf öğrencilerinin sınıfı olarak belirlenmiş. Bu duruma çok üzüldüğünü okul idaresi ile defalarca konuşmasına rağmen kendisine bir müzik sınıfı verilmediğini belirtiyor. Görüşme yapmak için müdür yardımcılarında birisinin odasına doğru yöneliyoruz henüz dokuz yıllık mesleki deneyime sahip ve daha önce programlara yönelik hizmet içi eğitim almamış bunun yanında yenilendiği zaman öğretim programlarını incelediğini söylüyor. Müzik öğretim programlarına yönelik olarak genel algısını sorduğumda;

MÖ₉. *Şimdi öğretim programları bence biraz daha hani konular daha ağır, basit düzeyde olması gerekiyor çünkü çocuklar ilkokulda müzik eğitimi görmüyorlar ya da ilkokulda matematiktir, Türkçedir bunlara daha çok ağırlık verdikleri için müzik, resim görmüyorlar o yüzden çocuklar hiç nota bilmeden ortaokula geçiyorlar o yüzden bende biraz daha basit düzeyde olmasını isterdim açıkçası şeklinde ifade ediyor.*

MÖ₁₀ Beş yıl özel, on yılda resmi toplamda on beş yıldır müzik öğretmenliği yaptığımı, bulunduğu okula üç yıl önce atandığını belirtiyor. Efeler ilçesinin tam merkezinde sosyoekonomik düzeyi orta derecedeki ailelerin çocuklarının bulunduğu eski ve köklü bir ortaokulda çalışan müzik öğretmeni aynı zamanda eğitim bilimleri alanında tezsiz yüksek lisans yaparak kendisini eğitim alanında geliştirmek istediğinden bahsediyor. 2016 yılında kendi isteği ile özel bir kurs aracılığı ile beden perküsyonu üzerine hizmet içi eğitim aldığını ayrıca müzik öğretim programları yenilediğinde bugüne kadar incelemediğini ifade ediyor. Müzik öğretim programları üzerine genel düşüncesi;

MÖ₁₀. *Müzik öğretim programlarına baktığımızda 5. sınıf biraz kapsamlı benim hoşuma gitti, temel müzik yazı ve öğelerini öğrenciye kullanıdırıyor ama bazı şarkılar ve hani çocukların sevdiği tarzda olmuyor. Öf öğretmenim neden işte bu şarkıyı söylemek zorundayız gibi onu ben kendim aynı ölçüdeki başka bir şarkı ile zaman zaman da değiştirebiliyorum bu yönde oluyor.*

MÖ₁₁ Efeler ilçesinin en büyük (1500 öğrenci) ve sosyoekonomik düzeyi yüksek ailelerin çocuklarının bulunduğu okulda görev yapan müzik öğretmeni mesleğinde 12. Yılına çalıştığını belirtirken okul bahçesinde ek tek katlı oluşturulan binaya doğru ilerlediğimizde müzik sınıfının bu binada olduğunu söylüyor. İçeri girdiğinizde tekli kolçaklı sandalyeler ve piyano gözünüze ilk çarpan detaylar oluyor. 2009 yılında afyon ilinde müzik öğretim programları üzerine hizmet içi eğitim aldığını ve yenilenen programları incelediğini belirtirken müzik öğretim programlarına yönelik olarak genel ifadeleri şu şekilde gerçekleştiriyor:

MÖ₁₁. *Kiremitte su düştü”, “Kavurma koydum tasa” mesela (kitapta rasgele öniine çıkan şarkıları söylüyor ve gülüyor), yani bunların çoğunu ben bile bilmiyorum ya da ben bile dinlemiyorum ya da bazıları benim çocukluğumda bile öğretilen hani az önce bahsettim ya “Bilmem şu feleşin bende nesi var” mesela ya da “Dostluk” şarkısı kemikleşmiş bir şeydir müzik kitaplarında, yirmi sene önce de bu okutuluyordu hala daha okutuluyor. Hani*

az önce söylemiştim ya sana hocam müziği bir çocuktan nasıl soğutabiliriz diye bir soru soruyorsan eğer bunun cevabı bu kitaplar bence bu öğretim programı. Bunların hiç birisi çocukların ne yaşına ne zevkine yani anlatabiliyor muyum aynı zamanda benim de öyle çünkü ben yani bu işi yaparken zevk alabilmeliyim, ben bunları öğretirken zevk almıyorum mesela sonra çok gereksiz teknik şeyler var bunlar; ölçü sayıları 8. sınıflara doğru gittiğinde 9/8'lik ölçü yani ben 6/8'lik ölçüyü kavrayana kadar lise güzel sanatlar lisesini bitirdim de sonradan düştü, dedim yani 6/8'lik ölçü sayısı buymuş. Şimdi burada hiç müzikle alakası olmayan bir çocuğa istiyoruz ki 9/8'lik okusun, solfej yapsın, vursun onu anlatsın ve özümseyin istiyoruz bu mümkün değil ayrıca gereksizde yani.

MÖ₁₂ Görüşülen müzik öğretmenlerinin arasında mesleki kıdem yılı açısından en deneyimli müzik öğretmeni. 30 yıllık müzik öğretmenliği yaşantısına Efeler ilçesinde bulunan yüksek sosyoekonomik düzeydeki bir mahallesindeki 1500 öğrencili kalabalık bir ortaokulda görev yapmakta. Bulunduğu okulda üç müzik öğretmeni olduklarını belirtiyor fakat yalnızca bir müzik sınıfı olduğu için bir öğretmen faydalanabiliyormuş haliyle okuldaki her öğrencide müzik sınıfından faydalanamıyor. Okulun çok kalabalık olmasının yanında sınıf mevcutlarının 40 kişi ve üzeri olmasının eğitim ve öğretimi çok zorladığından bahsediyor. Bugüne kadar programlara yönelik olarak herhangi bir hizmet içi eğitim almadığını fakat programlar yenilediği zaman mutlaka incelediğini belirten müzik öğretmeni, genel olarak müzik öğretim programları ile ilgili şu düşüncelerini dile getiriyor:

MÖ₁₂. *Genel olarak program dediğim gibi diğer ülkelerde programları göz önüne alınarak en iyisi yapılmaya çalışılıyor. Yani en iyisi yapılmaya çalışılıyor ama dediğim gibi uygulanılıştaki sıkıntılar illa yaşanacaktır. Bunlardan en önemlisi kalabalık okullar. Merkez okullar bir kere her nedense bu kalabalık öğrenci sayısı, sınıf şubelerdeki kalabalık bir türlü giderilmiyor. Şimdi atıyorum 18-20 kişilik sınıflarda bu eğitim programını çok iyi uygulayabilirsiniz ama 38-40 kişilik sınıflarda çocukların bireysel farklılıklarını da göz önüne alarak bunların uygulanması sıkıntı yaratıyor. Zaten söyle bir sözde geçiyor, teori diyor amaç değildir müzikte araçtır diyor. Ona bakarsan matematikte de bir problem kâğıt üzerinde çözmenin bir faydası yok bize. Problemi kâğıt üstünde çözdük bravo, çözdük de ne oldu, bunu günlük hayata çeviremedikten sonra atıyorum bir spor salonunun binasını yaparken veya herhangi bir mimaride kullanamıyorsan bunu, mühendislikte matematiği kullanamıyorsan kâğıt üstünde matematiğin önemi yok bence. Dolayısıyla teori illa olacak tabii, bir şeyin teorisini anlamadan pratiğini zaten yapamazsın. Teori bazen ağır olabiliyor*

anlatımda, daha basite indirgenebilir teori, bazı durumlarda gereksiz bilgi gibi durabiliyor teori. Biliyorsunuz müzikte teori sıkıyor insanları yani müzik konusunda ortaokul çocuğuna, ortaokul seviyesinde, ilkokul ve ortaokul düzeyinde müzik dersinin temel amacı çocuğa müziği sevdirmek temel amacı bu. Şimdi çocuk maalesef teoriye girdiği zaman müziği sevmek değil dışlanıyor.

MÖ₁₃, MÖ₁₄ ve MÖ₁₅ Efeler ilçesinde bulunan sosyoekonomik düzeyi yüksek ailelerin çocuklarının eğitim gördüğü üç özel okul öğretmeni. Her birisinin okullarına girdiğiniz zaman özel müzik sınıfları, piyanolar, bateri, gitar vb. çalgı aletlerini görmeniz mümkün. Bu üç farklı özel okulda hemen hemen aynı şekilde müzik eğitimi veriliyor. Öğrencilerin bir çalgı aleti çalması üzerine bireysel derslerle şekillenen müzik derslerinde toplu bir teorik dersin olmadığı göze çarpıyor.

MÖ₁₃ On üç yıllık müzik öğretmeni ve sadece özel okullarda görev yapmış. Bugüne kadar programlar üzerine hiç hizmet içi eğitim almamış fakat programlar yenilediği zaman mutlaka incelemiş. MÖ₁₄ görüşme gerçekleştirdiğimiz müzik öğretmenlerinin içindeki en yeni öğretmen. Kendisi iki yıllık müzik öğretmenliği tecrübesine sahip ve bir özel okulda derslere girmekte. Daha önce programlara yönelik eğitim aldığını belirtirken daha önceden tecrübesi olmadığı ve göre başladığında henüz değişikliğe uğramış müzik öğretim programını incelediğini belirtiyor.

MÖ₁₅ Sekiz senedir özel okulda çalışmakta bir yandan da piyano metodu hazırlama uğraşı içinde olan öğrencilerinin mutlaka piyano çalmaları gerektiğini belirtirken müzik derslerini beraberindeki iki müzik öğretmeni ile piyano eğitimi üzerine gerçekleştiriyor. Daha önce oyun dans ve müzik üzerine eğitim aldığını belirten MÖ₁₅, programları değişikliğe uğradıklarında incelediğini belirtiyor. Genel olarak müzik öğretim programlarına yönelik neler söyleyebilirsin diye sorduğumuzda;

MÖ₁₃. *Programlarımız bazı aylarda mesela sınıflarımıza ağır gelebiliyor, çocukların seviyesine uymayabiliyor. Genel olarak baktığımız zaman 5-6 ve 7. sınıflarda sıkıntı yaşamıyoruz, yaşıyor da daha doğrusu 8. sınıflarda daha çok yaşıyoruz sorunları yani 8. sınıflarda yaşıyoruz. Ergenlikle birlikte yaşadıkları yoğun ortam müzik dersi içerisinde bazen sıkıntı yaratabiliyor bize programla ilgili çok sıkılabiliyorlar, çok bunalabiliyorlar. Hadi 5'ler, 6'lar ve 7'ler biraz meraklılar ama genel olarak baktığımız zaman program*

birazcık ağır geliyor bize. Bence biraz daha revize edilmesi lazım yani biraz daha aşağıya inmesi lazım şeklinde cevaplamaktadır.

MÖ₁₄. Şöyle aslında amaçlanan şey güzel, çocuklara müziği sevdirmek işte yani açılış konusu bu aslında gelenek göreneklere derslerimizdeki başarısına etkisini sağlayabilmesi için daha da arttırılması bunu düşünerek yapılmış bir program ama içeriğe baktığımızda bence öyle değil yani tam olarak benim gözlemlediğim. Vermek istediği şeyler o amaçları açılışta evet güzel şeyler, hatırlamak istersek işte değer ve becerileri kazandırmak bunlar güzel hedefler bilişsel anlamda da bütünleşmesini sağlamak ama nasıl diyim belli bir değerleri veriyor, yetkinlikleri veriyor adı altında gözüküyor ama çocuklar baktığımızda bu yetkinlik ve değerleri yeterli düzeyde değil bence. Evet bir program akışımız var yıllık planda uyulması gereken ama o yıllık programa baktığımızda çocuğun hazır bulunuşlukları göz ardı edilmiş ya da çocuk seviyesinin üstünde. Baktığımızda benim bile üniversitede müzik okumama rağmen görmekte zorlandığım konuların 5-6-7 ve 8. sınıfların anlaması çok mucizevi bir durum gibi duruyor aslında baktığımızda.

MÖ₁₅. Öğretim programlarını şimdi düşündüğümde işin açıkçası hocam ben yaklaşık beş yıldan beri bu öğretim programlarına hiç bakmadım, tek baktığım şey o yüzden ben cevabını vermedim yani deftere açıp baktığımda deftere yazdığımda resmi deftere yazdığımda işin açıkçası indiriyorum ne istemiş derste benden yazıyorum, hiç bakmıyorum yani çok büyük bir eksiklik baktığımda da evet uygulamak istiyorum onu da söyleyeyim tabii ki de bakıyorum kitaplara bakıyorum, defterlere bakıyorum 1., 3., 7., 8. sınıf çocukların müzik kitaplarına bakıyorum da makam gösteriyor öğretmenim makam bilgim yok ya da makamı ben öğreteceksem öğrenciye bunun bir alt zemini yapılır yani bunları aktarırken ben zorluk çekeceğim karşıdaki zaten anlayamayacak yani kitabın içerisinde olan içeriklerin temeli olmadığı için ben baştan bizim müzik eğitimi bile demem buna başka bir eğitim sistemi derim artık başka bir branşta daha doğrusu yani alttan zeminden bir problemimiz var bizim şeklinde ifade etmektedir.

1.3.1.2. Fakülte müzik eğitimcileri

FME₁ On sekiz yıllık mesleki kariyerinde bugün halen öğretim üyesi olarak çalıştığı fakültede keman, viyola, armoni ve kendi ifadesi ile bazen piyano derslerine de giren müzik eğitimcisi sabah erken saatte odasında beni bekliyordu. Kendisi güler yüzlü, dolu dolu anlatan bir eğitimci bu açıdan şanslıydık. Müzik öğretim programları yenilendiği zaman

yüzeysel olarak incelediğini belirttiikten sonra kendisine ortaokul müzik öğretim programları hakkında bilgi sahibi misiniz diye sorduğumda, bilgi sahibi olduğunu şu sözlerle belirtti; *“Var, var ama tabi bir müzik öğretmeni kadar derinlemesine değil şu anda dediğim gibi stajlarla daha çok sınırlı diyebiliriz”*. Peki ortaokul müzik öğretim programı hakkındaki genel düşünceleriniz nedir diye sorduğumuzda ise; *“Ben aslında şöyle düşünüyorum, benim aslında düşüncem hedefler kazanımlar çok güzel ama benim asıl fikrim tam olarak çocuklara müziği yansıtmaktan ziyade müziğin hamallık kısmı yansıtıyor benim gördüğüm o. Biz zaten en başından beri asıl problem okul öncesinden başlayarak bir müzik öğretmeni ile bir kopukluk yaşıyor çocuk, ilköğretim döneminde müzik öğretiminden uzak yani en verimli çağında bu çocuğu biz müzik öğretmeninden uzak tutup ortaokulda bu çocuğa başlıyoruz notalar, şunlar, bunlar veremeye, e bu çocukta haliyle tabi kafasındaki müzikal dünyayı yaşayamıyor, beklentisi belki var ufak tefek beklentilerine ulaşamıyor, bu benim için önemli bir sorun benim en çok şey yaptığım bir sorun, çok teknik detaya boğuyoruz çocukları gerçekten, diziler, gamlar..”* ifadeleri ile düşüncesini belirtiyor.

FME₂ kapısını çalıp görüşmek istediğimi söylediğimde son derece ilgiyle görüşmeyi kabul etti. Hiç vakit kaybetmeden sohbe başladığımızda öğretim üyesi olarak 10. yılını çalışmakta olduğundan bu süre zarfında müzikal formasyon, özel öğretim yöntemleri, piyano, müzik öğrenme ve öğretme yaklaşımları, yaratıcı drama ve müzikli oyunlar gibi birçok branşta derslere girdiğinden bahsetti. Kendisini sürekli güncelleyen bir müzik eğitimcisi bunu girdiği branşların birçoğunu öğrenebilmek için gerek yüz yüze gerekse uzaktan eğitim ile aldığını belirttiği birçok seminer, kurs ve eğitimden anlıyorum. Programlar yenilendiği zaman incelediğini fakat milli eğitimde çalışan bir öğretmen kadar derinlemesine incelemediğini dile getirdi. Ortaokul müzik öğretim programları hakkında bilginiz var mı, varsa genel olarak neler söylemek istersiniz şeklinde yönelttiğim soruya şu ifadeler ile cevap vermektedir; *“Müfredat ile ilgili sıkı bir bilgim yok, şöyle sadece staja giden öğrencilerle ilgili olarak bu konuda bilgi sahibiyim, onlarla uygulama derslerinde birebir evet. Sadece öğrencilerin yaptığı etkinlikler ve konularla ilgili olarak biliyorum”*.

FME₃ ile görüşmemiz kendisinin yoğun ve özel bir sebepten ötürü evinde olması gerektiği bir zamana denk geldiğimiz için görüşmemizi müzik eğitimcimizin evinde gerçekleştirdik. İkramda bulunduğu kahvenin eşliğinde kendisini daha yakından tanıma fırsatı buldum. Müzik eğitimcimiz fakültede 17. yılını çalışmakta olan oldukça deneyimli, alanında uzman, çok küçük yaşlardan itibaren müziğe ve sonraki yıllarda tutku ile sarıldığı

çalgı aletindeki uzmanlığının yanında fakültede batı müziği teori uygulaması, orkestra oda müziği, bireysel çalgı (çalgısı kendisini ele verir düşüncesiyle belirtmiyorum), öğretmenlik uygulaması ve müziksel işitme ve okuma derslerine girmekte. Ortaokul müzik öğretim programlarını inceler misiniz yönündeki sorumuza fakülte programı evet fakat MEB öğretim programını baştan sona incelemedim şeklinde cevap verirken peki ortaokul müzik öğretim programları hakkında bilginiz var mı, varsa neler söyleyebilirsiniz diye sorduğumuzda; *“Aşağı yukarı biraz bilgim var onu da geçen dönem Öğretim programları isimli bir ders yürüttüm bu seçmeli bir ders değildi müfredat dersiydi hatırladığım kadarıyla burada tüm ortaokul ve lise müfredatını hep birlikte inceledik, hafta hafta neler yapıyor, hangi konular işleniyor, neler işleniyor yani bütün müfredatı aldık öğrencilerle birlikte inceledik”* şeklindeki ifadesi ile açıklıyor.

FM4 ile yaptığımız görüşme müzik öğretmenleri ve müzik eğitimcileri içinde 1 saat 32 dakika ve 26 saniye ile gerçekleştirdiğimiz en uzun süreli görüşmemiz. Çok değerli, güler yüzlü, müziğe kendisini adanmış ve sürekli güncelliyor olmasının yanında yokluktan hiç şikâyet etmeyen bir yapısı var. “Gerekirse çöpten alır yine bir çalgı aleti yaparız yeter ki isteyelim” şeklindeki ifadesi de bu bakış açısını destekler niteliktedir. 11 yıllık öğretim üyesi fakültede Orff çalgıları, okul öncesi müzik eğitimi, çok sesli koro, oyun dans müzik (eski programdan olduğunu belirtmektedir) ve araştırma yöntemleri derslerini verdiğini belirtiyor. Araştırma yöntemleri dersini o kadar detaylı ve yoğun anlatıyor ki öğrencilerinin yıl sonunda makale yayınlamaları veya bildiri yayınlayacak kapasiteye lisans düzeyinde ulaşmalarında çok büyük katkısı olduğu görülmektedir. Ortaokul müzik öğretim programları hakkında detaylı olmasa da bilgisinin olduğunu şu sözlerle ifade etmektedir; *“Çok detaylı değil ama öğrenciler bu öğretmenlik uygulaması dersine girdikleri için bir şeyimiz var yani diyalogumuz var ama öyle çok okur yazar anlamında değil”*. Ortaokul müzik öğretim programları hakkındaki genel düşüncelerini ise; *“Şöyle söyleyeyim aslında ben genel olarak genel kazanımları konusunda çok bir sorun görmüyorum aslında. O kadar düşünülerek çok işlevsel yazılmış bence çok bir sorun görmüyorum ama sanırım uygulama aşamasında özellikle ciddi farklılıklar var ve bu şeylerin kazanımların nasıl verileceği ile ilgili bir öğretmenlerde çok fazla fikir yok bence ondan dolayı bu şeyler çok ağır geliyor diye düşünüyorum”* sözleriyle ifade etmektedir.

1.3.1.3. Öğrenciler

Görüşme gerçekleştirdiğimiz öğrencilerimiz aynı zamanda gözlem yapılan okulların öğrencileriydi. Bu sebeple her sosyoekonomik düzeyden iki toplamda altı öğrenci ile görüşmelerimizi tamamladık.

DÖ₁ Öğretmenin belirtiği üzere müzik dersine ilgisi yüksek düzeyde olan bir öğrenci. Kendisi ile görüşmemizi gerçekleştirirken müziğin hayatındaki yerini “*öncelikli olarak yeri var*” şeklinde tanımlarken bu sene mutlaka gitar çalmak istediğini, öğrenmek için bir kursa yazılacağını belirtmektedir. Anlatırken o kadar heyecanlıydı ki küçücük yaşlarından beri evde annesinin söylediği şarkılarla büyümüş bu noktada çok şanslı olduğunu düşünmektedir. Müzik dersi hakkında genel düşüncelerini şu sözlerle ifade etmektedir;

DÖ₁. *Müzik dersi duyguları belli ettiğinden dolayı beynimizi açıyor, hayata bakış açımızı değiştiriyor ama eğitimde pek yerini göremiyoruz müziğin yani ne kadar. Müfredatta çok yerini göremiyoruz açıkçası, öğretmenlerimizin de çok etkisi oluyor müzik hayatımızın inanılmaz bir parçası ve müzik dersi de bir parçası ve bunu karşılamaya çalışıyor.*

DÖ₂ Müziğe karşı ilgisi olmayan bir öğrenci bunu da kendisine müziğin hayatındaki yerini sorduğumda bir kere daha onaylarcasına “*hiç yeri yok*” şeklinde cevap veriyor. 8. Sınıf düzeyinde eğitim görüyor, herhangi bir çalgı aleti çalmıyor ve çalmayı da düşünmemektedir. Müzik dersine yönelik algısı ise “*eğlenceli, başka müzikleri öğreniyorum*” şeklinde kısa ve net şekilde ifade etmektedir.

OÖ₁ 8. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrenci orta düzey sosyoekonomik bir ailenin evladı olarak çekingen ve içine kapanık. Müziğe karşı ilgisiz duruyor ama içe kapanıklığı ile bunu gizliyor diye düşünüyorum çünkü müziğin hayatındaki yerini “*olmasa da yeri var*” şeklinde cevaplamaktadır. Müzik derslerine yönelik genel algısını “*Bence güzel geçiyor ama böyle öğretmen tek başımıza bir şey söylettiriyor ya o zaman fazla heyecana kapılabiliyoruz ama onun dışında toplu bir şekilde şarkı söylemek eğlenceli oluyor*” ifadeleriyle açıklamaktadır.

OÖ₂ Melodika ve flüt çalmayı çok seven bunu da okulda öğrendiğini belirten öğrenci sürekli flüt çaldığını, akşamları ödevlerini bitirdikten sonra yatağına yatana kadar flüt çalarak vakit geçirdiğini anlatıyor. Müziğe karşı çok ilgili fakat yine de hayatta başka

yapmak istediği şeyler olduğu için müziğin hayatında “*öncelikli olmasa da yeri olduğunu*” belirtiyor. Müzik dersi için genel düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir; “*Bizi rahatlatan bir ders böyle dinlemesi de söylemesi de nasıl söyleyeyim yani insan sıkıldığı zamanlar müzik dinleyince rahatlıyor böyle içi açılıyor öyle yani*”.

YÖ₁ ‘in müzik dersine ilgisi hiç yok. 8. sınıf düzeyinde öğrenim gören öğrenci müziğin hayatında “hiç yeri olmadığını” içtenlikle cevaplıyor. Yüksek sosyoekonomik düzeydeki bir mahallede bulunan okulda öğrenim gören öğrencinin diğer derslerinde de benzer ilgisiz tavırlarının olduğunu öğreniyorum. Kendisine müzik dersi hakkındaki genel düşüncesini sorduğumda “*Müzik dersi aslında güzel yani eğlenceli*” şeklinde ifade etmektedir.

YÖ₂ Müziğe karşı inanılmaz bir ilgisi ve isteği bulunan öğrencinin sıra dışı bir şekilde müzikal yeteneğinin olduğunu fark ediyorum. Pandemi döneminde sıkılmaması için ailesi küçük bir org hediye etmiş. Kendi kendine çalmaya başlayan öğrenci kısa sürede iki elini ve on parmağını kullanarak piyano çalacak seviyeye gelmiş. Müzik sınıfında piyano olduğu için arada öğretmeninden izin isteyip gelip burada çalışmış. Daha çok yabancı pop şarkılarını çalıyor olsa da duyduğu bir şarkıyı çıkartması çok zaman almıyor. Müziğin hayatındaki yeri için “*öncelikli olmasa da yeri var*” hocam şeklinde ifade etmektedir. Müzik dersi hakkındaki düşüncelerini ise “*Müzik dersinin amacı bence küçük yaşta çocuğa müziği sevdirmek. Mesela çocuğun müzik ile hiç ilgisi olmasa bile müzik dersinde müziğe ilgi duyabilir ve gelecekte onunla ilgili bir şeyler yapabilir, o müzik sevgisini çocuğa aşılama*” şeklinde belirtmektedir.

Müzik dersine yönelik ilgilerini öğrenmek istediğimiz öğrencilerden yalnızca bir tanesinin hiç ilgim yok şeklinde cevap verdiği, diğer arkadaşlarının ise müzik dersine az ya da çok derecelerde ilgilerinin olduklarını bahsettikleri görülmektedir. Peki bu ilgi nasıl oluştu şeklinde sorduğumuzda ağırlıklı olarak ailede ve kendi kendilerine oluştuğunu belirtmelerinin yanında, müzik dersi sayesinde ve sevdiği bir sanatçı sayesinde oluştu şeklinde cevapların verildiği görülmektedir.

1.3.2. Gözlem Okulları: Yakından Bakış

Gözlemin bir programın değerlendirilmesinde kullanılan en etkili veri toplama aracı olması dolayısıyla çalışmada düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki okullarda dört haftalık gözlem gerçekleştirdik. Gözlem yapmamızın asıl amacı görüşme yaptığımız

müzik öğretmenleri, fakülte müzik eğitimcileri ve öğrencilerden elde ettiğimiz verilerin bir nevi sağlamasını yapmaktı. Gözlem için gittiğim okulların girişi, bahçe peyzajı, çocuk oyun alanları, okul başarıları, okulların fiziki yapısının yanında müzik odalarının genel durumunun betimlemesini yaparak gözlem ortamlarını zihninizde canlandırmanıza katkı sağlamak istiyorum. Benimle gözlem gerçekleştirdiğim okulları deneyimlemenizin çalışmada elde edilen sonuçları anlamlandırmada daha etkili olacağı kanaatindeyim.

1.3.2.1. Düşük sosyoekonomik düzey grubu okulu

Aydın Efeler ilçesinin küçük bir mahallesine doğru ilerlerken daha önce hiç ziyarette bulunmadığım ortaokula küçük dar ama bir o kadarda tarih kokan Arnavut taşlı sokağında ilerlerken birkaç yüz metre sonra okulun önünde buluyorum kendimi. Aracımdan inip eşyalarımı hazırlarken okulun bahçesinde oyun oynayan birkaç çocuk ile göz göz geliyor. Öğle arasında olduklarını zilin 15 dakika sonra çalacağını öğrendikten sonra biraz okulun bahçesinde büyük çam ağaçlarının arasında gezinmeye başlıyorum. Okul, bir ana bina ve bir ek binadan oluşmakta. Ek binanın tadilatı olduğunu öğreniyorum bu arada henüz ne için kullanılacağı hangi sınıfların orada yer alacağı belli değilmiş (müzik öğretmeninden bilgi alıyorum). Okul bahçesi küçük fakat okul mevcuduna göre gayet yeterli, öğrencilerin kocaman çam ağaçlarının gölgesi altında dinlenme ve oyun oynamaları için müsait alanları var. Ana bina içine girdiğimde giriş kapısının hemen sağında beden eğitimi dallarında kazanılan kupalar göze çarpıyor. Biraz ilerlediğinizde tam karşınızdaki Atatürk büstünün yanından merdivenleri çıkarak öğretmenler odasına doğru ilerliyorum. Bu sırada müzik öğretmeni beni koridorda karşılıyor kendisi hem lise hem de üniversite yıllarından tanıdığım deneyimli, sıcak kanlı, mesleğini sadece okul saatlerinde değil yaşamının her dakikasına adanmış bir müzik öğretmeni. Uzun zamandır görüşmediğimiz için biraz sohbet ediyoruz bir yandan da okul hakkında bilgi alıyorum. Okulda 8 şube olduğu için kendisinin çok az dersi varmış. Çarşamba günleri tüm gün yedi saat okulda ayrıca salı günleri bir saat için okula gelip geri dönmekteymiş. Ders saatlerini tamamlayamadığı için ayrıca başka bir lisede de görevlendirme olarak çalıştığından bahsediyor.

Öğretmenler odasından ayrılıp 3. kattaki müzik odasına doğru ilerlerken okuldaki öğrenci sayısının azlığı koridorların sessizliğinden anlaşılmaktadır. Müzik sınıfı kapısının önüne geldiğimizde babasının ahşap el işçiliği ile yaptığı müzik sınıfı tabelası gözüme çarpıyor. Müzik sınıfı 20-25 m² lik ferah bir sınıf. Pencereleri yeterli havalandırma yapılmasına imkân veriyor. Müzik ile ilgili materyaller gözünüze çarpmaktadır. Sınıf

mevcudu normalde 17 kişi olmasına rağmen bugün derste beş kişinin olmadığı görölmektedir. Sınıfa girer girmez karşınızda öğretmen masası hemen yanında bir org var eskiden kaldığı belli ayrıca öğretmenin kırık dökük dolabında farklı materyaller var birkaç ‘Orff çalgısı’, ‘darbuka’ gözünüze çarpmaktadır. Duvarda telleri olmayan eski bir mandolin var ayrıca yine duvarlarda öğrencilerin yapmış olduğu enstrüman resimleri var (gitar, bağlama, davul, keman), diğer duvarda büyük bir kalp var sol anahtarı şekli içine yerleştirilmiş. Öğrencilerin üzerlerindeki kıyafetleri asması için askılıklar mevcut sınıfta bir de pano var içinde çeşitli Türk müzisyenlerin resimleri, şarkı türleri yer alıyor, çalgı gruplarından bazı örneklerin olduğu bir fon kartonu var bunu öğrenci yapmış, bir başka fon kartonunda notaların değerleri başlıklı bir çalışma yer alıyor. Sınıfın sıraları eski tip sıralardan tek kişilik oturma düzeninde yerleştirilmiş. Tahtanın hemen üstünde Atatürk ve İstiklal marşı yer alıyor fakat sınıfta Atatürk ve Sanat köşesi olmaması biraz üzücü bir durum. Öğretim programının özel hedefleri arasında Atatürk’ ün Türk müziğinin gelişmesine yaptığı katkıların öğrencilere kazandırılmasının gerekli olduğunu vurgulandığı için sınıf içinde Atatürk’ ün sanata verdiği değeri anlatan bir köşenin olması belki de sadece ders konuları aracılığı ile kazanım verme alışkanlığımızın biraz önüne geçecektir diye düşünüyorum. Sınıfta bir bilgisayar var fakat o kadar eski ki çalıştırılmıyor zaten öğretmen derslerini akıllı tahta üzerinden gerçekleştirmektedir.

1.3.2.2. Orta sosyoekonomik düzey grubu okulu

Aydın ili Efeler ilçesinin en köklü büyük okullarından birisi olan ve şehir merkezinde trafiğin yoğun olduğu bir konumda bulunan okulda 1300 orta sosyoekonomik düzey ailelerin çocukları öğrenim görmektedir. Okul iki ana bina ve bir ek binadan oluşmakta, müzik sınıfı ek binanın üst katında bulunmaktadır. Büyük bir bahçesi bulunan okulun arka kısmına doğru ilerlediğinizde yeterli ses düzeni ile donatılmış bir konferans salonu ve kapasiteye göre yeterli olan bir okul kantini bulunmaktadır. Arka bahçe gayet büyük ve kavak ağaçlarının arasında öğrencilerin vakit geçirmeleri için banklar mevcut. Olumsuz olarak okul bahçesine girdiğinizde öğretmenlerin arabalarını görüyorsunuz, okul bahçesine park edilmiş çok sayıda arabanın şehrin merkezindeki trafik sorunundan kaynaklı olarak bahçeye alındığını düşünüyorum. Bu durum çocukların güvenliği açısından bir sorun oluşturabilir.

Okul bahçesinde beni güler yüzü ile karşılayan 27 yıllık bir müzik öğretmeni ile önce okulu geziyor ardından ek binada bulunan müzik sınıfına geçiyoruz. Müzik sınıfı ek

binaya yapılmış bu bina iki katlı, üst katında müzik ve karşısında resim sınıfı var, biraz eski ve köklü bir okul olduğu için sınıflar haliyle yıpranmış. Müzik sınıfına girdiğinizde 40 m2 lik bir alanla karşılaşıyorsunuz 29 öğrenci rahatça ikili sıralarda oturabiliyor hatta fazladan iki tane ikili sıra daha var. Duvarlarda o kadar çok müzik ile ilgili kaplama var ki neredeyse tek boş yeri yok. Atatürk çerçeveleri, kaplama şeklinde piyano resimleri, rengarenk müzisyenler, enstrümanlar, büyük bir plak ve piyano resimlerinin kaplamaları yaptırılmış sınıfa. Bir nota sehpa gözüme çarpıyor, bir de çok eski küçük bir org var. Bu okulda iki müzik öğretmeni görev yapmakta. Bir tane müzik sınıfı olduğu için diğer öğretmen ile değişmeli şekilde müzik sınıfını kullanıyorlarmış yani her okuldaki her şube bu sınıfta ders işleyemiyormuş. Müzik öğretmeni, gözlem için belirlenen sınıf mevcudunun 29 fakat bunun en az sayıya sahip sınıflardan sayılabileceğini diğer sınıf mevcutlarının 33-35 kişilik olduğunu belirtmektedir.

1.3.2.3. Yüksek sosyoekonomik düzey grubu okulu

Şehrin merkezinde trafiğin yoğunluğundan kurtulup vardığım okula girişte bir güvenlik görevlisi kapıda karşılıyor kendisine müzik öğretmeni ile görüşmem olduğunu söyledikten sonra okul bahçesine giriyorum, okulun iki ana ve üç ek binası hemen önümde yükseliyor binaların arasında ve ise dut ağaçları var. Okul yaklaşık 1500 öğrenci mevcudu ile Aydın/Efeler ilçesinin büyük okullarından ayrıca yüksek sosyoekonomik ailelerin çocuklarının eğitim gördüğü bir devlet okulu. Deprem dolayısıyla ana bina kapatılmış yıkılmayı bekliyor bu yüzden okul ikili öğretime geçmiş dersler 30 dakikaymış ama bugün yeni bir kararla 40 dakikaya çıkartılmış. Bunun sebebini müdür yardımcısı T. 'den bilgi alarak öğrendim. Sebebi şuymuş; "Valilik kararı, sebebi belli değil".

Müzik sınıfı bahçedeki küçük bir ek binada, beden eğitimi dersinde voleybol oynayan çocukların yanlarından geçerek müzik sınıfının olduğu ek binaya doğru yürüyorum. Müzik sınıfına vardığımda ek binada müzik sınıfı haricinde bir de resim sınıfı olduğunu görüyorum küçük bir bina şimdi içerideyim. Müzik sınıfında tekli oturma sandalyeleri var ama kolçakları yok o yüzden öğrenciler defterlerini kucaklarında tutuyor ve yazı yazmaları gerektiğinde o şekilde yazılarını yazmaktadırlar. Sınıf yaklaşık 35-40 m2 ve ferah bir sınıf. İçinde nota sehpaları, piyano, öğretmenin şahsi eşyası olduğu belli olan bir akordeon, yan flüt ve bağlama hemen göze çarpıyor, duvardaki müzik panosunda popüler müzik kültürlerinden gazete kupürleri ve çıktılar yer alıyor, bir diğer duvarda "Dilin söyleyemediğini müzikte buluruz" gibi anlamlı cümle çerçeveletilmiş şekilde asılı

durmaktadır. Bir Atatürk köşesi mevcut içeriği müzik ile ilgili sayılmaz daha çok Atatürk'ün hayatı ve ailesi üzerine fotoğraflardan oluşmaktadır. Bir başka köşede ise İstiklal Marşımızın yazarı Mehmet Akif Ersoy' un fotoğrafı bulunmaktadır.

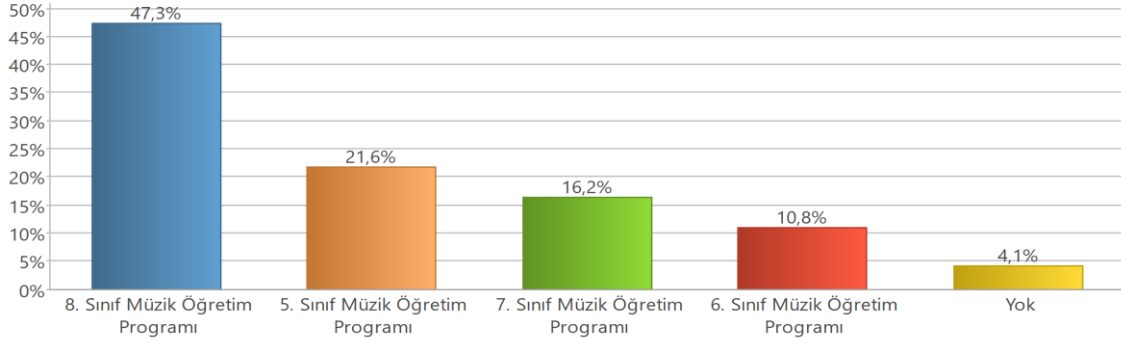
1.3.3. Tespit etmek: En Çok Sorun Yaşanan Müzik Öğretim Programı

Ortaokul müzik öğretmeni olarak lise veya ilkokul düzeylerinin sorunları hakkında her ne kadar fikir sahibi olsam da ortaokul kadar hâkim değildim. Bu sebeple ortaokul müzik öğretim programlarının değerlendirilmesinde alana hâkim olma durumumu da göz önüne alarak ortaokul müzik öğretim programları üzerine çalışmamın daha doğru olacağına karar verdim. Ortaokul müzik öğretim programlarını değerlendirirken bir yandan en çok sorunun hangi sınıf düzeyinde gerçekleştiğini öğrenmek üzere Aydın il genelinde görev yapmakta olan ortaokul müzik öğretmenleri ile bu sorunun cevabına yönelik ikinci bir çalışma gerçekleştirdik. Bu bilgiyi edinmenin, görüşmeler sırasında müzik öğretmenlerinin ortaokul müzik öğretim programlarına yönelik genel algılarını daha iyi okuma fırsatı sağlayacak olmasından dolayı önemli olduğunu düşündük.

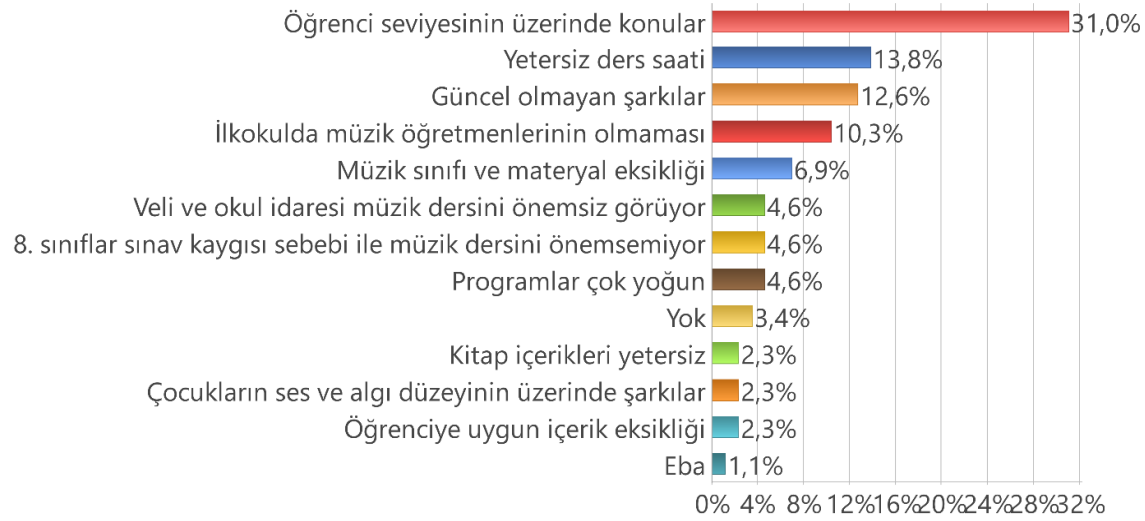
Aydın il genelinde görev yapmakta olan 146 ortaokul müzik öğretmenine oluşturduğumuz form ile şu soruları yönelttik; En çok sorun yaşadığınız ortaokul müzik öğretim programı hangi sınıf/sınıflar düzeyinde ve sorunların nedenleri nedir, programın hangi boyutundan kaynaklanmakta ve sizin çözüm öneriniz nedir şeklindeydi. 146 ortaokul müzik öğretmeninden 51 kişi sorularımıza içtenlikle cevap verdi.

Katılımcı bilgilerini incelediğimizde ağırlıklı olarak eğitim fakültelerinin müzik öğretmenliği bölümünden mezun oldukları (37 öğretmen), konservatuvar (sekiz öğretmen), güzel sanatlar fakülteleri (üç öğretmen) ve sınıf öğretmenliğinden müzik öğretmenliğine geçiş yapmış oldukları (üç öğretmen) görülmekteydi. Yine katılımcıların büyük bir bölümünün (47 öğretmen) resmi ortaokullarda görevli yalnızca dört öğretmenin özel okul çalışanı olduğunu tespit ettik. Bu arada 146 ortaokul müzik öğretmenininde içinde araştırmacı olarak kendim yer almadım. Bu yanlı bir cevaplama olurdu o yüzden kendimi bu çalışma boyunca bir araştırmacı olarak geri planda tuttum.

İl genelinde ortaokul müzik öğretmenleri en çok 8. sınıf müzik öğretim programında sorun yaşadıklarını belirttiler. Müzik öğretmenlerinin %47,3' lük kısmı bu yönde görüş bildirmiş sonraki en çok sorun yaşanan sınıf düzeyinin ise %21,6 ile 5. sınıf öğretim programı olduğunu belirtmişlerdir. Elde edilen sonuçlar Şekil 1.6'da sunulmuştur.

Şekil 1.7. En Çok Sorun Yaşanan Müzik Öğretim Programına Ait Bulgular

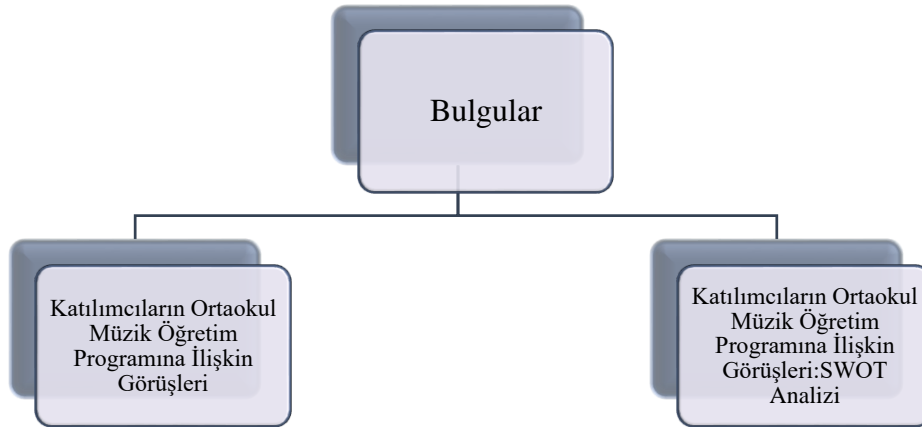

Şekil 1.8. Yaşanan Sorunların Sebeplerine Yönelik Algılar

Ortaokul müzik öğretim programında yaşanan sorunun %31 gibi bir oranda öğrenci seviyesinin üzerinde konular olduğu görüşünü sırasıyla ders saatinin bir saat olması, şarkıların güncel olmaması, ilkokulda müzik derslerine müzik öğretmenlerinin girmemeleri, veli ve okul idaresinin müzik dersini önemsiz görmeleri, programın çok yoğun olması, kitap içeriklerinin yetersizliği ve çocukların ses seviyelerinin üzerinde şarkı seçimlerinin belirtildiği görülmektedir.

Müzik öğretmenleri çözüm önerisi olarak; %50 gibi bir çoğunlukla ya öğretim programının sadeleştirilmesi ya da müzik ders saatinin arttırılması yönünde görüş önerilerini ifade ederken, %30'unun içerikler öğrenci seviyesine uygun şekilde düzenlenmeli şeklinde görüş bildirdikleri görülmüştür.

1.3.4. Araştırma Sonuçları: Betimleme

Şekil 1.9. Bulgular

Çalışmanın problem cümleleri çerçevesinde müzik öğretmenleri, fakülte müzik eğitimcileri ve öğrenciler ile gerçekleştirilen görüşmeler tamamlandı. Katılımcıları daha yakından tanımanız ve elde edilen sonuçları tek bir bağlam içinde düşünmeniz için onlarla tanışmanızı istedim. Bununla beraber, gözlem gerçekleştirilen okulların genel bir resmini sizlere çizdim. Son olarak ortaokul müzik öğretim programları düşünüldüğünde en çok problem yaşanan öğretim programı hangi sınıf düzeyindeydi bunun tespitini gerçekleştirdik.

Bu bölümde araştırmanın problemi çerçevesinde oluşturulan araştırma sorularına yönelik elde edilen veriler kod, kategori ve temalar aracılığı ile Eisner'ın Eğitsel Eleştiri modelinin betimleme boyutu kapsamında sunulmaktadır. Çalışmanın birinci ve ikinci problem cümlelerinin yanıtlanmasında müzik öğretmeni, fakülte müzik eğitimcileri ve öğrenci görüşleri doğrultusunda elde edilen veriler bütüncül bir yaklaşımla, araştırmanın üçüncü probleminin yanıtlanması aşamasında SWOT analizinden elde edilen veriler olduğu gibi betimlenmektedir.

1.3.4.1. Katılımcıların ortaokul müzik öğretim programına ilişkin görüşleri

Çalışmada müzik öğretmenleri, fakülte müzik eğitimcileri ve öğrenciler ile ortaokul müzik öğretim programlarına yönelik gerçekleştirilen görüşmelerden elde ettiğimiz kod ve kategoriler EK-13'te sunulmuştur.

Müzik öğretim programlarına yönelik genel algılar

Çalışmada görüşme gerçekleştirilen müzik öğretmenleri, fakülte müzik eğitimcileri ve öğrencilerden elde edilen veriler çerçevesinde, katılımcıların ortaokul müzik öğretim

programlarına yönelik genel algılarını öğrenmeyi amaçladık. Bu amaç etrafında, müzik öğretmenlerinin müzik öğretim programına yönelik genel algılarının, hedef, içerik, öğrenme alanları, kazanımlar, eğitim ortamı ve derse yönelik olmak üzere altı kategoriden oluştuğu görülmektedir. Hedef boyutunda yenilenen programın eskisinden bir farkı olmadığı, içerik boyutunda öğrenci düzeyinin üzerinde ağır konuların olduğu, şarkıların çocukların ilgisine yönelik olmadığı ve bölgesel farklılıkların göz ardı edildiği, öğrenme alanlarına yönelik boyutta, çalma öğrenme alanının neden kaldırıldığı, kaldırılmamasının gerekliliği, kazanımlar boyutunda müzik ders saatinin kazanımları vermede yetersiz olduğu, eğitim ortamı boyutunda kalabalık ve elverişsiz sınıf ortamlarının müzik dersi kazanımlarına ulaşmada engel oluşturduğu ve derse yönelik algılarının ise müzik dersinin önemsenmemesi kodlarından meydana geldiği görülmektedir.

Fakülte müzik eğitimcileri ile gerçekleştirilen sohbetler sonucunda elde edilen verilere göre fakülte müzik eğitimcilerinin öğretmenlik uygulaması ve öğretim programları dersleri sebebi ile ortaokul müzik öğretim programından haberdar oldukları, hedef boyutunda genel anlamda işlevsel ve iyi hazırlanmış bir program olduğu, içerik boyutunda, okul öncesi dönemden itibaren müzik dersini uzman öğretmenler tarafından alamayan öğrencilerin ortaokul hazırbulunuşlukları'nın yetersiz olduğu, hafif, basit ve yüzeysel içeriklerin yer aldığı ve ağır teorik bilgilerin öğrencileri müzikten uzaklaştırdığı, eğitim durumlarına yönelik genel algılarının ise uygulama düzeyinde bir standardın olmamasından kaynaklı farklılıkların olduğu görülmektedir. Fakülte müzik eğitimcilerinden elde edilen veriler ışığında üç kategoriye ulaşıldığı bu kategorileri ise beş kategorinin ağırlık olarak meydana getirdiği tespit edilmiştir.

Müzik dersini alan 8. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilen sohbetlerden elde edilen veriler derse ilgi, dersin geneli yönelik, içerik ve eğitim durumları olmak üzere dört kategoriden oluşturulmuştur. Kategorileri incelediğimizde, derse yönelik ilgi boyutunda öğrencilerin genelde ilgisinin olduğu, bu ilginin en çok aile ortamında ve kendi ilgisinden kaynaklı olarak oluştuğu, ilgim yok şeklinde görüş bildiren yalnızca bir öğrencinin olduğu ayrıca müzik dersinin ilgilerini karşılamada yeterli ve yetersiz şeklinde eşit dağılım gösterdiği bunun yanında bir öğrencinin de kısmen karşılamakta şeklinde görüşlerini ifade ettiği görülmektedir. Dersin geneline yönelik olarak, çok sevdikleri, eğlenceli buldukları ve rahatlatan bir ders olduğu, içerik boyutunda, içeriklerin öğrencilerinin ilgisine yönelik olmadığı, farklı müzikleri öğrenirken eğlendikleri, eğitim durumları boyutunda ise bireysel

performanslarda heyecanlanarak çekingenlik gösterdikleri fakat toplu yapılan etkinliklerde kendilerini daha iyi hissettikleri sonuçları ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın bu boyutunda elde edilen kategori ve önemli olduğu düşünülen bazı kodlar şu şekildedir:

Yenilenen programın eskisiyle benzerliği:

Yenilenen müzik öğretim programlarının eskisine göre bir farkının olmadığı, genel anlamda hedef ve kazanımların neredeyse aynı olduğu görüşünü belirten müzik öğretmenlerinden MÖ₅ bunu şu şekilde ifade etmektedir: *“Konular 8 yıllık eğitimden kalma kitaplar. Aynı kitapları, konuları çevir çevir Ahmet’ e yazdırıyorlar, Mehmet’ e yazdırıyorlar yani içeriğinde hiçbir değişiklik yok, konularda hiçbir değişiklik yok, kazanımlarda hiçbir değişiklik yok”*.

Yine benzer ifadeleri kullanan MÖ₃ *“Şöyle ki bazı cümlelere bakıyorum örnek veriyorum özellikle 6. sınıf ders kitabında sesin oluşumu konusu var, eski kitap vardı bende öğrenciler okurken dikkatimi çekti. Cümleler farklı, anlatmak istedikleri aynı”* şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

İşlevsel ve iyi hazırlanmış olması:

Farklı görüşte olan bir fakülte müzik eğitimcisi ise müzik öğretim programını işlevsel ve iyi hazırlanmış bir program olduğunu şu kelimelerle belirtmiştir:

FME₄ *Şöyle söyleyeyim aslında ben genel olarak genel kazanımları konusunda çok bir sorun görmüyorum aslında o kadar düşünülerek aslında çok işlevsel yazılmış bence çok bir sorun görmüyorum.*

Müzik dersinde rahatlıyor olma:

Öğrencilerin müzik dersine yönelik düşünceleri müziği çok sevdikleri, müzik dersini eğlenceli buldukları hatta rahatlatıcı bir ders olduğu yönünde. Bu görüşe sahip OÖ₂ *“Bizi rahatlatan bir ders böyle dinlemesi de söylemesi de nasıl söyleyeyim yani insan sıkıldığı zamanlar müzik dinleyince rahatlıyor böyle içi açılıyor öyle yani”* ifadeleri ile açıklarken,

Bir başka öğrenci DÖ₁ *“Müzik dersi duyguları belli ettiğinden dolayı beynimizi açıyor, hayata bakış açımızı değiştiriyor ama eğitimde pek yerini göremiyoruz müziğin yani*

ne kadar. Müfredatta çok yerini göremiyoruz açıkçası, öğretmenlerimizin de çok etkisi oluyor müzik hayatımızın inanılmaz bir parçası ve müzik dersi de bir parçası ve bunu karşılamaya çalışıyor” şeklinde düşüncelerini belirtiyor. Burada müzik dersinin bunu karşılamadığını belirttiği noktaya daha sonra değineceğim fakat ön bilgi olması açısından müfredat diyerek asıl kastettiği şey müzik kitapları, içeriklerindeki şarkıların onun ilgisine yönelik olmadığını belirtiyor.

Öğrenci düzeyinin üzerinde konuların olması:

Müzik öğretmenleri konuların öğrencilerin gelişim düzeylerine göre belirlenmediğini, şarkıların ses sınırlarını zorladığını belirtirken benzer ifadelerle fakülte müzik eğitimcileri ise bazı konuların çok ağır olduğunu, çocukların ilkokulda temel müzik eğitimi almamalarının da bu ağır konuları anlamıyor olmalarında büyük etken olduğunu görüşleri müzik öğretmenleri ile benzer niteliktedir. Müzik öğretmeni ve fakülte müzik eğitimcileri konu ile ilgili şunları belirtmektedirler:

MÖ₄ Şarkılar mesela ses sınırlarını aşıyor.

MÖ₉ Şimdi öğretim programları bence biraz daha hani konular daha ağır, basit düzeyde olması gerekiyor.

MÖ₇ İlkokuldan itibaren müzik öğretmeni ile çalışma yapmış çocuklar gibi düşünülerek ayarlandığı için 5. sınıfa gelmiş bir öğrencinin ilk defa bir müzik öğretmeni ile karşılaşarak o programı bire bir uygulaması daha öncesinde hiçbir şekilde hiçbir müzik dersinde eğitim almamış bir çocuğun genel olarak o uygulamaya uyması mümkün olmuyor.

FME₁ En başından beri asıl problem okul öncesinden başlayarak bir müzik öğretmeni ile bir kopukluk yaşıyor çocuk, ilköğretim döneminde müzik öğretiminden uzak yani en verimli çağında bu çocuğu biz müzik öğretmeninden uzak tutup ortaokulda bu çocuğa başlıyoruz notalar, şunlar, bunlar veremeye, e bu çocukta haliyle tabi kafasındaki müzikal dünyayı yaşayamıyor, beklentisi belki var ufak tefek beklentilerine ulaşamıyor, bu benim için önemli bir sorun benim en çok şey yaptığım bir sorun, çok teknik detaya boğuyoruz çocukları gerçekten, diziler, gamlar.

FME₄ Müzik eğitimi okul öncesi dönemde başlıyor yani okul öncesi dönemde müzik ile ilgili bir kazanımı olmayan öğrenci ortaokula, ilkokula geliyor ve bunların her birisini

bomboş geçirdiği için orada olması gereken şeyde hazır bir şekilde bulunmuyor dolayısıyla onu yapabilecek düzeyde bir hazırbulunuşlukları ile gelmiyorlar.

Bu ifadelere zıt bir ifade ise FME₃ tarafından şu şekilde açıklanmaktadır:

FME₃. Bence gayet güzel fakat eskisi ile karşılaştığımızda biraz daha tüm içeriğin biraz daha basit, biraz daha kolay olması açısından yani ben kendi öğrenciliğimdeki müfredat ile karşılaştığımda çok daha hafif bir müfredat olduğunu görüyorum birde müzik kitaplarını da incelediğimde bunların oldukça yüzeysel olduğunu görüyorum işin aslı yani müfredatı işletecek o kitapların bence çok yeterli seviyede olmadığını düşünüyorum eskiden çok daha ayrıntılı hatta üniversitede bile şey yapılabilecek Saip Egüz' ün kitapları vardı böyle ortaokul 1-2-3 ansiklopedi gibi her bilgiye ulaşabiliyordunuz. Burada çok yüzeysel sadece işte hani öğrencinin merak ettiğini değil de bilmesi gereken birkaç şeyin oldukça yüzeysel geçen bir şey görüyorum ve bunun da çok yeterli olmadığını görüyorum açıkçası.

Sarkıların çocukların ilgisine yönelik olmaması:

Müzik dersi kitabının içeriğine yönelik müzik öğretmenleri ve öğrencilerin aynı görüşte olduğu görülmekte. Konu ile ilgili olarak DÖ₁ “Müzik dersi duyguları belli ettiğinden dolayı beynimizi açıyor, hayata bakış açımızı değiştiriyor ama eğitimde pek yerini göremiyoruz müziğin, yani ne kadar.” şeklinde kullandığı ifadesinde kitaptaki şarkıların kendilerinin müzik zevkine uygun olmadığını belirtmektedir.

Yine konu ile ilgili müzik öğretmeni MÖ₁₀ “Öf öğretmenim neden işte bu şarkıyı söylemek zorundayız gibi onu ben kendim aynı ölçüdeki başka bir şarkı ile zaman zaman da değiştirebiliyorum” ifadelerini kullanırken, bir başka müzik öğretmeni MÖ₁₁ “ Yani ilk önce mesela hem kitaplardan açıp konuşsak daha mı iyi olur mesela, “Kiremitte su düştü”, “Kavurma koydum tasa” mesela (kitapta rasgele önüne çıkan şarkıları söylüyor ve gülüyor), yani bunların çoğunu ben bile bilmiyorum ya da ben bile dinlemiyorum ya da bazıları benim çocukluğumda bile öğretilen hani az önce bahsettim ya “Bilmem şu feleğin bende nesi var” mesela ya da “Dostluk” şarkısı kemikleşmiş bir şeydir müzik kitaplarında, yirmi sene öncede bu okutuluyordu hala daha okutuluyor” yönünde düşüncelerini belirtmektedirler.

Durumun bir özeti şeklinde olan açıklamasıyla son noktayı MÖ₂ şu şekilde koymaktadır: “*Birazcık daha çocukların hoşuna gidebilecek şarkıların seçilmesinin uygun olacağını düşünüyorum açıkçası*”.

Hazırbulunuşluğa uygun olmama:

Fakülte müzik eğitimcileri, müzik eğitiminin okul öncesi dönemden başlayarak yoğun şekilde verilmesinin gerekli olduğunu fakat ülkemizde bu yapılmıyormuşçasına ortaokul müzik öğretim programlarının yoğun teorik bilgi ile donatıldığı yönünde görüşlerinin olduğu görülüyor.

FME₄ bu duruma yönelik görüşünü şu şekilde ifade etmektedir:

FME₄. Müzik eğitimi okul öncesi dönemde başlıyor, yani okul öncesi dönemde müzik ile ilgili bir kazanımı olmayan öğrenci ortaokula, ilkokula geliyor ve bunların her birisini bomboş geçirdiği için orada olması gereken şeyde hazır bir şekilde bulunmuyor dolayısıyla onu yapabilecek düzeyde bir hazırbulunuşlukla gelmiyorlar.

FME₁. Zaten en başından beri asıl problem okul öncesinden başlayarak bir müzik öğretmeni ile bir kopukluk yaşıyor çocuk. İlköğretim döneminde müzik öğretiminden uzak yani en verimli çağında bu çocuğu biz müzik öğretmeninden uzak tutup ortaokulda bu çocuğa başlıyoruz notalar, şunlar, bunlar veremeye, e bu çocukta haliyle tabii kafasındaki müzikal dünyayı yaşayamıyor.

Bölgesel farklılıkların göz ardı edilmesi:

Farklı bölgelerde çalışmış öğretmenlerinin ortak görüşü bölgesel farklılıkların göz önüne alınmadan program içeriklerinin hazırlanıyor olması yönünde.

MÖ₇ bu konuyu şu şekilde açıklamaktadır:

Tabii ki çalıştığımız şehre, düzeye, köy okulunda, ilçelerde, şehir merkezlerinde hepsinde farklılıklar gösteriyor. Şöyle örnek verebilirim kendim için; Türkiye'nin çok çeşitli illerinde çalıştım, şimdi Zonguldak'ta çalışırken merkezi bir okulda 5-6-7 ve 8. sınıflarda aradan bile girmiş olsam çocukların dersine programın birçoğunu uygulayabildim ama ben Antakya da sınırda bir köyde çalıştığımda çocuklarla ilkokul 3 düzeyinden başladım. Hiç görmemişler daha bırakın müzik konularını, toplu halde bir şarkı söylememiş bir çocuğa

direkt olarak bu öğretim programını uygulamanız zaten mümkün değil. Yani bölgesel farklılıklar bile değişiyor genel olarak düşüncem bu öğretim programıyla ilgili.

Uygulamadaki farklılıkların sebepleri:

Fakülte müzik eğitimcisi FME₄ programın hedefleri veya kazanımlarının çok kötü olmadığını biraz müzik öğretmenlerinin bu kazanımları nasıl verecekleri konusunda kendilerinden emin olmadıkları sebebi ile teorik bilgilerin ağır geldiğini belirtmektedir.

FME₄. *Sanırım uygulama aşamasında özellikle ciddi farklılıklar var ve bu kazanımların nasıl verileceği ile ilgili öğretmenlerde çok fazla fikir yok bence ondan dolayı bu konular çok ağır geliyor diye düşünüyorum.* FME₄ ile yaptığımız sohbetin genelini düşündüğümde burada her iki durumda etkisinin olduğunu belirttiğini söyleyebilirim. Bazı öğretmenlerin kendilerini güncellemedikleri, yeni yöntem teknikleri takip etmedikleri gibi donanımlarını kaybettikleri görüşündedir. Bu sebeple de öğretmen yetersizliklerinin etkisinin fazla olduğunu düşünüyor. Bir diğer yandan uygulamadaki farklılıklara yönelik olarak yetersizliklerin olması kadar öğretmenlerin kendilerini geliştirebilecekleri, seminer veya hizmet içi eğitimlerin düzenlenmediğini de belirtmektedir. Bunu söylerken çuvaldızı kendisine batırarak *“bende şu an fark ediyorum müzik öğretmenlerine yönelik hiçbir çalışma gerçekleştirme girişiminde bulunmamışım”* şeklinde ifadede bulunduğu görülmektedir.

Çalma öğrenme alanının kaldırılması:

2018 yılı öncesinde “dinleme-söyleme ve çalma” şeklinde olan öğrenme alanı yenilenen müzik öğretim programında “dinleme ve söyleme” şeklinde yer almaktadır. Bu ifade çalma öğrenme alanının çıkartılması şeklinde yorumlanmaktadır. Konuyla ilgili bazı müzik öğretmeni ifadeleri şu şekildedir:

MÖ₁₀. *Çalma kaldırıldı, öğrenciler sürekli öğretmenim bir enstrüman çalmayacak mıyız diyor işte onun sıkıntısını yaşıyoruz bu şekilde.*

Bir başka görüş MÖ₅. *Bence müzik enstrümansız olmaz yani çünkü her çocuk sesini kullanamaz sesini kullanamayan çocuğun o sesleri duyabileceği tek doğru sesleri duyabileceği tek araç müzik aleti bir enstrümandır.*

MÖ₁. *Flütün zorunlu tutulmaması büyük bir problem yani bana göre flüt çalamayan bir öğrenci hiçbir çalgıyı çalamaz yani temel bir çalgı olarak görüyorum ben. Hem nota*

eğitimi kazanması açısından hem de el koordinasyonu açısından bunun zorunlu tutulması gerektiğini düşünüyorum.

Elverişsiz ve kalabalık sınıflar:

Müzik öğretmenleri öğretim programının kazanımlarına ulaşmada yaşadıkları en büyük sorunların başında kalabalık ve elverişsiz sınıf ortamlarının olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Müzik sınıflarının olmaması, olsa dahi içlerinde nitelikli ve kaliteli materyallerin bulunmayışı bunun yanında 35 ile 45 kişi arasında değişen sınıf mevcutlarının kendilerini çok zorladığını belirtmektedirler.

MÖ₁₂. Bunlardan en önemlisi kalabalık okullar. Merkez okullar bir kere her nedense bu kalabalık öğrenci sayısı, sınıf şubelerdeki kalabalık bir türlü giderilmiyor. şimdi atıyorum 18-20 kişilik sınıflarda bu eğitim programını çok iyi uygulayabilirsiniz ama 38-40 kişilik sınıflarda çocukların bireysel farklılıklarını da göz önüne alarak bunların uygulanması sıkıntı yaratıyor.

Müzik ders saatinin yetersizliği:

Öğretim programının kazanımlarına ulaşmadaki en büyük sorunlardan olan bir başka durum ise müzik ders saatinin yetersizliği. Müzik öğretmenlerine genel olarak algılarını sorduğumuzda ders saatine yönelik olarak şu ifadelerde bulunmaktadır:

MÖ₅. 40 dakika dersimiz var bunun 30 dakikası verimli geçebiliyor, 30 dakikada ne anlatılabilirse onu anlatmaya çalışıyoruz.

MÖ₁₀ Müzik öğretim programları aslında ülkemizde çok fazla müziğe değer ve önem verilmiyor bunu da zaten ders sayısından anlayabiliyoruz.

MÖ₈ Birde tabi şey ders saatleri, bir saat bunu yıllardır söylüyoruz ama hiçbir şey değişmiyor (gülüyor). İnşallah değişir.

Müzik dersi ve akademik başarı:

Müzik dersinin önemsenmediğini ve akademik başarısının olmadığını belirten müzik öğretmenleri, özellikle 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin öğretim programında bireysel farklılıklar, farklı zekâ alanları ve yapılandırmacılık yaklaşımı benimseniyor olmasına rağmen neden lise sınavlarında Anadolu Güzel Sanatlar Liselerine öğrenci

yönlendirilmesine fırsat verilmediğini merak etmektedirler. Konuyla ilgili MÖ₁₀ “*Kurs yani Dyk¹⁰ kursları. Müzik, resim, beden ve teknoloji tasarım derslerine bu kurslar açtırılmıyor*” şeklinde görüşünü belirtirken, MÖ₁ “*Akademik başarı olarak görülüyor*” şeklinde ifade etmektedir.

Müzik dersi öğretim programının uygulamaya yansması

Bu bölümde 8. sınıf müzik öğretim programının uygulamaya nasıl yansıdığına müzik öğretmeni, fakülte müzik eğitimcisi ve öğrenci görüşleri çerçevesinde betimlemesi yapılmaktadır.

Genel itibari ile müzik öğretim programının uygulamada gerçekleşme durumunu “*Yansıtamıyoruz*” şeklinde belirten müzik öğretmenleri böyle olmasının sebepleri olarak müzik ders saatinin yetersizliği buna bağlı olarak kazanım sayılarının fazla olması, sınıf mevcutlarını kalabalık olması, içeriğin öğrenciye görelilik ilkesine uygun olmaması, müzik odasının olmaması ve materyal eksikliği gibi faktörlerin olduğunu bunun yanında müzik dersinin gerek veli gerekse okul idareleri tarafından önemsenmemesinin yine öğretim programını uygulamada en büyük sorunlar olarak ortaya çıktığını belirtmekte olduğunu görmekteyiz.

Fakülte müzik eğitimcileri ise uygulamaya yansma durumuna yönelik düşüncelerinin daha çok öğretmenlik mesleği derslerinde staj öğrencilerinin geri bildirimleri sonucunda şekillendiğini belirtmeleri ve bu geri bildirimlerin “*zorlandık, yapamadık*” şeklinde olduğu görülmektedir. Müzik öğretmen adayları öğrencilerden alınan geri bildirimlerin daha çok ders saati süresinin yeterli olmadığı ve müzik öğretmenlerinin rehberlik yapmadıkları yönünde olduğu tespit edilmiştir.

Öğrenciler açısından durumu incelediğimizde ise; öğrencilerin genelde derslerde şarkı söyledikleri, müziğe yönelik bilgiler edindikleri, derslerin uygulamalı etkinlikler ile gerçekleştiği, genel olarak güzel geçtiği, notaları öğrendiklerini belirttikleri görülmektedir. Bununla beraber müzik dersi öğrencileri, başarılı olmak için müzik dersine hazırlık yapmanın ilgili öğrenciler açısından gerekli, ilgisiz öğrenciler açısından gerekli olmadığına yönelik düşüncelerini ifade etmektedirler.

---

¹⁰ DYK: Destekleme ve Yetiştirme Kursları.

Müzik öğretim programlarının uygulamada gerçekleşme durumuna yönelik olarak müzik öğretmeni, fakülte müzik eğitimcileri ve 8. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirdiğimiz görüşmelerin sonucunda elde edilen kod ve alt kodlarını görüşme gerçekleştirilen katılımcıların yorumları ile daha yakından inceleyelim.

Müzik ders saatinin yetersizliği:

MÖ4. *Bir de şundan da kaynaklanıyor aslında o bizim dersimiz genelde hep ders içi performansa yönelik ya atıyorum işte bir şarkı öğretiyorum mesela ben, bir kişi kaldırmıyorum üç, dört kişi kaldırıyorum onu yapa yapa dersimiz bir ders olduğu için çok yetersiz geliyor.*

MÖ7. *Uygulamada şöyle zaman bir kere kesinlikle yetmiyor. Haftada bir ders saati ile yetiştirebilmemiz mümkün değil. O gerçekten bir hayalperestlik oluyor.*

MÖ5. *Çocuğa mesela adam yazmış oraya 'Neşet Ertaş' okutturuyorsun, 'Çinüçen Tanrıkorur' tamam okutturuyorsun, 'Muammer Sun' mesela ya bu çocuğa onu okutturup geçmek değildir bu ders çünkü okuttuğün zaman adam zaten beş altı sayfa yazmış bu konuları ve iki hafta süre. Azıcık anlatayım desen bir ay sürer. Ben 40 dakikalık derste şimdi bunların hepsini yapmam mümkün değil, çocuklara bunları özümseyerek anlatmam mümkün değil.*

Kazanım sayılarının fazlalığı:

Müzik öğretmenlerinin ders saatlerinin azlığı ile ilişkilendirdikleri en önemli noktanın kazanım sayılarının uygulamada gerçekleşemeyecek sayıda çok olması olduğunu görüyoruz.

MÖ5. *Hani bu kazanımların birazcık daha düşürülmesi çünkü öyle bir kazanım koymuş ki adam her şeyi yazmış. Bende yazarım her şeyi sen onu uygulamaya döktüğünde anlatabilecek misin? Bir de buna bak. Yani bu öyle kalkıp da masa başında oturalım hadi arkadaşlar şu kazanımı yazalım mı? Yazalım, bu kazanımı yazalım mı? Yazalım. Bunları uygulamada nasıl anlatacak, hangi saat anlatacak şeklindeki açıklaması durumu özetler niteliktedir.*

Öğrenme ortamı ve materyal:

MÖ₁. *Fazla yansıtamıyoruz hem materyal eksikliğinden kaynaklı bir durum hem de ortam bizim okulumuzda müzik odası yok yani sadece sınıflara gidip de yapabiliyoruz işte ben mesela nota sehpasını kendi imkanlarımla aldım, orgu biraz benim çabamla aldım yani benim katkımla. Böyle materyal eksikleri var yani yüzde yüz uygulayabiliyor muyuz? Uygulayamıyoruz haliyle bu ortamın olması gerekiyor müzik odasının, materyallerin tam olması gerekiyor ki bu kazanımları öğrencilerimize aktarabilelim.*

MÖ₂ *Şimdi bir kere her şeyden önce yetersiz araç gereçlerimiz oluyor. Çoğu müzik öğretmenin kendine ait bir müzik sınıfı bile olmuyor ya da enstrüman yetersizliği olduğu için bilsek bile uygulama konusunda yeteri kadar öğrenciye ulaşamıyoruz. Mesela öğretim programlarını incelediğimde çocuklar dijital ortamda kayıt yaparlar, beste yaparlar deniliyor bu çok ütöpik bir şey yani şu an için. Hem bu kadar bilgiye sahip olacak kadar donanımlı değil hem de zaten materyalde çok eksik.*

Öğrenci düzeyinin üzerinde konular:

Yapılan araştırmadaki en belirgin sorunlardan bir tanesinin özellikle 8. sınıf konularının öğrenci düzeylerinin üzerinde olmasından kaynaklandığı, öğretmenlerin en çok problem yaşadıkları konunun ise “Türk müziğinde makamlar” konusunun olduğu görülmektedir.

MÖ₉. *Çocuk diyelim ki yedi ve sekizlerde makamlar konusu var, çocuk ana sekiz tane notayı bilmeden daha hop diye aksak ölçüye geçiyor, makamlara geçiyor o yüzden hani çocuk allak bullak oluyor düşüncelerini bu şekilde belirtiyor.*

Şarkılar öğrencinin ilgisine yönelik değil:

Müzik öğretmenleri öğretim programlarının uygulamaya yansımama nedenlerinden bir tanesi olarak gördükleri, şarkıların öğrenci ilgisine yönelik olmaması gibi sebepleri MÖ₁₁ şu şekilde açıklamaktadır:

MÖ₁₁. *Yani tabi ki yansıtamıyorsun. Yansıtabilir misin, az önce otuz tane sebep saydım mesela “Altın hızma mülayim” hiç duymadım hiç bilmiyorum benim bu parçayı öğrenciye öğretebilmem söyle diye de zorlayabilmem mümkün değil hele hele 8. sınıf a gelmiş ergenliğe girmiş bir çocuğun o şeyine içinden gelen o hani nasıl söyleyebilirim...*

Ona uyacak müzikler olması lazım. Neydi o geçen senelerde meşhurdu dans ediyorduk o yabancı parçalarda, kaydediyorsun ya gelmez bak şimdi “Neşeye şarkı” yirmi sene önce de neşeye şarkı vardı bizim müzik kitaplarımızda hala var bu güncellenmiş mi oluyor yani. Yani tabi ki uygulamaya dökemiyorsun zaten çocukta söylemek istemiyor bunu zorla çal, söyle diye boğazına da yapışamazsın yine öğretmen kendi rotasını çizmek zorunda kalıyor yani.

Kalabalık sınıf mevcutları:

MÖ₁₂'nin görev yapmakta olduğu okul mevcudu 2000 öğrenciden oluşmakta. En az sayıdaki sınıf mevcutlarınının 40 olduğunu bu sebeple öğretim programlarının uygulamaya yansımadaki en büyük etkenlerden birisinin de kalabalık sınıf mevcutları olduğunu ifade edildiği görülmektedir.

MÖ₁₂ Şimdi yani ben mesela kendi adıma söyleyecek olursam bunun temel ana etkeni sınıfların aşırı kalabalık oluşu. Ben hep merkezlerde çalıştığım için bulunduğum okullar hep kalabalıktı.

Öğrenci devamsızlık sorunları:

MÖ₃ görev yaptığı okuldaki diğer branşlarında bu sorundan (taşımali öğrenci) kaynaklı olarak öğretim programını tam yansıtamadığını belirttiği sohbetimizde bu durumu şu ifadelerle açıklamaktadır:

MÖ₃. Bizim okulda taşımali öğrenci çok fazla, doğal olarak devam sorunu var bu öğrencilerde senenin belli dönemlerinde tarlada işleri oluyor ve aileler göndermiyor ya da aile özel işleri için göndermiyor bazen çocuk uzun süre devamsızlık yapıyor falan bu sebepten dolayı öğrencilerde kopukluk var. Konu bütünlüğü sağlayamıyoruz tabi ki. Yani çocuk gelse bir ay, bir ay gelmediği oluyor ve bu çok fazla yani her sınıfta böyle. Her sınıfta en az üç çocuk devamsızdır her gün. Bu ciddi bir oran okulda yirmi bir tane şube var ve bu sadece benim dersim için değil diğer branşlar içinde konu bütünlüğünün sağlanmadığını düşünüyorum.

Müzik dersi önemsenmiyor:

Müzik dersinin önemsenmediğine yönelik düşüncelerin daha çok 8. sınıf öğrencilerininin sınav kaygılarından kaynaklı olduğunu belirten müzik öğretmenleri ayrıca okul idarelerinin, velilerin çoğu zamanda okuldaki diğer branş öğretmenlerinin müzik

dersini önemsiz gördüklerini belirttikleri görülmektedir. Müzik öğretmeni MÖ₈ bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

8. sınıflar sınava hazırlandığı için zaten müzik dersini çok dikkate almıyorlar. Hani diyorlar ki “öğretmenim kitap mı okusak, öğretmenim bize müzik açsanız da biz test mi çözssek” genelde bu şekilde oluyor.

MÖ₁₄ ile gerçekleştirdiğimiz sohbette okul idaresi ve veliden kaynaklı müzik dersinin önemsizmediğini belirttiği görüşlerinde:

İşte özellikle ortaokul son sınıflar, veliler ya da öğretmenler; idareden şu oluyor hocam işte şu çocukların müzik yeteneği olmak zorunda değil o yüzden müzik dersi notlarını 100 verelim şeklinde bir konu geçiyor. Bakıldığında tamam demek zorunda kalıyorsun çünkü çocuk zaten belli bir düzeyde değil, sınav yapsan başaramayacak çünkü ders saati yetersiz konular o şekilde işleniyor böyle olunca hal hem müzik dersine verilen değer gözüküyor hem öğrenci tarafından hem öğretmen tarafından yeterli değer verilmediğini düşünüyorum bu seferde nasılsa zaten 100 alıyoruz diyerek derse olan ilgi giderek azalmış oluyor ve sınavlarda istediğimiz gibi olmuyor açıkçası ifadelerine yer veriyor.

Müzik öğretmenlerinin programı uygulamaya yansıtamamalarının sebeplerini inceledikten sonra araştırmanın bir başka boyutunda fakülte müzik eğitimcilerinin müzik öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması (staj) derslerinde ortaokul müzik öğretim programını uygulamaya yansıtmadaki durumlarına yönelik geri bildirimleri ise şu şekildedir:

Zorlandık, yapamadık:

Genel olarak müzik öğretmen adaylarının öğretim programını yansıtmakta sorun yaşadıkları görülmekte. Buna yönelik olarak “zorlandık, yapamadık” şeklinde görüş bildirmektedirler. Bunun sebebi olarak ise tasarladıkları dersleri süre yetersizliği ve materyal eksikliklerinden kaynaklı olarak gerçekleştiremediklerini belirttikleri görülmektedir. Ayrıca staj uygulaması için gittikleri okullardaki müzik öğretmenlerinin bilgi aktarımı konusunda engelleyici tavırlarının olduğunu ve rehberlik yapmadıklarını bu süreçte öğretmen adayı öğrencileri sınıfta bir başına bıraktıkları ifade edilmektedir.

FME₁ *Hocam çok zorlandık, hocam.*

Müzik öğretmen adaylarının zorlanma sebeplerini bizzat onlardan alınan geri bildirimlerden oluşturulan alt kodlar halinde inceleyelim.

Tasarladıkları dersi uygulayamıyorlar:

Fakülte müzik eğitimcileri müzik öğretmeni adaylarının müzik öğretim programını uygulamaya yansıtamamalarını şu ifadelerle belirtiyorlar:

FME₁. *En büyük şikayetleri hani tasarladıkları dersi gerçekleştirmekte çok zorlanıyorlar bu hem deneyimsizlikten süreyi iyi kullanamamak, sürenin çok azlığı işte yani şöyle bir şeyde var hani çocuk gibi düşünemedikleri için çok mükemmel bir ders planı yapılıyor ama çocuk bambaşka yerlerde o yüzden hani ben bunu böyle anlatırsam çocuk anlar mı, en büyük problemi burada yaşıyoruz. Çocuk şunu fark ediyor, ben çocuğa anlatamıyorum yani aslında kafamda söylediğim şeyi iyi anlıyorum onun da iyi anlayacağını düşünüyorum ama öyle olmuyor. Bu kılcal damarları daha keşfedemiyorlar ama dediğim gibi süre biraz daha uzun olsa eminim bu gerçekleşecektir.*

Materyal eksikliği: FME₃ materyal ile ilgili öğrencilerinden aldığı geri bildirimleri;

Fiziksel şartlarla ilgili bizim burada öğrettiğimiz pek çok çalgıyla uygulama yapıyoruz. Öğrenciler “hocam orada hiçbiri yok” şeklinde geri dönüt veriyor. Dediğim gibi okuldan okula değişiyor bazısı “oo harika piyanomuz var her şey var” diyor ama bazısı da o hiçbir imkânın olmadığı okula gitmekten dolayı pişmanlık duyuyor şeklinde açıklıyor.

Yetersiz ders süresi: FME₁ ders süresinin azlığına yönelik olarak aldığı geri bildirimlerin ağırlıklı olarak şu şekilde olduğunu belirtiyor:

Hani tasarladıkları dersi gerçekleştirmekte çok zorlanıyorlar bu hem deneyimsizlikten süreyi iyi kullanamamak, sürenin çok azlığı.

Bilginin aktarımında öğretmen engelleyici: Müzik öğretmen adayları staj uygulaması için gittikleri okullarda hazırladıkları ders tasarımlarını uygulamada zorlandıkları ve bunun sebebi olarak müzik öğretmenlerinin engelleyici tavırları olduğunu belirttikleri düşüncelerini fakülte müzik eğitimcisi danışmanlarına şu şekilde ifade etmektedirler:

FME₄ *Burada gördüğümüz etkinlikleri uygulamak için öğretmen izin vermiyor oradaki bizden sorumlu olan öğretmen dersi bu şekilde işlememizi istiyor.*

Müzik öğretmenleri rehberlik yapmamakta: Müzik öğretmen adayları öğrencilerin belirttikleri bir diğer husus ise müzik öğretmenlerinin kendilerine rehberlik yapmadıklarından dolayı müzik öğretim programını uygulamaya yansıtma başarısız olduklarını belirtmeleri olmuştur. Öğrencilerinden aldığı geri bildirimleri:

FM₃. *Yani şöyle ki kimisi mesela bazı öğretmenler çıkıp gidiyor dersten alın bu sınıf sizin diyor aslında biz bunu çok beklemiyoruz biz. Deneyimi olan öğretmenin bizim öğretmen adayımıza yol göstermesini bekliyoruz çünkü en kolay şey o yani bazı öğretmenler onu parantez içinde boş saat olarak görüyorlar bu iyi bir şey değil çünkü orada ciddi bir deneyim var her ne kadar orada hoca artık sıkılmış olsa da bu sıkıntısını bizim öğrencilerimize aktararak şey yapabiliriz bize de yardımcı olabilir kendisine de bir iyilik yapmış olur diye düşünüyorum şeklinde açıklamaktayken,*

FME₄ *Bize özel öğretim yöntemlerini kullanıp işte sıraları kaldıracaklar bir etkinlik yapacaklar böyle bir şeye müsaade etmiyor gürültü çıkıyor diye veya okul müdürü böyle istiyor diyormuş veya ben dersi böyle işliyorum böyle yapacaksınız” gibi duyduğum çoğu şey bunlar ifadelerine yer veriyor.*

Ortaokul 8. sınıf müzik dersi öğrencileri ise müzik dersinin uygulamada nasıl gerçekleştiğine yönelik algılarından elde edilen kodlar şarkı dinleyip söyledikleri, uygulama etkinlikleri gerçekleştirdikleri, notaları ve müziğe yönelik bilgileri öğrendikleri şeklinde olmuştur. Ayrıca müzik dersinde başarılı olmak için hazırlık yapıyor musunuz şeklindeki sorumuza verdikleri yanıtlar müzik dersine hazırlık kategorisinde sunulmaktadır.

Şarkı dinliyor ve söylüyoruz:

8. sınıf müzik dersi öğrencileri derslerde ağırlıklı olarak şarkı dinleyip söylediklerini belirtmektedirler. Bu açıklamalarından oluşan bazı ifadeler şu şekildedir:

YÖ₁. *Şarkı dinliyoruz işte bir de şarkıları yazıyoruz.*

OÖ₂ *Yani şarkı söylüyoruz.*

DÖ₂ *Genelde şarkı dinliyoruz.*

Teorik bilgi öğreniyoruz:

8. sınıf öğrencileri derslerinde şarkı dinleme ve söyleme etkinliklerinin yanında müzik dersine yönelik olarak öğretim programında bulunan teorik bilgileri de öğrendiklerini belirttikleri görülmektedir. Buna yönelik olarak bazı ifadeler şu şekilde:

OÖ1. *İşte bu nota terimlerini falan öğreniyoruz, uzatma süreleri gibi şeyleri öğreniyoruz.*

DÖ1. *Bizim müzik dersimiz çok güzel geçiyor. Hocamızın da çok büyük katkısı var, müzik dersinde işte gerek notalara bakıyoruz hocamız bize nasıl olduğunu öğretiyor mesela az önce sizde dersimizdeydiniz uzun havalar/kırık havalar hepsini incelediğimizden dolayı ayrıca örneklendirmelerde olduğundan dolayı çok verimli geçiyor dersimiz. Çok uygulama yapıyoruz, hocamız kendisi de söylüyor bize.*

Uygulama yapıyoruz:

Müzik derslerinde şarkı dinleme ve söyleme etkinlikleri ile teorik bilgilerin öğrenilmesinin yanında uygulamalı etkinliklerinde yapıldığını ifade eden 8. sınıf müzik dersi öğrencileri bununla ilgili şu ifadelerde bulunuyorlar:

YÖ2. *Sınıfımızda eğer müzik aleti bilen varsa o kişinin çalmasına izin veriyor.*

DÖ1. *Çok uygulama yapıyoruz, hocamız kendisi de söylüyor bize.*

Müzik dersine hazırlık:

Müzik dersine yönelik herhangi bir hazırlık yapıyor musunuz şeklindeki sorumuza görüşme yapılan öğrencilerin yarısı evet, diğer yarısı ise hayır şeklinde cevap verdiler. Onlara müzik dersinde başarılı olmak için neler yapıyorsunuz şeklinde sorduğumuz sorulara ise bir öğrencinin bunun çok gerekli olmadığı, bir öğrencinin sadece tekrar yaptığı, bazı öğrencilerin ise bir şey yapmadıklarını belirttikleri görülmüştür. Hazırlık yaptığını belirten ifadelerden bazıları:

YÖ2. *Şöyle yapıyorum öğretmenimizin açabileceği daha fazla şarkılar öğrenmeye çalışıyorum, öğretmenimizin daha önceden açtığı şarkıları dinliyorum onları öğrenmeye çalışıyorum, öğretmenimiz izin verirse piyanoda çalabileceğim şarkıları çalışıyorum.*

OÖ2. *Ya ben normalde ödevlerim bittikten sonra notalara bakıyorum ve flüt çalışıyorum.*

Herhangi bir hazırlık yapmayanların bildirdikleri görüşler ise şu şekilde olmuştur:

OÖ1. *Fazla ilgilenme şansım olmuyor.*

DÖ2. *Hayır hazırlık yapmıyorum.*

Öğrencilerin müzik dersinde başarılı olmak için neler yapıp yapmamayı tercih ettiklerini açıkladıkları görüşleri şu şekilde olmuştur:

OÖ2. *Başarı için çalışıyorum ödevlerimi yapıyorum.*

YÖ2. *Başarı için biraz da olsa hazırlık yapmak gerekli.*

DÖ2. *Gerekli olduğunu düşünmüyorum.*

Müzik öğretim programlarının hedef ve kazanımlarına yönelik algılar

Çalışmanın bu bölümünde, fakülte müzik eğitimcileri, müzik öğretmenleri ve öğrencilerin müzik dersi öğretim programının hedef ve kazanımlarına yönelik görüşleri betimlenmektedir. Araştırmada elde edilen tema iki kategori başlığı altında incelenecektir. Bunlar: Programın hedefleri ve programın kazanımları şeklinde oluşturulmuştur. Hedef kategorisini “hedeflerin gerçekleşme durumları” kodu ve alt kodları, kazanım kategorisini “kazanım ve önerilen süre”, “kazanımlara ulaşmadaki diğer değişkenlerin etkisi (ders kitabı, dersin süresi, materyaller ve öğrenme ortamı)” kodları ve alt kodlarının oluşturduğu görülmektedir.

Programın hedefleri

Programın hedeflerine yönelik fakülte müzik eğitimcilerinin görüşleri, hedeflerin uygulamaya yansıtılmadığı ve hedef ile içeriğin uyummadığı yönündedir. Benzer şekilde müzik öğretmenleri hedefleri yeteri kadar gerçekleştiremediklerini bunun sebebinin yetersiz eğitim ortamı, ders saatlerinin yetersizliği ve kalabalık sınıf mevcutları olduğunu ayrıca hedeflerin uygulanabilir hedefler olmadığını belirttikleri de görülmektedir. Müzik dersi alan öğrencilerin ise müzik dersinin amacının yeni bilgiler öğrenmek, geleneklerimize ait

müzikleri öğrenmek, sanat ve müzik sevgisi oluşturmak ve gelecekte müzik ile ilgili mesleklere yönelmek olduğu şeklinde görüşlerinin olduğunu ifade etmektedirler.

Hedefler uygulamaya yansımamakta:

Fakülte müzik eğitimcileri hedeflerin uygulamada gerçekleşmesine yönelik şu ifadelerle görüşlerini belirtmektedirler:

FME4. *Ben aslında uygun buluyorum onları ama ben onun uygulamada harekete geçirilmesi aşaması ile ilgili çok ciddi sorun olduğunu düşünüyorum.*

FME3. *Bence programın hedefleri iyide hedeflere nasıl ulaşılacağı konusunda bir problem var yani tabii zamanda değişiyor eskisi gibi öğrencileri derste tutabilmek veya motivasyonlarını canlı tutabilmek daha zor olabilir eskisine göre o yüzden alandaki hocaların bu konudaki bilgisi ve deneyimi daha önemli.*

Fakülte müzik eğitimcilerinin bu görüşlerinden sonra müzik öğretmenlerinin programın hedeflerinin gerçekleşme durumuna yönelik olarak düşüncelerini incelediğimizde:

MÖ15. *Yani uygulanabilir bir durumda değil ama uygulandığında çok güzel olabilir ama bunun için bunun için bir bizlere de imkân, okullara da imkân, öğrencilere de imkân sunulması gerekiyor şeklinde açıkladığı,*

MÖ13. *Bence %30 ya da %20'si kadarı gerçekleşebiliyor.*

MÖ1. *Şimdi hedefler özel. Örneğin mesela belirli gün ve haftalar ile ilgili veya Atatürk ve müzik konularında yapmaya çalışıyoruz bunu kazandırmaya çalışıyoruz öğrencilerimize onun dışında yani hedefler. Yani elimizden geldiği kadar aktif olarak işte belirli gün ve haftalarda rol almalarını sağlıyorum bunlara yönelik olarak çalıştırıyorum yapmaya çalışıyoruz yani elimizden geldiği kadarıyla şeklinde düşüncelerini ifade ediyor.*

MÖ1 ulaşabildikleri hedefleri şu ifadelerle belirtirken;

Şimdi hedefler özel, örneğin mesela belirli gün ve haftalar ile ilgili veya Atatürk ve müzik konularında yapmaya çalışıyoruz.

MÖ₇ hedef ve kazanımları beğendiğini fakat uygulanmasında sorunlar yaşandığını şu ifadelerle belirtmektedir:

Hedefler ile ilgili olumsuz bir düşüncem yok. Aslında hedefler ve kazanımlarımız mantıklı dediğim gibi uygulanabilirliği çok kısıtlı.

Müzik dersine giren 8. sınıf öğrencileri öğretim programının amaçlarına yönelik şu düşünceleri paylaşmaktadırlar:

DÖ₁. *Çocuklara gelenek yani müzikte bir geleneğimiz olduğundan dolayı onları öğretmek, geleneğimizin bir parçası olan soundlarımızı öğretmek.*

YÖ₁. *Çocuklara sanatı aşılama.*

YÖ₂. *Müzik dersinin amacı bence küçük yaşta çocuğa müziği sevdirmek. Mesela çocuğun müzik ile hiç ilgisi olmasa bile müzik dersinde müziğe ilgi duyabilir ve gelecekte onunla ilgili bir şeyler yapabilir, o müzik sevgisini çocuğa aşılama.*

OÖ₂. *Bence insanların zevk alması yani insanların müziğe olan ilgisinin artması için faydalı, deritlerden uzaklaştırmak için.*

Programın kazanımları

Programın kazanımlarına yönelik fakülte müzik eğitimcilerinin görüşleri, kazanımlara ulaşmada materyal, ders kitabı, ders saati ve öğrenme ortamından kaynaklı aksaklıkların olduğu ayrıca kazanım sayıları ve önerilen süreye yönelik kalabalık sınıflarda bu kazanımların ulaştırılmasının zorluğu ile ders saati süresinin yetersizliği yönündedir. Kazanımlar ile ilgili öğrenci görüşleri, müzik dersinin kazanımlarına ulaşabildikleri yönünde iken kazanımlara ulaşmada ders kitabı, materyal, dersin süresi ve öğrenme ortamı eksikliklerinin engel oluşturduğu tespit edilmiştir.

Müzik öğretmenlerinin, programın hedef ve kazanımlarına yönelik görüşlerinden elde edilen veriler, hedef ve kazanım olmak üzere iki kategoriye ayrılmıştır. Müzik öğretmenleri programın hedeflerini gerçekleştirmekte zorlandıklarını ve uygulanabilir hedefler olmadığını belirtmektedirler. Ayrıca müzik öğretmenleri kazanımlara ulaşmada fakülte müzik eğitimcileri ve öğrencilerde olduğu gibi ders kitabı, materyal, ders süresi ve öğrenme ortamının olumsuz etkilerinin bulunduğu görüşünü ifade etmektedirler. Bununla

birlikte kazanım sayıları ve önerilen süreyle ilgili yapılan yorumların ağırlıklı olarak kazanımları yetiştiremedikleri yönünde olduğu da görülmektedir.

Fakülte müzik eğitimcisi, müzik öğretmenleri ve öğrenciler ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen kategorilerin hangi kod başlıkları altında toplandığını açıklamalarıyla inceleyelim.

Kazanım sayıları ve önerilen süre:

Kaldığımız yerden devam edecek olursak yine öğrencilerin müzik dersinin kazanımlarına ulaşma durumlarına yönelik ne gibi düşünceleri olduğunu inceleyelim. DÖ₁, OÖ₂ ve YÖ₂ genel anlamda dersin kazanımlarına ulaşabildiklerini belirtirken, DÖ₂, OÖ₁ ve YÖ₁ kazanımlara ulaşamadıklarını düşünmektedirler.

DÖ₁. *Kazanımlara ulaşabiliyoruz evet.*

OÖ₁. *Kazanımlara belki üzerinde durursam ezberlersem o zaman olur yani ama şu an için bir şey diyemem.*

Müzik öğretmenleri ağırlıklı olarak kazanımları yetiştiremediklerini belirtirken bunun sebebi olarak kazanım sayılarının fazla olması, sürenin yetersiz olması ve öğrenci düzeyinin üzerinde kazanımların olduğunu belirtmişlerdir.

MÖ₆. *Genelde kazanım sürelerini yeterli buluyorum ben.*

Bir diğer müzik öğretmeni MÖ₇ ve MÖ₈ ise kısmen yetiştirebildiğini şu şekilde açıklamaktadır:

MÖ₇. *şöyle diyebilirim yine başlangıçtaki şöyle söyleyebilirim hocam. Şimdi tabi sınıflarımızda yetenekli ve algılama düzeyi yüksek öğrencilerle bu kazanımları ve hedefleri uygulamaya yansıtmada farklılık var ve hiç ulaşamadığımız çocuklarımızda var.*

MÖ₈. *Bazı konularda hemen bitiyor mesela temek yazı ögelerini kullanır zaten beş hafta veriyor onlarda bir sıkıntı olmuyor ama bazı konularda bitiremiyorum.*

Kazanım sayıları ve önerilen sürenin yetersiz olduğunu belirten bazı müzik öğretmeni ifadeleri ise şu şekilde:

MÖ14. (Gülüyor) Şimdi şöyle bence kazanım sayıları verilmiş ama uygulanma süreleri hesaplanmamış gibi geliyor bana bilmiyorum siz ne düşünüyorsunuz ama (gülüyor). Bir saatte o kadar kazanımı verebiliyorsak verelim hep birlikte bir de ortaokul yaş grubu yani.

MÖ9. Bence kazanım süresi ve önerilen süre yetersiz çünkü benim okulumda bir saat müzik dersi ve ben bir saatte çocuğa kazandırabileceğim çok sınırlı oluyor, diyelim ki iki hafta süre vermiş 40+40 ama ben onu mesela üç hafta bazen uzuyor bazen dört yani yeterli olmuyor.

MÖ7. Kesinlikle yeterli değil. Ritim yazdırıyoruz çocuklara en az hocam en az bir ayımı alıyor tamamıyla o kazanımları alabilmek. Orada 40+40 yazıyor ve yeterli değil.

MÖ3. Yani süreye baktığınız zaman konudan konuya değişiyor ama bana göre yetmiyor. Yani örnek veriyorum yakın zamanda geçtiği için ses egzersizlerinin olduğu bir konu var 6. sınıf konusu 'sesin oluşumu', 'ses değişimi' falan. Şimdi ben insan vücudundan biraz fen bilgisinden giriyorum konuya sesin oluşumundan bahsediyoruz çocuklara ya da organlardan bahsediyoruz mesela ses teli videosu var onu izletiyorum falan böyle bir de arkasından diyor ki aynı hafta içerisinde bahsediyorum egzersiz veriyor basit bir egzersiz evet ama bunu yapacağız ama videonun yarın da ders bitiyor. Bazı konular için çocuk yarıda kalıyor. Çocuk hocam burada bir şey var bir şey yazıyor bunu okumayacak mıyız diyor. Bir sonraki hafta sil baştan. Bir kere ben bir sonraki haftada bir önceki haftayı şöyle bir hızlıca geçip öyle yapmak istiyorum zaten hafta bir saat bu ders yani.

Fakülte müzik eğitimcilerinin konu ile ilgili düşünceleri müzik öğretmenleriyle benzerlik gösteriyor. Kazanım sayıları ve önerilen sürelerin uyuşmadığını bunu sebebini ise sınıf mevcutlarını kalabalık olması ve ders süresinin yetersiz olması şeklinde açıklamaktadırlar.

FME1. Yani mümkün değil. Ortama bağlı, 60 kişilik sınıfın varsa mümkün değil, 10 kişilik sınıfın varsa evet.

FME2. Ders süresi çok az, 40 dakikada bu kazanımların gerçekleşmesi mümkün değil.

FME4. Evet sürenin yeterli olmadığını düşünüyorum yani merhaba, hoşça kal bunu bile bir etkinlikle yapabilirsiniz yani o ısınma kısmını da yine müzikal bir kazanımla

verebilirsiniz yani çok dikkatli kullanmanız lazım zamanı yani bu hafta Dünya Müziklerini öğrendik bitti gibi bir şey yok bence bunun böyle sürdürülebilir olması gerekiyor.

Kazanımlara ulaşmadaki diğer değişkenler:

Müzik öğretmeni, fakülte müzik eğitimcisi ve 8. sınıf öğrencileri ile yapılan sohbetlerde materyal, ders kitabı, ders saati ve öğrenme ortamı gibi etkenlerin öğretim programının kazanımlarına ulaşmalarında engelleyici birer faktör olduklarını belirtmektedirler. Kazanım kategorisini oluşturan kodlar aşağıda sunulmaktadır.

Materyal: Dokuz müzik öğretmeni materyallerinin olduğunu, beş müzik öğretmeni ise hiç materyali olmadığını belirtmelerinin yanında, bir müzik öğretmenin ise materyalinin var ama yetersiz olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Yeterli materyale sahip olan müzik öğretmenleri bu materyallerin bazılarını kendilerinin, bazılarını ise okul idarelerinin sağladığını belirtmişlerdir. Farklı bir görüş olarak bir müzik öğretmeni ise okul idaresinin müzik dersini önemsiz görmesinden kaynaklı olarak hiçbir isteğinin yapılmadığı bu sebeple materyallerinin olmadığını söylediği görülmektedir. Müzik öğretmenlerinin bu konu ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

MÖ7. Bu okulumda da şöyle bir şey yaptık, üç sene oldu bu okula geleli geldiğim yıl Türkiye'deki tüm arkadaşlarımla bir kampanya başlattım sağ olsunlar hepsi birleşip bana bağlama, gitar, yan flüt, org hepsini aldılar çocuklarımıza hediye ettiler şu an da yani her türlü enstrümanımız elimizde, materyallerimiz elimizde idarem bu anlamda zaten destek, ses sistemimiz yenilendi, müzik odasında her gittiğimiz yerde kendim dizaynını çocuklarla birlikte yapmayı tercih ediyorum.

MÖ11. Böyle donanımlı mıydı diye sorarsan eğer yani şimdi şu masamın altında oyuncak bir orgum vardı yani sekiz dokuz yıldır o orgla işimi devam ettirdim. Gönül istiyor ki ben buraya bir tanede ksilofon koyayım anlatabiliyor muyum işte ne bileyim Orff çalgıları olsun ne bileyim ya da işte 20-30 tane konsert ukelele aldirabileyim onları buraya koyalım çocuk alsın eline ukelesini hep birlikte müzik yapalım yani dimi çünkü iş sadece müzik dinlemek değil, piyanomuz var ama bak inan iki ay bile olmadı daha yeni aldık piyanomuzu daha.

MÖ6. Sınıfta orgum var bazı Orff çalgılarım var mesela eğer kullanacaksak bardak falan lazım olduğunda bu konunun biraz idare ile alakalı olduğunu düşünüyorum eğer idare

öğretmeni desteklerse öğretmen sorun yaşamıyor ben kendi adıma böyle bir sorun yaşamıyorum idare benim isteklerimi dikkate alıyor.

MÖ4. Materyal var o konuda müdürüm de destek oldu. Okula ilk atandığımda ben burada çünkü 10 yıldır aynı okuldayım. Org istemiştim almıştı. Sonra bir ilahi korumuz vardı onda da birçok enstrüman aldık vurmali ritim çalgıları hani o konuda müdürüm destek.

MÖ12. Müzik aleti olarak müzik aletini koyacak bir dolap var sınıfta, bir tane org var müzik öğretmenleri kendileri getiriyorlar ben genelde bağlamamı getiriyorum. Okula ait ufak tefek Orff aletlerinden var, zil, marakas vb..

MÖ9. Materyal zaten sınıfım olmadığı için piyanodur ya da çaldığım alet onları sınıfa getirip çalamıyorum o yüzden en basit. Sınıf sınıf geziyorum o yüzden elimde dolaştıramıyorum orgu o yüzden yani imkanlarım çok kısıtlı, flüt ya da melodika çaldırıyorum çocuklara ve bu pandemi sürecinde de aldırmadım zaten maskeyle olduğu için şimdilik askıda kaldı bunlar.

MÖ10. Materyalimiz yok. Burası orta sosyo-ekonomik düzeye sahip bir okul ancak melodika aldırabiliyoruz.

Materyallere yönelik olarak fakülte müzik eğitimcilerinin görüşleri “yetersiz” olduğu yönünde. Bu ifadelerden bazıları ise şu şekildedir:

FME4. Materyal hepsi gerekli ama bunların sağlanamadığı koşullarda da sürdürülebilir olması gerekiyor.

FME3. Fiziksel şartların belli bir asgari seviyede olması gerekiyor ama okulda en son bütçe ayrılan şey resim ve müzik hadi bedende biraz şey yapıyor.

FME2. Sınıf olsa da malzeme çok az.

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerine müzik derslerinde ne tür materyaller kullandıklarını sorduğumuzda aldığımız ilk cevap Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullara pandemi sebebi ile üfleli çalgı aleti, bireysel ve toplu şarkı söyleme gibi etkinlik yasağı getirildiğini bu sebeple herhangi bir çalgı aleti kullanmadıklarını fakat pandemi öncesi blok flüt ve melodika çaldıklarını belirttikleri görülüyor. Bazı öğrenci yorumları:

OÖ1. *Kimisi flüt kullanıyor kimisi melodika kullanıyor onun haricinde yok.*

DÖ2. *Derste bir araç-gereç kullanmıyoruz, önceden kullanıyorduk melodika şimdi pandemi dolayısıyla kullanmıyoruz çünkü maskeyi açamıyoruz.*

YÖ1 *Araç gereç kullanmıyoruz ki, önceden melodika çalıyorduk artık yok. Korona virüs var artık.*

Ders Kitabı: 8. sınıf müzik ders kitaplarına yönelik olarak fakülte müzik eğitimcileri çok kötü bulmadıkları, müziği daha iyi yansıtmaları, teorik bilgilerde yanlışlıklar olduğu yönünde görüşlerini belirtirken, bir fakülte müzik eğitimcisi kitapları hiç incelemediğini belirtmektedir.

FME2. *Müzik ders kitaplarını çok kötü bulmuyorum.*

FME3. *Yani ders kitabı ile ilgili aşağı yukarı söylemişim zaten bir şeyler. Yani bunların hepsinin biraz daha üzerine düşünülmesi daha doğrusu müziğin bir devlet politikası haline getirilmesi ile ancak mümkün olabilir yoksa bu kıyıda köşede herhangi bir dersten farklı bir şey olmayacak yani.*

FME4. *Zaman zaman böyle şey hatalı birtakım şeyler yer alıyor örneğin teorik olarak birtakım şeyler ama bunlar böyle öğrenciler için ne kadar onların anlayabileceği düzeydedir ama örneğin dörtlük nota bir vuruş deniyor ama öyle bir şey yok yani 2/2'lik bir ölçü ise ona ne diyeceğiz yani ölçü kavramı ölçü sayısı filan gibi şeylerde zaman zaman hatalar olduğunu görüyoruz.*

FME1. *Çok fazla değil daha yani, son kitabı incelemedim açıkçası daha öncesinde bazı şeyler görmüştük biz müzik kitaplarına ilişkin, çok çocuklara hitap etmeyen tarzda bir yazım, biraz daha baştan savmaydı bizim, hatta bizi bir komisyon tarafından görevlendirmişlerdi orada bir kitap incelemiştik sanırım o kitabı yayınlamadık ama eğer öyle yayınlanıyorsa öyle söyleyeyim yani çok da böyle çocuklara müzikal açıdan yardımcı olabilecek bir kitap diye düşünmüyorum açıkçası.*

8. sınıf öğrencileri ile yapılan görüşmelerde üç öğrencinin kitapları genel anlamda beğendiği, bir öğrencinin hiç beğenmedi ve iki öğrencinin ise hiç incelememiş olduğu, bununla beraber yüksek sosyoekonomik düzey okullardaki iki öğrencinin derslerinde müzik kitabını hiç kullanmadıkları görülmektedir.

OÖ2. *Şarkı hakkında çoğunluğu zaten kültürel şarkılar bence gayet güzeller çalınması kolaylar böyle.*

DÖ1. *Hepsi de bilinen gerek anonim gerek bestecilerin güzel yaptığı şarkılar; hepimizin, çoğumuzun bildiği şarkılar olduğundan dolayı kulak misafiri yani bilmesek de biliyoruz o yüzden çok.*

DÖ2. *Hepsi böyle şey yani nasıl diyim duygusal ya da Türkü gibi şarkılar olduğundan yani daha heyecanlı, rap gibi şarkılar olmasını isterdim.*

YÖ1-2. *Müzik kitabına çok bakmadım, incelemedim açıkçası çünkü derslerimizde müzik kitabını kullanmıyoruz.*

Ayrıca müzik dersi alan 8. sınıf öğrencilerine kitapların müziğe olan ilginizi karşılama durumu nedir şeklinde sorduğumuz soruya iki öğrenci güncel şarkıların olması ve bir öğrencinin geleneksel müziklere daha çok önem verilmesi yönünde fikirlerini ifade ettikleri görülmektedir.

DÖ2. *Hepsi böyle şey yani nasıl diyim duygusal ya da Türkü gibi şarkılar olduğundan yani daha heyecanlı, rap gibi şarkılar olmasını isterdim.*

OÖ1. *Bizim günlük hayatta duyduğumuz şeyler yok.*

DÖ1. *Yani biraz daha geleneksel müziklere yer verilirse daha güzel.*

Müzik öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde dersin kazanımlarına ulaşılmasında olumsuz etkilerinin olduğunu belirttikleri müzik dersi ders kitabına yönelik olarak genel anlamda kitabı yetersiz buldukları, öğrenci seviyesinin üzerinde olduğu, öğrencinin ilgisine yönelik şarkı seçimlerinin yapılmadığı ve ek dağarcık kitabı kullanmak zorunda kaldıkları şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Ayrıca üç özel okul müzik öğretmenin genel eğilimleri müzik dersinde kitabı kullanmamak yönünde olduğu da tespit edilen hususlar arasındadır. Bazı müzik öğretmeni görüşleri şu şekildedir:

MÖ9. *Nota becerisi yok çocuğun, nota bilgisi yok direkt 9/8'lik aksak ölçü ile başlıyor; çocuk zaten basit ölçüyü bilmiyor ki aksak ölçüye geçsin bunun ağır olduğunu düşünüyorum.*

MÖ8. *Ders kitapları seviyeye uygun değil.*

MÖ₁₁. *Şimdi burada hiç müzikle alakası olmayan bir çocuğa istiyoruz ki 9/8'lik okusun, solfej yapsın, vursun onu anlasın ve özümseyen istiyoruz bu mümkün değil ayrıca gereksizde yani.*

MÖ₁₀. *8. sınıf şarkılar öğrettiğimiz şarkılar açıkçası bana bile sıkıcı geliyor, bazen çocuklara hani böyle öğretiyim diyorum öğretim programında olduğu için öğretmekle yükümlüyüz evet öğretiyorum ama çok zevk aldıklarını düşünmüyorum, şarkılar ve şarkı seçimi kötü bence, makamları vermişler Türk müziği makamları çocukları ne şekilde daha çocukların müziğe karşı birçok donanımı yokken birden makamlara girmesi o da biraz sıkıntı yaratmış açıkçası. Yani hocam rast makamı evet coşkulu bir müzik diye anlatırsın birkaç örnek müzikle ama tam temeli olmaz 'mış' gibi geçiyoruz açıkçası yani çok nitelikli değil.*

MÖ₇. *8. sınıf çocuğunu günümüz koşullarına göre dinlediği, maruz kaldığı müzikleri düşünürseniz onun da ilgisini çekebilecek, düzeyine uygun değil, çok basit kaçabiliyor, kitaptan konu işleyebiliyoruz ama şarkı öğretirken açıkçası bende keyif almıyorum kitaptaki şarkılardan.*

MÖ₁. *Ders kitabı yeterli değil ben ek bir kaynağa ihtiyaç duyuyorum çünkü yeterli olmuyor kitaplar yetersiz maalesef.*

Genel anlamda incelediğimizde fakülte müzik eğitimcileri, müzik öğretmenleri ve öğrencilerin müzik dersi kitaplarının seviyenin üzerinde ağır konulardan oluşturulduğu, şarkıların güncel ve çocukların ilgisine yönelik olmadığı ve şarkıların yetersiz olduğu bu sebeple ek dağarcık kitapları kullanmak zorunda kaldıkları yönünde ortak bir görüşe sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte özel okullarda görev yapan müzik öğretmenleri ile yüksek sosyoekonomik düzey devlet okulunda görev yapmakta olan müzik öğretmenin derslerinde müzik ders kitaplarını kullanmadıklarını belirtmektedirler.

Ders Saati: Müzik dersinin kazanımlarını ulaştırabilmelerinde en önemli faktörün ders saati olduğunu belirten müzik öğretmenleri maalesef öğretim programında belirtilen kazanım ve önerilen sürelerin ancak yüzeysel olarak çocuklara müziği aktarabilmelerine olanak tanıdığını halbuki ders saatinin artırılması durumunda çocukların müziği özümseyerek yaşamlarının bir parçası haline getirmelerinin önünün açılacağı görüşünde oldukları görülmektedir. Bununla ilgili bazı müzik öğretmeni ifadeleri şu şekildedir:

MÖ₂. *Ders saatinin yetersiz olduğunu düşünüyorum.*

MÖ₈. *Ders saati 40 dakika yetmiyordu. Bir ders saati yetmiyor. Bence haftada üç bile olabilir, çok da güzel olur yani.*

MÖ₅. *40 dakika dersimiz var bunun 30 dakikası verimli geçebiliyor, 30 dakikada ne anlatılabilirse onu anlatmaya çalışıyoruz.*

MÖ₉. *Ders saati yeterli diyemiyorum.*

MÖ₁₁. *Yani gönül istiyor ki evet çocuklarla daha ayrıntılı çalışıp, çok güzel korolar çıkartıp işte gösteriler hazırlayabileceğim bir vakit tanınsın sana. Ben öğrenci bir saatte tanıyamıyorum. Şöyle düşün benim haftada 20 saat dersim var, bir saat ders demek 20 sınıf demek ve 40 kişiden hesaplar mısın ne yapıyor? 800-1000 yani benim 1000 tane öğrencim var düşünebiliyor musun?*

MÖ₆ *Müzik ders saati yeterli değil.*

Fakülte müzik eğitimcilerinin müzik dersi ders saatlerine bakışı ise; tamamen yetersiz olduğu yönünde. Bu durumu:

FME₁. *Ders saati kesinlikle yetersiz yani, haftada bir saatte çocuğa ne öğreteceksin yani bütün öğretmenlerden biz bunun şikayetini duyuyoruz yani sınıfa girdin yoklamayı yaptın, oğlum dur, oğlum sus diyorsun bu çocuk hareketli bir çocuk durmaz ki yerinde yani o çocuğa etkinlik yaptırmayı için hocaya kalan süre 20 dakika.*

FME₂. *Ders saati zaten az, zaten az yani sanattan yani müziği de geçtim sanattan çok uzak bir nesil yetiştiriyoruz bence zaten bir saat az yani en az iki saat olması lazım yani bunu bağıra bağıra söyleyin, yazın her yerine yazın tezin bunu.*

Ayrıca FME₃ öğretim programının hedeflerine ulaşmada en büyük engelin müzik dersi ders saati olduğunu belirttiği açıklamasında;

40 dakikada hiçbir şey olmaz bir kere. Bakıyoruz bende staja giriyorum çıkıyorum bu öğretmenlik uygulaması dersinde ne yaptın ne ettin diyene kadar zaman geçiyor yani o 40 dakikayı zaten öğrenciler testlerden vs. bunalmış durumda o zamanda bizim bu hedefleri uygulamaktan, bu hedeflere ulaşmaktan ziyade şöyle bir amacımız oluyor pek çok müzik öğretmenin “zaten öğrenciler sıkılıyor açalım şuradan bir şey dinlesinler” e dönüyor.

Buda müzik dersinin tüm hedeflerine o kadar kafa yoruyoruz yani hiçbir yere varmıyoruz ifadeleri ile düşüncelerini belirtmektedir.

8. sınıf müzik dersinin saati sizce yeterli mi şeklinde soru sorduğumuz 8. sınıf öğrencilerinden dördü yetersiz, diğer ikisi kısmen yeterli olduğunu belirtirken, kısmen yeterli şeklinde cevap veren öğrenciler teorik bilgileri öğrenebilmemiz için bir ders saati daha olması yönünde görüşlerini belirtmişlerdir.

YÖ₂. Bana kalırsa daha uzun olması daha güzel olur. Ders saati arttırılabilir iki ya da üç saat olabilir.

OÖ₂. Ya bence biraz daha fazla olsa süresi daha güzel olurdu bence iki ya da üç ders olsa daha güzel olurdu.

DÖ₁. Müzik dersinin saati çok kısa. Yani şöyle sanat hep hayatımızda ve hayatımızın sürekli bir parçası fakat resim derslerini falanda içine kattığımızda müfredatta bu kadar dersin sadece iki saat olmasını az buluyorum, yeterli bulmuyorum.

OÖ₁. Süresi diğer dersler gibi aynı sonuçta bence yeterli ama dediğim gibi terimleri öğrenebilmek için belki bir ders daha eklenebilir.

YÖ₁. Her ders gibi o da 40 dakika ama bir iki ders daha olabilirdi.

Öğrenme Ortamı:

Fakülte müzik eğitimcilerine göre öğrenme ortamları yetersiz durumdadır. FME₁ bu duruma yönelik olarak sorulan soruya “*öğrenme ortamı, şöyle benim Aydın bölgesinde bildiğim dolaştığım tabi ki örnek verebilirim yetersiz*” şeklinde yanıt verirken bir diğer fakülte müzik eğitimcisi FME₃ “*fiziksel şartlar zaten yeterli değil bazı okulların gerçekten güzel imkanları var; müzik odası var; orgu var vesairesi var; öğretmeni bununla ilgili kafa yoruyor*” ifadelerinde bulunurken birazda okul müzik öğretmenlerinin bu durumu kabullenmeleri sebebi ile müzik sınıflarına kavuşamadıklarını belirtmektedir.

Benzer şekilde müzik öğretmenleri de müzik sınıflarının önemine dikkat çekmektedir. Görüşme gerçekleştirilen müzik öğretmenlerinden sekiz müzik öğretmenin müzik sınıfı yokken, beş müzik öğretmeni okullarında müzik sınıfının olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte iki müzik öğretmeni müzik sınıflarının olduğu fakat

elverişsiz bodrum katında göstermelik bir sınıf verildiğini ayrıca içinde materyalde bulunmadığını ifade etmektedirler. Konu ile ilgili bazı müzik öğretmeni görüşleri şu şekildedir:

MÖ₁-MÖ₈-MÖ₉-MÖ₁₀. *Müzik sınıfım yok.*

MÖ₇. *Her gittiğim okulda kendim yaptım müzik sınıfını sadece bir okulda bir müzik sınıfı vardı ama sadece sınıf vardı yani içinde herhangi bir enstrüman yoktu.*

MÖ₄. *Müzik sınıfım yok. Bir de şöyle bu okula geldiğimden beri çok ısrarcı oldum ben o konuda boş hiçbir sınıf olmadığından dolayı müzik sınıfı yapılmadı. O konuda bir eksiğimiz var.*

MÖ₁₁-MÖ₁₃-MÖ₁₄-MÖ₁₅ yüksek sosyoekonomik düzey devlet ve özel okul öğretmenleri müzik sınıflarının olduğunu şu ifadelerle açıklamaktadır:

MÖ₁₅. *Bizim öğrenme ortamımız çok güzel. Çocuklar en fazla beş, altı kişilik sınıflarda ders işliyor evet biz piyanoyu eğitirken, öğretirken bireysel bir eğitim süreci yaşatmalıyız fakat piyano eğitimi verirken yani biz okulumuzda sadece müzik dersi içinde değil piyano eğitimimiz, piyano eğitimi verirken tek yapmak istediğimiz bu işi biraz daha bireyselleştirmeye çalışmak çünkü yirmi tane öğretmen olması gerekli okulda.*

MÖ₁₄. *Müzik sınıfım var evet.*

MÖ₁₁. *Yani ben bu okula geldiğimden beri müzik sınıfsız hiç kalmadım.*

MÖ₁₂. *Ben zaten okuldaki müzik sınıfını hiç kullanamadım bugüne kadar zaten çakışıyor, bir tane de yetmez zaten iki tane olması lazım iki öğretmeniz. Sınıflar kalabalık, şube sayısı fazla çakışacak, çakıştığı için ben böyle şeyleri çok fazla sevmiyorum yani senin dersin, onun dersi onunkini bölecek, sana verilen dersin yarısı sınıfta yapacaksın yarısını müzik sınıfında o yüzden kullanmadım ben yani kendimi ona göre ayarlıyorum.*

Düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzey üç ortaokulda gerçekleştirilen okulların müzik sınıflarının bulunmasından dolayı mevcut okullarda öğrenim gören öğrencilerin yanıtları müzik sınıflarının olduğu yönünde gerçekleşmiştir. Öğrencilerden bazılarının konu ile ilgili ifadeleri şu şekildedir:

YÖ₁. *Müzik sınıfında yapıyoruz.*

OÖ2. *Müzik sınıfında yapıyoruz.*

DÖ1. *Burası yani müzik sınıfında yapıyoruz.*

Öğrenme alanlarına yönelik genel algılar

Bu bölümde, müzik öğretmenlerine öncelikle öğrenme alanlarının her birisi için düşüncelerinin neler olduğunu sorduk. Benzer şekilde, fakülte müzik eğitimcilerinin de öğrenme alanlarına yönelik algılarını öğrenmeyi amaçladık. Öğrenciler ile yapılan görüşmelerde daha çok hangi türde ders etkinliklerini severek uyguladıklarını tespit etmeye yönelik sohbet gerçekleştirdik. Daha sonra tüm katılımcıların içerik hakkında genel olarak ne düşündüklerini ve ardından eklenmesi ya da çıkartılmasını gerekli gördükleri konuların olup olmadığını, eğer var ise neler olduklarını açıklamalarını isteyerek bu kısmı tamamladık.

Fakülte müzik eğitimcilerinin öğrenme alanlarına yönelik genel algıları, ders içeriklerinin genel anlamda yeterli olmadığı, müzik kültürü ve yaratıcılık etkinliklerinin yapılmadığı, yapılan etkinliklerin nitelikli olmadığı, belirli gün ve haftalar ile ilgili etkinliklerin çok zaman aldığı, ürün çıkartma odaklı etkinliklerin yapılmadığı ve müzik öğretmenlerinin en iyi nasıl aktarım endişesinde olmadıkları yönünde gerçekleşmiştir. Fakülte müzik eğitimcilerinden elde edilen veriler öğrenme alanları kategori başlıklarının altında müzik öğretmenleri ve öğrenci görüşleri ile bütüncül olarak sunulmuştur.

Müzik öğretmenlerinin öğrenme alanlarına yönelik genel algıları, içeriklerin ağır olduğu, yetersiz olduğu, çok fazla teorik konu olduğu, konu bütünlüğüne uygun olmayan şarkıların yer aldığı, sınıf düzeylerine uygun olmayan konuların tercih edildiği ayrıca EBA içeriklerinin hiçbir şekilde yeterli olmadığı yönünde olduğu görülmektedir. Ayrıca müzik öğretmenleri nota öğretiminde ilgi çekici etkinlikler ile bilgi içerikli kazanımların eklenmesinin uygun olacağını ve müzik teknolojileri, makamlar konuları, öğrenci ses gelişim seviyesinin üzerindeki şarkıların, yaşanmış türkü hikayelerinin ve senkop konularının çıkartılmasının gerekli olduğu yönünde görüşlerini ifade etmektedirler.

Müzik dersi alan öğrencilerin en çok dinleme ve söyleme öğrenme alanı etkinliklerini yapmaktan zevk aldıkları bununla birlikte müziksel algı ve bilgilenme ile müzik kültürü konularını da sevindiklerini belirttikleri görülmektedir.

Dinleme ve söyleme öğrenme alanı

Müzik öğretmenleri dinleme ve söyleme alanına yönelik olarak çalma öğrenme alanının kaldırmasının doğru olmadığı, makamsal yapıdaki şarkıların ağır olduğu, şarkıların öğrenci ilgisi ve ses gelişim seviyelerine göre olmadığı, kendi kültürümüze ait müziklerin daha çok çeşitlendirilmesinin gerekli olduğu ve şarkı dağarcığının arttırılmasının gerektiği belirtilmektedir. Müzik dersi alan öğrenciler ise en çok dinleme ve söyleme öğrenme alanı etkinliklerini yapmaktan zevk aldıkları yönünde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Makamsal şarkılar çok ağır:

MÖ₇ birçok müzik öğretmenin dahi batı müziği eğitimi almalarından dolayı makamları kolaylıkla ayırt edemezken bunu ortaokul seviyesinde bir öğrenciden beklemenin yanlış bir beklenti olduğuna şu ifadeler ile dikkat çekmektedir:

Dinlediği makamı tanır (bir kazanım) söz konusu değil, söz konusu değil çok komik. Hocam bende bütün makamı tanıyamam ben Türk müziği ile ilgileniyorum, bağlama çalıyorum birazda Ut çalmıştım o sayede bazı makamları tanıyorum.

Bir diğer müzik öğretmeni MÖ₉ ise müzikal ön öğrenmeye sahip olmayan çocukların kitaptaki şarkıları seslendirmelerinin çok zor olduğunu ifade ettiği görülmektedir:

Dinleme söyleme e o da zor parçalarda var, kolay parçalarda var, çocuk şimdi ben zaten nota bilgisi veriyorum ama diyez ve bemolle başlıyor diyelim ki si bemolle başlıyor bu şudur diyemiyorum direkt en basitini anlatıyorum, makamını söyleyemiyorum, dizini söyleyemiyorum şu dizidir majördür, minördür diyemiyorum bu kavramları kullanamıyorum.

Şarkıların öğrenci ses gelişim seviyesine uygun olmaması:

MÖ₁₀. *Mesela dün marşlar konusu vardı çocuklar o marşları saat 7.30' da müzik dersi var ve oradan bir serzeniş yapayım yani sabah 7.30'da ben müzik dersine giriyorum, konumuz marşlar Sakarya marşını söyleyin tizlerde çocukların ses aralığına uymuyor zaten.*

MÖ₄. *Türk sanat müziğinden çok ağır bir parça koymuş ve çocuk dinlemek istemiyor düzeyine uygun değil çünkü tabi ki kendi müzik kültürümüzü çocuklara öğretmemiz gerekiyor ama bunu farklı tür şarkılarla değiştirilerek yapılabilir.*

Şarkıların çocukların ilgisine yönelik olmaması:

Kitapta yer alan şarkıların öğrencilerin ilgilerini çekmediğini şu sözlerle ifade eden MÖ₂ “*Dediğim gibi şarkıların çocukların daha çok aklında kalacak şekilde ya da daha çok hoşlanacakları şarkı dağarcığı oluşturulabilir çünkü çocukların dikkatini çekmiyor daha çocuksu geliyor onlara o yüzden şarkıların tekrar değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum*” bazı şarkıların ağır olmasının yanında bazı şarkılarında yaşlarının çok altında olan şarkılardan oluştuğunu söylediği görülmektedir.

MÖ₁₀ “*Biraz önce dediğim gibi dinleme ve söyleme evet dinliyorlar; söyleme kısmında eğer şarkılar hoşlarına giderse öğrenci katılım sağlıyor*” sözleriyle öğrencilerin ancak ilgilerini çeken şarkılara dolayısıyla müzik derslerine katıldığını belirtmektedir.

Çalma öğrenme alanı yeniden eklenmeli:

MÖ₂ önceden olduğu gibi dinleme ve söyleme öğrenme alanına çalma öğrenme alanının yeniden eklenmesinin gerekli olduğu yönündeki görüşünü şu şekilde ifade etmektedir:

Bir kere enstrüman çalmasını isteğe bağlı yaptılar. Bunun yanlış olduğunu düşünüyorum. Şöyle burada öğretmenin tutumu da çok önemli çocuklara zorla çalacaksın diyerek çok zor parçalar vermek müzikten soğutur ya da sadece not odaklı o parçaları çalarsan geçersin demekte soğutur burada amaç şöyle olmalı sonuçta küçük yaşlarda enstrüman çalan çocuklar ileriki yaşlarda enstrüman çalmaya daha yatkın oluyorlar. Tıpkı dil öğrenme gibi bunun bir kritik zamanı varsa müzikte de böyle biri kritik zaman var ve illaki yetenekli olmak zorunda değil ama enstrüman çalmak zekalarına çok iyi geliyor.

Benzer bir ifade ile:

MÖ₁. *Şimdi hocam dinleme söyleme ve çalmada mutlaka eski sistem eklenmesi gerekiyor. Yani çalmada mutlaka eklenmesi gerekiyor. Çünkü çalma olmadan yani eksik kalıyor yani şeklinde düşüncelerini belirttiği görülmektedir.*

Diğer:

MÖ₁₂ kitaptaki şarkıların yeterli olmadığını bunun yanında mevcut şarkıların sözlerinin de yarım bırakılarak yazıldığını şu sözleri ile belirtmektedir:

Biraz bence söyleme-dinleme konusunda yani müzik parçaları hakkında biraz daha parça koyulabilir diye düşünüyorum, şarkılar eksik az yani bir de verilen bir şarkının bütün sözlerini almıyorlar bence o çok büyük bir yanlış.

MÖ₁ İstiklal Marşının söylenmesine yönelik “*Birde hocam dinleme ve söyleme kısmında büyük sıkıntı İstiklal Marşı doğru söylenmesi. Yani çok fazla hata yapılıyor. Yani ilkokuldan gelen öğrenci kelimeleri tamamen yanlış okuyor. Nefes yerleri zaten yok*” şeklindeki sözleriyle ortaokul seviyesindeki çocukların eksik ön öğrenme ile ilkokuldan mezun olduklarını bu sebeple yanlış öğrenmelerin düzeltilmesinin daha zor olduğunu belirtmektedir.

Görüşme yapılan öğrencilerin öğrenme alanlarına yönelik genel algıları sorulduğunda ise en çok dinleme ve söyleme öğrenme alanına ait etkinlikleri sevdikleri daha çok sevdikleri görülmektedir. Konu ile ilgili elde edilen kod şu şekildedir:

Dinleme ve söyleme:

YÖ₁. Şarkı dinleme ve söyleme üzerine.

DÖ₂. Dinleme ve söyleme.

OÖ₁. Söylemek ve dinlemek.

Müziksel yaratıcılık öğrenme alanı

Müzik öğretmenleri müziksel yaratıcılık öğrenme alanına yönelik olarak öğrenci seviyelerinin üzerinde bir yaratıcılık beklendiği, daha farklı etkinliklerin olmasının gerekliliği, öğrenci hazırbulunuşlukları’ nın yetersiz olduğu sebepleri ile zorlanıldığını belirtmektedirler. Konu ile ilgili bazı öğrenmen görüşleri:

Hazırbulunuşluğa uygun olmama:

MÖ₅. *Kitaptaki beste ve ezgi tamamlamaları kesinlikle uygulanamaz 5. sınıfta ben daha bu çocuğa nota öğretememişim. 5. sınıfta müzik dersi yok, çocuk diyor ki ezgi tamamlar diyor. Ben neyi tamamlatacağım ya? Çocuk nota bilmiyor beste yapacak.*

MÖ1. Hocam müziksel yaratıcılık konularında biraz alt yapı olması gerektiğini düşünüyorum. Çocukta nota bilgisi yok, ritim bilgisi yok nasıl ezgi yazsın bu bence altı boş bir öğrenme alanı diyebilirim yani.

MÖ9. Müziksel yaratıcılık bilgi az olduğu için yaratıcılıkta az oluyor mesela bir ezgi yazdırmak istesem sınıfta hani bir kişi zar zor çıkıyor hocam, bir iki kişi zor çıkıyor bu yüzden ben hani katılım az olduğu için bende az yer veriyorum.

Öğrenci düzeyinin üzerinde konuların olması:

MÖ7. Şimdi müziksel yaratıcılık konusunda bence bütün sınıflarda en çok zorlandığımız konuda bu. Bence müziksel yaratıcılığı ben şu an da ben 5-6-7-8 hiçbir sınıftan bekleyemem ve hiç kimse bekleyemez. Böyle bir şey söz konusu değil bence.

MÖ11. Neyi yaratacak mesela, neyi yaratabilir, şimdi ben bu işi 20 sene okumuş biri olarak birazda ucundan kıyısından, köşesinden armoni bilen biri olarak ben yaratamıyorum mesela o çocuk ne yaratacak, ezgi yaratacak. Tabi ki mümkün değil. Bu müziksel yaratıcılık kesinlikle üstü çizilmesi gereken bir mevzudur yani benim için.

Yetersiz:

MÖ14. Özellikle müziksel yaratıcılık konusu. Yaratıcılık konusu yani nasıl diyeyim kitapta hatırladığım bir şey yok ama yaratıcılıksa çok da kitaba bağlı kalınmaması gerektiğine inanıyorum ben o konuda farklı teknikler üretmeye çalışıyorum mesela müzikli drama diye bir yöntem var işte, hikaye halini almış müzikle, var yani çocuklara sürekli mesela benim bir öğrencim var sekizlerde gelir piyanonun başına oturur “hocam bana bir hikaye anlatın” der ben bir hikaye anlattıkça piyanonun tuşlarına rasgele basarak piyano çalıyor bir beste yapıyor gerçekten de yapıyor yani bu noktaya baktığınızda yaratıcılık daha farklı boyutlarda hani yaratıcılığın çok geniş kavramı var kitaba sığdırmak çok mantıklı.... Yaratıcılık bir dans da olabilir, bir şarkı bestelemekte olabilir evet ama kitapta sabit hani orada aslında müziğin yaratıcılıkta ne katması gerektiğini ne hissettirdiğinden bahsetse daha faydalı bir bilgi vermiş olabilir diye düşünüyorum.

MÖ4. Müziksel yaratıcılık içeriği konusunda sıfır. Yaratıcılık anlamında çocuklara hiçbir faydası yok kitabın. Yani hazırlanan mesela kitapların arkasında bilgi köşeleri var ya da testler falan oluyor hiç çocukların yaratıcılığını geliştirmeye yönelik hiçbir şey yok orada üst düzey test sorusu gibi bilgiler. İçerik yeterli değil.

Müzik kültürü öğrenme alanı

Müzik öğretmenleri, müzik kültürü öğrenme alanı içeriklerinin yeterli olmadığını, eksik olduğunu, batı müziği kültürünün çok yüzeysel geçildiği, yakın tarihin özellikle Türk bestecilerinin yeterli şekilde yer almadığı, farklı görüş olarak müzik kültürü öğrenme alanının yeterli olduğu ve çok fazla kazanım olduğu bu sebeple konuların yetiştirilmesinde zorlanıldığı yönünde görüşlerini belirtmektedirler.

Batı müziği yüzeysel yer alıyor:

MÖ₁. *Kendi kültürümüzle ilgili şeyler Türkü, Geleneksel Türk Sanat müziğimiz yapılması ama Batı müziği açısından da bir müzik kültürü edinmeli çocuklar ama ben bunun yüzeysel olduğunu düşünüyorum biraz daha içi doldurulabilir.*

MÖ₄. *Onlar birazcık daha mesela klasik müzik biraz daha fazla olabilir çocuklarımıza sevdirmemiz açısından.*

İçeriğin yeterli olmaması:

MÖ₁₀. *Dediğim gibi kendi bizim gerçekten yurt dışında da başarı kazanmış çok fazla sanatçımız var. Bugün Cumhurbaşkanlığı Senfoni orkestrasında çalışan, hala yaşayan yani Fazıl Say öldü mü diyorlar çocuklar bana, Aşık Veysel, Neşet Ertaş bunlar bizim değerlerimiz yani ben bunları performans olarak çocuklara 8. sınıfta veriyorum. Aşık Veysel, Neşet Ertaş'ı bilmeyen öğrencilerimiz var müzik kitaplarında olmalı detaylı hayatları anlatılmalı, belki şarkıları kitaplarda olmalı ben 8. sınıfta çok kısa şekilde hayatı şeklinde var yani çocuklar özümseyemiyor anca bir şarkısını dinleyecek.*

MÖ₁₁. *Müzik kültürü konuları yetersiz, çok geri, dünyadan soyutlanmış, evrensellikten soyutlanmış, evrensel değil yani. Çok daha zengin bir içerik yapabilirler bununla ilgili yani konuştuk, içerik tabi ki yetersiz yani bu çocuk en azından üç, beş tane operayı bilsin, üç, beş tane besteciye bilsin, dönemleri bilsin ya da işte dansları bilsin, dans müziklerini bilsin, vals nedir bilsin anlatabiliyor muyum yani buraya vals şudur demekle bu iş olmuyor; onu destekleyecek arkasına parçalar önermen lazım, koyman lazım ki hem öğretmene kılavuzluk etsin hem çocuğa.*

Kazanım sayılarının fazlalığı:

MÖ5. *En çok müzik kültürüne koymuşlar mesela kazanım. Oraya o kadar çok şey yazarak onların hepsinin öğretileceğini zannetmesinler. Çok kazanım demek çok şey öğretilecek demek değil.*

MÖ7. *Müzik kültürü ile ilgili zaten çok ciddi sıkıntımız var ama bir ders saatinde bunun içeriğini yine sağlayamıyorum.*

Yeterli:

MÖ12. *Şimdi Kültürel kapsamda yani gerekli bilgiler verilmeye çalışılıyor. İşte Türk sanat müziğinden olsun, Türk halk müziğinden olsun veya Klasik batı müziğinden olsun, Avrupa müzik kültüründen olsun bilgiler var. Bizim ozanlarımız ile ilgili bilgiler yer almış ondan sonra yani kültürel anlamda onu da teorik olarak düşünürsek verilmiş hatta fazlası bile var diyebilirim yani şey olarak kültürel anlamda.*

Müzik kültürü öğrenme alanına yönelik öğrenci görüşü ise:

Müzik kültürü:

DÖ1. *Hem dünya müzikleri hem de şarkı söylemek.*

Müziksel algı ve bilgilenme öğrenme alanı

Müziksel algı ve bilgilenme öğrenme alanı içerik itibari ile teorik bilgilerin yer aldığı kısımdır. Bu kısımda öğrencilere müzik terimleri bir başka deyişle müziğin yazı dili öğretilmektedir. Müzik öğretmenleri ağırlıklı olarak konuların öğrencilerin seviyelerinin üzerinde olmasını, hazırbulunuşlukların yeterli olmamasını, makamlar konusuna ait terimlerin ağır olması ve birbirinin ön koşulu olan konuların yanlış sıra ile verildiğini belirtmektedirler. Bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Öğrenci düzeyinin üzerinde teorik konuların olması:

MÖ₁₂. Yani onları vermeye çalışıyoruz çocuklara neticede senkop nedir çok şey geliyor, yavan geliyor anlattığın zaman adam seni dinlememeyi tercih ediyor. Hocam yani onu hiç ilgilendirmeyen bir konu yani senkop¹¹ 8. sınıfta.

MÖ₇. Aksak ölçüler 5/8'lik 7/8'lik ve 9/8'lik bunların Ritimsel olarak işlenmesinden taraftar değilim bunlar ile ilgili milyonlarca Türkümüz var ben o aksak müziği söylemeyi çocuklara öğrettikten sonra 7/8'lik, 9/8'lik kavramını bilmek zorunda değil çocuk. Ben ne yapıyorum mesela, o bir iki bir iki kalıbını bilsin ama bunun notasını olarak ayırt edecek aksak ölçü, basit ölçü şu an o çocuk için bu mümkün değil.

Makamlar konusu ağır:

MÖ₁₂. Konu ağır, konuyu çocuk anlamıyor da zaten işte hüseyini mi oldu uşşak mı oldu dizi. Bu konunun ortaokul seviyesinde verilmesi mümkün değil.

MÖ₁₁. Müzikte diziler ve makamlar bence bu sistem bu çember bu eğitim seviyesindeki çocukların algılayabileceği bir durum değil. Derseniz ki ben bu çocuğa haftada dört saat müzik dersi veriyorum, sınıfınıza her türlü bakır çalgılarınızdan, Orff çalgılarınızdan, tahta çalgılarınızdan, piyanonuz kadar her şeyinizi koyuyorum ki bu çocuklar zaten evlerine gittiklerinde her biri günde ya da hafta da bir iki saat özel ders müzikten hani şey yapıyorlar dersin, tamam o zaman müzikte dizi ve makamları ben işliyorum çocuklarla birlikte, ton kavramını, mod kavramını yerleştireyim ama öbür türlü neden öğrensin bu çocuk bunu?

Hazırbulunuşluğa uygun olmama:

MÖ₁₀. Müziksel algı ancak öğretmenin takviyesi ile olacak bir şey yani orada ölçü nedir, ölçü sayısı başlangıçtaki daha sonra ölçü çizgisi, sol anahtarı neden sol anahtarı diyoruz diyorum “solda olduğu için” diyorlar; sol notasından başladığı için o adı aldığını bilmiyorlar yani ben ekstra katkı sunuyorum.

---

¹¹ Senkop (Aksatım): Müzikte aksatılmış ritim (turkenedemek.com, /kelime/senkop)

Birbirinin ön koşulu olan konular yanlış veriliyor:

MÖ5. 6. sınıfta başlamış daha bismillah çeyrek vuruş, onaltılık vuruş. Ya ben daha bu çocuğa bir vuruşu, yarım vuruşu öğretmeye çalışıyorum. Ben bunun adına bile daha sekizlik, 16'lık diyemedim. Mesela ses değiştirici işaretler, nikriz ve nihavend, 6. sınıflarda yine ölçü, ölçü sayısı, ölçü çizgisi.... Bunları 5. sınıfta vermesi lazım. Bunları beşte vermek lazım altında geçiyor. 6/8'lik, 5/8'lik ölçü sayıları hani sen daha ölçü sayısını yeni vermişsin bana kalkıyorsun 5/8'lik, 6/8'lik veriyorsun. Böyle saçmalık yok ya. Her sınıfın başına nota sürelerini koymuşlar, birlik... Her sınıfın başına. 5. sınıftan başlamış, altı, yedi, 8. sınıf bu böyle olmaz çocuğa bir vuruşluk, yarım vuruşluk diye öğretirsin yedi ve 8. sınıfta çocuğun kafa oturmaya başladıktan sonra bunlara birlikte, ikilik diye öğretirsin. Yani dörtlük, sekizlik diye o adlarını öğretirsin.

MÖ2. Nota öğretimi var ama sıralamada sıkıntılar var. Temel bir konuyu öğretmeden daha sonra öğrenilecek bir konuyu başa koyduklarını görüyorum bazı kitaplarda bazı sınıfların o da büyük sıkıntı yaratıyor.

Öğrencilerin dinleme ve söyleme öğrenme alanından sonra en çok sevdikleri konular arasında müziksel algı ve bilgilendirme öğrenme alanı içerikleri gelmekte. Bununla ilgili öğrenci görüşleri:

Müziksel algı ve bilgilendirme:

OÖ2. Yani daha çok notaları öğrenmek.

İçeriğe yönelik genel algı

Müzik öğretmenlerinin müzik öğretim programında belirtilen öğrenme alanlarının içeriklerine yönelik genel algıları şu şekildedir:

İçerikler ağır:

MÖ9. Aslında içerik ağır geliyor birazcık ama biraz daha basitleştirilmiş olsa, ağır yani daha kolay olur.

MÖ4. Bir de bizim neredeyse üniversite gördüğümüz konuları çocuklara göstermemizi istiyorlar bazı konular için bunlar. Bence ağır yani.

İçerik yetersiz:

MÖ5. *Orada da şöyle söyleyeyim gereksiz büyük görseller tamam şurası konser salonu koskoca kitapta yarım sayfa konser salonu resmi kaplamış. Bir tarafta bir çocuk sesleniyor bir boş oda ya diğer tarafta dolu odaya sesleniyor. Ya bunlar konuda anlatacak şey yok görsel dolu. İçerik yok.*

MÖ10. *Kitaplardaki içerik yeterli değil.*

MÖ2. *İçerik açısından konu başlığı olarak yeterli fakat içeriği boş.*

MÖ8. *Yeterli değil tabi ki de.*

MÖ14. *Bence çok eksik.*

Sınıf düzeyine ve konu bütünlüğüne uygun olmama:

MÖ5. *Bak ne yazmış sanat ile ilgili sanatın dalları...8. sınıfta anlatılır mı bu? Bu konuyu 5. sınıf veya 6. sınıfta anlatacaksın. Sanat nedir, Müzik sanatın neresindedir, orada göreceğ çocuk müzik sanatın hangi alanında, işitsel mi, görsel mi buna benzer bunu orada göreceğ. Belirli gün ve haftalara örnek olarak “makaram sarı bağlar” Türküsü verilmiş...”.*

Sınırlı ama yeterli:

MÖ3. *Sınırlı ama içeriğin yeterli olduğunu düşünüyorum.*

Çok fazla teorik konu:

MÖ15. *Çok. Yani biz yaşayamıyoruz, problemimiz bu bizim.*

MÖ3. *Biraz daha şarkı ağırlıklı biraz daha okul şarkıları, çocuk şarkısı ağırlıklı olmalı.*

EBA İçerikleri yetersiz:

MÖ10. *Eba’ da hiçbir şey yok. Daha çok ilkokul seviyesinde şarkılar var ama ilkokulda da müzik öğretmeni yok.*

MÖ6. *Yani EBA’ nın çok fazla yardımını göremiyorum maalesef bu bir eksiklik bence. Mesela İstiklal Marşı Mehmet Akif Ersoy’ un hayatı ve İstiklal Marşı ile ilgili konu içeriğine*

ulaşıyorken orada yani EBA' da kullanıyorum, belirli gün ve haftalarla ilgili etkinlikler tam ama mesela kitaptaki parçalar var mesela ben orgdan parçanın solfejini¹² yaptırıyorum çalmadan bence EBA' da kitaptaki her şarkının solfejinin yapıldığı üstüne alt yapısının eklendiği tüm kitaptaki şarkıların videolarının yüklenmesi gerektiğini düşünüyorum mesela bu konuda eksik buluyorum.

Müzik kültürü ve yaratıcılık yapılmıyor:

FME₁. Şimdi şöyle müzik kültürü ve müziksel yaratıcılık bizde maalesef yok yani ben onunla ilgili bir çalışma yapıldığını çok sanmıyorum, çok özel yani nasıl diyim çok özel çalışmalarla çok özel kişiler bunu yapabilir yani standart bir müzik öğretmeninden bahsetmiyorum herkesi rencide etmek istemiyorum, zan altında bırakmak istemiyorum mutlaka çalışanlar var ama benim anladığım kadarıyla işin bu yönüne eğilen yok herkes daha çok standart işleri yapmakla meşgul, işte notayı vereyim, tahtaya yazayım oradan çocuk alsın melodikayı çalsın ya da çalmasın çokta umurumda değil gibi bir zihniyet ben görüyorum, yaratıcılıkla, müziksel yaratıcılıkla ilgili neler yapılıyor tam bilmiyorum nasıl çalışmalar bilmiyorum ama ben daha çocukların öyle bir yaratı süreci içinde olduklarını görmedim hani bir yaratıdan kasıt tutup çocuk bir eser yazsın ya da doğaçlama yapsın demiyoruz ama gerçi basit doğaçlama yapabilir ama tabi bu tamamen müzik öğretmenin elinde olan bir şeyde değil tamamen ona da yıkamayız suçu çünkü ortam da ona müsait değil, biz şimdi bu müzik öğretim programlarını incelediğimiz zaman özellikle yaratıcılık konusunda mesela Orff, Dalcroze, Kodaly incelediğimiz zaman orada her şeyden önce sağlam bir alt yapı oluşturulduğunu görüyoruz, çocuklarla ilgili çalışmalar mükemmel ama tabi bir muhteşemlikte o alt yapı kullanılan malzeme, okul, şu bu, e bizde bunlar yok 50 kişilik bir sınıfta öğretmeninden de nasıl bir yaratıcılık bekleyebilirsin, tamamen de öğretmenin suçu asla değil ama öğretmende tabi bu şöyle bir şey var, buna direnende var, direnmeyende var öyle söyleyebilirim.

Öğrenme alanı etkinlikleri nitelikli yapılmıyor:

FME₂. Bence çok fazla şarkı üzerinden gidiliyor.

---

¹² Solfej: Notaları; perdeye, değerlere, sese ve süreye uygun şekilde söylenmesini sağlayan müzik eğitimi yöntemidir (<http://tr.m.wikipedia.org/wiki/solfej>)

FME₁. Benim anladığım kadarıyla işin bu yönüne eğilen yok herkes daha çok standart işleri yapmakla meşgul, işte notayı vereyim, tahtaya yazayım oradan çocuk alsın melodikayı çalsın ya da çalmasın çok da umurumda değil gibi bir zihniyet ben görüyorum.

Ders içerikleri yetersiz:

FME₃. Bence çok ayrıntılı ve bilgilendirici kitaplar değil, daha fazla görsel olarak bir şeyleri vermeye çalışmışlar.

FME₁. Yani ders içeriği hakkında şu şekilde diye ezbere bir şeyim yok yani şu an kafamda oluşmuş çok fazla bir şey yok ama yani düşünüldüğünde bu yani yaratıcılık boyutu çok önemli bence en önemli hizmeti o müzik öğretimin, en önemli hizmeti daha doğrusu o olmalı ama uygulama boyutunda, ders içeriklerinin uygulama boyutunda bunları tanımladığını düşünmüyorum yani içeriklerinin yetersiz olduğunu düşünüyorum.

Belirli gün ve haftalar ile ilgili konulara çok zaman harcanmakta:

FME₂. Çok fazla özellikle şey günlere ve haftalara çok fazla zaman ayrıldığını düşünüyorum. Bırakın, günleri ve haftaları bırakın başka derslerde işlensinler, tamamen yaratıcılık merkezli ve ürün merkezli olması gerektiğini düşünüyorum ben müzik derslerinin.

Müziksel yaratıcılığa önem verilmeli:

FME₂. Tamamen yaratıcılık merkezli ve ürün merkezli olması gerektiğini düşünüyorum ben müzik derslerinin.

Diğer görüşler:

FME₄. İçerikleri yeterli bence hatta gayet yeterli diyebilirim hatta fazla bile dersler için.

FME₂. Milli Eğitim Bakanı olsam müzik bölümü ile ilgili bana deseler ki nasıl bir içerik sağlarsınız, müzik eğitiminde öğrencinin aktif olduğu modeller üzerinden tamamen yaratıcılık süreçlerine kendilerinin düzenlediği etkinlik alanları geliştiririm yani şarkıların üzerinden, şarkılar üzerinden bir öğretim değil de model çıkarın. Mesela benim kendi ders içeriklerimde hep bu anlamda. Malzemeniz bu çocuklar, yaptığımız ürün bu siz kendi ürününüzü şimdi siz çıkarın. Bence çocuk bu anlamda çok gelişiyor.

Müzik öğretmenlerine eklenmesi ya da çıkartılması gerekli olduğunu düşündüğünüz konular nedir şeklinde sorduğumuzda ise elde edilen kategori ve kodlar şu şekilde oluşmuştur:

Eklenmesi gereken konular

Müzik öğretmenlerinin eklenmesi yönünde fikirleri belirttikleri konular daha çok nota öğretiminde ilgi çekici etkinlik örnekleri ve bilgi içerikleri kazanımlar yönünde olduğu görülmektedir.

Nota öğretiminde ilgi çekici etkinlikler:

MÖ₂. *Eklenmesi yönünde ise çocuklar nasıl alfabeyi öğrenirken eğlenceli okumayı öğreten kritik bulmacalar varsa nota öğretimi ile de böyle eğlenceli çalışmalar olup çocuklara bu şekilde ezberletmek gerekiyor bence.*

Bilgi içerikli kazanımlar:

MÖ₄. *Çok çok daha farklı şarkı veya bilgi anlamında kazanımlar koyulabilir.*

Çıkartılması gereken konular

Müzik öğretmenleri en çok makamlar, senkop ve müzik teknolojileri konularının çıkartılmasını istediklerini belirtmektedirler. Bunun yanında öğrenci ilgi ve ses gelişim seviyesinin üzerindeki şarkılarında kitap içeriğinden çıkartılmasının uygun olacağı görüşlerini ifade etmektedirler.

Makamlar konusu çıkartılmalı:

MÖ₁₃. *Kesinlikle. Hafifletilmesi.*

MÖ₉. *Makamlar bence makam konusu çocuğun anlayabileceği bir düzeyde değil ancak güzel sanatlarda falan.*

MÖ₁₀. *8. sınıflarda kesinlikle makamlar konusu çıkartılmalı.*

MÖ₇. *Makam konusu kesinlikle çıkartılmalı.*

MÖ₃. *Bence 8. sınıflarda makam konusunun olmaması gerekiyor. Yani çok ağır hocam.*

MÖ₁₁. *Müzikte diziler ve makamlar bence bu sistem bu çember bu eğitim seviyesindeki çocukların algılayabileceği bir durum değil.*

Müzik teknolojileri:

MÖ₂. *Mesela müzik teknolojileri diye bir bölüm var işte çocuklar dijital kayıt yapar gibi ibareler var bunların çıkartılması gerektiğini düşünüyorum.*

MÖ₅. *Müzik teknolojisi. 8. sınıftaki bir öğrencinin müzik teknolojisi ile ne alakası olabilir? Anlamsız bunların hepsi”.*

Öğrenci ses seviyesinin üzerindeki şarkılar:

MÖ₄. *Çıkartılması gereken. Zaten o çocukların ses sınır düzeyine uygun olmayan şarkılar çıkartılsa harika olacak.*

Senkop (Aksatım):

MÖ₁₂. *Hocam yani onu hiç ilgilendirmeyen bir konu yani senkop 8. sınıf da. Özellikle senkop konusu çok gereksiz bir konu.*

Fakülte müzik eğitimcilerinin öğrenme alanlarına yönelik düşünceleri ise müzik kültürü ve yaratıcılık öğrenme alanlarının yetersiz ortam, kalabalık sınıflar ve materyal gibi sebeplerden dolayı yapılamadığı, öğrenme alanı etkinliklerin nitelikli uygulanmadığı, ders içeriklerinin genel olarak yetersiz olduğu, belirli gün ve haftalar ile ilgili konulara çok fazla zaman harcadığı ve mümkün olduğunca yaratıcılığın ön plana çıkartılmasına yönelik içeriklerin hazırlanması ve etkinliklerin bu alan ön plana çıkacak şekilde yapılmasının önemine vurgu yaptıklarını görmekteyiz. Fakülte müzik eğitimcilerinin öğrenme alanlarına yönelik görüşlerini yakından inceleyelim.

Eğitim durumlarına yönelik algılar

Müzik öğretmenleri ve fakülte müzik eğitimcileri ile eğitim durumları üzerine gerçekleştirdiğimiz sohbetler müzik öğretmenleri genel olarak hangi yöntem teknikleri kullandıklarını, ne tür öğretimi benimsediklerini, materyal ile ilgili düşüncelerini belirtirken fakülte müzik eğitimcileri ise sınıfta ders anlatan bir müzik öğretmenin ne gibi özellikler taşıması gerektiği yönünde görüşlerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilere ne tür etkinlikler yapmayı sevdiğini sorduğumuz bu kısımda, nota öğrenmek, müzik aleti çalmak, eski

şarkılar ve önceden duyduğu şarkıları seslendirmek şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Fakülte müzik eğitimcileri ile gerçekleştirilen sohbetlerden elde edilen veriler ışığında özel müzik öğretim yöntemlerinin uygulanmasına uygun fiziksel ortamların olmaması ve öğretmenlerin kendilerini çağın gerektirdiği ölçüde güncellemedikleri şeklinde iki kategoriden oluştuğu görülmektedir. Müzik dersi alan 8. sınıf öğrencileri ile nota öğrenmek, çalgı aleti çalmak, eski şarkıları söylemek ve önceden duyduğu müzikleri seslendirmek gibi etkinlikleri yapmaktan hoşlandıkları ayrıca hiçbir etkinlik yapmaktan zevk almama ve okulun beklentilerini karşılamadığı gibi toplamda beş kod çerçevesinde eğitim durumlarını özetledikleri görülmektedir.

Müzik öğretmenleri, materyal, kullanılan yöntem ve teknikler ve öğretim ilkeleri olmak üzere üç kategoride görüşlerini belirtmişler ve materyal olarak gitar, flüt, melodika, Orff çalgıları müzik aletlerini kullandıklarını, yöntem ve teknik boyutunda en çok gösterip yaptırma, kulaktan öğretim, anlatım ve beden perküsyonu tekniklerini kullandıklarını, öğretim ilkeleri boyutunda ise yaparak yaşayarak, öğrenci merkezli anlayış ile bireysel öğretimi önemsediklerini belirtmektedirler.

Müzik öğretmenleri ile gerçekleştirilen görüşmenin eğitim durumları kategorisini oluşturan kodları inceleyelim:

Kullanılan Materyal

Müzik öğretmenleri derslerinde en çok akıllı tahtadan faydalandıklarını bunun yanında org, Orff çalgıları, flüt, melodika ve bireysel çalgı aletlerini de sıkça kullandıklarını belirtmektedirler.

MÖ9. Akıllı tahtayı sınıflarda kullanıyorum.

MÖ1. Onun dışında teknolojik aletlerden akıllı tahta ve telefondan dinleme konusunda kullanıyorum.

MÖ2. Akıllı tahtadan çok fazla yararlanıyorum ve görselle birlikte çok daha fazla akılda kaldığını düşünüyorum.

MÖ6. *Orgum var müzik sınıfında. Flüt, melodika ayırmıyorum kim ne istiyorsa getirebilir diyorum ikisini de gösteriyorum.*

MÖ8. *Orff çalgılarımız var yani ben getirdiğim için onun dışında melodika zaten yani daha çok.*

MÖ1. *Gitar egzersizlerde yapmaya çalışıyorum. Flüt kullanıyoruz ağırlıklı olarak yapmaya çalışıyoruz.*

Benimsenen öğretim ilkeleri

Yaparak yaşayarak:

MÖ14. *Çoğu zaman yaparak yaşayarak mesela örneğin müzik eşliğinde bakıyorum çocuk yerinde duramıyor, oynamak serbest diyorum ama ağzınızı açmadan. Halay çekeceksen çek çocuğum hemen bir bakıyorum üç kişi kalkıyor halay çekmeye aynen böyle yani yaparak yaşayarak tabi o çocuğun şeye ihtiyacı var belli mesela oynak bir parçada çocuk yerinde duramıyor 5. sınıf öğrencisi, 6. sınıf öğrencisi ve 7. sınıf öğrencisi bu çocuğun dans etmek, oynamak, halay çekmek istediği zaman serbest bırakıyorum, tabi imkanlar dahilinde yapabilirsiniz diyorum.*

Bireysel öğretim:

MÖ6. *Bire bir de ben yanına gitmek gerektiğini, göstermek gerektiğini düşünüyorum.*

MÖ14. *Eğer piyanoyla onunla ilgili çalışmalarımız oluyor. Mesela çocuk piyano çalarken zorlandığı bir konu var destek oluyorum. Bu tamamen kişiye özel olmuş oluyor; bireysel oluyor.*

MÖ13. *Tek tek öğrencilerimi bireysel öğretim üzerine yoğunlaştırıyorum daha sonra öğrendiklerimizi genel olarak toplu halde çalışıyoruz ve doğruyu yanlışını rahat bir şekilde görebiliyorum.*

Öğrenci merkezli:

MÖ7. *Bir ders yan flüt ile eşlik ediyorsam bir ders klavye ile eşlik ediyorum, bir ders gitar ile eşlik ediyorum, bir ders bağlama ile eşlik ediyorum davulumuz var ritimleri asma davulla bir şekilde çalıştırmaya çalışıyoruz, kendimiz işte marakas¹³ar yapıyoruz.*

MÖ6. *Temel müzik teorisine geçtiğimiz zaman mesela monoton anlattığın zaman çocuk sıkılabiliyor mesela ben bir örnek vereyim notaları anlatıyorum ben çocuklara diyorum ki elimde hatta şu an görüyorsunuz, beş tane parmağım var dizekte de beş çizgi var elimiz dizek. Mesela bende onlarla oturup tek tek elime notaları yazıyorum.*

MÖ14. *Şöyle şimdi biz normalde derslerimizde enstrüman eğitimi veriyoruz ama enstrüman eğitimlerine geçiş yapmadan önce ilk iki, üç ay teorik bilgiler veriyoruz ama bu bilgileri verirken işte ben okuyorum sen anla çocuğum değil, tamamen öğrencinin keşfetmesi amaçlı yapılmış bir yöntemden orada konuma göre değişebiliyor.*

Yöntem ve teknik

Kullanılan yöntem ve teknikler ağırlıklı olarak gösterip yaptırma, kulaktan öğretim, anlatım ve beden perküsyonu alt kodlarından oluşmakta. Bunların yanında müzik öğretmenlerinin Dalcroze, Kodaly gibi özel öğretim yöntemlerini de kullandıkları, bir müzik öğretmenin nota öğretirken kodlama sistemi üzerinden öğrettiğini ayrıca araştırma inceleme, soru cevap gibi klasik teknikleri de sıkça kullandıklarını belirtmektedirler. Müzik öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda alt kodları inceleyelim:

MÖ15. *Tabi tabi. Ya bir de usta çırak ilişkisi bir zamandan sonra bu işler yani teknik, teorik olarak ya da uygulamalı olarak bir şeyleri gösterdikten sonra sen çalarken öğrenci bakıyor gözlemliyor, gözlemlerinden sonra kendisi de biraz daha yorum katarak farklı şeyler ortaya koyabiliyor aynı şarkıyı farklıda ortaya koyabiliyor yeri geldiği zaman.*

MÖ11. *Tabi ki evet. Mesela enstrüman mevzusu yasaklanmadan önce ne yapıyorduk mesela çenemize flütleri koyuyorduk, ölçü ölçü çalıştırırdım işte “İzmir marşını” mı öğretiyorsunuz re bekle, la la la la üflemeden yap bakalım bunu sonra bunu eşlikle ölçüleri oturtarak çocuklarla birlikte çalabildiğimi başardığımı gördüm ve bu şekilde devam ettim.*

---

¹³ Marakas: İçi oyuk olan gövdesinde bulunan parçalar sayesinde sallayınca ses çıkaran bir müzik aleti (<https://tr.m.wikipedia.org/wiki/marakas>)

MÖ6. *Yine enstrüman çalmak isteyen öğrencilerde gösterip yaptırma.*

MÖ8. *Gösterip yaptırmayı çok kullanırım.*

MÖ7. *Kulaktan eğitim zaten şarkılarda mecburen başka şansımız yok.*

MÖ11. *Dediğim gibi şarkı söylemeleri gerektiğinde kendim söylüyorum bazen müzik açıyorum onlara dinletiyorum görsel olarak da bunun dışında kendim çalıyorum yani özendirilebilmek anlamında, sevdirebilmek anlamında.*

MÖ2. *Beden perküsyonu çok fazla yaptırıyorum.*

MÖ7. *Ritmik anlatacağım her şeyi beden perküsyonu olarak yapıyorum ben.*

MÖ1. *Orff evet kullanıyorum.*

MÖ6. *Yani şimdi anlatım yöntemi ile tabi ki başlıyoruz.*

MÖ8. *Ksilofonum¹⁴ var onu götürüyorum çocuklara da aldırmadığım için, Orff yapmaya çalışıyoruz aslında.*

MÖ10. *Kodaly yöntemini kullanıyorum, Dalcroze yöntemini kullanıyorum, çocuklar dans ile müziği çok seviyorlar.*

MÖ14. *Kodaly, Dalcroze konuma göre o anki etkinlikte hangisi bana daha faydalı olabilecekse o yöntemleri kullanmaya çalışıyorum.*

Bazı müzik öğretmenlerinin özel müzik öğretim yöntemlerinin kullanılmasına yönelik olarak “kullanmadıklarını” şu sözlerle ifade etmişlerdir:

MÖ9. *Kullandığım bir özel yöntem yok en basit düzeyde.*

MÖ12. *Özel kullandığım bir öğretim yöntemi yok. Orada öğretim yönteminde işte Dalcroze gibi değişik kişilerin yaklaşımları var ama onları kullanıyorum. Bizim kullandığımızın içine illaki bir şeyler giriyordur.*

---

¹⁴ Ksilofon: Değişik sayıda akortlu tahta çubukların gam sırasıyla dizilmesinden oluşan, iki değnekle vurularak çalınan bir çalgıdır (<http://tr.m.wikipedia.org/wiki/ksilofon>).

MÖ11. *Söylediğiniz yöntemleri kullanmıyorum ama zaman içerisinde çocuğa nasıl daha kolay öğretebilirim, bir an önce nasıl müzik yaptırabilirim kısmına geçebilmem için zaman hani bana sınıf ortamı bunu öğrettiği hani kendimce bir şeyim oluşuyor.*

Ders etkinliklerine katılım

Öğrencilerin yapmaktan en çok zevk aldıkları ve derse katılımlarını daha çok arttıran müzik dersi etkinlikleri üzerine şu yorumlarda buldukları görülmektedir:

Herhangi bir etkinlikten zevk almıyorum:

OÖ1. *Yani aklıma bir şey gelmiyor, yani tabi ki müzikte bu terimleri öğrenmemiz gerekiyor ama bu kimin için yani müzik ile ilgili bir meslek mi olacak bunun için mi, neden yani.*

Okul beklentimi karşılamıyor:

DÖ2. *Çalgı olarak gitar çekiyor, burada öğrenmiyoruz ama para biriktiriyorum gitar alıp kursa yazılmak istiyorum.*

Çalgı aleti çalmak:

OÖ2. *Flüt çaldığımız zamanlar yani hem okuyup hem çalmamız.*

Eski şarkıları öğrenmek:

YÖ1. *Eski şarkılar, mesela Barış Manço şarkıları hoşuma gidiyor.*

Önceden bildiği şarkılar:

YÖ2. *Yani önceden bildiğimiz bir şarkı gelirse mesela hepimizin sevdiği önceden bildiğimiz bir şarkı gelirse derse herkes katılmak istiyor çünkü o şarkıyı biliyorlar ve katılmak istiyorlar.*

Fakülte müzik eğitimcileri konu ile ilgili düşüncelerini şu şekilde açıklamaktadırlar:

Uygun olmayan eğitim ortamı:

FME1. *Şimdi bunları Milli Eğitim okullarında uygulamanız mümkünü değil, birebir hayal bazı etkinlikler olabilir yani mesela tek bir materyale dayanan örneğin nüans*

öğreteceksiniz “kukla şef” herkes oturduğu yerden kukla şefe bakarak bir şekilde o nüansı gerçekleştirebilir bunlar olabilir ama çoğunluğu harekete dayandığı için, dansa dayandığı için uygulanması mümkün değil. Yani o sıraları kaldıracaksın, oradan oraya mümkün değil. Yani bizim okullarımız böyle çok sıcak müzikal ortamlara uygun değil.

Öğretmenler kendini güncellemiyor:

FME4. Sadece bir konu başlığı var bugün süreleri öğreneceğiz notalarla ilgili süreleri öğreneceğiz konu bu ama mesela sen oku, şimdi sen okumaya devam et gibi böyle de bir yöntem var (gülüyor). O da şeymiş her an sana da sorabilirim diye öğrenciyi uyanık tutmak içinmiş ben bizzat gördüm de bunu bir öğretmenlik uygulaması gözlemimde yani bunu böyle savundu da öğretmen bunu yani dikkatlerini toplamak için yapıyormuş. Aslında o kadar kötü bir öğretim programı yok orada yöntemler yeterli şekilde yazıyor hataları var elbette tabi ki iyileştirilebilir, her zaman güncellenmeli yani her zaman yani ne kadar en iyisini yaparsanız da şimdi çok iyi oldu deseniz de her zaman eleştirilebilir ve yeni şeylerle güncellenebilir o konuda bir şeyim yok ama öyle çok da ciddi sıkıntılar olduğunu düşünmüyorum, ben işleyişle ilgili uygulama ile ilgili bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum.

Ölçme ve değerlendirmeye yönelik algılar

Müzik öğretim programında belirtilen ölçme ve değerlendirme hususlarına ne kadar dikkat edilmekte? Müzik öğretmenleri ile yapılan sohbetlerde programın ölçme ve değerlendirme boyutunu nasıl gerçekleştirdiklerini konuştuk. Öğrencilere ise müzik öğretmenlerine sorduğumuz sorulara benzer şekilde öğrendikleri bilgilerin nasıl ölçüldüğü ve yapılan ölçme işlemleri ile ilgili öncesinde kendilerine bilgi verilip verilmediğini öğrenmeyi amaçladık. Fakülte müzik eğitimcileri ile gerçekleştirdiğimiz sohbetlerden elde edilen veriler ile onların ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yönelik bakış açılarını ortaya koymaya çalıştık.

Müzik öğretmenleri en çok ders içi performans ölçeği kullandıklarını bunun sebebi olarak performans çizelgelerinin şeffaf olduğu, kriterlerinin net olduğunu, kendilerinin çocuklar hakkında daha rahat bilgi sahibi olmasına imkân tanıdığını ve çocuğun aktif uygulama yaparak bilgisinin ölçülmesi açısından uygun bir ölçme aracı olduğu şeklinde görüşlerini belirtmektedirler. Bununla beraber sık olmasa da derse katılım notu, Rubrik ve dereceli puanlama anahtarı kullanıldığı da görülmektedir. Ayrıca hiç azımsanmayacak sayıda olan altı müzik öğretmenin hiç ölçek kullanmadıklarını belirtmektedirler. Neden

ölçek kullanmadıkları sorulduğunda iki sebebin ön plana çıktığı görülmekte bunların ilki müzik dersinin ölçülmesine karşı oldukları diğeri ise kalabalık sınıflarda ders süresinin yetersizliği sebebi ile herhangi bir ölçme aracı kullanmadığını, süreç değerlendirme yaparak öğrencilerin yıl içindeki performanslarını göz önünde bulundurarak notlarını verdiklerini belirtmektedirler. Ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik müzik öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir:

Ders içi performans ölçeği:

MÖ8. *Evet. Performans çizelgesi hazırlıyorum. Onları yazıp puanlıyorum. Hazırlıyorum hatta müdür istiyor onları bizden kullanıyoruz zaten başka bir türlü not veremem.*

MÖ7. *Genel olarak şu anda benim yaptığım şey şu, toplu şarkı söyletiyorum katılıyor mu katılıyor, şuna dikkat ederim, şarkı söylerken oturmuş, diyafram nefesini falan öğretiyorum çocuklara mesela bunları uyguluyor mu uyguluyor yeterli, defterini düzenli tutar mı, şarkı sözlerimize katılır mı ya da mesela şöyle bir şey var müzik odamızda az önce görmüşsünüzdür tarihsel bir süreçle Türk Beşleri, Avrupa Bestecileri yanında Türk Besteciler var, popüler müzikten örnekler var, gruplar var işte yabancı gruplar, Türk gruplar falan mesela bununla ilgili her öğrenci kısa kısa bilgiler hazırlarlar, bir öğrenci bilgisini hazırlar bir öğrencide onlara ait bir tane besteyi hazırlar, getirir sınıfta sunum yaparız. Ölçme değerlendirme kriterlerim genelde bunlar.*

MÖ6. *Ben kendim sınıf bazında konuya göre işte İstiklal Marşıysa ya da veya parça çalımsa kendi ölçeğimi hazırlıyorum, kendi sınav yapacağım konu ile alakalı her sınıf için o anda sınıfta tek tek isim okuyup uygulamalı sınav yapıp o kendi hazırladığım ölçekten puanlarını veriyorum.*

MÖ10. *Ölçme ve değerlendirmede ben şu şekilde yapıyorum sözlü sınav yapıyorum, performansa dayalı mesela ders içerisindeki katılımları da önemli bir paya sahip yani ders içindeki katılımı mesela Sınav yaptım İstiklal Marşını söyledi, yıl içerisindeki genel değerlendirme durumuna bakılardan İstiklal Marşı ile. Kendim ölçek hazırlıyorum, İstiklal Marşının doğru nefes yerlerini, ders içi performans gibi.*

MÖ4. *Ders içi performans ölçeği yani onları kullanmadan zaten ders işlemiyorum bu hem çocuğu da motive ediyor artı ve eksiler ya da bende çocuk hakkında fikir sahibi oluyorum. Onlar gerekli yani.*

MÖ1. *Uygulamalı sınav yapıyorum hepsinde de yani bir şarkı söylemede kriterlerim var o kriterleri uygun şekilde ölçeklendiriyorum.*

Neden ders içi performans ölçeği?

MÖ6. *Sınav başlamadan zaten kriterler bellidir ve çok şeffaftır yani bütün sınıf bilir o parçayı çaldığın zaman neresinde hata yaptıysan ondan bu kadar puan kırılır çok şeffaftır. Sınıftaki herkes sınıftaki o arkadaşının sınavı bittiği anda ben notunu söylemesem bile onun kaç aldığını bilir. Bu hem şeffaflık açısından çok iyi oluyor hem de çocuklara anında dönüt vermiş oluyorum. Sınav kâğıdı okuma derdim yok o anda öğrenci notunu öğrenmiş ve sırasına oturmuş oluyor.*

MÖ3. *Yani adaletsizlik olmaması da adına her kişinin ismi yazılı karşısında da flütü tuttu mu tuttuysa tam artı, tutmadıysa yarım artı, oradan beş puan buradan on beş puan derken bir not alıyor. Bu zaman kadar ben bütün öğrencilerime on yıldır öğretmenlik yapıyorum herkese o ölçeği uyguladım flüt çalan her öğrenciye ve o ölçekleri de idareye teslim ettim ben daha sonra. İstiklal Marşı içinde aynı şekilde ölçek hazırladım bu seferde söylemeye yönelik nefes yerleri ya da ne bileyim işte prozodi de var mı eksiklik bunun gibi o da o şekilde değerlendiriliyor.*

Dereceli puanlama anahtarı:

MÖ9. *Dereceli puanlama anahtarı, yani notaları bilir, derse katılır, derse ilgilidir, ders araç gereçleri, İstiklal Marşını kurallarına göre okur.*

MÖ4. *Dereceli puanlama ama işte onları dediğim gibi kendime özel uygulamaya yönelik.*

MÖ1. *Dereceli puanlama anahtarı kullanıyorum hocam yani.*

Derse katılım notu:

MÖ7. *Hocam zaten benim için önemli olan çocuğun derse katılımı. Malzemesi ile geliyor mu yeterlidir, dersime ilgili mi ilgisiz olabilir çocuk o ilgiyi çekmekte bana düşer bu çocuğun günahı değil bunu bir değerlendirme ölçeği olarak kullanmıyorum.*

MÖ2. *Daha çok kendilerine bir yatırım gibi görmelerini istiyorum müzik dersini o yüzden katılım sağlıyorlarsa, araç gereçlerini getiriyorlarsa benim için bu makul çünkü öbür türlü ölçme değerlendirme yaptığım zaman daha not odaklı oluyor her şey ve çocuklar öğrenmek için değil not için bir şeyler yapmaya çalışıyor.*

MÖ10. *Ders içerisindeki katılımları da önemli bir paya sahip yani ders içindeki katılımı.*

Ölçek kullanmıyorum:

MÖ15. *Kullandığımız bir ölçme aracımız sadece temel kazanımlarımız. Nedir temel kazanımlarımız, biraz daha bütünden gidelim ya da küçükten gidelim şöyle yapalım mesela haftalık kazanımlarımız oluyor bizim her öğrencinin yıl başından itibaren planımız sağ elde do-re, sol elde do-si piyano notasından böyle yürüdükten sonra iki hafta böyle devam ediyor, üçüncü hafta böyle, dördüncü hafta böyle, beşinci hafta böyle çocukların gelişim düzeylerine göre biz zaten mesela seviye grubu demeyelim ona da biraz daha sübjektif yani objektifte değil biraz daha sübjektif sınıflar oluşturmaya çalışıyoruz. Bazı öğrenciler bazen bazı derslere gelemiyor, gelemeyebiliyor, bazı öğrencilerimiz yeni başlayabiliyor, bazı öğrencilerimiz sınıf değişikliği yapabiliyor vesaire, vesaire, vesaire, daha iyi algılayabilen ve daha iyi algılayabilecek olan çocukları aynı sınıfta oluşturuyoruz mesela bu da benim ölçme ve değerlendirmem oluyor daha sonrasında not vesaire bir problemimiz olmadığı için.*

MÖ14. *Şöyle ki açık konuşmak gerekirse 8'lere sınav uygulamıyoruz genellikle 8'leri çok kasmıyoruz, zorlamıyoruz. Müzik dersi yapmak istemediklerinde mesela çocuk test çözebiliyor onlarda bir uygulama aracı kullanmıyoruz. Diğer gruplara gelirsek de uygulama yani bir sınav söz konusu değil ama göz ucu ile bile olsa bir sınav söz konusu yani nasıl diyim mesela çocuk düzenli çalışıyor mu, derse gelirken eksiksiz mi geliyor, nasıl geliyor, işte etkinliklerde ne kadar faaliyet gösteriyor, verdiğimiz görevi düzgün kurallar içerisinde gerçekleştiriyor mu, böyle olduğu zaman çocuk da derse ilgili ve istekli olduğu*

zaman müzik dersine 100 veriyoruz açıkça. Ama diyelim ki bu konuda şanslı olduğumu düşünüyorum çünkü çoğu özel okulda şu mantık var “hocam hepsi 100” ama benim çalıştığım kurumda şu an şöyle bir durum var, “hocam sınav yapmak istersen yapabilirsin ama hani yüksek puanlar vermek hedefimiz olsun ancak bir öğrencinin sana saygısızlığı varsa, dersine saygısızlığı varsa ve müzik dersini ciddiye almıyorsa o öğrenciyi 50 üzerinden de değerlendirebilirsin” bu konuda şanslıyım ama bu daha henüz hiç başıma gelmediği için çocukları da müzik dersini çok sevdiği için çoğunlukla 100 veriyorum.

MÖ12. Ölçme araçlarını zaman zaman kullandım fakat uygulanabilir olmadığını gördüm, neden uygulanabilir olmadığını gördüm, sınıfların aşırı kalabalık oluşundan çünkü her öğrenci için hangi kriterler varsa hepsini işaretlemek durumunda kalıyorsunuz dolayısıyla çok zaman alıcı.

Öğrenciler ile gerçekleştirdiğimiz sohbetlerden elde edilen kodlar; öğrendikleri bilgilerin daha çok ders içi katılımlarına, İstiklal Marşını söyleyebilmelerine, çalgı aleti performanslarına, ünite sonu değerlendirme soruları ve sık olmasa da sözlü sınavları şeklinde değerlendirildiğini belirtmektedirler. Ayrıca iki öğrencinin öğretmenlerinin değerlendirme yapmadığını belirtmesi ve beş öğrencinin de öğretmenleri değerlendirme yapıyor olsa dahi süreç ve ölçek ile ilgili kendilerine herhangi bir bilgi vermediğini ifade etmektedir. Öğrenciler programın ölçme ve değerlendirme boyutunun uygulanmasına yönelik olarak şunları belirtmektedirler:

YÖ2. Yani derse katılım yönünden sınav oluyoruz diyebilirim. Hoca eminim derse kimin katılıp katılmadığını gözlemliyordur yani sınav o şekilde oluyor. Bir sınav olmuyoruz.

DÖ2. Derse katılımımızdan not veriyor.

OÖ1. Hoca ayrıca bir sınav yapıyor, genelde İstiklal Marşı ile ilgili oluyor.

OÖ2. Sınavlar şey genelde flüt çalma veya İstiklal Marşını söyleme ve yönetmek şeklinde yapıyor.

YÖ1. Herhangi bir puan yok. Bir değerlendirme yapıyor. İsteğe bağlı herhalde. Herhangi bir puan yok.

DÖ2. Melodika ile not alıyorduk çalarak.

OÖ2. Genelde tahtaya yazıyor ve gösteriyor bir de kitapta da etkinlikler oluyor onları yaptırıyor onları beraber yapıyoruz.

DÖ2. Puanlamayı bilmiyoruz.

OÖ2. Sınavı nasıl yapacağını önceden belirtiyor.

OÖ1. Öğretmen neye ne kadar puan vereceğini önceden belirtiyor.

Fakülte müzik eğitimcileri ile yapılan görüşmelerden elde edilen kodlar; okullarda ölçme aracı kullandığını düşünmüyor olmaları, ortaokulda becerinin ölçülmemesinin gerekliliği, yapılan değerlendirmelerin yanlış ve yetersiz olduğu, öğretim programında belirtilen süreç değerlendirmenin yapılmasının çok mümkün olmadığı, ölçme aracının mutlaka olması ve bilişsel olduğu kadar psikomotor becerilerin ölçülmesine önem verilmesinin gerekliliği şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte bir fakülte müzik eğitimcisi, ortaokullarda gerçekleştirilen ölçme ve değerlendirme uygulamalarının nasıl yapıldığına dair fikri olmadığını ifade eden görüşü de mevcuttur. Fakülte müzik eğitimcileri ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen kod ve kategoriler şu şekildedir:

Bilişsel değil psikomotor değerlendirme yapılmalı:

FME4. Değerlendirme ile ilgili.... Bence söyle öğrencilerin mutlaka bir ödev verilmeli bence bu bir grup ödevi olmalı ve bu performansa dayalı bir şey olmalı yani teorik olarak burada yazan notayı oku, çal, seslendir bence o kadar önemli değil diye düşünüyorum, müzik sadece yazılı olan bir şey değil hep böyle notaya bağlı olacak onun notaya dökülmesi çok önemli akademik olarak elbette hatta sürdürülebilir olması içinde ya da başka nesillere aktarılabilmesi içinde çok önemli bir şey veya zaman zaman böyle şeyler oluyor sizin için bir yönerge görevi görüyor bunlar ama o kadar önemli değil bence performans ödevi verilmeli ve bu performanslarda sadece notaya bağlı olmamalı. Bence müzik demek hareket demek, konuşmak demek, dans demek, basit çalgılarla seslendirme, ritim demek bence bunlarda ibaret yani bence bunları gerçekleştiriyorsa bir birey zaten orada yazan sol anahtarında hangi nota nerede onu bilse de olur, bilirse de olur, bir şey eşlik yapamıyorsa, bir müziğin atımlarını hissedemiyorsa orada bence yeterince müzikal kazanım elde edilmemiştir diye düşünüyorum.

Ölçme aracı kullandığını düşünmüyor:

FME₁ “Yani benim gördüğüm kadarıyla çok bir ölçme aracı kullanılmıyor”.

FME₂ “Normal klasik sınav yapılıyor bildiğim kadarıyla, çok fazla gerçekten ölçüldüğünü zannetmiyorum”.

Ortaokulda beceri ölçülmemeli:

FME₁ “Açıkçası ben şöyle düşünüyorum bu dönemde bu çocuğun müzikal becerisini ölçmek doğru değil niye ölçüyoruz ki”.

Ölçme olmalı:

FME₂ “Yani şöyle eğitimin tamamlanması için geri dönüt yani ölçmek önemli. Ölçeceğiz bakacağız nasıl ama bu bence farklı boyutlarda olabilir yani müziksel beceri buradaki gibi değil biz burada yetenek sınavından geçirip alıyoruz ben bunların hepsini aynı ölçebilirim ama şimdi diğer grubu belli bir şeyden geçmemiş, eşitlenmemiş olarak gelen grubu ölçmem yani belki e teorik bilgilerin ölçümü başka bir kanalla, bilgi ve becerinin ölçümü başka bir ölçme aracı ile olabilir”.

Yanlış ve yetersiz değerlendirmeler:

FME₂. Yani yanlış ve yetersiz olduğunu düşünüyorum.

Süreç değerlendirme gerçekçi değil:

FME₃. Şimdi biz 40 tane öğrenciyi sürekli değerlendirme yapmamız lazım, ilk haftadan son haftaya kadar değerlendirme yapmamız lazım bu da çok gerçekçi değil diye düşünüyorum.

Nasıl yapıldığı hakkında fikrim yok:

FME₃. Ne kullanıldığı ile ilgili çok büyük bir fikrim yok.

Öğretim programında yer alan “alana özgü becerilere” yönelik farkındalık

Müzik dersi öğretim programlarında belirtilen alana özgü beceriler ile ilgili müzik öğretmenleri ve fakülte müzik eğitimcilerinin görüşlerini belirlemek üzere gerçekleştirilen sohbetlerde, müzik öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun alana özgü beceriler hakkında fikir sahibi olmadıkları, bir kısmının ise çok olmasa da fikir sahibi olduğu görülmektedir.

Benzer şekilde fakülte müzik eğitimcilerinin de alana özgü becerilere yönelik fikir sahibi olmadıkları yalnızca bir fakülte müzik eğitimcisinin bilgi sahibi olduğu yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Ayrıca alana özgü beceriler ile ilgili fakülte müzik eğitimcileri havada kalmış gerçekçi olmayan terimler olduğunu bunların detaylandırılması gerektiğini belirtmektedirler.

Fikir sahibi değilim:

Fakülte müzik eğitimcilerinden FME₂ “Çok fazla bilgi sahibi değilim” şeklinde ve FME₃ “Hayır bilgim yok” şeklinde görüşlerini ifade ederken FME₄ “bunu biraz daha açmamı isteyerek” konu hakkında bilgisi olmadığını belirtmiştir.

Müzik öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen görüşler ise; MÖ₉ “Mesela şey mi? Basit bir ritim aleti çalmak gibi mi?”, FME₁₅ “Yani tam anlamıyla değil yorum yaparak gidebilirim başka bir şey söylemiyim”, MÖ₁₀ “Alana özgü beceriler? Enstrüman eğitiminden mi bahsediyorsunuz?” ve MÖ₇ “Çok fazla diyemem” şeklindedir.

Fikir sahibiyim:

Fikir olduğu yönünde görüş bildiren müzik öğretmenleri ifadeleri şu şekildedir:

MÖ₂. *Biliyorum. Yani açıklama şeklinde mi yoksa biliyorum bilmiyorum mu demeliyim.*

MÖ₄. *Evet bilgi sahibiyim.*

MÖ₆. *Bilgi sahibiyim.*

MÖ₁₄. *Şöyle orada yine aynı şey aslında, vurgulanan şey müziği tanıyabilmek, müzik beden ilişkisini tanımlamak, bireysel ve toplu alanlarda gösteriler düzenlemek, çocukları sosyal anlamda etkinleştirmek ben bir öğretmen olarak açıkçası buna uymaya çalışıyorum.*

MÖ₁₂. *Alana özgü beceriler dediğimiz, yani müzik yoluyla çocukların estetik geliştirmesi, spora yansıtması, diğer derslere yansıtması gibi müzik zevkinin gelişmesi kısımlarında tabii yani ne kadar ama yansıyor bunu da her öğretmenin bunu yansıtma olayı da farklı olabilir.*

Havada kalmış terimler:

Fakülte müzik eğitimcilerine alana özgü beceriler ile ilgili bilgi verdikten sonra kendilerine ne düşünüyorsunuz diye sorduğumuzda, bu terimlerin kâğıt üzerinde olduğunu, havada kalmış terimler olduğu ve gerçekçi olmadıklarını belirttikleri görülmektedir. Bazı fakülte müzik eğitimcilerinin konu ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

FME₂. *Burada peki hedef mesela müziğin iki boyutu var mesela ses boyutuna ilgi, ton boyutuna ilgi ile ilgili bir boşluk var orada, ritim ile ilgili birkaç madde var ama ses boyutu ile ilgili çok fazla madde yok. Dinleme-söyleme yani tonal duygunun geliştirilmesine yönelik hiçbir şey yok mesela bu bir açık. İki boyut üzerinden gidersek mesela ana boyutlar orası açık kalmış. Ritimsel boyutu ile ilgili madde yok, beden söyleme, beden şu bu e ritim olmayınca ne olacak yani bu iki şey bence bu iki kısmı açık dediğim gibi hani bunlar bu kısmı ile doğru uygulanırsa amaca ulaşır ama doğru uygulanmazsa kâğıt üzerinde kalır. Kâğıt üzerinde zaten.*

FME₁. *Basit düzeyde mesela yaşantısına nasıl katabilir bunu çocuk? Bunu tam olarak açıklamıyorlar yani bunlar çok havada kalmış terimler, müziği yaşantıya katmaktaki kasıt nedir, bunların çok detaylı açıklanması gerekiyor.*

FME₃. *Çok güzel ama işte o kitaplar, o müfredat onu karşılamıyor yani buradaki söylediklerinizi bizde keşke öğrencilerimize yapabilesek ama bizim müfredatımızda bunları karşılamıyor, bunlar kâğıt üzerinde çok güzel.*

FME₄. *Bunlar evet çok güzel beklentiler, çok güzel beceriler ama ben hiç gerçekçi bulmuyorum.*

Program okuryazarlığı farkındalığı

Çalışmanın bu kısmında, fakülte müzik eğitimcileri ve müzik öğretmenlerinin program okuryazarlığı kavramı ile ilgili bilgi sahibi olup olmadıkları, fakülte müzik eğitimcilerinin öğretmenleri program okuryazarı olarak görüp görmedikleri, kendi meslektaşlarının program okuryazarlığı ile ilgili görüşleri ve müzik öğretmen adaylarının program okuryazarlıklarına yönelik görüşleri öğrenilmek istenmiştir. Ayrıca müzik öğretmenlerinin program okuryazarlığı kavramına yönelik genel algıları ve öğretmenler arasında program etkileşimine yönelik düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Fakülte müzik eğitimcilerinin program okuryazarlığına yönelik genel algıları bilgi sahibi olmadıkları yönünde olmuştur. Bununla birlikte müzik öğretmen aday öğrencilerinin 2018 yılında değişen fakülte müzik öğretim programında yeni uygulamaya geçirilen öğretim programı derslerinin olmasından dolayı program okuryazarı olduklarını fakat müzik öğretmenlerinin program okuryazarı olmadıklarını belirttikleri görülmektedir. Son olarak fakülte müzik eğitimcileri, meslektaşları ve müzik öğretmen aday öğrencileri ile programlar hakkında fikir alışverişinde bulunmadıklarını ifade etmişlerdir.

Müzik öğretmenlerinin büyük çoğunluğu program okuryazarlığı kavramı hakkında bilgi sahibi olmadıklarını belirtmekle birlikte program okuryazarı bir öğretmenin özelliklerini; genel olarak programın uygulayıcısı, programın hedeflerine bağlı, mesleğinde donanımlı, programlara hakim, teknolojik gelişmelerden haberdar, program değişikliklerini takip eden, ders içeriklerine hakim, alanındaki yeniliklerin takipçisi, program değerlendiricisi, uygun eğitim durumlarını belirleyen ve bilinçli öğretmenler olarak ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca müzik öğretmenleri, meslektaşları arasında programlara yönelik herhangi bir etkileşimin olmadığını bununla birlikte müzik öğretmeni olan meslektaşlarının program okuryazarı da olmadıkları şeklinde görüşlerini ifade ettikleri görülmektedir.

Fakülte müzik eğitimcisi ve müzik öğretmenleri ile program okuryazarlığı kavramına yönelik yapılan sohbetlerden elde edilen verilere ait kategori ve kodlamalar şu şekildedir:

Bilgi sahibi değilim:

FME₁. *Müzik program okur yazarı? Bu bir terim mi?*

FME₂. *Literatürü bilmek zorunda bence literatürü bilirse daha iyi eğer takip ederse bu dediğimiz şeylerde programın içinde var Orff, Kodaly, Dalcroze hepsi var. Bu anlamda ne olmuş oluyor, müzik literatürünü takip eden, müzik ile ilgili gelişmeleri takip eden ve programla da haşır neşir olduğu zaman da ancak okur yazarlık gelişebilir.*

FME₃. *Müzik program okuryazarı öncelikle müfredatı inceleyip eleştirel gözle müfredata bakıp alanda neler oluyor, müfredatta neler var bunları karşılaştırıp daha sonra bunların bir raporunu yazıp daha sonra bunları bir kongre ya da makale gibi dergilerde yayınlayıp buradan bir sonuç beklemeye çalışan insandır diye tanımlayabilirim.*

FME4. *Bence meraklı olur; işine saygı duyar, mükemmeliyetçi olabilir biraz, işini iyi yapmaya çalışır; tatmin olmaz kendini güncellemek ile ilgili bir kaygısı vardır diye düşünüyorum.*

MÖ7. *Bunu ilk defa duydum açıkçası lütfen cahilliğime verin.*

MÖ8. *(gülüyor) Sen biraz açıkla ben öyle söyleyeyim (gülüyor).*

MÖ3. *İlkelerine uyan....*

MÖ1. *Biraz daha açabilir misiniz?*

MÖ12. *Bu şu anlama geliyor bence, müzik programı yönetebilecek bir müzik öğretmeni bu anlamda anlıyorum yani tek başına bir müzik programı yapabilir anlamında mı?*

MÖ11. *Müzik Program okur yazı. Hangi programdan bahsediyoruz.*

MÖ14. *Biraz daha açabilir misiniz?*

MÖ15. *Çok güzel bir şey yani elinden gelen her şeyi yapıyor diye düşünüyorum ben imkanlar doğrultusunda ve müzik için, müziğe kendini adanmış birisi olarak görürüm öncelikle bunun için çabalayan görüşen, insanların fikirlerini alıp daha güzel bir eğitim öğretim programı çıkartan insan olarak nitelendiririm.*

Bilgi sahibiyim:

MÖ2. *Müfredatta bir şey değişiyorsa bunun farkında olmalı ve konulara hâkim olmalı, planlı bir şekilde ne yaptıracağını bilip yani o anda doğaçlama değil de önceden bir hazırlıkla donanımlı geldiğinde çocuklar içinde son derece fayda sağlar.*

MÖ6. *Yani müzik öğretim programına hâkim, bunu dersinde uygulayabilen öğretmen demektir. Yani böyle bir öğretmen öncelikle güncel olmalı, teknolojiyi takip etmeli ve dersinde uygulayabilmelidir. Yani dediğim gibi yine aynı konuya geliyoruz programın dışına çıkmadan, kitabın dışında çok çıkmadan ama eksikleri de kendi teknolojik imkanları ile tamamlayan bir öğretmendir bence.*

MÖ10. *Nerede neyi kullanması gerektiğini bilecek yani önemli bence. Program okur yazarı bir öğretmen programın içeriğine müdahale edebilmeli, gerektiği yerde tabi ki biz*

teknisyen değiliz yani bazı şeyleri moda mod yapmayacağız müdahale edebilmeli ve kendi inisiyatifini kullanabilmeli.

Program okuryazarı bir öğretmenin özelliklerine yönelik öğretmen algıları

Bu kategori altında müzik öğretmenleri ile gerçekleştirdiğimiz sohbette, program okuryazarı bir öğretmenin özellikleri sizce nasıl olmalıdır şeklinde sorduğumuz soruya verilen cevaplardan elde edilen veriler açıklanmaktadır.

Yöntem ve teknikleri doğru belirleyen:

MÖ4. *Yani içerikleri hazırlamak. Öğretim programı işte ders materyalleri ile ilgili sunumların ne şekilde yapılacağı. Yani böyle bir öğretmenin alanında çok hâkim olması gerekiyor. Özellikle ortaöğretim, ilköğretim programları hakkında bilgi sahibi olması gereken öğretmenlerden oluşması lazım. Bir de başka ne olabilir. Şu an da aklıma bir tek bu geldi.*

MÖ7. *Zaten kendiliğinden girdiğimiz her sınıfta eğer gerçekten ders yapmak istiyorsa bir şekilde o vereceğimiz şeyi uygulayacak yöntemi buluyoruz.*

MÖ10. *Nerede neyi kullanması gerektiğini bilecek yani önemli bence.*

MÖ4. *Öğretim programı işte ders materyalleri ile ilgili sunumların ne şekilde yapılacağı.*

Mesleğinde donanımlı:

MÖ14. *Mesleğinin en ince ayrıntısına kadar bilgi sahibi olması gerektiğine inanıyorum.*

MÖ1. *Böyle bir öğretmenin donanımlı olması yeterli ve sadece iyi piyano çalması değil onu aktara bilmesi de önemli.*

Programa hâkim:

MÖ8. *Yani programı bilen anlamında, programlara hâkim bir öğretmen aklıma geliyor ve uygulayan tabi.*

MÖ6. *Yani müzik öğretim programına hâkim.*

Programın uygulayıcısı:

MÖ1. Müzik dersi öğretim programını uygulayabilen.

Alanındaki yenilikleri takip eden:

MÖ6. Yani böyle bir öğretmen öncelikle güncel olmalı.

MÖ3. Teorik olarak bir de bence yakın tarihi yani güncel, popüler sanatı da yakından takip etmeli, çocuklara da yetebilmeliyiz.

Program değişikliklerinden haberdar:

MÖ2. Müfredatta bir şey değişiyorsa bunun farkında olmalı.

Diğer:

MÖ4. Yani içerikleri hazırlamak falan.

MÖ2. Planlı bir şekilde ne yaptıracağını bilip yani o anda doğaçlama değil de önceden bir hazırlıkla donanımlı geldiğinde çocuklar içinde son derece fayda sağlar.

MÖ11. Bence bu işin okulunu okumuş olmak gerekli diye düşünüyorum.

Müzik öğretmenlerinin program okuryazarlığı eğilimi hakkındaki görüşler

Müzik öğretmenleri sizce program okuryazarı mıdırlar? Bu soruyu hem fakülte müzik öğretmenlerine hem de müzik öğretmenlerine yönelttik. Genel algı müzik öğretmenlerinin program okuryazarı olmadıkları yönündedir. Araştırmanın bu kısmında verilen cevaplardan elde edilen kategoriler; müzik öğretmenlerinin program okuryazarı olduğu ve olmadıkları şeklinde iki başlık halinde oluşturulmuş halde sunulmaktadır.

Müzik öğretmenleri program okuryazarıdırlar:

FME2. Evet var, tabi ki de takip ediyorlar yeni müfredatı, tabi bizim müfredatı bilmiyorlar biz açıklıyoruz, var takip ediyorlar, bizim öğrencilerimizi bilgilendiriyorlar ben bu konuda bir problem yaşamadım, uygulama öğretmenim hep iyiydi benim.

MÖ6. Aslında diğer branşlara göre daha okur yazardır müzik öğretmenleri.

Müzik öğretmenleri program okuryazarı değiller:

FME₁. *Yani şöyle ki programı biliyorlar ama bire bir uyguladıklarını ben sanmıyorum. Yani nasıl olduğunu yani bir müzik öğretmeni kadar bu işin içinde değilim ama artık hani şöyle bir şeyde var o programın ona dayattığı şeyi şartlardan dolayı da gerçekleştiremeyecekse tabii ki kendi alternatif yolunu içecektir. Şimdi burada konuyu çok iyi bilmeden bir şey söylemek doğru değil.*

FME₃. *Yani ben hiç sanmıyorum.*

FME₄. *Hiç sanmıyorum.*

MÖ₉. *Meslektaşlarımdan müzik program okur yazarı olduğunu pek sanmıyorum.*

MÖ₇. *Öğretmenlerin eğiliminin sıfır olduğunu düşünüyorum.*

MÖ₃. *Onları eleştirmek bana düşmez ama sanırım çok da hâkim değiller.*

MÖ₁₃. *Hepimizin bütün öğretmenlerimizin okur yazarlık konusunda destek alması gerekiyor.*

MÖ₁₀. *Program okuryazarlığı bence çok hâkim değiller.*

Fikrim yok:

MÖ₁₄. *Bilmiyorum.*

Müzik öğretmen adaylarının program okuryazarlığı eğilimi hakkındaki görüşler

Fakülte müzik eğitimcilerine göre müzik öğretmen adaylarının program okuryazarlık oranı çok düşük. Bir müzik eğitimcisi, 2018 yılından itibaren bu durum değişiyor şeklinde cevap verdi. Bunun sebebini sorduğumda, 2018 yılında yenilenen fakülte müzik eğitim programında öğretim programlarına yönelik dersin yer aldığı bu sebeple öğrencilerin öğretim programlarına yönelik farkındalıklarının oluşmaya başladığını belirtmektedirler.

Müzik öğretmen adayları program okuryazarıdır:

FME₂. *Evet. Çünkü ders var. Yeni müfredatta ders var.*

Müzik öğretmen adayları program okuryazarı değildirlir:

FME₁. *Değildirler.*

FME₃. *Hayır.*

FME₄. *Değildirler.*

İletişim

İletişim temasını oluşturan kategoriler müzik öğretmenlerinin kendi aralarındaki program etkileşimi, fakülte müzik eğitimcilerinin, müzik öğretmenleri ve müzik öğretmen adayları ile etkileşimi ve 8. sınıf öğrencilerinin sınıf içi iletişimleriyle ilgili sınıf içindeki iletişiminin motivasyonlarına olan etkisi şeklindedir.

Öğretmenler arası öğretim programı etkileşimi

Müzik öğretmenlerinden kendi aralarında öğretim programına yönelik etkileşimin değerlendirilmesi yapmalarını istediğimizde dört müzik öğretmeni etkileşimin olduğunu, on bir müzik öğretmenin kendi aralarında öğretim programlarına yönelik herhangi bir etkileşimin gerçekleşmediğini belirttikleri görülüyor. Müzik öğretmenlerinin konu ile ilgili görüşleri:

Etkileşim var:

MÖ₁. *Bilgi alışverişinde bulunuyoruz tartışıyoruz bu konuda eksikleri de zümrede tartışıyoruz neler eksikse herkes söylüyor bunları mesela ölçeklendirmelerde özellikle bilgi alışverişinde sıkça bulunuyoruz.*

MÖ₁₄. *Şöyle bizim zümre toplantılarımız oluyor zaten önce sene başında görüşülüyor o evraklarımız var onlar tamamlanıyor, müdür yardımcısı ve müdür eşliğinde bir gözden geçiriyoruz, neyi çıkaracağız, neyi çıkarmayacağız, nasıl ilerleyeceğimizi her dönemin başında görüşüyoruz, diğer öğretmenlerde kendi zümreleri ile aynı şeyi yapıyor bunu okul başlamadan önce yapıyoruz.*

MÖ₁₃. *Disiplinler arası mutlaka etkileşim oluyor yani.*

Etkileşim yok:

MÖ8. *Öğretmenler arası etkileşim hayır yok. Şu an oldu. Bugüne kadar hiçbir öğretmenle müzik öğreti programı hakkında konuşmadım yani kaç tane arkadaşım var müzik öğretmeni.*

MÖ7. *Öğretmenler arasında öğretim programı etkileşimi hiç yok.*

MÖ4. *Çok kötü. Yani şöyle kimse kimsenin fikrini dinlemiyor zaten bir de hani yani zaten öyle bir alışverişimiz yok müzik öğretmenleri ile sadece zümreden zümreye bir araya geliyoruz onda da zaten kimse çok uzun kalmıyor. O konuda aslında bence aylık olarak bir araya gelip bir tek zümrede değil de özellikle bu materyaller, derste kullanılan şeyler ya da öğretim teknikleri bunlar konuşulup zenginleştirilebilir fikir alınabilir birbirimizden.*

MÖ2. *Şöyle kalabalık okullarda zümre iki kişi oluyor o zaman bence karşılıklı alışveriş yapıyorlardır ama genelde müzik öğretmenleri okullarında tek başına oldukları için çok fazla etkileşim olmuyor.*

F. müzik eğitimcisi ve müzik öğretmen adayları arası öğretim programı etkileşimi

Fakülte müzik eğitimcilerinin öğretim programlarına yönelik etkileşimi ne ölçüde? Peki fakülte müzik eğitimcileri yetiştirdikleri müzik öğretmen adaylarıyla öğretim programı hakkında ne kadar iletişim içinde? Bu iki soruyu Fakülte Müzik Eğitimcileri şu şekilde ifade etmektedir:

Etkileşim var:

FME2. *Öğretmenlik uygulaması dersinde hem online, hem yüz yüze ilk hafta gözlemleri ile ilgili neler hissettiler yani neyi tarttınız diye hiçbir şey söylemeden yalnızca onlardan görüş aldım hazır bulunuşlukları ne durumda, sadece izlediklerim duygusal geri dönüşler geldi dedim bu duygusallıkları bir kenara bırakalım dedim ki çocukları gözlemlediniz mi, çocuklar ne durumdalar, hazır bulunuşlukları ne, hangi etkinlik yaptırılır, hangi etkinlik yaptırılmaz neye ihtiyacı var bu anlamda gözlemlemeye çalışın dedim ve gözlemlerini o yönde yaptılar her hafta değerlendiriyoruz programda ne yazıyor biz o programda hangi etkinliğimizi uygulayabiliriz bunun için süremiz, materyalimiz, sınıf ortamımız ve öğrencinin durumu hazır mı diye konuşuyoruz. Her hafta konuşuyorum.*

FME₃. *Evet. Ama meslektaşlarıyla mesela .... (Öğretim üyesi meslektaşı) hoca ile çok konuşurduk yani bunlar bu müfredat ve bizim öğrettiğimiz şey arasındaki farklar ile ilgili.*

FME₄. *Evet, kısmen yapıyoruz.*

Etkileşim yok:

FME₁. *Yani aslında dediğim gibi işte müzik öğretmenleri ile çok fazla iç içe değiliz yani böyle söyleşiler veya bir araya gelme işi çok fazla olmadığı için bu konular çok fazla konuşulmuyor yani. Buralarda (fakülteyi kastediyor) yine de çok fazla olmuyor açıkçası.*

Müzik öğretmeni, Fakülte M. Eğitimcileri ve Müzik Öğretmen adayı iletişimi

Fakülte müzik eğitimcileri ile gerçekleştirdiğimiz sohbette kendilerine sorduğumuz bir diğer önemli soru, fakülteadaki müzik eğitimcileri, müzik öğretmenleri ve müzik öğretmen adayları arasındaki iletişimin nasıl olduğu yönündeydi.

Müzik eğitimcilerinin tamamı ortada bir iletişimin olmadığını, kopukluklar olduğunu belirttiler. Bu durum kendilerinin de istemediği bir durum olmasına rağmen bununla ilgili herhangi bir girişimde bulunmadıklarının da öz eleştirisini yaptıklarını söyleyebilirim. Fakülte ve MEB iş birliği ile buna yönelik çalışmaların yapılabileceğini, belki bir eğitim belki bir sohbet ortamı ama bir şekilde iletişim kurulmasının gerekli olduğu görüşünü ilettikleri görülmektedir.

Müzik eğitimcilerinin konu ile ilgili görüşlerinin önemli olmasından dolayı uzun uzun anlattıkları her detayın tamamını sizlere aktarıyorum. Müzik eğitimcilerinin görüşleri şu şekildedir:

İletişim yok:

FME₁. *Şu yapılabilir şimdi sürekli, yılda bir ne bileyim altı ayda bir olabilir duruma göre mesela hizmet içi eğitim olabilir, biz hocalarımıza gidip ya da hocalarımız bize gelip bir fikir telakkisi yani hocam şunu şöyle yap, bunu böyle yap diye değil çünkü orada hani 50 yaşında adamda var yani hocam ben bu işi yıllarca yaptım diyecek insanlarda var öyle değil de, mesela daha böyle son teknikleri hocam işte dünya bunu yapıyor, uygulayabilerseniz bu tip şeylerle devam edelim ya da bu tip şeyler var bunları da uygulayabiliriz tarzı bir fikir*

alışverişi yapılsa çok iyi olur çünkü bizde çok büyük bir kopukluk var ve bu kopukluk gittikçe de büyüyor gördüğüm kadarıyla yani öğretmen akademisyenden uzaklaşıyor, akademisyende gittikçe öğretmenden uzaklaşıyor.

FME₂. Aslında üç grubunda oturup iş birliği içerisinde bizim çalışmamız gerekiyor. Çünkü ne bizim ders saatlerimizle onların ders saatleri tutuyor, bizim burada yani şöyle Millî Eğitim Bakanlığı aslında akademiye uymalı, hani ben ders içeriğimi şu an ki ders içeriğimi bugün hatta sabah nedense bunu düşünmüştüm ben programa uydurmak zorunda değilim, ben akademiyim çünkü. Çünkü ben Türkiye takip etmiyorum Dünyayı takip ediyorum. Bütün Dünyayı takip ediyorum ne yapılıyor diye, en son ne yapıldı diye çünkü bakın bizim geldiğimiz noktaya Almanya 1920 yıllarında gelmiş. 1920' de bedeni işin içine sokmaya başlamış yani biz 2000'li yıllarda bunu yapmaya başladık eğer ben ülkemi takip edersem geri kalırım, Dünyayı takip etmek zorundayım. Millî Eğitim Bakanlığı da beni takip etmek zorunda e tabi müzik öğretmenleri de. Yani fakülte, okul iş birliği yapılmalı hocam. Fakülte, okul iş birliği yapılmalı.

FME₃. Etkileşim olmalı. Şu anda bir etkileşimin olduğunu düşünmüyorum asıl problemin oradan kaynaklandığını düşünüyorum. Ben 17 senedir buradayım bir kez ne güzel sanatlar lisesinden ne de diğer okullardan bir araya gelip ya siz hangi problemlerle karşılaşıyorsunuz gibi bir şey yapmadık. Böyle bir toplantımız olmadı böyle bir çalıştayımız olmadı yani nasıl olması gerekiyor dan ziyade burada ben sadece olmalı diyorum bir yerden başlamalı ve bir araya gelip sizin sorunlarınız neler, biz ne yetiştiriyoruz, biz yetiştirirken acaba sizin beklediğiniz şeylere yönelik kalifiye eleman mı yetiştiriyoruz yoksa biz kendi bildiğimizi okuyoruz, siz kendi bildiğinizi okuyorsunuz herkes böyle bir şekilde kendi yolunu bulmaya çalışıyor mu, bence öyle. Çünkü şöyle bir baktığımızda biz pek çok ders veriyoruz ve ne kadar öğretiliyor ne kadar öğrenci gerçekten bunları özümseyiyor ve hayatının bir parçası haline getiriyor, kalıcı öğrenme oluyor, gerçekleştirebiliyor bunlar tartışılır ama öğrettiğimiz şeyler ne kadar sınıfta kullanılıyor dersiniz ben %15' de kaldığını falan düşünüyorum bunların. Yani ne kadar çok bilgi vermekten ziyade okulda ne kadar kullanılabilir şeyler olduğu çok daha önemli fakat biz başka bir teldeyiz siz başka bir dünyadasınız ve bu iki dünya bir şekilde kesişmiyor, işte o kendini başka yerde görüyor, bu kendini başka yerde görüyor buda bence doğru bir şey değil çünkü aynı yolun yolcusuyuz hepimiz ve aynı hedefe hizmet ediyoruz ama herkes kendisini başka bir yerde görüyor kimisi hor görüyor kimisi ya bunlarda burnundan kıl aldırıyor gibi görüyor böyle en böyle nasıl

söyleyeyim ilkel insan davranışlarına bir tane amacımız olsa ve bu amaç yönünde 17 senedir biz burada hiç öğretmenlerle çalıştay vb. bir şey yapmadık böyle bir şey olmadığından yapmadık ama bu mümkün olsun diye kim oturdu çalıştı bence kimse çalışmadı.

FME4. Çok iyi olmalı yani çok güzel bir soru belki de böyle bir kaygınız olduğu için böyle bir kopukluk olduğunu düşündüğünüz için böyle bir soru eklemiştinizdir diye düşünüyorum, katılıyorum yani kesinlikle olmalı çok iyi ilişkiler içerisinde olunmalı ama bu ilişki nasıl olacak sadece onun da bence çok iyi planlanması ve bireylere bırakılmaması gerekiyor.

Fakülte-Okul iş birliğinde iletişim:

FME4. Eline alma tanıma (çalgı aletleri), ses çıkartmaya çalışma, orkestrayı izleme veya şey olabilir çok basit bir şarkı öğrendiler buradaki oda müziği gruplarından birisi ile bunlar ama önceden planlanır “öğretmenlerle biz bu hafta bu şarkıyı öğrendik tamam bizimde şöyle bir gurubumuz var” gibi çocuklar bir araya gelip onlara eşlik edebilir yani youtube gibi bir yerden açmak yerine eşliği burada bir araya gelip böyle bir şey yapabilirler, bunlar sosyal etkinlikler olabilir, akademik çalışmalar olabilir yani bu keyifli şeylerde olabilir yani toplantı denildiğinde böyle sıkıcı şeyler değil bir dağ yürüyüşü düzenlenip yürüyüş yapılacak çok güzel bir yerde bir toplantı bir çay kahve sonra yürüyerek dönülecek gibi böyle birleştirilmiş şeyler olursa çok daha motive edici, keyifli şeyler çıkabilir.

Fakülte-Okul iş birliğinde eğitim:

FME4. Bizzat öğretmenin öğretmenlik uygulamasına ben giriyorum bu dönem. Bana bir öğretmen denk geldi onunla böyle kişisel ilişkilerimle değil de onunda belki böyle bir sistem içerisinde oturtulması gerekiyor, toplantılar, söyleşiler belki ya da çalışmalar ortak yapılacak çalışmalar bunlar bilimsel çalışmalarda olabilir, bir akademisyenin bizde genelde öyle oluyor öğretmenler kendi şeyini biliyor kendi zümresini biliyor, akademisyenler oturduğu yerden öğretmenlikle ilgili, Milli Eğitimdeki dersler ile ilgili oturduğu yerden çalışma yapıyorlar havadan böyle ama hiçbir müzik öğretmeni ile birlikte bir akademisyen bir araya gelip bir şey yapmıyor demiyim de hani onun böyle organize edilmesi ile ilgili, yönlendirilmesi ile ilgili bir şey yok bence bu akademik çalışmada olabilir, başka şeylerde olabilir, mesleki fikir alışverişi de olabilir veya bunlar bir birlerimizin hem üniversitedeki

hem de okulların olanaklarının da kullanılması ile ilgili de olabilir mesela ben bazı derslerimi belki şu an geldi bu arada aklıma şu an yaptığım derslerin bazılarını Milli Eğitimde yapabilirim onların bir salonunu kullanarak yapabilirim, orada yaptığım bir iki derslik küçük bir sunumunu gidip bir okulda yapabilirim, sunabilirim karşılıklı kazanım olmuş olur veya öğrencilerimizle belki böyle bir proje yapılabilir. Onlar buraya gelirler bizim öğrencilerimiz ile ortak bir şeyler yapılabilir; bizim salonlarımızı, bizim dersliklerimizi onlarda çok yeterli değil ama olduğu kadar hiç önemli değil böyle bir şey iletişim olabilir.

Öğrenci iletişimi

8. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirdiğimiz sohbetlerde sınıf içi iletişimlerinin nasıl olduğunu öğrenmeyi amaçladık. Elde edilen veriler; öğrencilerin kendi aralarında ve öğrenci ile öğretmenleri arasında iletişim yönünden bir olumsuzluğun olmadığı yönünde gerçekleşmiştir.

Öğrenci-öğrenci iletişimi:

YÖ₂. Çoğu kişi birbiri ile arkadaş o yüzden derslerde genel olarak iletişim iyi.

YÖ₁. İyi yani arkadaşlarımla iletişimim.

OÖ₂. Arkadaşlarımla da aramız iyi birbirimizi seviyoruz.

OÖ₁. Arkadaşlarımızla da iyi. Onlarla tenefüslerde falan konuşuyoruz müzik dersi hakkında öyle yani.

DÖ₁. Arkadaşlarımla iletişimim iyi.

Öğrenci-Öğretmen iletişimi:

DÖ₁. Öğretmenin anlatışı çok akıcı ve verimli olduğu için iyi.

OÖ₁. Öğretmenle iletişimimiz iyi.

YÖ₂. Hocanın anlatımı ve konuşması gayet iyi bence içimizden birisi gibi.

DÖ₂. Öğretmenimle çok fazla iletişim kuramıyoruz.

Öğrenciler arası iletişiminin motivasyona etkisi

Bazen:

DÖ₁. *Bazen motive oluyorum bazen olmuyorum bu öğrencilerin davranışlarına göre değişiyor.*

YÖ₂. *Motive ettiği zamanlarda oluyor bazen dersi bozduğu zamanlarda oluyor ama çok fazla olmuyor onlar.*

Etkisi yok:

DÖ₂. *Motivasyona bir etkisi yok.*

Olumlu etkisi var:

OÖ₂. *Evet motive ediyor şarkılara ilgililer çünkü o yüzden benim sevdiğim şarkıları da seviyorlar.*

OÖ₁. *Genelde bazen sınav olacağı zaman aynı fikirde oluyoruz ya yapamazsak falan gibi birbirimizi motive ediyoruz sen yaparsın gibi.*

Öğretmenlik uygulamasının verimliliği

Fakülte müzik eğitimcilerine, öğretmenlik uygulaması dersinin verimliliğini sorduk. Elde edilen kodlar önceki programa göre daha verimli olduğu yönündeydi. Ayrıca öğretmenlik uygulamasının daha uzun süreli (altı, yedi dönem) olması, MEB' in müzik öğretmenleri başına düşen müzik öğretmen adayı sayısını düşürmesi, farklı sosyoekonomik düzeydeki okullarda uygulama gerçekleştirilmesi ve üniversitenin ilk yılında gözlem uygulaması olmasının verimliliği daha da arttıracığı yönünde görüşlerini ifade etmektedirler. Fakülte müzik eğitimcilerinin konu ile ilgili görüşlerini inceleyelim.

Önceki programa göre daha verimli:

FME₁. *Geçmişe göre bir tık daha yeterli.*

FME₃. *Yani kötünün iyisi diyelim.*

FME4. Yani şimdi bizim önceki müfredatta bu yıl ilk defa yeni öğretim programı ile ders alıyor öğrencilerimiz onlarda değişti öğretmenlik uygulaması 1 ve 2 oldu yani iki dönem görüyorlar bence şu an için güzel.

Uzun süreli olmalı:

FME3. İki dönem öğretmenlik uygulaması olması iyi oldu fakat bence diresek temasının daha sık olması lazım diye düşünüyorum bizim bir okulumuz var sürekli gittiğimiz gördüğümüz öğrencileri tanıdığımız diyebildiğimiz bir yer olması gerektiğini düşünüyorum.

FME1. Benim şahsi fikrim öğretmenlik uygulaması en az 6-7 dönem olmalı. Çocuk birinci sınıfa geldi ilk dönem tamam hadi okula alışıyor, çevreye alışıyor gerek yok, belki ikinci dönem bir öğretmenlik, okul deneyimi olabilir hani gitsin bir gözlesin ne oluyor diye sonra 6 dönem bir yıl öğretmenlik yapmalı bu çocuk çünkü şimdi konu dışı ama bize gelen öğrencilerin %99' u öğretmenlik kafası ile gelmiyor, öğretmen olacağım zihniyeti ile gelmiyor. Çok başka amaçlarla gelen var. Sırf müzik okumak için gelen var, bu işi hiç bilmeyen hani buranın neye hizmet ettiğini bilmeyen örnek veriyorum ben albüm yapmak istiyorum diyor adam ben müzik öğreneceğim ne var, burası var başka şansı yok çünkü, yeteneği varsa o tip adamlarda geliyor yani gerçekten öğretmenlik ruhu taşıyan, ben çocukları çok seviyorum onlara müzik öğretmen istiyorum diyen kişi sayısı az. Müzik öğretmeni olmak için gelmemiş, çoğunluğa zaten sorsanız başka amaçlarla geliyor onun da farklı sebepleri var ama şunu söyleyebilirim onu nasıl ifade etmek lazım o çocuklara bu 6 dönemlik öğretmenlik uygulaması bu zihniyetle gelmeyen çocuğu da çevirebilecek güçte olabilir.

MEB okullara fazla öğrenci gönderiyor:

FME1. Şimdi sorduğunuz zaman imkansızlıklar diyorlar ama asıl sayı zaten azaltılması gönül ister ki iki öğrenci olsun, birebir takip edelim.

Birinci sınıfta gözlem uygulaması olmalı:

FME4. Bence şu olabilir benim önerim; önceden bundan öncekilere kadar gözlem vardı “okul deneyimi” sadece gidip gözlem yapıyorlardı ve “öğretmenlik uygulaması” oluyordu ikinci dönem okula gidip adapte olması diyene kadar iki, üç gün de resmî tatil hiçbir şey yapamıyorlardı. Şimdiki öğretmenlik uygulaması için bence yeterli diyebilirim ama belki şu olabilir benim zamanımda öyleydi yanlış hatırlamıyorsam okul bir gözlem için

en azından 1. sınıfta daha ilk sınıfta gözlem yapmak için okula belki buna artı olarak böyle bir şey eklenebilir bu aynı zamanda öğrencileri de hazırlayacaktır diye düşünüyorum. Hepsi çıkıp geliyor ben müziği çok seviyorum, sesim çok güzel diye gelenler var ama şeyi bilmiyor bazıları bu okuldan mezun olduktan sonra ne yapacaklar çok fazla fikirleri yok, ortamı da bilmiyorlar, çalışacak oldukları sahayı da bilmiyorlar o yüzden bir anlamda gözlem yapmaları için bizim öğretim programımıza böyle bir ekstra olarak 1. sınıfta gözlem yapmak için ekleme yapılabilir.

Farklı sosyoekonomik düzey okullarda uygulama yapılmalı:

FME4. Him sorun olmasın, yaşanmasın diye belki de. Bununla ilgilide bir çalışma yapılabilir veya rotasyonla belirlenebilir öğrencilerde “a bana bu okul denk geldi” gibi yani uygulamasını yapmasalar bile gözleme adına.

Katılımcıların müzik öğretim programının etkili olmasına yönelik önerileri

Çalışmanın bu kısmında, fakülte müzik eğitimcileri, müzik öğretmenleri ve öğrenciler ile gerçekleştirilen sohbetlerde ortaokul müzik öğretim programının daha etkili uygulanmasına yönelik önerilerinin neler olduğu belirlenmeye çalıştık. Elde edilen sonuçlara göre; fakülte müzik eğitimcileri boyutunda, en çok ortaokul müzik öğretim programının değiştirilmesi yönünde görüşlerin olması bunun sebebi olarak da ağır teorik konular gösterilmektedir. Ayrıca özel öğretim yöntemleri üzerine etkinlik eğitimi ve okul öncesi dönemden itibaren müzik derslerine müzik öğretmenlerinin girmesinin gerekliliği de elde edilen önemli diğer sonuçlar olmuştur.

Müzik öğretmeni boyutunda ise üç kategori belirlenmiştir. İlk kategoriye müzik öğretmenlerinin genel önerileri oluştururken ikinci kategori öğretim programına yönelik öneriler, üçüncü kategori ise okula yönelik öneriler şeklinde oluşturulmuştur.

Müzik öğretmenleri ilk kategori başlığı altında kendilerine verilen eğitimlerin alan uzmanı kişiler tarafından verilmesinin önemine vurgu yaparken nota yazım programı eğitimi, drama eğitimi, il genelinde müzik dersinin önemine yönelik etkinliklerin yapılması, il geneli müzik komisyonlarının kurulması ve tartışma ortamı sağlanması, fakülte derslerine halk oyunları dersinin eklenmesi ve müzik dersinin denetlenmesi şeklinde önerilerde bulunmuşlardır.

İkinci kategoride öğretim programına yönelik olarak elde edilen veriler iki kod altında toplanmıştır. Bu kodlar; öğretim programı yenilenmeli ve uygulanabilir programların yapılması şeklindedir. Öğretim programları yenilenmeli kodunu oluşturan alt kodlar en çok dile getirilenden başlayarak; müzik ders saatlerinin arttırılması, ağır konuların hafifletilmesi, sanat konusuna daha fazla yer verilmesi, teorik kısımların azaltılması, uygulamalı kısımların zenginleştirilmesi, içerikte yakın geçmişten eserlerin yer alması, yaratıcılık üzerine etkinlik çalışmaları ve öğrencilerin çalgı/ses üzerine branşlaştırılabileceği bir programın hazırlanması şeklindedir. İkinci kodu oluşturan herhangi bir alt kod bulunmamaktadır.

Üçüncü kategori müzik öğretmenlerinin okula yönelik önerilerinden meydana gelmektedir. Okula yönelik kategorisini oluşturan kodlar; en çok müzik öğretimine yönelik imkanların arttırılması, materyal desteği verilmesi, müzik odası (eğitim ortamı), müzik dersinin okul idarelerinin keyfiyetine bağlı olarak değişikliğe uğratılmaması, kalabalık sınıf mevcutlarının azaltılması ve okul idarelerinin sanat ve müziğe daha çok önem vermesi şeklinde oluşmuştur.

Müzik dersi alan 8. sınıf öğrencileri ile yapılan görüşmelerde ise elde edilen verilerin üç kategoride gruplandığı görülmektedir. Bu kategoriler; derse yönelik öneriler, öğrenim boyutuna yönelik öneriler ve içerik boyutuna yönelik önerilerden oluşmaktadır. Derse yönelik olarak öğrencilerin büyük kısmı müzik ders saatinin arttırılmasını, öğrenim boyutunda, flüt ve melodika harici çalgılarında öğretilmesini son olarak içerik boyutunda ise teorik bilgilerin kaldırılması, popüler şarkıların tercih edilmesi, yabancı şarkılardan ziyade Türkçe şarkılara ağırlık verilmesi şeklinde görüş ve önerilerini belirtmektedirler.

Müzik öğretim programının daha etkili olmasına yönelik öneriler

Fakülte müzik eğitimcileri, müzik öğretmenleri ve öğrencilerin konu ile ilgili görüş ve önerileri şu şekildedir.

Programa yönelik öneriler

Tamamen değiştirilmeli:

FME₁. *Müzik öğretim programlarının etkili olabilmesi için bence tamamen kökten değiştirilmesi lazım.*

Uygulanabilir programlar yapılmalı:

MÖ8. *Çünkü ben kitabı uyguluyorum çocuklar sıkılıyor bir hafta sonra ben kendi istediğim şarkıları getiriyorum çocuklar coşuyor.*

MÖ9. *Programların tasarlanmasında basite indirilmeli.*

MÖ12. *Daha uygulanabilir programların yapılması lazım. Yani konuştuklarımızdan temel şey bu çıkıyor yani sahaya inecek programların yapılması bizim için daha mantıklı.*

Derse yönelik öneriler

Ders saatinin arttırılması:

DÖ1. *Müzik ders saatlerinin daha fazla olmasını isterdim.*

YÖ2. *Müzik ders saatlerinin daha fazla olmasını isterdim.*

MÖ8. *Bir kere ders saatleri arttırılmalı onda hem fikiriz bütün müzik öğretmenleri aynı şeyi düşünüyor zaten.*

MÖ9. *Ders saatleri iki saate çıkartılması çünkü çocuklar hiçbir şey anlayamıyorlar yani. Ben anlatıyorum ancak tam anlayacakken zil çalıyor ve haftaya kadar da unutup zaten defter tutturuyorum ama öyle kitapla beraber gittiğim için olmuyor yani, yeterli olmuyor.*

MÖ12. *Şimdi ana etken budur dolayısıyla şimdi müzik ders saatinin arttırılması diyoruz.*

MÖ14. *Müzik ders saati arttırılmalı. Yani neden o artmadıkça ne o kazanımları biz o çocuklara verebiliriz yeterli boyutta ne de çocuk gerçekten müzik dersini sevebilir. Çocuk geliyor 1 saat burada otur, kalk hele bir de küçük yaş grubu bitiyor zaten dersin yarısı hani çocuk müziğin “m” sine geldi mi zil çalıyor baktığımızda konuyu da kavrayamıyor çocuk çıkıp gidiyor e haliyle de müzik dersi boş ders adı altında geçiyor.*

MÖ15. *Tabi yeterli ders saati olması lazım.*

Not sistemi kaldırılmalı:

MÖ7. Şöyle de bir sıkıntınız var tabii hakkı ile bir değerlendirme yaptığınızda veli karşınızda, idare karşınızda, Milli Eğitim karşınızda, vicdanınız karşınızda şimdi zaten yetenek derslerinde bir not verilme olayını yıllardır tartışıyoruz ama bence kesinlikle verilmemeli.

MÖ6. Not sistemini arkadaşlar hep şey buluyorlar yani notta kalkarsa dersimizin bir önemi kalmaz gibi düşünüyorlar ama ben bunun tam tersini düşünüyorum. Yani öğrenci benim dersime notta korktuğu için gelmemeli. Benim dersime benim dersimi seven öğrenci gelmeli, müziği seven öğrenci gelmeli, yapmak isteyen öğrenci gelmeli. Yani ondan zayıf alırım, öğretmen bana kötü not verir. Yani bu not konusunda emin değilim hiç yapılmazsa da yani bir çözüm bulunmalı yani bu konuda. Çünkü sanat yani bu, hani bu şekilde olmaması gerektiğini düşünüyorum. Çocuk notta korktuğu için gelmesin seven gelsin.

İçeriğe yönelik öneriler

Ağır konular hafifletilmeli:

MÖ9. Programların tasarlanmasında basite indirilmeli. Çünkü çocuk bana soruyor geçen gün tamam güzel anlatıyor kitap ama çocuklar anlayamıyor mesela 7/8'lik ölçüyü anlayamıyor, ölçüyü veriyor ondan sonra bir şarkı veriyor, şarkıda mesela 5/8'lik onun ölçüsünü yaptırıyorum bakın bu şekilde hani 5/8'lik şarkı olduğunu şöyle anlarsınız diyorum bazı çocuklar diyor ki hocam ne gerek var hani biz bunu görmemiz ne gerek belki müzik öğretmeni olsak işimize yarar ama günlük hayatta işimize yarayacak mı ya da sınavda çıkacak mı deyince ben biraz bozuluyorum ama görevimi yapmaya çalışıyorum.

MÖ3. Biraz daha konular esnetilmeli yani bölünmeli mi demeliyim yani.

MÖ14. Bence sistem biraz daha farklılaşmalı çocuklara özellikle ortaokul grubunda müzik bilgilerinin bu kadar çok detaylı verilmektense müziği sevdirecek olan kısmı, yaratıcılıklarını işte zihinsel, psikomotor, psikolojik, bedensel anlamda da kendilerini belli bir seviyeye getirecek türde program olması lazım çünkü çocuk ne yapsın majör, minör diziyi tabii illaki işine yarayacaktır da detaylı bilgiler yani şu an tam konular aklıma gelmiyor da, makamlar mesela hani çocuk burada ben istediğim kadar bin tane makamdan bahsedeyim çocuğa, çocuk ne yapacak, ne yapacak yani çocuk makamı ama onun yerine müzik ile ilgili bir enstrümana eğilimi, şana eğilimi ya da dansa varsa ilgisi dansa olan

eğilimini keşfetse çocuk onu alır ömür boyu da kullanır hem bunu hobi edinmiş olur hem de ticari boyutta da ilerleyen zamanlarda ya bir öğretmen olur ya da işte dans hocası olur, o olur, bu olur yani enstrüman eğitimi de verebilir işte o zaman çocuklarda şu oluyor “müzik benim işime yarayacak önemli bir ders” olmuş oluyor.

Teorik bilgiler azaltılmalı ya da çıkartılmalı:

MÖ7. *Yani hocam az önce söylediğim gibi teorik konularda çok daha azaltılmalı.*

OÖ1. *Tabi ki müzikte bu terimleri öğrenmemiz gerekiyor ama bu kimin için yani müzik ile ilgili bir meslek mi olacak bunun için mi, neden yani?*

MÖ9. *Programların tasarlanması basite indirilmeli.*

MÖ13. *Hocam işte o ağır programların, ağır kazanımlarımızın daha aza indirilmesi.*

Sanat konusuna ağırlık verilmeli:

MÖ9. *Bence müzik dersinde sanat konusuna daha çok yer verilmeli.*

MÖ15. *Kesinlikle, kesinlikle bir kere müzikle ilgili sanat ile ilgili bir devrim yapılması lazım Ülkede. Yani sanatı biz yaşayamıyoruz, sanatın ne olduğunu biz insanlara aktaramıyoruz yani sanatı insanlar duysa görse bile yadırgayabiliyor. Bu bizim çok büyük bir problemimiz, sanatın ne olduğunu insanlara anlatamıyorsun çok ön yargılılar, aşırı ön yargılılar böyle bir toplumun böyle bir toplumda yetişen bir çocuğunda çok büyük bir şeyler beklemeye gerek yok, gerçekten bırakın onları akademik olarak kendini geliştirsinler sanatla uğraşsınlar.*

Müzik kültürü genişletilmeli:

MÖ12. *Okullarda müzik kültürünün okulda gelişmesi gerekir yani bir müzik kültürü toplumun bakış açısını değiştirir. Atatürk'ün burada yine bir sözü var “Değiştim diyebilen bir toplum, müzikteki değişikliği alabilmesidir” diyor önce yani toplumun sanata bakış açısı da çok önemli. Müzik kültürünün yani halkın müzik kültürünün esası okulda başlaması lazım. Burada bir misyon, vizyon gibidir yani müzik kültürü.*

Teori müziğe ilgili öğrencilere verilmeli:

FME1. *Pratikten teoriye gitmek, ilgisini çeken kişiye teoriyi vermek gerekir.*

Yabancı yerine Türkçe şarkılar:

YÖ1. *Yabancı şarkıları değiştirmek isterdim, Türkçe şarkılar olsun.*

Popüler, yakın geçmişten şarkılar:

YÖ2. *Müzik kitabındaki bazı şeyleri değiştirdim. Mesela çocuklara biraz daha yabancı şarkıları, popüler şarkıları böyle daha çok bildiğimiz şarkılar olsa müzik kitabında daha çok ilgi görürdü.*

MÖ13. *Yakın geçmişten eserlere yer verilmeli. Daha böyle popüler müzik kültürünü yansıtabilen, müziği daha rahat böyle onların anlayabileceği bir alt dille öğretebilen bir programa ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum.*

Öğrenime yönelik öneriler

Farklı çalgı aletleri çalmak isterdim:

OÖ2. *Ben aslında müzik derslerinde ek olarak gitar çalınmasını isterdim.*

DÖ2. *Tek bir melodika üzerinde çalışmaz daha değişik şeyler üzerine çalıştım, farklı çalgıların öğretilmesini isterdim.*

Uygulamalı kısımlar zenginleştirilmeli:

MÖ2. *Programlarda enstrüman çalma konusuna daha fazla değinilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü çocukların zekalarına bir yatırım bu. Yani nasıl matematikte problem çözmeleri birçok insanın zekasını geliştireceğini düşündüğü bir çalışmaysa su doku ya da bulmaca müzikte aslında aynı şekilde aslında bir de müziğin şöyle bir etkisi var klişe bir laf ama doğru bir laf ruha da etkisi var.*

MÖ1. *Özellikle uygulamalı olan kısımlar eksik bence bunun daha çok geliştirilmesi ve zenginleştirilmesi gerekiyor.*

MÖ7. *Daha uygulamaya yönelik, oyuna ve bedeni kullanarak programlar bunun üzerine daha çok kurulmalı diye düşünüyorum.*

Çalgı aletinde branşlaşma olmalı:

MÖ13. *Hocam kesinlikle öğrencilere bir branş kazandırılmalı ben burasındayım en önemli savunduğum kısım burası, çocuklarımız bir branş enstrümanı üzerinde yoğunlaşmalı onu iyi çalabilmeli daha sonra orkestrasyon, orkestra ortamında arkadaşlarıyla beraber birlikte çalma, birlikte söyleme etkinliğine katılmalı ve kendilerini müzik konusunda gerçekleştirebilmeliler ben burayı savunuyorum.*

MÖ15. *Mesela en azından bir şan dersi olmalı, her okulda en azından bir şan dersi olmalı çocuk önce bir sesini kullanmayı öğrenmeli.*

Okula yönelik öneriler

İmkanlar arttırılmalı:

MÖ6. *Uygulanmasına yönelik daha çok etkinliklere çocukları katarak yani sınıf ortamının biraz dışına çıkmak gerektiğini düşünüyorum. Hani çocukları dediğim gibi sıkılmadan yani çocuklar bizim derslerimizde ana derslerdeki yükü atabilmeli, o sıkıntısını atabilmeli yani o yüzden sınıf ortamına çok bağlı kalmamalıyız bence. Hani dışarı çıkarak daha yani bilemiyorum ki dışarı derken okul bahçesinden bahsetmiyorum sadece yani İl bazında etkinliklerimiz olsa çocuklara imkanlar geliştirilse ve bize her yer sınıf olsa.*

MÖ2. *Yani bunda da yaşadığınız yerin standardı çok önemli ama çocuklar hiçbir şekilde konserlere gidemedi, bir müzik aktivitesi izleyemedi düğün hariç, hiçbir şekilde nasıl davranılması gerektiğini nasıl bu müzikaliteye ulaşılması gerektiğini bilemiyorlar bununla ilgili çalışılmıyor. Ne bir materyal ne bir ortam.*

MÖ8. *Müzik sınıfı her okulda olmalı. Yani ben dışarıdan getirmemeliyim çalgıları, müzik ortamı ona göre olmalı sandalyeleri, sıraları bile ona göre olmalı başka ne olmalı, arada bir dışarıda da olmalı çocuklar çok istiyorlar.*

MÖ15. *Materyalin olması lazım.*

Belli bir standart olmalı/ Kontrol mekanizması yeniden gelmeli:

MÖ5. *Valla bir kere müzik dersinin standart hale getirilmesi lazım. Kontrol bile edilmesi lazım. Eskiden müfettiş diye bir kavram vardı. Gelirdi müfettiş iyi kötü dersimize girerdi bizi sorgulardı. Biz o bütün belgelerimizi ona verirdik, adam derdi ki şurası eksik*

burası eksik derdi. Denetlenmez isen olmaz. Bizi şu an denetleyen yok. Vicdanınla senin aranda. Hiçbir şey yapmasan sana hiç kimse bir şey demez.

Velilere müziğin önemi anlatılmalı:

MÖ₁. *Öğrenci aynı zamanda velilerinde bu müzik, resim ve beden eğitimi dersleriyle ilgili tabularının ortadan kaldırılması gerekiyor.*

Okul idareleri müziğe ve sanata önem vermeli:

MÖ₁₄. *Okullarda idari kısmın önce sanat ve spor derslerine önem vermesi gerekiyor ki bunun içinde yine başa çıkıyorum buna yeterli bir alan açması gerekiyor. Yani yine belki ders saatine geliyor ama müzik dersi aman boş ya diyen birçok idare kısmı var, biz bir etkinlik yapacağımız zaman evet bizden etkinlik beklerler ama benim o çocukları çalıştırabilmem için bir saatim yetmediğinde bir şey istediğim zaman “hocam matematik dersi daha önemli çocuğun derse girmek zorunda, siz bir ara halledersiniz” diyen bir idare ile ne ben yeterli müzik yapabilirim ne de öğrencilerim buna istekli olur çünkü hazır değiller nasıl konsere çıksınlar mantığı oluşur.*

Kalabalık sınıf mevcutları azaltılmalı:

MÖ₁₂. *Sınıfların kalabalık olmaması.*

Genel öneriler

Özel müzik öğretim yöntemlerine yönelik etkinlik hazırlama eğitimleri:

FME₄. *Öğretim programının daha etkili olabilmesi için yani çok şey söyledim belki aynı şeyi söyleyeceğim ama herhalde odaklandığım en önemli sorun olarak gördüğüm şey bunların uygulanması ile ilgili sorunlar belki öğretim programında şu olabilir; öğretmenlere yardımcı olabilecek çağdaş yöntemlerle yani şu an için çağdaş olarak kabul ettiğimiz farklı Orff olabilir, Kodaly gibi olabilir müzik öğretim yöntemleri ile hazırlanmış bir takım etkinlik fikirleri verilebilir.*

Okul öncesi dönemden itibaren müzik öğretmeni:

FME₃. *Demek ki çocukluktan gelen bir şey var yani bizim bunu daha iyi yapabilmemiz için müzik eğitimini bir devlet politikası haline getirmemiz işte bu ortaokulda*

şöyle olsun lisede böyle olsun değil de baştan sonra bütüncül bir şey olması lazım yani çocuk doğru ondan sonra üç yaşında kreşe mi başladı burada bizim öğreteceğimiz şarkılar şunlar ilkokulda şuna geleceğiz, ortaokulda şuna geleceğiz, lisede de şuna geleceğiz. Üniversitede de ister müzik okuluna girecek ama şu var herhangi bir ortaokul, liseden mezun olan çocuk güzel sanatlar liseleri dışından ben müzik öğretmeni olmak istiyorum diye sınava girdiğinde başarılı olması imkansız, imkansızdı bu sekiz yüz bin barajı imkansızlığı kaldırdı ama eskiden imkansızdı ya deli gibi kurs alacak ya da güzel sanatlar lisesi mezunu olacak fakat bunun böyle olmaması lazım yani dediğim gibi eğitimde bir bütünlük olması ve yani şu amaçla bence bu ortaokul amaçlarıysa dediğim gibi ilkokuldan hatta anaokulundan üniversiteye kadar olan seviyeye yayılması lazım. Bunu üç senede, dört senede yapabilecek ne bir öğretmen var ne bir ortam var ne de bunu gerçekten dört senede yapacak bir öğrenci var. Ya dahi olması lazım o zaman al onu hemen koyalım götürelim özel eğitime verelim yani.

Düzenli toplantılar:

FME4. Yani belki öyle bir fikrimizin alınabileceği bir şey olursa belki müzik bölümlerinde müzik öğretim programı inceleme toplantısı yapılabilir. Bu düzenli hale getirilebilir yani önce biz burada kendi hocalarımız içimizde mesela benim branşım işte bu alanlar çello, öğretim yöntemleri, başka bir öğretim elemanı keman çalıyor başka bir şey şan hocası farklı farklı disiplinlerden hocalar önce kendi içimizde küçük bir grup olarak bir araya gelirsek ve hep birlikte bireysel olarak yapmak yerine farklı açılardan da programı değerlendirirsek ondan sonra da bunun farklı komisyonlara sunulma gibi bir imkânı olursa belki daha iyi bile olabilir.

MÖ4. Bir araya gelebiliriz öğretmenlerle, komisyonlar kurulabilir bu konuda. Bizde herkesin alanı farklı herkesin enstrümanı farklı o konuda birbirimizden yardım alabiliriz diye düşünüyorum.

İl genelinde derse yönelik eğitim ve etkinlikler yapılmalı:

MÖ14. Nota yazım programı olabilir, müzik ile ilgili başka şeyler olabilir. Ne bileyim işte diyelim ki bir köy okulundayım ben piyanom yok olmayabilir. İşte tabletler var, telefonda artık günümüzde var yani bu imkân sağlandığında artık oradan da onu yapabilmeli yani öğretmen, o sesi oradan vermeyi bilmeli yani az buzda olsa kendine küçük imkanlar yaratmayı bilmeli.

MÖ10. *Müzik öğretmenlerini bilgilendirici hizmet içi çalışmalar yapılmalı. Seminer dönemlerinin çok verimli geçtiğini ben düşünmüyorum. Üniversitedeki kendi alanımızla ilgili hocalar gelip bize drama eğitimleri olabilir; mesela drama eğitimleri çok önemli bizim derslerimizde bunlarla ilgili eğitimler verilebilir.*

MÖ7. *Bu hizmet içi eğitim kursları seminer dönemlerinde bize zorunlu yapılmalı ama içeriği güzel olacak, dolu dolu olacak öylesine yapılmış olsun diye yapılan bir hizmet içi eğitim kursu gibi değil. Türkiye de yapılanlar var hepsi paralı şimdi buradan da şu sonuç çıkıyor bu demek ki maddi kaygı ile yapılan bir şey Milli Eğitim bunu öğretmenlerine zorunlu yapsın hepimizde gidelim ve bu anlamda daha donanımlı olalım.*

Fakültelerde müzik öğretmeni yetiştirilmeli:

MÖ7. *Önce üniversitelerden başlanmalı. Üniversitelerde gerçekten müzik öğretmeni yetiştirilmeli. Her üniversitede olduğu gibi benim mezun olduğum okulda dahil olmak üzere ben ses eğitimi bölümü mezunuyum, istemeden ses eğitimi bölümü mezunuyum bağlama ile sınava girip şan zorunlu okutulan bir öğrenciyim. Opera sanatçısı gibi bir eğitim aldıktan sonra bir dönem staj arkasından buyurun Anadolu sizi bekliyor şeklinde bir yaklaşımla başlanırsa müzik öğretmenliğine işte böyle kopukluklar ya da fikir sahibi olmadığımız programla ilgili bir sürü şey ki var orası kesin.*

Fakültelerde kapsamlı ve nitelikli eğitim verilmeli:

MÖ7. *Öncelikle yani öğretim programları, kazanımlar hangisi olursa olsun hocam bizler en az iki sene üniversitelerde köy enstitüleri mantığıyla daha kapsamlı, daha nitelikli, daha farklı konularda da eğitim almış insanlar olarak dağılsaydık şu an Ülkenin müzik kültürüne çok daha farklı bir yerden bakıyor olurdu bizim öğrencilerimiz diye düşünüyorum.*

1.3.4.2. Katılımcıların ortaokul müzik öğretim programına ilişkin görüşleri: SWOT analizi

Yapılan çalışmanın bu bölümde, araştırmanın üçüncü problemi çerçevesinde elde edilen veriler SWOT analizi kapsamında toplanmış ve analizi yapılmış olup, müzik öğretmenlerinin ve fakülte müzik eğitimcilerinin ortaokul müzik öğretim programının güçlü, zayıf yönleri ile tehdit ve fırsatlarına yönelik algıları sunulmaktadır.

SWOT analizi kapsamında müzik öğretmenlerinin ve fakülte müzik eğitimcilerinin ortaokul müzik öğretim programlarının güçlü ve zayıf yönleri ile tehdit ve fırsatlarının neler olduğu araştırılmıştır. Bu bağlamda Aydın ili Efeler ilçesinde görev yapmakta olan ve farklı sosyoekonomik düzeydeki okulları temsilen görüşme gerçekleştirdiğimiz on beş müzik öğretmenin programın güçlü yanına ilişkin görüşleri; en çok güçlü bir yanının olmadığı yönünde daha sonra konuların net ve anlaşılır olduğu şeklinde oluşmuştur. Programın zayıf yönüne ilişkin elde edilen bulgular ise; en fazla görüşün içeriğin öğrenci seviyesine uygun olmaması yönünde olduğu bununla birlikte programın uygulanabilir olmaması, çalgı eğitiminin kaldırılması gibi ifadelerden oluştuğu görülmektedir. Programın tehdit unsurlarının başında ders saatinin azlığı, materyal ve müzik sınıflarının olmaması şeklinde oluşurken bir başka dikkat çekici bulgu ise okul idarelerinin müzik dersine yönelik tehdit olarak belirtildiği görülmektedir. Programın sağladığı fırsatların neler olduğunu sorduğumuz müzik öğretmenleri, teknolojik gelişmelerin müzik öğretiminde bir fırsat sunduğu ayrıca farklı bakış açıları kazandırmasından dolayı ortaokul müzik öğretim programının bir fırsat olabileceğini belirtmişlerdir. Bunun dışında olumsuz yorum olarak müzik öğretmenleri, ‘programın sağladığı bir fırsat yok’ şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Fakülte müzik eğitimcileri ile gerçekleştirilen görüşmelerin sonucunda ise programın kendisi, hedefleri ve kendi kültürümüzü yansıtması bakımlarından güçlü olduğu görülmektedir. Ayrıca bir müzik eğitimcisi müzik öğretim programlarının güçlü bir yanı yoktur şeklinde görüşünü belirtmektedir. Zayıf yönüne ilişkin görüşler ise çok fazla kazanım olması, kazanım sayıları ve önerilen sürenin tutarsızlığı ve hedeflerin uygulanamaması şeklindedir. Müzik öğretim programının tehditleri neler şeklinde sorduğumuzda ders saatinin azlığı, kalabalık sınıfların olması, okul idareleri ve velilerin müzik dersini önemsiz görmesi, öğretmenin değersizleştirilmesi, öğretmen yeterlilikleri şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca bir müzik öğretmeni programın kendisini tehdit olarak gördüğünü belirtmektedir. Programın fırsatlarına yönelik olarak Türk müziğine daha çok önem verilmesi ve öğretmenin başlıca bir fırsat olarak görülmesinin olduğu söylenirken, programın kendisinin fırsat olduğu yönünde görüşünde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte teknolojinin bir fırsat oluşturduğuna yönelik olarak böyle bir fırsat sunmuyor şeklinde açıklamalarda mevcuttur.

Güçlü yönler:

Müzik öğretmenlerinin ortaokul müzik öğretim programının güçlü yönüne ilişkin görüşleri:

Güçlü yönü yok:

MÖ7. *Bence yok.*

MÖ8. *Var mı ki? Bence yok.*

MÖ9. *Yok yani.*

MÖ15. *Öğretim programının kitaba baktığın zaman böyle üniversitedeki öğretim üyesinin ne kadar güzel şeyler öğreniyorlar demesidir ama hiçbir şey yok öğretemezsin bu çocuklara, öğretemezsin keşke öğretebilsek.*

FME1. *Şimdi şöyle müzik öğretim programının kendine has bir güçlü yönü olduğunu hiç düşünmüyorum açıkçası.*

Programın kendisi:

FME4. *Çok kötü hazırlanmış bir program olduğunu düşünmüyorum yani o müzikal işte genel anlamda müzikal beceriler neler olabilir, neleri kazanmaları gerekiyor, Müzik Kültürü olabilir, nota olabilir, teorik bir şey olabilir, mesela ritim. Müziğin en azından bunlardan oluştuğundan haberdar olmaları açısından güçlü olduğunu düşünüyorum.*

Programın hedefleri:

FME3. *Yani ortaokul müzik programının hedefleri çok güçlü bence ama işte bu hedefleri tutturabilmek için imkân olmalı bence.*

Kültürümüzü yansıtması:

FME2. *Kendi kültürümüzden örneklerle ders yapılması çok önemli, biraz biz şey yapıyoruz. Yani Orff kullanılıyor, şu kullanılıyor. Nasıl ana dilimizi çok iyi konuşuyorsak kendi kültürümüzden şarkılarda bizim ana hissiyatımız yani burada illa şey yok yani ulusalcılık zaten evrensele giden yol ulusaldan geçer, genelde şarkı seçimlerini*

beğeniyorum, ben gördüğümde yeni şeylerde öğreniyorum a böyle bir şeyde varmış diyorum bence en güzel bu noktadan hareket edilmesi lazım.

Öğretmen:

MÖ10. *Bu güçlü yön aslında öğretim programından kaynaklanmıyor yani öğretmenlerden kaynaklanıyor.*

Konular net ve anlaşılır:

MÖ3. *Vermek istediği konuyu çok dallanıp budaklandırmadan söylemiş. Net.*

Atatürk ve müzik: MÖ1. *Güçlü yönü özellikle yani Atatürk ve müzik konusunda ağırlık verilmesi amaçlanmış bunun önemli olduğunu düşünüyorum. Yani öğrencilerin bu konuda bilinçli olması gerektiğini düşünüyorum. Nasıl ülkemize geldi nasıl geliştirildi....*

Türk müziği:

MÖ2. *Çocuklara kendi kültürünü tanıttacak içeriklerin olması güçlü bir yön. Tamamen batı müziği odaklı bir eğitim değil. Müzik öğretmenlerine üniversitede genelde batı müziği odaklı eğitim veriliyor ama öğretmenliğe gelince Türk müziği ile ilgilide çocuklara birçok içerik gösterebiliyoruz.*

Diğer:

MÖ4. *Bence çocuğun yeteneğini ortaya çıkartması.*

MÖ5. *Öğretim programının dediğim gibi aslında kötü değil konular güzel seviyorum konuları hepsi anlatılabilir ama zaman yeterli değil.*

MÖ6. *Yani çocukların seviyesine uygunluğu bence.*

Zayıf yönler:

Müzik öğretmenlerinin ortaokul müzik öğretim programının zayıf yönlerine ilişkin görüşleri:

Uygulanabilir değil:

FME₃. *Yani dediğim gibi bence güçlü olduğu ve zayıf olduğu şey aynı. Bu hedefler çok güzel ama bunları uygulamak mümkün değil.*

FME₄. *Ortaokul programının zayıf yönü uygulanamaması.*

MÖ₂. *Sanki çok materyalimiz varmış, bütün olanaklar elimizdeymiş gibi çok ütopyik bir resim çizdiklerini düşünüyorum bize.*

MÖ₇. *Az önce söylediğim gibi bir konu var elimizde nasıl diyim size uygulama konusunda bizlere ders saati anlamında, donanım anlamında daha farklı şeyler verilse çok daha güzel olacak.*

İçerik:

MÖ₁. *Öğrenme alanları içeriklerinin boş olduğunu düşünüyorum. Biraz daha içeriklerin doldurulması gerektiğini düşünüyorum.*

MÖ₃. *Kısa kısa çok farklı şarkılar ve türküler yani farklı tanımlar terimler olsa.*

MÖ₄. *Böyle kazanım olmayan bize katkısı olmayan içeriklerde çok. Onların değiştirilmesi en kısa zamanda olursa yani.*

MÖ₈. *Evet içerik. Kesinlikle öyle.*

MÖ₉. *Evet biraz daha basit indirgenmeli, ağır geliyor.*

FME₂. *İşte sabahtan beri konuştuğumuz şeyler yani kazanım/süreç boyutunda yani kazanımlar çok fazla süresi çok az". Ayrıca "Hedefler yaratıcılığa yönelik ama ders içerikleri çok fazla yaratıcılığa hizmet ediyor mu, etmiyor mu o noktada da biraz daha düşüncelerim var.*

FME₄. *Kazanımlar ile sürenin tutarsız olması.*

FME₁. *Bence müziğin sadece hamallık kısmını veriyor, teorik kısmını veriyor.*

Öğrenci seviyesine uygun değil:

MÖ13. *Kazanımlarımızın ağır olması, çocuklarımıza hitap eden anlaşılabilir o alt dilin olmaması, müzik eğitim programlarımızın birazcık onların anlayamayacağı dilde, anlayamayacağı tarzda. Öncesinde temel Türk müziği eğitimi almadıkları için bazı programların çocuklara ağır gelmesi gibi bunlar zayıf yönleri.*

Dönem özelliklerine uygun değil:

FME1. *Gerçekten müzikle ilgilenmeyen, ilgilenmeyecek birinin o da gayet tabii çok doğal herkes müzisyen olacak diye bir şart yok öyle bir çocuğu da gerçekten soğutabilen bir program. Çünkü çocuğa sürekli baskı, şimdi bu çocuğun dönem özelliği arkadaşlarına rezil olmak istemeyen bir çocuğa, çekingen, içine kapanık bir çocuğa sen arkadaşlarının ortasında eline melodikayı tutuşturup hadi çal bakalım bunu sınıfın ortasında bu olmaz, buna dikkat eden öğretmen var, dikkat etmeyen öğretmen var bu çocuğun geleceğine kadar gelecekteki algısını bozan davranışlar.*

Çalgı öğrenme alanının kaldırılması:

MÖ2. *Düşünüyorum yine dile getireceğim enstrüman çalmaya gerekli önemin verilmiyor olması bir eksiklik.*

Bölgesel olmaması:

MÖ3. *Zayıf bir yönü de Türkiye de tüm okullar bu kitabı işliyor. Yani Türkiye de çok farklı bölgelerden yerlerden öğrenciler geliyor dolayısıyla herkese hitap etmiyor tabii ki bu. E zayıf yönü de böyle basma kalıp derler ya çok genel.*

Diğer:

MÖ5. *Zamanın yetersizliği ve konuların yoğunluğu.*

MÖ10. *Dezavantajlı olması yani moda mod programa bağlı kalmamız bir dezavantaj. Belki sen o hafta o konuyu işlemeyeceksin ama programda olduğu için o konuyu işlemek durumunda kalabiliyoruz bazen.*

Tehditler:

Müzik öğretmenlerinin ortaokul müzik öğretim programının tehdit unsurlarına yönelik görüşleri:

Ders saati:

MÖ₁. *Ders saatleri sıkıntı.*

MÖ₁₀. *Tehdit ders sayısının az olması bir tehdit.*

MÖ₇. *mDers saati çok büyük bir engel.*

MÖ₁₂. *Ders saatinin yetersizliği.*

MÖ₁₁. *Ders saati.*

FME₂. *Süre ile ilgili en büyük sıkıntımız bizim süre ile ilgili yani süre arttıktan sonra öğretmenle eğitimleri ile birtakım desteklendikten sonra bu hedefe ulaşır. Program hedefe ulaşır.*

FME₃. *Yani işte dediğim gibi bence hedeflerin çok yüksek bir perdeye konması ve bunu karşılayacak fiziksel ortam veya işte zaman yok.*

Öğrenme ortamı ve Materyal:

MÖ₁. *Müzik sınıfı olması gerekiyor.*

MÖ₁₁. *Sınıf ortamı.*

MÖ₁₄. *Yeterli ve gerekli ortam yok.*

MÖ₃. *Dediğim gibi imkansızlıklar var benim için bizim okulumuzda bu büyük bir etken öncelikle.*

MÖ₁. *Materyal sıkıntı.*

MÖ₁₁. *Materyal.*

MÖ₂. *Bir sınıfın ya da bir enstrümanın olmadıktan sonra ne yazık ki.*

MÖ7. *Bir şekilde temel olarak piyano ya da org bir müzik sınıfında mutlaka bulunmalı. Materyal desteği olmalı.*

FME1. *Sınırlı ve kısıtlı imkanlar, aşırı kalabalık nüfuslar, koskoca okullarda iyi düzenlenmiş bir müzik odasının olmaması, enstrüman olmayışı e şimdi öğretmeni de yalnız bırakıyor açıkçası.*

Müzik dersinin okul idaresi-veli ve öğrenci tarafından önemsenmemesi:

MÖ15. *Müziğe karşılar önem verilmiyor.*

MÖ10. *Bu LGS sınavlarının sırf böyle akademik başarının ön plana çıkması, bizim derslerimizin geri planda kalması, ailelerin sanki bütün öğrenciler fen lisesine girecekmiş gibi hiç yeteneği yani sayısal anlamda yeteneği olmayan öğrencileri bile o şekilde yönlendirip diğer yönden ket vurmaları bence dezavantaj.*

MÖ4. *Engeller, başta ben çok müzik bölümünün yani müzik dersinin çok kaile alındığını düşünmüyorum. Bu yönden Milli Eğitimde desteklemesi gerekiyor. O bir tehdit bence hani desteklenmemesi, dinlenilmemesi mesela zümreye katılıyoruz o zümreler ne kadar okunuyor ne kadar yerine getiriliyor bunlar bence bir tehdit.*

MÖ5. *İdare.*

MÖ7. *Genel olarak idareci arkadaşlarımızın bakış açısı.*

MÖ8. *Mesela idarecin dersini alıp matematik işleyebiliyor konuları yetişmemiş öğretmenin, zaten yetiştiremiyorken sen benim dersimi aldığımda ben hiç yetiştiremiyorum ve çocuk iki hafta daha geri kalmış oluyor. Haftada bir ders fenden alıyor, çocukların hepsine 100 vermemi istiyor. Kendi müdürüm için konuşmuyorum ama daha önceki müdürlerim için söylüyorum. Neden 70 verdin, 60 verdin diyorlar, elimde ölçek var çocuk bunu almış diyorum, yok hocam sen onu yükselt şeklinde cevap alıyoruz biz.*

MÖ15. *Orada çalıştığımda şöyle diyordu müdürüm “ya hocam sahneye çıkan bir kız öğrencinin keman çalması benim için bir anlam ifade etmiyor” diyordu yani bu düşüncenin fazlasıyla hâkim olduğu bir toplumun içerisindeyiz biz.*

MÖ13. *Hocam öncelikle okullarda çalışırken idarecilerimizin müzik konusunda yeterli bilgileri, yeterli desteği sağlamamalarından kaynaklı idare konusunda engeller yaşıyoruz, tüm okullarımızda vardır bu onun haricinde herhangi bir şey yok.*

MÖ14. *Çocuk müzik ile ilgilenmek istediği noktada veli bilgisizliğinden kaynaklı çocuk müzikten de geri kalıyor.*

MÖ6. *Veli yüzünden mesela atıyorum kimi veli geliyor diyor ki “benim çocuğum o kadar” mesela geçen gün bir veli gelmiş okul müdürümüze demiş ki “çocuğumun müzik dersine girmesini istemiyorum ne yapabilirim” işin ilginç yanı o çocuk da benim müzik dersime gayet istekli gelen, çok iyi iletişimimizin olduğu, müzik dersine katılan bir öğrenci ama veliler sanıyorlar ki çocukları işte bir LGS’ye gireceğinde bir okul kazandığında müzik buna engelmış gibi görüyorlar.*

FME4. *Dolayısıyla bu tip engeller programı siz uygulamak istesenez bile kesintiye uğrattıyor diye düşünüyorum. Müzik ne kadar gerekli ki? Bir defa onu bence bir şekilde velilere de aşlamak gerekiyor.*

FME3. *Müdür dahil, müdür yardımcıları dahil ilk kesecekleri şey müzik dersi, öğrenci bunun farkında ne olacak etüt olacak ne olacak sınav olacak o zaman biz hani müzik dersini alalım. Demek ki bu önemli değil diyoruz dolayısıyla biz istediğimiz kadar bunları öğretmeye çalışalım yönetim bunun önemli olmadığını düşünüyorsa öğrencide bunun farkında dolayısıyla hani birbirimizi kandırmayalım. Öğrenci hepimizden daha uyanık, bize ne vermeye çalışıyor bu insanlar ilk okuldan içeri girdiğinizde Matematik, Türkçe bu önemli bunu görüyoruz, her şeyde görüyoruz çünkü doktor olacaksın, mühendis olacaksın. Başarının karşılığı bu.*

Kendini yenilemeyen öğretmen:

FME3. *Öğretmenlerin kendini yenilememesi, öğretmen yeterliliği.*

Programın kendisi:

FME1. *Yani dediğim gibi bir kere bu programın kendisi bir engel bence.*

EBA içerikleri:

MÖ7. *Milli Eğitimin Eba' da zaten müzik ile ilgili önceden vardı sonradan silindi hiçbir şey yok.*

MÖ6. *Özellikle Eba içerikleri yönünden.*

Diğer:

MÖ3. *Onun dışında öğrencilerin müziğe bakış açısı farklı yani onlar merdiven altı müzikleri tercih ediyorlar. Onları tercih ettikleri için benim anlattığım onlara hafif kalıyor yani öğrenciye de hitap edemiyorum o konuda.*

FME1. *Öğretmen sadece belirli gün ve haftalara etkinlik yapan kişi oluyor, müzik öğretmenin görevi bu şu anda. Mesela bir öğretmen çocuklarına müzikal faaliyet yaptırmak isterse çocukları bir etkinliğe götürmek isterse önlerine bin bir türlü engel çıkıyor, yapmayın, etmeyin, şöyle olur, böyle olur e şimdi bu şartlarda öğretmenlerin çok şeyi yok.*

FME4. *Öncelikli olarak bireysel yani mesleki saygı, bu insanların evlerinde ne yaşadığını da bilmiyoruz yani zor koşullarda üçü, beşi bir araya getirip kendi canının derdinde yani maaşı düşük o su düşük, busu düşük yani öğretmen olarak değeri zaten manevi olarak göremedikleri gibi maddi olarak da göremiyor öğretmenler.*

MÖ11. *Güncel değil, modernize edilmemiş. Evrensel değil.*

MÖ9. *Mesela çocuk anlamıyor, tekrar ediyorum konum geri kalıyor mesela süre yetmediği için ders saati konusunda birazcık bir de çocuk daha bazı şeyleri bilmediği için....*

MÖ4. *Dezavantajı şu müziğe bakış açısı. Toplumun özellikle.*

MÖ5. *Milli Eğitimde her değişen hükümete göre müzik dersinin hedefleri değişmemeli.*

Fırsatlar:

Müzik öğretmenlerinin ortaokul müzik öğretim programının fırsatlarına yönelik görüşleri:

Bir fırsat sağlamıyor:

MÖ10. Programın bana sağladığı fırsat. Yani çok öyle afaki bir şey söyleyemem.

MÖ11. Hayır.

MÖ8. Ben olumsuz düşünüyorum belki ama sunmuyor.

MÖ14. İşte yani nasıl diyim işte yani bakıldığında var yine aynı cevaplara dönmek istemiyorum ama görünürde var ama etkide bir şey yok.

Programın kendisi bir fırsat:

FME4. Aslında, işin aslı müzik dersi her çocuğun yaşadığı bir ev var ve o evin içerisinde o çocuk düğüne gidiyorsa bir müzik duyuyor ya da alışverişe gidiyorsa orada bir şeye maruz kalıyor eğer ailede çocuğu çok müziğe yönlendiren bir aile değilse çocuğuna getirip bir çalgı verip al kurcala bundan ses çıkartmaya çalış, a ben sana gel müzik dersi aldırayım hangisini istersin, hangisine merakın var gibi onu yönlendirecek bir aile değilse eğer bu çocukların hiç birisinin müzikle tanışma fırsatı olmuyor. Bunlar dışında bence o anlamda çocuklara çok ciddi bir fırsat sunuluyor.

Müzikal bakış açısı:

MÖ4. Yani en azından şarkı söylemeyi öğreniyorlar, dinlemeyi öğreniyor aslında en önemlisi dinlemeyi öğrenmeleri çünkü sınıf ortamında zor bir süreç gürültüden ya da birbirilerini rahatsız etmeleri yönünden, ondan sonra sesinin güzel olmadığını düşünüp o yöne bizim çok teşvik ettiğimiz ve ileriki dönemlerde korolara katılan öğrencilerim oluyor ya da sosyal etkinliklere çıkardığımız bunlar çok büyük kazanımlar. Ya da işte bu müzik derslerinin sonunda müzik eğitiminin sonunda kendisindeki o yeteneği keşfedip güzel sanatlarla hazırlanan öğrenciler oluyor.

MÖ3. Bakış açısını değiştiriyordur belki çocuklarda. Ya da yetenekli öğrencilere.

MÖ1. Müzik öğretim programı öğrencilerin müzikle özgüvenlerini sağlaması, diğer derslerine olumlu katkı sağlaması, kendilerini ifade edebilme gücünün daha fazla ortaya çıkması gibi fırsatlar sunabilir.

Kültürüne ait müzikleri tanıyor:

MÖ6. *En basiti kendi kültürüne ait müzikleri tanıma fırsatı sunuyor.*

FME3. *Yani eskisine nazaran yeni bir şey yok. Bence tek yeniliği işte Türk müziğini de yani bizim Türk olduğumuzu da hatırlamış müfredat bence bu en önemlisi.*

FME4. *Müzik Kültürü.*

Teknoloji:

MÖ13. *Teknolojiyi doğru kullandığınızda müzik ile bağdaştırdığınızda fevkalade bir ders ortamı sağlıyor.*

MÖ14. *Bilmiyorum diğer öğretmenler nasıl bir yol izledi ama pandemi de tamamen bilgisayar üzerindeydik. Bilgisayarı iyi kullanabilmek bence çok önemli, etkili kullanabilmekte çok önemli bununla ilgili işte çocukları zoom' da tutabilmek yani online derste tutabilmek çok çok zor bir şeydi bence ilk defa böyle bir şeyle karşılaşıyorlar, bu noktada çocukların ilgisini çekmek için o programları kullanmak çok etkili. Yani piyanomuz yoktu ama piyano programından çocuklara o sesleri duyurabildik ya da ne bileyim bazı oyunlar var bu yurt dışı özellikle müzik sitelerinde hani yani araştırılsa zaten çok kolay bulunabilecek siteler, oralardan oyunlar oynadık sanki çocuk müzik dersinde değil de oyun oynuyormuş gibiydi ama o bilgiler ona girdi, kazandı, verildi o yüzden bence kullanılması önemli ve bunun da eğitiminin verilmesi şart olduğunu düşünüyorum.*

MÖ2. *Akıllı tahta çok büyük bir kolaylık sağlıyor açıkçası.*

MÖ4. *Bana kolaylık sağlaması bana şu yönden oldu. Önceden akıllı tahtalar olmadan bilgisayarlardan açıyorduk, flaş bellek getiriyorduk, şarkıları indirmek zor oluyordu. O yönden hep bir öncesinde daha çok hazırlık aşaması oluyordu, akıllı tahtalar bence bu yönden çok yararlı.*

MÖ1. *Gelişen teknoloji sayesinde daha fazla içeriğe ulaşabiliyoruz ve daha hızlı ulaşabiliyoruz bu yüzden avantaj.*

FME3. *Ben bir şey olduğunu görmedim bu uzaktan eğitim süresince. Gördük işte hani birisi geldi stajı uzaktan eğitimde yaptık bizde girdik o derslere hiçbir şey yok yani. Bir öğrenci gelmiş kahvaltısını yapıyor ve üç öğrenci var diğerleri girmemiş. Teknolojiyi asıl*

kullanacağımız yerde üç öğrenci üçü de kahvaltı yapıyordu sabah saatinde olduğundan hani bir yansıması olduğunu görmedim ben uzaktan eğitimde yani teknolojiyi en net gördüğümüz şey orasıydı teknolojinin kullanımını ama şu anda hani okullarda teknoloji kullanımı ile ilgili akıllı tahtadan youtube açmak dışında pek teknoloji görmedim ben şu ana kadar.

Öğretmen için kılavuz:

MÖ2. Öğretmen sistemli gelmiş oluyor ne öğreteceğini bilmiş oluyor ama tabi bu öğretim programının sunduğu fırsat.

Öğretmenin kendisi:

MÖ7. Program sağlamıyor ben sağlıyorum o fırsatları diye düşünüyorum.

Diğer:

MÖ9. Genel kültür açısından çocuklar genel kültür açısından bence bilgileniyor en azından birkaçı yani bu kadar söyleyebilirim. Genel kültür açısından bilgi sahibi olabiliyor çocuk ama hepsini kapsayamaz yani.

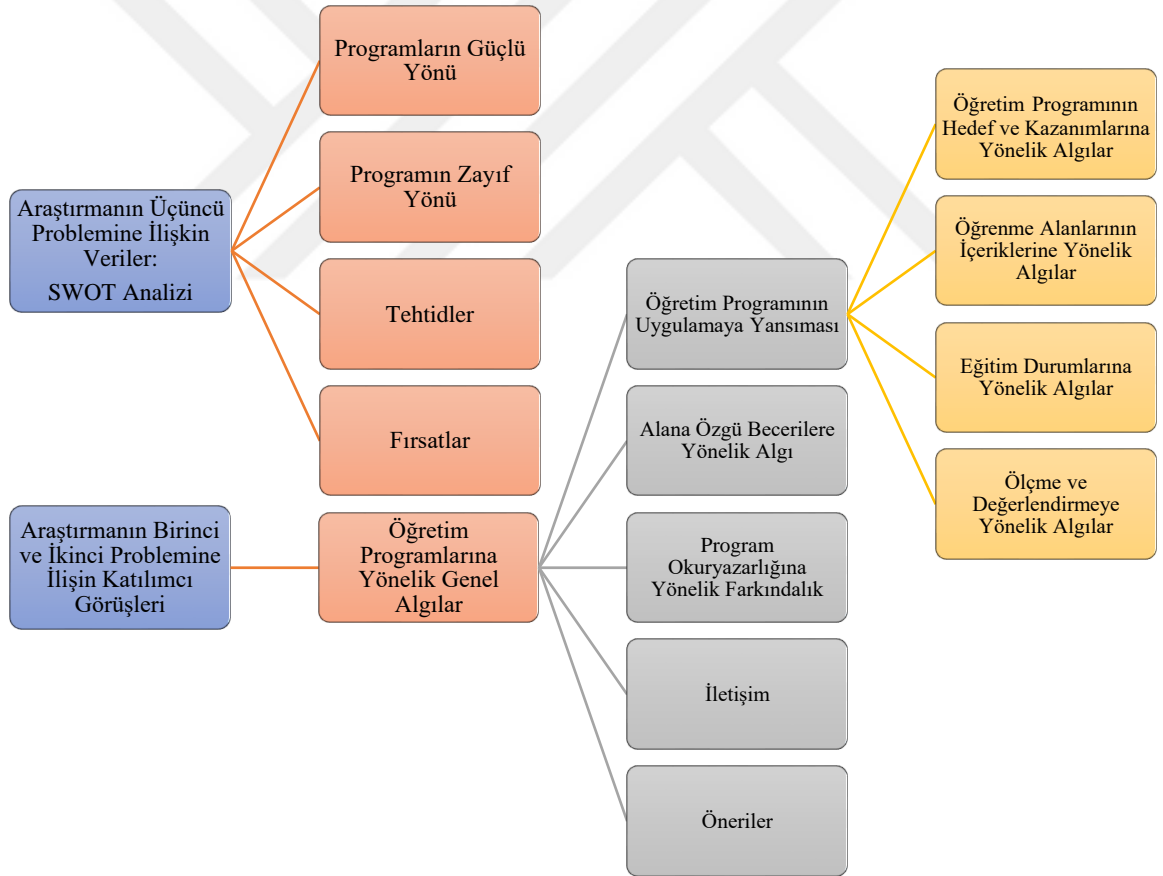
MÖ13. Öğrencinin önce temel müzik bilgisini öğrenebilmesi, müzik ile ilgili bu öğrendiklerini hayatına yansıtabilmesi, müzikten keyif alabilmesi, kendisini gerçekleştirebilmesi. Bu açılardan fırsat sunuyor diye düşünüyorum.

2. BÖLÜM

Çalışmanın bu bölümünde, Eisner'in eğitsel eleştiri ve değerlendirme modelinin yorumlama boyutu çerçevesinde, ortaokul müzik öğretim programlarına yönelik gerçekleştirilen görüşme verilerinin neyi gösterdiği alan uzmanlarının görüşleri ve araştırmacının yorumları doğrultusunda sunulmaktadır. Araştırmada görüşme verilerinden elde edilen sonuçlarının yorumlanmasında sınıf içi gözlem ve dokümanlardan elde edilen verilerden faydalanılmıştır.

2. EĞİTSEL ELEŞTİRİ: BİR UZMAN OLARAK YORUMLARIM

“Sadece deneyimlediğimiz şeyi değerlendirebilir ve yorumlayabiliriz” (Eisner, 2017, s. 29).

Şekil 2.1. Araştırma Sonucu Elde Edilen Kategoriler

2.1. Katılımcıların Ortaokul Müzik Öğretim Programlarına İlişkin Görüşleri

Öğretim programları belirlenen hedeflere ulaşabiliyor mu? Belki de sormamız gereken en önemli noktanın bu olması gerektiği düşünüldüğünde, programların değerlendirilmesinin yeniden tasarlanıp geliştirilmesinde ne kadar önemli bir rol oynadığı da görülmektedir.

Ortaokul müzik öğretim programlarının değerlendirilmesinde temel alınan öğretim programlarının özellikleri, yapılan araştırmanın üst temasını oluşturmaktadır. Çünkü bilindiği üzere program geliştirmenin dinamik ve sürekli devam eden bir yapısı mevcuttur. Bir programın değerlendirilmesi, o program veya programların geliştirilmesinde belirlenen hedeflere ulaşma durumunun belirlenmesi ile mümkündür.

Eisner, (2017) bir eğitim uzmanının sorması gerektiği soruları şu şekilde açıklamaktadır: Sorunlar nereden kaynaklanmakta, içerik hedeflere uygun düzenlenmiş mi, içerik hazırlanış ilkelerine uygun mu, öğretilbilir olduğu kadar öğrenilebilir mi, öğrenci ilgisi ve hazırbulunuşluğuna dikkat edilerek hazırlanmakta mıdır? Müzik öğretmenleri, fakülte müzik eğitimcileri ve öğrenciler ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen bulguları betimleme aşamasında ortaya koyduk. Yorumlama aşaması olan bu bölümde ise ortaya konulan bulguların neyi gösterdiği bir başka deyişle programların uygulanabilirliği, eğer uygulanabilir değilse bunun nedenleri, saptanan eksiklik ve hataların nereden kaynaklandığı ortaya konulurken, betimleme boyutunu açıklamaya yönelik elde edilen kod ve kategorilerden tema ve üst temalara ulaşılmıştır. Elde edilen tema ve üst temalar, sınıf içi gözlem ve dokümanlardan elde edilen veriler ile bütünleştirilerek sunulmaktadır.

2.1.1. En Çok Sorun Yaşanan Müzik Öğretim Programı

Araştırmanın farklı bir boyutunu oluşturan en çok sorun yaşanan ortaokul müzik öğretim programına yönelik olarak elde edilen verilerin sonucunda; en çok sorun yaşanan öğretim programının 8. sınıf ortaokul müzik öğretim programı olduğu, bir diğer sorun yaşanan öğretim programının ise 5. sınıf müzik öğretim programları olduğu yapılan anket sonucunda tespit edilmiştir.

Müzik öğretmenleri bu sorunların nedenleri olarak; konuların öğrenci seviyesinin üzerinde yer alması, şarkıların öğrenci ilgisine yönelik olmaması ve öğrencilerin ilkokuldan gelen yetersiz hazırbulunuşluklarının olumsuz etkilerini göstermektedirler. Ayrıca genel

anlamda kazanımlara ulaşmada müzik ders saati, öğrenme ortamı ve materyal gibi müzik dersi için olmazsa olmaz hususların yetersizliklerinin de öğretim programlarının amacına ulaşmasını olumsuz yönde etkileyen faktörler olarak belirtildiği görülmektedir.

Müzik öğretmenlerinin bu görüşleri; öncelikle 8. sınıf ardından 5. sınıf ve 7. sınıf müzik öğretim programlarının hedef ve kazanımlarına ulaşmada zorlandıkları bunun en önemli sebebinin ise programın içerik boyutundan kaynaklandığı söylenebilir. İçeriğin öğrenciye görelilik ilkesi göz ardı edilerek hazırlanması kazanımların verilmesinde aksaklıklara neden olurken öğrencilerinde bilgiyi öğrenememesine yol açmaktadır. Halbuki öğretim programları geliştirilirken dikkat edilmesi gereken en önemli hususların başında programın uygulanabilir olması gelmektedir. Bu durumda ortaokul müzik öğretim programlarının uygulanmasındaki sorunların başında programların içerik boyutunun geldiği söylenebilir.

Bir başka önemli husus, yine programların uygulanabilirliğini etkileyen ders saati, öğrenme ortamı ve materyallerin programın hedeflerine ulaşmadaki önemidir. Müzik öğretmenleri ağırlıklı olarak programların kazanımlarına ulaşmada ciddi bir sorun olarak gördükleri ders saatlerinin azlığı, müzik sınıflarının olmaması veya yetersiz oluşu ile materyal yönünden zengin bir öğrenme ortamının olmaması gibi faktörlerinde var olduğunu belirtmektedir. Kazanım sayıları düşünüldüğünde bir müzik öğretmenin haftada bir saat bir sınıf ile 40 dakikada nitelikli bir öğretim gerçekleştirmesinin çok da mümkün olmadığı hatta müzik sınıfı ve materyal yönünden zengin olmayan bir ortamda bunun neredeyse imkânsız olduğu söylenebilir.

Açık uçlu görüş formu ile elde edilen verilerin alanda görev yapmakta olan müzik öğretmenleri ile derinlemesine yapılacak sohbetlerden sonra daha da anlam kazanacağı düşünülmektedir. Gerçekleştirilen görüşme ve sınıf içi gözlemlerinin elde edilen durumu açıklamada daha aydınlatıcı olacağı düşünülmektedir. Şimdi sırasıyla bunları bir sonraki kısımda inceleyelim.

2.1.2. Müzik Öğretim Programlarının Uygulanabilirliği

Müzik öğretmenleri, fakülte müzik eğitimcileri, öğrenciler ve sınıf içi gözlemlerden elde edilen verilerin ortaokul müzik öğretim programlarının uygulanabilir olmadığı yönünde ortaya çıktığı görülmektedir. Bunun sebeplerine yönelik ulaşılan temalar ve üst tema Tablo 2.1' de gösterilmektedir.

Tablo 2.1. Ortaokul Müzik Öğretim Programının Uygulanabilirliğini Etkileyen Faktörler

Üst Temalar	Temalar	Kategoriler
Uygulanabilirlik	Hedef ve Kazanım Boyutu	Hedeflerin Uygulanabilirliği Kazanım Sayıları ve Önerilen Süre
	Ders ve İçerik Boyutu	Ders Saati
		Materyal
		Öğrenme Ortamı
		Kalabalık Sınıf Mevcudu
		Hazırbulunuşluk
	Eğitim Durumları Boyutu	Müzik Ders Kitapları İçeriği
		Ağır Teorik Bilgi
		Öğrenme Alanlarına Yönelik Yaşanan Sorunlar
		İlkeler
Yöntem ve Teknik		
Ölçme ve Değerlendirme Boyutu	Ders Etkinliklerine Katılım	
	Ölçme ve Değerlendirmenin Niteliği	
İletişim Boyutu	Fakülte ve MEB İş Birliği	
	Katılımcılar Arası Program Etkileşim İletişimin Motivasyona Etkisi	
Tutum Boyutu	Müzik Dersi Önemseniyor	
	Derse Karşı Öğrenci Tutumu	
	Veli Tutumu	
	Okul İdaresinin Tutumu	
Müzik Öğretmeni Boyutu	Meslektaş Tutumu	
	Program Okuryazarlığı	
Fakülte Müzik Eğitimi Boyutu	Programın Etkili Olmasına Yönelik Öneriler	
	Program Okuryazarlığı	
Öğrenci Boyutu	Öğretmenlik Uygulaması	
	Programın Etkili Olmasına Yönelik Öneriler	
		Öneriler

Tablo 2.1’de görüldüğü üzere, ortaokul müzik öğretim programlarının hedeflerine ulaşmadaki en önemli sorunların ders saati, öğrenme ortamı ve materyal, kalabalık sınıf mevcutları, ağır teorik konulardan oluşturulması, öğrencinin seviyesine, gelişim özelliklerine ve ilgisine uygun olmamasının olduğudur. Bunun yanında müzik öğretmenlerinin programın hedeflerine ulaşamadıklarını belirttikleri görüşleri, program okuryazarlığı bağlamında düşünüldüğünde müzik öğretmeni ve fakülte müzik eğitimcilerinin program okuryazarlığına yönelik yeterli çalışma içinde olmadıkları ve fakülte ile MEB arasında iletişim kopukluklarının olduğu görülmektedir.

2.1.2.1. Hedef ve kazanım boyutunda yaşanan sorunların nedenleri

Hedeflerin uygulanma birliği/Kazanım sayıları ve önerilen süre

Araştırmada elde edilen sonuçları incelediğimizde programın hedef ve kazanımlarına ulaşamadığı görüşleri hakimdir. Müzik öğretmenlerinin görüşlerine göre, müzik öğretim programının hedeflerine ulaşamama sebepleri, kazanım sayılarının çok fazla olması ve

program tarafından önerilen kazanım sürelerinin kendilerine yeterli olmadığıdır. Yine benzer şekilde fakülte müzik eğitimcilerinin görüşleri, öğretim programının hedeflerini işlevsel ve iyi hazırlanmış olarak görmelerine rağmen uygulamada bunun başarılı şekilde ortaya konulmadığını, bunun sebeplerinin ise yine kazanım sayılarının çok, fakat önerilen sürenin az olmasından kaynaklandığıdır. Öğrenciler açısından programın hedeflerine veya dersin kazanımlarına ulaşabildiklerini söylemiş olmaları bunun bu şekilde gerçekleştiğini göstermemektedir. Yapılan sınıf içi gözlemlerde düşük ve yüksek sosyoekonomik düzey grubu okulların müzik öğretmenlerinin öğrencileri hedeften haberdar etmediği, orta sosyoekonomik düzey grubu okulun müzik öğretmenin ise dersin girişinde öğrencilerinin o gün işlenecek konu ve kazanımı belirterek derslere başladığı görülmüştür.

Müzik öğretmeni ve fakülte müzik eğitimcilerinin müzik dersi öğretim programının hedeflerine yönelik görüşleri, öğretim programının uygulanmasında yaşanan sorunlar olarak ortaya çıkmıştır. Bir programın uygulanmasına etki eden faktörlerin başında içeriğin hedeflere yönelik olup olmadığı kadar sunulan imkanların da önemi bilinmektedir. Bu bağlamda yapılan doküman incelemelerinde program içeriklerinin hedefleri destekleyen kazanımlardan oluştuğu, fiziki yapı, ekonomiklik gibi nedenlerden dolayı bazı hedeflerin gerçekleştirilmesinin güç olmasının yanında genel anlamda müzik öğretim programının hedeflerinin ulaşılması güç hedefler olmadığı görülmektedir.

En çok sorun yaşanan müzik öğretim programı olarak çıkan 8. Sınıf müzik öğretim programının kazanımları incelendiğinde, öğretim programında kazanım sayılarının öğrenme alanlarına yönelik olarak ne kadar sürede verilmesinin gerekliliği sadece öneri olarak sunulmuştur. Müzik öğretmeni ve fakülte müzik eğitimcilerinin kazanım sayılarının çok olmasına karşın önerilen sürenin azlığı ile asıl kastedilenin ders saatlerinin yetersizliği olduğu düşünülmektedir. Bir başka deyişle, kazanımlara ulaşmada müzik dersinin süresinin yetersiz olmasından kaynaklı olarak kazanımlara ulaşmada zorlanıldığı ifade edilmektedir.

FME3. Bence programın hedefleri iyide hedeflere nasıl ulaşılacağı konusunda bir problem var.

FME4. Ben aslında uygun buluyorum onları ama ben onun uygulama harekete geçirilmesi aşaması ile ilgili çok ciddi sorun olduğunu düşünüyorum.

FME2. Ders süresi çok az, 40 dakikada bu kazanımların gerçekleşmesi mümkün değil.

MÖ2. *Hedefler çok güzel ama bazı şeyler maalesef ki sözde kalıyor.*

MÖ15. *Yani uygulanabilir bir durumda değil ama uygulandığında çok güzel olabilir ama bunun için bunun için bir bizlere de imkân, okullara da imkân, öğrencilere de imkân sunulması gerekiyor.*

MÖ3. *Ders saat süremizin az oluşu, ders saat sayımızın az oluşu hafta bir saat giriyoruz biliyorsunuz derslere. Yani bunlardan dolayı tam anlamıyla çocuklara hedeflere ulaştıramıyoruz.*

MÖ14. *Şimdi şöyle bence kazanım sayıları verilmiş ama uygulanma süreleri hesaplanmamış gibi geliyor bana.*

MÖ7. *Kesinlikle yeterli değil. Ya da ritim yazdırıyoruz çocuklara, en az hocam en az bir ayımı alıyor tamamıyla o kazanımları alabilmek. Orada 40+40 yazıyor ve yeterli değil.*

Müzik dersinin hedeflerine ulaşmada kazanım sayıları ve önerilen süreye yönelik olarak yapılan gözlemlerden elde edilen notlar ise şu şekildedir:

Müzik dersinin kazanımlarına ulaşmada ders saatinin 40 dakika olması öğretmenlere dezavantaj yaratıyor. Çocuklar öğretilen konuyu yeterli şekilde pekiştirmeden, uygun etkinlikler yapılamadan ders saati bitiyor. Bir sonraki hafta öğretmenin ön öğrenmelerini harekete geçirmesi sonrası yeni konuya geçmesi de çok hızlı şekilde ilerliyor. Öğretmenlerin kazanımları zaman ile yarış halinde olarak öğrencilere kazandırmaya çalışması ortaya nitelikli olmayan bir öğrenmenin çıkmasına yol açıyor. Tüm bunların sonucunda öğrenmenin gerçekleşmediği görülüyor. Öğretmen eğer bir kazanımı titizlikle kazandırma yoluna giderse bu sefer önerilen süreye uymamış oluyor ve biriken bu süreler yıl sonunda kazandırılmayan belli kazanımların oluşması şeklinde ortaya çıkıyor (09.02.2022, 13.37 gözlem notlarım).

2.1.2.2. Ders ve içerik boyutunda yaşanan sorunların nedenleri

Ders saati/Materyal/Öğrenme ortamı/Kalabalık sınıf mevcudu

Müzik öğretmenlerinin büyük bir kısmı, kazanımları ulaştırmada 40 dakikalık ders saatinin kendilerinin konuyu anlatmasına imkân vermemesinin yanında öğrencinin de bilgiyi içselleştiremediği ve bilginin yüzeysel geçilmek zorunda kalındığı yönünde görüş

bildirmişlerdir. Bunun yanında fiziki yapı ile ilgili olarak müzik sınıflarının olmaması ya da eğer müzik sınıfları varsa bile materyal yönünden kaliteli ve nitelikli sayılamayacak sınıf ortamlarında bu 40 dakikalık sürenin iyice kendilerini zora soktuğunu bunların yanında zaten kalabalık olan sınıf mevcutlarında bu ders süresi ve imkansızlıklar içinde hedeflere ulaşmanın mümkün olmadığını belirttikleri görülmektedir.

MÖ5. *40 dakika dersimiz var bunun 30 dakikası verimli geçebiliyor, 30 dakikada ne anlatılabilirse onu anlatmaya çalışıyoruz.*

MÖ2. *Öğrenme ortamı bir kere zaten eğitimde bir standart hiçbir şekilde yok o yüzden zaten kimi okulda enstrüman ve müzik sınıfı varken kimi okulda hiçbir şekilde buna sahip olamıyorlar bu yüzden bir standart yakalayamıyoruz yani. Ders saatinin yetersiz olduğunu düşünüyorum.*

MÖ9. *Materyal zaten sınıfım olmadığı için piyanodur ya da çaldığım alet onları sınıfa getirip çalamıyorum o yüzden en basit. Sınıf sınıf geziyorum o yüzden elimde dolaştıramıyorum orgu o yüzden yani imkanlarım çok kısıtlı.*

MÖ4. *Müzik sınıfım yok. Bir de şöyle bu okula geldiğimden beri çok ısrarcı oldum ben o konuda boş hiçbir sınıf olmadığından dolayı müzik sınıfı yapılmadı. O konuda bir eksiğimiz var.*

MÖ12. *Ben zaten okuldaki müzik sınıfını hiç kullanamadım bugüne kadar zaten çakışıyor, bir tane de yetmez zaten iki tane olması lazım iki öğretmeniz. Sınıflar kalabalık, şube sayısı fazla çakışacak, çakıştığı için ben böyle şeyleri çok fazla sevmiyorum yani senin dersin, onun dersi onunkini bölecek, sana verilen dersin yarısı sınıfta yapacaksın yarısını müzik sınıfında o yüzden kullanmadım ben yani kendimi ona göre ayarlıyorum.*

OÖ2. *Bence biraz daha fazla olsa süresi daha güzel olurdu bence iki ya da üç ders olsa daha güzel olurdu.*

YÖ2. *Bana kalırsa daha uzun olması daha güzel olur. Ders saati arttırılabilir iki ya da üç saat olabilir.*

DÖ1. *Müzik dersinin saati çok kısa. Yani şöyle sanat hep hayatımızda ve hayatımızın sürekli bir parçası fakat resim derslerini falanda içine kattığımızda müfredatta bu kadar dersin sadece iki saat olmasını az buluyorum, yeterli bulmuyorum.*

FME₁. *Ders saati kesinlikle yetersiz yani, haftada bir saatte çocuğa ne öğreteceksin yani bütün öğretmenlerden biz bunun şikayetini duyuyoruz yani sınıfa girdin yoklamayı yaptın, oğlum dur, oğlum sus diyorsun bu çocuk hareketli bir çocuk durmaz ki yerinde yani o çocuğa etkinlik yaptırması için hocaya kalan süre 20 dakika şimdi aynı şeyi biz staj uygulamasında da çocuklara söylüyoruz onlar bile aynı şeyi söylüyor "hocam diyor ben dersin nasıl geçtiğini anlamıyorum" diyor, bizim gerçekten yaptığımız planlarda da mesela yaptığımız etkinlikleri sırayla planlıyoruz şunu şöyle yap, bunu böyle yap, şuradan şöyle geçiş gibi "hocam diyor olmuyor ki diyor" süre yetmiyor, materyalde zaten... Yani mümkün değil. Ortama bağlı, 60 kişilik sınıfın varsa mümkün değil, 10 kişilik sınıfın varsa evet.*

FME₂. *Malzeme olarak yani materyal ve ortam olarak çok eksiklikler olduğunu görüyorum çünkü müzik sınıfı olan okul çok az, sınıf olsa da malzeme çok az, ders saati zaten az, zaten az yani sanattan yani müziği de geçtim sanattan çok uzak bir nesil yetiştiriyoruz bence zaten bir saat az yani en az iki saat olması lazım.*

Müzik öğretmenleri ve öğrenciler her ne kadar farklı sosyoekonomik düzeylerdeki okullarda görev yapıyor olsalar da hepsinin ortak görüşü müzik ders saatlerinin programın hedeflerine ve kazanımlarına ulaşmada yeterli olmadığı yönündedir. Müzik öğretmenlerinden müzik sınıfı olanların yetersiz materyaller sebebi ile müzik sınıflarını kullanmakta zorluk çekmeleri bunun yanında aynı okulda birden fazla müzik öğretmeni olması durumunda okul idarelerinin ders programlarını uygun yapmadıkları için okulun ancak yarısının bu sınıflarda müzik dersi yapabildikleri görülmektedir. Okulun amacı öğretim programlarının hedeflerini gerçekleştirmek, öğrencileri gerçek yaşam durumlarına hazırlamak ve öğrendikleri bilgileri gerçek yaşamlarında kullanmaları sağlamaktır. Öğrenenlerin gerçek yaşamda bu bilgileri kullanabilmeleri ancak nitelikli bir eğitim ile mümkündür. Bilgiyi içselleştirebilmesi için yeterli süre, uygun ortam ve materyallerin kullanılarak etkinliklerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Öğrenciler açısından bakıldığında gerçekleştirilen sınıf içi gözlem okullarının farklı sosyoekonomik düzeylerde de olsa müzik sınıflarının olduğu görülmekteydi. Yüksek ve orta sosyoekonomik düzeydeki okullarda müzik sınıfı için fiziki yapı düzenlenmiş gibi görünse de öğrencilerin aktardığına göre okullarında ikiden fazla müzik öğretmeni bulunmasından dolayı her zaman müzik sınıfını kullanamadıkları yönünde olmuştur. Bir diğer gözlem sınıfı düşük sosyoekonomik düzeydeki okula baktığımızda ise yine müzik sınıfının olduğu

görülyor olsa da okul mevcudunun çok az olmasından dolayı okulda kullanılmayan birçok sınıfın bulunmasının etkisi olduğu söylenebilir.

Fakülte müzik eğitimcileri konu ile ilgili müzik öğretmenleri ile benzer görüşleri paylaşmaktadırlar. Öğretmenlik uygulaması dersinde müzik öğretmen adaylarından aldıkları geri bildirimler yine öğrenme ortamı, materyal, ders süresi ve kalabalık sınıf mevcutları görüşleri müzik öğretmenlerinin görüşleri ile benzerlik göstermektedir.

MÖ₃. *Sınıf mevcudundan gireceğim yani sınıf mevcudumuz biraz az olsa bu hedeflerin yüzde 80, yüzde 90'ını öğrencilere aktarabilirim.*

FME₃. *Fiziksel şartlarla ilgili sorunlar. Bizim burada öğrettiğimiz pek çok çalgı aletini kullanamıyorlar. "Hocam orada hiçbiri yok" gibi geri dönüşler alıyoruz. Dediğim gibi okuldan okula değişiyor bazısı "oo harika piyanomuz var her şey var" vesaire diyor ama bazısı da o hiçbir imkânın olmadığı okula gitmekten dolayı pişmanlık duyuyor.*

FME₁ ve FME₄. *"Sürenin azlığı", "hocam zamanın yetmedi" şeklinde geri bildirimler alıyoruz.*

Hazırbulunuşluk/Ağır teorik bilgi/Ders kitabı

Programların hedef ve kazanımlarına ulaşmadaki en önemli bir diğer sorunun içerik olduğu görülmektedir. İçeriğin hedefe uygunluğu, öğretile bilirliği ve öğrenile bilirliği açılarından ele alındığında müzik öğretmeni, fakülte müzik eğitimcileri ve öğrencilerin aynı görüşte olduğu görülmektedir.

Katılımcı görüşlerinden elde edilen verilerin, içeriğin öğrenci seviyesinin üzerinde ağır teorik konulardan oluşturulduğu bunun yanında öğrencinin ilgisi ve isteği göz ardı edilmiş dönem özellikleri düşünülmeden ses gelişim seviyelerinin çok üzerinde şarkılar ile konuların desteklendiği görülmektedir. Yapılan sınıf içi gözlemlerde, farklı sosyoekonomik düzeydeki tüm okullarda öğretmenlerin kitap içeriğini kullanmak yerine kendi belirledikleri şarkıları tercih etmelerinin bu sorunu destekler nitelikte bir uygulama olduğu düşünülmektedir.

Fakülte müzik eğitimcileri ve müzik öğretmenlerinin en çok vurguladıkları konu kuşkusuz okul öncesi dönemden itibaren müzik dersine müzik öğretmenlerinin girmesinin gerekli olduğuydu. İlkokullarda sınıf öğretmenlerinden bir müzik öğretmeni donanımına

sahip olmasının beklenemeyeceği gibi bunun yanında sınıf öğretmenlerinin müzik derslerinde daha çok Matematik, Türkçe ve Hayat Bilgisi gibi dersleri işledikleri de toplum tarafından bilinen bir gerçektir. Fakülte müzik eğitimcileri ve müzik öğretmenleri ortaokula gelmiş bir çocuğun yeterli ön öğrenmeye sahip olamamasından dolayı zorluk çektiğini, ortaokul müzik öğretim programının da çocukların bir müzik öğretmeni ile ilkökul öğrenimi geçirmiş gibi ortaokulda çok ağır ve teorik konulara yer verildiğini söyledikleri görülmektedir. Bir alan uzmanı olarak fakülte müzik eğitimcileri ve meslektaşım olan müzik öğretmenlerine katıldığımı belirtmeliyim.

MÖ8. *En başta sorunumuz zaten seviyeye uygun olmaması.*

MÖ7. *Şimdi söyle diyebiliriz normal koşullarda 5-6-7 ve 8. Sınıflarda müzik öğretim programlarında aslında beğenilmeyecek bir durum yok, programın kendisi çok güzel kazanımları şusu busu her şeyi çok güzel fakat program ilkökoldan itibaren müzik öğretmeni ile çalışma yapmış çocuklar gibi düşünülerek ayarlandığı için 5. Sınıfa gelmiş bir öğrencinin ilk defa bir müzik öğretmeni ile karşılaşarak o programı bire bir uygulaması daha öncesinde hiçbir şekilde hiçbir müzik dersinde eğitim almamış bir çocuğun genel olarak o uygulamaya uyması mümkün olmuyor.*

MÖ3. *Evet güzel şarkılar ve çok güzel türküler koymuşlar, çocukların ilgisini çekiyor ama bazıları da çok ağır. 5'lerde de bence biraz daha şarkı ağırlıklı biraz daha okul şarkıları, çocuk şarkısı ağırlıklı olmalı.*

FME4. *Müzik eğitimi okul öncesi dönemde başlıyor yani okul öncesi dönemde müzik ile ilgili bir kazanımı olmayan öğrenci ortaokula, ilkökula geliyor ve bunların her birisini bomboş geçirdiği için orada olması gereken şeyde hazır bir şekilde bulunmuyor dolayısıyla onu yapabilecek düzeyde bir hazırbulunuşlukla gelmiyorlar.*

FME2. *Hedef çok önemli yani içerikle şey uyuşmuyor yani uygulamalar uyuşmuyor birbirine, çok fazla teori uygulamada yetersiz olduğunu düşünüyorum programlarla ilgili olarak.*

DÖ1. *Müzik dersi duyguları belli ettiğinden dolayı beynimizi açıyor, hayata bakış açımızı değiştiriyor ama eğitimde pek yerini göremiyoruz müziğin yani ne kadar. Müfredatta çok yerini göremiyoruz açıkçası.*

MÖ9. *Aslında içerik ağır geliyor birazcık ama biraz daha basitleştirilmiş olsa, ağır yani daha kolay olur.*

MÖ4. *Bir de bizim neredeyse üniversite gördüğümüz konuları çocuklara göstermemizi istiyorlar bazı konular için bunlar. Bence ağır yani.*

Müzik öğretmenleri ve fakülte müzik eğitimcileri özellikle makamlar konusunun çocukların hazırbulunuşluğuna ve ilgisine uygun olmadığı, makamsal şarkıların çocukların ses gelişim seviyelerinin üzerinde çok ağır eserlerden örnekler ile sunulduğunu belirttikleri görülmektedir.

MÖ9. *Mesela bilmiyorum ama doğrudur makamlar bence makam konusu çocuğun anlayabileceği bir düzeyde değil ancak güzel sanatlarda falan.*

MÖ5. *Mesela rast makamını ve hüseyini makamını vermiş bu çocuk 5. Sınıfta bunlara ne anlatacağım bunları çok ağır yani.*

MÖ3. *Bence 8. Sınıflarda makam konusunun olmaması gerekiyor. Yani çok ağır hocam.*

FME4. *Örneğin makamlar konusu olabilir, bu makamları tanır, bilir işte rast makamını duyduğunda bu rast der bunları çok gerçekçi bulmuyorum.*

Yüksek sosyoekonomik düzeydeki sınıf gözleminde öğretmenin tamamen sınıf kitabını bir kenara bıraktığı ve yıllık plana bağlı olmadığı görülmüştür. Kendi seçtiği ve öğrencinin ilgisine, ses gelişim seviyelerine ve hazırbulunuşluklarına yönelik ders konu ve etkinlikleri ile öğretim programının özel hedeflerine ulaşma gayreti içinde olduğunu belirtebilirim. Orta ve düşük sosyoekonomik düzeydeki okullarda gerçekleştirdiğim gözlemde ise müzik öğretmenlerinin ders kitabı içeriklerine yönelik görüşlerim şu şekildedir:

Ders kitabı ile ilgili öğretmen sadece yıllık plana ait konuları işliyor fakat içerik olarak kitaptan yararlanmıyor bunun sebebi kitaptaki şarkılarından çocukların sıkılması ve şarkıların büyük çoğunluğunun çocukların ses gelişim seviyesine göre belirlenmemiş olması geliyor” (Düşük ve orta sosyoekonomik düzey okulları gözlem notlarım).

DÖ2. Hepsi böyle şey yani nasıl diyim duygusal ya da Türkü gibi şarkılar olduğundan yani daha heyecanlı, rap gibi şarkılar olmasını isterdim.

YÖ1 ve 2. Hiç bakmadım müzik kitabına.

OÖ1. Bizim günlük hayatta duyduğumuz şeyler yok.

MÖ7. Şimdi söyle diyebiliriz normal koşullarda 5-6-7 ve 8. Sınıflarda müzik öğretim programlarında aslında beğenilmeyecek bir durum yok, programın kendisi çok güzel kazanımları şusu busu her şeyi çok güzel fakat program ilkokuldan itibaren müzik öğretmeni ile çalışma yapmış çocuklar gibi düşünülerek ayarlandığı için 5. Sınıfa gelmiş bir öğrencinin ilk defa bir müzik öğretmeni ile karşılaşarak o programı bire bir uygulaması daha öncesinde hiçbir şekilde hiçbir müzik dersinde eğitim almamış bir çocuğun genel olarak o uygulamaya uyması mümkün olmuyor. Dinlediği makamı tanır (bir kazanım) söz konusu değil, söz konusu değil çok komik. Hocam bende bütün makamı tanıyamam ben Türk müziği ile ilgileniyorum, bağlama çalıyorum birazda Ut çalmıştım o sayede bazı makamları tanıyorum.

MÖ5. İlköğretim programı değişti ama şimdi kitapları aldığımız zaman 5. Sınıf kitabı bana la-sol-fa' yı öğretmiş gibi başlıyor. Ben bunları eskiden 4. Sınıfta öğretirdim. 4. Sınıfta la-sol-fa' yı öğretirdim, 5. sınıfta mı ve re notasını öğretirdim, 6. Sınıfta da do' dan ince do' ya kadar öğretirdim. Çok rahattık çünkü 4. ve 5. Sınıfta iki şer saatti.

MÖ4. Yıllardır hani dediğim gibi kitaplar da ki şarkılar öğrencilerin düzeylerine göre ben bulmuyorum şarkıları mesela ses sınırlarını aşıyor. 8. Sınıfların gene seviyelerine göre hiç uygun değil”.

MÖ8. En başta sorunumuz zaten seviyeye uygun olmaması, kitaplardan ben çok fazla işleyemiyorum zaten çünkü özellikle 8. Sınıf hatta 5'lerde de var şeyler şarkılar özellikle çok ağır; benim bile söyleyemeyeceğim piyanonun başına geçip ya da bir çalgı ile çıkartabileceğim şarkıları biz öğretmeye çalışıyoruz bu yüzden ben öğretmemeyi tercih ediyorum onun yerine daha basit bir Türkü, daha basit bir okul şarkısı tercih ediyorum. Öğretim programında. Müzik kültürü de koymuşlar, yaratıcılıkla da her şeyi koymuşlar ama ağır. Kitaplar içeriği biraz boş geliyor işte bana. Daha eğlenceli, daha kolay olabilir. Öğrenciye uygunluk yok yani.

MÖ3. Eee yeni bir değişiklik aslında biraz daha güncel, popülerliği yüksek şarkılar, türküler söylene bu benim tercihim tabi ki.

MÖ10. 8. sınıf şarkıları öğrettiğimiz şarkılar açıkçası bana bile sıkıcı geliyor, bazen çocuklara hani böyle öğretiyim diyorum öğretim programında olduğu için öğretmekle yükümlüyüz evet öğretiyorum ama çok zevk aldıklarını düşünmüyorum, şarkılar ve şarkı seçimi kötü bence, makamları vermişler Türk müziği makamları çocukları ne şekilde daha çocukların müziğe karşı birçok donanımı yokken birden makamlara girmesi o da biraz sıkıntı yaratmış açıkçası. Yani hocam rast makamı evet coşkulu bir müzik diye anlattırısın birkaç örnek müzikle ama tam temeli olmaz 'mış' gibi geçiyoruz açıkçası yani çok nitelikli değil.

FME1. Asıl problem okul öncesinden başlayarak bir müzik öğretmeni ile bir kopukluk yaşıyor çocuk, ilköğretim döneminde müzik öğretiminden uzak yani en verimli çağında bu çocuğu biz müzik öğretmeninden uzak tutup ortaokulda bu çocuğa başlıyoruz notalar, şunlar, bunlar veremeye, e bu çocukta haliyle tabi kafasındaki müzikal dünyayı yaşayamıyor, beklentisi belki var ufak tefek beklentilerine ulaşamıyor.

FM4. Örneğin makamlar konusu olabilir, bu makamları tanır, bilir işte rast makamını duyduğunda bu rast der bunları çok gerçekçi bulmuyorum (gülüyor) ama gerçekçi bulmama sebepim şu bir kere müzik eğitimi okul öncesi dönemde başlıyor yani okul öncesi dönemde müzik ile ilgili bir kazanımı olmayan öğrenci ortaokula, ilkokula geliyor ve bunların her birisini bomboş geçirdiği için orada olması gereken şeyde hazır bir şekilde bulunmuyor dolasıyla onu yapabilecek düzeyde bir hazırbulunuşlukla gelmiyorlar.

2.1.2.3. Öğrenme alanlarına yönelik yaşanan sorunların nedenleri

Öğrenme alanlarına yönelik fakülte müzik eğitimcilerinin genel ifadeleri; Öğrenme alanlarını tam anlamıyla yansıtabilmesi için öğretmenin yeterli eğitim ortamı, materyal ve imkanlarına sahip olması yönündedir. Bu sebeple 50 kişilik bir sınıfta ne gibi bir yaratıcılık dersi yapılabilir sorusu karşımıza çıkıyor. Bu sebeplerden dolayı müzik derslerinin daha çok dinleme söyleme alanı etkinliklerine göre yapıldığı söylenmektedir.

Müzik öğretmenleri öğrenme alanlarına yönelik olarak; dinleme ve söyleme öğrenme alanları içerisinde makamsal şarkıların öğrenci seviyesi, hazırbulunuşluğu ve ses gelişim seviyesinin üzerinde olmasından dolayı zorluk yaşadıklarını, yaratıcılık alanına

yönelik yetersiz hazırbulunuşluk, müzik kültürü öğrenme alanına yönelik olarak batı müziğinin yüzeysel verilmesi ve son olarak müziksel algı ve bilgilenme öğrenme alanına yönelik ağır teorik konuların öğrenciye görelilik ilkesinin benimsenmediğini belirttikleri görülmektedir.

Öğrenciler öğrenme alanlarına yönelik etkinliklerden en çok dinleme ve söyleme öğrenme alanı etkinliklerini yapmaktan zevk aldıklarını söyledikleri görülmektedir. 40 dakikalık müzik derslerinde diğer öğrenme alanlarına yönelik olarak yapılacak etkinliklerin süre, ortam ve materyaller düşünüldüğünde gerçekleştirilmesinin zor olmasından dolayı müzik derslerinde daha çok dinleme ve söyleme alanı etkinliklerinin yapıldığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Çalma Öğrenme Alanının Kaldırılması?

Müzik dersi ders içeriğini oluşturan öğrenme alanlarına yönelik gerçekleştirilen sohbetlerde müzik öğretmenlerinin ağırlıklı olarak çalma öğrenme alanının kaldırılmasının olumsuz etkisi olduğu yönünde oldukları görülmektedir. Bu açıdan incelendiğinde öğrenciler ile gerçekleştirilen sohbetler ve sınıf içi gözlemlerde de herhangi bir çalgı aletinin çalınmadığı görülmekteydi. Fakat bunun sebebini öğrencilere sorduğumuzda pandemi koşulları gereği çalgı aleti çalmadıklarını normalde öğretmenlerinin flüt ya da melodika öğretimi gerçekleştirdiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin ayrıca flüt ya da melodika gibi çalgı aletlerinin yanı sıra gitar gibi daha popüler çalgı aletlerini çalmak istediklerini ifade ettikleri görülmektedir.

MÖ5. *Bence müzik enstrümanlı olmaz yani çünkü her çocuk sesini kullanamaz sesini kullanamayan çocuğun o sesleri duyabileceği tek doğru sesleri duyabileceği tek araç müzik aleti bir enstrümandır.*

MÖ2. *Bir kere enstrüman çalmasını isteğe bağlı yaptılar. Bunun yanlış olduğunu düşünüyorum. Şöyle burada öğretmenin tutumu da çok önemli çocuklara zorla çalacaksın diyerek çok zor parçalar vermek müzikten soğutur ya da sadece not odaklı o parçaları çalarsan geçersin demekle soğutur burada amaç şöyle olmalı sonuçta küçük yaşlarda enstrüman çalan çocuklar ileriki yaşlarda enstrüman çalmaya daha yatkın oluyorlar. Tıpkı dil öğrenme gibi bunun bir kritik zamanı varsa müzikte de böyle biri kritik zaman var ve illaki yetenekli olmak zorunda değil ama enstrüman çalmak zekalarına çok iyi geliyor.*

MÖ₁. *Şimdi hocam dinleme söyleme ve çalmada mutlaka eski sistem eklenmesi gerekiyor. Yani çalmada mutlaka eklenmesi gerekiyor. Çünkü çalma olmadan yani eksik kalıyor yani. Flütün zorunlu tutulmaması büyük bir problem yani bana göre flüt çalamayan bir öğrenci hiçbir çalgıyı çalamaz yani temel bir çalgı olarak görüyorum ben. Hem nota eğitimi kazanması açısından hem de el koordinasyonu açısından bunun zorunlu tutulması gerektiğini düşünüyorum.*

MÖ₁₀. *Çalma öğrenme alanı neden kaldırıldı, öğrenciler sürekli öğretmenim bir enstrüman çalmayacak mıyız diyor işte onun sıkıntısını yaşıyoruz bu şekilde.*

Yaratıcılık öğrenme alanının uygulanamaması

Fakülte müzik eğitimcileri ve müzik öğretmenleri yaratıcılık alanının çok önemli olmasına karşın bunun yanlış uygulandığı veya uygulanmadığını düşündükleri görülmektedir. Yaratıcılıktan kastın, ortaokul düzeyinde ve ilkökul hazırbulunuşluk olmayan bir öğrencinin baştan bir eser yaratması veya ritim bestelemesi olarak düşünülmemesinin gerektiği, müzik dersinin tamamen yaratıcılığı ortaya çıkartmaya yönelik ürün merkezli etkinlikler ile yaratıcılıklarının geliştirilmesinin hedeflenmesi gerektiğini belirttikleri görülmektedir. Fakülte müzik eğitimcilerine göre müzik öğretmenleri sınıflarda yaratıcılık ile ilgili etkinlik yapmak yerine daha standartlaşmış yöntemlerle ders işlemektedirler. Bunun yanında müzik öğretmenleri yaratıcılık ile ilgili öğrenme alanının etkinliklerinin hazırbulunuşluk göz ardı edilerek hazırlandığını, etkinlik örneklerini çok yetersiz kaldığını, yeterli materyallerinin olmadığı ve öğrenme ortamı ile sürelerinin az olması gibi sebeplerle bu öğrenme alanına yönelik herhangi bir etkinlik çalışması yapmadıklarını ifade ettikleri görülmektedir.

FME₁. *Şimdi şöyle müzik kültürü ve müziksel yaratıcılık bizde maalesef yok yani ben onunla ilgili bir çalışma yapıldığını çok sanmıyorum, çok özel yani nasıl diyim çok özel çalışmalarla çok özel kişiler bunu yapabilir yani standart bir müzik öğretmeninden bahsetmiyorum herkesi rencide etmek istemiyorum, zan altında bırakmak istemiyorum mutlaka çalışanlar var ama benim anladığım kadarıyla işin bu yönüne eğilen yok herkes daha çok standart işleri yapmakla meşgul, işte notayı vereyim, tahtaya yazayım oradan çocuk alsın melodikayı çalsın ya da çalmasın çokta umurumda değil gibi bir zihniyet ben görüyorum.*

FME2. *Tamamen yaratıcılık merkezli ve ürün merkezli olması gerektiğini düşünüyorum ben müzik derslerinin.*

MÖ7. *Şimdi müziksel yaratıcılık konusunda bence bütün sınıflarda en çok zorlandığımız konuda bu. Bence müziksel yaratıcılığı ben şu an da ben 5-6-7-8 hiçbir sınıftan bekleyemem ve hiç kimse bekleyemez. Böyle bir şey söz konusu değil bence.*

MÖ5. *Kitaptaki beste ve ezgi tamamlamaları kesinlikle uygulanamaz 5. Sınıfta ben daha bu çocuğa nota öğretememişim. 5. Sınıfta müzik dersi yok, çocuk diyor ki ezgi tamamlar diyor. Ben neyi tamamlatacağım ya? Çocuk nota bilmiyor beste yapacak.*

MÖ1. *Hocam müziksel yaratıcılık konularında biraz alt yapı olması gerektiğini düşünüyorum. Çocukta nota bilgisi yok, ritim bilgisi yok nasıl ezgi yazsın bu bence altı boş bir öğrenme alanı diyebilirim yani.*

MÖ4. *Müziksel yaratıcılık içeriği konusunda sıfır. Yaratıcılık anlamında çocuklara hiçbir faydası yok kitabın. Yani hazırlanan mesela kitapların arkasında bilgi köşeleri var ya da testler falan oluyor hiç çocukların yaratıcılığını geliştirmeye yönelik hiçbir şey yok orada üst düzey test sorusu gibi bilgiler. İçerik yeterli değil.*

Müzik teknolojilerinden faydalanma

Müzik öğretmeni ve fakülte müzik eğitimcileri ile yapılan görüşmelerde, müzik teknolojilerini etkin kullanmanın nasıl mümkün olabileceği düşünülmüş ve bunun okuldaki akıllı tahtalar ile gerçekleşmekten öteye gidemeyeceği görüşü ortaya çıkmıştır. Buradaki ifade edilen müzik teknolojilerini etkin kullanmaya yönelik hedefin hangi ortamda nasıl gerçekleşebileceğini sorarak sohbete katkı sağladıklarını belirtebilirim. Hali hazırda müzik sınıfı olmayan, hatta okullarda yeterli teknolojik araç gerecin olmadığı düşünülecek olursa bilgisayar ortamında bir çocuğun müzik ses kayıt programlarını kullanarak müzik üretebilmesinin ne kadar mümkün olabileceği sorulması gereken önemli bir sorudur.

MÖ5. *Müzik teknolojisi. 8. Sınıftaki bir öğrencinin müzik teknolojisi ile ne alakası olabilir? Anlamsız bunların hepsi.*

MÖ2. *Mesela müzik teknolojileri diye bir bölüm var işte çocuklar dijital kayıt yapar gibi ibareler var bunların çıkartılması gerektiğini düşünüyorum.*

Müzik kültürü öğrenme alanı eksik içerik

Müzik kültürü öğrenme alanı genel itibari ile hem fakülte müzik eğitimcileri hem müzik öğretmenleri hem de öğrenciler tarafından en çok sevilen ve uygun bulunan öğrenme alanı olduğu görülmektedir. Ancak yine de önemli eksikliklerin olduğunu belirttikleri ifade edilmiştir. Burada belirtilen eksikliğin Türk müziğine yönelik kazanımların arttırılırken Dünya müziklerine yönelik konu ve kazanımların azaltılmasından dolayı olduğu belirtilmektedir.

MÖ₁₁. *Müzik kültürü konuları yetersiz, çok geri, dünyadan soyutlanmış, evrensellikten soyutlanmış, evrensel değil yani. Çok daha zengin bir içerik yapabilirler bununla ilgili yani konuştuk, içerik tabii ki yetersiz yani bu çocuk en azından 3-5 tane operayı bilsin, 3-5 tane besteciye bilsin, dönemleri bilsin ya da işte dansları bilsin, dans müziklerini bilsin, vals nedir bilsin anlatabiliyor muyum yani buraya vals şudur demekle bu iş olmuyor; onu destekleyecek arkasına parçalar önermen lazım, koyman lazım ki hem öğretmene kılavuzluk etsin hem çocuğa.*

MÖ₁₀. *Dediğim gibi kendi bizim gerçekten yurt dışında da başarı kazanmış çok fazla sanatçımız var. Bugün Cumhurbaşkanlığı Senfoni orkestrasında çalışan, hala yaşayan yani Fazıl Say öldü mü diyorlar çocuklar bana, kitap içeriğinde yok düşünebiliyor musunuz?*

MÖ₄. *Mesela klasik müzik biraz daha fazla olabilir çocuklarımıza sevdirmemiz açısından.*

Müziksel algı ve bilgilenme yetersiz hazırbulunuşluk

Çalışmada en çok tekrar eden sorunların başında okul öncesinden itibaren müzik dersini müzik öğretmeni ile görmeyen öğrencilerin ortaokul düzeyine geldiklerinde bir anda ağır teorik bilgi yüklemesinin, öğrenenlerin müzik dersinde sıkılmasına, bu dersi gereksiz görmesine yol açtığı görülmektedir. Ağır ve öğrenciye göre olmayan bu bilgilerin ortaokul düzeyinde üst üste verilmesi, bu yapılırken yeterli materyal, ortam ve sürenin tanınmaması müzik öğretmenlerini zora sokmaktadır.

MÖ₁₁. *Şimdi biz diyoruz ki çocuğa 9/8' lik ölçü sayısını, senkop vursun anlatabiliyor muyum, bunlar anlatabildim mi?*

MÖ7. *Aksak ölçüler 5/8'lik 7/8'lik ve 9/8'lik bunların Ritimsel olarak işlenmesinden taraftar değilim bunlar ile ilgili milyonlarca Türkümüz var ben o aksak müziği söylemeyi çocuklara öğrettikten sonra 7/8'lik, 9/8'lik kavramını bilmek zorunda değil çocuk. Ben ne yapıyorum mesela, o bir ki bir ki kalıbını bilsin ama bunu nota olarak ayırt edecek aksak ölçü, basit ölçü şu an o çocuk için bu mümkün değil.*

MÖ10. *Müziksel algı ancak öğretmenin takviyesi ile olacak bir şey yani orada ölçü nedir, ölçü sayısı başlangıçtaki daha sonra ölçü çizgisi, sol anahtarı neden sol anahtarı diyoruz diyorum "solda olduğu için" diyorlar, sol notasından başladığı için o adı aldığını bilmiyorlar yani ben ekstra katkı sunuyorum.*

2.1.2.4. Eğitim durumları boyutu

Benimsenen ilkeler/Yöntem ve teknik/Ders etkinliklerine katılım

Eğitim durumlarına yönelik olarak yapılan sohbet ve gözlemlerde müzik dersini alan öğrencilerin nota öğrenmeyi sevdikleri, çalgı aleti öğrenmek istedikleri yönünde olduğu görülürken hiçbir etkinlikten zevk almadığını ve müzik dersinin beklentilerini karşılamadığını belirten öğrencilerinde olduğu görülmektedir. Bunun sebeplerini incelediğimizde şarkı seçimlerinin öğrenciye görelilik ilkesinin benimsenmeden belirlendiği, öğrenci ilgisine yönelik olmayan şarkıların öğrenilmesinin çocuklarda sıkıcı bir ders algısı oluşmasına sebep olduğu söylenebilir.

DÖ1. *Bu aletlerinin notaları beni çok hoşuma gidiyor bunlar ilgimi çekiyor.*

OÖ2. *Flüt çaldığımız zamanlar yani hem okuyup hem çalmamız.*

DÖ2. *Çalgı olarak gitar çekiyor, burada öğrenmiyoruz ama para biriktiriyorum gitar alıp kursa yazılmak istiyorum.*

OÖ1. *Yani aklıma bir şey gelmiyor, yani tabi ki müzikte bu terimleri öğrenmemiz gerekiyor ama bu kimin için yani müzik ile ilgili bir meslek mi olacak bunun için mi, neden yani.*

Müzik öğretmenleri dersini işlerken öğrenci merkezli etkinlikleri tercih ettiklerini, çalgı aleti öğretirken özellikle bireysel öğretim tekniğini benimsediklerini belirtmektedirler. Bunun yanında müzik öğretmenleri daha çok dinleme ve söyleme öğrenme alanına yönelik

etkinlik gerçekleştirdikleri için en sık kullandıkları yöntem ve tekniklerin kulaktan öğretim ve gösterip yaptırma olduğu bunun yanında materyal olarak akıllı tahtanın daha çok derslerde kullanıldığı görülmekte. Müzik öğretmenleri derslerini özel müzik öğretim yöntemleri çerçevesinde işleyemediklerini, bunun sebebinin ise uygun olmayan eğitim ortamı, materyal ve ders süresi olduğunu ifade etmektedirler. Yapılan sınıf içi gözlemler incelendiğinde öğretmenlerin daha çok dinleme ve söyleme etkinlikleri üzerinde durdukları ve bunu kulaktan öğretim yöntemi kullanarak akıllı tahtalar aracılığı ile gerçekleştirdikleri görülmektedir. Elde edilen gözlem notlarını incelediğimizde:

Yüksek sosyoekonomik düzey grubu müzik sınıfında öğretmenin daha çok değerler eğitimi üzerine derslerini işlediği, dinleme ve söyleme etkinlikleri yaptığı bunları akıllı tahtalar aracılığı ile gerçekleştirdiği görülmektedir. Öğretmen öğrencileri hedeften haberdar etmemekte, gerçek yaşamdan örneklere yer vermediği gibi çoğu durumda onları güdülemeden derslerini işlediği not edilmiştir. Derste kullanılan yöntem teknikler açısından soru cevap, kulaktan öğretim, toplu söyleme gibi etkinliklerin daha çok yer aldığı tespit edilmiştir (Gözlem notlarım, 09.02.2022).

Düşük ve Orta sosyoekonomik düzey grubu müzik sınıflarında ise öğretmenlerin buluş yolu öğretim stratejilerini benimseyerek ders işledikleri görülmektedir. Hedeften mümkün olduğunca haberdar ettikleri, ön okul bilgilerin harekete geçirilerek derse başlandığı fakat bunu çok zaman almasından dolayı hızlı şekilde kazanımlara ulaşma gayreti içinde oldukları söylenebilir. Müzik öğretmenleri öğrencileri güdülemekte ve uygun durumlarda pekiştireçler kullanmaktadır. Genelde bölge yöresinden şarkıların seçilmesi öğretmenlerin yakından uzağa ilkesini benimseyerek derslerini işledikleri araç gereç ve materyal olarak en çok akıllı tahtayı kullandıkları, yöntem teknik olarak ise kulaktan öğretim yöntemi ile en çok dinleme ve söyleme öğrenme alanı üzerine etkinliklerin yapıldığı görülmektedir (Gözlem notlarım, 09.02.2022).

MÖ₁₂. *Çoğu zaman yaparak yaşayarak.*

MÖ₆. *Temel müzik teorisine geçtiğimiz zaman mesela monoton anlattığın zaman çocuk sıkılabiliyor. Mesela ben bir örnek vereyim notaları anlatıyorum ben çocuklara diyorum ki elimde hatta şu an görüyorsunuz, beş tane parmağım var dizekte de beş çizgi var elimiz dizek. Mesela bende onlarla oturup tek tek elime notaları yazıyorum. Yöntem ve*

teknik olarak, gösterip yaptırmanın dışında bire bir de ben yanına gitmek gerektiğini, göstermek gerektiğini düşünüyorum.

MÖ1. Yani daha çok öğrencilerin aktif olmasını sağlayıcı ve hepsinin katılımını sağlamaya yönelik çalışmalar yapıyorum.

MÖ13. Tek tek öğrencilerimi bireysel öğretim üzerine yoğunlaşıyorum daha sonra öğrendiklerimizi genel olarak toplu halde çalışıyoruz ve doğruyu yanlışta rahat bir şekilde görebiliyorum.

MÖ7. Kulaktan eğitim zaten şarkılarda mecburen başka şansımız yok.

MÖ8. Kendim söylüyorum daha sonra onlar söylüyor.

MÖ15. Çocukların çalacağı şarkıları dinlemesini istiyoruz kulak aşinalığı olması için.

MÖ11. Mesela enstrüman mevzusu yasaklanmadan önce ne yapıyorduk mesela çenemize flütleri koyuyorduk, ölçü ölçü çalıştırırdım işte “ İzmir marşını ” mı öğretiyorsunuz re bekle, la la la la üflemeden yap bakalım bunu sonra bunu eşlikle ölçüleri oturtarak çocuklarla birlikte çalabildiğimi başardığımı gördüm ve bu şekilde devam ettim.

MÖ9. Kullandığım bir özel yöntem yok en basit düzeyde.

MÖ12. Özel kullandığım bir öğretim yöntemi yok. Orada öğretim yönteminde işte Dalcroze gibi değişik kişilerin yaklaşımları var ama onları kullanıyorum. Bizim kullandığımızın içine illaki bir şeyler giriyordur.

MÖ3. Yani ben belki de kolayına kaçıyorum ama kitabı baz alıyorum. Kitap üzerinden gidiyoruz yani ne kadar eleştirdiğimiz şeyler olsa da yol gösteriyor en azından önümde bir program var. Ama tabii ki programın içerisinde bazen yönlendiğim, değiştiğim şeyler oluyor yani bazen bir şarkıyı öğretirken ya da ne bileyim bir ritim çalışması yaparken üniversitede bize öğretildiği gibi aktarıldığı gibi farklı şekillerde çocuklara aktardığımız oluyor ama hep şu şekilde gidiyorum diyemem. Kitabı baz alıyorum ona göre o yolda ilerliyorum yani.

MÖ6. Eee işte videolar kullanıyoruz, görseller ekliyoruz çocuklara kalıcılığı çok olsun diye.

MÖ₂. *Akıllı tahtadan çok fazla yararlanıyorum ve görselle birlikte çok daha fazla akılda kaldığımı düşünüyorum.*

MÖ₁₀. *Akıllı tahta üzerinden, akıllı tahta zaten olmazsa olmazımız çünkü.*

Eğitim durumlarına yönelik fakülte müzik eğitimcileri ile gerçekleştirdiğimiz sohbetlerde ders işlenmesi için gerekli fiziksel şartların sağlanmamış olmasının yanında en önemli sorun olarak müzik öğretmenlerinin kendilerini güncellemiyor olmaları yönünde ifade ettikleri görülmektedir. Bununla kastedilen lisans eğitimi sırasında öğrenilen bilgiler ile yıllarca müzik öğretmenliği yapmanın mümkün olamayacağı, alanda yeni çıkan birçok tekniğin, yeni ders işleme yöntemlerinin öğrenilmesinin gerekli olduğunu belirttikleri şeklindedir. Başka bir ifade ile öğretim programın bilimselliğinin önemi kadar öğretmenlerinde bilimsel gelişmeler takip ederek gerekli donanıma sahip olması gerekmektedir.

FME₁. *Şimdi bunları Milli Eğitim okullarında uygulamanız mümkünü değil, birebir hayal bazı etkinlikler olabilir yani mesela tek bir materyale dayanan örneğin nüans öğreteceksiniz ‘kukla şef’ herkes oturduğu yerden kukla şefe bakarak bir şekilde o nüansı gerçekleştirebilir bunlar olabilir ama çoğunluğu harekete dayandığı için, dansa dayandığı için uygulanması mümkün değil. Yani o sıraları kaldıracaksın, oradan oraya mümkün değil. Yani bizim okullarımız böyle çok sıcak müzikal ortamlara uygun değil.*

FME₄. *Aslında o kadar kötü bir öğretim programı yok orada yöntemler yeterli şekilde yazıyor hataları var elbette tabi ki iyileştirilebilir, her zaman güncellenmeli yani her zaman yani ne kadar en iyisini yapsanız da şimdi çok iyi oldu deseniz de her zaman eleştirilebilir ve yeni şeylerle güncellenebilir o konuda bir şeyim yok ama öyle çok da ciddi sıkıntılar olduğunu düşünmüyorum, ben işleyişle ilgili uygulama ile ilgili bir sıkıntı olduğunu düşünüyorum.*

FME₃. *Bunlar sürekli güncellenmesi ve tazelenmesi gereken bilgiler. Yani dört yıllık lisans programında toplam 20 saat olsun dört senelik müfredatta öğrenciler bunları görüyorlar ve bu bilgilerle gidiyorlar. Bence orada önemli olan şu; sürekli bir tazelenme durumu söz konusu olması lazım yani bu biraz önce söyledik ya öğretmenler için çalgı çalıyor vesaire ama gidiyorlar dışarıdan alıyor yine aynı şekilde hizmet içi kurs gibi öğretmenlerin özel öğretim yöntemleri ile farklı müzik öğretim yöntemleri ile ilgili bilgilerinin tazelenmesi gerekiyor.*

2.1.2.5. Ölçme ve değerlendirme boyutu

Ölçme ve değerlendirmenin niteliği

Ortaokul müzik öğretim programlarının ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik olarak fakülte müzik eğitimcileri ile gerçekleştirilen sohbetlerde, müzik eğitimcilerinin ortaokul düzeyinde ölçme aracı kullanılmamasının gerektiği ve hali hazırda zaten okullarda ölçme aracının kullanılmadığını eğer kullanılıyorsa da yanlış ve yetersiz ölçme araçlarının kullanıldığı yönündeki düşüncelerini ifade ettikleri görülmektedir.

FME₂. *Çok fazla gerçekten ölçüldüğünü zannetmiyorum. Ayrıca yanlış ve yetersiz olduğunu düşünüyorum.*

FME₁. *Yani benim gördüğüm kadarıyla çok bir ölçme aracı kullanılmıyor. Açıkçası ben şöyle düşünüyorum bu dönemde bu çocuğun müzikal becerisini ölçmek doğru değil niye ölçüyoruz ki.*

Müzik öğretmenleri ise konu ile ilgili olarak en çok ders içi performans değerlendirme ölçeklerini kullandıklarını bunun yanında ders etkinliklerine katılım notu şeklinde öğrenilen bilgilerin değerlendirildiğini söyledikleri görülmektedir. Ayrıca müzik öğretmenlerinin azımsanmayacak kadar büyük bir çoğunluğu ise herhangi bir ölçme aracı kullanmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Ölçme aracı kullanmama sebebi olarak ise sınıfların kalabalık olmasını ifade etmektedirler.

MÖ₇. *Genel olarak şu anda benim yaptığım şey şu, toplu şarkı söyletiyorum katılıyor mu katılıyor, şuna dikkat ederim, şarkı söylerken oturuş, diyafram nefesini falan öğretiyorum çocuklara mesela bunları uyguluyor mu uyguluyor yeterli, defterini düzenli tutar mı, şarkı sözlerimize katılır mı ya da mesela şöyle bir şey var müzik odamızda az önce görmüşsünüzdür tarihsel bir süreçle Türk Beşleri, Avrupa Bestecileri yanında Türk Besteciler var, popüler müzikten örnekler var, gruplar var işte yabancı gruplar, Türk gruplar falan mesela bununla ilgili her öğrenci kısa kısa bilgiler hazırlarlar, bir öğrenci bilgisini hazırlar bir öğrencide onlara ait bir tane besteyi hazırlar, getirir sınıfta sunum yaparız. Ölçme değerlendirme kriterlerim genelde bunlar.*

MÖ₆. *Ben kendim sınıf bazında konuya göre işte İstiklal Marşıysa ya da veya parça çalımıysa kendi ölçeğimi hazırlıyorum, kendi sınav yapacağım konu ile alakalı her sınıf için*

o anda sınıfta tek tek isim okuyup uygulamalı sınav yapıp o kendi hazırladığım ölçekten puanlarını veriyorum.

MÖ5. Uygulamalı değerlendirme kullanıyorum. Şunu kullanıyoruz biz genellikle eğer enstrüman değerlendirme kullanıyorsam notaları doğru çalmaya 40 puan veriyorum, süreleri doğru çalarsa 40 puan, devamlılıktan 40 puan, flütte yani ders içi performans ölçeği kullanıyoruz.

MÖ4. Ders içi performans ölçeği yani onları kullanmadan zaten ders işlemiyorum bu hem çocuğu da motive ediyor artı ve eksiler ya da bende çocuk hakkında fikir sahibi oluyorum. Onlar gerekli yani.

MÖ2. Daha çok kendilerine bir yatırım gibi görmelerini istiyorum müzik dersini o yüzden katılım sağlıyorsa, araç gereçlerini getiriyorsa benim için bu makul çünkü öbür türlü ölçme değerlendirme yaptığım zaman daha not odaklı oluyor her şey ve çocuklar öğrenmek için değil not için bir şeyler yapmaya çalışıyor.

MÖ10. Ders içerisindeki katılımları da önemli bir paya sahip yani ders içindeki katılımı.

MÖ11. Hayır böyle bir ölçeğim yok açıkçası.

MÖ12. Ölçme araçlarını zaman zaman kullandım ama uygulama bir neden şöyle bir şey diyorum zaman zaman kullandım, kullanmaya çalıştım fakat uygulanabilir olmadığını gördüm, neden uygulanabilir olmadığını gördüm, sınıfların aşırı kalabalık oluşundan çünkü her öğrenci için hangi kriterler varsa hepsini işaretlemek durumunda kalıyorsunuz dolayısıyla çok zaman alıcı.

Bununla ilgili olarak gerçekleştirilen sınıf içi gözlemleri incelediğimizde:

Düşük ve Yüksek sosyoekonomik düzey grubu sınıflarında herhangi bir ölçme aracı kullanılmadığı, öğrencilerin değerlendirilmesinde tamamen öğretmenin yıl içindeki öğrenci gözlemlerinden faydalandığı görülmüştür. Bunun yanında orta sosyoekonomik düzey grubu sınıfta ise öğretmen öğrencilerine bilginin nasıl ve ne şekilde değerlendirmeye tabi tutulacağını belirttiği ve ders içi performans ölçeği kullanarak ölçme işlemlerini gerçekleştirdiği görülmektedir (Gözlem notlarım, 09.02.2022).

Müzik dersini alan 8. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilen sohbetlerde, müzik öğretmenlerinin kendilerini nasıl değerlendirdiğini bilmediklerini, ders içi katılımlarına göre değerlendirildiklerini ve bunun daha çok İstiklal Marşının söylenmesi şeklinde olduğunu belirttikleri görülmektedir. Ayrıca düşük ve yüksek sosyoekonomik düzey okullarda öğrenim görmekte olan öğrenciler, sınavlar hakkında öğretmenleri tarafından kendilerine bir bilgi verilmediğini belirtmektedirler. Buna rağmen orta sosyoekonomik düzey okulda öğrenim gören öğrenciler ise sınavlardan önce öğretmenlerinin bilgi verdiğini, neyi nasıl yaparlarsa ne şekilde puan alacaklarını bilerek sınava girdiklerini belirttikleri de görülmektedir.

YÖ₂. *Yani derse katılım yönünden sınav oluyoruz diyebilirim. B... hoca eminim derse kimin katılıp katılmadığını gözlemliyordur yani sınav o şekilde oluyor.*

YÖ₁. *Herhangi bir puan yok.*

DÖ₂. *Puanlamayı bilmiyoruz. Derse katılımımızdan not veriyor.*

DÖ₁. *Bizim hocamız genelde derste ders içi katılıma bakıyor.*

OÖ₂. *Sınavlar şey genelde flüt çalma veya İstiklal Marşını söyleme ve yönetmek şeklinde yapıyor.*

OÖ₁. *Hoca ayrıca bir sınav yapıyor, genelde İstiklal Marşı ile ilgili oluyor. Öğretmen neye ne kadar puan vereceğini önceden belirtiyor.*

2.1.2.6. İletişim boyutu

Fakülte-MEB iş birliği/Katılımcılar arası program etkileşimi/İletişimin motivasyona etkisi

Müzik öğretmenlerine yöneltilen meslektaşlarınız arasındaki öğretim programı etkileşimi nasıl soruna verdikleri cevap “öğretmenler arasında herhangi bir etkileşim olmadığı” yönünde olmuştur. Bu durumun genel anlamda öğretim programı okuryazarlığı ile doğru orantılı bir ilişki içinde olduğu söylenebilir. Müzik öğretmenleri öğretim programına yönelik olarak fikir alışverişinde olabilecekleri tek ortamın yıl başı ve sonlarında yapılan zümre toplantıları olduğunu fakat bu toplantılara katılanlarında çok uzun

süre kalıp fikirlerini paylaşma yönünde bir etkileşim içinde bulunmadıklarını belirttikleri görülmektedir.

MÖ4. *Çok kötü. Yani şöyle kimse kimsenin fikrini dinlemiyor zaten bir de hani yani zaten öyle bir alışverişimiz yok müzik öğretmenleri ile sadece zümreden zümreye bir araya geliyoruz onda da zaten kimse çok uzun kalmıyor. Eee o konuda aslında bence aylık olarak bir araya gelip bir tek zümrede değil de özellikle bu materyaller, derste kullanılan şeyler ya da öğretim teknikleri bunlar konuşulup zenginleştirilebilir fikir alınabilir birbirimizden.*

MÖ8. *Öğretmenler arası etkileşim hayır yok. Şu an oldu. Bugüne kadar hiçbir öğretmenle müzik öğreti programı hakkında konuşmadım yani kaç tane arkadaşım var müzik öğretmeni.*

MÖ7. *Öğretmenler arasında öğretim programı etkileşimi hiç yok.*

Fakülte müzik eğitimcileri ile gerçekleştirilen sohbetlerde kendilerine fakülte eğitimcileri, müzik öğretmenleri ve müzik öğretmen adayları arasındaki iletişimi sorduğumuzda, bugüne kadar nitelikli bir iletişim kurulamadığı yönünde düşüncelerini ifade ettikleri söylenebilir. Fakülte müzik eğitimcilerine bu durumun nasıl olması gerektiği sorulduğunda ise Fakülte ile MEB arasında gerek iletişim gerekse eğitim anlamında iş birliklerinin oluşturulmasının önemine vurgu yaptıkları görülmektedir. Fakülte ile MEB' in iş birliği içinde olması hem alanda uygulama gerçekleştiren öğrenciler hem de fakültede alana müzik öğretmeni yetiştiren eğitimcilerin alan hakkında daha çok fikir sahibi olması açılarından önem arz ederken, müzik öğretmenleri açısından ise alanlarındaki yeni gelişmelerden haberdar olmalarının yanında fakültenin imkanlarından faydalanmaları anlamında da önemli olduğu düşünülmektedir.

FME1. *Şu yapılabilir şimdi sürekli, yılda bir ne bileyim altı ayda bir olabilir duruma göre mesela hizmet içi eğitim olabilir, biz hocalarımıza gidip ya da hocalarımız bize gelip bir fikir telakkisi yani hocam şunu şöyle yap, bunu böyle şeklinde değil, çünkü orada hani 50 yaşında adamda var yani hocam ben bu işi yıllarca yaptım diyecek insanlarda var öyle değil de, mesela daha böyle son teknikleri hocam işte dünya bunu yapıyor, uygulayabilirseniz bu tip şeylerle devam edelim ya da bu tip şeyler var bunları da uygulayabiliriz tarzı bir fikir alışverişi yapılsa çok iyi olur. Çünkü bizde çok büyük bir kopukluk var ve bu kopukluk gittikçe de büyüyor gördüğüm kadarıyla yani öğretmen*

akademisyenden uzaklaşıyor, akademisyende öğretmenenden uzaklaşıyor ve gittikçe böyle bir...

FME2. Aslında üç grubunda oturup iş birliği içerisinde bizim çalışmamız gerekiyor.

FME3. Şu anda bir etkileşimin olduğunu düşünmüyorum asıl problemin oradan kaynaklandığını düşünüyorum. Ben 17 senedir buradayım bir kez ne güzel sanatlar lisesinden ne de diğer okullardan bir araya gelip ya siz hangi problemlerle karşılaşıyorsunuz gibi bir şey yapmadık. Böyle bir toplantımız olmadı böyle bir çalıştayımız olmadı yani nasıl olması gerekiyor dan ziyade burada ben sadece olmalı diyorum bir yerden başlamalı ve bir araya gelip sizin sorunlarınız neler, biz ne yetiştiriyoruz, biz yetiştirirken acaba sizin beklediğiniz şeylere yönelik kalifiye eleman mı yetiştiriyoruz yoksa biz kendi bildiğimizi okuyoruz, siz kendi bildiğinizi okuyorsunuz herkes böyle bir şekilde kendi yolunu bulmaya çalışıyor mu, bence öyle. Çünkü şöyle bir baktığımızda biz pek çok ders veriyoruz ve ne kadar öğretiliyor ne kadar öğrenci gerçekten bunları özümseyiyor ve hayatının bir parçası haline getiriyor, kalıcı öğrenme oluyor, gerçekleştirebiliyor bunlar tartışılır ama öğrettiğimiz şeyler ne kadar sınıfta kullanılıyor dersiniz ben %15' de kaldığını falan düşünüyorum bunların. Yani ne kadar çok bilgi vermekten ziyade okulda ne kadar kullanılabilir şeyler olduğu çok daha önemli fakat biz başka bir teldeyiz siz başka bir dünyadasınız ve bu iki dünya bir şekilde kesişmiyor, işte o kendini başka yerde görüyor, bu kendini başka yerde görüyor buda bence doğru bir şey değil çünkü aynı yolun yolcusuyuz hepimiz ve aynı hedefe hizmet ediyoruz ama herkes kendisini başka bir yerde görüyor kimisi hor görüyor kimisi ya bunlarda burnundan kıl aldırıyor gibi görüyor böyle en böyle nasıl söyleyeyim ilkel insan davranışlarına bir tane amacımız olsa ve bu amaç yönünde 17 senedir biz burada hiç öğretmenlerle çalıştay vb. bir şey yapmadık böyle bir şey olmadığından yapmadık ama bu mümkün olsun diye kim oturdu çalıştı bence kimse çalışmadı.

FME4. Çok iyi olmalı yani çok güzel bir soru belki de böyle bir kaygınız olduğu için böyle bir kopukluk olduğunu düşündüğünüz için böyle bir soru eklemiştir diye düşünüyorum, katılıyorum yani kesinlikle şey olmalı çok iyi ilişkiler içerisinde olunmalı ama bu ilişki nasıl olacak sadece onun da bence çok iyi planlanması ve bireylere bırakılmaması gerekiyor.

Öğrenciler açısından incelediğimizde ise öğrencilerin gerek kendi aralarındaki iletişimlerinde gerekse öğretmenleri ile olan iletişimlerinde herhangi bir sorun yaşanmadığı, ağırlıklı olarak öğretmenler ve sınıf arkadaşları ile iyi iletişim içinde oldukları, bunun yanında sınıf içi iletişimin müzik dersi motivasyonuna etkisinin ise çoğu zaman olumlu olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Öğrencilerin, bireysel şarkı söyleme etkinlikleri yapıldığında gelişimsel özelliklerinden dolayı seslerinde yaşanan problemlerin onları güç durumda bıraktığı bu yüzden de sınıf içinde ‘rezil olmak’ istemedikleri için bu tarz bireysel etkinlikler yerine daha çok toplu etkinliklere katılmak istediklerini belirtmeleri, sınıf içinde gerçekleştirilen etkinliklerin öğrencilerin motivasyonuna olan etkisini doğrudan etkilediği bu yüzden öğrencilerin gelişimsel özelliklerinin dikkate alınarak etkinliklerin planlanmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

YÖ₁. *İyi yani arkadaşlarımla iletişimim.*

YÖ₂. *Çoğu kişi birbiri ile arkadaş o yüzden derslerde genel olarak iletişim iyi.*

OÖ₁. *Arkadaşlarımızla da iyi. Onlarla teneffüslerde falan konuşuyoruz müzik dersi hakkında öyle yani.*

DÖ₁. *Arkadaşlarımla etkileşimim iyi.*

YÖ₂. *B... hocanın anlatımı ve konuşması gayet iyi bence içimizden birisi gibi.*

OÖ₂. *Yani Y... hocamla aram çok iyi beni de kendisi çok sever zaten.*

DÖ₁. *Öğretmenin anlatışı çok akıcı ve verimli olduğu için iyi. İletişimimiz iyi.*

OÖ₁. *Genelde bazen sınav olacağı zaman aynı fikirde oluyoruz ya yapamazsak falan gibi birbirimizi motive ediyoruz sen yaparsın gibi. Bence güzel geçiyor ama böyle öğretmen tek başımıza bir şey söylettiriyor ya o zaman fazla heyecana kapılabiliyoruz ama onun dışında toplu bir şekilde şarkı söylemek eğlenceli oluyor.*

OÖ₂. *Evet motive ediyor şarkılara ilgililer çünkü o yüzden benim sevdiğim şarkıları da seviyorlar.*

DÖ₁. *Bazen motive oluyorum bazen olmuyorum bu öğrencilerin davranışlarına göre değişiyor. Öğretmen müzik açmıştı hepimiz söylemeye başlamıştık o kadar güzel oluyor ki*

yani hepimizin söylemesi, hepimizin derste aynı şeye odaklanması beni daha çok motive ediyor derse.

YÖ2. Motive ettiği zamanlarda oluyor bazen dersi bozduğu zamanlarda oluyor ama çok fazla olmuyor onlar.

2.1.2.7. Tutum boyutu

Müzik dersi önemszenmiyor/Müzik dersi akademik başarı olarak görülüyor

Okullarda sanat derslerine verilen önemin bir yansıması da ülkemizde sanata verilen değerdir. Müzik dersi açısından düşünüldüğünde, müzik öğretmenlerinin en çok dile getirdikleri hususların başında, müzik dersinin veli, okul idaresi hatta okuldaki diğer branş öğretmenleri tarafından dahi önemszenmediği bunun sonucu olarak, öğrencilerinde çevrelerinde gördükleri bu durumu aynen devam ettirdikleri görüşleri gelmektedir. Bu görüşlerin bir sonucu olarak, müzik dersinin akademik başarı olarak görülüyor olması hiç de gariप्senecek bir durum değildir. Müzik öğretmenlerinin genel algısı, ülkemizde eğitim fakültelerinin müzik öğretmenliği bölümlerine öğrenci yetiştirme amacını taşıyan güzel sanatlar liselerinin varlığı görmezden gelindiğidir. Ortaokul sonrası, yeteneği ölçüsünde kendisine bir yol çizmek isteyen öğrenciye haftada bir saat müzik öğrenimi sunulmaktadır. Buna rağmen ortaokullarda tüm çocukların doktor, mühendis vb. meslek yarışlarına sokulduğu düşünüldüğünde eğitim sistemimizin görünürde yapılandırmacı olduğunu söylemek belki de yanlış olmayacaktır. Her öğrencinin zekâ alanlarına, ilgisine, yeteneğine yönelik olarak eğitim almasının ve bu yönde uzmanlaşmasının önemi belki de ileriki yıllarda ulaşabileceğimiz bir durum olarak karşımıza çıkacaktır.

Yapılan görüşmelerde, müzik dersinin başta okul idareleri tarafından boş ders, gereksiz ders şeklinde görüldüğü, müzik odası veya materyallerine yatırım yapmanın gerekli görülmediği, velilerin, özellikle 8. sınıf velilerinin genel kanısının ‘müzik dersine girmese de olur, onun yerine matematik sorusu çözülsün’ şeklinde olduğu, öğrenciler açısından, müzik dersine yönelik herhangi bir hazırlık yapmaya gerek olmadığı, okuldaki diğer branş öğretmenlerinin de müzik öğretmeni meslektaşlarının derslerini önemsiz gördükleri şeklinde görüşler ortaya çıkmıştır.

MÖ5. Okul idaresinin fikrindeyseniz o zaman size müzik seçmeli dersi seçtiriliyor aksi halde bir sürü seçmeli ders var yani... anlatabiliyor muyum? 5. Sınıfta benim okulumda İngilizce ağırlıklı eğitim öğretim var biz 5'lere de giremiyoruz.

MÖ12. Okul idaresi 5. Sınıfta müzik dersini seçmeli yaparak, İngilizce dersinin sayısını arttırıyor. Böyle okuldan okula değişen uygulamalarda var.

MÖ8. 8. Sınıflar sınava hazırlandığı için zaten müzik dersini çok önemsemiyorlar. Hani diyorlar ki "öğretmenim kitap mı okusak, öğretmenim bize müzik açsanız da biz test mi çözsük" bu şekilde genelde oluyor.

MÖ3. Güzel sanatlar liselerini kazanacak çocuklar vardı ama o kadar kopuk ve ilgisizler ki ben yeteneklerinin üstüne gittikçe onlar okuldan uzaklaşıp kaçtılar çünkü farklı problemleri vardı.

MÖ9. Öğretmenler arası disiplinler arası iletişim yani çok değil ya. Kitapta söylüyor ama öğretmenler arasında pek yapılmıyor bir de bizi değersiz görüyorlar o yüzden hani...

MÖ10. Diğer branşlarla ben açıkçası biraz önce bir şey yaşadım bir öğretmen arkadaşımı geldi dedi ki şu öğrencimiz yani X öğrenci yetenekli mi dedi, müzik hakkında çok fazla yeteneği olduğunu düşünmüyorum dedim ama dedi seçmeli müziği seçmiş dedi, belki dedim yeteneği olmayabilir ama müziğe karşı seviyordu, şarkı söylemeyi seviyordur ya da o dersten kaçmak için seçti yani, yanlış anlamayın gibi sözlerle geliyor öğretmenler bu bence çok yanlış bir tutum hem sizin dersinize karşı o değersizleştirmeyi anlıyorsunuz onu görüyorsunuz hem de hocam kusura bakmayın ama sizin dersinizden alabilir miyim, alamazsın yani sonuçta bende orada çocuğa bir şeyler öğretiyorum öyle şarkı söyletip geçmiyorum.

MÖ14. İşte özellikle ortaokul son sınıflar, veliler ya da öğretmenler, idareden şu oluyor hocam işte şu çocukların müzik yeteneği olmak zorunda değil o yüzden müzik dersi notlarını 100 verelim şeklinde bir konu geçiyor. Bakıldığında tamam demek zorunda kalıyorsun çünkü çocuk zaten belli bir düzeyde değil, sınav yapsan başaramayacak çünkü ders saati yetersiz konular o şekilde işleniyor böyle olunca hal hem müzik dersine verilen değer gözüküyor hem öğrenci tarafından hem öğretmen tarafından yeterli değer verilmediğini düşünüyorum bu seferde nasılsa zaten 100 alıyoruz diyerek derse olan ilgi giderek azalmış oluyor ve sınavlarda istediğimiz gibi olmuyor açıkçası.

MÖ10. *Hayır kurs yani Dyk kursları. Müzik, resim, beden ve teknoloji tasarım derslerine bu kurslar açtırılmıyor. Akademik başarı olarak görülüyor.*

DÖ2. *Hayır hazırlık yapmıyorum, gerekli olduğunu düşünmüyorum.*

YÖ1. *Defter kitap getiriyorum. Gerekli yani. Başarılı olmak için herhangi bir şey yapmıyorum.*

OÖ1. *Fazla ilgilenme şansım olmuyor ödevlerimden dolayı bazen çanta hazırlarken bir göz atıyorum.*

Yapılan sınıf içi gözlemlerde öğrencilerin müzik dersine karşı olumsuz bir tavırda olmadığı, aksine müzik öğretmenleri tarafından müzik dersine ilgili ve ilgisiz olarak belirlenen öğrencilerin arasında dahi tutum açısından herhangi bir fark olmadığı görülmüştür.

Genel anlamda öğrencilerin müzik öğretmenlerinin güler yüzlü ve anlayışlı tavırları, öğrencilerin müzik dersine olumlu psikolojik tutum geliştirmelerine sebep olmaktadır. Dersten çıkan öğrencilerin, müzik sınıfını terk ederken mutlu olduğu gözlemlenmekte ve yüzlerinde herhangi bir memnuniyetsizlik veya sıkılmışlık gibi olumsuz ifadeler rastlanmamaktadır (Gözlem notlarım, 09.02.2022).

2.1.2.8. Müzik öğretmeni boyutu

Program okuryazarlığı/Programların etkili olmasına yönelik öneriler

Müzik öğretmenleri açısından bakıldığında, öğretim programının hedeflerine ulaşmasındaki en önemli unsurun elbette ki öğretmenler olduğu bilinmektedir. Müzik öğretmenleri ile ilgili yaşanan en önemli sorunun program okuryazarlığı olduğu söylenebilir. Müzik öğretmenleri ile gerçekleştirilen sohbetlerde, alana özgü beceriler ve programın hedefleri ile ilgili yeterli bilgilerinin olmadığı, bu sebeple öğretim programını uygulamada sorun yaşadıkları görülmektedir.

Müzik öğretmenlerine açık şekilde program okuryazarlığı kavramına yönelik fikirlerini sorduğumuzda, büyük bir çoğunluğunun ‘bilgi sahibi değilim’ şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Yine öğretim programında belirtilen ‘alana özgü beceriler’ kavramına yönelik, bazı müzik öğretmenlerinin bu kavramı ilk defa duydukları, bazılarının

ise kavramı bilseler de içeriği hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları yönünde görüşlerini ifade etmektedirler.

MÖ₁₀. *Alana özgü beceriler? Enstrüman eğitiminden mi bahsediyorsunuz?*

MÖ₃. *Onu biraz açsak hocam?*

MÖ₇. *Çok fazla diyemem.*

MÖ₉. *Mesela şey mi? Basit bir ritim aleti çalmak gibi mi?*

MÖ₁₂. *Bu şu anlama geliyor bence, müzik programı yönetebilecek bir müzik öğretmeni bu anlamda anlıyorum yani tek başına bir müzik programı yapabilir anlamında mı?*

MÖ₁₅. *Çok güzel bir şey yani elinden gelen her şeyi yapıyor diye düşünüyorum ben imkanlar doğrultusunda ve müzik için, müziğe kendini adanmış birisi olarak görürüm öncelikle bunun için çabalayan görüşen, insanların fikirlerini alıp daha güzel bir eğitim öğretim programı çıkartan insan olarak nitelendiririm.*

MÖ₄. *Yani çok bilgimiz yok açıkçası o konuda zenginleştirilebilir (öğretmenlerin okuryazarlığı hakkındaki görüşü).*

MÖ₇. *Bunu ilk defa duydum açıkçası lütfen cahilliğime verin.*

Müzik öğretmenlerine, müzik öğretim programlarının daha etkili olmasına yönelik önerilerini sorduğumuzda, bu önerileri üç grupta; genel öneriler, programa yönelik öneriler ve okula yönelik öneriler şeklinde belirttikleri görülmektedir.

Genel olarak düşünceleri, il genelinde düzenli toplantıların yapılmasını, öğretim programlarına yönelik fikir alışverişleri gerçekleştirilmesini ve nitelikli eğitimlerin tasarlanıp müzik öğretmenlerine sunulması yönündedir. Nitelikli eğitimleri açmalarını istediğimizde, nota yazım programları ve drama üzerine olduğu görülmüştür.

MÖ₆. *Uygulanmasına yönelik daha çok etkinliklerin çocukları katarak yani sınıf ortamının biraz dışına çıkmak gerektiğini düşünüyorum. Hani çocukları dediğim gibi sıkılmadan yani çocuklar bizim derslerimizde ana derslerdeki yükü atabilmeli, o sıkıntısını atabilmeli yani o yüzden sınıf ortamına çok bağlı kalmamalıyız bence. Hani dışarı çıkarak*

daha yani bilemiyorum ki dışarı derken okul bahçesinden bahsetmiyorum sadece yani İl bazında etkinliklerimiz olsa çocuklara imkanlar geliştirilse ve bize her yer sınıf olsa.

MÖ14. Nota yazım programı olabilir, müzik ile ilgili başka şeyler olabilir.

MÖ10. Müzik öğretmenlerini bilgilendirici hizmet içi çalışmalar yapılmalı, üniversitedeki hocalar gelip bize seminer dönemlerinin çok verimli geçtiğini ben düşünmüyorum kendi alanımızla ilgili hocalar gelip bize drama eğitimleri olabilir, drama eğitimleri çok önemli bizim derslerimizde bunlarla ilgili eğitimler verilebilir.

Öğretim programlarına yönelik önerileri ağırlıklı olarak programların yenilenmesi yönünde olurken yine birçok müzik öğretmenin programların uygulanabilir şekilde tasarlanması gerektiğini belirtmektedirler.

MÖ9. Programların tasarlanmasında basite indirilmeli. Çünkü çocuk bana soruyor geçen gün tamam güzel anlatıyor kitap ama çocuklar anlayamıyor mesela 7/8'lik ölçüyü anlayamıyor; ölçüyü veriyor ondan sonra bir şarkı veriyor, şarkıda mesela 5/8'lik onun ölçüsünü yaptırıyorum bakın bu şekilde hani 5/8'lik şarkı olduğunu şöyle anlarsınız diyorum bazı çocuklar diyor ki hocam ne gerek var hani biz bunu görmemiz ne gerek belki müzik öğretmeni olsak işimize yarar ama günlük hayatta işimize yarayacak mı ya da sınavda çıkacak mı deyince ben biraz bozuluyorum ama görevimi yapmaya çalışıyorum.

MÖ13. Hocam işte o ağır programların, ağır kazanımlarımızın daha aza indirilmesi.

MÖ12. Daha uygulanabilir programların yapılması lazım. Yani konuştuklarımızdan temel şey bu çıkıyor yani sahaya inecek programların yapılması bizim için daha mantıklı.

MÖ8. Çünkü ben kitabı uyguluyorum çocuklar sıkılıyor bir hafta sonra ben kendi istediğim şarkıları getiriyorum çocuklar coşuyor.

Okula yönelik önerilerin ağırlıklı olarak müzik öğretimine yönelik imkanların artırılması şeklinde olduğu görülmektedir. Bunun yanında okul idareleri tarafından müzik dersine verilen önemin hak ettiği ölçüde olmasının gerekliliği de belirtilmektedir.

MÖ11. Bir kere biraz bu alana para harcanmalı diye yani yatırım yapılması lazım.

MÖ8. Eee müzik sınıfı her okulda olmalı yani ben dışarıdan getirmemeliyim çalgıları, müzik ortamı ona göre olmalı sandalyeleri, sıraları bile ona göre olmalı.

MÖ₂. *Yani bunda da yaşadığınız yerin standardı çok önemli ama çocuklar hiçbir şekilde konserlere gidemedi, bir müzik aktivitesi izleyemedi büyüyorlar. Hiçbir şekilde nasıl davranılması gerektiğini nasıl bu müzikaliteye ulaşılması gerektiğini bilemiyorlar bununla ilgili çalışılmıyor. Ne bir materyal ne bir ortam...*

2.1.2.9. Fakülte müzik eğitimcisi boyutu

Program okuryazarlığı/Öğretmenlik uygulamasının verimliliği/Öneriler

Fakülte müzik eğitimcileri ile gerçekleştirdiğimiz sohbetlerin sonucunda, genel anlamda öğretmenlik mesleği uygulama dersinin eski programlara göre daha verimli olduğu fakat iyileştirilmesi gereken noktalarının olduğu, İl Milli Eğitim Müdürlüklerinin staja gidecek öğrencileri belirlerken müzik öğretmenlerine düşen öğretmen sayılarında yönetmeliğe aykırı şekilde davrandıklarını ve bir müzik öğretmenine 6 müzik öğretmen adayı öğrencinin gönderildiğini bununda olumsuz bir eğitim ortamına sebep olduğunu belirttikleri görülmektedir.

Fakülte müzik eğitimcilerinin, alana müzik öğretmeni yetiştirmenin verdiği sorumluluk ile program okuryazarlığına daha da önem vermesinin gerekli olduğu, yalnızca öğretim programı dersi alan fakülte müzik eğitimcilerinin değil tüm öğretim görevlilerinin sahada uygulanan öğretim programları hakkında bilgi sahibi olmasının önemli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

FME₁. *Şimdi sorduğunuz zaman imkansızlıklar diyorlar ama asıl sayı zaten azaltılması gönül ister ki iki öğrenci olsun, birebir takip edelim.*

FME₂. *Bizim müfredat bağlamında öğretmenlik uygulaması yeterli. Verimlilik için yeterli.*

FME₃. *İki dönem öğretmenlik uygulaması olması iyi oldu fakat bence diresek temasının daha sık olması lazım diye düşünüyorum bizim bir okulumuz var sürekli gittiğimiz gördüğümüz öğrencileri tanıdığımız diyebildiğimiz bir yer olması gerektiğini düşünüyorum.*

FME₄. *Yani şimdi bizim önceki müfredatta bu yıl ilk defa yeni öğretim programı ile ders alıyor öğrencilerimiz onlarda değişti öğretmenlik uygulaması 1 ve 2 oldu yani iki dönem görüyorlar bence şu an için güzel.*

FME4. *Alana özgü beceriler derken biraz açabilir misiniz?*

FME3. *Alana özgü beceriler hakkında, hayır bilgim yok.*

Fakülte müzik eğitimcileri, müzik dersi öğretim programlarının daha etkili olmasına yönelik olarak müzik öğretmenlerine, özel öğretim yöntemleri etkinlikleri üzerine eğitimleri verilebileceğini, okul öncesi dönemden itibaren müzik derslerine müzik öğretmenlerinin girmesinin gerektiğini ve müzik öğretim programları üzerine düzenli toplantılar gerçekleştirilmesi gerektiğini önerdikleri görülmektedir. Program boyutuna yönelik olarak ise teorik bilgilerin azaltılmasını önerirlerken, bir fakülte müzik eğitimcisinin programların baştan sona yenilenmesinin gerekli olduğunu belirttiği sonucuna ulaşmıştır.

FME4. *Öğretim programının daha etkili olabilmesi için yani çok şey söyledim belki aynı şeyi söyleyeceğim ama herhalde odaklandığım en önemli sorun olarak gördüğüm şey bunların uygulanması ile ilgili sorunlar belki şu olabilir, öğretmenlere yardımcı olabilecek çağdaş yöntemlerle yani şu an için çağdaş olarak kabul ettiğimiz farklı Orff olabilir, Kodaly gibi olabilir müzik öğretim yöntemleri ile hazırlanmış bir takım etkinlik fikirleri verilebilir.*

FME3. *Yani orada demek ki bir şey var ki insanlara verebiliyor yani demek ki çocukluktan gelen bir şey var yani bizim bunu daha iyi yapabilmemiz için bir, müzik eğitimini bir devlet politikası haline getirmemiz işte bu ortaokulda şöyle olsun lisede böyle olsun değil de baştan sonra bütüncül bir şey olması lazım yani çocuk doğru ondan sonra 3 yaşında kreşe mi başladı burada bizim öğreteceğimiz şarkılar şunlar ilkokulda şuna geleceğiz, ortaokulda şuna geleceğiz, lisede de şuna geleceğiz, üniversitede de ister müzik okuluna girecek ama şu var herhangi bir ortaokul, liseden mezun olan çocuk güzel sanatlar liseleri dışından ben müzik öğretmeni olmak istiyorum diye sınava girdiğinde başarılı olması imkansız.*

FME4. *Yani belki öyle bir fikrimizin alınabileceği bir şey olursa belki şey yapılabilir belki müzik bölümlerinde örneğin burada müzik öğretim programı inceleme toplantısı yapılabilir.*

FME1. *Pratikten teoriye gitmek, ilgisini çeken kişiye teoriyi vermek gerekir. Müzik öğretim programlarının etkili olabilmesi için bence tamamen kökten değiştirilmesi lazım.*

2.1.2.10. Öğrenci boyutu

Öğrencilerin genel anlamda müzik dersini sevdiğikleri görülmektedir. Yapılan gözlemlerde, müzik öğretmenlerinden sınıflarındaki en ilgili ve ilgisiz iki öğrenciyi görüşme yapmak için belirlemelerini istememize rağmen ilgisiz öğrenciyi bulmakta çok zorlandıklarına şahit oldum. Öğrencilerin tamamına yakını müzik dersini eğlenceli bir ders olarak nitelirmektedir. Geleceğe yönelik olarak müzik ile ilgili bir bölüm planlayan öğrenci neredeyse yok bunun sebebinin de eğitim sisteminde müziğin önemsiz bir ders olarak yer almasından kaynaklandığı öğrenci ve öğretmen görüşmelerinden elde edilen verilere dayanarak söylenebilir.

Ortaokul öğrencilerine size verilmiş bir imkân olsaydı müzik dersine yönelik olarak neyi değiştirmek isterdiniz diye sorduğumuzda, büyük bir çoğunluğu müzik ders saatlerinin artırılmasını sağlayacaklarını, teorik bilgileri kaldırıp yerine daha çok ilgilerini çeken şarkıları koyacaklarını belirttikleri görülmektedir. Ayrıca ortaokul öğrencileri, müzik aleti çalmak istedikleri fakat bunun flüt ya da melodika gibi çalgı aletleri yerine gitar gibi popüler müzik aletleri ile verilmesinin onları daha mutlu edeceği yönünde fikirlerini belirtmektedirler.

DÖ₁. Müzik ders saatlerinin daha fazla olmasını isterdim.

YÖ₁. Yani saatini artırırdım.

OÖ₁. Tabi ki müzikte bu terimleri öğrenmemiz gerekiyor ama bu kimin için yani müzik ile ilgili bir meslek mi olacak bunun için mi, neden yani.

YÖ₂. Müzik kitabındaki bazı şeyleri değiştirdim mesela çocuklara bence çok fazla şey böyle biraz daha yabancı şarkıları, popüler şarkıları böyle daha çok bildiğimiz şarkılar olsa müzik kitabında daha çok ilgi görürdü.

DÖ₂. Tek bir melodika üzerinde çalışmaz daha değişik şeyler üzerine çalışırdım, farklı çalgıların öğretilmesini isterdim.

YÖ₂. Ben aslında müzik derslerinde ek olarak gitar çalınmasını isterdim.

2.2. Katılımcıların Ortaokul Müzik Öğretim Programlarına İlişkin Görüşleri: SWOT Analizi

Müzik öğretmenleri ve fakülte müzik eğitimcileri ile ortaokul müzik öğretim programlarının değerlendirilmesi üzerine gerçekleştirilen SWOT analizinden elde edilen verilerin araştırmanın birinci ve ikinci probleminden elde edilen verilerle benzerlik gösterdiği görülmektedir. SWOT analizinden elde edilen veriler Tablo 2.2’ de gösterilmiştir.

Tablo 2.2. SWOT Analizinden Elde Edilen Bulguların Yorumlanması

SWOT analizi	Güçlü Yönü	Zayıf Yönü	Tehditler	Fırsatlar
Müzik Öğretmenleri	Güçlü Yönü Yok	İçerik Uygulanabilir Olmaması	Müzik Dersinin Önemsizmemesi Ders Saati Materyal Öğrenme Ortamı	Müzikal Bakış Açısı Bir Fırsat Sağlamıyor
Fakülte Müzik Eğitimcileri	Güçlü Yönü Yok Hedefler Programın Kendisi	Kazanım sayıları ve önerilen süre Hedeflerin Uygulanamaması	Müzik Dersinin Önemsizmemesi Ders Saati Kalabalık Sınıflar Materyal	Türk Müziğine Önem Verilmesi Programın Kendisi

Müzik öğretmenleri programların güçlü bir yanı olmadığı yönünde görüşlerini ifade ederken, fakülte müzik eğitimcileri öğretim programının kendisinin ve hedeflerinin güçlü olduğunu, ayrıca bir fakülte müzik eğitimcisinin, müzik öğretmenleri ile aynı görüşü paylaşarak, müzik öğretim programlarının herhangi bir güçlü yanının olmadığını ifade ettikleri görülmektedir. Öğretim programının zayıf yönüne ilişkin müzik öğretmenleri, en çok içeriği ve uygulanamamasını işaret ederken, fakülte müzik eğitimcileri, hedeflerin uygulanamaması ve kazanım sayılarının fazla olmasından dolayı önerilen sürelerde yetiştirilememesi olduğunu belirtmektedirler. Bununla birlikte öğretim programlarının tehditlerine yönelik hem müzik öğretmenleri hem de fakülte müzik eğitimcileri müzik dersinin önemsiz görülmesini, müzik ders saatlerinin yeterli olmamasını materyal, kalabalık sınıf mevcutları ve öğrenme ortamı gibi faktörlerin öğretim programının uygulanmasında tehdit oluşturduğu şeklinde fikir birliğinde oldukları görülmüştür. Fırsatlar başlığı altında müzik öğretmenleri, öğretim programlarının öğrencilere müzikal bakış açısı kazandırdığını belirtiyor olsalar da genel anlamda herhangi bir fırsat sağlamadığını söylemektedirler. Fakülte müzik eğitimcileri ise müzik öğretim programında Türk müziğine eskiye göre daha çok yer verilmesini bir fırsat olarak gördüklerini belirtmektedirler.

Müzik Öğretim Programının Güçlü Yönüne Yönelik İfadeler

Müzik öğretim programının güçlü yönüne ilişkin müzik öğretmeni ve fakülte müzik eğitimcilerinin aynı görüşte oldukları söylenemez. Fakülte müzik eğitimcileri daha çok programın kendisini güçlü yön olarak ifade ederken, müzik öğretmenleri herhangi bir güçlü yönü olmadığını ifade etmektedirler. Bu farklılığın uygulayıcı ve uygulayıcı olmama durumlarından ötürü bu şekilde olduğu söylenebilir.

MÖ₁₄. *İşte çocuklara bakıldığında var, o amaçlar, hedefler kısmında var işte iyi bir çocuk yetiştirmek, değerlerine sahip çıkmak, yetkinlikler bunlar baz alınıyor görünürde çok güzel, güçlü ama uygulamaya gelince hani sen çocuklara bunları aşılacaktın ama vermişsin bir sürü gereksiz bilgileri diyorsun ister istemez.*

MÖ₇. *Bence yok.*

MÖ₈. *Var mı ki? Bence yok.*

MÖ₉. *Yok yani.*

FME₁. *Şimdi şöyle müzik öğretim programının kendine has bir güçlü yönü olduğunu hiç düşünmüyorum açıkçası.*

FME₃. *Yani ortaokul müzik programının hedefleri çok güçlü bence ama işte bu hedefleri tutturabilmek için imkân olmalı bence.*

FME₄. *Şu olabilir çok yanlış bir şey söylemek istemiyorum ama genel anlamda müzikal fikirler vermek ile ilgili güçlü bir yönü var yani müzikal fikirler ile ilgili çocukların bir şeylerden haberdar olmalarına yardımcı oluyor yani hiçbir fikri olmayan bir çocuk nota diye bir şey var, fikir sahibi oluyorlar genel anlamda ama beklediğimiz o müzikal kazanımları gerçekleştirebiliyorlar mı noktasında çok emin değilim ama şey yönü güçlü bence aslında böyle çok kötü hazırlanmış bir program olduğunu düşünmüyorum yani o müzikal işte genel anlamda müzikal beceriler neler olabilir, neleri kazanmaları gerekiyor; Müzik Kültürü olabilir, Nota olabilir, Teorik bir şey olabilir, Ritim, müziğin en azından bunlardan oluştuğundan ya da kapsadığından haber oldukları açısından güçlü olduğunu düşünüyorum.*

Müzik Öğretim Programının Zayıf Yönüne Yönelik İfadeler

Müzik öğretim programının zayıf yönüne ilişkin müzik öğretmenleri ve fakülte müzik eğitimcileri neredeyse aynı görüşü ifade etmektedirler. Genel anlamda müzik dersinin en zayıf yönünün uygulanamaması olduğu belirtilirken aynı zaman içeriğinin zayıf yön olarak belirtildiği görülmekte. Programın uygulanabilirliğini doğrudan etkileyen içeriğin zayıf yön olarak düşünülmesi bu açıdan normal. Fakülte müzik eğitimcileri ayrıca kazanım sayılarının çok fazla olmasını ve önerilen süreyle tutarsızlık gösterdiğini belirttikleri görülmektedir.

MÖ₁. *Öğrenme alanları içerikleri... Biraz daha içeriklerin doldurulması gerektiğini düşünüyorum.*

MÖ₁₁. *Birçok yönden zayıf buluyorum, yetersiz buluyorum, öğretilmesi güç, anlaşılması zor buluyorum.*

MÖ₄. *Çok böyle kazanım olmayan bize katkısı olmayan içeriklerde çok onların değiştirilmesi en kısa zamanda olursa yani.*

MÖ₈. *Evet içerik. Kesinlikle öyle.*

MÖ₁₃. *Kazanımlarımızın ağır olması, çocuklarımızın anlaşılabilir o alt dilin olmaması, müzik eğitim programlarımızın birazcık onların anlayamayacağı dilde, anlayamayacağı tarzda, önce temel Türk müziği, Türk musikisi eğitimi almadıkları için bazı programların çocuklara ağır gelmesi gibi bunlar zayıf yönleri.*

MÖ₇. *Müziği sevdirmek adına yapılmış bir program olduğunu düşünmüyorum. Böyle bir kaygısı yok hani nasıl ilgiyi çekebiliriz çocuklara gibi değil tamamen öğretmenlerin donanımına kalmış uygulamaya ben o anlamda zayıf buluyorum.*

MÖ₂. *Sanki çok materyalimiz varmış, bütün olanaklar elimizdeymiş gibi çok ütöpik bir resim çizdiklerini düşünüyorum bize.*

FME₂. *Kazanım/süreç boyutunda yani kazanımlar çok fazla süresi çok az.*

FME₄. *Kazanımlar ile sürenin tutarsız olması. Ortaokul programının zayıf yönü uygulanamaması.*

FME3. *Bu hedefler çok güzel ama bunları uygulamak mümkün değil.*

Müzik Öğretim Programının Tehditlerine Yönelik İfadeler

Müzik öğretmeni ve fakülte müzik eğitimcileri öğretim programının uygulanmasına etki eden tehdit unsurlarını ortak bir dille ifade etmektedirler. En çok müzik dersinin önemsiz görülmesini tehdit olarak belirten katılımcılar daha sonra sırasıyla ders saati, materyal, müzik sınıflarının olmayışı ve kalabalık sınıf mevcutları olduğunu belirtmişlerdir. Programın uygulanabilirliğini yine doğrudan etkileyen öğrenme ortamı, materyal ve süre unsurlarının bir tehdit olarak görülmesi eldeki diğer verilerle benzerlik göstermekte ve programların neden uygulanamadığını özetlemektedir.

FME3. *Müdür dahil, müdür yardımcıları dahil ilk kesecekleri şey müzik dersi, öğrenci bunun farkında ne olacak etüt olacak, ne olacak sınav olacak o zaman biz hani müzik dersinden alalım, demek ki bu önemli değil diyoruz dolayısıyla biz istediğimiz kadar bunları öğretmeye çalışalım yönetim bunun önemli olmadığını düşünüyorsa öğrencide bunun farkında dolayısıyla hani birbirimizi kandırmayalım öğrenci hepimizden daha uyanık, bize ne vermeye çalışıyor bu insanlar ilk okuldan içeri girdiğinizde Matematik, Türkçe bu önemli bunu görüyoruz, her şeyde görüyoruz çünkü doktor olacaksan, mühendis olacaksan. Başarının karşılığı bu.*

FME4. *Müzik dersi ile ilgili hem öğrenciler hem öğretmenler açısından düşünecek olursak çocuklar sınava hazırlanıyorlar o yüzden 8. sınıf öğrencileri ile müzik dersinde müzik dersi yapılmıyor. Bunu çok duyuyorum Matematik, Türkçe çalışıyorlar o yüzden müzik dersi yapılmıyor. İnsanlar özellikle de sosyoekonomik düzeyi iyi olan, bilinçli olan kesimden bahsediyorum, çocuklarına özel dersler aldırıyorlar, Matematik, Türkçe, İngilizce dersleri bitiyor bir de gidip piyano dersi aldırıyorlar, piyano dersi alsın ama okulda müzik dersi de yapılsın. Belki de okuldaki müzik dersinde bir şey öğretilmediğini düşünüyorlar.*

FME2. *Süre ile ilgili en büyük sıkıntımız bizim süre ile ilgili yani süre arttıktan sonra öğretmenle eğitimleri ile birtakım desteklendikten sonra bu hedefe ulaşır. Program hedefe ulaşır.*

FME3. *Yani işte dediğim gibi bence hedeflerin çok yüksek bir perdeye konması ve bunu karşılayacak fiziksel ortam veya işte zaman yok, öğretmen yeterliliği demeyeceğim öğretmeninde yapabileceği çok bir şey olduğunu düşünmüyorum.*

FME₁. *Sınırlı bu imkân, kısıtlı imkanlar, aşırı kalabalık nüfuslar, koskoca okullarda iyi düzenlenmiş bir müzik odasının olmaması, enstrüman olmayışı e şimdi öğretmeni de yalnız bırakıyor açıkçası.*

MÖ₁₀. *Lgs sınavlarının sırf böyle akademik başarının ön plana çıkması bizim derslerimizin geri planda kalması, ailelerin sanki bütün öğrenciler fen lisesine girecekmiş gibi hiç yeteneği yani sayısal anlamda yeteneği olmayan öğrencileri bile o şekilde yönlendirip diğer yönden ket vurmaları bence dezavantaj.*

MÖ₁₃. *Hocam öncelikle okullarda çalışırken idarecilerimizin müzik konusunda yeterli bilgileri, yeterli desteği sağlamamalarından kaynaklı idare konusunda engeller yaşıyoruz, tüm okullarımızda vardır bu onun haricinde herhangi bir şey yok.*

MÖ₁₄. *Çocuk müzik ile ilgilenmek istediği noktada veli bilgisizliğinden kaynaklı çocuk müzikten de geri kalıyor.*

MÖ₄. *Engeller başta ben çok müzik bölümünün yani müzik dersinin çok kaile alındığını düşünmüyorum. Eee bu yönden Milli Eğitimde desteklemesi gerekiyor. O bir tehdit bence hani desteklenmemesi, dinlenilmemesi mesela zümreye katılıyoruz o zümreler ne kadar okunuyor ne kadar yerine getiriliyor bunlar bence bir tehdit.*

MÖ₁₀. *Ders sayısının az olması bir tehdit.*

MÖ₇. *Ders saati çok büyük bir engel.*

MÖ₂. *Bir sınıfın ya da bir enstrümanın olmadıktan sonra ne yazık ki.*

MÖ₇. *Bir şekilde temel olarak piyano ya da org bir müzik sınıfında mutlaka bulunmalı. Materyal desteği olmalı.*

MÖ₁₁. *Materyal.*

MÖ₁₂. *Müzik sınıfın olmaması.*

Müzik Öğretim Programının Fırsatlarına Yönelik İfadeler

Müzik öğretmenleri öğretim programının daha çok öğrenciye müzikal bakış açısı kazandırmasından dolayı bir fırsat yaratmakta olduğu düşünceleri olsa da yine büyük bir çoğunluğunun programın güçlü yönü yok ifadeleriyle benzer nitelikte olan programların bir

fırsat tanımadığına yönelik görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Fakülte müzik eğitimcileri ise öğretim programlarında Türk müziğine ağırlık verilmesinin bir fırsat olduğunu böylelikle eski programlardaki batı müziği ağırlığı sebebi ile Türk müziğinden uzak nesiller yetişmesinin önüne geçilebileceğini ifade ederken yine büyük bir çoğunluğunun öğretim programlarının kendisinin bir fırsat olduğunu belirttikleri görülmektedir. Bu açıdan müzik öğretmenleri ve fakülte müzik eğitimcileri programların güçlü yönünde olduğu gibi fırsatları konusunda da görüş ayrılığı içerisinde olmuşlardır.

FME4. *Aslında, işin aslı müzik dersi her çocuğun yaşadığı bir ev var ve o evin içerisinde o çocuk düğüne gidiyorsa bir müzik duyuyor ya da alışverişe gidiyorsa orada bir şeye maruz kalıyor eğer ailede çocuğu çok müziğe yönlendiren bir aile değilse çocuğuna getirip bir çalgı verip al kurcala bundan ses çıkartmaya çalış, a ben sana gel müzik dersi aldırayım hangisini istersin, hangisine merakın var gibi onu yönlendirecek bir aile değilse eğer bu çocukların hiç birisinin müzikle tanışma fırsatı olmuyor bunlar dışında bence o anlamda çocuklara çok ciddi bir fırsat sunuluyor.*

FME3. *Yani eskisine nazaran yeni bir şey yok bence tek yeniliği işte Türk müziği.*

MÖ1. *Müzik öğretim programı öğrencilerin müzikle özgüvenlerini sağlaması, diğer derslerine olumlu katkı sağlaması, kendilerini ifade edebilme gücünün daha fazla ortaya çıkması gibi fırsatlar sunabilir.*

MÖ3. *Bakış açısını değiştiriyordur belki çocuklarda ya da yetenekli öğrencilerde.*

MÖ4. *Yani en azından şarkı söylemeyi öğreniyorlar, dinlemeyi öğreniyor aslında en önemlisi dinlemeyi öğrenmeleri çünkü sınıf ortamında zor bir süreç gürültüden ya da birbirilerini rahatsız etmeleri yönünden, sesinin güzel olmadığını düşünüp o yöne bizim çok teşvik ettiğimiz ve ileriki dönemlerde korolara katılan öğrencilerimiz oluyor ya da sosyal etkinliklere çıkardığımız bunlar çok büyük kazanımlar ya da işte bu müzik derslerinin sonunda müzik eğitiminin sonunda kendisindeki o yeteneği keşfedip güzel sanatlara hazırlanan öğrenciler oluyor.*

3. BÖLÜM

Bu bölümde, betimleme ve yorumlama aşamalarında ortaya konulan sonuçların niteliksel açıdan eğitsel eleştirisi yapılmaktadır. Önceki programlar göz önünde bulundurularak yapılan düzenlemelerin müzik eğitimine getirdiği eğitsel değer, alan uzmanlarının görüşleri, araştırmacının sınıf içi gözlemleri ve doküman incelemelerinden elde ettiği veriler çerçevesinde sunulmuştur. Bu bağlamda, müzik öğretim programlarının yapısına yönelik değerlendirmenin, programların uygulama sürecinden ayrı düşünülmemeyeceği sebebiyle müzik öğretim programlarına yönelik elde edilen verilerin tek bir aşama halinde bütüncül bir yaklaşımla ortaya konulmasına karar verilmiştir.

3. EĞİTSEL ELEŞTİRİ: BİR UZMAN OLARAK DEĞERLENDİRMELERİM

2018 yılında uygulanmasına başlanan ortaokul müzik öğretim programlarının hedeflerine yönelik müzik öğretmeni görüşleri, uygulanmasının mümkün olmadığı yönündeyken, fakülte müzik eğitimcileri açısından genel anlamda işlevsel ve iyi hazırlanmış bir öğretim programı olduğu fakat uygulanmasının zor olduğu şeklindedir. Katılımcılara göre ortaokul müzik öğretim programı uygulanabilir bir program olmaktan çok uzaktadır. Talim ve Terbiye Kurulu, (2020) hazırlamış olduğu öğretim programlarının değerlendirilmesi raporunda, öğretim programının hedef ve kazanımlarının açık, net ve anlaşılır olduğu sonucuna ulaştıkları görülmektedir. Birgül Demir ve Nacakçı, (2019) ise katılımcıların büyük çoğunluğunun uygulanabilir olmadığı yönünde görüşlerini belirttikleri sonucuna ulaşmışlardır. Bu görüşlere karşı olarak, Çetinkaya, (2017) araştırmasının sonucunda müzik öğretim programının uygulanabilir olmadığı yönünde elde ettiği bulguları çalışmasında sunmaktadır. Umuzdaş ve Levent, (2012) yapmış oldukları çalışmada 2006 programının kullanışlı olmadığını, buna sebep olan sorunların düzeltilmeden 2018 öğretim programının uygulamaya konulmasının mevcut programında uygulanabilir olmadığı yönünde düşüncelerin ağırlıkta olmasını açıklayabileceği düşünülmektedir. Eldeki çalışmada programların uygulanabilir olmadığı yönünde sonuç elde edilmesine rağmen sınıf içi gözlemlerden elde edilen verilerin bunun bu şekilde gerçekleşmediğini gösterdiği gözlemlenmiştir. Katılımcı algıları ile gözlemler arasındaki farkın sebepleri aşağıda açıklanmaktadır. Buna rağmen, eldeki sonuçlar alanyazındaki birçok araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Önceki program ile karşılaştırıldığında programın hedeflerinin aynı olduğu, bazı hedeflere eklemeler yapılmak sureti ile kapsamının genişletildiği, “Türkçeyi doğru ve etkili kullanma” hedefinin 2018 yılı programında yer almadığı görülmüştür. Özetle; 2006 yılında 14 olan programın özel hedefleri, 2018 yılı programında büyük oranda aynı kalarak 13 özel hedef olarak mevcudiyetini korumaktadır. İçerik analizine tabi tutulan müzik öğretim programının hedef içerikleri incelendiğinde, öğrenme alanlarının dikkate alınarak hazırlandığı, genel anlamda ulaşılabilir hedeflerden oluştuğu bunun yanında ulaşılamayan hedeflerinde var olduğu görülmektedir. Görüşme yapılan tüm müzik öğretmenlerinin, programın hedeflerine ulaşamadıklarını belirtmelerine rağmen, düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki okullarda gerçekleştirilen sınıf içi gözlemlerde, programın birçok hedefine ulaşılabilirdiği gözlemlenmiştir. Ancak, müzik öğretmenlerini programın hedeflerine ulaşmada en çok zorlayan unsurların ders saatinin yetersizliği, müzik sınıflarının elverişsiz olması ve nitelikli materyal eksiklikleri olduğu görülmüştür.

Müzik öğretmenleri ve fakülte müzik eğitimcileri, müzik öğretim programının kazanım sayılarının çok fazla olduğunu ve programda önerilen sürelerin yeterli olmadığını belirtmektedirler.

2006 yılı müzik öğretim programı ile öğretmenlere sunulan kılavuz kitaplarda, konu ve kazanımların hangi sürede öğrenenlere aktarılması gerektiği ayrıca dersin nasıl işlenmesinin gerekli olduğu hakkında öğretmenleri yönlendirdiği görülürken, bugün incelemesini gerçekleştirdiğimiz 2018 yılı ortaokul müzik öğretim programında kılavuz kitapların kaldırıldığı bununla birlikte öğretim programında öğrenme alanlarına yönelik kazanım sayılarının ve kazanım açıklamalarının verilmekte olduğu fakat önerilen sürenin öğrenme alanına yönelik toplam önerilen süre olarak tasarlandığı görülmektedir. Ortaokul 8. sınıf müzik öğretim programında dört öğrenme alanından dinleme ve söyleme alanı için 10 kazanım belirlenmişken 17 ders saati, müziksel algı ve bilgilenme öğrenme alanı için iki kazanıma önerilen beş ders saati, müziksel yaratıcılık öğrenme alanı için dört kazanım belirlenirken yedi ders saati ve müzik kültürü öğrenme alanı için dokuz kazanım belirlenirken yedi ders saatinde bu kazanımların öğrenenlere aktarılması önerilmiştir. Müzik öğretmenlerinin belirttiği üzere en çok sorun yaşanan müzik öğretim programının toplamda 25 kazanımdan oluştuğu ve 36 ders saatlik sürede kazanımların verilmesinin önerildiği görülmektedir.

Elde edilen bilgilere göre, 2018 yılı müzik öğretim programında konu ve kazanım özelinde herhangi bir sürenin önerilmediği, önerilen sürelerin öğrenme alanlarına yönelik toplam kazanım sayılarına göre yapıldığı belirlenmiştir. Burada özellikle kılavuz kitaplarında kaldırılması ile müzik öğretmenlerinden kendi buldukları bölge, okul, öğrenci ve eğitim ortamının şartlarına uygun şekilde yıllık planlarını oluşturmaları ve kendi programlarına göre müzik öğretimini gerçekleştirmelerinin beklendiği diğer bir deyişle öğretim programının rehber niteliğinde olduğu söylenebilir. Yapılan sınıf içi gözlemler ve gözlem okullarında görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinden elde edilen yıllık planlar incelendiğinde, düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzeyde görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin internet ortamından sağladıkları yıllık planlar ile derslerini işledikleri, kendi bölge, okul, eğitim ortamı ve öğrencilerine yönelik olarak yıllık plan hazırlamadıkları görülmüştür. Buna karşın, düşük ve orta sosyoekonomik düzey okulların müzik öğretmenlerinin ders kitaplarında belirtilen konulara uygun şekilde fakat kazanımları kitaptaki konu sıralamasını kendilerinin belirleyerek uyguladıkları, yüksek sosyoekonomik düzey okulda görev yapmakta olan müzik öğretmenin ise müzik kitabını hiç kullanmamakla birlikte tamamen kendi belirlediği konuları, öğretim programında belirtilen kazanımlar ile ilişkilendirmeden derslerini işlemekte olduğu gözlemlenmiştir.

Özetle; müzik öğretmenlerinin kazanım sayılarını fazla bulduğu ve önerilen sürelerin yetersiz olduğunu belirttikleri sonuçlar kısmen doğru olmakla birlikte, belirtilen kazanımların önerilen sürelerine bağlı kalmadan mevcut eğitim durumlarını uyarlayarak kazanımları verdikleri tespit edilmiştir. Müzik öğretmenlerinin önerilen süre ile kastettiklerinin ders saati süresinden kaynaklı yetersizlikler olduğu düşünülmektedir. Özellikle programın hedefleriyle birlikte düşünüldüğünde kazanımlara ulaşmada müzik öğretmenlerinin haftada 40 dakika ile konu bütünlüğünü sağlayamadıkları, kazanımları yüzeysel vermek zorunda kaldıkları, öğretimin kalitesi ve niteliğinin kazanım sayılarının çok olmasından ziyade yetersiz süre sebebiyle olumsuz etkilenmekte olduğu söylenebilir. Talim ve Terbiye Kurulu'nun, (2020) yılında yayınladığı öğretim programlarının değerlendirilmesi raporunda kazanım sayılarının önerilen süre ile uyumlu olmadığı, müzik öğretmenlerinin konuları yetiştirmekte zorlandığı yönündeki bulguları ile Umuzdaş ve Levent'in, (2012) yapmış olduğu araştırmada, kazanımları öğrencilere kazandırmada asıl önemin öğrencilerin kazanımları gerçekten öğrenebiliyor olduklarının tespit edilmesinin gerektiği, önerilen süre ile ancak yüzeysel şekilde kazanımların verilebildiğini ve

uygulamanın nitelikli yürütülebilmesi için bu sürelerin yeterli olmadığını belirttikleri araştırma sonuçları, eldeki araştırmanın sonuçlarını destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Ortaokul müzik öğretim programları ile ilgili müzik öğretmeni, fakülte müzik eğitimcisi ve öğrencilerin ortak görüşü ders ve içerik yönünden yaşanan sorunlardı. Müzik dersine yönelik en çok belirtilen sorunların başında müzik ders saatinin yetersizliği, müzik sınıflarının olmaması veya elverişsiz oluşu, kalabalık sınıf mevcutları ile kaliteli ve nitelikli materyallerin bulunmaması gelmektedir. Bir diğer belirtilen önemli sorunun ise içeriklerin belirlenmesinde öğrenci hazırbulunuşluklarının dikkate alınmaması ve öğrenciye görelilik ilkesinin benimsenmemesinden kaynaklandığı belirtilmektedir.

Müzik ders saati tüm ortaokullarda hafta bir saat olarak tasarlanmıştır. Ancak öğretim programında belirtilen kazanımlara ulaşmada müzik öğretmenlerinin çok zorlandığı tespit edilmiştir. Yüksek sosyoekonomik düzey gözlem sınıfı müzik öğretmeni, derslerinde öğretim programına bağlı olmadığı, kazanımları daha çok değerler eğitimleri üzerine kurduğu ve dinleme öğrenme alanına yönelik ders işlediği düşünüldüğünde süre bakımından zorlanmadığı söylenebilir. Ancak düşük ve orta sosyoekonomik düzey grubu müzik öğretmenleri, öğretim programının hedef ve kazanımlarına ulaşmada, ders kitabında belirtilen içerikleri mümkün olduğunca uygulamaya çalıştıkları gözlemlenmiş ve sürenin kendilerini çok zorladığı tespit edilmiştir. Her iki müzik öğretmeni de öğrencileri kazanımlara ulaştırabilmek adına yüzeysel ve hızlı ders işlemekte bu sebeple de nitelikli bir eğitim gerçekleşmemektedir. Öğrenciler sonraki haftalarda konuları hatırlamamaktadır. Bunun sebebinin müzik öğretmenlerinin, öğrencilerin bilgiyi içselleştiremeden bir sonraki kazanımı öğretmede zamanla yarışmak zorunda kalmasının olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin, süreyi etkili kullanmak adına öğretim ilkelerinden, kuram ve yaklaşımlar ile uygun yöntem tekniklerden tavizler vermek zorunda oldukları ve yapılandırmacı bir öğretim programını daha geleneksel yöntemler ile geçiştirmek mecburiyetinde kaldıkları gözlemlenmiştir.

Elde edilen verilere göre kazanım sayılarının yeterli olduğu fakat ders saati süresinin yetersiz olmasından kaynaklı olarak kazanımlara ayrılan sürenin yetersizliğinden söz edilebilir. Ders saatlerinin yetersizliğinin öne çıktığı bir çok çalışmaya rastlamak mümkündür (Avcı, 2019; Azılıoğlu, 2019; Birgül Demir ve Nacakçı, 2019; Çetinkaya, 2017; Umuzdaş ve Levent, 2012) bu çalışmaların ortak özellikleri müzik öğretmenlerini alanda yaşadıkları sorunların ortaya çıkartılması amacı ile yapılması ve en çok ders saatlerinin

yetersizliğinden dolayı sorun yaşandığının belirtilmesi şeklinde sonuçlanmışlardır. Bu yönde yapılan araştırmalardan bazılarının sonuçları şu şekildedir: Avcı, (2019) müzik dersinde karşılaşılan sorunları müzik öğretmenlerinin görüşlerinden elde ettiği bulgulara dayalı olarak açıklarken öğrenme ortamı, materyal, kalabalık sınıflar gibi birçok sorun yaşandığı fakat en çok müzik dersinin ders saatinin yetersiz olduğu sonucunu elde etmiştir. Yapılan bir diğer araştırmada Çetinkaya, (2017) müzik dersinin daha verimli olmasına yönelik olarak ders saatlerinin arttırılması gerektiği yönündeki bulguları, Umuzdaş ve Levent'in, (2012) çalışmasındaki hemen tüm müzik öğretmenlerinin aynı görüşte olarak müzik ders saatlerinin yetersizliğini belirttikleri çalışmaları benzer nitelikteki örneklerden bazılarıdır ve eldeki araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir.

Müzik dersinin hedef ve kazanımlarına ulaşmada öğrenme ortamı ve materyal eksikliklerinin önemi tüm öğretmenler, fakülte eğitimcileri ve öğrenciler tarafından belirtilmektedir. Ayrıca kalabalık sınıf mevcutlarının öğretim programını uygulamada büyük engel teşkil ettiği de araştırmanın bir başka sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Görüşmeleri gerçekleştirmek üzere, okullarına ziyarette bulunduğum 15 müzik öğretmeninden düşük sosyoekonomik düzey beş okuldan bir okulda, orta sosyoekonomik düzey beş okuldan iki okulda ve yüksek sosyoekonomik düzey beş okuldan dört okulda, toplamda 15 müzik öğretmenin görev yapmakta olduğu okulların yedisinde müzik sınıfının olduğu görülmüştür. Bu oran %50' nin altındadır ve müziğe verilen öneminde bir göstergesidir. Nitelikli materyallerden uzak, uygun olmayan eğitim ortamlarında gerçekleştirilen eğitimin kalitesi her ne kadar müzik öğretmenlerinin çabalarıyla yükseltilmeye çalışılıyor olsa da en büyük eksikliğin ülke çapında bir sanat anlayışının olmamasından kaynaklandığı söylenebilir. Atatürk'ün 1 Kasım 1934 yılı Türkiye Büyük Millet Meclisi açılış konuşmasında dile getirdiği “Güzel Sanatların Önemine” yönelik vurgusu (Atatürk, 1934b), aradan geçen bunca yılın sonunda hala istenilen seviyeye ulaşamamıştır.

Umuzdaş ve Levent, (2012) araştırmalarında okullardaki fiziki şartların yetersiz olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Fiziki şartların yetersizliği ile uygun materyaller ile düzenlenmiş müzik sınıflarını kastedmektedirler. Bu sorunun elde edilen araştırma sonuçları içinde ilk belirtilenlerden olduğu ve müzik sınıfları ile uygun materyallerin olmamasının müzik dersinin amacına ulaşmada en önemli sorunlardan olduğu görüşünü paylaşmaktadırlar. Umuzdaş ve Levent, (2012) devamla, öğretim programının

uygulanmasında kalabalık sınıflarında bir sorun olduğunu, öğretmenlerin öğrencileri tanımalarına ve yeteneklerini fark etmelerine engel oluşturduğu yönünde sonuca ulaştıklarını belirtmişlerdir. Bir başka araştırmacı Avcı, (2019) müzik dersinin uygulamasında karşılaşılan sorunlara yönelik yapmış olduğu araştırmasında ders kitabından sonra en çok sorunun müzik sınıflarının olmaması ve materyaller eksiklikleri olduğunu sonucuna ulaşmıştır. Azılıoğlu, (2019) müzik öğretmenlerinin karşılaştıkları problemlere yönelik gerçekleştirdiği yüksek lisans tezinde, müzik sınıflarının olmaması ve materyal eksikliklerinin müzik öğretim programını uygulamada en önemli engeller olduğunu belirtmiştir. Çetinkaya, (2017) ve Birgül Demir ve Nacakçı, (2019) farklı zamanlarda gerçekleştirdikleri araştırmalarda üstteki araştırma sonuçlarına benzer şekilde her okulda tam donanımlı müzik sınıflarının olması gerektiği yönünde sonuçlara ulaşmışlardır. Görüldüğü gibi alanyazında eldeki araştırma sonuçları ile benzer nitelikte birçok çalışmanın olduğu ve bu durumun müzik öğretmenleri tarafından ders saatlerinden sonra belki de en çok yaşanan sorun olduğunu belirttikleri görülmektedir.

Yüksek sosyoekonomik düzey okullardan üçünün özel kolej olması sebebiyle öğrenme ortamı ve materyal sıkıntısı çekmediği, diğer iki devlet okulundan birisinde müzik sınıfının bulunmasının yanında materyal yönünden zengin bir sınıf ortamının sağlandığı görülürken diğer devlet okulunda müzik sınıfı olmasına rağmen kalabalık sınıf mevcutlarından ve okuldaki müzik öğretmeni sayısının fazla olmasından dolayı amacına uygun kullanılmadığı belirlenmiştir. Düşük ve orta sosyoekonomik düzey okulların birçoğunda müzik sınıfı ve materyallerin olmamasından dolayı öğretmenlerin, sınıfları gezerek öğrencileri kazanımlara ulaştırma çabası içinde olduğu söylenebilir.

Konu ile ilgili yapılan sınıf içi gözlem notlarına göre, gözlem için belirlenen düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki tüm okullarda müzik sınıfının olduğunu söyleyebilirim. Ancak orta sosyoekonomik düzeydeki ortaokulda iki müzik öğretmeni olmasına rağmen okul idaresi tarafından uygun bir ders programı hazırlanmaması sebebiyle müzik öğretmenlerinin sınıfı dönüşümlü kullanabilmelerinin, dolayısıyla okuldaki tüm öğrencilerin müzik sınıfından faydalanabilmelerinin önüne geçilmektedir. Orta sosyoekonomik düzey gözlem sınıfının kalabalık olmayan bir sınıf mevcudunun olduğu, materyallerin birçoğunun öğretmene ait olduğu ve öğrencilerin kullanabileceği zengin materyallerin olmadığı gözlemlenmiştir. Bir diğer gözlem okulu olan düşük sosyoekonomik gözlem okulunun konumu ve sosyoekonomik çevreden kaynaklı olarak okul öğrenci

mevcudunun okulun fiziki yapısına göre çok az olduğu, bu sebeple fazla sayıda boş dersliğin olmasından kaynaklı olarak müzik sınıfının hazırlandığı söylenebilir. Gözlem yaptığımız süre boyunca düşük sosyoekonomik düzey müzik sınıfında kalabalık bir sınıf ortamının gözlemlenmediği, materyal olarak öğretmene ait çok eski tuş hassasiyetinin olmadığı, iki sesin aynı anda tınlamakta zorlandığı bir orgun kullanıldığı da gözlemlenmiştir.

Yapılan araştırmada, sınıf mevcutlarının kalabalık olduğu yönündeki sonucun okulların yüksek sosyoekonomik düzey bölgelerinde olmasından kaynaklı olduğunu söyleyebiliriz. Şehir planlaması içinde okul binaları tasarlanırken yapılacak doğru ön görüleri, ileride yaşanacak kapasite sorunlarının önüne geçmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Müzik sınıflarının bazı okullarda uygun fiziki yapı, bazı okullarda ise fiziki yapının zorlanması ile hazırlanmış olduğu görülse de yeterli ve donanımlı bir müzik sınıfına rastlanmamıştır. Aynı şekilde materyallerin ancak müzik öğretmenlerinin şahsi çalgı aletlerini sınıflarına getirmeleri ile sağlandığı bu açıdan yeterli destek ve bütçenin kendilerine ayrılmadığı görülmektedir. Müzik öğretmenlerinin fakülte eğitimi boyunca zorunlu piyano öğrenimi yanında bir bireysel çalgı eğitimi aldığı fakat bu çalgı aletlerinin de gerek boyut gerek ekonomik açıdan farklılık gösterdiği düşünüldüğünde bireysel çalgısı ekonomik anlamda kendisini zorlayan aynı zamanda taşınmasının zor olduğu bir çalgı aletini okula her gün getirmesin mümkün olmadığı da bilinmelidir. Bu sebeple, müzik öğretmenlerinin uygun öğrenme ortamı ve materyallerle desteklenmesinin eğitimin kalitesi ve niteliğini arttırmada en önemli unsurlar olduğu ortadadır.

Araştırmada ortaya çıkan diğer bir sonuç, öğrencilerin hedef ve kazanımlara ulaşmasında içeriğin önemidir. Müzik öğretmenleri, fakülte müzik eğitimcileri ve öğrencilerin içerikle ilgili benzer görüşlerinin olduğu görülmektedir. Müzik öğretmenleri ve fakülte müzik eğitimcileri en çok öğrencilerin okul öncesi dönemden itibaren müzik derslerini müzik öğretmenlerinin rehberliğinde almamaları sebebiyle ortaokullara yetersiz hazırbulunuşluk ile geldiklerini bu sebeple de öğrenenlerin, ortaokul müzik dersi ders içeriğinde yer alan birçok kazanıma ulaşamadıklarını belirttikleri görülmektedir. Çetinkaya, (2017) gerçekleştirdiği çalışmada ortaokul düzeyindeki öğrencilerin yeterli hazırbulunuşluk içinde olmamalarının, ilkokul müzik öğretim programından mı, yoksa sınıf öğretmenlerinin müzik eğitiminde yetersiz kalmasından mı kaynaklığı sorusunu yönelterek bu noktaya dikkat çektiği görüşleri ile Umuzdaş ve Levent' in, (2012) ilkokuldan itibaren

müzik derslerine müzik öğretmenin girmesinin gerekli olduğu yönündeki sonuçları eldeki araştırmanın sonucu ile örtüşmektedir. Bununla birlikte, yine eldeki araştırma sonuçlarını destekleyici nitelikte ortaokul düzeyindeki öğrencilerin yetersiz hazırbulunuşluklarının olduğu, ilkokul düzeyinde verilen müzik eğitiminin, ortaokul düzeyine herhangi bir katkı sağlamadığı (Azılıoğlu, 2019; Birgül Demir ve Nacakcı, 2019) yönündeki çalışmalar da mevcuttur.

Müzik öğretmeni ve fakülte müzik eğitimcisi katılımcılar, ders içeriğindeki özellikle “makamlar” konusu gibi ağır teorik bilgilerin öğrenci düzeyinin üzerinde olduğu hatta makamlar konusunun öğretim program içeriğinden çıkartılmasının gerektiği, şarkıların öğrenci ses gelişim seviyesine ve öğrenci ilgisine yönelik olmayan eserlerden oluşturulduğunu belirtmekte oldukları da araştırmanın sonuçları arasındadır. Bunun yanında görüşme yapılan öğrenciler, içerikte yer alan şarkıların kendi ilgilerine yönelik olmadığını ve sıkıcı bulduklarını ifade etmeleri de müzik öğretmenlerini desteklemektedir.

Yapılan alanyazın incelemelerinde, eldeki araştırma sonuçlarına benzer nitelikte birçok çalışmanın yapıldığı görülmüştür. Bu çalışmalardan bazıları şu şekildedir: Konuların daha basit şekilde verilmesinin gerekliliği, şarkıların öğrenci seviyelerine göre olmaması ve mevcut şarkıların güncellenmesinin öğrencinin müzik dersine karşı daha olumlu tutum kazanması için önemli olduğu (Birgül Demir ve Nacakcı, 2019), yine benzer şekilde şarkıların ses aralıklarının öğrenci gelişim özelliklerine uygun olmadığı, şarkıların tür ve içerik bakımından ağır düzeyde olduğu (Azılıoğlu, 2019), ağır teorik bilgilerin fazla olması ve bu bilgilerin uygulamada kullanılması için yeterli ve uygun zaman, materyal ve öğrenme ortamının olmaması (Umuzdaş ve Levent, 2012) şeklinde sonuçlar elde edilmiştir. Yine benzer şekilde, Avcı, (2019) ve Çetinkaya, (2017) yapmış oldukları çalışmalarında, müzik öğretmenlerinin içerikte yer alan şarkıların öğrencinin ilgisine ve seviyesine yönelik olmadığı ayrıca öğrenci ilgi ve seviyesine uygun olarak yeniden yazılmasının gerekli olmasına dönük sonuçları eldeki araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir.

Yapılan sınıf içi gözlem verilerine göre, ders kitabında belirlenen içeriğin neredeyse hiç tercih edilmediği belirlenmiştir. Düşük sosyoekonomik düzey gözlem sınıfında her ne kadar kitapta belirtilen konular işleniyor olsa da müzik öğretmenin kitapta yer alan şarkı ve etkinlikleri kullanmadığı görülmektedir. Yine benzer şekilde orta sosyoekonomik düzey gözlem sınıfında müzik öğretmenin kitapta belirtilen konuları işlediği fakat içerikte öğrenciye görelilik ilkesini benimseyen bir tavırla uygun içeriği müzik öğretmenin

düzenlediği görülmüştür. Yüksek sosyoekonomik düzey gözlem sınıfında müzik öğretmeninin kitabı hiç kullanmadığı, kendi belirlediği konu ve şarkılar ile derslerini işlediği söylenebilir. Kitabı neden kullanmadığı sorulduğunda, içeriğin öğrenciye göre olmadığını, şarkıların çok eski, evrensel olmayan ve çocukların öğrenmekten zevk almadığı şarkılardan oluşturulduğunu ifade etmektedirler. Ayrıca gözlem sınıfında öğrenim görmekte olan öğrencilerinde yine benzer şekilde müzik öğretmenleri ile aynı görüşte olduğu, kitaptan konu işlemediklerini söyledikleri ve bunun nedeninin kitaptaki şarkıların sıkıcı olması yönündeki düşüncelerinden kaynaklandığını ifade ettikleri görülmektedir.

Mevcutta görev yapan müzik öğretmenlerinin birçoğu eski fakülte öğretim programından kaynaklı olarak fakülte eğitimleri boyunca ağırlıklı olarak batı müziği bunun yanında bir dönem Türk sanat müziği, bir dönem de Türk halk müziği görerek eğitim almışlardır. Bu sebeple birçok müzik öğretmenin Türk müziği eğitiminde yetersiz olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu görüşü desteklediğini düşündüğümüz çalışma ise şu şekildedir: Birgül Demir ve Nacakçı, (2019) yapmış oldukları araştırmanın bir bölümünde, müzik öğretim programındaki Türk müziği kazanımlarını uygulamada müzik öğretmenlerinden kaynaklı eksikliklerinde olduğu sunucunu elde etmişlerdir. Bu sonuç, müzik eğitim fakültelerinin öğretim programlarının MEB müzik öğretim programları ile kopuk olduğunu ortaya koyar niteliktedir. Bu bağlamda, birçok müzik öğretmenin dahi anlamakta zorlandığı Türk müziği makamsal sistemini ilkokuldan itibaren kulak yatkınlığı oluşturulmamış, müzik öğretmeni ile belli ön öğrenmeleri gerçekleştirmemiş öğrencilerin makamsal şarkıları seslendirmeleri neredeyse imkansızdır.

Dokümanların incelenmesi sırasında da en çok göze çarpan durumun müzik kitaplarındaki özellikle “makamlar” konusunun ağır teorik bilgiler içerdiği. Ayrıca müzik öğretmenleri makamlar konusunun mutlaka çıkartılması yönünde ortak görüş içindedir. Güven, (2019) 2018 müzik dersi öğretim programının 8. sınıf kazanımlarının hedeflere ulaşma düzeyine yönelik olarak yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında, Türk müziği makamlar kazanımlarının öğrenciye kazandırılmadığı ve bu kazanımların hedefine ulaşmadığı sonucu eldeki araştırmanın sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Doküman incelemesinde devamla, kitap içeriğinde yer alan makamsal ve makamsal olmayan birçok şarkının öğrenci ses seviyesinin üzerinde şarkılardan, aynı zamanda çok ağır, öğrencinin söylemekten ve dinlemekten zevk almasının mümkün olmadığı şarkılardan oluşturulduğu görülmektedir. 8. sınıf müzik kitabını incelediğimizde “Ne olursun güzelim

sevsen beni”, “Aşk rüyadır çoğu zaman” ve “Kır atıma bineyim” şarkılarının kürdi, acem kürdi ve muhayyerkürdi makamlarında yazılmış olduğu görülmektedir. Hazırbulunuşlukları yeterli olmayan öğrencilerin öğretim programında belirtilen “makamlara yönelik farkındalık” sağlama hedefine ulaşmalarının bu şarkılarla mümkün olmadığı ortadadır. Gerçekleştirilen doküman incelemelerinin, katılımcılardan elde edilen sonuçlarla uyduğu söylenebilir.

Öğretim programını incelediğimizde, öğrencilerin ilgi, istek, yetenek ve ses gelişim düzeyleri göz önüne alınarak şarkıların belirlenmesine yapılan vurgu ve dinleme söyleme etkinliklerinin buna dikkat edilerek gerçekleştirilmesinin önemi belirtilmiş olsa da öğretmenlerin kitap içeriğinde gözler önünde olan şarkıları neden söylemediklerini soran öğrencilerine karşı zor durumda bırakmakta ve şarkı seçimlerinde kısıtlı hareket etmelerine sebep olmaktadır. Bu önerinin yerine kitap içeriğinde yer alan şarkıların öğrenci ilgi ve gelişim düzeylerine uygun olarak belirlenmesi, nitelikli şarkı dağarcığının müzik öğretmenlerine de rehber olarak sunulmasının her anlamda daha doğru, kaliteli ve nitelikli bir eğitim gerçekleşmesine hizmet edeceği şüphesizdir. Benzer şekilde bazı şarkıların ise öğrencilerin yaş düzeylerine uygun olmadığı, gelişim çağındaki çocuklara ilkökul düzeyinde şarkı söyletmenin çocuklarda oluşturulmak istenen müzikal anlayışa olumlu yönde hizmet etmediği de tespit edilen ayrı bir konudur.

Belirli gün ve haftalar ile ilgili belirlenen içeriklerin çok fazla olduğu ayrıca belirlenen gün ve haftalar ile ilgisiz şarkılardan oluştuğu da tespit edilen bir başka husus olarak göze çarpmaktadır. Talim ve Terbiye Kurulu'nun, (2020) hazırlamış olduğu öğretim programlarını değerlendirme raporunda belirli gün ve haftalar ile ilgili çok fazla etkinliğin yer aldığı bunun yanında içerik ile belirlenen özel günlerin birbirleriyle uyuşmadığı yönündeki sonuçları eldeki araştırmanın sonucu ile örtüşmektedir. Özetle; öğretim programında da belirtildiği üzere şarkıların öğrenciye uygunluğunu müzik öğretmenlerin belirlemesi üzerine yapılan vurgu, bir anlamda kitap içeriğindeki şarkıların evrensel değerlerden uzak, öğrenciye görelilik ilkesiyle beraber bölgesel farklılıkların da göz ardı edildiğini kanıtlar niteliktedir.

Müzik öğretmenleri öğrenme alanlarına yönelik olarak, müziksel algı ve öğrenme alanı içeriklerinin öğrenci hazırbulunuşlukları sebebiyle uygun olmadığı, müzik kültürü öğrenme alanı içeriklerinin ise eksik olduğunu belirtmektedirler. Öğrenme alanları ile ilgili öğrencilerin görüşleri en çok dinleme ve söyleme öğrenme alanı etkinlikleri yapmaktan

zevk aldıkları yönünde olmuştur. Birgül Demir ve Nacakcı, (2019) araştırmasında, özellikle Türk müziği açısından çocukların temel eğitimden kaynaklı eksikliklerinin olduğuna yönelik sonucu ve Kılıç'ın, (2016) ortaokul öğrencilerinin müzik ile ilgili görüşlerinin incelenmesine yönelik gerçekleştirdiği araştırmasında, öğrencilerin en çok dinleme ve söyleme, çalgı çalma gibi etkinlikleri ilgi, istek ve sevgi ile yaptıkları sonuçları, müzik eğitiminde temel eğitimin buna bağlı olarak hazırbulunuşluğun önemine dikkat çekmekte ve öğrencilerin müziksel algı ve bilgilenme öğrenme alanları etkinliklerini uygulamada neden başarılı olmadıklarını açıklar niteliktedir. Devamla, Güven, (2019) yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında, öğrencilerin Türk müziğine yönelik kazanımları yerine getiremedikleri, bunlara örnek olarak; sınıf arşivi oluşturma ve Türk müziği biçimleri gibi kazanımların amacına ulaşmadığı sonucunu elde ettiği görülmektedir. Yine benzer bir çalışma gerçekleştiren Birgül Demir ve Nacakcı, (2019) 2018 yılında uygulamaya konulan müzik öğretim programının bir önceki programdan farkını sordukları müzik öğretmenlerinin, Türk müziği makamları ve tasavvuf müziğine verilen önemin artmasına rağmen müzik kültürü açısından yetersiz olduğunu ifade ettikleri sonuçları eldeki araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Fakülte müzik eğitimcileri ise yaratıcılık öğrenme alanı ile ilgili yeterli ve nitelikli etkinliklerin yapılamamasından dolayı bu öğrenme alanının yeterince uygulanmadığını halbuki bu yaş grubu çocukların yaratıcılıklarının geliştirilmesinin ne denli önemli olduğunun bilinciyle müzik öğretmenlerinin derslerini işlemeleri gerektiğini ifade ettikleri belirlenmiştir. Müzik öğretim programı üzerine yapılan içerik analizinde müziksel yaratıcılık öğrenme alanına yönelik olarak 5. ve 6. sınıflarda altı, 7. sınıflarda beş ve 8. sınıflar düzeyinde yalnızca dört kazanımın yer alması fakülte müzik eğitimcilerinin bu görüşe neden sahip olduklarını açıklar niteliktedir. Bunun yanında yapılan doküman incelemelerinde müziksel yaratıcılık öğrenme alanına ait “Mü.8.C. A” diğer bir deyişle “Müzik ile ilgili araştırma ve çalışmalarında bilişim teknolojilerinden yararlanır” kazanımının açıklamasında “öğrencilerin kendi yaratıcılıkları sonucu ortaya koydukları çalışmalarını (beste vb.) bilgisayar ortamında kayıt teknolojilerinin kullanılarak kayıt altına alınması” şeklinde belirtilen açıklamanın hangi okulda ve ne şekilde gerçekleştirileceği merak konusudur. Okullarda bilişim teknolojileri derslerinin bilgisayar olmadan yürütüldüğü bir eğitim öğretim ortamında öğrencilerin hangi bilgisayar ile yaratıcılıkları sonucu ortaya çıkan bestelerini kayıt altına almaları beklenmektedir sorusunu sormamız sanırım yanlış olmayacaktır. Güven'in, (2019) çalışmasında benzer şekilde müziksel algı ve

bilgilenme öğrenme alanı ile müziksel yaratıcılık öğrenme alanı kazanımlarının amaçlarına büyük çoğunlukla ulaşamadığı özellikle müzik teknolojileri ve besteleme ile ilgili kazanımlara dikkat çekmesi eldeki araştırma sonucu ile örtüşmektedir.

Yapılan sınıf içi gözlemlerde düşük, orta ve yüksek sosyoekonomik düzey grubu sınıfların tamamında öğrencilerin dinleme ve söyleme etkinliklerini çok severek yaptıkları gözlemlenmiştir. Bunun yanında öğrencilerin ağırlıklı olarak nota öğretimi üzerine yoğunlaşan konulardan sıkıldıkları da görülen bir diğer önemli durumdur. Bu durumun öğrencilerin okul öncesi dönemden itibaren yeterli hazırbulunuşluk içinde bulunmadıklarının sebebi olduğu düşünülmektedir. Düşük ve orta sosyoekonomik düzeydeki sınıflara göre yüksek sosyoekonomik düzeyde gözlem sınıfında öğrenim gören çocukların şarkılara daha çok eşlik ettiği görülmüştür. Bunun müzik öğretmenin tamamen çocukların ilgisine yönelik belirlediği güncel ve popüler şarkı seçimleri sebebiyle olduğu söylenebilir. Öğrenciler ile gerçekleştirilen görüşmelerde, önceki yıllarda flüt ya da melodika çaldıklarını ve bunu çok sevdiklerini fakat pandemi' den dolayı bu sene çalgı aletlerini çalamadıklarını belirtmeleri, öğretmenlerin çalma öğrenme alanı kaldırılmış olsa dahi çalgı öğretime devam ettiğini gösterdiği söylenebilir. Ayrıca fakülte müzik eğitimcilerinin belirttiği gibi sınıf içi gözlemlerde öğrencilerin yaratıcılıklarına yönelik herhangi bir etkinliğin yapıldığı gözlemlenmemiştir.

Müzik öğretmenlerine göre yeni öğretim programında oluşan bir başka önemli durumda çalma öğrenme alanına yönelik yapılan değişikliktir. 2006 yılı müzik öğretim programında belirtilen dört öğrenme alanından dinleme, söyleme ve çalma öğrenme alanına yönelik olarak gerçekleşen değişiklik, çalma öğrenme alanının çıkartılması ve dinleme-söyleme öğrenme alanı olarak öğretim programında yer almasıdır.

Müzik öğretmenleri, çalma öğrenme alanının kaldırılmasının uygun olmadığını savunmaktadırlar. Öğrencilerin, mutlaka bir çalgı aleti çalmalarının gerekli olduğu ayrıca nota öğretiminde en azından sesleri duyabileceği bir çalgıdan faydalanmalarının teorik bilgileri öğrenmedeki etkisinin mutlaka düşünülmesi gereken bir husus olduğunu belirttikleri görülmektedir. Talim ve Terbiye Kurulu, (2020) hazırlamış olduğu rapor sonucunda müzik öğretmenlerinin çalma öğrenme alanının yeniden eklenmesini dile getirdiklerini belirtmektedir. Geniş kapsamlı yapılan çalışmanın ilgili sonucu eldeki araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

2018 yılı öğretim programını incelediğimizde 2006 yılı öğretim programında yer alan dinleme ve söyleme öğrenme alanından çalma öğrenme alanının çıkartıldığı görülmektedir. Ancak 2018 yılı müzik öğretim programında şu ifadelere yer verilmektedir (T.C. MEB, 2018, s. 9):

” Nörobilim ve müzik psikolojisi bilim dallarında yapılan güncel çalışmalar çalgı eğitiminin beynin farklı işlev gören bölgelerini geliştirdiğini ortaya çıkarmıştır. Çalgı eğitimi ile ilgili kurs, egzersiz vb. çalışmalara yönelik düzenlemeler müzik dersi zümre toplantılarında alınan kararlar ile belirlenmelidir. Dolayısıyla ders kitaplarında çalgı eğitimi ile ilgili içerik beklenmemekle birlikte çalgı eğitimi her sınıf düzeyinde öğrencilerin talep ve yetenekleri doğrultusunda dikkate alınmalı ve öğrencilere bu yönde uygun rehberlik yapılmalıdır”.

Öğretim programında geçen ifadeleri incelendiğinde çalgı aleti çalmanın beynin farklı işlevlerine olan olumlu etkisi göz ardı edilmemiş aksine müzik öğretmenlerine zümre toplantılarında alacakları kararlar ile istekli öğrencilere rehberlik yaparak çalgı eğitimi kurs, egzersiz vb. ders dışı etkinliklerde yapılabilmesi önerilmektedir. Buna yönelik olarak gerçekleştirilen doküman incelemesinde, Aydın il ve Efeler ilçe zümre tutanakları ile gözlem okullarının okul zümre tutanaklarında çalgı eğitimine yönelik herhangi bir kararın alınmadığı belirlenmiştir.

Çalgı eğitiminin tamamen kaldırılmadığı aksine müzik öğretim programında belirtilen kazanımların hafifletilerek çalgı eğitiminin ders dışı kurs ve egzersizler aracılığı ile yapılmasına vurgu yapıldığı görülmektedir. Buradan hareketle, çalgı eğitiminin ders saatleri içinde yapılmamasının öğretimin kalitesini olumsuz yönde etkilediğini söylemek mümkün değildir. Ayrıca öğrenciler ile gerçekleştirilen sohbetlerde müzik dersine yönelik neleri değiştirmek isterdiniz şeklinde sorduğumuz soruya; okulda flüt ve melodika dışında çalgı aleti öğrenmek isterdim şeklinde cevap verdiği görülmektedir. Öğretim programında alınan karar ile müzik aleti çalmak isteyen öğrencilerin, öğretmenlerinin rehberliğinde açılacak kurslar aracılığı ile bu isteklerini elde etmelerinin önü açılmış, flüt veya melodika dışında farklı müzik aletlerini de çalabilecekleri ortam sağlanmıştır. Ancak Millî Eğitim Bakanlığı pandemi dönemiyle birlikte destekleme ve yetiştirme kursları yönergesinden müzik dersini çıkartmıştır. Bu sebeple okullarda müzik dersi dışında öğrencilerin müzik aleti öğrenebilecekleri veya 8. sınıf sonrasında güzel sanatlar liselerini hedefleyen öğrencilerin faydalanabilecekleri kursların önü kesilmiştir.

Okullarda ders dışı egzersiz çalışmalarında ağırlıklı olarak okul içi etkinliklere ve milli bayramlara koro hazırlandığı düşünüldüğünde ancak nitelikli ve bireysel eğitim ile mümkün olan çalgı eğitimi gibi müzikal çalışmalara yönelik destekleme ve yetiştirme kurslarının yeniden açılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Özetle; öğretim programında çalgı eğitiminin kaldırılmadığı, bu eğitimin ders dışı kurslar yoluyla verilmesinin belirtildiği ve farklı zekâ alanlarına vurgu yapılan bir eğitim sisteminde her öğrenciye zorunlu olarak müzik aleti çaldırılmasının ve bunun üzerinden değerlendirilmesinin yanlış olması sebebi ile bu kararın alındığı düşünülse de okullarda destekleme kurslarının sadece ana branşlar için açılıyor olması, alınan bu kararın uygulamada gerçekleşmediğini göstermektedir.

Öğrenme ve öğretme süreçlerine yönelik elde edilen sonuçlarda, müzik öğretmenlerinin ağırlıklı olarak gösterip yaptırma ve kulaktan öğretim yöntemlerini kullandıklarını belirttikleri görülmüştür. Öğrenciler ile yapılan sohbetlerde, müzik derslerinde daha çok şarkı dinlediklerini, önceki yıllarda çalgı aleti çaldıklarını fakat bu dönemde pandemi dolayısıyla artık çalgı aleti çalamadıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir. Yapılan sınıf içi gözlemlerde, öğretmenlerin derslerin genelinde kulaktan öğretim tekniği ile şarkı söyletmeleri şeklinde derslerini yürüttüğü gözlemlenmiştir. Her sosyoekonomik düzeydeki sınıflarda aynı şekilde uygulanan yöntem teknik anlayışında özel öğretim yöntemlerine yönelik kullanılan bir tekniğe rastlanmamıştır.

Elde edilen sonuçlar, öğretmenlerin daha çok dinleme ve söyleme etkinlikleri yapmasından dolayı kulaktan öğretim tekniğinden, müzik aleti çaldıkları zamanlarda gösterip yaptırma tekniğinden yararlandıklarını göstermektedir. Nacakcı, (2010) müzik öğretmenlerinin görüşlerine göre programı uygulama yöntemlerinin belirlenmesi üzerine gerçekleştirdiği araştırmasında, müzik öğretmenlerinin dinleme ve söyleme etkinliklerini daha çok yapmalarından dolayı kulaktan öğretim yöntemini kullanmayı tercih ettikleri yönündeki sonucu elde ettiği araştırma sonucu ile örtüşmektedir. Bunun yanında Nur Kale, (2018) özel müzik öğretim yöntemlerinin uygulanmasına yönelik öğretmen görüşlerine başvurduğu çalışmasında, en çok bilinen özel müzik öğretim yönteminin Orff Schulwerk yöntemi olduğunu, Kodaly yönteminin biraz daha az bilindiğini fakat müzik öğretmenlerinin Dalcroze yöntemine yönelik neredeyse hiç bilgilerinin olmadığı şeklinde elde ettiği sonuçların ardından müzik öğretmenlerinin özel müzik öğretim yöntemlerini kullanmadıklarını, bazı müzik öğretmenlerinin farkında olmadan bu yöntemleri

uyguladıklarını tespit etmiştir. Araştırmanın sınıf içi gözlemleri sırasında müzik öğretmenlerinin geleneksel yöntemler ile derslerini işlediklerine yönelik sonuç ile Kale' nin araştırma sonuçları örtüşmektedir. Bu bağlamda, yapılandırmacı yaklaşıma dayalı geliştirilen öğretim programlarında geleneksel yöntemlerin kullanılmasından kaynaklı sorunların, öğretim programlarının etkililiğini de olumsuz yönde etkilediği düşünülmektedir.

Çalışmada ortaya konulan bir diğer önemli husus, müzik dersinin ölçme ve değerlendirme boyutudur. Fakülte müzik eğitimcileri, müzik derslerinde ölçme ve değerlendirmenin yapılmasının bu yaş grubu çocuklar üzerinde olumsuz etkisi olduğu görüşünde oldukları belirlenirken, müzik öğretmenlerinin bu görüşü açıkça dile getirmemiş olmalarına rağmen yapılan sohbetlerde herhangi bir ölçme aracı kullanmayan çok sayıda müzik öğretmenin olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Öğrenciler ile gerçekleştirilen sohbetlerde, müzik öğretmenleri içinde sadece orta sosyoekonomik düzey gözlem grubunda öğrencilere önceden kriterleri açıklanmak sureti ile ders içi performans ölçeğinin uygulandığı, düşük ve yüksek sosyoekonomik düzey gözlem gruplarında ise herhangi bir ölçme aracının kullanılmadığı yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Aynı zamanda gerçekleştirilen sınıf içi gözlemlere göre, düşük sosyoekonomik düzey gözlem sınıfında herhangi bir ölçme aracı kullanılmadığı, müzik öğretmenin değerlendirme kriteri olarak öğrencilerin çalışarak gelmesini belirlediği, orta sosyoekonomik düzey gözlem sınıfında müzik öğretmenin öğrencileri sürekli olarak değerlendirdiği, (sınıf kurallarına uyuluk, İstiklal Marşını doğru söyleme, kötü davranışlardan kaçınma vb.) derse katılımın yanı sıra önceden belirlediği ve öğrencilere bildirdiği ölçütlere göre ders içi performans değerlendirme ölçeği kullanarak değerlendirme gerçekleştirdiği son olarak yüksek sosyoekonomik düzey sınıfta ise müzik öğretmenin herhangi bir kriterinin olmadığı, öğrencilerin derse katılımlarına göre değerlendirme yaptığı gözlemlenmiştir. Bu durum ile ilgili yapılan öğrenci sohbetlerinde yüksek sosyoekonomik düzey okulda öğrenim gören öğrencilerin kendilerinin müzikal bilgilerinin nasıl ölçüldüğü konusunda herhangi bir fikirlerinin olmadıklarını notlarının zaten 100 şeklinde karnelerinde yer aldığını belirtmeleri de yapılan gözlemler sonucunda elde edilen verilerle örtüşmektedir.

Alan uzmanı olarak belirtmek isterim ki, müzik öğretmenleri olarak yetersiz ders saatleri ve kalabalık sınıflar, ölçme ve değerlendirme esnasında performansa dayalı değerlendirmeyi mümkün kılmamaktadır. Yine yetersiz ders saati sebebi ile öğrencilere kazanımları nefes almadan kazandırmaya çalışılmasından dolayı öğrenci ürün dosyası

oluşturulması neredeyse imkânsız hale gelmektedir. Ayrıca öğrencilerin alacakları notların sonradan veli baskısı sonucu okul idaresi tarafından yükseltileceğinin bilinmesi de müzik dersinde değerlendirme yapılmasının gerekli olmadığı görüşlerinin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Nacakcı' nın, (2010) yapmış olduğu araştırmada, müzik öğretmenlerinin büyük çoğunluğu geçerli ve etkin bir değerlendirmenin yapılamadığı, öğrenci ürün dosyalarından da tam anlamıyla faydalanılmadığı sonuçları, Avcı' nın, (2019) gerçekleştirdiği araştırmasında, müzik derslerinde sürekli not verme üzerine bir değerlendirmenin yapılmaması gerektiği, öğrencilerin korkudan ziyade zevk alarak ilgilerine doğrultusunda ders etkinliklerine katılmasının önemli olduğuna yönelik elde ettikleri sonuçları ve Çetinkaya' nın, (2017) araştırmasında müzik öğretmenlerinin ağırlıklı olarak müzik derslerinde not verilmemesi gerektiği yönündeki sonuçları eldeki araştırmanın sonuçları ile benzer niteliktedir.

Çalışmada ortaya konulan müzik öğretim programlarının uygulanamamasına yönelik yaşanan sorunlar arasında, müzik öğretmenlerinin program okuryazarlığı, müzik öğretmen adayını yetiştirme süreçleri, iletişim ve müzik dersine yönelik tutum gibi faktörlerin ciddi birer durum olarak ortaya çıktıkları yönündedir.

Müzik öğretmeni ve fakülte müzik eğitimcileri, müzik dersinin önemsenmediğini, okul idarelerinin ve velilerin “boş ve önemsiz” ders olarak gördükleri müzik dersine yönelik tutumlarının dolaylı olarak öğrencileri de etkilediğini belirtmektedirler. Müzik dersine yönelik tutum incelendiğinde, velilerin, okul idarelerinin dolayısıyla öğrencilerin müzik dersine bakışları bir anlamda ülkenin müzik ve sanata bakış açısının yansımasıdır. Bununla ilgili önerilerimi sonraki bölümde yazacağım ancak burada bahsetmek istediğim birkaç önemli husus var.

Yapılan araştırmada görülmüştür ki velilerin ve okul idarelerinin asıl önem verdikleri ana branş (Matematik, Türkçe, Sosyal bilgiler vb.) dersleridir. Müzik dersleri sadece iyi vakit geçirmek, çocukların etkinlikler aracılığı ile kendilerini iyi hissedecekleri ve motivasyonlarını arttıracak bir araç olarak görülmektedir. Ancak, ortaokuldan sonra müzik alanında ilerlemek isteyen bir ortaokul öğrencisinin hem zekâ alanı hem de yeteneği görmezden gelinmekte ve haftada bir saatlik toplu müzik dersi ile neredeyse imkansız başarılması beklenmektedir. Velilerin bu tutumu dolayısıyla okul idareleri etkilemekte ve okul müdürleri ana branş dersleri üzerinden akademik başarı peşinde koşmaktadırlar. Müzik, resim ve beden eğitimi gibi derslere Milli Eğitimin gerekli önemi vermesi, yetenekli

öğrencilere yönelikte eğitim sisteminin yapılandırılması belki de müzik dersine karşı oluşan bu olumsuz tutumun önüne geçmek için bir yol olacaktır. Bizzat görev yapmakta olduğum okulda, pandemi döneminde müzik dersine kapatılan destekleme ve yetiştirme kurslarının olmaması sebebiyle onlarca öğrenci güzel sanatlar lisesine hazırlanamamış ve hala daha hazırlanamamaktadırlar. 8. sınıf öğrencilerine yönelik olarak açılan bu kurslardan yine 8. sınıf olmasına rağmen müzik alanı yönünde faydalanamayan öğrenciler geleceklelerini ortaokuldan itibaren tayin etme hakkında sahip değil midir? Akademik başarının ana branş (Matematik, Türkçe, Fen vb.) dersleri üzerinden değerlendirilmesi sebebiyle ilgisi ve yeteneği ölçüsünde sanat' a yönelmek isteyen öğrencilerin elinden aldığımız bu imkanlar yapılandırmacı eğitim felsefesine ne kadar uymaktadır? Akademik başarının toplumsal bir anlayış içinde ana branş dersleri olarak nitelenen derslere yöneltilmesinin önüne geçilmesi, diğer bir deyişle her bireyin kendi zekâ alanı, yeteneği ve ilgisinin göz önünde bulundurulmasıyla bu sorunların aşılması mümkün olacaktır. Bu bağlamda, müzik dersine yönelik olarak veli ve okul idarelerinin tutumunun müzik dersinin kalitesi ve niteliğini doğrudan etkilemekte olduğu düşünülmektedir.

Yapılmış çalışmalar incelendiğinde veli ve okul idarelerinden kaynaklı sorun yaşadıklarını belirten müzik öğretmenlerinin azımsanmayacak sayıda olduğu görülmektedir. Bu çalışmalardan Saruhan ve Deniz'in, (2011) temel eğitim ikinci kademe öğrencilerinin müzik dersi tutumlarını incelediği araştırmanın sonuçları dikkat çekicidir. Saruhan ve Deniz, (2011) yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin sınıf düzeylerinin artmasıyla birlikte müzik dersini daha az önemsedikleri sonucu, öğrencilerin son sınıfa yaklaştıkça ülkenin eğitim anlayışından kaynaklı olarak üzerlerine binen sınav baskısının başka bir deyişle akademik başarı beklentisinin müzik dersine olan ilgiyi azalttığı şeklinde yorumlanabilir. Eldeki araştırma sonuçlarına göre müzik öğretmenlerinin 8. sınıf öğrencileri ile müzik dersi yapmakta zorlandıkları, öğrencilerin daha çok test çözmek isteyerek dersi işlemek istemediklerine yönelik sonuçlar Saruhan ve Deniz' in araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Bir başka çalışmada Çetinkaya, (2017) velilerin müzik dersine önem vermemelerinin sebebini, çocuklarıyla birlikte yaşadıkları sınav kaygısının olduğu ayrıca veli ve sosyal çevrelerinin dinledikleri müziklerinde başka bir ifade ile müziğe bakış açılarının okul müzik dersine verilen önemi etkilediği şeklinde belirtmiştir. Şahin ve Toraman, (2014) öğrenci ve velilerin müzik dersine yönelik tutumlarını inceledikleri çalışmanın sorunlar kısmında, öğrencilerin ifadesi ile "ailelerinin müzik sınavına çalıştıkları zaman boş ver onu matematik

çalış şeklinde kendilerine kızdığını ve müziği önemli görmedikleri” sonucu müzik dersine yönelik veli tutumunu özetler niteliktedir.

Okul müdürlerinin tutumlarına yönelik Burdur ve Isparta illerinde yapmış olduğu kapsamlı araştırmada Gün, (2009) müzik sınıfı sağlanması, müzik dersini önemseme ve öğrencilerin müzik alanına yönlendirilmesini sağlamada orta düzeyde karşıladıkları bu tutumlarında veli ve öğrencileri etkilediği sonucu ile paylaşılan diğer araştırma sonuçları eldeki araştırmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca Nouri ve Farsi' nin (2018) gerçekleştirdiği araştırmanın sonucunda, fen ve matematik gibi derslerin daha önemli görülmesinden kaynaklı olarak sanat derslerine gereken önemin verilmediği sonuçları ülkemizde yaşanan sorunlara benzer niteliktedir. Yine eldeki araştırma sonucu ile benzer bir sonuç, Demirtaş ve Akar Vural'ın, (2021) pandemi döneminde ortaokul müzik öğretmenlerinin neler yaşadıklarına yönelik yapmış oldukları çalışmada, velilerin uzaktan eğitim sürecinde önceliği matematik ve fen gibi ana branş derslerine vermiş olduğu, çocuklarının müzik dersine girmese de olur şeklinde tavır içinde oldukları, okul genelinde müzik dersine katılan öğrenci sayısının %5-10 aralığında kaldığı sonuçlarını elde etmeleri, müzik dersinin çevrim içi veya yüz yüze her koşulda önemsiz bir ders olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır.

Müzik eğitimi için öğretim programının önemi elbette bilinmektedir. Ancak, öğretim programlarının uygulayıcıları olmadan bu sürecin başarıya ulaşması mümkün olmamaktadır. Tasarlanan ve uygulamaya başlanan müzik öğretim programları ne kadar anlaşılmaktadır? Müzik öğretmenleri ile gerçekleşen sohbetlerde öğretim programlarına yönelik okuryazarlık kavramı üzerine fikir sahibi olmadıkları görülmüştür. Halbuki birçok müzik öğretmenin program okuryazarı olduğunu fakat bunun farkında olmadığını gözlemlerimiz sonucunda görmüş bulunmaktayız. Gerçekleşen sınıf içi gözlemlerde müzik öğretmenlerinin bir program okuryazarı gibi davrandıkları, mevcut duruma, öğretim ortamına, materyal eksikliklerine, ders saatlerinde yaşadıkları sorunlara, kazanım sayılarının fazla önerilen sürelerin yetersiz oluşuna kendilerine has teknikler geliştirerek en aza indirme çabası içinde oldukları bununla birlikte yöntem ve tekniklerini belirlerken öğrenciye, sınıf mevcuduna ve konuya uygun olmasına özen gösterdikleri gözlemlenmiştir. Buna rağmen, gerçekleştirilen sohbetlerden elde edilen sonuçlarda görülmüştür ki müzik öğretmenleri program okuryazarlığı kavramı hakkında bilgi sahibi değildir ve fakültede aldıkları dört yıllık eğitim üzerinden mesleklerini devam ettirmektedirler. Kendilerini güncellemedikleri, alanlarında

yeni yöntem ve teknikleri araştırmadıkları ve en önemlisi müzik öğretim programını okumadıkları bu sebeple de uygulamada sorunlar yaşadıkları görülmüştür.

Ortaokul müzik öğretim programını inceleyen bir müzik öğretmenin yaşadığı sorunların birçoğunun daha nitelikli ve kaliteli eğitim kaygısından kaynaklandığını göreceği söylenebilir. Halbuki öğretim programının hedefleri açık bir şekilde müzikal bilgi, yaratıcılık, estetik, sevgi, paylaşım, milli birlik farkındalığı, bölge, ulusal ve uluslararası müzik farkındalığı yaratma gibi ulaşılmaması mümkün hedeflerden oluşmaktadır. Görülen o ki müzik öğretmenlerinin birçoğu öğretim programının hedeflerine ulaşmaktayken kendilerinin hedeflere ulaşamadığı yönünde algılarının olduğudur. Buradaki sorunun program okuryazarlığı boyutunda olduğu söylenebilir.

Nacakcı, (2010) müzik öğretmenlerinin yeni ilköğretim müzik dersi öğretim programına ilişkin görüşlerini ve programı uygulama yöntemlerinin belirlenmesi üzerine gerçekleştirdiği araştırmasında, programların uygulanmasındaki en önemli unsurlardan birisinin öğretmenin kendisi olduğu, öğretmenin sınıf içinde uyguladığı etkinliklerin öğretimin kalitesini ortaya koymadaki önemine vurgu yapmış ve araştırma sonucunda öğretmenlerin programları uygularken yapılandırmacı yaklaşımdan ziyade geleneksel yöntemlerle devam ettiklerini bu sebeple de programların etkililiğini sağlayamadıklarını ortaya koymuştur. Nacakcı' nın araştırma sonuçları ile eldeki araştırmanın sonuçları örtüşmektedir. Birgül Demir ve Nacakcı' nın, (2019) birlikte gerçekleştirdikleri araştırmada ise müzik öğretmenlerinin kendilerini güncellemedikleri, alandaki yenilikleri takip etmediklerine yönelik sonuçları yapılan araştırmayla benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin program okuryazarlıklarına yönelik yeterlilik düzeylerinin bir incelemesini gerçekleştiren Kahramanoğlu, (2019) ilkokul ve ortaokul düzeyinde görev yapmakta olan öğretmenlerin program okuryazarlık düzeylerinin orta derecede olduğu, öğretmenlerin, programlara eleştirel değerlendirme yapabilme, programın felsefesini kavrayabilme, ülke planlaması ile programlar arasındaki bağlantıyı fark edebilme ve programlarda yer alan öğrenme psikolojilerini açıklayabilme yönünden düşük düzeyde program okuryazarı oldukları sonuçlarına ulaşmışlardır. Eldeki araştırma sonuçları ile örtüşen bu sonuçlar ışığında, 21. yüzyıl öğretmen becerileri çerçevesinde bilgi okuryazarlığının öğretmenler tarafından dikkate alınmasının, programların daha nitelikli uygulanmasında önemli olduğu düşünülmektedir.

Müzik eğitiminin bir diğer önemli unsuru da fakültelerdir. Fakültelerin müzik eğitimi bölümlerinde verilen eğitimin niteliği mezun olacak müzik öğretmen adayları yoluyla ülke çapındaki müzik derslerinin de niteliğini doğrudan etkilemektedir. Fakültede verilen müzik eğitiminin kalitesi kadar, eğitim bilimleri ve program okuryazarlığının da en üst düzeyde müzik öğretmen adaylarına aktarılması önemlidir. Yetişen neslin, yarının müzik öğretmenleri olarak ülkenin dört bir yanında müzik öğretimini gerçekleştirecek olmaları dolayısıyla bir anlamda müzik dersi niteliğini fakülte müzik eğitiminden başlayarak değerlendirmek daha doğru olacaktır. Bu bağlamda, yapılan çalışmada müzik öğretmenlerinin fakülte müzik eğitiminin niteliğinin artırılmasının gerektiği yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Çetinkaya, (2017) yapmış olduğu araştırmasında, müzik öğretmenlerinin genel olarak alan bilgilerini yeterli olduğu ancak lisans eğitiminde Batı müziği veya Türk müziği ağırlıklı eğitim almalarından kaynaklı olarak program içeriğindeki şarkılara eşlik etmede zorlandıkları sonuçlarına ulaşmıştır. Bu sonuç, müzik öğretmenlerinin lisans eğitimi sırasında ilköğretim müzik öğretim programından kopuk bir şekilde müzik eğitimi alarak yetiştirildiklerini ortaya koyar niteliktedir. Ayrıca Birgül Demir ve Nacakcı, (2019) müzik öğretmenlerinin en çok lisans öğretim programlarından kaynaklı Türk müziği içeriğine yönelik sorun yaşadıklarını belirtmektedirler. Birgül Demir ve Nacakcı (2019) ve Çetinkaya'nın, (2017) ortaya koymuş oldukları sonuçlar eldeki araştırmanın sonuçları ile örtüşmektedir.

Fakülte müzik eğitimcileri, 2018 yılında fakülte müzik öğretim programının değişikliğe uğradığını belirttikleri sohbetlerimizde, öğrencilerin artık program okuryazarlığı konusunda sorun yaşamayacaklarını düşündükleri bunun sebebinin ise fakülte öğretim programlarına bu yönde bir ders eklenmiş olması olarak belirtmektedirler. Bu çok sevindirici bir durum olmasının yanında, araştırmamızın sonuçlarını da doğrulayan bir gelişmedir. Ayrıca fakülte müzik eğitimcileri eski programlara göre yeni uygulamaya konulan fakülte müzik öğretim programında Türk müziğine yönelik daha fazla eğitimin yer aldığını belirtmektedirler. Bu gelişmenin bugüne kadar müzik öğretmenlerinin Türk müziği kaynaklı yaşadıkları sorunların ileride yaşanmayacak olması için atılmış bir adım olduğu düşünülmektedir.

Fakülte müzik eğitimcileri, yapılan bir değişiklik ile öğretmenlik mesleği uygulamasının önceki programlara göre daha verimli hale getirildiğini fakat bu verimin

MEB'den kaynaklı sorunlar sebebiyle düşmekte olduğunu belirttikleri görülmektedir. Fakülte müzik eğitimcilerine göre, öğretmenlik uygulaması için alana gönderilen müzik öğrencileri genelde aynı tür okullara gönderilmekte ve sosyoekonomik çevre çeşitliliğini deneyimlemelerinin imkânı sağlanmamaktadır. Ayrıca okullara gönderilen müzik öğretmen adaylarına yönelik yönergede uygulama öğretmeni başına dört (4); ders başına ise iki (2) öğrenciyi geçmeyecek (MEB, 2018) şekilde olmasına rağmen, 2021 yılında güncellenerek tanımlar madde 4 ve (n) bendinde bir uygulama öğretmenin en fazla altı (6) öğrenciyi rehberlik yapabileceği (MEB, 2021a) şeklinde değiştirilmesi, müzik öğretmenlerinin gerçekleştireceği uygulama rehberliğinin kalitesini ve niteliğini de doğrudan etkilediği için öğretmenlik mesleği uygulamasının veriminin düşürülmekte olduğu bizzat görüşme yapılan alan uzmanları ile araştırmacı tarafından yaşanmaktadır.

Son olarak Fakülte ve MEB iş birliğinin yeterli düzeyde olmadığı yönündeki sonuçların, sadece üst kurum anlamında değil eğitici ve öğretmenler arası iş birliğinin de yüksek düzeye çıkartılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Alanda öğrenim gören gelecek nesillerin yetişmesinde her iki kurumunda sorumluluğunun büyük olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda MEB, (2021) YÖK ile gerçekleştirdiği protokoller ile iş birlikleri arttırılmış, öğretmen adayları, aday öğretmenler hatta öğretmen ve okul yöneticilerinin eğitimine yönelik çalışmaların yapılması planlanmıştır. Buna ilave olarak MEB, (2021) tarafından öğretmenlik mesleğinin niteliğinin arttırılması için tezli ve tezsiz yüksek lisans programlarının planlanmakta olduğu yönündeki açıklamanın eğitimin kalitesinin arttırılmasına yönelik atılan adımlar olduğu düşünülmektedir. Ancak, öğretmenlik mesleğinin niteliği ancak eğitim bilimi üzerine yapılacak çalışmalar ile mümkündür. Bir öğretmenin alanı ve eğitim bilimleri dışında yapacak olduğu yüksek lisansın ne gibi bir faydasının olacağı merak konusudur. Her ne kadar protokol imzalanmış olsa da kendi bulunduğum bölgede müzik alanına yönelik olarak fakülte ile MEB arasında öğretmenlik mesleğinin geliştirilmesi konulu herhangi bir girişimin olmadığını söylemek mümkündür. Yapılan görüşmeler esnasında fakülte müzik eğitimcilerinin de bu iş birliğinin mutlaka sağlanmasının gerekli olduğu yönündeki görüşleri de alanda henüz böyle bir iş birliğinin yapılmaya başlanmadığını gösterdiği söylenebilir.

4. BÖLÜM

Bu bölümde, araştırma sonuçlarından elde edilen temalar Eisner'in Eğitsel Eleştiri Modelinin "Temalaştırma" boyutu çerçevesinde sunulmaktadır.

4. EĞİTSEL ELEŞTİRİ: TEMALAŞTIRMA

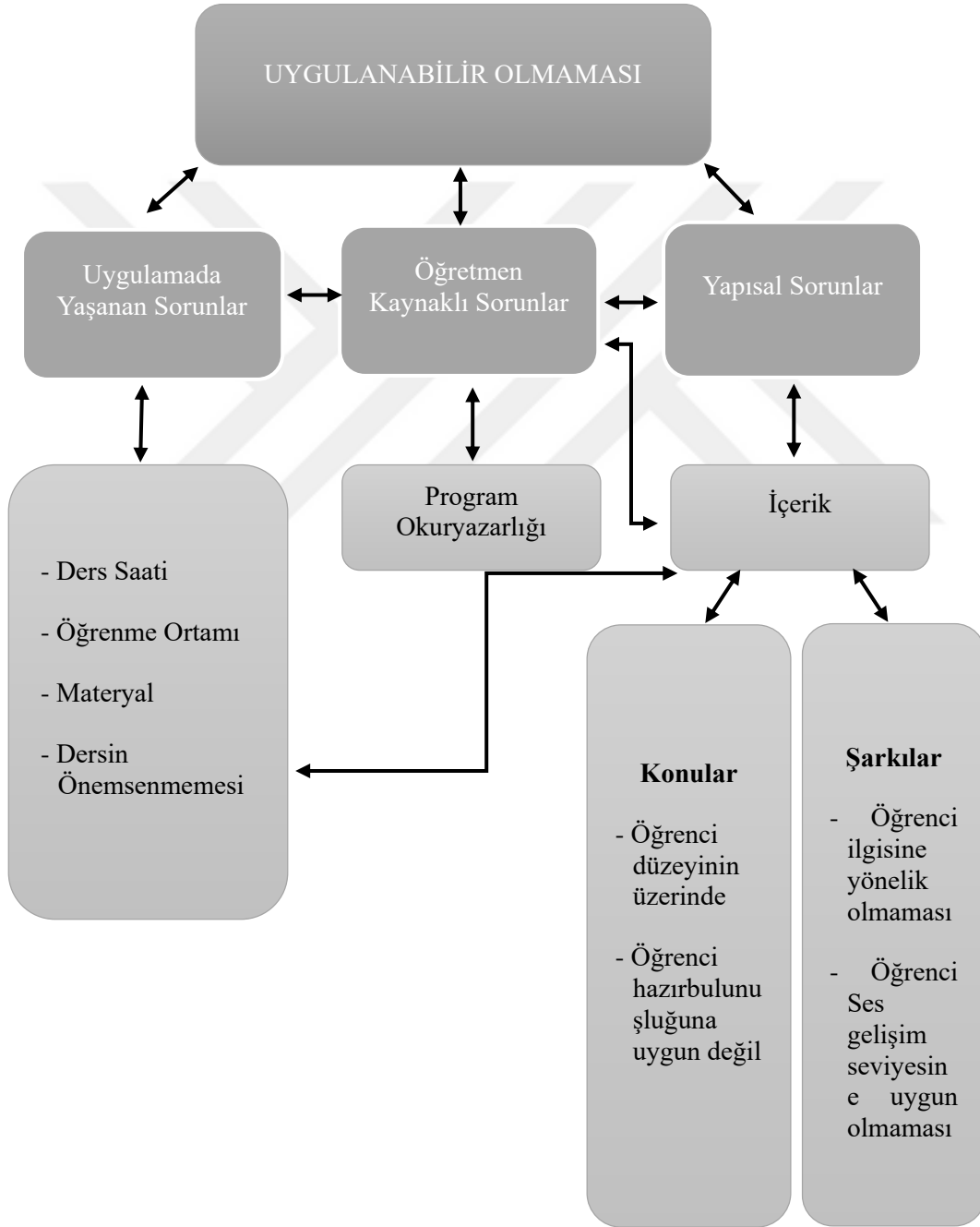
Eisner' a göre Eğitsel Eleştirinin sonunda asıl amacın okuyucuda farkındalık yaratmak olduğunu önceki bölümlerde açıklamıştık. Bu bağlamda, elde edilen araştırma sonuçlarını incelediğinizde tekrar eden durumların varlığı göze çarpmaktadır. Araştırma sonunda tekrar eden durumların temalar oluşturarak açıklanması bu bölümün temel amacıdır. Her okul, sınıf, öğretmen, öğrenci veya kitap yalnızca kendisinin özelinde değil aynı zamanda daha büyük bir resimde parçalarını taşır ki bir anlamda ortaya konan durum, kendisinin de ötesinde daha büyük bir durumla ilgili olabilmektedir (Eisner, 2017). 2018 yılında yenilenen ortaokul müzik öğretim programlarının değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan temalar Şekil 4.1' de gösterilmektedir.

Şekil 4.1. Temalaştırma

Ortaokul müzik dersi öğretim programı hem yapısal hem de uygulamada sorunlar içermektedir. Bu sorunların başında programın kazanım sayılarının fazla olması, hedeflerin uygulanabilirliğini etkileyen; ders saati, materyal, öğrenme ortamı (müzik sınıfları) gibi sorunların çözülememiş olması gelmektedir. İçerik ile ilgili en önemli sorunların, konuların öğrenci düzeyi ve hazırbulunuşluğuna, şarkıların da öğrenci ilgisi ve ses gelişim seviyesine

uygun olmaması yönünde olduğudur. Ayrıca öğretim programının uygulanmasında, müzik dersine yönelik eğitim sisteminin yapısından kaynaklı olarak gerek velilerin gerekse okul idarelerinin dolayısıyla da öğrencilerin önemsiz bir ders olarak yaklaşması ciddi bir sorun olarak göze çarpmaktadır. Son olarak müzik öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeylerinin yeterli olmaması yine müzik öğretim programının uygulanmasında yaşanan sorunların temelinde yer almaktadır. Elde edilen temaların birbiriyle olan ilişkisi Şekil 4.2’ de gösterilmektedir.

Şekil 4.2. Temaların İlişkisel Tasarımı

4.1. Sonuç ve Öneriler

Yapılan araştırmanın sonuçların incelediğimizde, müzik öğretim programlarının işlevsel, bazı durumlarda esnek, öğretmenlere rehber niteliğinde olmasına rağmen, uygulanmasında yaşanan sorunların olduğu görülmektedir. Uygulamada yaşanan sorunların işaret ettiği en önemli sorunun; toplumun sanat ve müziğe bakış açısından kaynaklandığı söylenebilir. Eğitim sisteminin yapılandırmacılık temelinde olmasına rağmen uygulamada bunun gerçekleştirilememesi bir anlamda sorunların çözüme kavuşmasında da engel oluşturmaktadır. Gelecek kaygısı ile daha çok kazanç odaklı girişilen yarışta çocuklarımızın kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim alarak ileride hem mutlu olacakları bir işi yapmalarının hem de yetenekleri doğrultusunda mesleklerinde en iyisini yapmalarının önü kesilmektedir. Tüm bu yaşanan sorunların, ülkemizde müzik derslerinin okul öncesi dönemden başlayarak müzikal bir felsefe temeline oturtulamamış olmasının yanında sınav odaklı gerçekleştirilen eğitim sisteminden kaynaklı olduğu söylenebilir.

Elde edilen sonuçlara göre, sosyoekonomik düzey farklılıklarının devlet okullarında tek başına bir anlam ifade etmediği, özel okullar ile devlet okulları arasında anlamlı bir farkın öğrenme ortamı ve materyaller açısından olduğu söylenebilir. Ancak, özel okullarda, öğretim programının tamamen yok sayılarak daha çok ticari amaç ile öğrencilere çalgı eğitimi verildiği, müziksel algı ve bilgilenme, müzik kültürü, müziksel yaratıcılık ve dinleme-söyleme etkinlikleri gibi öğretim programının öğrenme alanlarının kazanımlarına yönelik derslerin işlenmediği, bunun yanında kendi programlarını da tasarlamak yerine zümre toplantılarında aldıkları belli başlı kararlar ve çalgı eğitimi için kullanılan çalgı metotları üzerinden bir plan oluşturduklarına yönelik durumlar yapılan görüşme ve gözlemler sonucunda elde edilmiştir.

Devlet okullarında (düşük, orta ve yüksek) öğrenme ortamı, materyal ve ders saati gibi sorunlar yaşanırken, özel okullarda öğrenme ortamı ve materyal yönünden son derece modern ortamların olduğu elde edilen sonuçlardan bazılarıdır. Bunun yanında belki de en önemli sorunlardan birisinin, öğrencilerin ortaokul düzeyinde hazırbulunmuşluklarının olmamasından kaynaklandığı söylenebilir. Bunun sebebinin ise, okul öncesi dönemden itibaren belli bir plan çerçevesinde sanat ve müzik eğitiminin verilemiyor olmasıdır. Ülke çapında köklü bir sanat eğitimi için okul öncesi dönemden başlayarak alan uzmanları rehberliğinde sanat derslerinin verilmesinin atılacak en doğru adım olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada elde edilen bir diğer sonucun, öğretmenlerin program okuryazarı olmadıkları yönünde olduğudur. Alanda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerinin mevcut koşullara uyum sağlarken mesleklerinde ilerleme kaydetmedikleri diğer bir deyişle kendilerini güncelleyemedikleri söylenebilir. En iyi öğretim programlarını tasarladığımızda dahi, programın uygulayıcılarına nitelikli eğitimlerin verilmemesi başka bir ifade ile müzik öğretmenlerinin programları nasıl uygulayabileceklerine yönelik yeterli eğitimin verilmemesi sonucunda elbette programların uygulanamaması gibi sorunlar karşımıza çıkmaya devam edecektir. Burada belki de en önemli sorumluluk fakültelere düşmektedir. Fakülte öğretim programları ile MEB öğretim programlarının birlikte tasarlanması, içerikleri üzerine tartışmalar yapılması, fakülte müzik eğitimcileri ile müzik öğretmenleri arasında ciddi eğitim iş birliklerinin yapılması bu sorunu ortadan kaldıracak adımlardan bazıları olabilir.

Ülke genelinde bir müzik kültürü oluşturmanın önemi her koşulda ortaya çıkan en önemli sonuçtur. Gerek okul öncesi dönemden başlayarak gerekse fakültelerde verilen eğitimler yoluyla, müzik kültürü ve felsefesinin oluşturulmasına yönelik çalışmaların hızla yapılmasının gerekliliği ortadadır. Bu amaçla çalışıldığında, müzik öğretmenlerinin değersizleştirilmesi ve müzik dersinin önemsiz görülmesi gibi durumların kendiliğinden ortadan kalkacağı görünen bir gerçektir.

Tüm bunların yanında, müzik öğretmenlerinin okullarında bulunan yetenekli öğrencilerini güzel sanatlar liselerine hazırlamalarının dahi önüne geçilmektedir. Çalgı eğitimi verilebilmesi için öğretim programında belirtilen kurs açmak sureti ile bu eğitimin yapılması neredeyse imkansızdır. Çünkü destekleme ve yetiştirme kursları müzik eğitimine kapatılmış ve daha az ek ders ücreti ile müzik öğretmenlerinden eğitim vermesi beklenmektedir. Tek sorumluluğu meslekleri olmayan müzik öğretmenlerinin daha yüksek ücretler karşılığında özel derslere yönelmesi okulda bulunma sürelerini etkilemekte ve ders dışı etkinliklerde bulunmamalarına yol açmaktadır. Bu sebeple, müzik dersinin diğer ana branş olarak belirlenen (Matematik, Türkçe, Sosyal bilgiler vb.) derslerden ayrı tutulmaması ve destekleme ve yetiştirme kurslarında tekrar yer alması sağlanmalıdır.

Müzik dersi öğretim programının yapısı incelendiğinde en büyük sorunun içerikten kaynaklandığı görülmektedir. Programda belirtilen kazanımların öğrencilerin hazırbulunuşluklarına ve düzeylerine yönelik tasarlanmadığı elde edilen katılımcı görüşleri ile ortaya konmaktadır. Ayrıca müzik dersi içeriklerinin öğrencinin ilgisine yönelik

olmaması, gerçek yaşamdan örnekleri barındırmaması, şarkı seçimlerinin yine öğrencinin ilgisi ve özellikle ses gelişim seviyeleri bir anlamda gelişim özellikleri dikkate alınmadan hazırladığı görülmektedir. Bu bağlamda, öğretim programının içerik düzenleme yaklaşımlarının dikkate alınarak yeniden tasarlanmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

Özetle; öğretim programının etkili olabilmesi için, iyi tasarlanmış bir öğretim programından ziyade o programın uygulanabilir şekilde düzenlenmesi önemlidir. Program hedeflerinin uygulanabilirliği, kazanım ve içerik ile doğrudan ilişkilidir. İçeriğin, öğrenci hazırbulunuşluklarına uygun şekilde hazırlanması, öğrencinin ilgi ve gelişim düzeylerinin göz ardı edilmemesi, kazanımların hedeflere uygun şekilde düzenlenmesinin yanında, kazanımlara ulaşabilmede ders saatleri, öğretim ortamı, materyal, sınıf mevcutları gibi birçok unsurunda programların uygulanmasındaki önemi görülmektedir. Yetiştirdiğimiz müzik öğretmen adaylarına verilen nitelikli ve kaliteli eğitimin onları bir öğretmen olmaya hazırlamak olduğu unutulmamalı ve öğretmen yeterlilikleri en üst derecede kazandırılmalıdır.

Müzik öğretmenlerinin yeterli hazırbulunuşluğa sahip olmayan öğrencilerini, müzik sınıflarından uzak, yetersiz süre, nitelikli olmayan materyaller ve öğrenciye düzeyinin üzerinde belirlenen ders içeriklerine rağmen, öğretim programında belirtilen kazanımlara ulaştırabilme çabası içinde oldukları görülmektedir. Yaşanan tüm bu sorunların sonucunda, müzik dersinin eğitsel değerinin olumsuz etkilendiği ve nitelikli müzik eğitiminin verilemediği söylenebilir.

Peki tüm bu sonuçlara yönelik neler yapılabilir? Önerilerimiz şu şekildedir:

- MEB, Fakülte iş birliği ile fakültelerin 1. sınıflarından itibaren okullarda gözlem yapılacak şekilde düzenlemelerin yapılması önerilebilir. Bu şekilde, müzik öğretmen adaylarının fakülte öğrenimleri boyunca alan ile ilişki içinde olması dolayısıyla mesleğe yönelik ayrıntıları yerinde incelemesi ve mesleki farkındalığının erken oluşturulması sağlanabilir.
- Müzik öğretmenleri ve fakülte müzik eğitimcileri arasında eğitim iş birliği sağlanmalıdır. Alan uzmanları ile müzik öğretmenlerinin, özel müzik öğretim yöntemlerine yönelik etkinlikleri tasarlayıp geliştirebilecekleri eğitim ortamlarının yaratılması önerilebilir.

- Müzik öğretmenlerinin öğretim programlarına yönelik okuryazarlıklarının artırılması için nitelikli ve alan uzmanları tarafından verilecek eğitimlerin tasarlanması önerilmektedir. Öğretim programlarının yenilenmesinde bu eğitimlerin EPÖ (Eğitim Programları ve Öğretim) alan uzmanları tarafından verilmesi, müzik öğretmenlerinin programlara yönelik okuryazarlık düzeylerinin artırılmasına daha büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- Okul öncesi dönemden itibaren müzik kültürü ve müzik felsefesi yaklaşımı belirlenmeli ve uygulanmaya başlanmalıdır. Buna ancak alan uzmanlarının okul öncesi dönemden itibaren derslere girmelerinin sağlanması ile ulaşılabilir. Bu bağlamda müzik öğretmenlerinin okul öncesi dönemden itibaren müzik derslerine girmesi yaşanan sorunların önüne geçilmesi açısından önemlidir.
- Okulların fiziki şartları iyileştirilmeli, müzik alanına bütçe ayrılmalıdır. Her okulda standart kalitede müzik sınıfları oluşturulmalı, nitelikli materyaller sağlanmalı ve sınıf mevcutları azaltılmalıdır ayrıca her okulda mutlaka bir piyano olmalıdır.
- Okullarda seçmeli müzik dersleri seçimi yapılırken, ders seçimlerini okul idarelerinin yapmasının önüne geçilmelidir. Yetenekleri göz ardı edildiği için ilgi duymadıkları dersleri almak zorunda kalan öğrencilerin, ders seçimlerinde ilgi duydukları ve yetenekleri üzerine uzmanlaşabilecekleri eğitimi almaları sağlanmalıdır. Aksi halde seçmeli dersler amacına ulaşamamakta ve nitelikli eğitim gerçekleşmemektedir. Seçmeli derslerde öğrenci sayı sınırlaması müzik ve resim gibi derslerde kaldırılmalıdır. Okullarda yeteneği ölçüsünde bir öğrencinin dahi kazanılmasının önü açılmalıdır.
- Kazanım sayıları ile önerilen süreler uygulanabilir ölçülerde yeniden tasarlanmalı ve kazanımların niceliğinden ziyade niteliği üzerinde durulmalıdır.
- Müzik ders saatleri arttırılmalıdır. Teori ve uygulama olarak en az iki ders saatine çıkartılması önerilmektedir.
- Ek ders saat ücretleri arttırılmalı veya DYK kurslarının müzik derslerine yönelik açılabilmesinin önü açılmalıdır. Okullarda müzik öğretmenlerinin çalgı öğretimine yönelik kurs açmaları teşvik edilmelidir.
- Zümre toplantılarının niteliği okulun, ilçesinin ve İl genelindeki eğitimin bir yansımasıdır. Baştan savma yapılan zümre toplantıları eğitimin niteliğine yönelik

önemli bilgi vermektedir. Bu sebeple, zümre kararları MEB tarafından mutlaka değerlendirilmeli ayrıca yıl sonlarında İl zümrelerine dönüt vermelidir.

- Müzik dersine verilen önemin artmasına yönelik ülke çapında çalışmalar yapılmalı ve müzik öğretmenlerinin değersizleştirilmesinin önüne geçilmelidir.

Alanda çalışma yapacak araştırmacılara önerilerimiz:

- Çalışma kapsamına öğrenci velileri, okul idareleri ve müzik öğretmen adayları dahil edilebilir.
- Araştırma İl geneli, bölge ve ülke çapında yapılacak şekilde genişletilebilir.
- Sınıf öğretmenlerinin müzik dersine yönelik deneyimi araştırılabilir.
- Sınıf içi gözlemler her sınıf düzeyine yönelik ayrıca daha uzun süreli yapılabilir.

5. KAYNAKLAR

- Akar, H. (2018). Programın değerlendirilmesi. K. Gündoğdu (Çev.), *Program geliştirme* içinde (C. 8, s. 457). Ankara: Pegem Akademi.
- Akinoğlu, O. ve Doğan, S. (2012). Eğitimde Program geliştirme alanına yeni bir kavram önerisi: Program okuryazarlığı. *21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi* içinde . İstanbul.
- Aksu, C. (2014). Müzik Eğitimi ekseninde “Sanat eğitimi akımını” yeniden canlandırmak. *Sanat Dergisi*, (23), 1-7. 08.03. 2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pug/ataunigsfd/issue/2611/33612> adresinden alınmıştır.
- Aksu, C. (2018). *Cumhuriyet Dönemi örgün temel müzik eğitiminde müzik öğretim programları (1924-2017) ve müzik eğitiminde yapılandırıcılık* (1. bs.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Altınsoy, T. (2019). *5. sınıf Müzik eğitimi programının (2017) Stufflebeam'in bağlam-girdi-süreç-ürün (CIPP) modeli 'ne göre değerlendirilmesi (Mardin İli Örneği)*. (Yayımlanmamış araştırma). Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Arıcı, İ. (2011). *2006 İlköğretim müzik programının uzman ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış doktora). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Atatürk. (1934a). T.B.M.M. Zabıt Ceridesi IV. Dönem 1. Yasama Yılı Konuşması. *Millet Meclisi Tutanak Dergisi*, 25, 4. 10.03.2022 tarihinde <https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d04/c025/tbmm04025001.pdf> adresinden alınmıştır.
- Atatürk. (1934b). Atatürk'ün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin IV. Dönem 4. Yasama Yılı Açış Konuşması. *Millet Meclisi Tutanak Dergisi* D. IV, C.25, Sa. 3. 07.02.2022 tarihinde https://www5.tbmm.gov.tr/tarihce/aturk_konusma/4d4yy.htm adresinden alınmıştır.
- Avcı, A. (2019). Müzik Dersinde karşılaşılan sorunlara ilişkin müzik öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies Educational Science*, 14(6), 2841-2855. 10.10.2021 tarihinde <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TXpjMU5EVTBOQT09/muzik-dersinde-karsilasilan-sorunlara-iliskin-muzik-ogretmenlerinin-goruslerinin-incelenmesi> adresinden alınmıştır.

- Aydın, M. (2013). Beş Nitel Araştırma Yaklaşımı. M. Bütün ve S. Beşir Demir (Çev.), *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni* içinde (3. baskıdan çeviri.). Ankara: Siyasal Kitapevi. 10.09.2021 tarihinde https://kupdf.net/download/john-w-creswell-nitel-aratrma-yntemleripdf_5ad301dde2b6f5b9349ed763_pdf adresinden alınmıştır.
- Aygören, F. ve Er, K. O. (2019). *Eğitimde program değerlendirme sınıflamalar-modeller* (3. bs.). Ankara: Pegem Akademi. 21.11.2021 tarihinde www.turcademy.com adresinden alınmıştır.
- Aytaç, K. (2006). *Çağdaş eğitim akımları-(Yabancı Ülkelerde)* (1. bs.). Ankara: Mevsimsiz Yayınları.
- Azılıoğlu, Ö. (2019). *Ortaokul 5. sınıf kademesinde derse giren müzik öğretmenlerinin müzik dersi öğretim program uygulamalarına yönelik karşılaştıkları problemler.* (Yayımlanmamış yüksek lisans). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Babadağ, G. (2020). Cumhuriyet Dönemi ilkokul programları. M. Gültekin (Ed.), *Müzik Dersi öğretim programı* içinde (1. bs., ss. 472-516). Ankara: Pegem Akademi. 27.12.2022 tarihinde <https://www.turcademy.com/tr> e kitap adresinden alınmıştır.
- Bacanak, A. (2013). Veri analizi ve sunumu. M. Bütün ve S. Beşir Demir (Çev.), *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* içinde (3. baskıdan çeviri.). Ankara: Siyasal Kitapevi. 25. 01. 2022 tarihinde https://kupdf.net/download/john-w-creswell-nitel-aratrma-yntemleripdf_5ad301dde2b6f5b9349ed763_pdf adresinden alınmıştır.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 426-438. doi:10.31592/aeusbed.598299 03.01.2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/898942> adresinden alınmıştır.
- Beyaztaş, D. İ., Kaptı, S. B. ve Senemoğlu, N. (2013). An analysis of elementary school curricula since the foundation of republic of Turkey. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 46(2), 319-344. 05.03.2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auebfd/issue/38379/445024> adresinden alınmıştır.

- Biber, N. (1986). *Türkiye’de Cumhuriyet Döneminde ortaokullarda uygulamaya konulan Müzik eğitim programlarının çağdaş program anlayışı bakımından incelenmesi ve değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans). Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bilirdönmez ve Karabulut. (2016). Sanat eğitimi süreç ve kuramları. *AKEV Akademi Dergisi*, 20(65), 343-355. 04.02.2022 tarihinde http://ekevakademi.org/Makaleler/918517173_16%20Koksal%20BILIRD%C3%96NMEZ-Necmettin%20KARABULUT.pdf adresinden alınmıştır.
- Birgin, O. (2013). Geçerlik ve değerlendirme standartları. M. Bütün ve S. Beşir Demir (Çev.), *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni* içinde (3. baskıdan çeviri.). Ankara: Siyasal Kitapevi. 04.04.2022 tarihinde https://kupdf.net/download/john-w-creswell-nitel-aratrma-yntemleripdf_5ad301dde2b6f5b9349ed763_pdf adresinden alınmıştır.
- Birgül Demir, Y. ve Nacakçı, Z. (2019). Müzik öğretmenlerinin 2017-2018 ortaokul Müzik Dersi programına yönelik görüşleri. *Fine Arts*, 14(1). 04.04.2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nwsafine/issue/42901/446615> adresinden alınmıştır.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Erkan Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). Örneklemeye yöntemleri. *eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (25. bs., ss. 81-103). Ankara: Pegem Akademi.
- Cohen, L., Manion, L. ve Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th ed.). London ; New York: Routledge.
- Coşkun, Y. D., Cumaoğlu, G. K. ve Seçkin, H. (2013). Bilgisayar öğretmen adaylarının bilişim alanıyla ilgili okuryazarlık kavramlarına yönelik görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 10(1). doi:10/1/bilgisayar-ogretmen-adaylarinin-bilisim-alaniyla-ilgili-okuryazarlik-kavramlarina-yonelik-gorusleri/arid/555b1ad2-c343-4813
- Creswell, John., W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (3. bs.). Washington DC: Sage.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). Parameters of content analysis. *TED Eğitim ve Bilim*, 39(174). doi:10.15390/EB.2014.3412

- Çelik, K. (2018). *Ortaöğretim İngilizce Dersi öğretim programı'nın (2014) Eisner modeline göre değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans). 07.05.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden alınmıştır.
- Çetin, E. (2018). *7. Sınıf İngilizce öğretim programının Eisner eğitsel eleştiri modeline göre değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış araştırma). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Çetinkaya, Y. (2017). Ortaokul Müzik Derslerinde öğretmenlerin karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin görüşleri. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(11), 387-400. 28.05.2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inesj/issue/40052/476430> adresinden alınmıştır.
- Çuhadar, C. H. (2015). Atatürk'ün Müzik devrimi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(2), 19-30. 30.03.2022 tarihinde <https://www.researchgate.net/publication/331159404> adresinden alınmıştır.
- Çuhadar, C. H. (2016). Müzik ve Müzik eğitimi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 217-230. 11.11.2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/32036/350104> adresinden alınmıştır.
- Demirel, Ö. (2020). *Eğitimde program geliştirme-kuramdan uygulamaya* (29. bs.). Ankara: Pegem Akademi. 07.10.2021 tarihinde <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=79696> adresinden alınmıştır.
- Demirtaş, A. O. ve Akar Vural, R. (2021). Music education in the quarantine days: What did secondary school Music teachers live in the pandemic? *8th International Congress on Curriculum and Instruction Curriculum Studies in Life Long Learning* içinde (ss. 407-408). The 8th International Congress on Curriculum and Instruction (ICCI – EPOK), sunulmuş bildiri, Burdur: EPÖDER; Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi. 10.09.2021 tarihinde <https://icci-epok.maku.edu.tr/files/bildiri-kitabi.pdf> adresinden erişildi.
- Demirtaş, Z. (2018). Eğitimde program değerlendirme yaklaşımlarına genel bir bakış. *Sakarya University Journal of Education*, 756-768. doi:10.19126/suje.388616

- Dinç Altun, Z. ve Uzuner, F. G. (2018). Sınıf öğretmenlerinin Müzik öğretimine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(3), 1416-1432. 03.10.2021 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/330084474_SINIF_Ogretmenlerinin_Muzik_Ogretimine_Yonelik_Goruslerinin_Incelenmesi adresinden alınmıştır.
- Dinçer, S. (2018). Content analysis in scientific research: Meta-Analysis, Meta-Synthesis, and Descriptive Content Analysis. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 176-190. doi:10.14686/buefad.363159
- Donmoyer, R. (2014). Elliot Eisner's lost legacy. *American Journal of Evaluation*, 35(3), 442-452. doi:10.1177/1098214014537398
- Durmuş Temli, Y. (2018). Öğretimi değerlendirme. K. Gündoğdu (Ed.), *Developing the curriculum* içinde (1. bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- EACEA P9 Eurydice. (2009). Avrupa'da okullarda Sanat ve kültür eğitimi. Education, Audiovisual & Culture Executive Agency. 01.09.2021 tarihinde <https://doczz.biz.tr/doc/78301/avrupa-da-okullarda-sanat-ve-k%C3%BClt%C3%BCr-e%C4%9Fitimi---eacea?ysclid=15a5s2bzom26176806> adresinden alınmıştır.
- Eisner, E. ve Powell, K. (2002). Special series on Arts-based educational research: Art in science? *Curriculum Inquiry*, 32(2), 131-159. doi:10.1111/1467-873X.00219
- Eisner, E. W. (1979). *The educational imagination- On th design and evaluation of school programs*. New York; London: Macmillan Publishing Co., Inc; Collier Macmillan Publishers. 06.10.2021 tarihinde <https://daneshnamehicsa.ir/userfiles/files/1/10-%20The%20educational%20imagination%20by%20Eisner,%20Elliot%20W.pdf> adresinden alınmıştır.
- Eisner. (2017). *The enlightened eye: Qualitative inquiry and the enhancement of educational practice*. New York: Teachers College Press.
- Ekşi, G. (2019). Değerlendirmenin temel amacı, kullanımları ve kavramsal farklılıklar. M. K. Aydın ve B. Bavlı (Çev.), *Program değerlendirme alternatif yaklaşımlar ve uygulama rehberi* içinde , 1 (4. bs.). Ankara: Pegem Akademi. 07.12. 2021 tarihinde <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=76279> adresinden alınmıştır.

- Eyiol. (2019). *Ortaokul matematik uygulamaları öğretim programının Eisner' in eğitsel eleştiri modeline göre değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans). 08.10.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden alınmıştır.
- Goss, S. A. (2018). *The role and impact of engrossment for the caring Art teacher*. ProQuest LLC. (Yayımlanmamış d. dissertation). Nothers Illinois University, Proquest LLC.
- Göçer, G. (2020). *Bilişim teknolojileri ve yazılım dersi öğretim programının Eisner' in eğitsel eleştiri modeline göre değerlendirilmesi*. (Doktora). 10.11.2021 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden alınmıştır.
- Gözütok, F. D. (2003). Milli Eğitim Dergisi. *Milli Eğitim Dergisi*, (160). 01.10.2021 tarihinde https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/160/gozutok.htm adresinden alınmıştır.
- Gün, E. (2009). İlköğretim okulu müdürlerinin Müzik Dersine ilişkin yaklaşımları: Burdur ve Isparta İlleri Örneği. *Türkiye'de Müzik Eğitiminin Sorunları ve Çözüm Önerileri* içinde . 8. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, sunulmuş bildiri, On dokuz Mayıs Üniversitesi: On dokuz Mayıs Üniversitesi, Eğt. Fak. GSEB. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı. 17.09.2021 tarihinde https://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/samsun/E_Gun.pdf adresinden alınmıştır.
- Gündoğdu, K., Çelik, B., Altın, M. ve Şimşek, E. K. (2016). Uygulamalı Elektronik Pazarlama Dersi öğretim programının Eğitsel eleştiri modeline göre değerlendirilmesi: Adnan Menderes Üniversitesi Örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(3), 63-81. 02.10.2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/pub/adusobed/issue/27378/288164> adresinden alınmıştır.
- Gündüz, A. O. (2011). Atatürk ve Müzik Devrimi. *Anıtkabir Dergisi*, (41), 28-30. 07.10.2021 tarihinde https://www.academia.edu/13648767/Atat%C3%BCCrk_ve_M%C3%BCzik adresinden alınmıştır.
- Güven, A. K. (2019). *2018 Müzik Dersi öğretim programı 8. Sınıf kazanımlarının hedeflerine ulaşma düzeyinin Müzik öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans). Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzikoloji Sanat Dalı, Erzurum.

- İKSV. (2014). Türkiye’de Sanat eğitimini yeniden düşünmek. İKSV. 09.11.2021 tarihinde https://www.iksv.org/i/content/230_1_SanatEgitimi_2014.pdf adresinden alınmıştır.
- Kahramanoğlu, R. (2019). Öğretmenlerin öğretim programı okuryazarlığına yönelik yeterlilik düzeyleri üzerine bir inceleme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(65). doi:<https://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3495>
- Keskin, A. ve Korkmaz, H. (2017). Öğretmenlerin “Program okuryazarlığı“ kavramına yükledikleri anlam. 5. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresi, sunulmuş bildiri, Muğla, Türkiye.
- Khanipoor, F., Amini, M. ve Bazrafcan, L. (2017). Evaluation of educational program in the Master of Medical Education by Eisner’s educational connoisseurship and criticism model. *Journal of Education and Health Promotion*, 6, 55. doi:[10.4103/jehp.jehp_103_15](https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_103_15)
- Kılıç, I. (2016). Ortaokul öğrencilerinin Müzik ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(3). 17.09.2021 tarihinde <https://arastirmax.com/en/system/files/dergiler/116393/makaleler/5/3/arastirmax-ortaokul-ogrencilerinin-muzik-ile-ilgili-goruslerinin-incelenmesi.pdf> adresinden alınmıştır.
- Koroğlu, G. N. (2013). *İlköğretim ikinci kademedeki görev yapan Müzik Dersi öğretmenlerinin 2006 Müzik Dersi öğretim programı ile ilgili görüşleri ve karşılaştıkları sorunlar*. (Yayımlanmamış araştırma). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Kumral, O. (2010). *Eğitsel eleştiri modeli ile Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği öğretim programının değerlendirilmesi-Bir durum çalışması*. (Araştırma). 07.09.2021 tarihinde http://adudspace.adu.edu.tr:8080/jspui/bitstream/11607/745/3/orhan_kumral_tez.pdf adresinden alınmıştır.
- Kumral, O. ve Saracaloğlu, A. S. (2011). Eğitim programlarının değerlendirilmesi ve eğitsel eleştiri modeli* Evaluation of curricula and educational criticism model. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 1, 9. 07.09.2021 tarihinde https://www.academia.edu/31667205/E%C4%9Fitim_Programlar_%C4%B1n%C4%B1n_De%C4%9Ferlendirilmesi_ve_E%C4%9Fitsel_Ele%C5%9Ftiri_Modeli_Evaluation_of_Curricula_and_Educational_Criticism_Model_Pamukkale_%C3%9Cniversitesi adresinden alınmıştır.

- Little, D. (2010, 1 Mayıs). *Parents as partners in kindergarten and second grade literacy instruction: A Qualitative inquiry into student-Authored traveling books*. (D. Dissertation). 21.10.2021 tarihinde <https://digitalcommons.usu.edu/etd/662> adresinden alınmıştır.
- Mahoney, K. N. (2015). *Engaging young children in the Art museum: An educational criticism of an Art museum summer class*. (D. Dissertation). 28.11.2021 tarihinde https://digitalcommons.du.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1390&context=etd&https_redir=1&referer= adresinden alınmıştır.
- Mala, N. (2011). Cumhuriyetten günümüze ilköğretim programlarının faydacı ve ilerlemeci ekole uygunluğu bakımından değerlendirilmesi. 27.11.2021 tarihinde <http://abakus.inonu.edu.tr/xmlui/handle/11616/4035> adresinden alınmıştır.
- MEB. (2018). Uygulama öğrencilerinin Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim öğretim kurumlarında yapacakları öğretmenlik uygulamasına ilişkin yönerge. MEB öğretmen yetiştirme ve geliştirme genel müdürlüğü. 15.10.2021 tarihinde https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_07/13135500_Yonerge.pdf adresinden alınmıştır.
- MEB. (2021a). Uygulama öğrencilerinin Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim öğretim kurumlarında yapacakları öğretmenlik uygulamasına ilişkin yönerge. *Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, (2767_Eylül_EK), 1049-1063. 15.10.2021 tarihinde <https://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/viewcategory/89> adresinden alınmıştır.
- MEB. (2021b). MEB ve YÖK arasında eğitimde iş birliği protokolü. resmi. 18 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.meb.gov.tr/meb-ve-yok-arasinda-egitimde-is-birligi-protokolu/haber/24100/tr?ysclid=13bizh6rye> adresinden alınmıştır.
- Mercin ve Alakuş, L. A. O. (2007). Birey ve toplum için Sanat eğitiminin gerekliliği. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (9), 14-20. 17.01.2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/pub/zgefd/issue/47960/606798> adresinden alınmıştır.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2. bs.). Thousand Oaks: SAGE Publications Ltd.

- Nacakcı, Z. (2010). Müzik öğretmenlerinin yeni ilköğretim Müzik Dersi öğretim programına ilişkin görüşleri ve programı uygulama yöntemlerinin belirlenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, (185). 15.02.2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/442807> adresinden alınmıştır.
- Nouri, A. ve Farsi, S. (2018). The current state of Arts education in Iran: A case study in two elementary schools using educational criticism. *International Journal of Art & Design Education*, 37(1), 125-136. doi:10.1111/jade.12151
- Nur Kale, M. (2018). *İlköğretim temel Müzik eğitim programundaki (5-6-7- ve 8. Sınıflar) (Orff-Kodaly-Dalcroze) Müzik öğretim yöntemlerinin uygulamasına yönelik öğretmen görüşleri*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli. 11.03.2022 tarihinde <http://acikerisim.pau.edu.tr:8080/xmlui/handle/11499/26447> adresinden alınmıştır.
- Öğülmüş, S. ve Özdemir, S. (1995). Sınıf ve okul büyüklüğünün öğrenciler üzerindeki etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2(2), 261-273. 21.03.2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10393/127176> adresinden alınmıştır.
- Özdemir, S. (2009). Eğitimde program değerlendirme ve Türkiye’de eğitim programlarını değerlendirme çalışmalarının incelenmesi (Curriculum evaluation in education and examination of the curriculum evaluation studies in Turkey). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6. 02.10.2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/pub/yyuefd/issue/13712/166017> adresinden alınmıştır.
- Özden Gevrek, G. (2019). *Güncellenen 2. sınıf İngilizce öğretim programının eğitsel eleştiri modeline göre değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans). 02.02.2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden alınmıştır.
- Özgül, İ. (2009). Türkiye’de ilköğretim Müzik Dersi öğretim programının çözümlenmesi (ss. 609-625). 38. ICANAS, sunulmuş bildiri, Ankara: ICANAS 38. International. 06.10.2021 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/330351882_TURKIYE'_DE_ILKOGRETIM_MUZIK_DERSI_OGRETIM_PROGRAMININ_C_OZUMLENMESI adresinden alınmıştır.

- Özköse, H., Arı, S. ve Çakır, Ö. (2013). Uzaktan eğitim süreci için SWOT analizi. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, (5), 16. 29.05.2022 tarihinde <https://www.yumpu.com/tr/document/view/52285142/uzaktan-egitim-sureci-icin-swot-analizi5-majer> adresinden alınmıştır.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & Evaluation methods* (3. bs.). London: SAGE Publications Ltd. 07.10.2021 tarihinde <https://aulasvirtuales.files.wordpress.com/2014/02/qualitative-research-evaluation-methods-by-michael-patton.pdf> adresinden alınmıştır.
- Posner, G. J. (2004). *Analyzing the curriculum*. McGraw-Hill, Inc.20.10.2021 tarihinde <https://jan.ucc.nau.edu/jf36/eci322/posner.pdf> adresinden alınmıştır.
- Sağır, Zahal ve Gürpınar, T. (2013). Cumhuriyet'in ilk yıllarında Müzikte modernleşme hareketleri ve Müzik politikaları (1923-1952). *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi Güzel Sanatlar*, 2(1), 71-89. 10.11.2021 tarihinde <https://docplayer.biz.tr/13682629-Cumhuriyet-in-ilk-yillarinda-muzikte-modernlesme-hareketleri-ve-muzik-politikalari-1923-1952.html> adresinden alınmıştır.
- Saruhan, Ş. ve Deniz, J. (2011). Temel eğitim II. kademe öğrencilerinin Müzik Dersine karşı tutumları. *İlköğretim Online*, 10(2), 695-702. 04.03.2022 tarihinde <http://ilkogretim-online.org.tr/> adresinden alınmıştır.
- Senemoğlu, N. (2020). *Gelişim öğrenme ve öğretme* (27. bs.). Ankara: Anı Yayıncılık. 08.12.2021 tarihinde <https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=74398> adresinden alınmıştır.
- Service, B. (2014). *Will the benefit equal the effort? An investigation into the personal significance of the changes signalled in a mandated curriculum to New Zealand secondary school teachers*. Victoria University of Wellington, Wellington. doi:10.13140/RG.2.2.20556.31365
- Shahidi, L., Vahidi, M., Mahram, B., Areshtanab, H. ve Zarghi, N. (2014). Professional identity development in nursing students: Eisner's evaluation model original Research. *Res Dev Med Educ*, 3(1), 39-46. doi:10.5681/RDME.2014.009

- Sheikhalipour, Z., Lotfi, M., Valizadeh, L. ve Virani, F. (2016). Critical appraisal of anesthesiology BSc program according to Eisner's connoisseurship and criticism model. *Iranian Journal of Medical Education*, 16, 537-551. 03.03.2022 tarihinde <http://ijme.mui.ac.ir/article-1-3916-en.html> adresinden alınmıştır.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2015). *Örnekleriyle eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Anı Yayınları.
- Şahin, A. ve Toraman, M. (2014). İlköğretim Müzik Dersine yönelik veli ve öğrenci görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 329-345. 17.03.2021 tarihinde <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TVRZM016RTFOUT09/ilkogretim-muzik-dersine-yonelik-veli-ve-ogrenci-gorusleri> adresinden alınmıştır.
- Şentürk, N. (2007). İlköğretimde Müzik eğitimi (Türkiye ve Nijerya örneği). *Müzik Kültürü ve Eğitimi* içinde (C. 2, s. 681). 38. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, sunulmuş bildiri, Ankara: ICANAS. 18.03.2022 tarihinde <https://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/%C5%9EENT%C3%9CRK-Nezihe-%C4%B0LK%C3%96%C4%9ERET%C4%B0MDE-M%C3%9CZ%C4%B0K-E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%C4%B0-T%C3%9CRK%C4%B0YE-VE-N%C4%B0JERYA-%C3%96RNE%C4%9E%C4%B0.pdf> adresinden alınmıştır.
- T.C. MEB IX. Millî Eğitim Şûrası. (1974). IX. Millî Eğitim şûrası. MEB. 02.02.2022 tarihinde https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165045_9_sura.pdf adresinden alınmıştır.
- T.C. MEB V. Millî Eğitim Şûrası. (1953). V. Millî Eğitim şûrası. MEB. 02.02.2022 tarihinde https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29164807_5_sura.pdf adresinden alınmıştır.
- T.C. MEB VI. Millî Eğitim Şûrası. (1957). VI. Millî Eğitim şûrası. MEB. 02.02.2022 tarihinde https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29164847_6_sura.pdf adresinden alınmıştır.
- T.C. MEB XII. Millî Eğitim Şûrası. (1988). XII. Millî Eğitim şûrası. MEB. 03.02.2022 tarihinde https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165252_12_sura.pdf adresinden alınmıştır.

- T.C. MEB XV. Millî Eğitim Şûrası. (1996). XV. Millî Eğitim şûrası. MEB. 03.02.2022 tarihinde https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165430_15_sura.pdf adresinden alınmıştır.
- T.C. MEB. (2006). İlköğretim Müzik Dersi öğretim programı (1-8. Sınıflar). Ankara MEB Yayını. 17.04.2022 tarihinde [https://www.sinifogretmeniyiz.biz/ilkogretim-Muzik-Dersi-1-8-Siniflar-ogretim-Programi\(Son-Hali\)-07.06.2007-dosya_indir-3462.asp](https://www.sinifogretmeniyiz.biz/ilkogretim-Muzik-Dersi-1-8-Siniflar-ogretim-Programi(Son-Hali)-07.06.2007-dosya_indir-3462.asp) adresinden alınmıştır.
- T.C. MEB. (2018). Müzik Dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7 ve 8. Sınıflar). Ankara MEB. 01.02.2022 tarihinde mufredat.meb.gov.tr adresinden alınmıştır.
- Talim ve Terbiye Kurulu. (2020). *Öğretim programlarını değerlendirme raporu* (Değerlendirme raporu) (s. 361). Ankara: T.C. Millî Eğitim Bakanlığı. 17.04.2022 tarihinde http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_08/24113242_ogretimprogramlari_dr.pdf adresinden alınmıştır.
- TDK. (2022). Türk Dil Kurumu. Türk Dil Kurumu. 07.04.2022 tarihinde <https://sozluk.tdk.gov.tr/> adresinden alınmıştır.
- Thompson, M. (2019, 1 Ağustos). *An inquiry into the internationally minded curriculum*. (D. Dissertation). 16.03.2022 tarihinde <https://digscholarship.unco.edu/dissertations/584> adresinden alınmıştır.
- Toraman, M. (2013). *Müzik öğretmenlerinin ilköğretim programında yer alan Müzik Derslerine yönelik görüşleri üzerine nitel bir araştırma*. Pamukkale Üniversitesi, Denizli. 17.10.2021 tarihinde <http://acikerisim.pau.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11499/349/Mehtap%20TORAMAN.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden alınmıştır.
- Türkmen, E. F. (2020). *Ortaokul Müzik öğretim programlarında Müziksel algı ve bilgilenme öğrenme alanı kazanımlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon. 06.09.2021 tarihinde <http://acikerisim.aku.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11630/9469/10359787.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden alınmıştır.

- Türnüklü, D. A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilen nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(24), 543-559. 02.09.2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10372/126941> adresinden alınmıştır.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi temel kavram-ilke ve yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Umuzdaş, S. ve Levent, A. (2012). Müzik öğretmenlerinin ilköğretim Müzik Dersi işleyişine yönelik görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 56-73. 03.09.2021 tarihinde <http://efdergi.yyu.edu.tr> adresinden alınmıştır.
- Uşun, S. (2016). *Eğitimde program değerlendirme-süreç, yaklaşımlar ve modeller* (C. 1-2). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ünver, E. (2016). Neden ve nasıl Sanat eğitimi. *İdil Dergisi*, 5(23), 865-878. 03.09.2021 tarihinde www.idildergisi.com adresinden alınmıştır.
- Yaman, H. ve Dağtaş, A. (2015). İNGİLTERE' deki iki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğreten öğretmenlerin ihtiyaç analizi: SWOT analizi örneği. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 47. doi:10.20860/ijoses.53160
- Yavuzarslan, H., Arslan, A. ve Arslan, ř. (2020). Program değerlendirmeye nesilsel yaklaşım (Generational approach to program evaluation), 359-365. 05.12.2021 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/348735481_Program_Degerlendirmeye_Nesilsel_Yaklasim_Generational_Approach_to_Program_Evaluation adresinden alınmıştır.
- Yıldırım, A. ve şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. bs.). Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar.
- Yıldız, G. (2010). Genel gelişim sürecinde Müziksel gelişim. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 77-90. 16.03.2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/en/pub/makusobed/issue/19434/206674> adresinden alınmıştır.
- Yiğit, Ç. ve Helvacı, A. (2017). İlköğretim 7. ve 8. sınıf Müzik Dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki şarkı dağarcısının ergenlik dönemi özellikleri açısından değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(32), 183-183. doi:10.21550/sosbilder.298334

- Yılmaz, K. (2021). Sosyal Bilimlerde ve Eğitim Bilimlerinde sistematik derleme, Meta değerlendirme ve Bibliyometrik analizler. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1457-1490. doi:10.33206/mjss.791537
- Yin, R. K. (2003). *Case study research design and methods*. Applied social research methods series (Third edition.). London: SAGE Publications Ltd.
- Yurtseven, G. ve Sağer, T. (2018). Türkiye Cumhuriyeti'nin mzık kurumları yapılanması ve müziksel değişim -1950 sonrası. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*. doi:10.16950/iujad.363653

KİŞİSEL VERİLER

Mesleki Kıdem:

Yaş:

Mezun Olduğunuz Bölüm:

1. 2018 yılında gözden geçirilerek edilerek uygulamaya konulan ortaokul müzik öğretim programlarında (5, 6, 7, ve 8. Sınıf) en çok sorun yaşadığınız öğretim programı hangisi(leri)dir?

2. Programla ilgili yaşadığınız sorun varsa, programın hangi boyutundan kaynaklanmaktadır? Çözüm önerileriniz nelerdir?

Ek 2. Müzik Öğretmeni Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Okul:

Tarih ve Saat:

Yer:

Toplam Görüşme/Kayıt Süresi:

Giriş

Değerli meslektaşım merhaba.

Benim adım Aytaç Onur Demirtaş. Aydın Osman Yozgatlı Ortaokulu'nda Müzik Öğretmeniyim. Aynı zamanda Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında Lisansüstü eğitimimi sürdürmekteyim. Bu görüşmedeki amacım 2018 yılında gözden geçirilerek uygulamaya konulan ortaokul müzik öğretim programları hakkında siz değerli meslektaşlarımla görüşlerinizi incelemektir.

Görüşme için izin verirseniz, bu daha rahat bir sohbet havasında gerçekleşmesi ve konuşacaklarımızın eksiksiz biçimde araştırmada yer alması için bir ses kayıt cihazıyla görüşmeyi kayıt altına almak istiyorum. Ayrıca görüşme esnasında, bir yandan önemli gördüğüm hususlarla ilgili notlar almak istiyorum. Konuyla ilgili görüşlerinizi belirlemek üzere bir görüşme formu hazırladım. Görüşmede kimlik bilgileriniz gizli tutulacağını ve açıklamalarınızın sadece bu araştırma kapsamında bilimsel amaçlara yönelik olarak kullanılacağını bildirmek isterim.

Görüşmeye başlamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir şey var mıdır?

Bu görüşmenin yaklaşık 30 dk. civarında süreceğini tahmin ediyorum ve izin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

KİŞİSEL VERİLER

Mezun Olduğunuz Üniversite ve Bölüm:

Mesleki Kıdem Yılıınız:

Hangi sınıf düzeyinde ders veriyorsunuz? :

Müzik eğitimi veya öğretim programları ile ilgili hiç hizmet içi eğitim semineri aldınız mı?
Konusu ne idi? Nerede ve ne zaman?

Müzik öğretim programlarını yenilediği zaman baştan sona inceler misiniz?

Görüşme Soruları

1. Müzik öğretim programları hakkında genel olarak neler söyleyebilirsiniz?
2. Müzik öğretim programlarının hedefleri, kazanım, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme boyutları sizce uygulamaya nasıl yansımaktadır?
  - a. Müzik öğretim programlarının hedefleri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Sizce öğretim programının hedefleri uygulamada ne kadar gerçekleşmektedir?
  - b. Müzik dersi öğretim programlarında belirtilen “alana özgü beceriler” hakkında ne kadar bilgi sahibisiniz? Kazanım sayıları ve önerilen süre ile ilgili olarak uygulamada neler gerçekleşmektedir?
  - c. Ortaokul Müzik dersinin kazanımlarına ulaşmada öğrenme ortamı, ders saati, materyal, ders kitabı vb. hakkındaki görüşleriniz nedir?
  - d. Ortaokul müzik öğretim programlarının öğrenme alanlarının (Dinleme-Söyleme • Müziksel Algı ve Bilgilenme • Müziksel Yaratıcılık • Müzik Kültürü) içerikleri hakkındaki görüşleriniz nelerdir? İçerik yeterli midir? Sizce eklenmesi ya da çıkartılması gerekli konular var mıdır?
  - e. Ortaokul Müzik dersinin işlenişinde ne tür eğitim/öğretim durumları (öğretim stratejileri, genel ve özel öğretim yöntemleri & teknikleri, araç-gereç-materyalleri) kullanıyorsunuz?

f. Ortaokul Müzik dersinde ne tür ölçme-değerlendirme tekniklerini ve ölçme araçlarını kullanıyorsunuz? Neden?

3. “Müzik program okur yazarı” olan bir müzik öğretmeni sizce ne ifade etmektedir? Böyle bir öğretmenin özellikleri sizce ne olabilir? Müzik öğretmenlerinin genel olarak program okuryazarlığı eğilimi hakkında ne düşünüyorsunuz? Öğretmenler arasında öğretim programı hakkındaki etkileşim sizce nasıldır?

4. Müzik öğretim programlarının daha etkili olabilmesi için sizce bunların dışında neler yapılmalıdır? Genel olarak, programların tasarımı ve uygulanmasına yönelik dile getirmek istediğiniz hususlar varsa nelerdir?

5. Müzik öğretim programları kapsamında vermiş olduğunuz bilgiler ışığında;

Güçlü Yönler: Müzik öğretim programının sizce sahip olduğu en önemli avantajlar/güçlü yönleri nelerdir?

Zayıf Yönler: Müzik öğretim programının dezavantajları/zayıf olduğu hususlar sizce nelerdir? Müzik öğretim programından kaynaklı eksikliklerin olduğunu düşünüyor musunuz? Nelerdir?

Tehditler: Müzik öğretim programının amaca ulaşamaması bakımından ne gibi tehditler/engellerle karşılaşmaktasınız? Programın (varsa) zayıf yönlerinden kaynaklanan ne gibi tehditlerin olduğunu düşünüyorsunuz? Programdan kaynaklı başka hangi tehditler var mıdır? Programdan kaynaklı olmasa bile, sizce uygulamada programın işlevselliğini aksatan durumlar var mıdır? Eğer varsa nelerdir?

Fırsatlar: Sizce müzik öğretim programı ne gibi fırsatlar sunmaktadır? Örneğin, gelişen teknoloji müzik öğretim programının uygulamada size kolaylık sağlamakta mıdır? Öğrencilerin müzik dersi kazanımlarına ulaşabilmesi için programın sağladığı fırsatlar neler olabilir?

Ek 3. Fakülte Müzik Eğitimsi Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Okul:

Tarih ve Saat:

Yer:

Toplam Görüşme/Kayıt Süresi:

Giriş

Değerli Hocam merhaba.

Benim adım Aytaç Onur Demirtaş. Aydın Osman Yozgatlı Ortaokulu'nda Müzik Öğretmeniyim. Aynı zamanda Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında Lisansüstü eğitimimi sürdürmekteyim. Bu görüşmedeki amacım 2018 yılında gözden geçirilerek uygulamaya konulan ortaokul müzik öğretim programları hakkında siz değerli müzik eğitimcilerinin görüşlerini incelemektir.

Görüşme için izin verirseniz, bu daha rahat bir sohbet havasında gerçekleşmesi ve konuşacaklarımızın eksiksiz biçimde araştırmada yer alması için bir ses kayıt cihazıyla görüşmeyi kayıt altına almak istiyorum. Ayrıca görüşme esnasında, bir yandan önemli gördüğüm hususlarla ilgili notlar almak istiyorum. Konuyla ilgili görüşlerinizi belirlemek üzere bir görüşme formu hazırladım. Görüşmede kimlik bilgileriniz gizli tutulacağını ve açıklamalarınızın sadece bu araştırma kapsamında bilimsel amaçlara yönelik olarak kullanılacağını bildirmek isterim.

Görüşmeye başlamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir şey var mıdır?

Bu görüşmenin yaklaşık 30 dk. civarında süreceğini tahmin ediyorum ve izin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

KİŞİSEL VERİLER

Mezun Olduğunuz Üniversite ve Bölüm:

Mesleki Kıdem Yılıınız:

Hangi Dersleri Vermektesiniz:

Müzik Öğretim Programları yenilendiği zaman baştan sona inceler misiniz?

Görüşme Soruları

1. Ortaokul Müzik öğretim programları hakkında bilginiz var mıdır? Varsa genel olarak bu konuda neler söyleyebilirsiniz?

2. Ortaokul Müzik öğretim programlarının hedef, kazanım, içerik boyutlarına yönelik genel düşünceleriniz nelerdir?

a. Sizce ortaokul müzik öğretim programlarının hedefleri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

b. Ortaokul müzik öğretim programlarının öğrenme alanları (Dinleme-Söyleme • Müziksel Algı ve Bilgilenme • Müziksel Yaratıcılık • Müzik Kültürü) ve ders içerikleri hakkında neler söyleyebilirsiniz? İçerik yeterli midir? Sizce eklenmesi ya da çıkartılması gerekli konular var mıdır?

c. Müzik dersi öğretim programlarında belirtilen “alana özgü beceriler” hakkında neler söyleyebilirsiniz? Kazanım sayıları ve önerilen süre ile ilgili olarak düşünceleriniz?

d. Ortaokul Müzik dersinin kazanımlarına ulaşmada öğrenme ortamı, ders saati, materyal, ders kitabı vb. hakkındaki görüşleriniz nedir?

e. Ortaokul Müzik dersinin işlenişinde başvurulan eğitim/öğretim durumları (öğretim stratejileri, genel ve özel öğretim yöntemleri & teknikleri, araç-gereç-materyalleri) hakkında neler söyleyebilirsiniz?

f. Ortaokul Müzik dersinde ne tür ölçme-değerlendirme tekniklerini ve ölçme araçlarını kullanılabileceği/kullanıldığı hakkında neler söyleyebilirsiniz?

3. “Müzik program okuryazarı” olan bir müzik öğretmeni sizce ne ifade etmektedir? Böyle bir öğretmenin özellikleri hakkında neler söyleyebilirsiniz? Sizce fakülteden mezun müzik öğretmen adayları Müzik öğretim programı okuryazarı mıdır? Öğretmen adaylarının uygulamaya gittiği okullardaki öğretmenlerin program okuryazarlığı eğilimlerine yönelik bir fikriniz var mı? Bu husustaki görüşleriniz nelerdir?

4. Sizce, müzik öğretim programının uygulamada daha işlevsel olabilmesi ve hedeflere ulaştırabilmesi için akademisyenler, öğretmenler ve öğretmen adayları arasındaki

etkileşim nasıl olmalıdır? Öğretmenlik uygulamaları verimlilik için sizce yeterli mi? Bu konudaki görüşleriniz nasıldır?

5. Siz öğretim elemanları olarak meslektaşlarınızla ve/veya öğretmen adayları ile müzik öğretim programları hakkında fikir alışverişi yapar mısınız?

6. Müzik öğretmen adaylarının staj uygulaması içinde ortaokul müzik öğretim programının uygulanmasına yönelik ne gibi geri bildirimler alıyorsunuz?

7. Müzik öğretim programlarının daha etkili olabilmesi için sizce bunların dışında neler yapılmalıdır? Genel olarak, müzik öğretim programların tasarımı ve uygulanmasına yönelik dile getirmek istediğiniz ek hususlar varsa nelerdir?

8. Müzik öğretim programları kapsamında vermiş olduğunuz bilgiler ışığında;

Güçlü Yönler: Ortaokul Müzik öğretim programının sizce sahip olduğu en önemli avantajlar/güçlü yönleri nelerdir? Bu güçlü yöne destek olması bakımından yetiştirdiğiniz öğretmen adayları için teori ve uygulamada fakültede neler yapıyorsunuz? Fakültede uygulanan müzik öğretmeni yetiştirme programlarından kaynaklı başka hangi güçlü yönler vardır?

Zayıf Yönler: Ortaokul Müzik öğretim programının dezavantajları/zayıf olduğu hususlar sizce nelerdir? Müzik öğretim programından kaynaklı eksikliklerin olduğunu düşünüyor musunuz? Nelerdir? Bu zayıf hususları ortadan kaldırabilmek adına yetiştirdiğiniz öğretmen adayları için teori ve uygulamada fakültede neler yapıyorsunuz?

Tehditler: Ortaokul Müzik öğretim programının amaca ulaşamaması bakımından ne gibi tehditler/engellerle karşılaşmaktasınız? Programın (varsa) zayıf yönlerinden kaynaklanan ne gibi tehditlerin olduğunu düşünüyorsunuz? Fakültede uygulanan müzik öğretmeni yetiştirme programlarından kaynaklı başka hangi tehditler vardır?

Fırsatlar: Sizce Ortaokul müzik öğretim programı ne gibi fırsatlar sunmaktadır? Örneğin, gelişen teknoloji ortaokul müzik öğretim programlarının uygulamada kolaylık sağlamakta mıdır? Fakültede öğrencilerinizin müzik dersi amaç ve kazanımları açısından programın sağladığı fırsatlar neler olabilir? Fakültede uygulanan müzik öğretmeni yetiştirme programlarından kaynaklı ne tür genel fırsatlar olduğunu düşünüyorsunuz?

Ek 4. Öğrenci Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Okul:

Tarih ve Saat:

Yer:

Toplam Görüşme/Kayıt Süresi:

Değerli öğrenciler merhaba.

Benim adım Aytaç Onur Demirtaş. Aydın Osman Yozgatlı Ortaokulu'nda Müzik Öğretmeniyim. Aynı zamanda Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında Lisansüstü eğitimimi sürdürmekteyim. Bu görüşmedeki amacım 2018 yılında gözden geçirilerek uygulamaya konulan ortaokul müzik öğretim programları hakkında siz değerli öğrencilerin görüşlerini incelemektir.

Görüşme için izin verirseniz, bir sohbet havasında gerçekleşmesi ve konuşacaklarımızın eksiksiz biçimde araştırmada yer alması için bir ses kayıt cihazıyla görüşmeyi kayıt altına almak istiyorum. Bu tamamen söylediklerimizin unutulmaması içindir. Ayrıca görüşme esnasında, bir yandan önemli gördüğüm hususlarla ilgili notlar almak istiyorum. Konuyla ilgili görüşlerinizi belirlemek üzere bir görüşme formu hazırladım. Görüşmede kimlik bilgileriniz gizli tutulacağını ve açıklamalarınızın sadece bu araştırma kapsamında bilimsel amaçlara yönelik olarak kullanılacağını bildirmek isterim.

Görüşmeye başlamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir şey var mıdır?

Bu görüşmenin yaklaşık 30 dk. civarında süreceğini tahmin ediyorum ve izin verirseniz sorulara başlamak istiyorum.

KİŞİSEL VERİLER

Okulunuz:

Sınıfınız:

Bir müzik aleti çalıyor musunuz? ..... (Nerede öğrendiniz? .....)

Gelecekte kariyer planlarınız arasında müzik alanının yeri nedir?

Öncelikli yeri var ( ) Öncelikli olmasa da yeri var ( ) Yeri yok ( )

Görüşme Soruları

1. Müzik dersi hakkında genel olarak neler düşünüyorsunuz?
  - a. Sizce müzik dersinin amacı nedir?
  - b. Müziğe ilginiz var mı? Ne düzeyde? Varsa, bu ilgi nasıl oluştu? Müzik dersi bu ilginizi karşılamada sizce yeterli mi?
2. Daha çok hangi tür konular ilginizi çekiyor?
  - a. Örneğin şarkı dinlemek ve söylemek, notaları ve müzik terimlerini öğrenmek, ritim ve ezgi bestelemek, dünya ve ülkemizdeki müzik türlerini öğrenmek.
  - b. Müzik kitabında yer alan şarkılar hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. Müzik dersleriniz nasıl geçiyor?
  - a. Müzik derslerinizde ne gibi etkinlikler yapıyorsunuz? Derste müziğe ilişkin bilgi öğreniyor musunuz? Uygulama yapıyor musunuz?
  - b. Müzik derslerini nasıl bir ortamda gerçekleştiriyorsunuz? Müzik Dersinin süresi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Derste kullandığınız araç-gereçler hakkında bilgi verebilir misiniz?
  - c. Müzik dersine önceden hazırlık yapıyor musunuz? Gerekli olduğunu düşünüyor musunuz? Derste başarılı olmak için neler yapıyorsunuz?
  - d. Derste öğretmenleriniz ve arkadaşlarınızla iletişiminiz nasıldır? Sınıftaki kişiler arası etkileşim sizi müzik derslerinizde motive ediyor mu?
  - e. Derslerde ilginizi en çok çeken ve başarınızı artıran durumlar nelerdir? Derslere yönelik neleri değiştirmek isterdiniz?
4. Müzik dersinde öğrendikleriniz nasıl ölçülüyor/değerlendiriliyor/puanlandırılıyor?
  - a. Sınavlarınız hakkında bilgi verebilir misiniz? Müzik dersi kazanımlarına ulaşabiliyor musunuz?
  - b. Siz olsaydınız müzik becerinizi nasıl değerlendirirdiniz?
5. Genel olarak, müzik dersi hakkında dile getirmek istediğiniz farklı hususlar var mıdır?

Ek 5. Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu

Okul:

Tarih:

Kazanım:

Saat:

İçerik:

Okul ve Sınıf:

Amaç: Bu gözlem formu, 2021-2022 eğitim öğretim yılı Aydın ili Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokul müzik sınıflarında yürütülen müzik dersi öğretim programına ve programın uygulanmasına yönelik gözlem verileri elde etmek amacıyla hazırlanmıştır.

1) Eğitim Ortamı

- fiziksel ortam
- psikolojik ortam

2) Öğrenme/Öğretme Süreci

- öğretim stratejileri
- genel ve özel öğretim yöntemleri & teknikleri
- araç-gereç-materyaller

3) Öğrenci-Öğrenci ve Öğrenci-Öğretmen Etkileşimi

- Sınıf içinde olumlu veya olumsuz etkileşim durumları
- Öğretmen öğrenci ilişkisi
- Öğrenciler arası ilişki

4) Değerlendirme Süreci

- Öğretmenin değerlendirme süreci ile ilgili öğrencilere verdiği bilgiler
- Öğretmenin öğrencilerden beklentileri
- Kullanılan ölçme araçları

5) Diğer Notlar

Ek 6. Aydın İl Geneli Müzik Öğretmenleri

İLÇE	KURUM_TÜRÜ	KURUM_KODU
BOZDOĞAN	Ortaokul	712937
BOZDOĞAN	Ortaokul	720907
BOZDOĞAN	Ortaokul	750633
BUHARKENT	Ortaokul	720975
ÇİNE	Ortaokul	712963
ÇİNE	Ortaokul	712964
DİDİM	Ortaokul	720299
DİDİM	Ortaokul	720327
DİDİM	Ortaokul	720356
DİDİM	Ortaokul	720368
DİDİM	Ortaokul	720437
DİDİM	Ortaokul	720508
DİDİM	Ortaokul	720544
EFELER	İmam Hatip Ortaokulu	756198
EFELER	İmam Hatip Ortaokulu	756201
EFELER	Ortaokul	756126
EFELER	Ortaokul	756143
EFELER	Ortaokul	756144
EFELER	Ortaokul	756147
EFELER	Ortaokul	756149
EFELER	Ortaokul	756150
EFELER	Ortaokul	756170
EFELER	Ortaokul	756175
EFELER	Ortaokul	756191
EFELER	Ortaokul	756194
EFELER	Ortaokul	756196
EFELER	Ortaokul	756199
EFELER	Ortaokul	756204
EFELER	Ortaokul	756205
EFELER	Ortaokul	756207
EFELER	Ortaokul	756209
EFELER	Ortaokul	756210
EFELER	Ortaokul	756213
EFELER	Ortaokul	756214
EFELER	Ortaokul	756215
EFELER	Ortaokul	756216
EFELER	Ortaokul	756217
EFELER	Ortaokul	756218
EFELER	Ortaokul	756219

EFELER	Ortaokul	756220
EFELER	Ortaokul	756222
EFELER	Ortaokul	760334
GERMENCİK	Ortaokul	719980
GERMENCİK	Ortaokul	720188
GERMENCİK	Ortaokul	720389
GERMENCİK	Ortaokul	720766
GERMENCİK	Ortaokul	760304
GERMENCİK	Ortaokul	887548
GERMENCİK	Ortaokul	887948
İNCİRLİOVA	Ortaokul	716047
İNCİRLİOVA	Ortaokul	716059
İNCİRLİOVA	Ortaokul	716069
İNCİRLİOVA	Ortaokul	716082
İNCİRLİOVA	Ortaokul	720017
İNCİRLİOVA	Ortaokul	720201
İNCİRLİOVA	Ortaokul	759554
KARACASU	İmam Hatip Ortaokulu	748981
KARACASU	Ortaokul	716492
KARPUZLU	Ortaokul	715280
KOÇARLI	Ortaokul	715424
KOÇARLI	Ortaokul	716218
KOÇARLI	Ortaokul	716238
KOÇARLI	Ortaokul	716823
KÖŞK	Ortaokul	716248
KÖŞK	Ortaokul	716270
KÖŞK	Ortaokul	716428
KÖŞK	Ortaokul	717994
KÖŞK	Ortaokul	718185
KÖŞK	Ortaokul	718260
KÖŞK	Ortaokul	718370
KUŞADASI	Ortaokul	716886
KUŞADASI	Ortaokul	716889
KUŞADASI	Ortaokul	716897
KUŞADASI	Ortaokul	716903
KUŞADASI	Ortaokul	716908
KUŞADASI	Ortaokul	717149
KUŞADASI	Ortaokul	717167
KUŞADASI	Ortaokul	717621
KUŞADASI	Ortaokul	717625
KUYUCAK	Ortaokul	717727
KUYUCAK	Ortaokul	717902

NAZİLLİ	İmam Hatip Ortaokulu	759217
NAZİLLİ	Ortaokul	718847
NAZİLLİ	Ortaokul	718858
NAZİLLİ	Ortaokul	719117
NAZİLLİ	Ortaokul	719367
NAZİLLİ	Ortaokul	719380
NAZİLLİ	Ortaokul	721336
NAZİLLİ	Ortaokul	721631
NAZİLLİ	Ortaokul	721679
NAZİLLİ	Ortaokul	721700
NAZİLLİ	Ortaokul	721705
NAZİLLİ	Ortaokul	737631
SÖKE	Ortaokul	717205
SÖKE	Ortaokul	719191
SÖKE	Ortaokul	719205
SÖKE	Ortaokul	719280
SÖKE	Ortaokul	719342
SÖKE	Ortaokul	719382
SÖKE	Ortaokul	719422
SÖKE	Ortaokul	719508
SÖKE	Ortaokul	719543
SÖKE	Ortaokul	719552
SÖKE	Ortaokul	719638
SÖKE	Ortaokul	719678
SÖKE	Ortaokul	719712
SÖKE	Ortaokul	853209
SULTANHİSAR	Ortaokul	715267
DİDİM	Özel Türk Ortaokulu	99955287
EFELER	Özel Türk Ortaokulu	99952211
EFELER	Özel Türk Ortaokulu	99952351
EFELER	Özel Türk Ortaokulu	99952825
EFELER	Özel Türk Ortaokulu	99957310
EFELER	Özel Türk Ortaokulu	99959513
EFELER	Özel Türk Ortaokulu	99960107
EFELER	Özel Türk Ortaokulu	99971492
EFELER	Özel Türk Ortaokulu	99977702
EFELER	Özel Türk Ortaokulu	99987839
EFELER	Özel Türk Ortaokulu	99991449
İNCİRLİOVA	Özel Türk Ortaokulu	99952213
İNCİRLİOVA	Özel Türk Ortaokulu	99960413
KUŞADASI	Özel Türk Ortaokulu	99971489
KUŞADASI	Özel Türk Ortaokulu	99982685

NAZİLLİ	Özel Türk Ortaokulu	99952830
NAZİLLİ	Özel Türk Ortaokulu	99959436
NAZİLLİ	Özel Türk Ortaokulu	99977332
NAZİLLİ	Özel Türk Ortaokulu	99980048
NAZİLLİ	Özel Türk Ortaokulu	99982981
SÖKE	Özel Türk Ortaokulu	99952653
SÖKE	Özel Türk Ortaokulu	99955216
SÖKE	Özel Türk Ortaokulu	99971504
SÖKE	Özel Türk Ortaokulu	99988119
KURUM		
BRANSI		
OGRT_SAYISI		
Fatih Ortaokulu	Müzik	1
Yazıkent Mürşide Akçay Ortaokulu	Müzik	1
Ümit-Güldane ERDAL Ortaokulu	Müzik	1
Savcılı Ortaokulu	Müzik	1
Feride Raşit Kalkan Ortaokulu	Müzik	1
Mustafa Türkoğlu Ortaokulu	Müzik	1
Valiler Ortaokulu	Müzik	1
Gazi Ortaokulu	Müzik	1
Cumhuriyet Ortaokulu	Müzik	1
Didim Selçuk Özsoy Ortaokulu	Müzik	1
Yalıköy Ortaokulu	Müzik	1
Ak-Yeniköy Şehit Soner Turan O.O	Müzik	1
Didim Efeler Ortaokulu	Müzik	2
Efeler İmam Hatip Ortaokulu	Müzik	1
Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz İ.H	Müzik	1
Dalama Yeniköy Ortaokulu	Müzik	1
Mustafa Kiriş Ortaokulu	Müzik	3
Gazipaşa Ortaokulu	Müzik	3
Kadıköy Ortaokulu	Müzik	1
Umurlu Cavit Başlık Ortaokulu	Müzik	1
Nahit Mentеше Ortaokulu	Müzik	2
Çeştepe Atatürk Ortaokulu	Müzik	1
Hacı Celal Oto Ortaokulu	Müzik	1
Efeler Ortaokulu	Müzik	2
Tepecik Ortaokulu	Müzik	1
Ahmet Şerife Sanlı Ortaokulu	Müzik	1
Hacı Lütfiye Atay Ortaokulu	Müzik	2
Avukat Cevat Aldemir Ortaokulu	Müzik	1
Baltaköy Hacı İbrahim Akdemir O.O	Müzik	1
Dalama Ortaokulu	Müzik	1
Doktor Fevzi-Mürüvet Uğuroğlu O.O	Müzik	3

75.Yıl Vali Muharrem Göktaoğlu O.O Müzik		1
Kardeşköy Ortaokulu	Müzik	1
Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu	Müzik	1
Osman Yozgatlı Ortaokulu	Müzik	1
Zafer Ortaokulu	Müzik	1
Örsdemir Balkan Ortaokulu	Müzik	1
Yılmazköy Ortaokulu	Müzik	1
Şehit Rifat Tunçbilek Ortaokulu	Müzik	1
Yeniköy Ortaokulu	Müzik	1
Umurlu Kocagür Ortaokulu	Müzik	1
Recep Tayyip ERDOĞAN O.O.	Müzik	1
Bozköy Ortaokulu	Müzik	1
Şehit Cafer Ortaokulu	Müzik	1
Çamköy Ortaokulu	Müzik	1
Neşetiye Ortaokulu	Müzik	1
Murat İrem Delgen Ortaokulu	Müzik	1
Ortaklar Adabelen Ortaokulu	Müzik	1
Himmet Çondur Cumhuriyet O.O.	Müzik	1
50.Yıl Ortaokulu	Müzik	1
Acarlar 60.Yıl Ortaokulu	Müzik	1
Cemal Gürbüz Atik Ortaokulu	Müzik	1
Doktor Reşit Galip Ortaokulu	Müzik	1
Erbeyli Ortaokulu	Müzik	1
Gerenkova Ortaokulu	Müzik	1
Sandıklı Nazmi Topçuoğlu O.O.	Müzik	1
Karacasu İmam Hatip Ortaokulu	Müzik	1
Karacasu Şehitleri Ortaokulu	Müzik	1
Tekeler Ortaokulu	Müzik	1
Cumhuriyet Ortaokulu	Müzik	1
Yeniköy Ortaokulu	Müzik	1
Mersinbeleni Ortaokulu	Müzik	1
Bıyıklı Şehit Abdurrahim Çakır O.O Müzik		1
100.Yıl Atatürk Ortaokulu	Müzik	1
Altı Eylül Ortaokulu	Müzik	1
Başçayır Ortaokulu	Müzik	1
Akçaköy Ortaokulu	Müzik	1
Beyköy Polis Abla Ortaokulu	Müzik	1
Cumayanı Ortaokulu	Müzik	1
İlıdağ Ortaokulu	Müzik	1
Atatürk Ortaokulu	Müzik	1
Bel-Kent Ortaokulu	Müzik	2
Nermin Metin Akar Ortaokulu	Müzik	1

Pakize Kamil Çağlayan Ortaokulu	Müzik	1
Vali Kadir Uysal Ortaokulu	Müzik	1
Kuşadası İkiçeşmelik Ortaokulu	Müzik	1
Çakabey Ortaokulu	Müzik	1
Soğucak Ortaokulu	Müzik	1
Kirazlı Selim Eren Ortaokulu	Müzik	1
Atatürk Ortaokulu	Müzik	1
Pamukören Ortaokulu	Müzik	1
Mehmet Sofuoğlu İmam Hatip O.O	Müzik	1
Gazi Mustafa Kemal Ortaokulu	Müzik	1
Çaylı Ortaokulu	Müzik	1
Hasköy Ortaokulu	Müzik	1
İsabeyli Ortaokulu	Müzik	1
Kızıldere Ortaokulu	Müzik	1
Beşeylül Ortaokulu	Müzik	2
Zafer Ortaokulu	Müzik	1
Fatih Ortaokulu	Müzik	2
Şehitler Ortaokulu	Müzik	2
Turan Ortaokulu	Müzik	1
Atatürk Ortaokulu	Müzik	1
Çeltikçi Ortaokulu	Müzik	1
Söke Atatürk Ortaokulu	Müzik	1
Söktaş 75.Yıl Ortaokulu	Müzik	1
Savuca Fatma Suat Ortaokulu	Müzik	1
Kocagözoğlu Ortaokulu	Müzik	1
Batı Söke Çimento Ortaokulu	Müzik	1
Felekşan Fırat Ortaokulu	Müzik	1
Bağarası Hürriyet Ortaokulu	Müzik	1
Ali Rıza Efendi Ortaokulu	Müzik	1
Akçakonak Ortaokulu	Müzik	1
100.Yıl Atatürk Ortaokulu	Müzik	1
Öğretmen Nebahat Alban Ortaokulu	Müzik	1
Fevzipaşa Ortaokulu	Müzik	1
Behiye Hanım Ortaokulu	Müzik	1
Atça Hadıloğlu İbrahim Uzunırmak O.O	Müzik	1
ÖZEL DİDİM YÖNDER ORTAOKULU	Müzik	1
ÖZEL AYDIN DOĞA ORTAOKULU	Müzik	1
ÖZEL BAŞAK ORTAOKULU	Müzik	1
ÖZEL AYDIN BAHÇEŞEHİR O.O.	Müzik	1
ÖZEL AYDIN REHBER ORTAOKULU	Müzik	1
ÖZEL AYDIN DEĞİŞİM ORTAOKULU	Müzik	1
ÖZEL AYDIN MURAT YILDIRIM O.O	Müzik	1

ÖZEL EGE ATABEY ORTAOKULU	Müzik	1
ÖZEL AYDIN EFE LİDER ORTAOKULU	Müzik	1
ÖZEL AYDIN BİL ORTAOKULU	Müzik	1
ÖZEL KAVAKLI ORTAOKULU	Müzik	1
TED EGE KOLEJİ ÖZEL ORTAOKULU	Müzik	1
ÖZEL İNCİRLİOVA BAĞÇEŞEHİR O.O	Müzik	1
ÖZEL KUŞADASI BAĞÇEŞEHİR O.O	Müzik	1
ÖZEL İSTEK KUŞADASI ORTAOKULU	Müzik	1
ÖZEL NAZİLLİ DOĞA ORTAOKULU	Müzik	1
ÖZEL NAZİLLİ GERÇEK ZAFER O.O	Müzik	1
ÖZEL NAZİLLİ BAĞÇEŞEHİR KOLEJİ O.O	Müzik	1
ÖZEL NAZİLLİ İLKE SINAV O.O.	Müzik	1
ÖZEL NAZİLLİ DÖRT RENK SÜMER O.O	Müzik	1
ÖZEL SÖKE KÜLTÜR ORTAOKULU	Müzik	1
ÖZEL SÖKE DOĞA ORTAOKULU	Müzik	1
ÖZEL SÖKE ORTAOKULU	Müzik	1
ÖZEL SÖKE SINAV KOLEJİ O.O	Müzik	1

TOPLAM 133 ORTAOKUL (RESMİ-ÖZEL-İMAM HATİP)

TOPLAM MÜZİK ÖĞRETMENİ SAYISI: 147

Ek 7. Aydın Efeler İlçesi/Araştırmanın Örneklem ve Çalışma Grubuna Ait Veriler

	SIRA	OKUL ADI	YERLEŞİM YERİ	Okul Türü	SOSYOEKONOMİK DÜZEY			ÇALIŞILACAK OKULLAR
			İLÇE/ EĞİTİM BÖLGESİ		Resmi-Özel-İmam hatip	ÜST	ORTA	
1	1	Kadıköy Ortaokulu	Efeler 4.bölge	Resmi			A	Öğretmen görüşme
2	2	Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz İmam Hatip Ortaokulu	Efeler 2.bölge	İmam hatip			A	Öğretmen görüşme
3	3	Umurlu Cavit Başlık Ortaokulu	Efeler 5.bölge	Resmi			A	Öğretmen görüşme
4	4	Şehit Rıfat Tunçbilek Ortaokulu	Efeler 5.bölge	Resmi			A	
5	5	Çeştepe Atatürk Ortaokulu	Efeler 3.bölge	Resmi			A	Öğretmen/Öğrenci Görüşme ve Gözlem
6	6	75.Yıl Vali Muharrem Göktaoğlu Ortaokulu	Efeler 1.bölge	Resmi			A	Öğretmen Görüşme
7	7	Tepecik Ortaokulu	Efeler 3.bölge	Resmi			A	
8	8	Örsdemir Balkan Ortaokulu	Efeler 4.bölge	Resmi			A	
9	9	Yeniköy Ortaokulu	Efeler 4.bölge	Resmi			A	
10	10	Yılmazköy Ortaokulu	Efeler 2.bölge	Resmi			A	
11	11	Osman Yozgatlı Ortaokulu	Efeler 3.bölge	Resmi			A	
12	12	İmam Hatip Ortaokulu	Efeler 3.bölge	İmam hatip			A	
13	13	Umurlu Kocagür Ortaokulu	Efeler 5.bölge	Resmi			A	
14	14	Ahmet Şerife Sanlı Ortaokulu	Efeler 3.bölge	Resmi			A	
15	15	Dalama Yeniköy Ortaokulu	Efeler 6.bölge	Resmi			A	
16	16	Zafer Ortaokulu	Efeler 2.bölge	Resmi			A	
17	17	Avukat Cevat Aldemir Ortaokulu	Efeler 3.bölge	Resmi		O		Öğretmen görüşme
18	18	Baltaköy Hacı İbrahim Akdemir Ortaokulu	Efeler 3.bölge	Resmi		O		Öğretmen görüşme
19	19	Hacı Celal Oto Ortaokulu	Efeler 3.bölge	Resmi		O		
20	20	Hacı Lütfiye Atay Ortaokulu	Efeler 2.bölge	Resmi		O		Öğretmen görüşme
21	21	Kardeşköy Ortaokulu	Efeler 4.bölge	Resmi		O		

	SIRA	OKUL ADI	YERLEŞİM YERİ	Okul Türü	SOSYOEKONOMİK DÜZEY			ÇALIŞILACAK OKULLAR
			İLÇE/ EĞİTİM BÖLGESİ		Resmi-Özel-İmam hatip	ÜST	ORTA	
22	22	Dalama Ortaokulu	Efeler 6.bölge	Resmi		O		Öğretmen görüşme
23	23	Nahit Mentеше Ortaokulu	Efeler 3.bölge	Resmi		O		
24	24	Efeler Ortaokulu	Efeler 2.bölge	Resmi		O		Öğretmen/Öğrenci görüşme ve Gözlem
25	25	Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu	Efeler 3.bölge	Resmi		O		Öğretmen/Öğrenci Görüşme - Gözlem
26	26	Recep Tayyip Erdoğan Ortaokulu	Efeler 4.bölge	Resmi		O		Öğretmen görüşme
27	27	Gazipaşa Ortaokulu	Efeler 2.bölge	Resmi	Ü			Öğretmen/Öğrenci görüşme ve Gözlem
28	28	Doktor-Fevzi Mürüvet Uğurluoğlu Ortaokulu	Efeler 1.bölge	Resmi	Ü			Öğretmen görüşme
29	29	Aydın İTÜ ETA Vakfı Doğa Koleji	Efeler 3.bölge	Özel	Ü			
30	30	Özel Ege Atabey Okulları	Efeler 1.bölge	Özel	Ü			
31	31	Aydın Değişim Koleji	Efeler 3.bölge	Özel	Ü			Öğretmen görüşme
32	32	Aydın Bil Koleji	Efeler 4.bölge	Özel	Ü			
33	33	Aydın Rehber Koleji	Efeler 4.bölge	Özel	Ü			
34	34	Oktaylar Koleji	Efeler 4.bölge	Özel	Ü			Öğretmen görüşme
35	35	Aydın Lider Koleji	Efeler 1.bölge	Özel	Ü			Öğretmen görüşme
36	36	Özel Murat Yıldırım Koleji	Efeler 4.bölge	Özel	Ü			
37	37	Bahçeşehir Koleji	Efeler 1.bölge	Özel	Ü			
38	38	Başak Koleji	Efeler 4.bölge	Özel	Ü			
39	39	Mustafa Kiriş Ortaokulu	Efeler 1.bölge	Resmi	Ü			

Kırmızı: Üst / Sosyoekonomik Düzey

Sarı: Orta / Sosyoekonomik Düzey

Yeşil: Alt / Sosyoekonomik Düzey

Toplam: M¼zik ¼ğretmeni kadrosu bulunan 39 ortaokulu mevcut.

Alt sosyoekonomik: 16 ortaokul

Orta sosyoekonomik: 10 ortaokul

¼st sosyoekonomik: 13 ortaokul

Örneklem: Aydın il Milli Eğitim İstatistik bl¼m¼nden alınan veriler doğrultusunda se¼kisiz olmayan amaçlı örneklem yöntemlerinden maximum çeşitlilik tekniğine göre belirlenmiştir.

Maximum çeşitlilik tekniği ile belirlenen okullar:

Okul T¼rleri (resmi-özel-imam hatip)

Okul Eğitim Bölgeleri (1-6)

Okul Sosyo-ekonomik D¼zeyleri

Okullarda görev yapan m¼zik ¼ğretmenlerinin deneyimleri (1 yıl ve 25 yıl aralığında)

Ek 8. Aydın İli Eğitim Bölgeleri

1.EĞİTİM BÖLGESİ OKULLARI			
Koordinatör Okul	Emel Mustafa Uşaklı Anadolu Lisesi		
Koordinatör Okul Müdürü	Yücel GÖKÇA YIR		
1. Özel Aydın Efe Lider Ortaokulu			
2. Özel Aydın Bahçeşehir Ortaokulu			
3. Özel Rehber Ortaokulu			
4. Özel Ege Atabey Ortaokulu			
5. 75. Yıl Vali Muharrem Göktaoğlu Ortaokulu			
6. Mustafa Kiriş Ortaokulu			
7. Doktor Fevzi-Mürüvet Uğuroğlu Ortaokulu			
8. Kızılcaköy Ortaokulu			
Anaokul	1		
İlkokul	5		
Ortaokul	4		
Anadolu Lise	6		
Mesleki ve Teknik Lise	1		
Külliye	1		
Özel Anaokulu	8		
Özel İlkokulu	4		
Özel Ortaokulu	4		
Özel Lise	2		

2.EĞİTİM BÖLGESİ OKULLARI			
Asil Koordinatör Okul	Aydın Lisesi	:	
Asil koordinatör Okul Müdürü	Serkan AKYOL		
Yedek Koordinatör Okul	Hacı Lütüye Atay Ortaokulu	:	
Yedek Koordinatör Okul Müdürü	Selahattin YILMAZ		
1. Efeler Ortaokulu			
2. Gazipaşa Ortaokulu			
3. Hacı Lütüye Atay Ortaokulu			
4. Ilıcabaşı Ortaokulu			
5. Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz İmam Hatip Ortaokulu			
6. Yılmazköy Ortaokulu			
7. Zafer Ortaokulu			
Ortaokul		7	

3.EĞİTİM BÖLGESİ OKULLARI			
Asil Koordinatör Okulu	Osman Yozgatlı Ortaokulu		
Asil Koordinatör Okul Müdürü	Arif EVCİ		
Yedek Koordinatör Okul	Murat Hale Küçükkoğlu Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi		
Yedek Koordinatör Okul Müdürü	Funda ORHAN		
	1. Ahmet Şerife Sanlı Ortaokulu		
	2. Avukat Cevat Aldemir Ortaokulu		
	3. Baltaköy Hacı İbrahim Akdemir Ortaokulu		
	4. Çeştepe Atatürk Ortaokulu		
	5. Efeler İmam Hatip Ortaokulu		
	6. Hacı Celal Oto Ortaokulu		
	7. Mehmet Akif Ersoy Ortaokulu		
	8. Nahit Mentеше Ortaokulu		
	9. Osman Yozgatlı Ortaokulu		
	10. Tepecik Ortaokulu		
	11. Özel Aydın Doğa Ortaokulu		
	12. Özel Aydın İsalet Ortaokulu		
Ortaokul	10		
Özel Ortaokulu	2		

4.EĞİTİM BÖLGESİ OKULLARI			
Asil Koordinatör Okul	Şehit Orkun Alp Arslan Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi		
Asil Koordinatör Okul Müdürü	Zeynep ÖZCAN		
Yedek Koordinatör Okul	Işıkli Ortaokulu		
Yedek Koordinatör Okul Müdürü	Mustafa KOLKA		
	1. Işıkli Ortaokulu		
	2. Kadıköy Ortaokulu		
	3. Kardeşköy Ortaokulu		
	4. Örsdemir Balkan Ortaokulu		
	5. Recep Tayyip Erdoğan Ortaokulu		
	6. Yeniköy Ortaokulu		
	7. Şehit Orkun Alp Arslan Kız İmam Hatip Ortaokulu		
	8. Özel Başak Ortaokulu		
	9. Özel Aydın Bil Ortaokulu		
	10. Özel Murat Yıldırım Ortaokulu		
	11. Özel Kavaklı Ortaokulu		
Ortaokul	7		
Özel Ortaokul	4		

5.EĞİTİM BÖLGESİ OKULLARI	
Asil Koordinatör Okul	Umurlu Çok Programlı Anadolu Lisesi
Asil Koordinatör Okul Müdürü	Hakan TOPAL
Yedek Koordinatör Okul	Umurlu Cavit Başlık Ortaokulu
Yedek Koordinatör Okul Müdürü	Mustafa BİLGİN
1. Umurlu Cavit Başlık Ortaokulu	
2. Umurlu Eğrikavak Ortaokulu	
3. Umurlu Kocagür Ortaokulu	
4. Umurlu Şehit Rıfat Tunçbilek Ortaokulu	
5. Umurlu İmam Hatip Ortaokulu	
Ortaokul	5

6.EĞİTİM BÖLGESİ OKULLARI	
Asil Koordinatör Okul	Dalama İlkokulu
Asil Koordinatör Okul Müdürü	Rıdvan GÜLEÇ
Yedek Koordinatör Okul	Dalama Yeniköy İlkokulu
Yedek Koordinatör Okul Müdürü	Mustafa ZENGİN
4. Dalama Ortaokulu	
5. Dalama Yeniköy Ortaokulu	
Ortaokul	2

Ek 9. Açık Uçlu Görüş Formu Katılımcı Listesi

Katılımcı	1- Yaşınız: (Lütfen rakam ile yazınız. Örn:28)	2- Mesleki Kıdem Yılıınız:
Katılımcı 1	44	19
Katılımcı 2	29	6
Katılımcı 3	38	13
Katılımcı 4	46	20
Katılımcı 5	41	9
Katılımcı 6	35	11
Katılımcı 7	45	23
Katılımcı 8	31	8
Katılımcı 9	36	14
Katılımcı 10	37	14
Katılımcı 11	48	25
Katılımcı 12	26	4
Katılımcı 13	44	10
Katılımcı 14	44	10
Katılımcı 15	45	22
Katılımcı 16	43	17
Katılımcı 17	38	15
Katılımcı 18	36	11
Katılımcı 19	24	2
Katılımcı 20	47	24
Katılımcı 21	47	24
Katılımcı 22	41	12
Katılımcı 23	31	8
Katılımcı 24	30	8
Katılımcı 25	38	15
Katılımcı 26	28	7
Katılımcı 27	48	23
Katılımcı 28	36	15
Katılımcı 29	36	10
Katılımcı 30	34	12
Katılımcı 31	33	9
Katılımcı 32	41	19
Katılımcı 33	38	12
Katılımcı 34	47	24
Katılımcı 35	35	11
Katılımcı 36	35	9
Katılımcı 37	46	25
Katılımcı 38	34	11
Katılımcı 39	37	14
Katılımcı 40	52	27
Katılımcı 41	33	10
Katılımcı 42	45	23
Katılımcı 43	26	3

Katılımcı	1- Yaşınız: (Lütfen rakam ile yazınız. Örn:28)	2- Mesleki Kıdem Yılıınız:
Katılımcı 44	47	22
Katılımcı 45	34	10
Katılımcı 46	43	20
Katılımcı 47	43	11
Katılımcı 48	53	23
Katılımcı 49	34	12
Katılımcı 50	53	32
Katılımcı 51	32	10

Ek 12. MEB Uygulama İzni

T.C.
AYDIN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-74083975-605.01-32847537
Konu : Aytaç Onur DEMİRTAŞ
Araştırma İzni

23.09.2021

ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü)

AYDIN

- İlgi: a) Millî Eğitim Bakanlığının 2020/2 Sayılı Genelgesi.
b) 03.09.2021 tarihli ve 69712 sayılı yazınız.
c) Valilik Makamının 23.09.2021 tarihli ve 32783488 sayılı Olurları.

İlgi (b) yazıda; Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programlar ve Öğretim Yüksek Lisans Programı Prof. Dr. Kerim GÜNDOĞDU'nun danışmanlığını yaptığı Aytaç Onur DEMİRTAŞ'ın "Eisner'in Eğitsel Eleştiri Modeli ile Ortaokul Müzik Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi: Bir Durum Çalışması" başlıklı tez için kullanılacak veri toplama araçlarını ilimizde bulunan devlet ve özel ortaokullarında öğrenim gören müzik dersini alan öğrenciler ile bu okullarda görev yapan müzik öğretmenlerine uygulamak ve gönüllü olan bazı müzik öğretmenlerinin derslerini bilimsel amaçlara yönelik olarak gözleme yapılması, Millî Eğitim Bakanlığı 2020/2 sayılı genelgesi doğrultusunda incelenmiş olup, inceleme sonucunda; **çalışmanın (Covid-19 pandemi sürecinde okullar kapalı olursa çevrimiçi) okul idaresinin gözetiminde ve denetiminde uygun göreceği zamanlarda ve mühürlü anketin kullanılarak yapılmasını uygun gören Valilik Makamının ilgi (c) Olurları ekte gönderilmiştir.**

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Seyfullah OKUMUŞ
İl Millî Eğitim Müdürü

Eki:

- 1- İlgi (b) yazı ve ekleri
- 2- Olur

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres :

Bele Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Telefon No : 0 ( ) _____

Bilgi için: Ali Erdem ŞENER

E-Posta: _____

Unvan : Tekniker

Kele Adresi : meb@hs01.kep.tr

İnternet Adresi: _____

Faks: _____

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden f432-b7b4-347d-a0b5-200b kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
AYDIN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-74083975-605.01-32783488

23/09/2021

Konu : Aytaç Onur DEMİRTAŞ'ın
tez çalışması için uygulama izin isteği

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Milli Eğitim Bakanlığının 21.01.2020 tarihli ve 1563890 sayılı 2020/2 Sayılı Genelgesi.
b) Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 03.09.2021 tarihli ve 69712 sayılı yazısı.

İlgi (b) yazıda; Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programlar ve Öğretim Yüksek Lisans Programı Prof. Dr. Kerim GÜNDOĞDU'nun danışmanlığını yaptığı Aytaç Onur DEMİRTAŞ'ın "Eisner'in Eğitsel Eleştiri Modeli ile Ortaokul Müzik Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi: Bir Durum Çalışması" başlıklı tez için kullanılacak veri toplama araçlarını İlimizde bulunan devlet ve özel ortaokullarında öğrenim gören müzik dersini alan öğrenciler ile bu okullarda görev yapan müzik öğretmenlerine uygulamak ve gönüllü olan bazı müzik öğretmenlerinin derslerini bilimsel amaçlara yönelik olarak gözlemleme yapılması, Milli Eğitim Bakanlığı 2020/2 sayılı genelgesi doğrultusunda incelenmiş olup, inceleme sonucunda; **çalışmanın (Covid-19 pandemi sürecinde okullar kapalı olursa çevrimiçi) okul idaresinin gözetiminde ve denetiminde uygun göreceği zamanlarda ve mühürlü anketin kullanılarak yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.**

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Seyfullah OKUMUŞ
İl Millî Eğitim Müdürü

Eki: İlgi (b) yazı ve ekleri

OLUR
Dr. Mehmet GÖDEKMERDAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres :

Telefon No :

E-Posta:

Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Ali Erdem ŞENER

Unvan : Tekniker

İnternet Adresi: Faks:

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden **da6c-1daa-30d7-bea8-17c7** kodu ile teyit edilebilir.

Ek 13. Etik Kurul Onayı

ADÜ Evrak Tarih ve Sayısı: 13.09.2021-74200

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı : E-84982664-050.01.04-74200
Konu : 2021/21-II Sayılı Karar (Aytaç Onur
DEMİRTAŞ)

Sayın Prof. Dr. Kerim GÜNDOĞDU
Öğretim Üyesi

Danışmanlığımı Prof. Dr. Kerim GÜNDOĞDU'nun yürüttüğü Aytaç Onur DEMİRTAŞ'a ait Eisner'ın Eğitsel Eleştiri Modeli ile Ortaokul Müzik Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi: Bir Durum Çalışması" başlıklı araştırma için 13.09.2021 tarih ve 2021/21 sayılı Eğitim Araştırmaları Etik Kurulu Toplantımızda alınan II nolu karar ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Doç. Dr. Sezai KOÇYİĞİT
Kurul Başkanı

Ek: Karar Sureti

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

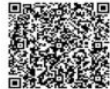
Belge Doğrulama Kodu :BSEL6D4CN7 Pin Kodu :33352 Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5740&eD=BSEL6D4CN7&eS=74200>

Adres: Eğitim Fakültesi Merkez Kampüs Aytepe Mevkii 09010 Efeler/Aydın
Telefon:0256 214 20 23 Faks:0256 214 10 61

Bilgi için: Gönül YARDIM
Unvanı: Şef

e-Posta: egitimetik@adu.edu.tr Web: site.adu.edu.tr/etikkurulu/caek/
Kep Adresi: adnanmenderesuniversitesi@hs01.kep.tr

Tel No: 3104

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU KARARI

OTURUM TARİHİ	OTURUM SAYISI	KARAR NUMARASI
13.09.2021	21	II

Danışmanlığını Prof. Dr. Kerim GÜNDOĞDU'nun yürüttüğü Aytaç Onur DEMİRTAŞ'a ait Eisner'ın Eğitsel Eleştiri Modeli ile Ortaokul Müzik Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi: Bir Durum Çalışması" başlıklı araştırmanın etik açıdan uygunluğu konusu görüşüldü.

Danışmanlığını Prof. Dr. Kerim GÜNDOĞDU'nun yürüttüğü Aytaç Onur DEMİRTAŞ'a ait Eisner'ın Eğitsel Eleştiri Modeli ile Ortaokul Müzik Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi: Bir Durum Çalışması"" başlıklı araştırmanın etik açıdan uygun olduğuna, oy birliği ile karar verildi.

Ek 14. Katılımcı Görüşleri Kod ve Kategoriler

Kategoriler	Kod
Müzik Öğretim Programlarına Yönelik Genel Algılar	<p>Yenilenen programın eskiyle benzerliği</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. İşlevsel ve iyi hazırlanmış olması 2. Müzik dersinde rahatlıyor olma 3. Öğrenci düzeyinin üzerinde konuların olması 4. Şarkılar çocukların ilgisine yönelik olması 5. Hazırbulunuşluğa uygun olma 6. Bölgesel farklılıkların göz ardı edilmesi 7. Uygulamadaki farklılıkların sebepleri 8. Çalma öğrenme alanının kaldırılması 9. Elverişsiz ve kalabalık sınıflar <p>Ders saatinin yetersizliği Müzik dersi ve akademik başarı:</p>
Müzik Öğretim Programlarının Uygulamaya Yansıması	<p>Ders saatinin yetersizliği</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kazanım sayılarının fazlalığı 2. Müzik odası ve materyal 3. Öğrenci düzeyinin üzerinde konuların olması 4. Şarkılar öğrencinin ilgisine yönelik olmaması 5. Kalabalık sınıf mevcutları 6. Öğrenci devamsızlık sorunları 7. Müzik dersinin önemsenmemesi 8. Zorlandık, yapamadık <ol style="list-style-type: none"> a) Tasarladıkları dersi uygulayamıyorlar b) Materyal eksik c) Ders saati yetersiz d) Bilginin aktarımında öğretmenler engelleyici e) Müzik öğretmenleri rehberlik yapmıyor 9. Şarkıları dinliyor ve söylüyoruz <p>Teorik bilgi öğreniyoruz Uygulama yapıyoruz Müzik dersine hazırlık</p>
Müzik Öğretim Programlarının Hedef ve Kazanımlarına Yönelik Algılar	<p>Programın hedefleri Hedefler uygulamaya yansımamakta Programın kazanımları Kazanım sayıları ve önerilen süre Kazanımlara ulaşmadaki diğer değişkenler</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Materyal b) Ders kitabı c) Ders saati d) Öğrenme ortamı

Kategoriler	Kod
Öğrenme Alanlarına Yönelik Algılar	
Dinleme ve söyleme öğrenme alanı	Makamsal şarkıların düzeye uygun olmaması Şarkıların öğrenci ses gelişim seviyesine uygun olmaması Şarkılar öğrenci ilgisine uygun olmaması Çalma öğrenme alanı yeniden eklenmeli Diğer
Müziksel yaratıcılık öğrenme alanı	Hazırbulunuşluğa uygun olmama Öğrenci seviyesinin üzerinde teorik konular Yetersiz
Müzik kültürü öğrenme alanı	Batı müziğinin yüzeysel verilmesi İçerik eksik Kazanım sayılarının fazlalığı Yeterli
Müziksel algı ve bilgilenme öğrenme alanı	Öğrenci seviyesini üzerinde teorik konular Makamlar konusu öğrenci düzeyinin üzerinde Hazırbulunuşluk düzeyleri yeterli değil Birbirinin ön koşulu konular yanlış veriliyor
İçeriğe yönelik genel algı	İçerik ağır İçerik yetersiz Sınıf düzeyine ve konu bütünlüğüne uygun değil Sınırlı ama yeterli Teorik konuların fazlalığı EBA içerikleri yetersiz
Eklenmesi gereken konular	Nota öğretiminde ilgi çekici etkinlikler Bilgi içerikli kazanımlar
Çıkartılması gereken konular	Makamlar konusu çıkartılmalı Müzik teknolojilerinden faydalanma Öğrenci ses gelişim düzeyi üzerindeki şarkılar Senkop (aksatım) Müzik kültürü ve yaratıcılık yapılmıyor Öğrenme alanı etkinlikleri nitelikli yapılmıyor Belirli gün ve haftalar ile ilgili konular çok zaman harcanmakta Müziksel yaratıcılığa önem verilmeli

Kategoriler	Kod
Eğitim Durumlarına Yönelik Algılar	
Kullanılan materyal	Akıllı tahta Orff algıları Org Gitar Flüt ve Melodika
Benimsenen öğretim ilkeleri	Yaparak yaşayarak
	Bireysel öğretim
	Öğrenci merkezli
Yöntem ve Teknik	Gösterip yaptırma Kulaktan öğretim Beden perküsyonu Anlatım Dalcroze, Kodaly, Orff
Ders etkinliklerine katılım	Herhangi bir etkinlikten zevk almıyorum Okul beklentimi karşılamıyor çalgı aleti çalmak Eski şarkıları öğrenmek Önceden bildiğim şarkılar Uygun olmayan eğitim ortamı Kendini güncellemeyen öğretmenler
Ölçme ve Değerlendirmeye Yönelik Algılar	Ders içi performans ölçęđi Dereceli puanlama anahtarı Derse katılım notu Ölçek kullanmıyorum Bilişsel değil psikomotor değerlendirme yapılmalı Ölçme aracı kullanıldığını düşünmüyorum Okulda beceri ölçülmemeli Ölçme olmalı Yanlış ve yetersiz değerlendirmeler Süreç değerlendirme gerçekçi değil Nasıl yapıldığı hakkında fikrim yok
Öğretim programında Yer Alan “Alana Özgü Becerilere” Yönelik Farkındalık	Fikir sahibi değilim Havada kalmış terimler
Program Okuryazarlığı Farkındalığı	Bilgi sahibi değilim Bilgi sahibiyim
Program Okuryazarı Bir Öğretmenin Özelliklerine Yönelik Öğretmen Algıları	Yöntem ve teknikleri doğru belirleyen Mesleğinde donanımlı Programlara hakim Programların uygulayıcısı Alanındaki yenilikleri takip eden Program değişikliklerinden haberdar Diğer

Kategoriler	Kod
Müzik Öğretmenlerinin Program Okuryazarlığı Eğilimi Hakkındaki Görüşler	Müzik öğretmenleri program okuryazarıdır Müzik öğretmenleri program okuryazarı değildirler Fikrim yok
Müzik Öğretmen Adaylarının Program Okuryazarlığı Eğilimi Hakkındaki Görüşler	Müzik öğretmen adayları program okuryazarıdır Müzik öğretmen adayları program okuryazarı değildirler
İletişim	
Öğretmenler Arası Öğretim Programı Etkileşimi	Etkileşim var Etkileşim yok
Fakülte M. Eğitimcisi ve Müzik Öğretmen Adayları Arası Öğretim Programı Etkileşimi	Etkileşim var Etkileşim yok
Müzik Öğretmeni, Fakülte M. Eğitimcisi ve Müzik Öğretmen Adayları Arası İletişim	İletişim yok Fakülte-Okul iş birliğinde iletişim Fakülte-Okul iş birliğinde eğitim
Öğrenci İletişimi	Öğrenci-Öğrenci iletişimi Öğrenci-Öğretmen iletişimi
Öğrenciler arası iletişimin motivasyona etkisi	Bazen Etkisi yok Olumlu etkisi var
Öğretmenlik Uygulamasının Verimliliği	Önceki programa göre daha verimli Uzun süreli olmalı MEB okullara fazla öğrenci gönderiyor Birinci sınıfta gözlem uygulaması olmalı Farklı sosyoekonomik düzey okullarda uygulama yapılmalı
Katılımcıların Müzik Öğretim Programlarının Etkililiğine Yönelik Önerileri	
Programa Yönelik Öneriler	Tamamen değişmeli Uygulanabilir programlar yapılmalı
Derse Yönelik Öneriler	Ders saatinin artırılması Not sistemi kaldırılmalı
İçeriğe Yönelik Öneriler	Ağır konular hafifletilmeli Teorik bilgiler azaltılmalı ya da çıkartılmalı Sanat konusuna ağırlık verilmeli Müzik kültürü genişletilmeli Teori müziğe ilgili öğrencilere verilmeli Yabancı yerine Türkçe şarkılar Popüler, yakın geçmişten şarkılar

Kategoriler	Kod
Öğrenime Yönelik Öneriler	Uygulamalı kısımlar zenginleştirilmeli Çalgı aletinde branşlaşma olmalı
Okula Yönelik Öneriler	İmkanlar arttırılmalı Belli bir standart olmalı/kontrol mekanizması yeniden gelmeli Velilere müziğin önemi anlatılmalı Okul idareleri müziğe ve sanata önem vermeli Kalabalık sınıf mevcutları azaltılmalı
Genel Öneriler	Özel öğretim yöntemlerine yönelik etkinlik hazırlama eğitimleri Okul öncesi dönemden itibaren müzik öğretmeni Düzenli toplantılar İl genelinde derse yönelik eğitim ve etkinlikler yapılmalı Fakültelerde müzik öğretmeni yetiştirilmeli Fakültelerde kapsamlı ve nitelikli eğitim verilmeli

Ek 15. SWOT Analizi Kod ve Kategoriler

Kategoriler	Kodlar
Güçlü Yönler	Güçlü yönü yok Programın kendisi Programın hedefleri Kültürümüzü yansıtması Öğretmen Konuların net ve anlaşılır olması Türk müziği Diğer
Zayıf Yönler	Uygulanabilir değil İçerik Öğrenci seviyesine uygun değil Dönem özelliklerine uygun değil Çalgı öğrenme alanının kaldırılması Bölgesel olmaması Diğer
Tehditler	Ders saati Öğrenme ortamı ve materyal Müzik dersinin okul idaresi ve öğrenci tarafından önemsenmemesi Kendini yenilemeyen öğretmen Programın kendisi EBA içerikleri Diğer
Fırsatlar	Bir fırsat sağlamıyor Programın kendisi bir fırsat Müzikal bakış açısı Kültürüne ait müzikleri tanınması Teknoloji Öğretmen için kılavuz Öğretmenin kendisi Diğer